

ΑΡΘΡΑ - ΜΕΛΕΤΕΣ - ΑΠΟΨΕΙΣ**«ΜΙΑ ΑΠΑΡΑΔΕΚΤΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΡΟΠΗ
ΠΟΥ ΓΙΝΕΤΑΙ ΣΤΙΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ
ΜΕ ΤΙΣ ΕΥΛΟΓΙΕΣ ΤΩΝ ΥΠΕΥΘΥΝΩΝ»****Φίλιππου ΑΝΔΡΕΟΥ, Δικηγόρου Λάρισας**

Ο ποινικός δικονομικός νομοθέτης, στην προσπάθειά του να εξασφαλίσει για κάθε κατηγορούμενο μια δίκαιη δίκη, με μια σειρά δικονομικών διατάξεων επιβάλλει μέτρα, περιορισμούς και απαγορεύσεις, ώστε να οδηγηθεί με τον καλύτερο τρόπο στην επίτευξη του σκοπού του. Τέτοιες διατάξεις εμπεριέχονται ενδεικτικά στα άρθρα 14, 15, 332 και 577 παρ. 2 του ΚΠΔ, στο άρθρο 6 του Συντάγματος, αλλά και στην παρ. 1 του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, που κυρώθηκε με νόμο, το οποίο αποτελεί εσωτερικό δίκαιο αυξημένης νομοθετικής ισχύος, που κατ'ισχύει κάθε άλλης διάταξης με αντίθετο περιεχόμενο του εθνικού δικαίου, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 28 του Συντάγματος. Με όλες τις παραπάνω διατάξεις γίνεται φανερό ότι ο νομοθέτης θέλει να κρατήσει το δικαστή έξω και μακριά από την αντιδικία, ώστε να είναι, όταν δικάζει, όσο το δυνατόν ουδέτερος, αμερόληπτος και ανεπηρέαστος. Έτσι, δεν θέλει να έχουν μεταξύ τους συγγενική σχέση όσοι ασκούν στην ίδια ποινική υπόθεση εισαγγελικά, ανακριτικά, δικαστικά και γραμματειακά καθήκοντα (άρθρ. 14). Θέλει όλα τα παραπάνω πρόσωπα με τη συμπεριφορά τους να μην προκαλούν υπόνοιες μεροληψίας, ούτε δυσπιστία για την αμεροληψία τους (άρθρ. 15). Θέλει το δικαστή, στην έννοια του οποίου περιλαμβάνεται και ο εισαγγελέας (ο οποίος είναι δικαστικός λειτουργός κατά το Σύνταγμα), δίκαιο και όχι άδικο, σταθερό και απαθή, ώστε να μην παρασύρεται από τη διαδικασία, η οποία χαρακτηρίζεται από την έντονη πολλές φορές αντιδικία, να μην διαπληκτίζεται φραστικά με τους διαδίκους και τους συνηγόρους τους, να είναι όσο γίνεται απαθής και ψύχραιμος, ήρεμος και νηφάλιος, όσο αυτό είναι ανθρώπινα δυνατό, για να σχηματίσει την κρίση του ανεπηρέαστος από τις όποιες προκαταλήψεις και αντιδράσεις (Τ. Φιλιππίδης, Σημειώσεις δικαστικής ψυχολογίας). Έτσι μόνο θα μπορέσει να κατακτήσει την ουσιαστική αλήθεια και να εφαρμόσει στη συνέχεια τον ουσιαστικό νόμο, αλλιώς τελεί βαρύ πειθαρχικό παράπτωμα (άρθρ. 332). Ο δικαστής και ο εισαγγελέας δεν πρέπει να παραγνωρίζουν ότι η συνεδρίαση του δικαστηρίου προσομοιάζει με την ιερουργία στις εκκλησίες και αν αυτό δεν το έχουν καταλάβει και δεν το εφαρμόζουν είναι ακατάλληλοι για τη διεύθυνση και τη συμμετοχή τους στη συνεδρίαση (Α. Κονταξής, ΚΠΔ, 4η έκδ. 2006, σελ. 2133). Ο επηρεασμός και η μεροληψία δεν επιτρέπουν την ελεύθερη εκτίμηση προσώπων και πραγμάτων (Ιακ. Ζαγκαρόλας, Παρατηρήσεις στο Βούλευμα ΣυμβΕφθεσ 196/1952, ΠοινΧρον Γ', σελ. 39). Ο δικαστής, για να είναι «νόμιμος», πρέπει να είναι «τρίτος» ως προς την υπόθεση που χειρίζεται και ως προς

τους διαδίκους, αλλά και αδέσμευτος από τις προσωπικές του απόψεις (άρθρ. 6 Συντ. και 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ).

Ένα στοιχείο, που επηρεάζει άμεσα το δικαστή, είναι και η βεβαρυμένη ποινική κατάσταση του κατηγορουμένου, η οποία προκύπτει από το ποινικό του μητρώο και, για να αποκλείσει και αυτό το στοιχείο επηρεασμού του, υποχρεώνει τον αρμόδιο γραμματέα, σε κάθε δικογραφία αρμοδιότητας τριμελούς πλημμελειοδικείου και άνω, να το επισυνάπτει μέσα σε σφραγιστό και αδιαφανή φάκελο, ο οποίος αποσφραγίζεται μόνο μετά την απαγγελία της περί ενοχής απόφασης του δικαστηρίου, πράγμα για το οποίο γίνεται ειδική μνεία στα πρακτικά. Μάλιστα δε, σε περίπτωση που ασκηθεί έφεση κατά της καταδικαστικής απόφασης, το δελτίο ποινικού μητρώου σφραγίζεται και πάλι με ευθύνη του δικαστηρίου σε αδιαφανή φάκελο και εφαρμόζεται η ίδια διαδικασία από το δευτεροβάθμιο δικαστήριο (άρθρ. 577 παρ. 2). Η παραβίαση της παραπάνω διάταξης, όταν μάλιστα ο δικαστής ή ο εισαγγελέας αναφέρονται στο περιεχόμενο του ποινικού μητρώου σχολιάζοντάς το, πριν ακόμη εκδοθεί απόφαση περί της ενοχής, δημιουργεί απόλυτη ακυρότητα της διαδικασίας, διότι προσβάλλεται υπερασπιστικό δικαίωμα του κατηγορουμένου (άρθρ. 171 παρ. 1δ') και ιδρύεται λόγος αναίρεσης κατ' άρθρο 510 παρ. 1 στοιχ. Α'.

Ωστόσο, όμως, τα αστυνομικά όργανα, τα οποία δεν ενδιαφέρονται και κατ' επέκταση δεν σέβονται τα όποια υπερασπιστικά δικαιώματα του κατηγορουμένου, έστω και αν αυτά προβλέπονται από ειδικές δικονομικές διατάξεις, όταν διενεργούν αστυνομική προανάκριση (άρθρ. 243 παρ. 2), στην προσπάθειά τους να προσθέσουν μια ακόμη επιτυχία στο ενεργητικό τους, δημιουργούν εκ προοιμίου ενόχους, σχεδόν κατασκευάζοντας τις κατηγορίες όπως αυτά θέλουν και με τον τρόπο που παίρνουν τις απολογίες τα πλημμελήματα γίνονται κακουργήματα, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Τέτοιες εμπειρίες έχουμε όλοι όσοι ασχολούμαστε με ποινικές υποθέσεις, χωρίς δυστυχώς να γίνεται καμιά προσπάθεια να βελτιωθούν τα πράγματα. Παίρνουν απολογίες κατηγορουμένων χωρίς να τους ανακοινώνουν τα δικαιώματά τους, τους βάζουν και υπογράφουν στο έντυπο «έκθεση εξέτασης κατηγορουμένου» στο συγκεκριμένο σημείο που αναγράφει: Ερώτηση: Επιθυμείτε να κάνετε χρήση των δικαιωμάτων που σας γνωστοποιήθηκαν; Απόκριση: ΟΧΙ. Βέβαια αναφέρεται στα δικαιώματα του κατηγορουμένου, που απορρέουν από τα άρθρα 100 έως 105 και 273. Έτσι, καταθέτουν πολλές φορές χωρίς να γνωρίζουν τι καταθέτουν και υπογράφουν χωρίς να ξέρουν τι υπογράφουν. Όταν, όμως, ανακύψει ζήτημα από κάποιο συνήγορο, πράγμα σπάνιο, επικαλούνται την υπογραφή του εξετασθέντος, ο οποίος στο ερώτημα αν θέλει να κάνει χρήση των δικαιωμάτων που του γνωστοποιήθηκαν, απάντησε αρνητικά και υπέγραψε.

Τελευταία, όμως, μετά τη μηχανοργάνωση των υπηρεσιών αυτών, τα πράγματα χειρότερεψαν ακόμη περισσότερο και προς άλλη κατεύθυνση, σε σημείο που να διερωτάται κανείς, αξίζει να ασχολείται άλλο με αυτές τις υποθέσεις, να κάνει αυτές τις διαπιστώσεις και να υποφέρει ψυχικά, βλέποντας την πλήρη αδιαφορία των υπευθύνων ή είναι καλύτερο να βλέπει το λειτούργημα που επιτελεί σαν επάγγελμα;

Η τελευταία αυτή παράβαση από τα αστυνομικά όργανα που διενεργούν προανακρί-

σεις, η οποία δυστυχώς συντελείται πανελληνίως, είναι η εξής: Τα Τμήματα Δίωξης Ναρκωτικών των Αστυνομικών Διευθύνσεων της Χώρας έχουν στα αρχεία τους για όλα τα «σεσημασμένα» άτομα, όχι μόνον τις αποφάσεις που εκδόθηκαν καταδικαστικές και αθωωτικές, αλλά και τις ίδιες τις δικογραφίες, τις οποίες αυτά άλλωστε συνέταξαν. Όταν πρόκειται να σχηματίσουν μια καινούργια δικογραφία σε βάρος κάποιου, τον οποίο συλλαμβάνουν για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών και για να θεμελιώσουν κακουρηματική παράβαση, εκτός του ότι μονίμως και παγίως αναφέρεται στη μαρτυρική κατάθεση του αστυνομικού, που συνέλαβε τον κατηγορούμενο, η γνωστή σε όλους επωδός: «Στην υπηρεσία μας περιήλθε η πληροφορία ότι ο (τάδε), κάτοικος Λάρισας, οδός και αριθμός (τάδε), άεργος, γνωστός και από άλλες υποθέσεις ναρκωτικών, για τις οποίες καταδικάστηκε σε πολυετείς ποινές, τις οποίες εξέτισε, ασχολείται και πάλι συστηματικά με το εμπόριο ναρκωτικών και ειδικότερα διακινεί μεγάλες ποσότητες ηρωίνης, χρησιμοποιώντας διάφορα άτομα στην εν λόγω δραστηριότητά του, τον θέσαμε υπό παρακολούθηση και στις (6.6.2009) στην (τάδε πόλη) και επί της οδού (τάδε), αφού τον σταματήσαμε, ρωτήσαμε αν φέρει μαζί του ναρκωτικά και αυτός απάντησε αρνητικά, τότε μαζί με άλλους συναδέλφους του κάναμε σωματική έρευνα και βρήκαμε να κατέχει 1,5 γραμμάρια ηρωίνης σε νάιλον περιτύλιγμα και τον συλλάβαμε» ή η άλλη επωδός: «Τον (τάδε) γνωστό στην υπηρεσία μας και από προηγούμενες υποθέσεις ναρκωτικών, (κι ας έχει ο κατηγορούμενος λευκό ποινικό μητρώο και ας έχει αθωωθεί τη μια και μοναδική φορά που είχε συλληφθεί για χρήση κάνναβης από κοινού με άλλους, η οποία χρήση χαρακτηρίστηκε από το δικαστήριο συμπτωματική), κάτοικο Λάρισας, οδός και αριθμός (τάδε), συλλάβαμε ενταύθα και επί της οδού (τάδε) να κατέχει 2 γραμμάρια ηρωίνης μαζί με το περιτύλιγμα, την οποία προόριζε για εμπορία».

Δηλαδή, και αν ακόμη ο κατηγορούμενος, σε βάρος του οποίου διενεργείται η αστυνομική προανάκριση, είχε αθωωθεί την προηγούμενη φορά, ακόμη και αν απαγορεύεται στο δικαστή να λάβει γνώση του περιεχομένου του ποινικού μητρώου του κατηγορουμένου, πριν να τον κηρύξει ένοχο, για να μην επηρεασθεί, διαβάζοντας την κατάθεση του αστυνομικού ή ακούγοντας την κατάθεσή του αυτή στο ακροατήριο που καταθέτει ως μάρτυρας, προκαταλαμβάνεται αρνητικά σε βάρος του κατηγορουμένου, οπότε είναι άνευ αντικειμένου οι διατάξεις με τις οποίες ο νομοθέτης προσπαθεί να διατηρήσει την αντικειμενικότητα του δικαστή, αφού με την τακτική αυτή παραβιάζεται πλάγια, αλλά αποτελεσματικά, το τεκμήριο της αθωότητας του κατηγορουμένου.

Στη συνέχεια, αφού ληφθεί (κατασκευαστεί) η κατάθεση του μάρτυρα αστυνομικού από αυτόν που επιβλέπει τους άλλους στο σχηματισμό της δικογραφίας, τη διαβιβάζουν στον αρμόδιο εισαγγελέα και μέσα στην καινούργια δικογραφία επισυνάπτουν και κάποια έγγραφα από άλλη δικογραφία, τα οποία αναφέρονται στο διαβιβαστικό έγγραφο, με το οποίο διαβιβάζεται η δικογραφία στην εισαγγελία, τα οποία πάντα είναι επιβαρυντικά για τον κατηγορούμενο. Ωστόσο, σαν μην φθάνει αυτό, ο κ. εισαγγελέας κάποια από αυτά τα έγγραφα, αντί να τα αφαιρέσει από τη δικογραφία (όπως οφείλει), επικυρώνει τη δικονομική εκτροπή και τα καταχωρεί μάλιστα και στα αναγνωστέα έγγραφα. Δηλαδή, εδώ δεν

έχουμε μια απλή παραβίαση υπερασπιστικού δικαιώματος του κατηγορουμένου, αλλά κατάφωρη παραβίαση και ασέβεια προς το νόμο.

Τι εξυπηρετούν στην περίπτωση αυτή οι διατάξεις που απαγορεύουν την επισύναψη του ποινικού μητρώου, αν δεν είναι κλεισμένο σε αδιαφανή φάκελο; Αν και τις περισσότερες φορές επισυνάπτονται χωρίς φάκελο. Πώς μπορεί να μιλάει κανείς για μια δίκαιη δίκη, όταν πριν από τη δίκη, ο διευθύνων τη συζήτηση έχει ήδη προκαταληφθεί αρνητικά για τον κατηγορούμενο; Τέλος, πώς να δεχθούμε, εμείς οι συνήγοροι υπεράσπισης και οι κατηγορούμενοι, τους εισαγγελείς ως δικαστικούς λειτουργούς, όταν τις περισσότερες φορές διακατέχονται από αστυνομική νοοτροπία;

Κι όμως οι διατάξεις του άρθρου 321 παρ. 1 και 4 καθορίζουν αφενός μεν τα αναγκαία στοιχεία του κλητηρίου θεσπίσματος, που είναι τα εξής: α) το ονοματεπώνυμο και, αν υπάρχει ανάγκη, και άλλα στοιχεία που καθορίζουν την ταυτότητα του κατηγορουμένου, β) ο προσδιορισμός του δικαστηρίου στο οποίο καλείται, γ) η χρονολογία, η ημέρα της εβδομάδας και η ώρα που πρέπει να εμφανιστεί, δ) ο ακριβής καθορισμός της πράξης για την οποία κατηγορείται και μνεία του άρθρου του ποινικού νόμου που την προβλέπει και ε) ο αριθμός του, η επίσημη σφραγίδα και η υπογραφή του εισαγγελέα, του δημόσιου κατηγορούμενου ή του πταισματοδίκη (άρθρο 27 παρ. 2) που εξέδωσε το θέσπισμα και επιβάλλει η διατύπωση στο κλητήριο θέσπισμα της κατηγορούμενης πράξης να είναι λιτή, απαλλαγμένη από περιττά στοιχεία, πλατειασμούς και σχοινοτενείς εκφράσεις (ΕγκλΕισΑΠ 3635/4.10.05 «Περιεχόμενο κλητηρίου θεσπίσματος» ΠραξΛογΠΔ 2005, σελ. 375).

Κάτι όμως πρέπει να γίνει. Κατ' αρχήν ο εισαγγελέας πρέπει ο ίδιος πρώτα να σεβαστεί τα δικαιώματα του κατηγορουμένου και κατ' επέκταση τις διατάξεις του νόμου που τα προβλέπουν και μετά το πέρας της κάθε αστυνομικής προανάκρισης οφείλει να αφαιρεί από τη δικογραφία όλα εκείνα τα έγγραφα που λειτουργούν αρνητικά για τον κατηγορούμενο και αναφέρονται σε μια άλλη δικογραφία, για την οποία είτε δεν εκδόθηκε ακόμη καμιά απόφαση, είτε η εκδοθείσα απόφαση δεν κατέστη αμετάκλητη, οπότε ισχύει το τεκμήριο της αθωότητας υπέρ του κατηγορουμένου, είτε εκδόθηκε τέτοια απόφαση και ανεξάρτητα αν είναι αθωωτική ή καταδικαστική, διότι αφού απαγορεύεται να επισυναφθεί εκτός φακέλου το ποινικό μητρώο, γιατί να επισυνάπτεται η ίδια η δικογραφία ή μέρος αυτής, στην οποία αναφέρεται μια από τις ποινές του ποινικού μητρώου; Στη συνέχεια, οφείλει να στείλει έγγραφο στην Αστυνομική Διεύθυνση του τόπου του, με το οποίο σε έντονο ύφος να ζητεί από τα αστυνομικά όργανα που διενεργούν προανακρίσεις τον απόλυτο σεβασμό των δικαιωμάτων του κατηγορούμενου. Μόνον έτσι θα πάμε ένα βήμα πιο μπροστά και μόνον έτσι ο δικαστής που θα δικάσει την υπόθεση θα είναι αμερόληπτος, αντικειμενικός, ανεπηρέαστος και χωρίς καμιά προκατάληψη για τον κατηγορούμενο. Τότε μόνον και ως προς τον τομέα αυτό θα μπορούμε να μιλάμε για δίκαιη δίκη, από την οποία απέχουμε ακόμη παρασάγγας.

Αλλιώς, έτσι που διενεργούνται οι έκτακτες αστυνομικές προανακρίσεις, παρέχουν στους αστυνομικούς, και μάλιστα εκ του ασφαλούς, τη δυνατότητα να μετατρέπουν τα πλημμελήματα σε κακουργήματα, χωρίς να δίνουν λογαριασμό σε κανένα, αρκεί με τον

τρόπο αυτό να προσθέτουν κάθε φορά μια ακόμη «επιτυχία» στο ενεργητικό τους, η οποία απ' ότι φαίνεται για κείνους μετράει περισσότερο από τα έννομα αγαθά της ελευθερίας, της τιμής και της υπόληψης των πολιτών.

Αντεισαγγελέας εφετών μεγάλης πόλης στο κατηγορητήριο που συνέταξε έγραψε: Ο κατηγορούμενος Α.Β., ο οποίος κρατείται στις φυλακές Δομοκού, όπου εκτίει ποινή ισόβιας κάθειρξης, που του επιβλήθηκε με τη με αριθμό (τάδε) απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων Λάρισας, για παράβαση της νομοθεσίας περί ναρκωτικών, στον παρακάτω τόπο και χρόνο τέλεσε την παρακάτω αξιόποινη πράξη (πάλι για παράβαση της νομοθεσίας περί ναρκωτικών): ... Εν τω μεταξύ, η απόφαση αυτή όχι μόνον δεν ήταν αμετάκλητη, αλλά ούτε καν τελεσίδικη και ο κατηγορούμενος με το συνήγορό του είχαν πολλές ελπίδες να καταρρίψουν την κατηγορία στο δεύτερο βαθμό. Γι' αυτό, ο συνήγορός του, όπως ήταν φυσικό, υπέβαλε ένσταση ακυρότητας του κατηγορητηρίου, διότι, όπως ήταν διατυπωμένο, παραβιαζόταν υπερασπιστικό δικαίωμα του κατηγορουμένου, κατ' άρθρο 171 παρ. 1δ', αφού με την παραπάνω φράση, που δεν ήταν αναγκαία, προκαταλαμβάνονταν αρνητικά το δικαστήριο, επικαλούμενος στη γραπτή ένστασή του και όλες τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας που τη θεμελιώναν. Θέλετε να μάθετε ποια ήταν η τύχη της ένστασης; Απορρίφθηκε.

Η ΑΡΝΗΣΗ ΣΥΝΑΙΝΕΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΣΘΕΝΟΥΣ ΣΤΗΝ ΙΑΤΡΙΚΗ ΠΡΑΞΗ ΚΑΙ ΟΙ ΑΥΤΟΓΝΩΜΟΝΕΣ ΙΑΤΡΟΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ

**Κωνσταντίνου ΝΤΑΡΑΚΛΙΤΣΑ, Δικηγόρου Λάρισας, κατόχου ΜΔΕ
στο Ουσιαστικό Ποινικό Δίκαιο του ΔΠΘ**

I. Πότε δεν είναι απαραίτητη η συναίνεση του ασθενούς

Όπως καθίσταται εμφανές¹, κανόνα για τη διενέργεια των ιατροχειρουργικών επεμβάσεων αποτελεί η ύπαρξη έγκυρης συναίνεσης του ασθενούς.

Από τον κανόνα αυτόν όμως ο νόμος θεσπίζει κάποιες εξαιρέσεις. Τούτες μπορούν να διαχωριστούν σε γενικές και ειδικές.

Η γενική περίπτωση, όπου δύναται ο ιατρός να επέμβει χωρίς την εκφορά προηγούμενης συναίνεσης από τον ασθενή, είναι όταν υπάρχει επείγουσα περίπτωση, όπου δεν μπορεί να ληφθεί κατάλληλη συναίνεση² και συντρέχει άμεση, απόλυτη και κατεπείγουσα

¹ Τη σπουδαιότητα της συναίνεσης αναγνωρίζει η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης με τίτλο «Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική», που υπογράφηκε στο Οβιέδο της Ισπανίας στις 4 Απριλίου του 1997, κυρώθηκε με τον νόμο 2619/1998 και αποτελεί πλέον εσωτερικό δίκαιο με αυξημένη τυπική ισχύ κατά το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, υπερισχύοντας κάθε αντίθετης διάταξης νόμου. Περαιτέρω, στο άρθρο 10 του ίδιου νόμου αναφέρεται ότι «Όλοι δικαιούνται να λαμβάνουν γνώση κάθε πληροφορίας σχετικής με την κατάσταση της υγείας τους» (άρθρο 10 παρ. 2 εδ. α'). Στο άρθρο 5 με τον τίτλο «Συναίνεση» ορίζεται ότι «Επέμβαση σε θέματα υγείας μπορεί να υπάρξει μόνον αφού το ενδιαφερόμενο πρόσωπο δώσει την ελεύθερη συναίνεσή του, κατόπιν προηγούμενης σχετικής ενημέρωσής του» (άρθρο 5 παρ. 1 της Σύμβασης).

Ουσιαστικά ταυτόσημη με την προηγούμενη εμφανίζεται για το ίδιο θέμα και η τοποθέτηση του ισχύοντος Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (Νόμος 3418/2005), ο οποίος επίσης αφιερώνει άρθρο του στο θέμα της συναίνεσης, ορίζει δε σχετικά ότι: «Ο ιατρός δεν επιτρέπεται να προβεί στην εκτέλεση οποιασδήποτε ιατρικής πράξης χωρίς την προηγούμενη συναίνεση του ασθενή» (άρθρο 12 παρ. 1 του Ν. 3418/2005). Έτσι, η λήψη από τον ιατρό της συναίνεσης του ασθενούς καθίσταται βασική επιταγή της ιατρικής δεοντολογίας.

Εξάλλου, για τους νοσοκομειακούς ασθενείς υφίσταται και το άρθρο 47 του Ν. 2071/1992, ορίζοντας ότι «Ο ασθενής έχει το δικαίωμα να συγκατατεθεί ή να αρνηθεί κάθε διαγνωστική ή θεραπευτική πράξη που πρόκειται να διενεργηθεί σ' αυτόν» (άρθρο 47 παρ. 3), όπως επίσης ότι «ο ασθενής δικαιούται να ζητήσει να πληροφορηθεί ό,τι αφορά στην κατάσταση του [...] Η πληροφόρηση του ασθενούς πρέπει να του επιτρέπεται να σχηματίσει πλήρη εικόνα [...] της καταστάσεώς του και να λαμβάνει αποφάσεις».

² Το ίδιο ουσιαστικά απαιτεί και το άρθρο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική (Ν. 2619/1998) κάνοντας λόγο για «δέουσα συναίνεση».

ανάγκη παροχής ιατρικής φροντίδας (άρθρο 12 παρ. 3 εδ. α' Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας - Νόμος 3418/2005). Το ότι δεν μπορεί να ληφθεί κατάλληλη συναίνεση σημαίνει πως δεν είναι δυνατόν να ληφθεί και δεν καλύπτει περιπτώσεις που μπορούσε να ζητηθεί, αλλά δε ζητήθηκε ή ζητήθηκε, αλλά ο ασθενής άσκησε το δικαίωμά του άρνησης στην ιατροχειρουργική πράξη³. Στην τελευταία περίπτωση, ο ιατρός δεν δύναται να επιχειρήσει την επέμβαση, αλλά μπορεί είτε, εξηγώντας την αναγκαιότητα της επέμβασης στους αναπληρούντες τη συναίνεση τρίτους αρνούμενους να συναινέσουν, να τους συμβουλεύσει να αλλάξουν γνώμη, είτε να ζητήσει την άδεια του Εισαγγελέα Πρωτοδικών, κατά το άρθρο 1534 ΑΚ. Η περίπτωση του κατεπείγοντος κρίνεται αποκλειστικά από τον ιατρό. Σε κάθε περίπτωση, εάν ο ιατρός προβεί τελικά στην επέμβαση, θα πρέπει να πράξει τούτο αποκλειστικώς προς όφελος του ενδιαφερόμενου ασθενούς. Τούτο προκύπτει από το άρθρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική (Ν. 2619/1998), το οποίο, υπερισχύοντας βάσει της αυξημένης τυπικής ισχύος που εξασφαλίζει το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος κάθε αντίθετης διάταξης νόμου, αναγράφει τούτο ρητά.

Όσον αφορά στις ειδικές περιπτώσεις, όπου δεν απαιτείται κατεξάριση από το νόμο συναίνεση του ασθενούς, υφίστανται δύο τέτοιες περιπτώσεις⁴: Πρώτον, η περίπτωση της απόπειρας αυτοκτονίας. Δεύτερον, η περίπτωση των γονέων ανήλικου ασθενή ή των συγγενών ασθενή, που δεν μπορεί για οποιονδήποτε λόγο να συναινέσει ή άλλων τρίτων, που έχουν την εξουσία συναίνεσης για τον ασθενή, οι οποίοι αρνούνται να δώσουν την αναγκαία συναίνεση προς τον ιατρό και υπάρχει ανάγκη άμεσης παρέμβασης, προκειμένου να αποτραπεί ο κίνδυνος για τη ζωή ή την υγεία του ασθενούς. Καθόσον η τελευταία περίπτωση δεν εμφανίζει ιδιαίτερα προβλήματα⁵, θα σταθούμε στο ζήτημα της απόπειρας αυτοκτονίας.

³Λ.χ. όταν διακομίζεται στο νοσοκομείο ασθενής, που έχει απωλέσει τις αισθήσεις του, αγνώστων λοιπών στοιχείων και όχι όταν ζητήθηκε η συναίνεση από τους οικείους του, αλλά εκείνοι αρνήθηκαν τη συναίνεσή τους.

⁴Βλ. το άρθρο 12 παρ. 3 εδ. β' και γ' Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας.

⁵Το άρθρο 12 παρ. 3 εδ. γ' του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (Νόμος 3418/2005) ορίζει ότι δεν απαιτείται να δοθεί συναίνεση «αν οι γονείς ανήλικου ασθενή ή οι συγγενείς ασθενή που δεν μπορεί για οποιονδήποτε λόγο να συναινέσει ή άλλοι τρίτοι, που έχουν την εξουσία συναίνεσης για τον ασθενή, αρνούνται να δώσουν την αναγκαία συναίνεση και υπάρχει ανάγκη άμεσης παρέμβασης προκειμένου να αποτραπεί κίνδυνος για τη ζωή ή την υγεία του ασθενή». Εξάριση στην εν λόγω ρύθμιση της μη απαίτησης συναίνεσης στην ιατρική πράξη πρέπει να γίνει δεκτή με βάση την ερμηνεία των άρθρων 11 παρ. 3 και 12 παρ. 2 περίπτωση β' εδάφιο τελευταίο, εξων προκύπτει ότι απαιτείται πάντοτε η συναίνεση των ασκούντων τη γονική μέριμνα ανήλικου αναφορικά με ειδικές επεμβάσεις, όπως μεταμοσχεύσεις, μεθόδους ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής, επεμβάσεις αλλαγής ή αποκαταστάσεως φύλου, αισθητικές ή κοσμητικές επεμβάσεις. Και πάλι όμως τούτη η απαίτηση κάμπτεται, εφόσον η κατάσταση είναι επείγουσα και η ιατρική πράξη διενεργείται προς όφελος της υγείας του ασθενούς. Τούτο συνάγεται από το άρθρο

Στις αποτυχημένες απόπειρες αυτοκτονίας (οι επιτυχημένες έχουν στερήσει ήδη από τον αυτόχειρα τη ζωή), ο διακομισθείς, που προέβη σε απόπειρα αυτοκτονίας, κατά κανόνα θα αντιτίθεται σε κάθε ιατρική πράξη, που έχει ως σκοπό να βελτιώσει την υγεία του, πολλώ δε μάλλον να τον λυτρώσει από το θάνατο, καθώς ο τελευταίος έχει ήδη εγκαθιδρυθεί στο μυαλό του ως ελπίδα και ιδεατή προοπτική, παρά ως φόβος και δεινό. Αλλά και στην περίπτωση που ο αποπειραθείς να θέσει τέρμα στη ζωή του βρίσκεται αναίσθητος, σύνηθες αποτέλεσμα σε τέτοιες περιπτώσεις, εάν αναζητηθεί η εικαζόμενη βούληση του ασθενούς, τούτη μόνο μια λέξη δύναται κατά τεκμήριο να την περιγράψει: Θάνατος!

Καθώς, όμως, η βούληση του ασθενούς δεν θα συνάδει με το συμφέρον αυτού, μια τέτοια περίπτωση ασθενούς αποτελεί πεδίο διαμάχης με οξύ τρόπο των αντιπαρατιθέμενων κανόνων, που είναι, από τη μία, «η σωτηρία του ασθενούς αποτελεί τον υπέρτατο νόμο» (*salus aegroti suprema lex est*), και από την άλλη «η θέληση του ασθενούς αποτελεί τον υπέρτατο νόμο» (*voluntas aegroti suprema lex est*)⁶. Φαίνεται πως ο ιατρός που θα κριθεί να την επιλύσει, ενδεχομένως βρεθεί εμπρός μιας αληθινής σύγκρουσης καθηκόντων. Τούτο σημαίνει πως οποιαδήποτε λύση και αν ακολουθήσει ο ιατρός, θα κριθεί ατιμώρητος ελλείψει αδίκου, αφού η αληθινή σύγκρουση καθηκόντων αίρει το άδικο⁷.

θρο 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική (Ν. 2619/1998), το οποίο υπερισχύει, βάσει του άρθρου 28 παρ. 1 του Συντάγματος, κάθε αντιθέτου διάταξης νόμου.

⁶Βλ. σχετικά με τις δύο αντίπαλες επιταγές Μανωλεδάκη, Υπάρχει δικαίωμα στο θάνατο;, *ΠοινΧρ* 2004, 579, Χαραλαμπάκη, *Ιατρική ευθύνη και δεοντολογία, Μελέτες Ποινικού Δικαίου*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 1999, σελ. 178.

⁷Κατά την κρατούσα γνώμη στη θεωρία, η σύγκρουση δύο νομικών καθηκόντων οδηγεί σε άρση του αδίκου της πράξεως εκείνου ο οποίος τελεί υπό τη συγκεκριμένη σύγκρουση. Βλ. Ανδρουλάκη, *Ποινικό Δίκαιο Γενικό Μέρος Ι, Η Θεωρία για το Έγκλημα*, εκδ. Δίκαιο & Οικονομία, σελ. 451, Χαραλαμπάκη, *Διάγραμμα Ποινικού Δικαίου, Γενικό Μέρος, 5η έκδοση, εκδόσεις Α. Σάκκουλα 2003, σελ. 251 επ., Κωστάρα, Έννοιες και Θεσμοί του Ποινικού Δικαίου*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα 2001, σελ. 424. Βλ. ακόμη το άρθρο 15 του Ν. 3418/2005, κατά το οποίο «ο ιατρός που βρίσκεται μπροστά σε σύγκρουση καθηκόντων αντιμετωπίζει τη σύγκρουση αυτή με βάση την επιστημονική του γνώση, τη σύγκριση των εννόμων αγαθών που διακυβεύονται, τον απόλυτο σεβασμό της ανθρώπινης ζωής και αξιοπρέπειας και τη συνείδησή του στο πλαίσιο των αρχών του άρθρου 2».

Βλ. όμως και τον Μανωλεδάκη, *ό.π.* σελ. 579 επ., κατά τον οποίο, συγκρουομένων των προαναφερθέντων επιταγών, σε περίπτωση κινδύνου ζωής, το ανωτέρω δίλημμα λύεται υπέρ της ζωής και σε βάρος της προσωπικής ελευθερίας, καθόσον το έννομο αγαθό της ζωής είναι νομικώς ανώτερο σε σχέση με εκείνο της προσωπικής ελευθερίας. Ο ίδιος εμφανίζεται ιδιαίτερα επιφυλακτικός απέναντι στη δίχως διάκριση αποδοχή ως υπέρτατου του κανόνα «η βούληση του ασθενούς αποτελεί τον υπέρτατο κανόνα» και ως εκ τούτου στην αναγωγή της συναίνεσης του παθόντος σε κριτήριο, καθόσον, κατά τη γνώμη του, απηχεί μια ακραία φιλελεύθερη, ατομοκεντρική πράξη. Βλ. επίσης, του ιδίου, παρατηρήσεις επί της Διάταξης ΕισΕφθεσ 25/1972, *Αρμ* 1972, 467

Περαιτέρω, η υπακοή του ιατρού στη βούληση ή την εικαζόμενη βούληση του αποπειραθέντος να θέσει τέρμα στη ζωή του, θα σήμαινε πως το δίκαιο αναγνωρίζει στον κάθε κοινωνό, πλάι στο δικαίωμα στη ζωή, δικαίωμα και στο θάνατο. Τέτοιο όμως δικαίωμα, από την κρατούσα τουλάχιστον γνώμη, δεν αναγνωρίζεται⁸.

Με την τελευταία φαίνεται πως συντάσσεται ο νομοθέτης, ρυθμίζοντας οριστικά το θέμα της απόπειρας αυτοκτονίας στο άρθρο 12 παρ. 3 εδ. β' του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας, επιτρέποντας στον ιατρό να ενεργήσει επέμβαση και χωρίς τη συναίνεση του ασθενούς⁹. Το ότι ο νόμος «επιτρέπει» και δεν «επιβάλλει» την επέμβαση χωρίς τη συναίνεση έχει το νόημα πως, σε τελική ανάλυση, ο ίδιος ο ιατρός αναγορεύεται σε κριτή του αν πρέπει να προβεί στην επέμβαση προς σωτηρία της υγείας ή της ζωής του ασθενούς ή να απέσχει σεβόμενος την (τελευταία) επιθυμία του. Ειδικώς αν πρόκειται για κίνδυνο ζωής, μάλλον θα μπορεί να γίνει λόγος για σύγκρουση καθηκόντων, που αίρει το άδικο, όπως κι αν ενεργήσει ο ιατρός, κατά τα παραπάνω λεχθέντα.

Πρόσθετο, εξάλλου, επιχείρημα δύναται να αντληθεί και από το άρθρο 307 ΠΚ, το οποίο επιτάσσει τη λύτρωση άλλου από κίνδυνο ζωής του, την ποινική ευθύνη του οποίου θα αντιμετώπιζαν οι ιατροί, αν παρέλειπαν να ενεργήσουν προς τη σωτηρία του αναισθητού αποπειραθέντος να θέσει τέλος στη ζωή του¹⁰.

Αξίζει να αναφερθεί πως, κατά μία γνώμη, απόφαση αυτοκτονίας συνιστά και η άρνηση του ασθενούς, εφόσον αφορά στη μόνη ιατρική επέμβαση που μπορεί να αναβάλει προσωρινά ή για αόριστο χρόνο την επέλευση του θανάτου¹¹. Παραβλέποντας τη μεγάλη

επ. Σύμφωνος με το δικαίωμα του ιατρού να προχωρεί σε αυτόγνωση επέμβαση σε περιπτώσεις αυτοκτονίας και ο Καραγεώργος, *Η ποινική εκτίμηση των ιατροχειρουργικών επεμβάσεων*, εκδ. Σάκκουλα Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 105.

⁸Βλ. Μανωλεδάκη, *ό.π.*, σελ. 577, κατά τον οποίο δικαίωμα στο θάνατο, όπως και παραίτηση από το δικαίωμα στη ζωή, δεν αναγνωρίζεται από την έννομη τάξη, ούτε θα μπορούσε να αναγνωρισθεί υπό τα σημερινά νομικά δεδομένα και το ισχύον Σύνταγμα. Επίσης Βάρκα - Αδάμη, *Η συμμετοχή του ασθενούς και του περιβάλλοντός του στη λήψη αποφάσεων για τη συνέχιση ή μη της θεραπείας*, *Δνη* 38, 1977. Ο Βιδάλης, *Βιοδίκαιο, Τόμος Πρώτος: Το πρόσωπο*, εκδ. Σάκκουλα Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2007, σελ. 96 επ., δέχεται καταρχήν τα παραπάνω, υπό την προϋπόθεση ότι η συγκεκριμένη ζωή (την οποία ο φορέας της επιθυμεί να τη φέρει εις πέρας) δεν καταλήγει η ίδια στην «εμπραγμάτωση» του υποκειμένου της.

⁹Ο Βούλτσος, *Ο ρόλος της αυτοδιάθεσης του αρρώστου στην οριοθέτηση του ιατρικού καθήκοντος για τεχνητή υποστήριξη της ζωής που φθίνει*, *ΠοινΧρ* 2007, σελ. 132, δικαιολογεί το πατερναλιστικό πρότυπο που απηχεί η συγκεκριμένη λογική του νομοθέτη, εφόσον πρωταρχικό μέλημα και καθήκον της ιατρικής που έγκειται στη διατήρηση και προστασία της υγείας και της ζωής.

¹⁰Έτσι ο Ανδρουλάκης, *ό.π.*, σελ. 374 επ., συνάγοντας ότι η εικαζόμενη μη συναίνεση έχει αξία μόνον όταν ο παθών ήταν όντως ελεύθερος να διαθέσει το εν λόγω έννομο αγαθό, γεγονός που δεν φαίνεται να συντρέχει όταν κάποιος είναι αναισθητός.

¹¹Τούτο λέγει ο Βούλτσος, *ό.π.*, σελ. 122.

δυσκολία να αποκρυσταλλώσει κανείς άποψη για τη μοναδικότητα μιας οδού θεραπείας, τη στιγμή που δεκάδες νέες μέθοδοι και φάρμακα λανσάρονται καθημερινά, η άνευ όρων αποδοχή τούτης της γνώμης θα σήμαινε πρακτική κατάργηση του δικαιώματος αρνήσεως της ιατρικής πράξεως εκ μέρους του ασθενούς στις περιπτώσεις κινδύνου ζωής, καθόσον, όπως αναφέρθηκε, στις περιπτώσεις αυτοκτονίας δεν απαιτείται από το νόμο συναίνεση για τη διενέργεια της λυτρωτικής για τον ασθενή ιατρικής επέμβασης ή πράξης. Εάν λ.χ. ο ασθενής δεν συναινεί σε μια προτεινόμενη εγχείριση ακρωτηριασμού του, αν και μοιάζει ως η μόνη κατάλληλη (λ.χ. περίπτωση γάγγραινας), δεν μπορεί να θεωρηθεί πως εξομοιώνεται άνευ ετέρου τινός με τον επιδιώκοντα να θέσει τέρμα στη ζωή του. Απλώς οφείλεται να αναζητηθεί άμεσα εναλλακτικός τρόπος θεραπείας και μόνο αν τέτοιος δεν είναι δυνατός να υπάρξει τη δεδομένη στιγμή, ενώ η ζωή του ασθενούς βαίνει σε κρίσιμο στάδιο, ο ιατρός θα κληθεί να δώσει λύση κατά την κρίση του, όπως ειπώθηκε ήδη, και δεν δικαιούται αυτομάτως να επιχειρήσει την επέμβαση. Εάν το πράξει, όμως, το άδικο της πράξης του θα αίρεται, είτε λόγω σύγκρουσης καθηκόντων, είτε με αναλογική εφαρμογή της κατάστασης ανάγκης του άρθρου 25 ΠΚ¹².

II. Η άρνηση του ασθενούς να συναινέσει

Το δικαίωμα του ασθενή να συναινεί στην ιατρική πράξη που τον αφορά θα έμοιαζε ελλειπές, εάν δεν ακολουθούνταν από το αναγκαίο σύστοιχό του, δηλαδή από τη δυνατότητα να αρνείται κίολας ο ασθενής τη συγκεκριμένη πράξη. Δηλαδή, όπως έχει λεχθεί, «*η ενημερωμένη και έγκυρη άρνηση του αρρώστου είναι η άλλη όψη του νομίσματος σε σχέση με την αντίστοιχη συναίνεση*»¹³.

Το συγκεκριμένο δικαίωμα θεμελιώνεται, όπως και το δικαίωμα προς συναίνεση, στο δικαίωμα αυτοδιάθεσης του ατόμου, που εδράζεται στο άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος¹⁴. Κατά μία δε άποψη, αποτελεί επιπρόσθετα την αρνητική όψη του ατομικού δικαιώματος στην υγεία (άρθρο 5 παρ. 5 Συντάγματος)¹⁵.

Βασική προϋπόθεση της άρνησης του ασθενούς είναι η διενέργεια σε προγενέστερο χρόνο κατάλληλης ενημέρωσης¹⁶ προς τον ασθενή ή τους έχοντες την επιμέλειά του. Μά-

¹²Αφού εδώ ο φορέας του θυσιαζόμενου και του σωζόμενου αγαθού είναι ο ίδιος άνθρωπος, βλ. και Μπέκα, *Η προστασία της ζωής και της υγείας στον Ποινικό Κώδικα*, εκδ. Δίκαιο & Οικονομία 2004, σελ. 71.

¹³Βλ. Βούλτσο, *ό.π.*, σελ. 122.

¹⁴Βάρκα - Αδάμη, *ό.π.*, σελ. 1977.

¹⁵Ετσι ο Βιδάλης, *ό.π.*, σελ. 55, κατά τον οποίο όριο του συγκεκριμένου δικαιώματος θα αποτελεί η ανθρώπινη αξία του ασθενούς. Όταν προσβάλλεται η τελευταία, η ιατρική υποχρέωση για επέμβαση παραμένει στο ακέραιο, ενώ όταν δεν προσβάλλεται και εφόσον δεν τίθεται σε κίνδυνο η ζωή, ο ιατρός απαλλάσσεται από οποιαδήποτε ευθύνη για την εξέλιξη της υγείας του ασθενούς. Αντίθετα η Βάρκα - Αδάμη, *ό.π.*, υποστηρίζει ότι το δικαίωμα του ασθενούς προς άρνηση ισχύει και όταν υπάρχει κίνδυνος για τη ζωή αυτού.

¹⁶Βλ. Μανωλεδάκη, *ό.π.*, σελ. 579.

λιστα, υποστηρίζεται πως σε περιπτώσεις αρνήσεως του ασθενή, η υποχρέωση ενημέρωσης επαυξάνεται και ο ιατρός οφείλει να εξηγήσει λεπτομερώς ιδίως τα αρνητικά αποτελέσματα της παράλειψης της θεραπείας¹⁷. Κατά τις λοιπές προϋποθέσεις εγκυρότητας πρέπει να γίνει δεκτό πως ισχύουν *mutatis mutandis* όσα προβλέπει ο νόμος αναφορικά με το πεδίο της συναίνεσης.

Λέγεται ότι με την άρνηση του ασθενή να συγκατατεθεί στην έναρξη ή και τη συνέχιση θεραπείας, καταλύεται ο μεταξύ ιατρού και αρρώστου συμβατικός δεσμός, αφού λύεται η μεταξύ τους σύμβαση¹⁸, κατά άλλη δε γνώμη¹⁹ καταλύεται συλλήβδην η ιδιαίτερη κατ' άρθρο 15 ΠΚ νομική υποχρέωση του ιατρού. Κατά έτερη γνώμη²⁰, εάν, δεδομένης της αρνήσεως του ασθενούς, η προταθείσα ιατρική πράξη ενέχει κίνδυνο ζωής ή βαριάς σωματικής βλάβης του, ο ιατρός δεν έχει νομική υποχρέωση για δράση. Εφόσον τέτοιος κίνδυνος από την επέμβαση δεν προκύπτει, αν από την αδράνεια του ιατρού απειλείται η ζωή του ασθενούς ή η υγεία του σε βαθμό βαριάς σωματικής βλάβης, τότε ο ιατρός οφείλει να ενεργήσει, ακόμη και ενάντια στη βούληση του ασθενή²¹. Η τελευταία αυτή γνώμη φαί-

¹⁷Βλ. Ανδρουλιδάκη - Δημητριάδη, *Η υποχρέωση ενημέρωσης του ασθενούς, Συμβολή στη διακρίβωση της αστικής ιατρικής ευθύνης*, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα Αθήνα - Κομοτηνή 1993, σελ. 318 επ. Σύμφωνος κατά γράμμα ο Καραγεώργος, *ό.π.*, σελ. 100 επ.

¹⁸Έτσι η Συμεωνίδου - Καστανίδου, *Εγκλήματα κατά της ζωής, έκδοση β'*, εκδ. Σάκκουλα Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2001, σελ. 340 και η Βάρκα-Αδάμη, *ό.π.* σελ. 1977, που υποστηρίζουν πως όταν αρνείται ο ασθενής, «κωλύεται η γενεσιουργός αιτία από την οποία πηγάζει η ιδιαίτερη νομική υποχρέωση του ιατρού».

¹⁹Βλ. τους Γιαννίδη - Μπιτσαξή, *Ιδιωτική Γνωμοδότηση, ΠοινΧρ 1991*, σελ. 609 επ., που υποστηρίζουν πως με την εκφορά της άρνησης του ασθενούς παύει να υπάρχει (προφανώς συλλήβδην) ιδιαίτερη νομική υποχρέωση του ιατρού.

²⁰Βλ. Μπέκα, *ό.π.* σελ. 67 επ.

²¹Βλ. Ανδρουλάκη, *Ποινικόν Δίκαιον, Ειδικόν Μέρος*, εκδ. Α. Σάκκουλα 1974, σελ. 119 επ., κατά τον οποίον η ενδεδειγμένη και *lege artis* διενεργούμενη επέμβαση είναι δυνατόν να λάβει χώρα ακόμη και εναντίον της βούλησης του ασθενούς (*ό.π.* σελ. 118), με εξαίρεση τις κινδυνώδεις επεμβάσεις. Τότε στον ιατρό επιφυλάσσεται ευθύνη για αμέλεια του αναλαμβάνειν (*ό.π.*, σελ. 120 επ.). Η Ψαρούδα - Μπενάκη (Το ιατρικό καθήκον διαφώτισεως του ασθενούς ως προϋπόθεση της συναίνεσής του, *ΠοινΧρ 1974*, σελ. 641 επ.) επίσης υποστηρίζει ότι η ενδεδειγμένη και *lege artis* επέμβαση είναι δυνατόν να διενεργηθεί και άνευ της συναίνεσής του ασθενούς. Τότε μόνον ως προσβολή κατά της προσωπικής ελευθερίας είναι δυνατόν να τιμωρηθεί. Ασκεί μάλιστα κριτική κατά του Ανδρουλάκη για την παραπάνω θέση του, θεωρώντας ότι έτσι «μετατρέπεται η συναίνεση του παθόντος από παράγοντα εκφράσεως του δικαιώματος αυτοδιαθέσεως σε κανόνα επιμελείας [...] και έτσι νοθεύει [...] τα κριτήρια προσδιορισμού του ενδεδειγμένου ή μη της εγχειρήσεως» (*ό.π.*, σελ. 642 επ.). Αντίθετα, απαραίτητη θεωρεί τη συναίνεση (ρητή ή εικαζόμενη) του ασθενούς ο Κατσαντώνης, *Αι ιατρικά θεραπευτικά επεμβάσεις και η σημασία της συναίνεσής του ασθενούς, ΠοινΧρ 1970*, σελ. 67 επ., οι Γιαννίδης - Μπιτσαξής, *ό.π.*, σελ. 610 (τη χαρακτηρίζουν ως «απαραίτητο νομοποιητικό όρο οποιασδήποτε θεραπευτικής επέμβασης»), και η Καϊάφα - Γκμπάντι, *Η ποινική ευθύνη του αναισθησιολόγου στις ιατροχειρουργικές επεμβάσεις, ΝοΒ 1989*, σελ. 881.

νεται συνεπέστερη με τις επιταγές του νέου Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τη Βιοϊατρική και ως εκ τούτου ορθότερη. Το λεγόμενο ότι σε περίπτωση αρνήσεως του ασθενούς καταλύεται ο συμβατικός δεσμός είναι σωστό, όμως η ιδιαίτερη νομική υποχρέωση βασίζεται, πέραν αυτής, στο νόμο. Ευνόητο πως, και εάν ακόμη γίνει δεκτή η άποψη, που δέχεται την κατάλυση κάθε ιδιαίτερης νομικής υποχρέωσης του ιατρού, αναβιώνει η γενική νομική του υποχρέωση κατά το άρθρο 307 ΠΚ, από το οποίο επίσης μπορεί να συναχθεί η υποχρέωση των ιατρών να ενεργήσουν υπέρ της σωτηρίας τουλάχιστον αναισθητού αποπειραθέντος να αυτοκτονήσει²².

Μένοντας στην περίπτωση που ο ασθενής αρνηθεί την ιατρική πράξη και έπειτα χάσει τις αισθήσεις του ή πέσει σε κώμα και δεν υφίσταται η δυνατότητα να αναπληρωθεί η συναίνεση από τους οικείους του ή τα πρόσωπα που έχουν την επιμέλειά του, τότε ο ιατρός θα δράσει αναζητώντας την εικαζόμενη βούληση του ασθενούς²³, όπως έχει ήδη αναφερθεί. Στην προκειμένη, όμως, περίπτωση, συγκρουομένων του κανόνα από τη μία «η σωτηρία του ασθενούς αποτελεί τον υπέρτατο νόμο» (salus aegroti suprema lex est), και από την άλλη εκείνου που αναφέρει ότι «η θέληση του ασθενούς αποτελεί τον υπέρτατο νόμο» (voluntas aegroti suprema lex est)²⁴, φαίνεται πως ο ιατρός θα βρεθεί εμπρός μιας αληθινής σύγκρουσης καθηκόντων²⁵. Τούτο σημαίνει πως, οποιαδήποτε λύση και αν ακο-

²²Έτσι ακριβώς ο Ανδρουλάκης, *Ποινικό Δίκαιο Γενικό Μέρος Ι, ό.π., σελ. 374 επ.*

²³Βλ. για την εικαζόμενη βούληση του παθόντος σε Ανδρουλάκη, *ό.π., σελ. 372 επ.*

²⁴Βλ. σχετικά με τις δύο αντίπαλες επιταγές Μανωλεδάκη, *ό.π., σελ. 579, Χαραλαμπάκη, Ιατρική ευθύνη και δεοντολογία, ό.π., σελ. 178.*

²⁵Αίσθηση προκάλεσε παλαιότερα η περίπτωση ενός πατέρα, που άφησε το νεογέννητο παιδί του να πεθάνει, απαγορεύοντας στους ιατρούς να προβούν στην αναγκαία μετάγγιση αίματος, καθόσον ήταν χλιαστής και η μετάγγιση αίματος θεωρείται από το δόγμα του σοβαρό αμάρτημα. Για το θέμα βλ. την ΣυμβΠλημθεσ 161/1970, *ΠοινΧρ 1970, σελ. 299 επ., με πρόταση Σταμάτη. Επίσης τη μελέτη του Ανδρουλάκη, Ο χλιαστής πατήρ, ΠοινΧρ 1970, σελ. 91, ο οποίος υποστηρίζει ότι, εάν οι ιατροί προέβαιναν στην απαραίτητη μετάγγιση, καθόσον ο δράστης ασκούσε καταχρηστικά το δικαίωμα επιμέλειάς του και υπήρχε κατεπείγουσα ανάγκη, το άδικο της πράξης τους θα μπορούσε να αρθεί με εφαρμογή είτε της κατάστασης ανάγκης του άρθρου 25 ΠΚ, είτε της άμυνας (άρθρο 22 ΠΚ, εάν θεωρηθεί η πράξη του πατρός ως επίθεση). Όμοια και ο Σιδέρης, Νομικά προβλήματα από πλαστικές ιατροχειρουργικές επεμβάσεις στο πρόσωπο (ρίνα και πτερύγια των ώτων), *ΠοινΧρ 1991, σελ. 952. Ο Κατσαντώνης, ό.π., σελ. 65, γράφει πως όταν η άρνηση του επιφορτισμένου με την επιμέλεια του ασθενούς προσώπου να συναινέσει οφείλεται σε προφανή αμάθεια ή δυσειδαιμονία, ο ιατρός δύναται να παρέμβει, διότι στη συγκεκριμένη περίπτωση η βούληση των εχόντων την επιμέλεια προσώπων δεν ανταποκρίνεται προς την εικαζόμενη βούληση του ασθενούς. Έτσι και ο Καραγεώργος, ό.π., σελ. 60. Βλ. όμως και τους Γιαννίδη - Μπιτσαξή, ό.π., σελ. 604 επ., που αρνούνται να χαρακτηρίσουν ως δεισιδαιμονίες θρησκευτικές δοξασίες δομημένες σε συγκεκριμένο σύστημα θρησκευτικών και ηθικών κανόνων με δογματική συνοχή και μάλιστα όταν τις δοξασίες αυτές συμμερίζεται μεγάλος αριθμός ανθρώπων, θεωρώντας σεβαστή κάθε παραδοξότητα μιας τέτοιας πίστης. Βλ. ακόμη τη ΓνωδΕισΕφθεσ 2692/19.3.1991, με παρατ. Τζαννετή, *ΠοινΧρ 1991, σελ. 601* κατά την οποία «σε όλως εξαιρετικές όμως και επείγουσες περιπτώσεις ο ιατρός μπορεί να επέμβει, ενεργώντας την ενδεδειγ-**

λουθήσει ο ιατρός, θα κριθεί ατιμώρητος ελλείψει αδικού, αφού η αληθινή σύγκρουση καθηκόντων αίρει το άδικο²⁶.

Γενικά υποστηρίχθηκε ότι ο μη σεβασμός στην ενημερωμένη και εγκύτως εκφραζόμενη άρνηση του ασθενούς, ως προς τη μοναδική σωτήρια για τη ζωή του ιατρική επέμβαση, οδηγεί σε αποδοχή υποχρέωσης του ατόμου να ζει²⁷, ενώ κατ' άλλη γνώμη, αν υπάρχει κίνδυνος για τη ζωή του αρνούμενου να δεχθεί την απαραίτητη ενέργεια του ιατρού, ο τελευταίος πρέπει να προβεί σε αυτή²⁸. Η τελευταία αυτή άποψη μοιάζει ορθότερη, ιδίως μετά τη θέση σε ισχύ του νέου Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (Νόμος 3418/2005),

μένη εγχείρηση ή τη μετάγγιση αίματος και εναντίον της θέλησης του δικαιουμένου σε συναίνεση». Πλέον τέτοιες περιπτώσεις λύνονται με προσφυγή στο 12 παρ. 3 εδ. γ' του Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (Νόμος 3418/2005), εφόσον οι έχοντες την επιμέλεια αρνούνται να δώσουν την αναγκαία συναίνεση και υπάρχει ανάγκη άμεσης παρέμβασης, προκειμένου να αποτραπεί κίνδυνος για τη ζωή ή την υγεία του ανήλικου ασθενή. Αλλά και πέραν τούτου προκύπτει από το άρθρο 1534 ΑΚ ότι η λειτουργία του έχοντος τη γονική μέριμνα (και συνεπώς και η συναίνεσή του) ποτέ δεν μπορεί να ασκείται σε βάρος της ζωής ή της υγείας του ανήλικου, βλ. Καϊαφα - Γκμπάντι, παρατηρήσεις στη ΓνμδΕισπλημθεσ 2/1992, Υπερ 1992, σελ. 947.

²⁶Βλ. όμως αντίθετα Γιαννίδη - Μπιτσαξή, *ό.π.*, σελ. 611, που δεν δέχεται ότι συντρέχει σύγκρουση καθηκόντων, με την αιτιολογία ότι το ένα σκέλος των καθηκόντων του ιατρού ατονεί με μόνη την άρνηση του ασθενούς να υποστεί την επέμβαση.

Κατά την κρατούσα γνώμη στη θεωρία, η σύγκρουση δύο νομικών καθηκόντων οδηγεί σε άρση του αδικού της πράξεως εκείνο ο οποίος τελεί υπό τη συγκεκριμένη σύγκρουση. Βλ. Ανδρουλάκη, Ποινικό Δίκαιο Γενικό Μέρος Ι, *ό.π.*, σελ. 451, Χαραλαμπίκη, Διάγραμμα Ποινικού Δικαίου, *ό.π.*, σελ. 251 επ., Κωστάρα, *ό.π.*, σελ. 424. Βλ. ακόμη το άρθρο 15 του Ν. 3418/2005 κατά το οποίο «ο ιατρός που βρίσκεται μπροστά σε σύγκρουση καθηκόντων αντιμετωπίζει τη σύγκρουση αυτή με βάση την επιστημονική του γνώση, τη σύγκριση των εννόμων αγαθών που διακυβεύονται, τον απόλυτο σεβασμό της ανθρώπινης ζωής και αξιοπρέπειας και τη συνειδήσή του στο πλαίσιο των αρχών του άρθρου 2».

²⁷Έτσι η Συμμενίδου - Καστανίδου, *ό.π.*, σελ. 335 και Βούλτσος, *ό.π.*, σελ. 123. Τούτη η άποψη κατατείνει στο ότι ο ασθενής έχει το δικαίωμα να αρνηθεί τη θεραπεία του, ακόμη κι αν έτσι πορεύεται το μονοπάτι προς το θάνατο. Έτσι και η Ανδρουλιδάκη - Δημητριάδη, *ό.π.* σελ. 94. Βλ. ακόμη Γιαννίδη - Μπιτσαξή, *ό.π.*, σελ. 609 επ, οι οποίοι θεωρούν την άρνηση του ασθενή σεβαστή σε κάθε περίπτωση, πλην εκείνων όπου αυτή οφείλεται σε δεισιδαιμονία ή κακοβουλία. Σημειωτέον ότι κατά τους συγκεκριμένους συγγραφείς οι θρησκευτικές πεποιθήσεις δεν δύνανται να θεωρηθούν ως δεισιδαιμονίες (βλ. *ό.π.*, σελ. 606).

²⁸Έτσι ο Μανωλεδάκης, *ό.π.*, σελ. 579 επ., κατά τον οποίο, συγκρουομένων των προαναφερθέντων επιταγών, σε περίπτωση κινδύνου ζωής, το ανωτέρω δίλημμα λύεται υπέρ της ζωής και σε βάρος της προσωπικής ελευθερίας, καθόσον το έννομο αγαθό της ζωής είναι νομικώς ανώτερο σε σχέση με εκείνο της προσωπικής ελευθερίας (το αντίθετο θα συμβαίνει κατά τον συγγραφέα αν δεν υπάρχει κίνδυνος ζωής). Γενικώς ο ίδιος εμφανίζεται ιδιαίτερα επιφυλακτικός απέναντι στη δίχως διάκριση αποδοχή ως υπέρτατου του κανόνα «η βούληση του ασθενούς αποτελεί τον υπέρτατο κανόνα» και ως εκ τούτου στην αναγωγή της συναίνεσης του παθόντος σε κριτήριο, καθόσον, κατά τη γνώμη του, απηχεί μια ακραία φιλελεύθερη, ατομοκεντρική πράξη. Βλ. επίσης, του ιδίου, παρατηρήσεις επί της Διάταξης ΕισΦθεσ25/1972, Αρμ 1972, 467 επ.

ο οποίος ολοφάνερα επιτρέπει τη διεξαγωγή ιατρικών πράξεων δίχως τη συναίνεση του ασθενούς σε περιπτώσεις αυτοκτονίας²⁹.

Συμπερασματικά, η ενημερωμένη και εγκύρως κοινοποιούμενη άρνηση του αρρώστου (ή των οικείων του κατά περίπτωση) πρέπει να τηρείται πάντοτε από τον ιατρό, με εξαίρεση τις περιπτώσεις που τούτη ουσιαστικά καταδικάζει τον ασθενή στο θάνατο, συνιστώντας οιονεί αυτοκτονία³⁰, ή οφείλεται σε προφανή άγνοια ή δεισιδαιμονία.

III. Οι αυτογνώμονες ιατροχειρουργικές επεμβάσεις

Ήδη κατέστη εμφανής η σημασία και ο ρόλος της έγκυρης συναίνεσης του ασθενούς στην ιατρική πράξη. Το ερώτημα που τίθεται εύλογα είναι τι συμβαίνει στην περίπτωση, που παρότι τέτοια συναίνεση δεν δίδεται, ο ιατρός προβαίνει πάραυτα στην ιατρική ενέργεια.

Τέτοιες ιατρικές πράξεις, που λαμβάνουν χώρα ελλείπουσας της συναίνεσεως ή ακόμη και υπάρχουσας αρνήσεως εκ μέρους του αρρώστου να υποβληθεί σε μια ιατρική πράξη, χαρακτηρίζονται ως «αυτογνώμονες ή αυθαίρετες» ιατρικές πράξεις³¹. Η ποινική αντιμετώπισή τους διαφοροποιείται σε μεγάλο βαθμό ανάλογα με τη θεωρία που ακολουθεί κανείς σχετικά με το χαρακτηρισμό των ιατρικών πράξεων.

Κατά τη θεωρία που δέχεται τον καταρχήν άδικο χαρακτήρα των ιατρικών πράξεων, η σημασία της συναίνεσης έχει πρωταρχική σημασία στα πλαίσια της επίκλησης λόγων άρσης του αδικού, ώστε να μην φθάνει να είναι η ιατρική πράξη και τελικώς άδικη.

Καταρχάς, αυτοτελή λόγο άρσης του αδικού αποτελεί *de lege lata* η συναίνεση του ασθενούς για ιατρικές πράξεις, των οποίων το αποτέλεσμα συνιστά εντελώς ελαφρά είτε απλή σωματική βλάβη³².

²⁹Βλ. το άρθρο 12 παρ. 3 εδ. β'.

³⁰Εφόσον μια τέτοια συμπεριφορά έχει τα χαρακτηριστικά της ευθανασίας, δύναται να γίνει λόγος για περίπτωση ευθανασίας. Βλ. σχετικώς Μπέκας, *ό.π.* σελ. 22 επ.

³¹Ο Τσαρπάλας, *Η ποινική εκτίμηση των θεραπευτικών επεμβάσεων*, εκδ. Π. Σάκκουλα 1976, σελ. 360, θεωρεί πως η διάκριση ανάμεσα στην επέμβαση που έγινε «δίχως συναίνεση» από εκείνη που έγινε «παρά την άρνηση» του ασθενούς έχει δικονομική σημασία στο πλαίσιο της εφαρμογής της αρχής *in dubio pro reo*. Βλ. ακόμη Φουντεδάκη, *Αστική Ιατρική Ευθύνη*, εκδ. Σάκκουλα Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2003, σελ. 177.

³²Στην πράξη, οι ιατρικές πράξεις που στρέφονται κατά της υγείας του ασθενούς και λαμβάνουν χώρα συνήθως από αμέλεια, θα πρόκεινται είτε περί εντελώς ελαφρών, είτε περί απλών σωματιών βλαβών. Τούτο διότι για τις ασήμαντες σωματικές βλάβες προκύπτει ερμηνευτικά ο αποκλεισμός τους από το πεδίο εφαρμογής της διάταξης του 314 ΠΚ. Έτσι ο Μπέκας, (*ό.π.*, σελ. 430, όπου και περαιτέρω παραπομπές). Ομοίως καταλήγει και ο Μαργαρίτης διά της εφαρμογής της μεθόδου της εις άτοπον απαγωγής, (*Σωματικές Βλάβες*, β' έκδοση, εκδ. Σάκκουλα Αθήνα - Θεσσαλονίκη, σελ. 674 - 677). Βλέπε όμως και Τσαρπάλα (*ό.π.*, σελ. 326), ο οποίος υποστηρίζει το τιμωρητό της εξ αμελείας ασήμαντης σωματικής βλάβης, με το επιχειρήμα ότι η αντίθετη άποψη οδηγεί στην εξαίρεση από την κρίση του δικαστή σωματικών βλαβών, που όντως συνέβησαν και άφησαν το αποτύπωμά τους στην κοινωνική πραγματικότητα, αποτέλεσμα που συμπροσδιορίζει, πέραν του αποτελέσματος, το άδικο και την υπαιτιότητα.

Αλλά και όταν δεν χρησιμοποιείται για να άρει αυτοτελώς το άδικο (άρθρο 308 παρ. 2 ΠΚ), η συναίνεση του παθόντος διατηρεί τη σημασία της ως προαπαιτούμενο στο πλαίσιο άλλων λόγων άρσης του αδικού των ιατρικών πράξεων, που έχουν υποστηριχθεί σχετικώς³³, όπως είναι ο χαρακτήρας της πράξεως ως «εξυπηρετούσης το αληθές συμφέρον του εγχειρουμένου», ή ως «κοινωνικώς πρόσφορης πράξεως» ή ως «επιτρεπτής ριψοκινδύνου (ή κινδυνώδους) δράσεως».

Απόρροια των παραπάνω λεχθέντων είναι ότι, στο πλαίσιο της θεωρίας που χαρακτηρίζει την ιατρική πράξη ως καταρχήν άδικη πράξη, η συναίνεση του ασθενούς αποτελεί προϋπόθεση κάθε θεραπευτικής επεμβάσεως³⁴. Κατά μία όμως γνώμη³⁵, το άρθρο 8 της Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική (Ν. 2619/1998) έλυσε το πρόβλημα της νομιμοποίησης της αυτόγνωμης επείγουσας επέμβασης προς όφελος της υγείας (και ιδίως της ζωής), όταν δεν είναι δυνατόν να ληφθεί η πραγματική συναίνεση του αρρώστου.

Από την άλλη πλευρά, η ενοποιημένη θεωρία των *leges artis* δεν χρησιμοποιεί ως δομικό συστατικό της τη συναίνεση του παθόντος, αφού η επέμβαση που λαμβάνει χώρα *lege artis* ή πέραν τούτου, έχουσα θετική έκβαση για την υγεία του ασθενούς, δεν συνιστά ποτέ σωματική βλάβη ή ανθρωποκτονία. Συνιστά, όμως, έγκλημα κατά της προσωπικής ελευθερίας και συγκεκριμένα παράνομη βία³⁶. Για την άρση του αδικού της παράνο-

³³Τούτο γίνεται δεκτό τόσο από τον Χωραφά, ο οποίος θεωρεί ως προϋπόθεση της «αρχής της εξυπηρετήσεως του αληθούς συμφέροντος» του ασθενούς, την οποία εισάγει ως λόγο άρσης του αδικού των ιατροχειρουργικών πράξεων, μεταξύ άλλων και τη συναίνεση του ασθενούς (βλ. Χωραφά, *Ποινικόν Δίκαιον, τόμος πρώτος, 9η έκδοση 1978, σελ. 187 - 188*). Όμοια και ο Κατσαντώνης, προτείνοντας το «κοινωνικώς πρόσφορο» της πράξης ως λόγο άρσης των παραπάνω πράξεων, θέτει ως προϋπόθεση αυτού την ύπαρξη συναίνεσης του ασθενούς (βλ. Κατσαντώνης, *ό.π., σελ. 66 και 68 αντίστοιχα*).

³⁴Βλ. Τσαρπάλα, *ό.π., σελ. 384*.

³⁵Βούλτσο, *ό.π., σελ. 123*, ο οποίος υποστηρίζει το καταρχήν άδικο των ιατροχειρουργικών πράξεων, βλ. *ό.π. σελ. 124, υπ. αρ. 27*.

³⁶Βλ. Ανδρουλάκη, *Ποινικόν Δίκαιον, Ειδικόν Μέρος, ό.π., σελ. 116 επ., με την προϋπόθεση ότι η πράξη κατέτεινε στην αποτροπή βαριάς και όχι απλής σωματικής βλάβης, Μανωλεδάκη, παρατηρήσεις επί της διάταξης ΕισΕφθεσ25/1972, Αρμ 1972, σελ. 468 επ, Καϊάφα - Γκμπάντι, ό.π., ΝοΒ 1989, σελ. 880 επ., Τζαννετή, ΓνμδΕισΕφθεσ 2692/19.3.1991, ΠοινΧρ 1991, σελ. 601 επ., Γιαννίδη - Μπιτσαξή, ό.π., σελ. 610. Το εκ του Ανδρουλάκη παραπάνω λεγόμενο συνάδει και με τη ρύθμιση του νέου Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (άρθρο 12 παρ. 3), αλλά και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τη Βιοϊατρική (άρθρο 8), που επιτρέπουν την άνευ συναίνεσης ιατρική πράξη σε κατεπείγουσες περιπτώσεις. Τα παραπάνω αφορούν και στους αναισθησιολόγους, αφού σωματική βία κατά τον Ποινικό Κώδικα είναι και η νάρκωση (βλ. άρθρο 13 στοιχείο δ').*

Παρά τη συμφωνία των περισσοτέρων θεωρητικών για πλήρωση της αντικειμενικής υπόστασης της παράνομης βίας στις περιπτώσεις διενέργειας επέμβασης παρά τη συναίνεση του ασθενούς, σημειώνεται από τον Χαραλαμπίδη, *Ιατρική ευθύνη και δεοντολογία, ό.π., σελ. 179*, πως παραβλέπεται το γεγονός πως δεν συνιστά η επέμβαση καθεαυτή τη βία, αλλά η προγενέστερη συμπεριφορά που οδήγησε στην άρση της αντιστάσεως του ασθενούς.

μης βίας υποστηρίζεται η κατάσταση ανάγκης του άρθρου 25 ΠΚ αναλογικώς εφαρμοζόμενη³⁷. Κατά άλλη άποψη αυτή αποτελεί και τελικώς άδικη πράξη, κατά της οποίας ο ασθενής ή οι οικείοι του δύνανται να ασκήσουν άμυνα³⁸.

Κατά μία όμως άποψη, η συναίνεση του ασθενούς καθίσταται απαραίτητη όταν πρόκειται για κινδυνώδη επέμβαση, ώστε, σε περίπτωση αποτυχίας της, ο ιατρός να υπέχει ευθύνη για αμέλεια αναλήψεως του εγχειρήματος³⁹. Τούτη αποτελεί και τη μόνη περίπτωση που η έλλειψη της συναίνεσης του ασθενούς μπορεί να θεμελιώσει καταδίκη του ιατρού, στους κόλπους της άποψης της διευρυμένης *lege artis* θεωρίας.

Πέραν όλων των παραπάνω, πρέπει πλέον να λαμβάνεται σοβαρά υπόψη η δυνατότητα νομιμοποίησης της αυτόγνομης ιατρικής επέμβασης απευθείας στο νόμο⁴⁰, εννοώντας το άρθρο 8 της Σύμβασης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική (κυρωθείσα με το Ν. 2619/1998) και το άρθρο 12 παρ. 3 του ισχύοντος Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας

Ο Ανδρουλάκης, ό.π., σελ. 118, υποστήριξε πως οι όροι του άρθρου 330 ΠΚ σπανίως θα συντρέχουν, καθόσον στο καθήκον του ιατρού να ενεργήσει την επέμβαση αντιστοιχεί η υποχρέωση του ασθενούς να την ανεχθεί. Επιχείρημα αντλούσε από το άρθρο 8 του 15.6/6.7.1995 Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας (το οποίο ανέφερε: «ο ιατρός οφείλει απόλυτον σεβασμόν προς την τιμήν και την προσωπικότητα του ανθρώπου. Δεν επιτρέπεται οιαδήποτε μη ενδεδειγμένη θεραπευτική ή χειρουργική επέμβασις ή πειραματισμός δυνάμενος να θίξη το αίσθημα της προσωπικής ελευθερίας και την ελευθέραν βούλησιν ασθενών εχόντων σώας τας φρένας»). Συμπέρανε, δηλαδή, με επιχείρημα εκ του αντιθέτου, προκειμένου για ενδεδειγμένη επέμβαση, επιτρέπεται και αντίθετα στη βούληση του ασθενούς. Σύμφωνη και η Ψαρούδα - Μπενάκη, ό.π., σελ. 641 επ. Ανεξάρτητα από τις όποιες επιφυλάξεις μπορούν να προταθούν έναντι του παραπάνω συλλογισμού (βλ. Γιαννίδη - Μπιτσαξή, ό.π. σελ. 610, Τσαρπάλα, ό.π., σελ. 367, Κατσαντώνης, ό.π., σελ. 68, Καϊάφα - Γκμπάντι, ό.π., ΝοΒ 1989, σελ. 880 επ.), πλέον, μετά τη θέση σε ισχύ του νέου Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας, μια τέτοια θέση δεν μπορεί να υποστηριχθεί σήμερα, αφού όπου ο νομοθέτης θέλησε κατεξάιρεση να μην απαιτεί τη συναίνεση του ασθενούς, το όρισε ρητά (περιπτώσεις κατεπείγοντος, αυτοκτονιών ή άρνησης των εχόντων την επιμέλεια να συναινέσουν), μη επιτρεπομένης οποιασδήποτε παρέκτασης.

³⁷Βλ. Καϊάφα - Γκμπάντι, ό.π., σελ. 881, υπ. αρ. 57, Συμεωνίδου - Καστανίδου, ό.π., σελ. 337, υπ. αρ. 177, Σιδέρης, ό.π., σελ. 952 επ. Αντίθετοι οι Γιαννίδης - Μπιτσαξής, ό.π., με το επιχείρημα ότι το έννομο αγαθό της ζωής δεν είναι σημαντικά ανώτερο από το δικαίωμα της προσωπικής ελευθερίας (εκ του οποίου απορρέει το δικαίωμα προς αυτοδιάθεση) και το δικαίωμα της θρησκευτικής ελευθερίας. Αντίκρουση των επιχειρημάτων τούτων επιχειρεί η Συμεωνίδου - Καστανίδου, ό.π., καταλήγοντας ότι η ζωή ως δικαίωμα είναι ανώτερο, διότι αποτελεί προϋπόθεση απόλαυσης όλων των υπολοίπων εννόμων αγαθών. Έτσι και ο Μανωλεδάκης, ό.π., σελ. 577 επ.

³⁸Έτσι οι Γιαννίδης - Μπιτσαξής, ό.π., σελ. 611 επ.

³⁹Έτσι ο Ανδρουλάκης, *Ποινικόν Δίκαιον, Ειδικόν Μέρος*, ό.π., σελ. 116 επ. και ο Μπέκας, ό.π., σελ. 73. Αντίθετα, ο Μανωλεδάκης, παρατηρήσεις επί της διάταξης ΕισΦθεσ25/1972, Αρμ 1972, σελ. 468 επ, εμφανίζεται αντίθετος στην οποιαδήποτε αξιολόγηση της συναίνεσης του παθόντος πέρα από τα όρια των εγκλημάτων κατά της προσωπικής ελευθερίας.

⁴⁰Βλ. Βούλτσο, ό.π., σελ. 123.

(N. 3418/2005), σε επείγουσες για τη ζωή ή την υγεία του αρρώστου περιπτώσεις, όταν η συναίνεση δεν μπορεί να δοθεί, σε περιπτώσεις αυτοκτονίας, ή αρνήσεως συναίνεσης όσων έχουν τέτοια εξουσία για λογαριασμό του ασθενούς, εφόσον η ιατρική πράξη εκτελείται προς το συμφέρον του ασθενούς. Κριτής του πότε συντρέχει τέτοια περίπτωση καθίσταται αποκλειστικά ο ιατρός. Εάν λανθασμένα θεώρησε ότι δεν μπορεί να δοθεί η συναίνεση, ενώ μπορούσε, ή λ.χ. ότι ο ασθενής θα απεβίωνε αν δεν χειρουργείτο άμεσα, τότε θα πρόκειται για περίπτωση νομικής πλάνης του ιατρού, η οποία, εφόσον κριθεί συγγνωστή, απαλλάσσει τον ιατρό⁴¹. Αλλά και τούτο να μην γίνει δεκτό, η αθώωσή του μπορεί να εδραστεί ενδεχομένως είτε στην επίκληση του άρθρου 25 ΠΚ, αναλογικά εφαρμοζόμενου, εφόσον επρόκειτο για επείγον περιστατικό, που θεμελιώνει κατάσταση ανάγκης, είτε, τέλος, στη σύγκρουση καθηκόντων, που αίρει το άδικο⁴².

⁴¹Βλ. Τζαννετή, *ό.π.*, σελ. 601 επ.

⁴²Έτσι ο Τζαννετής, *ό.π.* Βλ. όμως τους Γιαννίδη - Μπιτσαξή, *ό.π.* σελ. 611 επ., που δεν δέχονται πως είναι δυνατό να συντρέχει στις αυτόγνωμες ιατρικές πράξεις ούτε σύγκρουση καθηκόντων (με την αιτιολογία πως με την άρνηση του ασθενούς ατονεί το καθήκον του ιατρού να παρέμβει θεραπευτικά), ούτε όμως και κατάσταση ανάγκης (με τη δικαιολόγηση ότι το έννομο αγαθό της προσωπικής ελευθερίας δεν είναι σημαντικώς κατώτερο έναντι εκείνου της ζωής, ώστε να βρει εφαρμογή το άρθρο 25 ΠΚ). Σύμφωνα με τα παραπάνω ως προς το θέμα της κατάστασης ανάγκης ο Τζαννετής, *ό.π.*, σελ. 601 επ.

**«ΠΑΡΑΔΟΣΗ, ΑΠΟΔΟΧΗ, ΕΓΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΟΙ ΕΝΝΟΜΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ
ΤΟΥΣ ΣΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΡΓΟΥ»**

**Εμμανουέλας-Φωτεινής ΚΟΥΡΣΟΒΙΤΗ, Δικηγόρου Λάρισας -
Σωτήρη ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ, Δικηγόρου Αθηνών**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο νομοθέτης, στην προσπάθειά του να προσδώσει σαφές νομοθετικό υπόβαθρο στη μετά το πέρας της εκτέλεσης του έργου διαδικασία, ενέταξε στα άρθρα του ΑΚ, που αφορούν στη σύμβαση έργου, πληθώρα εννοιών, για τις οποίες επικρατεί μέχρι και στις μέρες μας σύγχυση σχετικά με τον εννοιολογικό διαχωρισμό τους. Πιο συγκεκριμένα, όροι όπως: παράδοση, αποδοχή, έγκριση, παραλαβή, αποπεράτωση, οι οποίοι είναι εννοιολογικά παρεμφερείς, εντούτοις έχουν επιλεγεί ώστε ο καθένας τους να έχει διαφορετική νομική σημασία (έννομες συνέπειες) και να αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι στο «πάζλ» μιας άρτιας συμβάσεως έργου.

1) Έννοια παράδοσης του έργου:

Ως παράδοση του έργου νοείται, σύμφωνα με την **κρατούσα** στη θεωρία και τη νομολογία **άποψη, η εκ μέρους του εργοδότη παραλαβή του έργου μετά κανονική εξέτασή του και έγκρισή του**¹, η οποία, όπως σαφώς προκύπτει από το άρθρο 692 ΑΚ², δύναται να γίνει και σιωπηρώς, με την παραλαβή του παραδιδόμενου έργου χωρίς επιφύλαξη και διαμαρτυρίες σε σχέση με την ύπαρξη ορισμένης έλλειψης³.

Κατ' άλλη άποψη, παράδοση του έργου είναι **η προσπόριση αυτού στον εργοδότη, «συνεπεία καταβολής»** (416 ΑΚ)^{4,5}, που ολοκληρώνεται στην ουσία, σε ορισμένες περιπτώσεις, **με μόνη την αποπεράτωση των εργασιών της εκτέλεσής του**, χωρίς να χρειάζεται καμιά άλλη ενέργεια του εργολάβου⁶, εκτός ίσως από την υποχρέωση που τον βαρύνει ενίοτε να αναγγέλλει στον εργοδότη των τερματισμό των εργασιών. Αυτό μπορεί να συμβαίνει όταν το αποτέλεσμα που παρήχθη είναι σε θέση να εξυπηρετήσει αυτόματα και από μόνο του τις επιδιώξεις του εργοδότη αμέσως μετά το τέλος των σχετικών εργασιών,

¹Βλ. ΑΠ 1073/73 ΝοΒ 22/758.

²«**Έγκριση του έργου.** Μετά την έγκριση του έργου από τον εργοδότη, ο εργολάβος απαλλάσσεται από κάθε ευθύνη για τις ελλείψεις του, εκτός αν αυτές δεν μπορούσαν να διαπιστωθούν με κανονική εξέταση όταν έγινε η παραλαβή του έργου ή αν ο εργολάβος τις απέκρυψε με δόλο.»

³Βασ. Αντ. Βαθρακοκόιλης Αρεοπαγίτης, Ερνομακ κατ' άρθρο, Τόμος Γ', Ημίτομος Β', Ειδικό Ενοχικό, άρθρα 619 - 740, Αθήνα 2005, σελ. 734 - 735.

⁴«**Καταβολή.** Η ενοχή αποσβήνεται με καταβολή.»

⁵Φίλιππος Π. Τσετσέκος «Η μίσθωση έργου», Αθήναι 1980, σελ. 242.

⁶Βλ. ΑΠ 972/1994 ΑρχΝ 45/498.

- είτε γιατί το επιτρέπει αυτή η ίδια η φύση του (θεατρική παράσταση, μεταφορά προσώπων, δημόσια διαφήμιση με τοιχοκολλήσεις, φωτεινές επιγραφές ή με την τηλεόραση κ.α.),
- είτε γιατί ο εργοδότης δεν είχε αποξενωθεί, κατά τη διάρκεια της εκτέλεσης του έργου, από την κατοχή του πράγματος, στο οποίο αυτό αναφέρεται (ελαιοχρωματισμός διαμερίσματος, στίλβωση επίπλου στην κατοικία του εργοδότη κ.α.).

Σ' αυτές τις περιπτώσεις, με την αποπεράτωση της προσήκουσας εκτέλεσης, θεωρείται καταρχήν, σύμφωνα με τις κρατούσες συναλλακτικές συνήθειες, ότι επέρχεται αυτόματα και η απόσβεση της κύριας ενοχής του εργολάβου, χωρίς να χρειάζεται προς τούτο οποιαδήποτε σύμπραξη του εργοδότη, είτε με τη μορφή της παραλαβής και της αποδοχής του έργου ως ανταποκρινόμενου σε γενικές γραμμές προς το οφειλόμενο (418 ΑΚ)⁷, είτε, πολύ περισσότερο, με τη μορφή της απόλυτης έγκρισής του. Εκτός αν έχει συμφωνηθεί ή αν προκύπτει από συναλλακτική συνήθεια η εξάρτηση της απόσβεσης, στη συγκεκριμένη περίπτωση, από μια τέτοια παραλαβή ή έγκριση.

Σε αντίθεση με τις παραπάνω περιπτώσεις, όμως, συχνά η φύση του εκτελεστέου έργου είναι τέτοια, ώστε να χρειάζεται για την πλήρη προσπόρισή του στον εργοδότη, εκτός από την αποπεράτωση εργασιών της εκτέλεσής του, και κάποια πρόσθετη ενέργεια του εργολάβου, με την οποία να περιέρχεται τούτο στη σφαίρα εξουσίας του εργοδότη, όπως είναι π.χ. η επιστροφή από τον εργολάβο της κατοχής του ή των πραγμάτων που του εμπιστεύθηκε ο εργοδότης για τη μετάπλαση, την επισκευή ή τη μεταφορά τους, η εγχείριση σ' αυτόν (τον εργοδότη) του πράγματος, που κατασκεύασε ο εργολάβος με δική του ύλη ή το οποίο ενσωματώνει το άυλο έργο που εκτελέστηκε κ.α. Η πρόσθετη αυτή ενέργεια του εργολάβου, με την οποία ολοκληρώνεται εδώ η προσήκουσα εκτέλεση του έργου, αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερης παρεπόμενης υποχρέωσής του (υποχρέωση παράδοσης του έργου), η οποία απαντά συνήθως μεν απομονωμένη, σε ορισμένες όμως περιπτώσεις σε συνδυασμό και με άλλη, προπαρασκευαστική της, υποχρέωση να ανέχεται (ο εργολάβος) και να διευκολύνει την εξέταση του έργου από τον εργοδότη⁸.

- Συγκεκριμένα, στους μηχανικούς, για την παράδοση του έργου στον εργοδότη, δεν αρκεί η περάτωση του έργου, αλλά απαιτείται, κατά την 694 παρ. 1 ΑΚ9, και η εγχείριση της μελέτης, των σχεδιαγραμμάτων, του απολογισμού κ.ο.κ. στον τελευταίο, δηλαδή η υλική παράδοση των γραπτών στοιχείων, έτσι ώστε να μπορεί ο κύριος του έργου να συμβουλευτεί πάντοτε αυτά χωρίς να χρειάζεται τον εκπονήσαντα μηχανικό, ή να τα υποβάλλει στην αρμόδια αρχή για την έκδοση άδειας ή τη δανειοδότηση¹⁰.

⁷«**Μη προσήκουσα καταβολή.** Αν ο δανειστής αποδέχτηκε την παροχή που έγινε με σκοπό καταβολής, αυτόν βαρύνει η απόδειξη ότι η καταβολή δεν ήταν η προσήκουσα.»

⁸Ιω. Γ. Δεληγιάννης - Π. Κ. Κορνηλάκης, *Ειδικό Ενοχικό Δίκαιο II, Σύμβαση έργου από τον Ιω. Δεληγιάννη, Εκδόσεις Σάκκουλα - Θεσσαλονίκη 1992*, σελ. 55 - 56.

⁹«**Χρόνος πληρωμής της αμοιβής.** Η αμοιβή του εργολάβου καταβάλλεται κατά την παράδοση του έργου.»

¹⁰Βλ. ΑΠ 925/77 ΝοΒ 26/727, ΑΠ 1004/76 ΝοΒ 25/366.

• **Προσήκουσα παράδοση:**

Η παράδοση του έργου επιφέρει τις προβλεπόμενες από το νόμο (694 ΑΚ) - και κατωτέρω αναφερόμενες - συνέπειες, μόνο εφόσον η προσφορά του εργολάβου είναι η προσήκουσα (349 παρ. 2 ΑΚ)¹¹, γιατί αλλιώς δεν θεωρείται ότι αυτός εκπλήρωσε πρώτος τη βαρύνουσα αυτόν κύρια υποχρέωση. Συνεπώς, δεν υπάρχει εκπλήρωση της παροχής του εργολάβου, εάν το έργο που προσφέρεται είναι εντελώς διαφορετικό από αυτό που συμφωνήθηκε. Εάν η προσφορά παράδοσης του έργου είναι πλημμελής ή μερική, ο εργοδότης μπορεί να την αποκρούσει και να προβάλλει την ένσταση της μη προσήκουσας προσφοράς εκπλήρωσης κατά της αγωγής για καταβολή της αμοιβής¹².

II) Συνέπειες της παράδοσης του έργου:

α) Αξίωση αμοιβής¹³ (694 παρ. 1 ΑΚ):

Μετά την παράδοση του έργου, η απαίτηση του εργολάβου για το εργολαβικό αντάλλαγμα (αμοιβή) γίνεται απαιτητή και ληξιπρόθεσμη¹⁴, εκτός αν συμφωνήθηκε, όπως παρακάτω, τμηματική παράδοση του έργου και της αμοιβής (694 παρ. 2 ΑΚ)¹⁵ ή ο εργοδότης κατέστη υπερήμερος. Η αξίωση του εργολάβου για την καταβολή της αμοιβής διατηρείται και αν το έργο που παραδίδεται έχει ελλείψεις, οπότε ο εργοδότης μπορεί να ασκήσει τα δικαιώματα που παρέχονται σ' αυτόν με τις 688 - 689 ΑΚ. Αν δεν προσφέρεται η αμοιβή από τον εργοδότη, στην περίπτωση αυτή, τότε καθίσταται υπερήμερος ως δανειστής (349 ΑΚ)¹⁶ και καταδικάζεται στην καταβολή της, χωρίς τον όρο της κατάχρησης εκπλήρωσης της παροχής του εργολάβου. Σε έργα μεγάλης έκτασης και υψηλής αμοιβής, οφείλεται η όλη αμοιβή μετά την παράδοση του έργου, ακόμη και αν απομένει προς παράδοση ελάχιστο τμήμα, καθόσον η προκειμένη άρνηση (για καταβολή της όλης αμοιβής) θα ήταν αντίθετη στους κανόνες της καλής πίστης.

¹¹«...Η προσφορά πρέπει να είναι πραγματική και προσήκουσα.»

¹²Βλ. ΠρΑθ 8051/61 ΝοΒ 9/862, Γεωργιάδη - Σταθόπουλο, Αστικός Κώδιξ ΙΙΙ Ειδικό Ενοχικό, Εκδοτικός Οίκος Αφοί Π. Σάκκουλα, Σανταρόζα 1 - Αθήναι 1980, σελ. 658.

¹³«Από τις διατάξεις των άρθρων 361 και 694 ΑΚ συνάγεται ότι επί συμβάσεως μισθώσεως έργου ο εργολάβος οφείλει έναντι του κυρίου του έργου να εκπληρώσει πρώτος τόσο την κύρια υποχρέωσή του, δηλαδή εκείνη της κατασκευής του έργου, όσο και κάθε άλλη υποχρέωσή του, η οποία, βάσει συμβατικού όρου, ανάγεται σε κύρια υποχρέωση, μόλις δε προβεί στην εκπλήρωση των εν λόγω υποχρεώσεών του δικαιούται να ζητήσει την αμοιβή του ταυτόχρονα με την παράδοση του έργου.» ΑΠ 697/00 ΝΟΜΟΣ.

¹⁴«Η αμοιβή, ως αντάλλαγμα της εκτελέσεως του έργου, είναι *postnumerando*, καταβαλλόμενη μετά την παράδοσιν του έργου.» Κ. Αποστολίδης, Ενοχικόν Δίκαιον 3 Ειδικό Μέρος, άρθρα 496 - 708, Εκδοτικός Οίκος Ι. κ Π. Ζαχαροπούλου, Αρσάκη 6 - Αθήναι, σελ. 832.

¹⁵«Αν η παράδοση του έργου και η καταβολή της αμοιβής συμφωνήθηκε να γίνουν τμηματικά, η αμοιβή καταβάλλεται μόλις γίνει η παράδοση κάθε τμήματος.»

¹⁶«Πότε είναι υπερήμερος ο δανειστής. Ο δανειστής γίνεται υπερήμερος αν δεν αποδέχεται την παροχή που του προσφέρεται. Η προσφορά πρέπει να είναι πραγματική και προσήκουσα.»

• **Αμοιβή μηχανικών:** Κατά το άρθρο **104 παρ. 2 εδ. 1 του ΠΔ/τος 696/1974** «Δια τα ιδιωτικά έργα η πλήρης αμοιβή της μελέτης δέον να κατατίθεται, κατά τας κείμενας διατάξεις, προ της υποβολής της συνταχθείσης μελέτης προς έγκρισιν ή έκδοση της τυχόν απαιτουμένης αδείας». Με τη διάταξη αυτή, για την πληρωμή της αμοιβής μηχανικού, εισάγεται παρέκκλιση από την από το άρθρο 694 ΑΚ καθιερωμένη αρχή, κατά την οποία η αμοιβή του εργολάβου καταβάλλεται συγχρόνως με την παράδοση του έργου, και ορίζεται ότι **η καταβολή της αμοιβής του μηχανικού για την εκπόνηση μελέτης προς έκδοση αδείας ανεγέρσεως οικοδομής γίνεται μόλις ολοκληρωθεί η μελέτη και πριν αυτή υποβληθεί στην αρμόδια Πολεοδομική Υπηρεσία προς έκδοση της αδείας**. Δεν καταβάλλεται μάλιστα αυτή η αμοιβή στα χέρια του μηχανικού, αλλά κατατίθεται στο Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος για λογαριασμό του, μετά την κατάθεση δε αυτής ο μηχανικός υποβάλλει το φάκελο, μαζί με την απόδειξη προκαταθέσεως της αμοιβής του, στην πολεοδομική Υπηρεσία. Εάν δεν προσκομίσει την απόδειξη αυτή, ο φάκελος θεωρείται ελλιπής και δεν επιτρέπεται να εκδοθεί άδεια^{17,18}.

• **Τμηματική παράδοση:** Η παράδοση του έργου και η καταβολή της αμοιβής μπορεί να συμφωνηθεί κατά τμήματα, οπότε κατά την **694 παρ. 2 ΑΚ** η αμοιβή καταβάλλεται με την παράδοση εκάστου τμήματος. Η καταβολή της αμοιβής κατά τμήματα τελεί υπό την προϋπόθεση ότι υπάρχει συμφωνία τόσο για την κατά τμήματα παράδοση του έργου, όσο και για την κατά τμήματα καταβολή της αμοιβής. Εάν λείπει η συμφωνία ως προς ένα από αυτά τα σημεία, τότε η αμοιβή οφείλεται με την παράδοση του τελευταίου τμήματος. Η συμφωνία πρέπει να είναι ρητή ή να προκύπτει αβίαστα από την ερμηνεία της συμβάσεως. Σε περίπτωση αμφιβολίας δεν εφαρμόζεται η **ΑΚ 694 παρ. 2 ΑΚ**, λόγω του ότι το έργο είναι αδιαίρετο και λόγω της γενικής υποχρέωσης προς προεκπλήρωση κατά την 694 παρ. 1 ΑΚ. Γι' αυτό, είναι ορθή η άποψη ότι η συμφωνία περί εφαρμογής **694 παρ. 2 ΑΚ** δεν μπορεί να συνάγεται από τα συναλλακτικά ήθη. Εφόσον εφαρμόζεται η **694 παρ. 2 ΑΚ**, η αμοιβή καταβάλλεται με την παράδοση εκάστου τμήματος, οπότε η αξίωση του εργολάβου καθίσταται απαιτητή και ληξιπρόθεσμη. Για τα μη παραδοθέντα τμήματα δεν μπορεί ο εργολάβος να απαιτήσει την προκαταβολή της αμοιβής. Στην περίπτωση που ο εργολάβος περιέρχεται σε αδυναμία παροχής ως προς την εκτέλεση και παράδοση των υπολειπόμενων τμημάτων του έργου, τότε δεν γεννάται η απαίτησή του για την αντιστοιχούσα στα τμήματα αυτά αμοιβή. Ζήτημα, όμως, γεννάται ως προς την τύχη των τμημάτων του έργου που παραδόθηκαν και για τα οποία εξοφλήθη η αντίστοιχη αμοιβή. Για τη λύση αυτού του ζητήματος πρέπει να διακρίνουμε τις εξής περιπτώσεις:

1) Όλα τα τμήματα συνθέτουν ένα ενιαίο και αδιάσπαστο έργο, είτε λόγω της φύσεώς του (π.χ. οικοδομή) είτε ως προς την οικονομική του λειτουργία και τις ιδιομορφίες του έργου, ώστε τα υπολειπόμενα τμήματα να μη μπορούν να κατασκευασθούν μέσα στη συμφωνημένη προθεσμία από άλλον εργολάβο, τα δε κατασκευασθέντα να έχουν μηδαμινή χρη-

¹⁷Βλ. *ΑΠ 686/2007 και ΕιρΝίκαιας 97/2008, ΝΟΜΟΣ*.

¹⁸Βλ. *Βαθρακοκόλη, σελ. 735 - 736*.

σιμότητα (π.χ. κατασκευή τραπεζαρίας ορισμένου στυλ). Σε αυτή την κατηγορία περιπτώσεων, ο εργοδότης μπορεί να υπαναχωρήσει από την όλη σύμβαση, δηλαδή και ως προς τα παραδοθέντα τμήματα, κατά την 686 ΑΚ¹⁹, και, εάν ο εργολάβος είναι υπερήμερος, να ζητήσει αποζημίωση κατά τις 686 εδ. β', 384²⁰ και 387²¹ ΑΚ. Εάν η παροχή των λοιπών τμημάτων είναι αδύνατη, τότε ο εργοδότης μπορεί να ενασκήσει τα δικαιώματα των 380 - 382 ΑΚ²² ως προς όλα τα τμήματα, δηλαδή και ως προς εκείνα που παραδόθηκαν.

ii) Τα διάφορα τμήματα του έργου έχουν αυτοτέλεια και το κάθε ένα διατηρεί την οικονομική του χρησιμότητα. Σε αυτήν την κατηγορία περιπτώσεων, ο εργοδότης μπορεί να ζητήσει αποζημίωση ή να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση κατά την 386 ΑΚ²³, εφόσον πρόκειται για σύμβαση προς διαδοχικές τμηματικές παροχές. Εάν η μη εκτέλεση και παράδο-

¹⁹«**Δικαιώματα του εργοδότη.** Αν ο εργολάβος δεν αρχίσει εγκαίρως την εκτέλεση του έργου ή αν, χωρίς υπαιτιότητα του εργοδότη, επιβραδύνει την εκτέλεση στο σύνολό της ή εν μέρει με τρόπο που αντιβαίνει στη σύμβαση και καθιστά αδύνατη την έγκαιρη περάτωση του έργου, ο εργοδότης μπορεί να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση, χωρίς να περιμένει το χρόνο της παράδοσης του έργου. Όταν υπάρχει υπερημερία εργολάβου, διατηρούνται ακέραια τα δικαιώματα που έχει ο εργοδότης εξαιτίας της.»

²⁰«Αν, μέσα στην προθεσμία που έχει ταχθεί, η παροχή εκπληρώθηκε κατά ένα μόνο μέρος και ο δανειστής δεν έχει συμφέρον στη μερική εκπλήρωση, έχει δικαίωμα να απαιτήσει αποζημίωση λόγω μη εκπλήρωσης για την όλη παροχή ή να υπαναχωρήσει από την όλη σύμβαση.»

²¹«**Δικαίωμα αποζημίωσης μαζί με την υπαναχώρηση.** Στις περιπτώσεις όπου ο δανειστής ασκεί το δικαίωμα της υπαναχώρησης, μπορεί επιπλέον με αίτησή του και κατά την εύλογη κρίση του δικαστηρίου να του επιδικαστεί και αποζημίωση για την τυχόν ζημία από την μη εκπλήρωση της σύμβασης. Στο δικαίωμα της υπαναχώρησης κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως οι διατάξεις των άρθρων 389 έως 396.»

²²**380 ΑΚ «Ανυπαίτια αδυναμία παροχή του ενός.** Αν η παροχή του ενός από τους συμβαλλομένους είναι αδύνατη από γεγονός για το οποίο αυτός δεν έχει ευθύνη, απαλλάσσεται και ο άλλος συμβαλλόμενος από την αντιπαροχή και την αναζητεί, αν τυχόν την κατέβαλε, κατά τις διατάξεις για τον αδικαιολόγητο πλουτισμό. Αλλά δεν απαλλάσσεται αν απαίτησε ό,τι περιήλθε στον άλλο εξαιτίας του γεγονότος της αδυναμίας.»

381 ΑΚ «Αδυναμία παροχής από υπαιτιότητα του άλλου. Αν η παροχή του ενός από τους συμβαλλομένους έγινε αδύνατη από πταίσμα του άλλου, αυτός δεν απαλλάσσεται από την υποχρέωση αντιπαροχής. Από την αντιπαροχή όμως αφαιρείται καθετί που ωφελείται ή δόλια παραλείπει να ωφεληθεί από την απαλλαγή αυτός που απαλλάσσεται λόγω αδυναμίας.

Το ίδιο ισχύει αν η παροχή του ενός έγινε αδύνατη χωρίς υπαιτιότητά του κατά το διάστημα που ο άλλος βρισκόταν σε υπερημερία αποδοχής της.»

382 ΑΚ «Αδυναμία παροχής από υπαιτιότητα του ίδιου. Αν η παροχή του ενός από τους συμβαλλομένους είναι αδύνατη από γεγονός για το οποίο αυτός έχει ευθύνη, μπορεί ο άλλος είτε να επικαλεστεί τα δικαιώματα του άρθρου 380 είτε να απαιτήσει αποζημίωση είτε να υπαναχωρήσει από τη σύμβαση. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση του άρθρου 339, αν περάσει άπρακτη η προθεσμία που προβλέπεται σ' αυτό.»

²³**386 ΑΚ «Σύμβαση για διαδοχικές τμηματικές παροχές.** Αν η σύμβαση είναι εκτελεστέα κατά διαδοχικές τμηματικές παροχές και ο οφειλέτης περιήλθε σε υπερημερία ή υπαίτια αδυναμία ως

ση των λοιπών τμημάτων οφείλεται σε υπαίτια αδυναμία του εργολάβου, ο εργοδότης μπορεί να θεωρήσει την αδυναμία ως ολική κατά την 337 ΑΚ²⁴. Η υπαναχώρηση κατά την 686 ΑΚ μπορεί να ασκηθεί μόνο ως προς τα υπολειπόμενα τμήματα και όχι ως προς την όλη σύμβαση²⁵.

β) Καταβολή τόκων (694 παρ. 1 εδ. β' ΑΚ):

Κατά την 694 παρ. 1 εδ. β' ΑΚ²⁶, «αν η αμοιβή του εργολάβου συνίσταται σε χρήματα και δεν πιστώθηκε²⁷, είναι τοκοφόρα από την παράδοση του έργου». Η υποχρέωση τοκοδοσίας κατά τη διάταξη αυτή επέρχεται από το νόμο (νόμιμοι υπό στενή έννοια τόκοι), ανεξάρτητα από υπερημερία του εργοδότη²⁸ ή από επίδοση σχετικής αγωγής. Διαφορετική είναι η περίπτωση του άρθρου 346 ΑΚ, κατά την οποία «ο οφειλέτης χρηματικής οφειλής, και αν δεν είναι υπερήμερος, οφείλει νόμιμους τόκους αφότου επιδόθηκε η αγωγή για το ληξιπρόθεσμο χρέος», διότι στην περίπτωση αυτή η υποχρέωση καταβολής τόκων είναι το αποτέλεσμα της επίδοσης της αγωγής. Έτσι, στην περίπτωση αγωγής του εργολάβου, με την οποία ζητείται η επιδίκαση της αμοιβής του, στο αίτημα καταβολής τόκων από την παράδοση του έργου δεν περιέχεται και αίτημα πληρωμής τόκων από την επίδοση της αγωγής, γιατί δεν υπάρχει σχέση μέρους προς όλο. Έτσι, αν το δικαστήριο, στην περίπτωση αυτή, επιδικάσει τόκους κατ' άρθρο 346 ΑΚ, χωρίς υποβολή ειδικού προς τούτο αιτήματος, επιδικάζει κάτι που δεν ζητήθηκε (559 αρ. 9 ΚΠολΔ).

• **Αμοιβή μηχανικών και τοκοφορία:** Η αμοιβή των μηχανικών υπόκειται σε ειδική ρύθμιση, βάσει του πδ 696/74. Η αμοιβή πρέπει για το στάδιο της μελέτης ή για την πλήρη μελέτη να γίνει εντός 60 ημερών από την αντίστοιχη παράδοση της μελέτης, πέραν των οποίων αρχίζει η τοκοφορία (104 παρ. 2) χωρίς όχληση. Όμως, κατά το 12 παρ. 20

προς μία τμηματική παροχή, ο δανειστής έχει δικαίωμα να απαιτήσει αποζημίωση ή να υπαναχωρήσει ως προς μόνη την παροχή αυτή. Τα ίδια δικαιώματα έχει ως προς τις υπολειπόμενες παροχές μόνο αν η καθυστέρηση ή αδυναμία ως προς την τμηματική παροχή είναι τόσο ουσιώδης, ώστε ο δανειστής δεν έχει πια συμφέρον για το υπόλοιπο μέρος της σύμβασης ή αν υπάρχει βάσιμος φόβος ότι δεν θα εκπληρωθούν οι υπολειπόμενες παροχές. Με τους όρους αυτούς το δικαίωμα του δανειστή για αποζημίωση ή υπαναχώρηση εκτείνεται και στο μέρος της σύμβασης που εκτελέστηκε ήδη.»

²⁴ «**Μερική αδυναμία.** Σε περίπτωση μερικής υπαίτιας αδυναμίας του οφειλέτη να εκπληρώσει την παροχή ο δανειστής, μέσα σε εύλογη προθεσμία αφότου γίνει η προσφορά ή η πρόσκληση από τον οφειλέτη, αν δεν έχει συμφέρον στη μερική εκπλήρωση, έχει δικαίωμα να την αρνηθεί εντελώς και να θεωρήσει την αδυναμία ολική.»

²⁵ Βλ. Γεωργιάδη - Σταθόπουλο, σελ. 661 - 662.

²⁶ Βλ. Βαθρακοκόιλη, σελ. 736.

²⁷ Η αμοιβή πιστώνεται όταν συμφωνείται μεταξύ των μερών προθεσμία για την καταβολή της, οπότε από τη συμφωνία πρέπει να προκύπτει περαιτέρω το ύψος της αμοιβής, ο χρόνος εξόφλησής της και εάν αυτός είναι μεταγενέστερος του χρόνου παράδοσης του έργου. ΑΠ 719/01 Δνη 43/770.

²⁸ Βλ. ΑΠ 940/02 Δνη 44/1359.

του βδ από 19/21.2.1938, το οποίο ισχύει κατ' άρθρο 105 παρ. 4 πδ 696/74, που διατηρήθηκε σε ισχύ μετά την έναρξη ισχύος του ΑΚ (άρθρο 56 παρ. 1 εδ. β' ΕισΝΑΚ²⁹), δεν απαιτείται όχληση για την τοκοφορία μετά την πάροδο των εξήντα (60) ημερών από την παράδοση της μελέτης έως την αποπληρωμή³⁰.

γ) Μετάθεση του κινδύνου του έργου:

Σύμφωνα με το άρθρο **698 παρ. 1 ΑΚ**, «ο εργολάβος φέρει τον κίνδυνο του έργου εωστού γίνιει η παράδοσή του.» Δηλαδή, το κρίσιμο χρονικό σημείο, κατά το οποίο παύει, σε περίπτωση τυχαίας καταστροφής ή χειροτέρευσης του έργου που εκτελείται ή εκτελέστηκε, να φέρει ο εργολάβος τόσο τον κίνδυνο προς νέα παροχή, όσο και τον κίνδυνο της αντιπαροχής και από το οποίο μετατίθενται οι κίνδυνοι αυτοί στον εργοδότη, είναι το χρονικό σημείο της παράδοσης του έργου. Αν η παράδοση του έργου, από τη φύση του, δεν είναι εφικτή, τότε η μετάσταση του κινδύνου επέρχεται από την αποπεράτωση του έργου³¹.

Η νομική σημασία της μετάστασης του κινδύνου του έργου στον εργοδότη συνίσταται σε τούτο, ότι σε περίπτωση τυχαίας ή από ανώτερη βία απώλειας, καταστροφής, χειροτέρευσης ή αδυναμίας αποπεράτωσης του έργου³², ο εργοδότης οφείλει να καταβάλει τη συμφωνηθείσα αμοιβή στον εργολάβο. **Η δε νομική ενέργεια της μετάστασης του κινδύνου του έργου στον εργοδότη αφορά μόνο στον κίνδυνο της τυχαίας καταστροφής ή χειροτέρευσης του έργου**, και δεν θίγει την ευθύνη του εργολάβου εξαιτίας ελλείψεων του έργου, οι οποίες δεν ήταν δυνατό να διαγνωσθούν με κανονική εξέταση κατά την παραλαβή του έργου ή δολίως αποκρύφτηκαν από τον εργολάβο³³.

- Αποστολή έργου: Εάν ο εργολάβος, μετά από αίτηση του εργοδότη, αποστείλει το έργο σε τόπο διάφορο από τον τόπο εκτέλεσης του έργου, ο κίνδυνος μεθίσταται στον εργοδότη από την παράδοση του έργου προς αποστολή, κατ' ανάλογη εφαρμογή της 524 ΑΚ, λόγω της σιγής της 698 ΑΚ.

Εξαίρεση από τον κανόνα της 698 παρ. 1 ΑΚ εισάγεται με το εδ. α' της 699 ΑΚ³⁴, σύμφωνα με το οποίο «Αν από ελάττωμα της ύλης που χορήγησε ο εργοδότης ή εξαιτίας του τρόπου που αυτός όρισε για την εκτέλεση, το έργο καταστράφηκε ή χειροτέρευσε πριν α-

²⁹«...Επίσης δεν επηρεάζεται η ισχύς των διατάξεων αστικού δικαίου, που περιλαμβάνονται στο νόμο «περί σχεδίου πόλεων και κωμών», στο γενικό οικοδομικό κανονισμό, στην αγροτική και δασική νομοθεσία, στη νομοθεσία για τη διανομή γαιών και την αποκατάσταση ακτημόνων ή αγροτών ή κτηνοτρόφων.»

³⁰Βλ. Βαθρακοκόιλη, σελ. 736.

³¹Βλ. Δεληγιάννη - Κορνηλάκη, σελ. 134.

³²Ενώ αν είναι αποτέλεσμα υπαίτιας συμπεριφοράς του εργολάβου ή εργοδότη, εφαρμογή έχουν οι γενικές διατάξεις. Τυχαία από την άποψη των σχέσεων των συμβαλλομένων θεωρείται και η καταστροφή ή χειροτέρευση από ενέργεια (υπαίτια ή ανυπαίτια) τρίτου προσώπου. Βλ. Βαθρακοκόιλη σελ. 752.

³³Βλ. Κ. Αποστολίδη, σελ. 844.

³⁴Βλ. ΑΠ 1336/08, ΝΟΜΟΣ

πό την παράδοση ή έγινε αδύνατη η εκτέλεσή του, ο εργολάβος έχει δικαίωμα, αν επέστησε έγκαιρα την προσοχή του εργοδότη σ' αυτούς τους κινδύνους, να ζητήσει αμοιβή για την εργασία που εκτελέστηκε και απόδοση των δαπανών, που δεν εντάσσονται στην αμοιβή.» Έτσι, καθιερώνεται η μετάθεση του κινδύνου στον εργοδότη, ανεξάρτητα από την ύπαρξη υπαιτιότητάς του, και πριν από τον κρίσιμο χρόνο που ορίζεται στην 698 παρ. 1 ΑΚ, δηλαδή η ευθύνη του εργοδότη για τις συνέπειες της ελαττωματικότητας της ύλης που χορήγησε αυτός και τον τρόπο που ο ίδιος υπέδειξε για την εκτέλεση του έργου. Ο εργολάβος, στην περίπτωση αυτή, διατηρεί το δικαίωμά του για αμοιβή του έργου που εκτελέστηκε και για τις δαπάνες πέρα από την αμοιβή, με την προϋπόθεση ότι επέστησε εγκαίρως την προσοχή του εργοδότη, με οποιονδήποτε τρόπο, για τους κινδύνους. Δυνατόν, όμως, η παράλειψη της ειδοποίησης να μην έχει έννομες συνέπειες, δυσμενείς, για τον εργολάβο, αν ήταν άσκοπη και περιττή. Απαιτείται ακόμη η έλλειψη πταίσματος του εργολάβου, ενώ η ύπαρξή του θέτει σε εφαρμογή την 382 ΑΚ. Η περαιτέρω ευθύνη του εργοδότη απορρέει από την 381 ΑΚ ή και 914 και περιεχόμενο έχει την αποκατάσταση κάθε ζημίας του εργολάβου, θετικής ή αποθετικής³⁵.

δ) Δικαίωμα καταγγελίας της σύμβασης έργου έως την αποπεράτωσή του

Στο άρθρο 700 ΑΚ³⁶ βρίσκουμε τον όρο της αποπεράτωσης του έργου και, αν τον λάβουμε υπόψη ως ταυτόσημο της έννοιας της παράδοσης, όπως κάποιες φορές μπορούμε να τον λάβουμε ως τέτοιο, τότε κρίνουμε σκόπιμο να αναφερθούμε στην έννομη συνέπεια της καταγγελίας, την οποία έχει το δικαίωμα να προβάλει ο εργοδότης έως την αποπεράτωση του έργου.

- Με δεδομένο ότι η αποπεράτωση ταυτίζεται εννοιολογικά και χρονικά με την παράδοση, ο εργοδότης έως την αποπεράτωση - παράδοση του έργου έχει δικαίωμα να καταγγείλει οποτεδήποτε και με οποιονδήποτε τρόπο τη σύμβαση έργου.
- Αν θεωρήσουμε ότι η αποπεράτωση του έργου προηγείται χρονικά της παράδοσης του έργου και ότι ο εργοδότης έως την αποπεράτωση του έχει το δικαίωμα καταγγελίας της σύμβασης, προκύπτει ότι ο εργοδότης κατά την παράδοση και εντεύθεν δεν έχει το δικαίωμα της καταγγελίας της σύμβασης, αφενός γιατί η καταγγελία μπορεί να γίνει έως την αποπεράτωση του έργου, αλλά και γιατί η παράδοση του έργου αποτελεί εκπλήρωση της κύριας υποχρέωσης του εργολάβου.
- Τέλος, το δικαίωμα αυτό μπορεί να ασκήσει ο εργοδότης και μετά την άπρακτη παρέλευση της συμβατικής προθεσμίας περάτωσης του έργου και μέχρι την πραγματική εκτέλεσή του, σύμφωνα και με την 324/2006 απόφαση του Εφετείου Πατρών³⁷.

³⁵Βλ. Βαθρακοκόιλη, σελ. 754 - 756.

³⁶Άρθρο 700 ΑΚ: «Ο εργοδότης έχει δικαίωμα έως την αποπεράτωση του έργου να καταγγείλει οποτεδήποτε τη σύμβαση. Αν γίνει καταγγελία, οφείλεται στον εργολάβο η συμφωνημένη αμοιβή, αφαιρείται όμως απ' αυτήν η δαπάνη που εξοικονομήθηκε από τη ματαίωση της σύμβασης, καθώς και οτιδήποτε άλλο ωφελήθηκε ο εργολάβος από άλλη εργασία του ή παρέλειψε με δόλο να ωφεληθεί.»

³⁷Βλ. και ΕφΔωδ 324/06.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, που ο εργοδότης καταγγείλει τη σύμβαση πριν από την περάτωση του έργου, αυτή λύεται για το μέλλον και ο εργοδότης υποχρεούται να παραλάβει το έργο στην κατάσταση που βρίσκεται κατά την καταγγελία και να καταβάλει στον εργολάβο ολόκληρη τη συμφωνημένη αμοιβή, από την οποία μπορούν να αφαιρεθούν η δαπάνη που εξοικονομήθηκε από τη ματαίωση της σύμβασης, καθώς και οτιδήποτε άλλο ωφελήθηκε ο εργολάβος από άλλη εργασία του ή παρέλειψε με δόλο να ωφεληθεί³⁸.

III) Έννοια αποδοχής του έργου:

Αποδοχή του έργου (698 παρ. 1 εδ. β' ΑΚ) είναι η απλή λήψη του έργου (349 παρ. 1 ΑΚ). Αυτή, η οποία δεν περιέχει ούτε παραλαβή, ούτε έγκριση.

Ο εργολάβος, με την καταβολή της παροχής του (παράδοση έργου), αποκτά δικαίωμα στην αμοιβή, χωρίς να απαιτείται τίποτε άλλο από την πλευρά του εργοδότη (λ.χ. παραλαβή και έγκριση). Ο εργοδότης βαρύνεται μόνο με την αποδοχή, δηλ. με τη λήψη του έργου, όταν αυτό έχει ήδη παραδοθεί με την περάτωσή του. Δεν έχει υποχρέωση να το παραλάβει ή να το εγκρίνει και να απαλλάξει τον εργολάβο από την ευθύνη για ελαττώματα³⁹.

IV) Συνέπειες της μη αποδοχής του έργου:

«**Αν ο εργοδότης έγινε υπερήμερος ως προς την αποδοχή, αυτός φέρει τον κίνδυνο**». Η υπερημερία εργοδότη περί την αποδοχή του έργου αποτελεί λόγο μετάθεσης του κινδύνου στον εργοδότη κατά την 698 παρ. 1 εδ. β' ΑΚ. Πρόκειται για υπερημερία δανειστή. Η αποδοχή του έργου έχει ευρύτερη έννοια, καθόσον είναι δηλωτική της αποδοχής και της έγκρισης του έργου, καθώς και κάθε άλλης δικαιοπρακτικής φύσης ενέργειας του εργοδότη για την ολοκλήρωση της σύμβασης μετά την παράδοση του έργου. Ενόψει του ότι πρόκειται για υπερημερία δανειστή, δεν απαιτείται όχληση από τον εργολάβο, ούτε πταίσμα του εργοδότη⁴⁰. Με τον όρο υπερημερία του εργοδότη «ως προς την αποδοχή», εννοεί εδώ ο νομοθέτης την υπερημερία δανειστή γενικά, υπό οποιαδήποτε μορφή της, και όχι απαραίτητως μόνο την άρνηση αποδοχής (ή και έγκρισης). Για να υπάρξει, επομένως, υπερημερία του εργοδότη με την έννοια της 698 παρ. 1 εδ. β' ΑΚ, πρέπει να συντρέχουν οι όροι των άρθρων 349 επ. ΑΚ και, όσον αφορά στον όρο της «μη αποδοχής» ειδικότερα, να υπάρχει, ανάλογα με την περίπτωση, άρνηση σωματικής λήψης, αποδοχής του άρθρου 418 ή έγκρισης⁴¹. Αν, όσο διαρκεί η υπερημερία του εργοδότη, το έργο καταστραφεί, χειροτερέψει ή καταστεί αδύνατη η εκτέλεσή του από πταίσμα (δόλο ή βαριά αμέλεια) του εργολάβου, αυτός υποχρεούται σε ανακατασκευή ή επιδιόρθωση του έργου (355, 681 ΑΚ). Πάντως, ο εργοδότης μπορεί να ασκήσει τα δικαιώματα της 382 ΑΚ. Η τυ-

³⁸ΑΠ 762/2006, Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ.

³⁹Παύλος Χρ. Φίλιος, *Ενοχικό Δίκαιο Ειδικό Μέρος, Πρώτος τόμος, Δεύτερος Ημίτομος, Έκτη Έκδοση Πλήρως Αναθεωρημένη, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα, σελ. 465.*

⁴⁰Βλ. Βαθρακοκύλη, σελ. 753 - 754.

⁴¹Βλ. Δεληγιάννη - Κορνηλάκη, σελ. 135.

χόν ελαφρά αμέλεια του εργολάβου στη διάρκεια της υπερημερίας του εργοδότη κρίνεται κατά τους ορισμούς της 381 παρ. 2 ΑΚ. Ο υπερήμερος, όμως, δανειστής δεν επιβαρύνεται, αλλά ο εργολάβος ευθύνεται κατά την 355 ΑΚ, όμως εφόσον δεν έχει ευθύνη, εφαρμογή έχει η 380 ΑΚ⁴².

V) ι. Έννοια της έγκρισης έργου

Έγκριση είναι η **πλήρης και χωρίς επιφύλαξη επιδοκιμασία του έργου, με την έννοια της αναγνώρισης ότι αυτό εκτελέστηκε πλήρως και σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης, χωρίς ελλείψεις**⁴³. Με αυτή την έννοια, δεν πρέπει να συγχέεται ο όρος με την αποδοχή, δηλαδή με τη σωματική λήψη του έργου, αλλά ούτε και με τις έννοιες της παράδοσης ή της παραλαβής.

Η έγκριση συνιστά άτυπη, μονομερή και απευθυντέα προς τον εργολάβο δικαιοπραξία⁴⁴. Έννομη συνέπεια της έγκρισης είναι η απαλλαγή του εργολάβου από κάθε ευθύνη για τις ελλείψεις του έργου, εκτός αν αυτές δεν μπορούσαν να διαγνωστούν και να γίνουν αντιληπτές με κανονική εξέταση κατά την παραλαβή από τον εργοδότη ή αν ο εργολάβος τις απέκρυψε με δόλο⁴⁵.

ii. Στοιχεία της έγκρισης

1) Πραγματική παράδοση έργου

Η πραγματική παράδοση του έργου είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την έγκρισή του⁴⁶. Για την πραγματική παράδοση αρκεί το έργο να βρίσκεται κατά οποιονδήποτε τρόπο στη σφαίρα επιρροής του εργοδότη, χωρίς να χρειάζεται η αποδοχή του από αυτόν, εφόσον ο εργοδότης έχει την ευχέρεια της εξέτασης και πριν την παράδοση. Στις περιπτώσεις που το έργο δεν επιδέχεται σωματική παράδοση, πρέπει να θεωρηθεί ότι αρκεί η περάτωσή του, αφού τότε είναι δυνατή η εξέταση για την αποκάλυψη ελαττωμάτων σε αυτό⁴⁷.

2) Κανονική εξέταση

Ως «κανονική εξέταση» νοείται εκείνη, που γίνεται είτε από τον ίδιο τον εργοδότη (ή τον αντιπρόσωπό του ή τρίτον ορισθέντα από τον εργοδότη), είτε από ειδικό, που έχει τις αναγκαίες για το εκτελεσθέν έργο γνώσεις⁴⁸. Η εξέταση πρέπει να γίνεται από ειδικό, που έχει τις απαραίτητες ειδικές ή τεχνικές γνώσεις για το εκτελεσθέν έργο. Εάν ο εργοδότης

⁴²Βλ. Βαθρακοκόιλη, σελ. 754.

⁴³Βλ. Κ. Αποστολίδη, σελ. 827 και Δεληγιάννη - Κορνηλάκη, σ. 723, ΕφΑθ 2452/05 Δνη 2005/1143, ΕφΑθ 437/93 ΑρχΝ 45/128.

⁴⁴ΕφΑθ 2452/05 Δνη 2005/1143, ΕφΑθ 437/93 ΑρχΝ 45/128.

⁴⁵**Άρθρ. 692 ΑΚ:** «Μετά την έγκριση του έργου από τον εργοδότη ο εργολάβος απαλλάσσεται για κάθε ευθύνη για τις ελλείψεις του, εκτός αν αυτές δεν μπορούσαν να διαπιστωθούν με κανονική εξέταση όταν έγινε η παραλαβή του έργου ή ο εργολάβος τις απέκρυψε με δόλο»

⁴⁶ΕφΑθ 7179/04 Δνη 2005/597, ΑΠ 1804/01 Δνη 2002/1429.

⁴⁷Βλ. Δεληγιάννη - Κορνηλάκη, σ. 284.

⁴⁸ΕφΑθ 7179/04 Δνη 2005. 597, ΑΠ 1804/01 Δνη 2002. 1429, Εφθεσ 1864/99 Αρμ 2000. 771.

δεν διαθέτει αυτές, τότε οφείλει να αναθέτει την εξέταση σε ειδικό πραγματογνώμονα⁴⁹. Συνάγεται από το άρθρο 692 ΑΚ ότι ο εργοδότης δεν έχει μόνο δικαίωμα, αλλά και υποχρέωση να εξετάσει αν το εκτελεσθέν έργο είναι σύμφωνο με τους όρους της σύμβασης και, στη συνέχεια, να το εγκρίνει ή να αρνηθεί την έγκριση εφόσον υπάρχουν ελλείψεις⁵⁰. Στην περίπτωση που ο εργοδότης εγκρίνει ανεπιφύλακτα το έργο χωρίς να το εξετάσει, δεν δικαιούται να ισχυριστεί ότι δεν έκανε κανονική εξέταση: Έτσι, υφίσταται τις συνέπειες αυτής της παράλειψης, με την έννοια ότι ενεργεί «επί ιδίω κινδύνω» και η συμπεριφορά του ενδέχεται να οδηγήσει σε απαλλαγή του εργολάβου από την ευθύνη του⁵¹.

3) Έγκριση ρητή ή σιωπηρή

Η έγκριση μπορεί να είναι ρητή, με την έννοια ότι ο εργοδότης δήλωσε ότι το έργο εκτελέστηκε σύμφωνα με τους όρους και τις προδιαγραφές της εργολαβικής συμβάσεως που καταρτίστηκε με τον εργολάβο ή και σιωπηρή, που μπορεί να συναχθεί από την ανεπιφύλακτη ή χωρίς διαμαρτυρία, σε σχέση με την ύπαρξη ελλείψεων, παραλαβή του έργου από τον εργοδότη⁵².

Σιωπηρή έγκριση συνάγεται και εάν ο εργοδότης δεν εγείρει αξίωση κατά του εργολάβου εντός ευλόγου χρόνου από την παραλαβή του έργου⁵³. Στο άρθρο 692 ΑΚ δεν καθορίζεται ο χρόνος εντός του οποίου πρέπει να γίνει η έγκριση. Ωστόσο, γίνεται αντιληπτό ότι τουλάχιστον η άρνηση της αποδοχής πρέπει να γίνει εντός ευλόγου χρόνου, ώστε, τόσο βάσει της καλής πίστης, όσο και των συναλλακτικών ηθών (288 ΑΚ), να υπάρξει σαφής γνώση και κατ' επέκταση ασφάλεια δικαίου ως προς την ευθύνη για ελλείψεις του έργου.

Σιωπηρή έγκριση υπάρχει και στην περίπτωση που ο εργοδότης παραλαμβάνει το έργο που του παραδίνεται ή θεωρείται ότι του παραδίνεται κατ' εφαρμογή σχετικής ρήτρας του εργολαβικού συμβολαίου χωρίς καμία επιφύλαξη ή διαμαρτυρία αναφορικά με τη συγκεκριμένη έλλειψη⁵⁴.

4) Πλασματική έγκριση

Έχει κριθεί νομολογιακά ότι η έγκριση μπορεί να δοθεί προκαταβολικά από την κατάρτιση της σύμβασης κατά τρόπο πλασματικό. Πλασματική έγκριση υφίσταται όταν ρητά συμφωνείται να περιέχεται στην εργολαβική σύμβαση, που έχει ως αντικείμενο την ανέγερση πολυκατοικίας, όρος, ο οποίος αναφέρει ότι η τυχόν εκμίσθωση από τον εργοδότη των διαμερισμάτων που προορίζονταν για αυτόν και η χρησιμοποίησή τους από τους μισθωτές πριν από την παράδοσή τους από τον εργολάβο να θεωρείται ότι αποτελεί ανεπιφύλακτη παραλαβή και έγκριση του έργου⁵⁵.

⁴⁹Καυκάς, *Ενοχικό Δίκαιο ερμηνεία κατ' άρθρο*, Εκδόσεις Σάκκουλα 1974, σ. 818.

⁵⁰Γεωργιάδης - Σταθόπουλος, σ. 650.

⁵¹Κορνηλάκης, *Ειδ. Ενοχικό II*, Εκδόσεις Σάκκουλα 2005, σ. 530.

⁵²ΕφΑθ 7179/04 Δνη 2005. 597, ΑΠ 1804/01 Δνη 2002. 1429, Εφθεσ 1864/99 Αρμ 2000. 771.

⁵³Βλ. Κ. Αποστολίδη, σελ. 827 και Καυκά, σ. 819, ΕφΑθ 2241/74, ΝοΒ 20. 745.

⁵⁴ΕφΑθ 2452/05 Δνη 2005. 1143, ΕφΑθ 1700/94 ΑρχΝ 46. 11, ΑΠ 979/91 Δνη 33. 842.

⁵⁵ΑΠ 135/72 ΝοΒ 20. 745, ΕφΑθ 2452/05 Δνη 2005. 1153, ΕφΑθ 437/93 ΑρχΝ 45. 128.

VI) Ένομες συνέπειες της έγκρισης έργου

Η ένομη ενέργεια της έγκρισης συνίσταται, σύμφωνα με το άρθρο 692 ΑΚ, στην απαλλαγή του εργολάβου από κάθε ευθύνη για τις ελλείψεις του. Ο εργολάβος απαλλάσσεται από την κάθε ευθύνη για τις ελλείψεις, τα ελαττώματα, για την έλλειψη υποσχόμενης ιδιότητας, καθώς επίσης και για τις συνέπειες των αυτών ελλείψεων ή ελαττωμάτων, όπως η χειροτέρευση του έργου, η μείωση της αξίας του ή η ένεκα αυτών καταστροφή του. Ως εκ τούτου, η απαλλαγή του εργολάβου αφορά στην ευθύνη και τις απ' αυτή συνέπειες που απορρέουν από τα άρθρ. 688 - 690 ΑΚ⁵⁶. Γίνεται αντιληπτό ότι η εφαρμογή της ρύθμισης έχει περιορισμένη έκταση και δεν αφορά στις υποχρεώσεις που ο δικαιοπαγωγικός λόγος είναι διάφορος των άρθρ. 688 - 690 ΑΚ, όπως ειδικές συμφωνίες. Δηλαδή ο εργολάβος εξακολουθεί να υπέχει τη συμβατική υποχρέωση για πληρωμή των οφειλόμενων εισφορών στο ΙΚΑ⁵⁷, για την καταβολή του ΦΠΑ⁵⁸, όπως και για καταβολή της συμφωνημένης ποινικής ρήτρας λόγω εκπρόθεσμης παράδοσης του έργου⁵⁹, παρόλο που ο εργοδότης ενέκρινε το έργο μετά το πέρας της προθεσμίας παράδοσης.

• Διχογνωμία υπάρχει για το αν το άρθρο 692 ΑΚ έχει εφαρμογή και στις αξιώσεις από αδικοπραξία, όταν συρρέουν με αξιώσεις που προκύπτουν από σύμβαση έργου. Η υπ' αριθμ. 809/75 απόφαση του Εφετείου Αθηνών⁶⁰ έχει κρίνει ότι η διάταξη του άρθρου 692 ΑΚ έχει εφαρμογή μόνο στην ευθύνη από τη σύμβαση έργου και όχι στην ευθύνη από αδικοπραξία που μπορεί να συρρέει με αυτήν. Ο Καρδαράς, στο σύγγραμμα Γεωργιάδης - Σταθόπουλος ερμηνεία Αστικού Κώδικα⁶¹, διατυπώνει ότι «*Η απόφαση είναι συνεπής προς εαυτή, καθ' όσον δέχεται την αυτοτέλεια των συρρευουσών αξιώσεων, εξ αδικοπραξίας και εκ της ΑΚ 690. Το συμπέρασμα όμως είναι αμφίβολο με την άποψη ότι μία είναι η αξίωση με περισσότερες θεμελιώσεις*». Την αντίθετη από την ανωτέρω απόφαση του Εφετείου Αθηνών άποψη ενστερνίζεται και ο Δεληγιάννης στο σύγγραμμα Δεληγιάννης - Κορνηλάκης ειδικό ενοχικό δίκαιο⁶², όπου: «*Κατά την ορθότερη άποψη με την έγκριση αποσβήνεται και η ευθύνη του εργολάβου από αδικοπραξία, που συρρέει με την (συμβατική) ευθύνη για ελλείψεις του έργου*».

Απαραίτητη προϋπόθεση για την εφαρμογή του 692 ΑΚ είναι ότι εξακολουθεί να υφίσταται η ευθύνη του εργολάβου κατά τα άρθρα 688 - 690 ΑΚ. Αν χωρεί απαλλαγή του εργολάβου βάσει του άρθρ. 691 ΑΚ, π.χ. λόγω ελαττωματικής ύλης του εργοδότη, τότε δεν νοείται ευθύνη του εργολάβου, ακόμα και αν εμφανίστηκε το ελάττωμα μετά την έγκριση⁶³.

⁵⁶Βλ. Βαθρακοκόιλη, σ. 723.

⁵⁷ΕφΑθ 683/69 Αρμ 23. 839.

⁵⁸Βλ. Βαθρακοκόιλη, σ. 723.

⁵⁹Βλ. Βαθρακοκόιλη, σ. 723.

⁶⁰ΕφΑθ 809/75 Αρμ 30. 278.

⁶¹Βλ. Γεωργιάδη - Σταθόπουλο, σ. 648.

⁶²Βλ. Δεληγιάννη - Κορνηλάκη, σ. 278.

⁶³Βλ. ΑΠ 435/72 ΝοΒ 20. 1176, Βαθρακοκόιλη, σ. 723, Γεωργιάδη - Σταθόπουλο σ. 648.

VII) Περιορισμοί στην απαλλαγή από την ευθύνη του εργολάβου για τις ελλείψεις

α. Αποδοχή με επιφύλαξη - ανύπαρκτη έγκριση

Η απαλλακτική ενέργεια δεν χωρεί αν ο εργοδότης αποδέχτηκε το έργο με επιφύλαξη, οπότε δεν υπάρχει έγκριση του έργου, αφού αποδοχή με επιφύλαξη δεν αποτελεί έγκριση του έργου⁶⁴, και κατά συνέπεια ο εργοδότης διατηρεί τα δικαιώματά του, στο πλαίσιο της διατυπωμένης επιφύλαξης.

β. Ευθύνη εργολάβου παρά την έγκριση

Το απαλλακτικό αποτέλεσμα της έγκρισης χωρεί μόνο για τις ελλείψεις του έργου που μπορούσαν να διαγνωστούν και να γίνουν αντιληπτές από τον εργοδότη. Ο εργολάβος εξακολουθεί να ευθύνεται παρά την έγκριση του έργου από τον εργοδότη:

1) για τις ελλείψεις που δεν μπορούσαν να διαπιστωθούν με κανονική εξέταση και 2) για τις ελλείψεις που ο εργολάβος απέκρυψε με δόλο.

1. Για τις ελλείψεις που δεν μπορούσαν να διαπιστωθούν με κανονική εξέταση

Για την κανονική εξέταση έχουμε ήδη αναφερθεί σε προηγούμενο κεφάλαιο. Να τονίσουμε ότι εάν ο εργοδότης δεν εξετάσει το έργο ή εάν δεν διαγνώστηκαν ελλείψεις στο έργο από τον ενεργήσαντα την εξέταση, ένεκα απειρίας ή μη κανονικής εξέτασης, και αποδεχθεί ανεπιφύλακτα το έργο, ο εργολάβος απαλλάσσεται των ευθυνών του κατά τις διατάξεις 688 - 690 ΑΚ για τις ελλείψεις του έργου, εκτός αν ο εργοδότης αποδείξει είτε (στην πρώτη περίπτωση) ότι ακόμα και αν είχε διενεργήσει κανονική εξέταση του έργου, δεν θα μπορούσαν να διαγνωστούν οι ελλείψεις του, είτε (στη δεύτερη περίπτωση) ότι η έλλειψη ήταν τέτοια, ώστε αν και ενήργησε κανονική εξέταση, δεν μπόρεσε να διαπιστώσει τις ελλείψεις⁶⁵.

2. Για τις ελλείψεις που ο εργολάβος τις απέκρυψε με δόλο

Τη δόλια συμπεριφορά του εργολάβου συνθέτουν τα εξής στοιχεία⁶⁶:

- i) Γνώση των ελλείψεων από τον εργολάβο.
- ii) Αποσιώπηση των ελλείψεων από αυτόν ή χρήση παραπλανητικών μέσων για την απόκρυψη των ελλείψεων.
- iii) Συνείδηση του εργολάβου ότι ο εργοδότης αγνοούσε τις ελλείψεις. Και
- iv) Πρόθεσή του να εξαπατήσει με την αποσιώπησή του τον εργοδότη.

Βέβαια, αν τα ελαττώματα είναι προδήλως φανερά και μπορεί να τα αντιληφθεί ένας κανονικός μέσος άνθρωπος, δεν νοείται δόλια απόκρυψή τους⁶⁷. Καθώς επίσης, και αν οι ελλείψεις που απέκρυψε με δόλο ο εργολάβος ήταν γνωστές στον εργοδότη και ο τελευταίος ενέκρινε ρητώς το έργο, θα πρέπει να δεχτούμε είτε ότι ο εργολάβος απαλλάσσεται κατά το 692 ΑΚ από την ευθύνη του, είτε ότι η εκ μέρους του εργοδότη άσκηση των δικαιωμάτων από τα άρθρα 688 - 690 ΑΚ είναι καταχρηστική⁶⁸.

⁶⁴ΕφΑθ 4347/02 Δνη 2002. 1718.

⁶⁵Απ. Γεωργιάδης, *Ενοχικό Δίκαιο Ειδικό μέρος, τ. II, Εκδόσεις Σάκκουλα 2007, σ. 306.*

⁶⁶Βλ. Δεληγιάννη - Κορνηλάκη, σ. 285.

⁶⁷Βλ. Δεληγιάννη - Κορνηλάκη, σ. 285.

⁶⁸Βλ. Κορνηλάκη σ. 531.

VIII) Παραλαβή του έργου

Στο **άρθρο 693 ΑΚ**⁶⁹ ο νομοθέτης, για να προσδιορίσει το χρονικό σημείο έναρξης της παραγραφής των αξιώσεων του εργοδότη, εισάγει τον όρο της παραλαβής του έργου. **Παραλαβή είναι η περιέλευση του έργου στην κατοχή του εργοδότη και γενικότερα στη σφαίρα επιρροής και ελέγχου του τελευταίου, ανεξάρτητα από την έγκριση του άρθρου 692 από τον εργοδότη**⁷⁰. Παραλαβή μπορεί να γίνει και σε εκτέλεση δικαστικής απόφασης, που διατάζει την παραλαβή⁷¹.

Αν το έργο είναι ή αφορά ακίνητο, η παραλαβή του είναι η εγκατάσταση σε αυτό ή η αποπεράτωσή του και η θέση του στη διάθεση του εργοδότη. Η παραλαβή ταυτίζεται με την αποπεράτωση του έργου, όταν αυτό προσιδιάζει στην φύση του πράγματος, όπως πχ. η ολοκλήρωση καλλιτεχνικής παράστασης, παροχή διορθωτικής εργασίας από τεχνικό⁷². Είναι δυνατό να ταυτίζεται η παραλαβή με την έγκριση του έργου, εφόσον κάτι τέτοιο έχει συμφωνηθεί.

Παραλαβή με επιφύλαξη είναι ασφαλώς **αφετηρία του χρόνου παραγραφής**, χωρίς να έχει σημασία ως προς την έννομη συνέπεια η επιφύλαξη⁷³.

IX) Έννομη συνέπεια της παραλαβής του έργου

Σύμφωνα με το άρθρο 693 ΑΚ, έννομη συνέπεια της παραλαβής του έργου είναι ότι αποτελεί το **χρονικό σημείο έναρξης του χρόνου παραγραφής**. Ωστόσο, έχει υποστηριχθεί και η άποψη ότι η παραγραφή του άρθρ. 693 ΑΚ αρχίζει με την παράδοση του έργου⁷⁴. Κατά την **κρατούσα γνώμη**, που συντάσσεται με τη γραμματική διατύπωση - ερμηνεία του άρθρ. 693 ΑΚ, οι αξιώσεις του εργοδότη εξαιτίας ελλείψεων του έργου υπόκεινται σε παραγραφή αφού περάσουν δέκα έτη από την παραλαβή του έργου, αν πρόκειται για οικοδομήματα ή για άλλες ακίνητες εγκαταστάσεις, διαφορετικά παραγράφονται σε έξι μήνες.

⁶⁹**Άρθρο 693:** «Οι αξιώσεις του εργοδότη εξαιτίας ελλείψεων του έργου παραγράφονται, όταν περάσουν δέκα χρόνια από τότε που έγινε η παραλαβή του, αν πρόκειται για οικοδομήματα ή για άλλες ακίνητες εγκαταστάσεις· αλλιώς παραγράφονται σε έξι μήνες· στην παραγραφή αυτή εφαρμόζονται ανάλογα τα άρθρα 555 παρ. 2 έως 558.»

⁷⁰ΕφΑθ 3778/77 ΝοΒ 25. 1207, ΕφΑθ 6292/03 Δνη 2004. 1091.

Αντ: Έχει εκφραστεί και αντίθετη γνώμη, κατά την οποία η έγκριση αποτελεί εννοιολογικό στοιχείο της παραλαβής (Διαμαντάκος, Η σύμπραξις του εργοδότη και η εκ ταύτης ευθύνη του επίμισθώσεως έργου, ΝοΒ 7. 925).

⁷¹Γεωργιάδης - Σταθόπουλος, σ. 652.

⁷²Καράκωστας, Αστικός Κώδικας ερμηνεία - σχόλια - νομολογία, Ειδικό Ενοχικό, Τόμος Πέμπτος, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, 2008, σ. 1128.

⁷³Καράκωστας, σ. 1128.

⁷⁴Φίλιος, Ενοχικό Δίκαιο Ειδικό Μέρος, Πρώτος Τόμος, Δεύτερος Ημίτομος, Έκτη Έκδοση Πλήρως Αναθεωρημένη, Εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα.

Αν η παραλαβή του έργου είναι αδύνατη από τη φύση του (π.χ. επισκευή στέγης πολυόροφου πύργου), τότε δεν υπάρχει η προϋπόθεση που ορίζει το άρθρο 693 ΑΚ για την παραλαβή και γι' αυτό θα πρέπει να ισχύσει η κοινή παραγραφή (249 ΑΚ)⁷⁵.

Στην περίπτωση που ο εργοδότης αρνείται να παραλάβει το έργο, λόγω ελαττωματικής εκτέλεσής του, θα πρέπει να θεωρείται ότι το έργο εκτελέστηκε και ότι το αποτέλεσμα που είχε επιδιωχθεί με τη σύμβαση περιήλθε στη διάθεση του εργοδότη και παραλήφθηκε από αυτόν από το χρονικό σημείο κατά το οποίο ρητά ή σιωπηρά αρνήθηκε την παραλαβή. Πρέπει να θεωρηθεί ότι πλασματικά έγινε παραλαβή και «τρέχει» ο χρόνος παραγραφής⁷⁶.

Αντί επιλόγου

Στην παρούσα εργασία προσπαθήσαμε να αποσαφηνίσουμε τις έννοιες της παράδοσης, αποδοχής και έγκρισης στη σύμβαση έργου και να αναλύσουμε τις έννομες συνέπειές τους. Θεωρήσαμε σκόπιμο να επεκταθούμε και σε άλλους συναφείς όρους (π.χ. παραλαβή), επιχειρώντας αντιδιαστολή με τις ανωτέρω έννοιες. Ελπίζουμε να πετύχαμε τους στόχους μας ...

⁷⁵Βλ. Βαθρακοκόιλη, σ. 730.

⁷⁶Βλ. Δεληγιάννη - Κορνηλάκη, σ. 292.

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΕΦΕΤΕΙΟΥ ΛΑΡΙΣΑΣ

3/2009

Πρόεδρος: Ιωάννα Πετροπούλου
Εισηγητής: Γρηγ. Παπαδημητρίου
Δικηγόροι: Γεωρ. Σιμισιρής, Φανή Ζάχου

Επί αδικοπραξίας κατά ανηλίκου, δικαιούχος των δαπανών νοσηλείας είναι μόνον αυτός, ως άμεσα προσβληθείς, έστω κι αν καταβλήθηκαν από τους γονείς σε εκπλήρωση υποχρέωσης διατροφής του. Υποχρέωση προς αποζημίωση επί υπαίτιας παράλειψης.

Ευθύνη ιατρού σε αποζημίωση για βλάβη ασθενούς από κάθε αμέλεια, έστω και ελαφρά, αν κατά την εκτέλεση των καθηκόντων δεν ενήργησε σύμφωνα με τις αρχές της ιατρικής επιστήμης.

Ελευθέρη εκτίμηση εκθέσεων πραγματογνωμοσύνης και ιδιωτικών γνωματεύσεων ιατρών.

Σωματική βλάβη σε έμβρυο, οφειλόμενη σε αμέλεια γυναικολόγου, που κατά την εξώθησή του προέβη σε αντίθετους στους ιατρικούς κανόνες βίαιους μαιευτικούς χειρισμούς, προκαλώντας εξάρθρωση ωμοπλάτης και κακοποίηση νεύρων του χεριού, με συνέπεια μερική παραλυσία.

Αβάσιμη μέλλουσα ζημία για δαπάνη φυσικοθεραπείας επί μη απόδειξης της αναγκαιότητας από βεβαιώσεις ιατρών.

Αποζημίωση λόγω αναπηρίας.

Δυνητική προσωπική κράτηση μόνον επί καταψηφιστικής αγωγής.

Από τις διατάξεις των άρθρων 297,

298, 914, 929 και 930 ΑΚ συνάγεται ότι, σε περίπτωση αδικοπραξίας, δικαιούχος της σχετικής αξιώσεως αποζημίωσης με αντικείμενο δαπάνες νοσηλείας επί προσβολής του σώματος ή της υγείας του προσώπου είναι το πρόσωπο που άμεσα προσβλήθηκε στο σώμα ή την υγεία του. Τούτο ισχύει και στην περίπτωση που η δαπάνη νοσηλίων ή άλλη συναφής δαπάνη για την αποκατάσταση της υγείας του προσβληθέντος καταβάλλεται από τρίτο πρόσωπο, σε εκπλήρωση υποχρέωσης επιβαλλόμενης σ' αυτό από το νόμο, όπως τούτο συμβαίνει με τους γονείς ανηλίκου, οι οποίοι καλύπτουν τις σχετικές δαπάνες του υποστάντος βλάβη της υγείας του ανηλίκου στα πλαίσια εκπληρώσεως της βαρύνουσας αυτούς υποχρέωσης διατροφής του ανηλίκου τέκνου τους (ΑΚ 1485, 1486). Και στην περίπτωση αυτή, δικαιούχος της σχετικής αξιώσεως αποζημίωσης είναι ο ίδιος ο ανήλικος, έστω και αν αυτός δεν κατέβαλε τις σχετικές δαπάνες, όχι δε οι γονείς του, οι οποίοι είναι εμμέσως μόνο ζημιούμενοι από την εις βάρος του τέκνου αδικοπραξία και ως τοιοῦτοι δεν νομιμοποιούνται, πλην της εξαιρέσεως της περ. β' αρθρ. 929 ΑΚ (ΑΠ 1918/2005 Δνη 47. 429).

Στην προκειμένη περίπτωση, με τη με αριθμ. καταθ. 633/1998 αγωγή τους, όπως το αίτημα αυτής παραδεκτά περιορίστηκε σε αναγνωριστικό, οι ενάγοντες και ήδη εκκαλούντες, ως ασκούντες τη γονική μέριμνα της ανήλικης θυγατέρας τους Δ., ισχυρίστηκαν ότι η δεύτερη από αυ-

τούς (ενάγοντες), ευρισκόμενη σε κατάσταση εγκυμοσύνης, εισήχθη στο ιδιωτικό μαιευτήριο Υ. της Λ., προκειμένου η εναγομένη και ήδη εφεσίβλητη ιατρός - γυναικολόγος να ενεργήσει τον τοκετό, πλην όμως η τελευταία από αμέλειά της, με άτεχνη επέμβαση και βίαιους μαιευτικούς χειρισμούς και αντίθετους στους ιατρικούς και μαιευτικούς κανόνες κατά την εξώθηση του εμβρύου (δηλαδή της ως άνω ανήλικης κόρης τους, που αργότερα έλαβε το όνομα Δ.), έπιασε βίαια από την αριστερή ωμοπλάτη, προκαλώντας εξάρθρωση αυτής και κακοποίηση των νεύρων του αριστερού χεριού του (ρήξη νευρικών ριζών βραχιονίου πλέγματος), με αποτέλεσμα τη μαιευτική πάρεση του βραχιονίου πλέγματος Α5 - Α8 του ίδιου χεριού και περαιτέρω συνέπεια τη μερική παραλυσία αυτού. Με βάση αυτό, ζήτησαν να υποχρεωθεί η εναγομένη να καταβάλει σ' αυτούς, με την ως άνω ιδιότητα, α) για αμοιβή φυσικοθεραπευτών 1.352.887 δρχ ή 3.970,32 Ε, β) για μεταβάσεις σε ιατρούς και αμοιβή αυτών 926.000 δρχ ή 2.717,53 Ε, γ) για μελλοντικές φυσικοθεραπείες και ειδικότερα από 1-9-1998 μέχρι 31-12-2001 4.200.000 δρχ ή 12.325,75 Ε εφάπαξ για σπουδαίο λόγο, αλλιώς 105.000 δρχ ή 308,14 Ε το μήνα, δ) για αγορά ειδικών οργάνων για βελτίωση της κινήσεως του χεριού 900.000 δρχ ή 2.641,23 Ε, όπως τα κονδύλια με στοιχ. (α) έως (δ) αναλύονται με λεπτομέρεια στην αγωγή, ε) για αποζημίωση λόγω της επίδρασης της παράλυσης του χεριού στο μέλλον της (κοινωνικό και οικονομικό) 10.000.000 δρχ ή 29.347,03 Ε και στ) το ίδιο ποσό ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, σε όλες τις περιπτώ-

σεις με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής. Επ' αυτής εκδόθηκαν οι εξής αποφάσεις του Πρωτόδικου δικαστηρίου α) υπ' αριθμ. 622/1999 μη οριστική, με την οποία ορθά κρίθηκε ότι νομιμοποιείται ενεργητικά η παθούσα να ζητήσει αποζημίωση, ως αμέσως ζημιωθείσα, κατά τα προαναφερόμενα, στη συνέχεια δε η αγωγή κρίθηκε νόμιμη (άρθρα 914, 293, 298, 299, 930, 931, 932 ΑΚ), εκτός από το αίτημα για επιδίκαση τόκων, θεωρώντας ότι η αναγνωριστική αγωγή δεν ενέχει όχληση, τάχθηκαν αποδείξεις και με μάρτυρες, και διατάχθηκε η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης από χειρουργό - ιατρό, β) υπ' αριθ. 280/2005 μη οριστική, επίσης, με την οποία διατάχθηκε νέα πραγματογνωμοσύνη από μαιευτήρα γυναικολόγο και νευροχειρουργό, γ) η εκκαλούμενη, με την οποία απορρίφθηκε η αγωγή ως ουσία αβάσιμη. Κατά της αποφάσεως αυτής παραπονούνται τώρα οι εκκαλούμενες για τους στην έφεση και παρακάτω λόγους και ζητούν την εξαφάνισή της και την παραδοχή της αγωγής τους.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 914 ΑΚ, όποιος ζημιώσει άλλον παράνομα και υπαίτια έχει υποχρέωση να τον αποζημιώσει. Κατά την έννοια της διάταξης αυτής, για την ύπαρξη της αδικοπραξίας και την από αυτήν υποχρέωση του δράστη σε αποζημίωση του παθόντος απαιτείται, εκτός από την επέλευση της ζημίας, όπως α) η ζημία αυτή να επήλθε από το δράστη παρανόμως, συγχρόνως δε και υπαιτίως, ήτοι από δόλο ή αμέλεια (άρθρο 300 ΑΚ), β) η παράνομη συμπεριφορά του υπαιτίου να οφείλεται σε πράξη ή παράλειψη αυτού και γ) να υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της ζημιολογούσας πράξης ή της παρά-

λειψης και της επελθούσης ζημίας, η οποία συντρέχει όταν, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας και τη λογική, η συμπεριφορά αυτή στο χρόνο και με τις συνθήκες που έλαβε χώρα ήταν ικανή, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, να επιφέρει το επιζήμιο αποτέλεσμα, το οποίο και πράγματι επέφερε στη συγκεκριμένη περίπτωση. Και η μεν προξενηθείσα από το δράστη ζημία είναι παράνομη, όταν προσβάλλεται με τη συμπεριφορά του (πράξη ή παράλειψη) δικαίωμα του παθόντος προστατευόμενο από το νόμο, η δε υπαίτια παράλειψη του δράστη γεννά την προς αποζημίωση υποχρέωσή του, όταν αυτός ήταν υποχρεωμένος στην πράξη από το νόμο ή τη δικαιοπραξία ή την καλή πίστη κατά την κρατούσα κοινωνική αντίληψη (βλ. ΑΠ 831/2005 Δνη 2006. 94, ΑΠ 996/2004 Δνη 2006. 1624 και 2004. 1348, ΑΠ 926/2004 Δνη 2005. 1659, ΑΠ 1676/2001 Δνη 2004. 83).

Περαιτέρω, από το άρθρο 24 α.ν. 1565/1939 «Περί Κώδικος ασκήσεως του ιατρικού επαγγέλματος», που διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του ΑΚ, βάσει του άρθρου 47 ΕισΝΑΚ, κατά το οποίο ο ιατρός οφείλει να παρέχει με ζήλο, ευσυνειδησία και αφοσίωση την ιατρική του συνδρομή, σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές της ιατρικής επιστήμης και της κτηθείσας πείρας του, τηρώντας τις ισχύουσες διατάξεις για τη διαφύλαξη των ασθενών και προστασία των υγιών, σε συνδυασμό με τα άρθρα 652, 330 και 914 ΑΚ, προκύπτει ότι ο ιατρός ευθύνεται σε αποζημίωση για τη ζημία που έπαθε ο ασθενής πελάτης του από κάθε αμέλειά του, ακόμη και ελαφρά, εάν κατά την εκτέλεση των ιατρικών του καθηκόντων

παρέβη την υποχρέωση επιμελείας του να ενεργήσει σύμφωνα με τις θεμελιώδεις αρχές της ιατρικής επιστήμης, μη εκπληρώνοντας το καθήκον ιατρικής μέριμνας και επιμέλειας (βλ. ΑΠ 2368/2005 ΠοινΔικ 2006. 664, ΑΠ 1659/2003 ΠοινΔικ 2004. 227). Αμέλεια του ιατρού υπάρχει όταν αυτός προβαίνει σε ενέργεια ή παράλειψη κατά παράβαση των αναγνωρισμένων κανόνων στο συγκεκριμένο τομέα της ιατρικής επιστήμης, ενώ ουδεμία ευθύνη φέρει αν ενήργησε κατά τους ως άνω κανόνες (*lege artis*) και, ειδικότερα, όπως θα ενεργούσε υπό τις ίδιες συνθήκες και περιστάσεις και έχοντας στη διάθεσή του τα ίδια μέσα κάθε συνετός και επιμελής ιατρός (ΕφΑθ 197/1988 Δνη 29. 1239, ΕφΑθ 479/1983 ΝοΒ 31. 527).

Στην προκειμένη περίπτωση, από τις ένορκες καταθέσεις των εκατέρωθεν μαρτύρων, που περιέχονται στην υπ' αριθμ. 24/2004 έκθεση του Εισηγητή - δικαστή, και όλα τα έγγραφα, τα οποία οι διάδικοι νόμιμα επικαλούνται και προσκομίζουν, καθώς και τις εκθέσεις με αριθμούς .../7.11.2000, .../26.1.2006 και .../10.2.2006 των πραγματογνωμόνων, που διορίστηκαν με τις ως άνω μη οριστικές αποφάσεις του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, καθώς και τις από 23.5.2003 και 5.9.1999 εκθέσεις - ιδιωτικές γνωματεύσεις αρμοδίων ιατρών, που και αυτές, όπως και οι εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης, εκτιμώνται ελεύθερα (άρθρο 390 ΚΠολΔ), αποδείχθηκαν τα εξής: Περί το μήνα Μάρτιο του έτους 1995 η δεύτερη ενάγουσα κατέστη έγκυος και άρχισε να παρακολουθείται από την εναγομένη, η οποία και διενήργησε τον τοκετό στις

29.11.1995 στο ιδιωτικό μαιευτήριο Υ. της Λ., όπου γεννήθηκε η κόρη αυτής και του πρώτου ενάγοντος, που αργότερα έλαβε το όνομα Δ.. Ο τοκετός αυτός ήταν ο πρώτος για την ενάγουσα και φυσιολογικός, το δε νεογνό είχε βάρος 3,300 κιλά. Ο παιδίατρος - παιδονευρολόγος Σ. Γ. σημείωσε στο βιβλιάριο υγείας του νεογνού «μυϊκή παράλυση βραχιονίου πλέγματος αριστερά» (βλ. αυτό προσκομιζόμενο). Ο Διευθυντής της Ορθοπεδικής Κλινικής του Γ. Ν. Νοσοκομείου Λ. Α. Π. γνωματεύει ότι η Δ. Κ. πάσχει από μυϊκή παράλυση και χρήζει φυσιοθεραπείας επί 6 μήνες (βλ. την από 27.9.1996 ιατρική βεβαίωση), ο ίδιος ιατρός στις από 16.4.1997 και 9.2.1998 ιατρικές βεβαιώσεις αποφαινεται ότι λόγω της ίδιας πάθησης πρέπει να παραταθεί η φυσιοθεραπεία για άλλους 6 μήνες κάθε φορά. Στις 25.10.2000 η πρωτοβάθμια Υπηρεσιακή Υγειονομική Επιτροπή της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Λ. γνωμάτευσε ότι η ως άνω ανήλικη πάσχει από «μυϊκή παράλυση αρ. άνω άκρου μέτριου βαθμού», ενώ και το ΙΚΑ Λ. γνωμάτευσε ότι παρουσιάζει μυϊκή παράλυση και αποφαινεται ότι το ποσοστό αναπηρίας της ανέρχεται σε 35% (βλ. τις γνωματεύσεις προσκομιζόμενες). Στις 6.12.2000 η ίδια ασθενής προσήλθε στα εξωτερικά ιατρεία του Περιφερειακού Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Λ., όπου διαπιστώνεται «μυϊκή παράλυση αριστερά ανωτέρου τύπου» (βλ. το με αύξοντα αριθμό .../2000 δελτίο εξωτερικού ασθενούς). Στην από 6.6.2005 γνωμάτευσή του ο ιατρός ορθοπεδικός - χειρουργός Κ. Η. αναφέρει ότι η ίδια ασθενής πάσχει από υπολειμματική ελάττωση μυϊκής ισχύος ενεργητικής α-

παγωγής αριστερού ώμου καθώς και εσωτερική στροφή αριστερού ώμου, συνεπεία προηγηθείσης μυϊκής κάκωσης βραχιονίου πλέγματος αριστερά (βλ. τη σχετική γνωμάτευση). Τη μυϊκή παράλυση βεβαιώνουν και οι ιατροί - ορθοπεδικοί Α. Μ. και Ο. Μ. (βλ. τις από 4.5.1998 και 20.5.1999, αντίστοιχα, βεβαιώσεις τους). Ο πραγματογνώμονας Χ. Η. ορθοπεδικός χειρουργός, που διορίστηκε με την πρώτη από τις ανωτέρω μη οριστικές αποφάσεις του Πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, αφού εξήτασε κλινικά την ανήλικη ασθενή Δ. Κ., αποφάνθηκε ότι αυτή πάσχει από πάρεση αριστερού βραχιονίου πλέγματος ανώτερου τύπου (Erb), δηλ. βλάβη της 5ης και 6ης νευρικής ρίζας με μυϊκή αδυναμία δελτοειδούς μυός και έσω στροφών μυών αριστερά, φυσιολογική, όμως, μυϊκή ισχύ τρικέφαλου, δικέφαλου έξω στροφών, εκτεινόντων και καμπτηρίων μυών, καρπού και δακτύλων. Όσον αφορά τις παθητικές κινήσεις, παρουσιάζει περιορισμένη απαγωγή έσω στροφή, πρόσθια κάμψη και έκταση αρ. αγκώνα, περιορισμό έκτασης αρ. αγκώνα και υπτιασμού αρ. αντιβραχίου, κατά φύση, όμως κίνηση της αρ. πηχεοκαρπικής άρθρωσης. Όσον αφορά την ενεργητική λειτουργικότητα των αριστερών ώμου και αγκώνος, αυτή είναι τρίτου βαθμού - με πρώτο βαθμό την πλήρη παράλυση και πέμπτο την πλήρη κίνηση (βλ. την με αριθμό .../2000 έκθεση πραγματογνωμοσύνης). Ο πραγματογνώμονας Β. Σ., Διευθυντής της Νευροχειρουργικής Κλινικής του Περιφερειακού Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Λ., που διορίστηκε με τη δεύτερη από τις ανωτέρω αποφάσεις του Πρωτοδικείου Λάρισας, αποφαινεται ότι η

Δ. εμφανίζει πάρεση του αριστερού βραχιονίου πλέγματος ανωτέρου τύπου Erb, που συνεπάγεται βλάβη της πέμπτης και έκτης αυχενικής ρίζας με αδυναμία του αριστερού δελτοειδούς μυός, φυσιολογική μυϊκή ισχύ δικέφαλου, τρικέφαλου μυών και καμπτήρων και εκτεινόντων δακτύλου και καρπού με ικανοποιητική ισχύ των έσω στροφών μυών, ως προς τις παθητικές κινήσεις με διαπιστωμένη περιορισμένη απαγωγή του αρ. ώμου στις 100° με φυσιολογική τιμή τις 170°, περιορισμένη έσω στροφή του αρ. ώμου και αρ. αγκώνα, περιορισμένη πλήρη έκταση του αρ. αγκώνα, φυσιολογική, όμως κίνηση της πηχεοκαρπικής αρθρώσεως, όπως και φυσιολογική δυνατότητα λεπτών κινήσεων των δακτύλων της αριστερής άκρας χειρός και, τέλος, με ενεργητική λειτουργικότητα του αρ. ώμου και αρ. αγκώνα τρίτου βαθμού, δηλ. μία υπολειμματική βλάβη του αριστερού βραχιονίου πλέγματος μετρίου βαθμού.

Αποδείχθηκε, περαιτέρω, ότι η σωματική βλάβη της παθούσας, όπως αυτή αναλύθηκε ανωτέρω, οφείλεται σε αμέλεια της εναγομένης ιατρού γυναικολόγου - μαιευτήρος, η οποία, μη καταβάλλοντας τη σύνεση και προσοχή που όφειλε και μπορούσε να καταβάλει και την οποία στη θέση της θα κατέβαλε κάθε μέσος συνετός ιατρός της ίδιας ειδικότητας, προέβη σε βίαιους μαιευτικούς χειρισμούς, αντίθετους στους παραδεδεγμένους ιατρικούς κανόνες και, ειδικότερα, κατά την έξοδο του εμβρύου από το πυελικό κανάλι, προσπάθησε να εκβάλει το έμβρυο τραβώντας αυτό με δύναμη από την αριστερή ωμοπλάτη με τα ανωτέρω αποτελέσματα, κατά παράβαση της απορρέουσας από τις

προαναφερόμενες διατάξεις του Αστικού Κώδικα και του α.ν. 1565/1939 υποχρέωσης της να ενεργήσει τον τοκετό με ήπιες, ψύχραιμες και μεθοδικές κινήσεις, όπως η αύξηση της τομής εξόδου (περινεοτομή) ή την υπερηβική πίεση διά της χειρός της, υπάρχει δε αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της πράξης της εναγομένης και της σωματικής βλάβης της παθούσας καθώς και της περαιτέρω ζημίας που υπέστη αυτή, κατά τα κατωτέρω εκτιθέμενα. Τα ανωτέρω αποδεικνύονται από την κατάθεση της μάρτυρα των εναγόντων, γιαγιάς της Δ. Ι. Ο., η οποία λέγει «όταν την επόμενη του τοκετού μέρα έφεραν το παιδί στο δωμάτιο της κόρης μου, είδαμε ότι το αριστερό χέρι ήταν δεμένο με παραμάνες, ενώ το δεξί ελεύθερο ... η εναγομένη και η παιδίατρος κ. Κ. με διαβεβαίωσαν ότι το πρόβλημα θα αποκατασταθεί σε 15 μέρες, δεν μας είπαν για μαιευτική παράλυση ... μάθαμε γι' αυτήν στις 7.2.1996 από τον καθηγητή κ. Γ., ο οποίος είπε ότι αυτό είναι έγκλημα ... για κακό χειρισμό από την εναγομένη μίλησαν και οι καθηγητές ορθοπεδικοί κ. Σ. και Μ., που είπαν ότι έπρεπε από την αρχή το παιδί να κάνει φυσιοθεραπείες ... Όλοι οι γιατροί, στους οποίους πήγαμε μέχρι σήμερα, μας είπαν ότι η πάρεση του βραχιονίου πλέγματος οφείλεται σε βίαιο χειρισμό του αριστερού βραχίονα από την εναγομένη, η οποία παρακολουθούσε κατά την εγκυμοσύνη την κόρη μου και ουδέποτε ανέφερε ότι υπήρχε κάποιο ενδομήτριο πρόβλημα». Τα ανωτέρω δεν αναιρούνται ούτε από όσα κατέθεσε η μάρτυρας της εναγομένης Α. Κ. παιδίατρος, η οποία ήταν παρούσα στον τοκετό και λέγει «ο τοκετός ήταν ομαλός και γρήγορος, έγινε

αυτόματη έξοδος του εμβρύου, χωρίς κανένα βίαιο χειρισμό, ούτε έλξη του εμβρύου με εμβρουολκό» παραδέχεται, όμως, ότι η ίδια έγραψε στο βιβλιάριο του παιδιού ότι πρόκειται για μαιευτική παράλυση, ούτε από τα κατατεθέντα από τον έτερο μάρτυρα της εναγομένης Δ. Μ., αναισθησιολόγο, ο οποίος παρευρέθηκε στον τοκετό και λέγει ότι «η βλάβη του χεριού του παιδιού προϋπήρχε του τοκετού», χωρίς όμως να διευκρινίζει πού στηρίζει την εν λόγω άποψή του. Αντίθετα, ο πραγματογνώμονας Χ. Η. αποφαινεται στην προαναφερόμενη έκθεσή του ότι ουδόλως αποκλείεται να συνέβη η επίμαχη κάκωση κατά την έξοδο του εμβρύου από το πυελικό κανάλι, όπως δεν αποκλείεται να συνέβη αυτή κατά την είσοδο και διαδρομή του σ' αυτό. Ο τεχνικός σύμβουλος, που διόρισε η εναγομένη, καθηγήτριας ορθοπεδικής Κ. Μ. αποφαινεται στην από 23.5.2003 έκθεσή του ότι «ο τραυματισμός των νεύρων μπορεί να συμβεί, κατά την εμπέδωση, τη δίοδο διά του κόλπου, αλλά και την εξώθηση, ανεξαρτήτως αν υπάρχει δυστοκία του ώμου», στην προκειμένη δε περίπτωση πράγματι δεν υπήρχε δυστοκία του ώμου. Ο πραγματογνώμονας ιατρός - μαιευτήρας - γυναικολόγος Π. Γ. αποφαινεται ότι η κάκωση μπορεί να προκληθεί από ενδομήτριους παράγοντες, χωρίς να αποκλείει τους μαιευτικούς χειρισμούς (βλ. την υπ' αριθμ. .../2006 έκθεσή του).

Αποδείχθηκε, περαιτέρω, ότι η παθούσα ανήλικη Δ. χρειάστηκε να υποβληθεί σε φυσιοθεραπείες, καταβάλλοντας, διά των εναγόντων - γονέων της α) στο φυσιοθεραπευτή Ν. Κ. - Λ. από 11.5.1996 μέχρι 4.11.1996 152.287 δρχ ή 446,92 Ε

(υπ' αριθμ. .../1996 αποδείξεις παροχής υπηρεσιών), β) στον ίδιο φυσιοθεραπευτή από 18.3.1998 μέχρι 5.6.1998 25.600 δρχ ή 75,13 Ε (υπ' αριθμ. .../1998 αποδείξεις παροχής υπηρεσιών του ιδίου), γ) στην ειδική φυσιοθεραπεύτρια Μ. συζ. Δ. Δ. - Θ. από 30.10.1996 μέχρι 23.6.1997 370.000 δρχ ή 1.085,84 Ε (υπ' αριθμ. .../1996, .../1997 αποδείξεις παροχής υπηρεσιών της ίδιας), δ) στην ίδια φυσικοθεραπεύτρια από 30.11.1997 μέχρι 23.6.1998 162.000 δρχ ή 475,42 Ε (υπ' αριθμ. .../1997 και .../1998 αποδείξεις παροχής υπηρεσιών αυτής), ε) στην ίδια φυσικοθεραπεύτρια από 28.1.1999 μέχρι 13.5.2000 (κονδύλιο, το οποίο με την αγωγή ζητείται ως αποζημίωση για μέλλουσα ζημία) 192.000 δρχ ή 563,46 Ε (υπ' αριθμ. .../1998 και .../2000 αποδείξεις παροχής υπηρεσιών της ίδιας), επιδικαζόμενο εφάπαξ λόγω σπουδαίου λόγου. Το κονδύλιο των 4.200.000 δρχ, που ζητούν οι ενάγοντες ως μέλλουσα ζημία (δηλαδή για το μετά την αγωγή και μέχρι 31.12.2001 διάστημα) για τη δαπάνη φυσικοθεραπείας, πρέπει να απορριφθεί ως ουσία αβάσιμο, γιατί δεν αποδείχθηκε από κάποιο αποδεικτικό στοιχείο και ιδίως βεβαιώσεις ιατρών η αναγκαιότητα της φυσικοθεραπείας για το εν λόγω διάστημα. Για τη δαπάνη αγοράς ειδικών παιχνιδιών δεν προσκομίζεται κάποια έγγραφη απόδειξη και, επομένως, το σχετικό κονδύλιο είναι απορριπτέο ως ουσία αβάσιμο.

Αποδείχθηκε, περαιτέρω, ότι από την αδικοπράξιά της εναγομένης η Δ. έχει καταστεί ανάπηρη (διαρκής αναπηρία) σε ποσοστό 35%, με αναμενόμενη βελτίωση μέχρι την ηλικία των 18 ετών, οπότε θα έ-

χει τελεστεί η πλήρης ανάπτυξη της ως προς την οστική και μυϊκή μάζα του σώματός της (βλ. τη με αρ. .../2006 ως άνω έκθεση του πραγματογνώμονα Β. Σ.), το μέλλον της όμως επηρεάζεται δυσμενώς, καθόσον θα είναι δύσκολο, λόγω της κατάστασης του αριστερού της χεριού, να ασκήσει ορισμένα επαγγέλματα, που απαιτούν αρτιμέλεια, ευχέρεια κινήσεων του χεριού, καθώς και να αποκατασταθεί διά του γάμου και να βελτιώσει έτσι την οικονομική και κοινωνική της θέση. Επομένως, δικαιούται αυτή να λάβει αποζημίωση κατά το άρθρο 931 ΑΚ, την οποία το δικαστήριο τούτο προσδιορίζει σε 8.000.000 δρχ ή 23.477,62 Ε.

Από το ίδιο συμβάν η παθούσα πέρασε θλίψη και στενοχώρια, προς αποκατάσταση της οποίας, με βάση τις συνθήκες υπό τις οποίες έλαβε χώρα η σε βάρος της αδικοπραξία, την υπαιτιότητα της εναγομένης, το μέγεθος της σωματικής βλάβης της (παθούσας), τη μόνιμη αναπηρία της, τη μειονεκτική της θέση έναντι των συμμαθητών και συμμαθητριών της και την κοινωνική και οικονομική κατάσταση των διαδίκων, πρέπει να της επιδικαστεί το ποσό των 8.000.000 δρχ ή 23.477,62 Ε ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης. Το Πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το οποίο με την εκκαλουμένη απόφασή του απέρριψε την αγωγή ως ουσία αβάσιμη, με την αιτιολογία ότι δεν βαρύνει την εναγομένη οποιαδήποτε αμέλεια σε σχέση με τη σωματική κάκωση της παθούσας, δεν εκτίμησε καλώς τις αποδείξεις, γι' αυτό και, αφού γίνει δεκτή η έφεση κατά το σχετικό λόγο της ως ουσία βάσιμη, πρέπει να εξαφανιστεί η εκκαλουμένη και, αφού κρατηθεί η υπόθεση και εκδικα-

στεί κατ' ουσίαν η αγωγή, πρέπει αυτή να γίνει δεκτή ως εν μέρει ουσία βάσιμη και να αναγνωρισθεί η υποχρέωση της εναγομένης να καταβάλει στους ενάγοντες ως ασκούντες τη γονική μέριμνα της ανήλικης κόρης τους Δ. το ποσό των (446,92 + 75,13 + 1.085,84 + 475,62 + 563,46 + 23.477,62 + 23.477,62 =) 49.602,21 Ε.

Τόκοι δεν θα επιδικαστούν, αφού το σχετικό αίτημα απορρίφθηκε πρωτοδίκως και δεν παραπονούνται οι ενάγοντες με την έφεσή τους γι' αυτό (άρθρο 522 ΚΠολΔ). Προσωπική κράτηση δεν θα απαγγελθεί κατά της εναγομένης, γιατί προϋπόθεση για να απαγγελθεί αυτή είναι η αγωγή να είναι καταψηφιστική και όχι αναγνωριστική και, επομένως, το σχετικό αίτημα είναι μη νόμιμο (άρθρα 904 παρ. 2 α', 915, 916, 1047 παρ. 1 εδ. β' ΚΠολΔ - ΕφΑθ 292/2001 Δνη 42. 1663)...

5/2009

Πρόεδρος: Ιωάννα Πετροπούλου
Εισηγητής: Γρηγ. Παπαδημητρίου
Δικηγόροι: Δημ. Κάψος - Κων. Μπανάκας, Σπ. Χατζής

Αποκλεισμός της έναντι τρίτων ευθύνης αποζημίωσης και μη παθητική νομιμοποίηση των αιρετών οργάνων των ΟΤΑ για ζημία προκληθείσα από τη δράση τους κατά το δημόσιο ή ιδιωτικό δίκαιο. Αν κατά τη συνομολόγηση της (αγρο)μίσθωσης λείπει η συμφωνηθείσα ιδιότητα του μισθίου ή αν από υπαιτιότητα του εκμισθωτή έλειψε αυτή ή εμφανίστηκε ελάττωμα μετά την κατάρτισή της ή αν ο εκμισθωτής κατέστη υπερήμερος ως προς την άρση του, ο μισθωτής έχει, δια-

ζευκτικά, αγωγή για μείωση μισθώματος ή αποζημίωση για μη εκτέλεση της σύμβασης.

Επί μη έγκαιρης παραχώρησης της χρήσης του μισθίου, ο μισθωτής δικαιούται να τάξει στον εκμισθωτή εύλογη προθεσμία αποκατάστασης (εκτός αν δεν έχει συμφέρον στην εκτέλεση της σύμβασης) και, αν παρέλθει άπρακτη, να καταγγείλει τη μίσθωση.

Πραγματικό ελάττωμα η μη λειτουργία της γεώτρησης μίσθιου αγρού, που μισθώθηκε ως ποτιστικός. Καταγγελία της σύμβασης.

Αοριστία αγωγής αποζημίωσης του μισθωτή, εφόσον δεν αναφέρεται σε τι ακριβώς συνίσταται το ελάττωμα της γεώτρησης, ποία ποσότητα ύδατος υποσχέθηκε ο εκμισθωτής, πόση διέθετε η γεώτρηση και αν πριν την καταγγελία τάχθηκε εύλογη προθεσμία, που πέρασε άπρακτη.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 141 παρ. 1 ν. 3463/2006 «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας», «οι δήμαρχοι, οι αντιδήμαρχοι, τα μέλη του δημοτικού συμβουλίου, τα μέλη της δημορχιακής επιτροπής, οι Πρόεδροι Κοινοτήτων, τα μέλη του κοινοτικού συμβουλίου, καθώς και οι σύμβουλοι δημοτικού διαμερίσματος, οι τοπικοί σύμβουλοι και οι πάρεδροι οφείλουν να αποζημιώσουν το Δήμο ή την Κοινότητα για κάθε θετική ζημία που προξένησαν εις βάρος της περιουσίας τους από δόλο ή βαριά αμέλεια. Οι ανωτέρω δεν υπέχουν ευθύνη αποζημίωσης έναντι τρίτων». Η διάταξη περί αποκλεισμού της ευθύνης των ανωτέρω προσώπων έναντι τρίτων, η οποία αποτελεί μεταφορά της σχετικής διάταξης του άρθρου 36 παρ. 3 ν.

2800/2000 (ΦΕΚ Α' 41/29.2.2000), κατά τροποποίηση των άρθρων 105 και 106 ΕισΝΑΚ (ΑΠ 1214/2000 Δνη 43. 98, Παυλόπουλος, Γέροντας - Λύτρας - Φλογαϊτης - Σιούτη Διοικητικό Δίκαιο εκδ. 2004 σελ. 321, 343), δεν διακρίνει αν ο αποκλεισμός αυτός αφορά αποζημίωση για ζημία που προκλήθηκε από την κατά το δημόσιο ή το ιδιωτικό δίκαιο δράση του οικείου ΟΤΑ. Από τη γενικότητα του νόμου, αλλά και το σκοπό του νομοθέτη, πρέπει να γίνει δεκτό ότι ο αποκλεισμός αυτός αφορά τη δράση των αιρετών οργάνων των Δήμων είτε κατά το δημόσιο είτε κατά το ιδιωτικό δίκαιο και, επομένως, και διαφορές από έννομες σχέσεις ιδιωτικού δικαίου, όπως μίσθωση, αδικοπραξία κλπ (Π. Ζυγούρη Ερμ. ΔΚ Κώδικα εκδ. 2008 σελ. 637) και, κατ' ακολουθία, δεν νομιμοποιούνται παθητικά τα εν λόγω πρόσωπα επί αγωγής τρίτου κατ' αυτών, η οποία και απορρίπτεται ως απαράδεκτη, ενώ, αντίθετα, η ίδια αγωγή στρεφόμενη κατά του Δήμου ασκείται παραδεκτά (Π. Ζυγούρη ό.π. σελ. 640).

Στην προκειμένη περίπτωση, το Πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το οποίο με την εκκαλούμενη απόφασή του απέρριψε την αγωγή ως προς τους δεύτερο και τρίτο εναγομένους (Δήμαρχο και Αντιδήμαρχο του πρώτου εναγομένου Δήμου) με την ως άνω αιτιολογία, ορθά ερμήνευσε και εφάρμοσε το νόμο, γι' αυτό και η κατ' αυτών στρεφόμενη έφεση, με τον πρώτο λόγο της οποίας υποστηρίζονται τα αντίθετα, είναι αβάσιμη και απορριπτέα. Τα δικαστικά έξοδα των εν λόγω εφεσιβλήτων του παρόντος βαθμού δικαιοδοσίας θα επιβληθούν εις βάρος των εκκαλούντων (άρθρ. 176 ΚΠολΔ).

Κατά τη διάταξη του άρθρου 216 παρ. 1 ΚΠολΔ, η αγωγή, εκτός από τα στοιχεία των άρθρων 118 ή 117, πρέπει να περιέχει σαφή έκθεση των γεγονότων, που θεμελιώνουν σύμφωνα με το νόμο την αγωγή και δικαιολογούν την άσκησή της από τον ενάγοντα κατά του εναγομένου, ακριβή περιγραφή του αντικειμένου της διαφοράς και ορισμένο αίτημα. Από τις διατάξεις των άρθρων 574 - 578 ΑΚ, οι οποίες εφαρμόζονται κατ' άρθρ. 620 ΑΚ και στην αγρομίσθωση, συνάγεται ότι αν κατά τη συνομολόγηση της σύμβασης μισθώσεως πράγματος λείπει η συμφωνηθείσα ιδιότητα του μισθίου ή αν από υπαιτιότητα του εκμισθωτή έλειψε αυτή ή εμφανίστηκε ελάττωμα στο μίσθιο μετά τη συνομολόγηση της σύμβασης ή αν ο εκμισθωτής κατέστη υπερήμερος ως προς την άρση του ελαττώματος, ο μισθωτής έχει το δικαίωμα, αντί για μείωση ή μη καταβολή του μισθώματος, να απαιτήσει αποζημίωση για τη μη εκτέλεση της σύμβασης. Από τις διατάξεις αυτές, σε συνδυασμό με εκείνη του άρθρου 306 εδ. α' ΑΚ, προκύπτει ότι ο μισθωτής στις πιο πάνω περιπτώσεις έχει κατ' επιλογή αγωγή για μείωση ή μη καταβολή του μισθώματος ή αγωγή για αποζημίωση, η οποία περιλαμβάνει και την ανόρθωση της ζημίας που υπέστη από τη μη εκτέλεση της σύμβασης. Οι αξιώσεις αυτές παρέχονται διαζευκτικά, με την έννοια ότι η επιλογή της μιας αποκλείει την άσκηση των λοιπών είτε κυρίως είτε επικουρικές, δηλαδή δεν μπορεί να μεταβάλλεται κατά τη βούληση του μισθωτή. Εξ άλλου, πραγματικό ελάττωμα είναι κάθε ελάττωμα, από την ύπαρξη του οποίου παρακωλύεται μερικά ή ολικά η συμφωνηθείσα χρήση, τέτοιο δε ελάττω-

μα είναι και η αδυναμία χρήσης του μισθίου σύμφωνα με τη σύμβαση (ΑΠ 1270/04), πρέπει δε, για να είναι η σχετική αγωγή του μισθωτή ορισμένη, να αναφέρεται αυτό συγκεκριμένα (Δωρής, Γεωργιάδη - Σταθόπουλο ΑΚ, υπ άρθρο 534 αρ. 24). Εξ άλλου, σύμφωνα με το άρθρο 585 ΑΚ, σε περίπτωση που δεν παραχωρήθηκε εγκαίρως στο μισθωτή ολικά ή μερικά ανεμπόδιση η συμφωνημένη χρήση ή που του αφαιρέθηκε αργότερα η χρήση που του παραχωρήθηκε, ο μισθωτής έχει δικαίωμα να τάξει στον εκμισθωτή εύλογη προθεσμία για να αποκαταστήσει τη χρήση και, αν η προθεσμία περάσει άπρακτη, να καταγγείλει τη μίσθωση. Έχει, όμως, το δικαίωμα να καταγγείλει και χωρίς προθεσμία, αν εξαιτίας του λόγου που δικαιολογεί την καταγγελία δεν έχει συμφέρον στην εκτέλεση της σύμβασης (ΑΠ 594/2000 Δνη 41. 1636).

Στην προκειμένη περίπτωση, με τη με αριθμ. καταθ. 554/1.10.2002 αγωγή τους οι τρεις πρώτοι ενάγοντες και ήδη τρεις πρώτοι των εκκαλούντων και ο τέταρτος ενάγων, ο οποίος απεβίωσε πριν τη συζήτηση της αγωγής και συνέχισαν τη δίκη οι κληρονόμοι του τέταρτος και πέμπτος των εκκαλούντων, ισχυρίστηκαν ότι με την υπ' αριθμ. 54/2000 απόφαση της Δημομαρχικής Επιτροπής του πρώτου εναγομένου Δήμου Π. - Φ. αποφασίστηκε η τετραετής εκμίσθωση δημοτικής έκτασης 247,5 στρεμμάτων στη θέση Μ. - Β. Φ., που ορίζεται με λεπτομέρεια στην αγωγή. Ότι με την υπ' αριθμ. 62/2000 απόφαση του Δ.Σ. του πρώτου εναγομένου καθορίστηκαν οι όροι της διακήρυξης για τη διενέργεια της σχετικής δημοπρασίας, στην οποία πλειοδότησαν αυτοί προσφέροντας μίσθωμα

38.200 δρχ ανά στρέμμα, συντάχθηκαν δε τα σχετικά από 9.5.2001 συμφωνητικά α-γρομισθώσεως, δυνάμει των οποίων ο πρώτος μίσθωσε 100 στρέμματα, η δεύτερη 50, η τρίτη 50 και ο τέταρτος 47,5. Ότι η όλη έκταση μισθώθηκε ως ποτιστική, δεδομένου ότι στη διακήρυξη ρητώς αναφέρεται ότι εντός αυτής υπάρχει εγκατεστημένη και πλήρως εξοπλισμένη αρδευτική γεώτρηση ικανή να ποτίσει αυτήν, πλην όμως αυτή δεν λειτουργούσε, όπως διαπιστώθηκε αργότερα, ούτε το νερό που έδινε αυτή ήταν ικανό να ποτίσει τη μισθωμένη έκταση με βαμβάκι και τομάτα, γι' αυτό και στο τέλος της πρώτης καλλιεργητικής περιόδου κατήγγειλαν αυτοί τη μίσθωση, ενώ από το ως άνω πραγματικό ελάττωμα και την έλλειψη της συνομολογηθείσας ιδιότητας υπέστησαν αυτοί ζημία, καθόσον ο πρώτος από αυτούς αναγκάστηκε να δαπανήσει α) για αγορά εξαρτημάτων προκειμένου να λειτουργήσει η γεώτρηση 1.322.780 δρχ, β) για μίσθωση δοκιμαστικής αντλίας 826.000 δρχ, γ) για αγορά σταλακτηφόρων σωλήνων, οι οποίοι μετά την καταγγελία ήταν άχρηστοι γι' αυτόν, 7.339.364 δρχ, η δε εμπορική τους αξία ως μεταχειρισμένων μειώθηκε στο ήμισυ, δηλ. ανέρχεται αυτή σε 3.669.682 δρχ, δηλ. ο πρώτος υπέστη συνολική ζημία 5.818.462 δρχ ή 17.075,46 Ε. Ότι, λόγω της έλλειψης επαρκούς νερού, η απόδοση ανήλθε για το βαμβάκι σε 220 κιλά ανά στρέμμα, καθ' ην στιγμή τα άλλα κτήματα απέδωσαν την ίδια χρονιά 500 κιλά ανά στρέμμα, δηλ. η ζημία τους ανήλθε σε $(500 - 220 = 280 \text{ κιλά βαμβάκι} \times 94 \text{ στρεμ.} = 26.320 \text{ κιλά} \times 265 \text{ δρχ/κιλό}) = 6.974.800 \text{ δρχ ή } 20.468,96 \text{ Ε}$, για δε την τομάτα η απόδοση ανήλθε σε 4.000 κιλά

ανά στρέμμα, ενώ τα άλλα κτήματα απέδωσαν 10.500 κιλά και η ζημία τους ανήλθε σε $(10.500 - 4.000 = 6.500 \text{ κιλά} \times 153,5 \text{ στρεμ.} = 997.750 \text{ κιλά} \times 25 \text{ δρχ/κιλό}) = 24.943.750 \text{ δρχ ή } 3.202,49 \text{ Ε}$. Ότι από την παραχθείσα ποσότητα των 220 κιλών ανά στρέμμα βαμβάκι εισέπραξαν αυτοί $(220 \times 94 \text{ στρεμ.} = 20.680 \text{ κιλά} \times 265 \text{ δρχ ανά κιλό}) = 5.480.200$, από δε την παραχθείσα ποσότητα των 4.000 κιλών ανά στρέμμα τομάτας εισέπραξαν αυτοί $(4.000 \times 153,4 \text{ στρεμ.} = 614.000 \text{ κιλά} \times 25 \text{ δρχ/ανά κιλό}) = 15.350.000$ και συνολικά εισέπραξαν και από τα δύο προϊόντα 20.830.200 δρχ ή 61.130,48 Ε. Ότι, επομένως, η συνολική ζημία τους για το πρώτο (και μοναδικό) έτος που καλλιεργήσαν αυτοί την επίδικη έκταση ανήλθε σε $[(61.130,48 + 20.468,66 + 73.202,49) = 154.801,93 \text{ Ε, μείον τα εξ } 98.408,86 \text{ Ε πάσης φύσεως εξοδα, όπως αυτά αναλύονται με λεπτομέρεια στην αγωγή} =] 56.393,07 \text{ ευρώ}$. Ότι αυτοί υπέστησαν και αποθετική ζημία, που συνίσταται στο κέρδος, το οποίο με πιθανότητα και κατά τη συνηθισμένη πορεία των πραγμάτων θα κέρδιζαν, αν λειτουργούσε η γεώτρηση και το νερό ήταν επαρκές, η οποία ανέρχεται σε $(94 \text{ στρεμ. βαμβάκι} \times 400 \text{ κιλά το στρέμμα} = 37.600 \text{ κιλά} \times 265 \text{ δρχ το κιλό} = 9.964.000 \text{ δρχ ή } 29.241,38 \text{ Ε} \times 3 \text{ έτη} =) 87.724,14 \text{ Ε}$ και για την τομάτα $(153,5 \text{ στρεμ.} \times 9 \text{ τόνους το στρέμμα} = 1.381.500 \text{ κιλά} \times 25 \text{ δρχ το κιλό} = 34.537.500 \text{ δρχ ή } 101.357,3 \text{ Ε} \times 3 \text{ έτη} =) 304.071,9 \text{ Ε}$, ήτοι συνολικά θα εισέπρατταν 391.796,04 Ε μείον τα έξοδα εκ $(98.408,86 \times 3 \text{ έτη} =) 295.226,58 \text{ Ε}$, δηλ. απώλεσαν κέρδος 96.596,46 Ε. Με βάση αυτά ζήτησαν να αναγνωριστεί ότι υποχρε-

ούνται εκτός των προαναφερθέντων εφεσιβλήτων και ο εναγόμενος Δήμος να καταβάλει α) στον πρώτο (1.322.780 + 826.000 + 3.669.682 =) 5.818.462 δρχ ή 17.075,46 Ε και β) σε όλους τους ενάγοντες (56.393,07 + 96.596,46 =) 152.989,53 Ε, κατά την αναλογία της στρεμματικής έκτασης που μίσθωσε ο κάθηννας τους.

Με το περιεχόμενο και το αίτημα αυτό η αγωγή είναι, και κατ' αυτεπάγγελτη έρευνα του παρόντος δικαστηρίου, αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτίμησης και εντεύθεν απορριπτέα ως απαράδεκτη, καθόσον δεν αναφέρεται σ' αυτήν α) σε τι ακριβώς συνίσταται το επικαλούμενο πραγματικό ελάττωμα της αρδευτικής γεώτρησης, συνεπεία του οποίου δεν λειτούργησε αυτή, β) τι προέβλεπαν οι συμβάσεις, δεδομένου ότι καταρτίστηκαν με χωριστό για κάθε ενάγοντα μισθωτήριο, για τυχόν προβλήματα στη λειτουργία αυτής (ενόψει και της διάταξης του άρθρου 621 ΑΚ, κατά την οποία ο μισθωτής φέρει τις δαπάνες των επισκευών που απαιτούνται για την τακτική χρήση και κάρπωση), γ) ποια υποχρέωση ανέλαβε ο εκμισθωτής Δήμος έναντι ενός εκάστου των εναγόντων, καθέννας από τους οποίους μίσθωσε διαφορετικά τεμάχια, δ) ποια ποσότητα ύδατος υποσχέθηκε ο Δήμος για κάθε μισθωθέν τεμάχιο, ενόψει και των διαφορετικών καλλιεργειών, κάθε μια από τις οποίες έχει διαφορετικές ανάγκες ύδατος, ε) ποια ποσότητα ύδατος χρειαζόταν κάθε τεμάχιο και την οποία δεν διέθετε η γεώτρηση, στ) ποια ποσότητα διέθετε πράγματι η γεώτρηση, ζ) σε ποια απόσταση από τη γεώτρηση βρίσκεται κάθε τεμάχιο, ώστε να κριθεί με βάση και αυτήν

η επάρκεια ή μη του ύδατος, η) αν προκειμένου να καταγγείλουν τη σύμβαση έταξαν προηγουμένως εύλογη προθεσμία στον εκμισθωτή Δήμο, η οποία να πέρασε άπρακτη, θ) αν μπορούσαν να καταγγείλουν νομίμως τη σύμβαση έστω και χωρίς προθεσμία, κατά τα προαναφερόμενα στο άρθρο 585 ΑΚ. Το Πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το οποίο με την εκκαλουμένη απόφασή του έκρινε την αγωγή ορισμένη και στη συνέχεια απέρριψε αυτήν ως ουσία αβάσιμη, δεν ερμήνευσε σωστά τις ως άνω διατάξεις του νόμου, γι' αυτό και πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη έφεση, να εξαφανιστεί η εκκαλουμένη απόφαση (καθόσον η παρούσα απόφαση είναι επωφελέστερη για τους εκκαλούντες, απλή δε αντικατάσταση της αιτιολογίας κατ' άρθρο 534 ΚΠολΔ δεν αρκεί, γιατί η απόρριψη της αγωγής για τυπικό λόγο άγει σε διαφορετικό κατ' αποτέλεσμα διατακτικό - Σαμουήλ Η έφεση εκδ. 3η αρ. 613, 624) και, αφού κρατηθεί η υπόθεση και εξετασθεί περαιτέρω η αγωγή, να απορριφθεί αυτή ως αόριστη και να επιβληθούν τα δικαστικά έξοδα του εναγομένου εφεσιβλήτου Δήμου εις βάρος των εναγόντων - εκκαλούντων, θα επιβληθούν, όμως, μειωμένα, κατ' άρθρο 276 παρ. 2 ν. 3463/2006 «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας», σε συνδυασμό με το άρθρο 22 ν. 3693/1957.

20/2009

Πρόεδρος: Δημ. Ευθυμιάδης
Εισηγητής: Ναπολέων Ζούκας
Δικηγόροι: Νικ. Χατζησταματίου, Κυριαζής Μπουρτζής, Μιχ. Βασιλικός - Δημ. Παπαποστόλου - Αρετή Πρίντζου-Εμμανουηλίδου

Επί μη τήρησης της προσήκουσας διαδικασίας, το εφετείο, εάν εξαφανίσει την εκκαλουμένη, δικάζει κατά την προσήκουσα. Η αγωγή για αποκατάσταση ζημίας συγκυρίων διαμερισματος λόγω μείωσης της εμπορικής αξίας του, εξαιτίας αυθαιρέτων κατασκευών και πολεοδομικών παραβάσεων που έγιναν από οικοπεδούχο και εργολάβο, δεν εισάγει διαφορά εξ οροφοκτησίας, αλλά εξ αδικοπραξίας, δικάζόμενη κατά την τακτική διαδικασία.

Απαράδεκτη η έφεση καθό μέρος στρέφεται κατά διαδίκου, ως προς τον οποίο η εκκαλουμένη είναι μη οριστική, αφού διέταξε το χωρισμό και την εκδίκαση της αγωγής κατά την προσήκουσα διαδικασία.

Μη νόμιμο αίτημα καταβολής αποζημίωσης ανάλογα με τα ποσοστά ιδιοκτησίας, καθόσον επί ζημίας από κοινή πράξη περισοτέρων ή για την οποία ευθύνονται παράλληλα περισσότεροι, ενέχονται όλοι εις ολόκληρον.

Ελεύθερη εκτίμηση τεχνικής έκθεσης μηχανικού, τον οποίο όρισε το ΤΕΕ, ως γνωμοδότησης προσώπου με ειδικές γνώσεις επιστήμης.

Επί αδικοπραξίας λόγω αυθαίρετης δόμησης, η οποία συνιστά και ποινικά στιγμιαίο έγκλημα, χρόνος τέλεσης είναι ο χρόνος διενέργειας των εργασιών του αυθαιρέτου.

5ετής παραγραφή αδικοπρακτικών αξιώσεων αφότου ο παθών έλαβε γνώση της ζημίας και του υπόχρεου σε αποζημίωση, σε κάθε δε περίπτωση 20ετής από την πράξη.

Παραγραφή της αξίωσης, εφόσον από την τέλεση των αυθαίρετων κατασκευών παρήλθε 20ετία, έστω κι αν πρόκειται για διαρκή κατάσταση με εξακολουθητικές

συνέπειες, διότι η αξίωση αποζημίωσης γεννιέται από τις πρώτες συνέπειες.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 591 παρ. 2 του ΚΠολΔ, αν η υπόθεση δεν υπάγεται στη διαδικασία κατά την οποία έχει εισαχθεί, το δικαστήριο αποφαινεται γι' αυτό αυτεπαγγέλτως και διατάζει την εκδίκαση της υπόθεσης κατά τη διαδικασία σύμφωνα με την οποία δικάζεται. Η διάταξη αυτή έχει εφαρμογή και κατά την ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου διαδικασία. Έτσι, αν το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δεν εκδίκασε κατά τη διαδικασία που προσήκε, το δευτεροβάθμιο δικαστήριο, δεχόμενο την έφεση, εξαφανίζει την εκκαλουμένη απόφαση κατά αυτεπάγγελτη έρευνα και προχωρεί αμέσως στην εκδίκαση της ουσίας κατά την προσήκουσα διαδικασία. Τούτο δε χάριν της αρχής της οικονομίας της δίκης και εφόσον από την άλλη γενική αρχή της καλόπιστης διεξαγωγής της δίκης δεν επιβάλλεται η παραπομπή σε ιδιαίτερη συζήτηση προς παρασκευή των διαδίκων (βλ. ΕφΑθ 1229/1983 ΝοΒ 31. 838, ΕφΑθ 5498/2001 Δνη 44. 993, ΕφΠειρ 996/1994 Δνη 37. 386, ΕφΠειρ 894/2001 Αρμ 56. 420, Εφθεσ 2295/1996 Αρμ 50. 1095, ΕφΛαρ 192/1981 Δνη 22. 441, ΕφΛαρ 170/2005 Δικογρ/Α 13. 489, ΕφΛαρ 800/2007 αδημ., Μπέη ΠολΔικ άρθρο 591 παρ. 2, 4, Βαθρακοκοίλη ΕρμΚΠολΔ άρθρο 591 αριθ. 11).

Στην προκειμένη περίπτωση, οι ενάγοντες και ήδη εκκαλούντες - εφεσίβλητοι με την ένδικη αγωγή τους, απευθυνόμενη στο Μονομελές Πρωτοδικείο Βόλου, ζήτησαν να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι να καταβάλουν εις ολόκληρον ο καθένας τους στον πρώτο και στη δεύτερη από αυτούς το πο-

σό των 21.860 Ε στον καθένα και στον τρίτο το ποσό των 13.430 Ε, ως αποζημίωση για αποκατάσταση της ζημίας την οποία υπέστησαν από τη μείωση της εμπορικής αξίας του περιγραφόμενου σ' αυτή διαμερίσματος του πρώτου ορόφου οικοδομής, που βρίσκεται στο Β., του οποίου είναι συγκύριοι, κατά τα ποσοστά που αναφέρονται σ' αυτή, εξαιτίας των αναφερομένων στην αγωγή αυθαιρέτων ιδιοκτησιών και πολεοδομικών παραβάσεων που έγιναν από τους δύο πρώτους εναγομένους, οικοπεδούχο και εργολάβο αντίστοιχα της οικοδομής και ο πρώτος των οποίων με τους υπόλοιπους είναι ιδιοκτήτες μερικών εξ αυτών, καθώς και ως χρηματική ικανοποίηση προς αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που υπέστησαν από τις παράνομες πράξεις αυτών. Το Μονομελές Πρωτοδικείο, δικάζοντας κατά την ειδική διαδικασία των μισθωτικών διαφορών, εξέδωσε την 184/2005 οριστική, ως προς όλους, πλην του δευτέρου εναγομένου, διαδίκους, απόφαση, με την οποία, αφού διέταξε το χωρισμό και την εκδίκαση της αγωγής ως προς το δεύτερο εναγόμενο κατά την τακτική διαδικασία, απέρριψε αυτή ως προς τους τρίτη, τέταρτη, πέμπτο, έκτη, έβδομο κι όγδοο των εναγομένων και την έκαμε δεκτή κατά ένα μέρος εναντίον του πρώτου εναγομένου ως βάσιμη και από ουσιαστική άποψη. Κατά της απόφασης αυτής παραπονούνται με τις κρινόμενες δύο εφέσεις τους οι ενάγοντες και ο πρώτος εναγόμενος για εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου και κακή εκτίμηση των αποδείξεων, ζητώντας να εξαφανιστεί η προσβαλλόμενη απόφαση, με σκοπό οι μεν ενάγοντες να γίνει δεκτή εξ ολοκλήρου η αγωγή τους ε-

ναντίον όλων των εναγομένων, ο δε πρώτος εναγόμενος να απορριφθεί και ως προς αυτόν η αγωγή. Με το περιεχόμενο και αίτημα που εκτέθηκε, η ένδικη αγωγή δεν εισάγει διαφορά από τη σχέση της οροφοκτησίας, ήτοι διαφορά συναφή προς την εφαρμογή του ν. 3741/1929, αλλά διαφορά που εκδικάζεται κατά την τακτική διαδικασία και δη αξίωση αποζημίωσης από αδικοπραξία και χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης. Οι εφέσεις έχουν ασκηθεί νομότυπα κι εμπρόθεσμα πριν από κάθε επίδοση, τόσο κατά τη διαδικασία κατά την οποία πράγματι εκδικάστηκε η υπόθεση, όσο και κατ' εκείνη, η οποία ήταν κατά το νόμο τηρητέα, πλην όμως εσφαλμένα δεν εφαρμόστηκε (ΚΠολΔ 495 επ., 516 και 518 παρ. 2 - ΟΛΑΠ 109/1981 ΝοΒ 29. 1276, ΟΛΑΠ 5/1985 ΝοΒ 33. 1174, ΑΠ 432/1988 Δνη 29. 1676, ΑΠ 452/2000 Δνη 41. 1644 - Σαμουήλ Η Έφεση έκδ. 5η (2003) παρ. 191).

Η έφεση των εναγόντων, κατά το μέρος που στρέφεται εναντίον του δευτέρου εναγομένου Γ. Α., είναι απορριπτέα ως απαράδεκτη, καθόσον ως προς αυτόν η εκκαλουμένη είναι μη οριστική, διότι διέταξε το χωρισμό και την εκδίκαση της αγωγής κατά την προσήκουσα διαδικασία και, ως τέτοια, δεν υπόκειται σε έφεση (βλ. ΑΠ 1711/1980 Δ 12. 312, ΕφΑθ 8960/1986 ΕΕΝ 1987. 629, Βαθρακοκοίλη ΕρμΚΠολΔ άρθρο 591 αριθ. 9 και 20, Σαμουήλ ό.π. παρ. 216 περ. 4). Τα δικαστικά έξοδα του δευτέρου εφεσιβλήτου του παρόντος βαθμού βαρύνουν τους εκκαλούμενους - ενάγοντες, επειδή ηττήθηκαν (ΚΠολΔ 176 και 183).

Επειδή όμως το πρωτοβάθμιο δικα-

στήριο, όσον αφορά τους υπόλοιπους διαδίκους, δεν εκδίκασε τη διαφορά κατά τη διαδικασία που προσήκε, πρέπει να γίνει δεκτός ο συναφής τρίτος λόγος του εφετηρίου του πρώτου εναγομένου, να εξαφανιστεί η εκκαλουμένη απόφαση και ως προς τους λοιπούς διαδίκους κατά αυτεπάγγελτη έρευνα κατά το μέρος που έγινε δεκτή η αγωγή εναντίον του πρώτου εναγομένου και απορρίφθηκε εναντίον των λοιπών πλην του δευτέρου εναγομένου και, αφού κρατηθεί η υπόθεση από το παρόν δικαστήριο (ΚΠολΔ 535 παρ. 1), εκδικαστεί κατά την τακτική διαδικασία, δοθέντος ότι οι διάδικοι έχουν καταθέσει εμπρόθεσμα τις προτάσεις, προσάγουν όλα τα αποδεικτικά μέσα και, ως εκ τούτου, δεν επιβάλλεται η παραπομπή σε άλλη δικάσιμο.

Στην ένδικη αγωγή οι ενάγοντες εκθέτουν ότι είναι συγκύριοι κατά τα ποσοστά που αναφέρουν σ' αυτή της λεπτομερώς περιγραφόμενης στην αγωγή οριζόντιας ιδιοκτησίας, η οποία βρίσκεται στον πρώτο όροφο πολυώροφης οικοδομής που βρίσκεται στο Β. στη θέση «Δ.». Ότι ο δεύτερος των εναγομένων τυγχάνει εργολάβος, που κατασκεύασε την ανωτέρω οικοδομή, χωρίς να κρατήσει για τον εαυτό του κάποια οριζόντια ιδιοκτησία και οι λοιποί εναγόμενοι τυγχάνουν κύριοι των περιγραφόμενων στην αγωγή οριζόντιων ιδιοκτησιών, ενώ ο πρώτος εναγόμενος ήταν επιπλέον και ο ιδιοκτήτης του οικοπέδου. Ότι από κοινού ο πρώτος και ο δεύτερος από αυτούς προέβησαν στις αναφερόμενες στην αγωγή τους παράνομες ενέργειες, ήτοι στην κατασκευή στην ως άνω οικοδομή και αυθαίρετων ιδιοκτησιών, δηλαδή πέραν εκείνων που προβλέ-

πονταν στη σχετική οικοδομική άδεια, των οποίων ιδιοκτήτες είναι οι λοιποί εναγόμενοι, καθώς και σε άλλες πολεοδομικές παραβάσεις που αναφέρουν στην αγωγή, με αποτέλεσμα να μεταβληθεί προς το χειρότερο η εξωτερική μορφή και εμφάνιση της οικοδομής και ότι, εξαιτίας των παράνομων αυτών κατασκευών, μειώθηκε η εμπορική αξία της οριζόντιας ιδιοκτησίας τους. Ζητούν δε να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι, εις ολόκληρον ο καθένας τους, να καταβάλουν στον πρώτο και στη δεύτερη από αυτούς το ποσό των 21.860 Ε στον καθένα και στον τρίτο το ποσό των 13.430 Ε ως αποζημίωση για αποκατάσταση της ζημίας που υπέστησαν από τις παράνομες ενέργειες των εναγομένων και ως χρηματική ικανοποίηση προς αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που υπέστησαν από αυτές. Επικουρικά, ζητούν τα ποσά αυτά ανάλογα με τα ποσοστά ιδιοκτησίας, που ο κάθε εναγόμενος έχει στα αυθαίρετα κτίσματα και προσδιορίζονται στην αγωγή.

Με αυτό το περιεχόμενο και αίτημα η ένδικη αγωγή είναι αρκούκτως ορισμένη και νόμιμη. Στηρίζεται στις διατάξεις των άρθρων 297, 298, 330, 914, 922, 926 και 932 ΑΚ. Το επικουρικό αίτημα της αγωγής για καταβολή ανάλογα με τα χιλιοστά ιδιοκτησίας είναι μη νόμιμο και απορριπτέο. Και τούτο, διότι κατά τη διάταξη του άρθρου 926 ΑΚ, αν από κοινή πράξη περισσότερων προήλθε ζημία ή αν για την ίδια ζημία ευθύνονται παράλληλα περισσότεροι, όπως στην προκειμένη περίπτωση, ενέχονται όλοι εις ολόκληρον. Πρέπει, συνεπώς, κατά το μέρος που κρίθηκε νόμιμη να ερευνηθεί περαιτέρω από ουσιαστική άποψη, εφόσον έχει καταβληθεί το α-

νάλογο τέλος δικαστικού ενσήμου με τα ποσοστά υπέρ του Τ.Ν. και του ΤΑΧΔΙΚ και απορριφθεί ο αντίθετος περί αοριστίας της αγωγής ισχυρισμός των εναγομένων (εκτός του πρώτου) ως αβάσιμος.

Από τις καταθέσεις των μαρτύρων ... αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Ο πρώτος εναγόμενος με το .../28.8.1967 συμβόλαιο του συμβολαιογράφου Ν. Κ., που μεταγράφηκε νομότυπα στα οικεία βιβλία μεταγραφών, έγινε κύριος ενός ακινήτου, που βρίσκεται στη θέση «Δ.» της κτηματικής περιφέρειας Α. Γ. Μ. Α. Β.. Το ακίνητο αυτό κατά το συμβόλαιο είχε έκταση δύο περίπου στρεμμάτων και κατά τη φερόμενη ως ακριβή καταμέτρηση 1.852,77 τμ. Συνορεύει ανατολικά με την οδό Μ., δυτικά με ιδιοκτησία Γ. Π., βόρεια με υδραύλακα και πέραν αυτού με ιδιοκτησία Ν. Π. και νότια με την οδό Κ.. Προκειμένου να ανεγείρει επ' αυτού πολυώροφη οικοδομή ζήτησε και πέτυχε την έκδοση της .../4.3.1980 άδειας ανέγερσης διώροφης οικοδομής της αρμόδιας υπηρεσίας της Νομαρχίας Μ.. Με αυτή προβλέπονταν ως στοιχεία οικοδομής δύο όροφοι, ολική επιφάνεια ορόφων 860 τμ, δωμάτια κατοικήσιμα 20, καλυπτόμενη επιφάνεια οικοδομής 438 τμ, ύψος ανεγειρόμενης οικοδομής 7,50 μ. και όγκος ολικός 2.711 κμ. Η οικοδομή αυτή ολοκληρώθηκε μεταξύ των ετών 1981 και 1983, έχει δε υπαχθεί στις διατάξεις του ν. 3741/1929, 1002 και 1117 ΑΚ. Η λειτουργία της δε ρυθμίζεται από τον Κανονισμό, ο οποίος περιλαμβάνεται στο .../8.11.1980 συμβόλαιο σύστασης οριζοντίου ιδιοκτησίας και κανονισμού διοίκησης πολυκατοικίας του συμβολαιογράφου Δ. Δ.. Ο πρώτος εναγόμενος στην εν λό-

γω σύσταση οριζόντιας ιδιοκτησίας όρισε ότι το οικοπέδο, επί του οποίου θα ανεγείρονταν η οικοδομή, θα ήταν 738,30 τμ κι όχι 1.852,77 τμ, όπως προβλέπετο στη σχετική οικοδομική άδεια. Με τον τρόπο αυτό, εξαιρώντας τμήμα έκτασης 1.117,98 τμ [1.852,77 - 734,79 (ακριβή καταμέτρηση) = 1.117,98 τμ], προέβη σε αυθαίρετη κατάτμηση και επί πλέον παραβίασε τις διατάξεις περί αρτιότητας των οικοπέδων. Ακολούθως, με το .../4.3.1981 συμβόλαιο διόρθωσης της αρχικής πράξης οριζόντιας ιδιοκτησίας του ίδιου συμβολαιογράφου, προέβη στις ακόλουθες διορθώσεις: 1) συμπλήρωσε την περιγραφή των ορίων του οικοπέδου, 2) αύξησε το εμβαδόν του με στοιχείο Ι6-1 διαμερίσματος του ισογείου από 80,80 τμ σε 84,30 τμ, 3) αύξησε το εμβαδόν του με στοιχείο Ι6-2 διαμερίσματος του ισογείου από 57,10 τμ σε 61 τμ, αυξάνοντας και τα ποσοστά συνιδιοκτησίας και αναλογίας των κοινοχρήστων χώρων τους. Επίσης, με το .../18.1.1982 συμβόλαιο του ίδιου συμβολαιογράφου, προέβη στις ακόλουθες αλλαγές: 1) αύξησε το εμβαδόν του με στοιχείο Ι6-4 διαμερίσματος του ισογείου και του με στοιχείο Α-4 του υπέρ του ισογείου διαμερίσματος από 74,90 τμ σε 94 τμ, αυξάνοντας και τα ποσοστά συνιδιοκτησίας στους κοινόχρηστους χώρους αυτών, 2) πρόσθεσε στην περιγραφή των ορίων του ανωτέρω υπό στοιχείο Ι5-4 διαμερίσματος τον κοινόχρηστο διάδρομο και την κοινόχρηστη κλίμακα, δηλαδή περίπου 20 τμ. Ουσιαστικά, με τις ενέργειές του αυτές, ενσωμάτωσε ακάλυπτο χώρο και κοινόχρηστο διάδρομο, όπου κατά την άδεια θα γινόταν η δεύτερη σκάλα στην οδό Κ., όπου είναι η είσοδος του υπογείου

και οι μετρητές της ΔΕΗ. Ακολούθως, με το .../7.4.1983 συμβόλαιο διόρθωσης της αρχικής πράξης του ίδιου συμβολαιογράφου, συνέστησε υπόγειο που δεν προβλεπόταν από την άδεια οικοδομής, αποτελούμενο από πέντε (5) διαμερίσματα, ήτοι τα με στοιχεία Υπ-1 εμβαδού 84,30 τμ, Υπ-2 εμβαδού 61 τμ, Υπ-3 εμβαδού 61,80 τμ, Υπ-4 εμβαδού 94 τμ και Υπ-5 εμβαδού 76,75 τμ και συνολικού εμβαδού 377,85 τμ. Με την ίδια δε συμπληρωματική πράξη προέβη και στην ίδρυση δευτέρου υπέρ του ισόγειου ορόφου, που δεν προβλέπετο από την άδεια οικοδομής και αποτελείτο από πέντε (5) διαμερίσματα, ήτοι τα με στοιχεία Β-1 εμβαδού 84,30 τμ, Β-2 εμβαδού 61 τμ, Β-3 εμβαδού 86,80 τμ, Β-4 εμβαδού 94 τμ και Β-5 εμβαδού 76,75 τμ. Το συνολικό δε εμβαδόν του δευτέρου ορόφου ανέρχεται στα 402,35 τμ. Τέλος, με το .../21.10.1983 συμβόλαιο διόρθωσης της αρχικής πράξης του ίδιου συμβολαιογράφου, αύξησε το εμβαδόν του με στοιχείο Α-2 διαμερίσματος από 61 τμ σε 70 τμ. Με τις ενέργειές του αυτές το συνολικό εμβαδόν των διαιρημένων ιδιοκτησιών της οικοδομής ανέρχεται σε 1.558,31 τμ, αντί των προβλεπόμενων στην οικοδομική άδεια 860 τμ. Αυτό δε έγινε με την προσθήκη υπογείου και δευτέρου πάνω από το ισόγειο ορόφου (= τρίτου). Οι ενάγοντες είναι συνιδιοκτήτες κατά εξ αδιαίρετου ποσοστό 2/5 ο καθένας από τους δύο πρώτους και κατά 1/5 ο τρίτος του με στοιχείο Α-1 διαμερίσματος του πρώτου πάνω από το ισόγειο ορόφου, εμβαδού 84,30 τμ, με το αναλογούν σ' αυτό ποσοστό 48,36/1000 εξ αδιαίρετου στο οικόπεδο και στα κοινόχρηστα και κοινόκτητα μέρη αυτής. Ο πρώτος εναγόμενος - οικοπε-

δούχος είναι ιδιοκτήτης των με στοιχεία Β-4, Β-2 και Υ-5 διαμερισμάτων του δευτέρου πάνω από το ισόγειο ορόφου και του υπογείου, εμβαδού 94 τμ, 61 τμ και 76,75 τμ αντίστοιχα, και με ποσοστά στα κοινά μέρη και στο οικόπεδο 52,84/1000, 37,28/1000 και 38,5/1000 αντίστοιχα. Η τρίτη εναγομένη είναι ιδιοκτήτρια του με στοιχείο Β-3 διαμερίσματος του δευτέρου πάνω από το ισόγειο ορόφου, εμβαδού 86,80 τμ και αναλογία στο οικόπεδο και στα κοινά μέρη 53,05/1000. Η τέταρτη είναι ιδιοκτήτρια του με στοιχείο Β-1 διαμερίσματος του δευτέρου πάνω από το ισόγειο ορόφου, εμβαδού 84 τμ και με αναλογία στο οικόπεδο και στα κοινά μέρη 48,36/1000. Ο πέμπτος είναι ιδιοκτήτης του με στοιχείο Υ-3 διαμερίσματος του υπογείου, εμβαδού 61,80 τμ και με αναλογία στο οικόπεδο και στα κοινά μέρη 31/1000. Η έκτη είναι ιδιοκτήτρια του με στοιχείο Υ-4 διαμερίσματος του υπογείου, εμβαδού 94 τμ και με αναλογία στα κοινά μέρη 47,50/1000. Ο έβδομος είναι ιδιοκτήτης του με στοιχείο Υ-3 διαμερίσματος του υπογείου, εμβαδού 61,80 τμ και αναλογία στα κοινά μέρη 31/1000. Ομοίως, είναι ιδιοκτήτης και των με στοιχεία Υ-1 και Υ-2 διαμερισμάτων του υπογείου, εμβαδών 84,30 τμ και 61 τμ αντίστοιχα και αναλογία 42,50/1000 και 30,50/1000 αντίστοιχα. Ο όγδοος είναι ιδιοκτήτης του με στοιχείο Β-5 διαμερίσματος του δευτέρου πάνω από το ισόγειο ορόφου, εμβαδού 76,75 τμ και αναλογία στα κοινά μέρη 44/1000. Περαιτέρω, αποδείχθηκε ότι η εκ μέρους του πρώτου εναγομένου σύσταση υπογείου και δευτέρου πάνω από το ισόγειο ορόφου ήταν παράνομη. Το δε υπόγειο και ο δεύτερος όροφος με όλα τα

διαμερίσματα που περιλαμβάνονται σ' αυτούς και τα οποία ανήκουν στους εναγομένους, όπως προεκτέθηκε, είναι αυθαίρετα. Λόγω δε των αυθαιρέτων αυτών εργασιών υπήρξε και υπερύψωση της οικοδομής σε σχέση με όσα ορίζοντο στην οικοδομική άδεια.

Τα περιστατικά αυτά προκύπτουν τόσο από τη σαφή και πειστική κατάθεση του μάρτυρος των εναγόντων Κ. Χ., ο οποίος, ως πολιτικός μηχανικός που είναι, καταθέτει με λόγο πλήρους γνώσης, όσο και από τα ακόλουθα έγγραφα που οι ενάγοντες προσκομίζουν και επικαλούνται: α) Τα .../15.12.2000 έγγραφα του Τμήματος Πολεοδομίας του Δήμου Β., από τα οποία προκύπτει ότι η υπηρεσία συμφωνεί με την έκθεση αυτοψίας και κρίνει τις κατασκευές αυθαίρετες. β) Την .../25.5.2000 απόφαση του Νομάρχη Μ., με την οποία ο τελευταίος όροφος της οικοδομής κρίθηκε οριστικά κατεδαφιστέος. Και γ) Την από 12.2.2001 τεχνική έκθεση του μηχανικού Ι. Σ., τον οποίο όρισε το Τ.Ε.Ε. Μ. και η οποία, ως γνωμοδότηση προσώπου που έχει ειδικές γνώσεις επιστήμης και τέχνης, εκτιμάται ελεύθερα (ΚΠολΔ 390) και κατά την οποία τόσο το υπόγειο, όσο και ο δεύτερος πάνω από το ισόγειο όροφος (трίτος), είναι αυθαίρετοι.

Από τα ίδια αποδεικτικά στοιχεία αποδείχθηκε ότι όλες οι κατασκευές που περιγράφονται ανωτέρω, στις οποίες πρόβηκε ο πρώτος εναγόμενος - οικοπεδούχος από κοινού με το δεύτερο εναγόμενο - εργολάβο της επιδικής οικοδομής, τελέστηκαν στο χρονικό διάστημα από το έτος 1981 έως και το έτος 1983. Η αδικοπράξια, που επικαλούνται στην αγωγή οι ενάγοντες, αποτελεί συνάμα κολάσιμη κατά

τον ποινικό νόμο πράξη, ήτοι αυθαίρετη δόμηση, η οποία τιμωρείται σε βαθμό πλημμελήματος και είναι τυπικό και δη στιγμιαίο έγκλημα. Ο δε χρόνος τέλεσης τούτου είναι ο χρόνος κατά τον οποίο ο δράστης ενήργησε τις οικοδομικές εργασίες προς επισκευή του αυθαιρέτου (βλ. Εφθεσ 400/1989 ΠοινΧρ Μ. 332). Η ένδικη αξίωση υπόκειται στην παραγραφή του άρθρου 937 ΑΚ, η οποία είναι πενταετής από τότε που ο παθών έλαβε γνώση της ζημίας και του υπόχρεου σε αποζημίωση. Σε κάθε όμως περίπτωση, η απαίτηση παραγράφεται μετά την πάροδο είκοσι ετών από την πράξη. Στην τελευταία περίπτωση, η παραγραφή αρχίζει από την πράξη, ανεξάρτητα από τη γνώση της ζημίας και του υπόχρεου. Η εικοσαετής παραγραφή θεσπίστηκε για να αποτρέψει την παράτασή της, αν δεν συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις. Όπως προεκτέθηκε, οι ανωτέρω αυθαίρετες κατασκευές τελέστηκαν μεταξύ των ετών 1981 και 1983. Η ένδικη δε αγωγή κατατέθηκε στη γραμματεία του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου στις 30.11.2004 (δεν προσκομίζονται αποδεικτικά επιδόσεως της αγωγής). Συνεπώς, από το χρόνο που τελέστηκαν οι ανωτέρω αυθαίρετες κατασκευές (το αργότερο τέλος 1983) έως 30.11.2004, που κατατέθηκε η ένδικη αγωγή, παρήλθε χρονικό διάστημα μεγαλύτερο της εικοσαετίας και οι ένδικες αξιώσεις των εναγόντων έχουν υποπέσει σε παραγραφή έναντι όλων των εναγομένων του παρόντος βαθμού δικαιοδοσίας. Και τούτο, ανεξάρτητα από την υποχρέωση του πρώτου εναγομένου να καταργήσει τις αυθαίρετες κατασκευές και του γεγονότος ότι πρόκειται για μία διαρκή ζημιογόνα κατάσταση και οι συνέ-

πειες επέρχονται εξακολουθητικά. Και τούτο, διότι, όπως προεκτέθηκε, η εικοσαετής παραγραφή του άρθρου 937 ΑΚ αρχίζει από την τέλεση της άδικης πράξης και στην προκειμένη περίπτωση από την κατασκευή των αυθαιρέτων, που έλαβαν χώρα το αργότερο τέλος του έτους 1983. Αλλά και στην περίπτωση που οι συνέπειες επέρχονται εξακολουθητικά, η αξίωση για αποζημίωση γεννιέται από τις πρώτες συνέπειες, οπότε αρχίζει και η παραγραφή (βλ. ΟΛΑΠ 49/1990 ΝοΒ 39. 371, Εφθεσ 1096/1990 Αρμ 44. 223).

Σύμφωνα με τις σκέψεις αυτές, η ένδικη αγωγή, κατά το μέρος που ερευνάται από το παρόν Δικαστήριο, ήτοι κατά το μέρος που στρέφεται εναντίον των εναγομένων, πλην του δευτέρου, πρέπει να απορριφθεί ως ουσιαστικά αβάσιμη, δεκτού γενομένου του ισχυρισμού περί παραγραφής της επίδικης αξίωσης, που οι ανωτέρω εναγόμενοι πρότειναν παραδεκτά πρωτοδίκως και επαναφέρουν νομότυπα κατά το άρθρο 240 ΚΠολΔ, και δη ο πρώτος ως λόγο έφεσης και οι λοιποί με τις προτάσεις τους (βλ. ΑΠ 1107/2003 Δνη 46. 160, ΕφΠειρ 951/2004 Δνη 46.199)...

26/2009

Πρόεδρος: Δημ. Ευθυμιάδης
Εισηγήτρια: Μαρία Ρώμη
Δικηγόροι: Ιωάννα Τριανταφύλλου-Μπάρδα, Ιωαν. Τρικκαλίδης

Παράνομη και εκ βαριάς αμέλειας παράλειψη των προστηθέντων υπαλλήλων εταιρίας διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων να προβούν σε διαπίστωση του γνησίου της υπογραφής μεριδιούχου, (ένα-

ντι του οποίου η εταιρία ευθύνεται για κάθε πταίσμα ως προς τη διαχείριση του αμοιβαίου κεφαλαίου), που τέθηκε σε αίτηση εξαγοράς των μεριδίων του, που εστάλη με φαξ.

Στην έννοια της κατά το 926 παρ. 1 ΑΚ «κοινής πράξης» εμπύπτει και εκείνη της αναγκαίας αιτιότητας, όπου η ζημία προήλθε από ενέργειες περισσοτέρων, από τις οποίες όμως καθεμιά δεν ήταν ικανή να προκαλέσει το επελθόν αποτέλεσμα, αδιάφορα με το βαθμό πταίσματος καθενός.

Ο αριθμός του τίτλου συμμετοχής στο αμοιβαίο κεφάλαιο αποτελεί στοιχείο εμπιστευτικό και δεν κοινοποιείται σε τρίτους, ούτε στο μεσολαβήσαντα σύμβουλο.

Αδικοπραξία (απάτη και πλαστογραφία) τελεσθείσα από χρηματοοικονομικό σύμβουλο, που πληροφορήθηκε τους εμπιστευτικούς αριθμούς τίτλου μεριδιούχου, στη συνέχεια απέστειλε με fax, εν αγνοία και με πλαστογράφηση της υπογραφής του, αιτήσεις εξαγοράς όλων των μεριδίων και ιδιοποιήθηκε με απατηλά μέσα το εκ της εξαγοράς αντίτιμο.

Μη αμέλεια των προστηθέντων υπαλλήλων του τμήματος μεριδιούχων της εταιρίας διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων που ασχολήθηκαν με την εκτέλεση των αιτήσεων εξαγοράς, καθόσον εκ του μακροσκοπικού ελέγχου, που ήταν καταρχήν υποχρεωμένοι να διενεργήσουν, δεν ήταν δυνατή η διαπίστωση της πλαστογραφίας.

{...}Επειδή από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 914, 330 ΑΚ και 15 ΠΚ συνάγεται ότι παράνομη είναι κάθε

προσβολή στα δικαιώματα ή συμφέροντα του άλλου, που προστατεύονται από το Νόμο. Η παράνομη συμπεριφορά, ως όρος της αδικοπραξίας, μπορεί να συνίσταται σε θετική πράξη ή σε παράλειψη, εφόσον στην τελευταία περίπτωση υπήρχε ιδιαίτερη νομική υποχρέωση προφύλαξης του προσβληθέντος δικαιώματος ή συμφέροντος και αποτροπής του ζημιογόνου αποτελέσματος. Η ύπαρξη ιδιαίτερης νομικής υποχρέωσης κατά το άρθρο 15 ΠΚ μπορεί να πηγάζει είτε από ρητή νομική διάταξη ή από σύμπλεγμα νομικών καθηκόντων, που συνδέονται με ορισμένη έννομη θέση του υπόχρεου, είτε από σύμβαση, είτε από προηγούμενη συμπεριφορά του υπαιτίου, από την οποία δημιουργήθηκε ο κίνδυνος επέλευσης του εγκληματικού αποτελέσματός της (Ν. Χωραφάς Α', 185, ΑΠ 1487/1993 ΠοινΧρ ΜΓ. 1280, ΑΠ 15/1990 ΠοινΧρ Μ. 936). Τέτοια περίπτωση συντρέχει και όταν υφίσταται από το Νόμο ή από δικαιοπραξία ή από την καλή πίστη κατά την κρατούσα κοινωνική αντίληψη υποχρέωση προστασίας (βλ. ΑΠ 5/2001 Δνη 42. 671, ΑΠ 274/1999 ΕΕΝ 2000. 375). Στα πλαίσια αυτά, παράνομη και οφειλόμενη, επιπλέον, σε βαριά αμέλεια είναι η παράλειψη των προστηθέντων υπαλλήλων εταιρίας διαχειρίσεως αμοιβαίων κεφαλαίων να προβούν στην επιβαλλόμενη από την καλή πίστη, τις συγκεκριμένες περιστάσεις και τα μέσα που διέθεταν, διαπίστωση του γνήσιου της υπογραφής του μεριδιούχου, έναντι του οποίου η εταιρία ευθύνεται κατά το άρθρο 28 ν. 1969/1991 («Εταιρίες επενδύσεων χαρτοφυλακίου, αμοιβαία κεφάλαια, διατάξεις εκσυγχρονισμού και εξυγιάνσεις της κεφαλαιαγοράς και άλλες διατάξεις»)

για κάθε πταίσμα ως προς τη διαχείριση του αμοιβαίου κεφαλαίου σε αίτηση εξαγοράς, κατ' άρθρο 25 παρ. 1 του ίδιου Νόμου, των μεριδίων του, η οποία δεν υποβλήθηκε από τον τελευταίο αυτοπροσώπως με προσέλευση του στις εγκαταστάσεις αυτής (εταιρίας), αλλά απεστάλη απλώς με συσκευή ηλεκτρονικού τηλετύπου (φαξ), ιδιαίτερα, μάλιστα, όταν η εν λόγω εξαγορά αφορά όλα τα μερίδια του φερομένου ως αιτούντος (αρθ. και ΕφΑθ 2543/1996 Επεμ ΔΜ. 2716). Εξάλλου, κατά τη διάταξη 926 παρ. 1 ΑΚ συνάγεται ότι στην έννοια της «κοινής πράξης» εμπίπτει άμεσα, μεταξύ άλλων περιπτώσεων, και εκείνη της αναγκαίας αιτιότητας, δηλαδή η περίπτωση που η ζημία προήλθε από τις ενέργειες δύο ή περισσότερων προσώπων, από τις οποίες όμως καθεμιά δεν ήταν ικανή να προκαλέσει το ζημιογόνο αποτέλεσμα που επήλθε (Λιτξερόπουλος ΕρμΑΚ 297 - 300 αρ. 67), ο δε βαθμός πταίσματος καθενός από τα περισσότερα πρόσωπα είναι αδιάφορος (βλ. Γεωργιάδη ερμΑΚ άρθρ. 926 αρ. 9 σελ. 772).

Εν προκειμένω, από τις ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων ... αποδείχθηκαν κατά την κρίση του Δικαστηρίου αυτού τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά. Η Μ. Κ. (πρώτη εναγομένη) εργαζόταν ως χρηματοοικονομικός σύμβουλος και ασφαλίστρια του γερμανικού χρηματοοικονομικού και ασφαλιστικού ομίλου με την επωνυμία «Ο. Α.», διηύθυνε δε ως συνεργάτης της το υποκατάστημα που είχε η ως άνω Γερμανική Εταιρία στα Τ., με σκοπό την ανεύρεση στη πόλη αυτή, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή, πελατών και την παροχή σ' αυτών συμβουλών, προκειμέ-

νου να συνάψουν δάνεια, ασφάλειες παντός είδους και επενδύσεις σε αμοιβαία κεφάλαια χρηματιστηρίου, προς επίτευξη δε του σκοπού της συνεργαζόταν με διάφορες τράπεζες, μεταξύ των οποίων και η δεύτερη εναγομένη (Α. Ε. ανώνυμη εταιρία διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων), λαμβάνοντας σχετική προμήθεια. Η θυγατέρα του ενάγοντος, Ε., το Σεπτέμβριο 1999 προσλήφθηκε από την ανωτέρω σύμβουλο να εργασθεί και η ίδια στο γραφείο που διήυθνε, όπως προαναφέρθηκε, στα Τ., ως σύμβουλος του ως άνω Γερμανικού ασφαλιστικού ομίλου με καλές προοπτικές. Μετά πάροδο όμως ολίγων ημερών, η ανωτέρω (Μ. Κ.) παρότρυνε τον ενάγοντα να επενδύσει χρήματα σε αμοιβαία κεφάλαια της εναγομένης, διαβεβαιώνοντάς τον ότι έχουν καλή απόδοση και με τον τρόπο αυτό θα βοηθούσε την επαγγελματική εξέλιξη της θυγατέρας του. Πράγματι, ο ενάγων, με σκοπό να συσφίξει αυτή τη συνεργασία, υπέβαλε τις από 8.9.1999, 17.9.1999 και 2.11.1999 αιτήσεις συμμετοχής στο αμοιβαίο κεφάλαιο «Α. Ε. ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ», για ποσό 500.000 δρχ οι δύο πρώτες και 20.000.000 δρχ η τρίτη και κατέβαλε αυθημερόν τα αντίστοιχα ποσά σε λογαριασμό της εναγομένης στην Ε. Τράπεζα. Στις αιτήσεις συμμετοχής, οι οποίες έφεραν την υπογραφή του ενάγοντος, αναγράφονταν τα στοιχεία του αιτούντος ενάγοντος και ζητούνταν η τοποθέτηση των μεριδίων σε κοινό λογαριασμό του ενάγοντος, της συζύγου του Γ. Α., της κόρης του Γ. Ε. και του γιου του Γ. Χ.. Οι ως άνω αιτήσεις συμμετοχής απεστάλησαν με fax στην εναγομένη, μαζί με αντίγραφο της ταυτότητας του αιτούντος

ενάγοντος και τα αντίστοιχα γραμμάτια είσπραξης της Ε. Τράπεζας. Η εναγομένη απέστειλε στον ενάγοντα τις βεβαιώσεις άυλου τίτλου, στις οποίες αναγράφονταν ο αριθμός του τίτλου, ο αριθμός των μεριδίων, η ημερομηνία, το ποσό συμμετοχής και οι συνδικαιούχοι (βλ. από 16.9.1999 και 4.11.1999 βεβαιώσεις άυλου τίτλου).

Πρέπει να σημειωθεί, όσον αφορά ειδικώς στον αριθμό του τίτλου συμμετοχής στο αμοιβαίο κεφάλαιο, που περιλαμβανόταν στις βεβαιώσεις του άυλου τίτλου, ότι αποτελεί στοιχείο εμπιστευτικό, που, όπως με σαφήνεια καταθέτει ο μάρτυρας της εναγομένης, ανακοινώνεται αποκλειστικά στο δικαιούχο, με την αναγραφή του στη βεβαίωση του άυλου τίτλου που στέλνεται στη διεύθυνση του, και δεν κοινοποιείται σε άλλα πρόσωπα, ούτε στο σύμβουλο που μεσολάβησε για την υποβολή της αίτησης συμμετοχής στο αμοιβαίο κεφάλαιο. Ως προς το σημείο αυτό, η κατάθεση του μάρτυρα της εναγομένης επιβεβαιώνεται από την κατάθεση της μάρτυρος του ενάγοντος, που καταθέτει ότι η ίδια έδωσε στη Μ. Κ. τις βεβαιώσεις άυλου τίτλου που τους έστειλε η εναγομένη, προκειμένου να βγάλει αυτή αντίγραφο και να το κρατήσει στο αρχείο του γραφείου της, αφού, όπως τη διαβεβαίωσε, αυτή ήταν η συνήθης πρακτική του γραφείου. Έτσι, περιήλθαν σε γνώση της Μ. Κ. οι εμπιστευτικοί αριθμοί τίτλου, που αναγράφονταν στις αρχικές βεβαιώσεις άυλου τίτλου, που είχαν αποσταλεί στον ενάγοντα, ήτοι ... και ... για τα ποσά των 500.000 δρχ και ... για το ποσό των 20.000.000 δρχ, ως ακολούθως.

Λίγους μήνες αργότερα, η Μ. Κ. έπεισε την κόρη του ενάγοντος να ανοίξει

τραπεζικό λογαριασμό στην Τράπεζα Ε., λέγοντάς της ότι ένα υψηλόβαθμο στέλεχος των Αθηνών έπρεπε να καταθέσει διαδοχικά κάποια χρηματικά ποσά γι' αυτήν (Μ. Κ.) στην τράπεζα Ε.. Επειδή, όμως, η ίδια δεν διέθετε λογαριασμό στη συγκεκριμένη τράπεζα, ζήτησε ως χάρη από την κόρη του ενάγοντος να τοποθετηθούν τα χρήματα στο δικό της λογαριασμό, από τον οποίο η τελευταία θα τα αναλάμβανε και θα της τα απέδιδε. Πράγματι, η κόρη του ενάγοντος, αφού συζήτησε με τον ενάγοντα πατέρα της και προκειμένου να διευκολύνει τη Μ. Κ., η οποία την είχε προσλάβει, άνοιξε στην ως άνω τράπεζα λογαριασμό με αρ. ..., τον αριθμό του οποίου κοινοποίησε στη Μ. Κ., για να τον γνωστοποιήσει, όπως διατεινόταν, στο στέλεχος των Αθηνών. Στη συνέχεια η Μ. Κ., η οποία είχε άμεση ανάγκη χρημάτων, επειδή επρόκειτο να πλειστηριαστεί ακίνητο της, απέστειλε με fax στη δεύτερη εναγομένη τρεις αιτήσεις εξαγοράς των μεριδίων του ενάγοντος που αφορούσαν το σύνολο του ποσού που αυτός είχε επενδύσει. Συγκεκριμένα στις 10.5.2000, 22.5.2000 και 12.6.2000 απέστειλε αιτήσεις εξαγοράς για ποσό 10.000.000 δρχ, 3.000.000 δρχ και για τα εναπομείναντα μερίδια αντίστοιχα. Τις αιτήσεις αυτές συμπλήρωσε, υπέγραψε και απέστειλε η Μ. Κ., εν αγνοία, χωρίς προηγούμενη συνεννόηση, ούτε πολύ περισσότερο συναίνεση του ενάγοντος ή κάποιου από τους συνδικαιούχους των μεριδίων του αμοιβαίου κεφαλαίου (βλ. την από 21.11.2001 απολογία της πρώτης εναγομένης ενώπιον του ανακριτή Τρικάλων Σ. Π. και το υπ' αριθμ. 52/2006 βούλευμα του συμβουλίου πλημμελειοδι-

κών Τρικάλων, με το οποίο η Μ. Κ. παραπέμπεται στο Τριμελές Εφετείο Κακουρηγημάτων για απάτη και πλαστογραφία σε βαθμό κακουρηγήματος). Στις αιτήσεις ανέγραψε τα στοιχεία του ενάγοντος, τα οποία είχε, αφού οι αιτήσεις συμμετοχής είχαν αποσταλεί από το γραφείο της. Στη θέση όμως της διεύθυνσης και του τηλεφώνου του ενάγοντος ανέγραψε τη διεύθυνση και το τηλέφωνο του γραφείου της. Στις αιτήσεις αναφερόταν επίσης ο αριθμός του τίτλου της συμμετοχής στο αμοιβαίο κεφάλαιο. Ως αριθμό λογαριασμού, στον οποίο έπρεπε να αποσταλεί το ποσό της εξαγοράς, η Μ. Κ. ανέγραψε τον αριθμό του λογαριασμού, που η κόρη του ενάγοντος μετά από αίτηση δική της είχε ανοίξει. Έθεσε, επίσης, στη θέση ονοματεπώνυμο αιτούντος - υπογραφή, κατ' απομίμηση, πολύ επιτυχημένη, την υπογραφή του φερόμενου ως αιτούντος την εξαγορά - ενάγοντος.

Η εναγομένη, αφού έλαβε τις ως άνω αιτήσεις εξαγοράς, προέβη σταδιακά στην εξαγορά των μεριδίων του αμοιβαίου κεφαλαίου και πίστωσε το λογαριασμό της κόρης του ενάγοντος, που αναγραφόταν στην αίτηση εξαγοράς, με το αντίτιμο της εξαγοράς. Ειδικότερα, μετά την πρώτη αίτηση εξαγοράς, που αφορούσε μερική εξαγορά του τίτλου με αρ. ..., κατέθεσε στις 12.5.2000 στον ως άνω λογαριασμό 10.000.132 δρχ. Απέστειλε, στη συνέχεια, στο όνομα του ενάγοντος, αλλά στη διεύθυνση της πρώτης εναγομένης, που αναγράφονταν στην αίτηση εξαγοράς, βεβαίωση άυλου τίτλου με νέο αριθμό ... για το υπόλοιπο των μη εξαγορασμένων μεριδίων. Τον αριθμό αυτό, που έτσι περιήλθε σε γνώση της, χρησιμοποίησε η Μ. Κ. στη

δεύτερη αίτηση, που αφορούσε μερική εξαγορά για ποσό 3.000.000. Μετά τη δεύτερη αίτηση, η εναγομένη κατέθεσε στο λογαριασμό της κόρης του ενάγοντος στις 24.5.2000 3.000.020 δρχ και απέστειλε στη διεύθυνση της Μ. Κ. βεβαίωση άυλου τίτλου με αριθμό ... για το υπόλοιπο των μη εξαγορασθέντων μεριδίων από το αρχικό επενδυθέν ποσό των 20.000.000 δρχ. Στην τρίτη αίτηση, η Μ. Κ. χρησιμοποίησε τον αριθμό αυτό, καθώς και τους αριθμούς τίτλων για τα επενδυθέντα ποσά των 500.000 δρχ, που της είχε γνωστοποιήσει η κόρη του ενάγοντος και ζήτησε την εξαγορά των υπολοίπων τίτλων. Η δεύτερη εναγομένη, αφού εκτέλεσε την εντολή αυτή, κατέθεσε στο λογαριασμό της κόρης του ενάγοντος στις 14.6.2000 940.116 δρχ. Η εναγομένη κατέθεσε, δηλαδή, συνολικά στο λογαριασμό της κόρης του ενάγοντος 13.940.268 δρχ, ποσό που αντιστοιχούσε στην αξία των μεριδίων του αμοιβαίου κεφαλαίου, όπως είχε διαμορφωθεί με τις διακυμάνσεις των κερδών και ζημιών των αμοιβαίων κεφαλαίων κατά το επίδικο διάστημα. Τα ως άνω ποσά, εκτός μικρού υπολοίπου, ανέλαβε η κόρη του ενάγοντος, ως δικαιούχος του λογαριασμού και τα απέδωσε στη συνέχεια στην πρώτη εναγομένη, πιστεύοντας ότι επρόκειτο για χρήματα που είχαν κατατεθεί γι' αυτή, όπως της είχε ψευδώς παραστήσει. Εξάλλου, μέχρι τότε ο ενάγων και η κόρη του δεν είχαν κανένα λόγο να αμφισβητούν την ηθική ακεραιότητα της πρώτης εναγομένης και δεν μπορούσαν να φανταστούν ότι τα ως άνω ποσά αντιστοιχούσαν στα μερίδιά τους του αμοιβαίου κεφαλαίου, αφού το ποσό δεν αντιστοιχούσε στο αρχικώς ε-

πενδυθέν από αυτούς ποσό και δεν γνώριζαν τίποτα για τις αιτήσεις εξαγοράς. Έτσι, η κόρη του ενάγοντος απέδωσε στη Μ. Κ. στις 12.5.2000, στις 26.5.2000, στις 14.6.2000 και στις 7.7.2000 ποσά 10.000.000, 3.000.000, 900.000 και 440.000 δρχ αντίστοιχα.

Όσον αφορά στη συμπεριφορά των προστηθέντων υπαλλήλων στο τμήμα μεριδιούχων της εναγομένης, που ασχολήθηκαν με την εκτέλεση των αιτήσεων εξαγοράς, δεν αποδείχθηκε ότι αυτοί επέδειξαν οποιαδήποτε αμέλεια κατά τη διεκπεραίωση των ως άνω αιτήσεων, ούτε παρέλειψαν να προβούν σε πράξεις που ήταν υποχρεωμένοι να τελέσουν είτε από ρητή νομική διάταξη είτε από σύμπλεγμα νομικών καθηκόντων που συνδέονται με τη θέση τους ως υπόχρεου, ούτε επέδειξαν αμελή ή παραβατική συμπεριφορά αντίθετη από την καλή πίστη κατά την κρατούσα κοινωνική αντίληψη στα συναλλακτικά ήθη. Αντίθετα, αποδείχθηκε ότι η Μ. Κ., με ένα καλά οργανωμένο σχέδιο, κατάφερε το μεν να εξαπατήσει τον ενάγοντα, το δε να παραπλανήσει τους υπαλλήλους της εναγομένης. Ειδικότερα, οι υπογραφές, που έθεσε η Μ. Κ. κατ' απομίμηση της υπογραφής του ενάγοντος στις αιτήσεις εξαγοράς, παρουσιάζουν εξαιρετική ομοιότητα με την αυθεντική υπογραφή του ενάγοντος, που είχε τεθεί στις τρεις αιτήσεις συμμετοχής στο αμοιβαίο κεφάλαιο και στα ταυτόχρονα γραμμάτια είσπραξης του ποσού των 21.000.000 δρχ αμφισβητούνται από τους διαδίκους και οι οποίες αποτελούσαν δείγματα υπογραφής, που είχαν στη διάθεσή τους οι υπάλληλοι της δεύτερης εναγομένης. Έτσι, με ένα απλό μακροσκοπικό έλεγχο, τον οποίο είναι κα-

ταρχήν υποχρεωμένοι να διενεργήσουν, δεν ήταν δυνατόν οι υπάλληλοι της δεύτερης εναγόμενης, που δεν είναι, ούτε και πρέπει να είναι, ειδικοί γραφολόγοι, να διαπιστώσουν την πλαστογραφία.

Επιπλέον, το ότι α) στις συγκεκριμένες αιτήσεις εξαγοράς αναφέρονταν κάθε φορά οι αριθμοί των τίτλων, στοιχείο που, όπως προμνημονεύεται, γνωρίζει κανονικά αποκλειστικά ο δικαιούχος και που με παραπλάνηση του ενάγοντος και μόνο κατάφερε να πληροφορηθεί η Μ. Κ. και β) δικαιούχος του λογαριασμού, στον οποίο κατά τις αιτήσεις έπρεπε να πιστωθεί το προϊόν της εξαγοράς, ήταν η κόρη του ενάγοντος - συνδικαιούχος των μεριδίων του αμοιβαίου κεφαλαίου, αποτελούσαν, σε συνδυασμό με την ομοιότητα της υπογραφής, στοιχεία που επιβεβαίωναν την προέλευση των αιτήσεων εξαγοράς από το δικαιούχο. Μόνο δε το γεγονός ότι αναγράφονταν στις αιτήσεις εξαγοράς διαφορετική διεύθυνση και τηλέφωνο επικοινωνίας από αυτά που αναφέρονταν στις αιτήσεις συμμετοχής δεν ήταν δυνατόν, ενόψει όλων των λοιπών στοιχείων που περιλαμβάνονταν σε αυτές και παραπάνω αναφέρονται, δεν ήταν αρκετό να προκαλέσει στους υπαλλήλους της δεύτερης εναγομένης υπόνοιες ότι οι αιτήσεις εξαγοράς είναι προϊόν παράνομης πράξης. Δεν είχαν, επομένως, οι υπάλληλοι της δεύτερης εναγομένης λόγο να μην εκτελέσουν τις σχετικές εντολές ή να ζητήσουν, κατ' εξαίρεση, αφού τέτοια υποχρέωση δεν προβλέπεται γενικά, ενόψει και της ταχύτητας που πρέπει να διέπει τις σχετικές με χρηματοοικονομικά προϊόντα συναλλαγές, ειδικό γραφολογικό έλεγχο της υπογραφής που έφεραν οι

αιτήσεις εξαγοράς ή βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής αυτής. Πολύ δε περισσότερο που μέχρι τότε η εναγομένη δεν είχε λόγους να αμφιβάλλει για την επαγγελματική εντιμότητα της Μ. Κ., αφού ούτε καν ο ενάγων και η οικογένειά του, που κατοικούσαν στην ίδια πόλη με αυτή και συνεργάζονταν μαζί της, είχαν οποιαδήποτε πληροφορία για παράτυπες ενέργειες της Μ. Κ., και μόλις το Νοέμβριο του 2000 περιήλθαν σε γνώση της κόρης του ενάγοντος πληροφορίες για οικονομική δυσπραγία της Μ. Κ. και για ενδεχομένως παράνομες ενέργειές της σε βάρος άλλων.

Εξάλλου, δεν αποδείχθηκε από τα προαναφερόμενα αποδεικτικά στοιχεία ότι η πρώτη εναγομένη (Μ. Κ.) εργαζόταν ως χρηματοοικονομική σύμβουλος και ασφαλίστρια υπό τον έλεγχο ή την επίβλεψη ή κάτω από τις οδηγίες και τις εντολές της δεύτερης εναγομένης (Α. Ε.), δηλαδή ότι μεταξύ της υπήρχε σχέση προστήσαντος και προστηθέντος, ώστε να θεμελιώνεται αδικοπρακτική ευθύνη της δεύτερης εναγομένης για τις αξιόποινες πράξεις της πρώτης κατά τη διάταξη 922 ΑΚ είτε του άρθρου 20 ν. 1969/2001, αφού, όπως προαναφέρθηκε, αυτή ήταν συνεργάτης και αντιπρόσωπος του γερμανικού χρηματοοικονομικού και ασφαλιστικού ομίλου «Ο. Α.», συνακόλουθα δε όσα αντίθετα ισχυρίζεται ο ενάγων με την έφεσή του κρίνονται αβάσιμα και απορριπτέα.

Επομένως, σύμφωνα με τα ανωτέρω, πρέπει να απορριφθεί η αγωγή ως αβάσιμη κατ' ουσία ως προς τη δεύτερη εναγομένη. Μετά ταύτα, το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, που έκρινε τα ίδια και απέρριψε

την αγωγή, ορθά το Νόμο εφάρμοσε και τις αποδείξεις εξετίμησε, συνακόλουθα δε πρέπει να απορριφθεί η έφεση ως αβάσιμη κατ' ουσία...

28/2009

Πρόεδρος: Δημ. Ευθυμιάδης
Εισηγήτρια: Μαρία Ρώμπη
Δικηγόροι: Γεωρ. Δόβας, Δημ. Χατζής

Επί οροφокτησίας, χωριστή κυριότητα σε όροφο ή διαμέρισμα, παρεπόμενα δε αναγκαστική συγκυριότητα, κατ' ανάλογη μερίδα, στα κοινόχρηστα μέρη του όλου ακινήτου, που προσδιορίζονται με τη σύσταση οροφокτησίας ή με συμβολαιογραφικές μεταγραφόμενες συμφωνίες όλων των συνιδιοκτητών, άλλως από το νόμο. Επί έλλειψης ειδικής συμφωνίας, ο συνιδιοκτήτης δικαιούται σε απόλυτη χρήση των κοινόχρηστων μερών και σε διενέργεια μεταβολών ή προσθηκών, εφόσον δεν παραβιάζεται η χρήση των άλλων, δεν μειώνεται η ασφάλεια της οικοδομής και δεν περιορίζεται ο προορισμός τους. Νόμιμες οι περιφράξεις με κάγκελα, εφόσον στην πράξη οροφокτησίας καθορίζονται οι χώροι αποκλειστικής χρήσης, οι οποίοι με την οικοδομική άδεια εγκρίθηκαν περιφραγμένοι και δεν προσβάλλουν τη χρήση των κοινοχρήστων. Προσβολή της αισθητικής και αρχιτεκτονικής της οικοδομής διά του χρωματισμού της όψης και των κάγκελων των εξωστών με χρώμα διαφορετικό από το προβλεπόμενο με νομαρχιακή απόφαση. Προσβολή της χρήσης από αυθαίρετη κατασκευή λεβητοστασίου με εκπομπή θορύβων και δυσοσμίας. Μη καταχρηστική η άσκηση της αγωγής

λόγω αδράνειας του δικαιούχου, αφού αυτός συνεχώς διαμαρτυρόταν στους εναγόμενους και τις αρμόδιες υπηρεσίες. Κάθετη ιδιοκτησία. Η αυθαίρετη διάνοιξη πρόσθετης εισόδου προς τη θάλασσα σε κάθετη οικοδομή, η νομιμοποίηση της οποίας εκκρεμεί στην πολεοδομία, δεν παραβιάζει τη χρήση των λοιπών συνιδιοκτητών, ούτε μεταβάλλει τον προορισμό της οικοδομής.

Αβάσιμο αίτημα χρηματικής ικανοποίησης για ηθική βλάβη λόγω προσβολής της προσωπικότητας, αφού οι άνω παράνομες ενέργειες αποτελούν παραβάσεις πολεοδομικών δ/ξεων και απόφασης Νομάρχη και δεν υπάρχει σκοπός τέτοιας προσβολής.

{...}Επειδή από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1, 2 παρ. 1, 4 παρ. 1, 5 του ν. 3741/1929, 1 παρ. 1 ν.δ. 1020/1971 και 1002 και 1117 ΑΚ συνάγεται ότι στη σύσταση διαιρεμένης ιδιοκτησίας επί αυτοτελούς οικοδομήματος ανεγερθέντος ή μέλλοντος να ανεγερθεί ιδρύεται χωριστή κυριότητα στο αυτοτελές οικοδόμημα ή σε όροφο ή διαμέρισμα αυτού, παρεπομένως δε και αναγκαστική συγκυριότητα, που αποκτιέται αυτοδικαίως, κατ' ανάλογη μερίδα στα κοινά μέρη του όλου ακινήτου, που χρησιμεύουν σε κοινή από όλους τους συνιδιοκτήτες χρήση (ΑΠ 115/2003 Δνη 44. 490, ΑΠ 1633/2003 Δνη 45. 791). Ο προσδιορισμός των κοινοκτητών και κοινοχρήστων μερών γίνεται είτε με συστατική δικαιοπραξία της οροφокτησίας, είτε με ιδιαίτερες συμφωνίες μεταξύ όλων των συνιδιοκτητών, που καταρτίζονται συμβολαιογραφικώς και μεταγράφονται κατά τα άρθρα 4

παρ. 1, 5 και 413 του ως άνω Νόμου. Αν αυτό δεν συμβεί, ισχύει ο προσδιορισμός που προβλέπεται από τους πιο πάνω ή και της αναγκαστικού δικαίου πολεοδομικής διάταξης. Μεταξύ αυτών ενδεικτικά περιλαμβάνονται, κατ' άρθρο 2 παρ. 1 ν. 3741/1929 και 1117 ΑΚ, το έδαφος, τα θεμέλια, οι πρωτότοιχοι, η στέγη, αυλή κλπ, καθώς και κάθε άλλο πράγμα, που χρησιμεύει στην κοινή των ιδιοκτητών χρήση. Επίσης, κατά τα άρθρα 3 παρ. 1, 2 και 5 παρ. 1 ίδιου Νόμου, κάθε συνιδιοκτήτης, εφόσον δεν υπάρχει ειδική συμφωνία, δικαιούται να προβαίνει σε απόλυτη χρήση των κοινόχρηστων μερών της οικοδομής, να ενεργεί επισκευές και ανανεώσεις, καθώς και μεταβολές και προσθήκες, με τον όρο ότι δεν θα παραβλάπτει τη χρήση και τα δικαιώματα των άλλων συνιδιοκτητών, δεν θα μειώνει την ασφάλεια του οικοδομήματος και δεν θα περιορίζει το συνήθη προορισμό τους. Οι πέραν από τους όρους αυτούς ενέργειες μπορούν να επέλθουν μόνο με κοινή απόφαση των συνιδιοκτητών (ΑΠ 165/2003 Δνη 44. 778). Εξάλλου, στην έννοια της χρήσης εμπεριέχεται και το δικαίωμα εμφάνισης του όλου οικοδομήματος σύμφωνα με την αισθητική και αρχιτεκτονική του οικοδομήματος.

Εν προκειμένω, από τις ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων ... αποδείχθηκαν, κατά την κρίση του Δικαστηρίου αυτού, τα εξής πραγματικά περιστατικά: Επί ενιαίου οικοπέδου που βρίσκεται εντός του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου του χωρίου Α.-Αγ. της τότε κοινότητας Σ. του Ν. Λ., στη θέση «Π. - Ε.», εκτάσεως 450 τμ (κατά δε τον τίτλο κτήσεως .../1964 πωλητηρίου συμβολαίου του συμ/φου Θ. Π. 405

τμ), που συνορεύει Β. με ιδιοκτησία Β. Π., Ν. με ιδιοκτησία Γ. Β. και Π. Σ., Α. με κοινοτικό δρόμο και πέραν αυτού με αιγιαλό και Δ. με ιδιοκτησία Β. Π., έχουν ανεγερθεί από την οικοπεδούχο, τρίτη εναγομένη (Β. Γ.), τρεις (3) αυτοτελείς ανεξάρτητες αλλήλων οικοδομές, με στοιχεία Κ-I, Κ-II και Κ-III και έχουν υπαχθεί στις διατάξεις του ν. 3741/1929 και ν.δ. 1024/1971 και αποτελούν κάθετες ιδιοκτησίες, που αποτελούνται από ισόγειο και πρώτο όροφο και αποτελούν ξεχωριστές κατ' ορόφους ιδιοκτησίες, δυνάμει της με αριθμό .../3.7.1990 πράξης σύστασης κάθετης και οριζόντιας ιδιοκτησίας του συμ/φου Β. Ν., που μεταγράφηκε νόμιμα. Ο ενάγων είναι κύριος αυτοτελούς και διαιρεμένης ιδιοκτησίας (διαμερίσματος) του πρώτου ορόφου της Κ-III οικοδομής, επιφάνειας 50,26 τμ, με ποσοστό συνιδιοκτησίας επί του οικοπέδου 140/1000, δυνάμει του με αριθμό .../3.6.1992 πωλητηρίου συμβολαίου του ως άνω συμ/φου, που μεταγράφηκε νόμιμα. Οι πρώτος και δεύτερη των εναγομένων είναι κύριοι των διαμερισμάτων του πρώτου ορόφου και του ισογείου (αυτοτελείς διαιρεμένες ιδιοκτησίες) αντίστοιχα της Κ-II οικοδομής, επιφάνειας 64,77 τμ εκάστου, με ποσοστό συνιδιοκτησίας εξ αδιαιρέτου 180/1000 του κάθε ένα, που αγόρασαν δυνάμει των με αριθμό .../17.11.2000 και .../6.3.1997 πωλητηρίων συμβολαίων των αρμοδίων συμβολαιογράφων Ι. Ζ. και Β. Ν., που μεταγράφηκαν νόμιμα. Η τρίτη εναγομένη δεν είναι κύρια καμίας αυτοτελούς ιδιοκτησίας των ως άνω οικοδομών, αφού, όπως προαναφέρθηκε, η ίδια πώλησε τα ανωτέρω διαμερίσματα στους διαδίκους, επιπροσθέτως δε, με το .../1990 συμβόλαιο γονικής παροχής

του ως άνω συμ/φου, μεταβίβασε το ισόγειο και τον πρώτο όροφο της Κ-Ι οικοδομής προ της έγερσης της ένδικης αγωγής. Συνεπώς, ως προς αυτή, που φέρεται κατά την αγωγή ότι προέβη σε δενδροφύτευση, σε χώρο που ανήκει στο Ελληνικό Δημόσιο, με αποτέλεσμα, λόγω του ύψους τους, να εμποδίζουν τη θέα του ενάγοντα, πρέπει να απορριφθεί, απορριπτομένου ως αβασίμου του σχετικού λόγου έφεσης του ενάγοντα.

Περαιτέρω, αποδείχθηκε ότι με την προαναφερόμενη συστατική πράξη καθορίστηκαν οι χώροι αποκλειστικής χρήσης κάθε αυτοτελούς οικοδομής, οι οποίοι στα τοπογραφικά διαγράμματα, βάσει των οποίων εκδόθηκε η οικοδομική άδεια, εγκρίθηκαν περιφραγμένοι (βλ. σχετικά διαγράμματα αρχ. μηχανικού Θ. Τ.), κατά την κατασκευή των οικοδομών (περί το 1992) τοποθετήθηκαν εσωτερικές περιφράξεις με σιδερένια κάγκελα, διαχωριστικές των ως άνω χώρων. Επομένως, εφόσον οι ως άνω περιφράξεις ήταν νόμιμες και δεν προσβάλλουν τη χρήση κοινόχρηστων χώρων, πρέπει να απορριφθεί η αγωγή κατά το σχετικό αίτημα, απορριπτομένου ως αβασίμου του σχετικού λόγου έφεσης του ενάγοντα.

Επίσης, αποδείχθηκε ότι σύμφωνα με την .../1986 απόφαση του Νομάρχη Λ. προβλέφθηκε στην περιοχή ως χρώμα των όψεων των οικοδομών το λευκό, καθώς και των περιφράξεων. Επομένως, οι εναγόμενοι, οι οποίοι προέβησαν στο χρωματισμό της όψης και των κάγκελων των εξωστών της ανήκουσας σ' αυτούς Κ-ΙΙ οικοδομής με ουρανό χρώμα, προσβάλλουν την αισθητική και αρχιτεκτονική κατασκευή του όλου οικοδομήματος, γινο-

μένου δεκτού ως βάσιμου του σχετικού λόγου έφεσης του ενάγοντα.

Επίσης, από τα ίδια αποδεικτικά μέσα αποδείχθηκε ότι οι δύο πρώτοι εναγόμενοι προέβησαν σε αυθαίρετη κατασκευή, καθ' υπέρβαση της οικοδομικής άδειας, ενός ισογείου κτίσματος, προκατασκευασμένου, διαστάσεων 2,35 X 1,30 μ., με λαμαρίνες και σκεπή από ελενίτ, σε επαφή με την οπίσθια πλευρά της Κ-ΙΙ οικοδομής. Στο κτίσμα αυτό τοποθέτησαν λέβητα, δεξαμενή ως καυστήρα και το χρησιμοποιούν ως λεβητοστάσιο. Το κτίσμα αυτό βρίσκεται σε σχετική μικρή απόσταση από την ιδιοκτησία του ενάγοντα, εκπέμπει θορύβους κατά τη λειτουργία του, ρύπους, δυσοσμία και έτσι προσβάλλεται η χρήση της ιδιοκτησίας του ενάγοντα. Επομένως, πρέπει ως προς το αυθαίρετο αυτό κτίσμα να γίνει δεκτή η αγωγή ως κατ' ουσία βάσιμη, απορριπτομένης της έφεσης των εναγομένων ως αβασίμου.

Αβάσιμη πρέπει να απορριφθεί και η ένσταση 281 ΑΚ, που προέβησαν οι εναγόμενοι και πρωτοδίκως, ότι δηλαδή ο ενάγων καταχρηστικά ασκεί την αγωγή, αφού παρήλθαν περίπου 10 έτη από τη φερόμενη αυθαίρετη κατασκευή χωρίς να διαμαρτυρηθεί, αφού η αδράνεια του δικαίου δεν αρκεί για τη θεμελίωση του ως άνω αγωγικού δικαιώματος, αλλά, επιπροσθέτως, ο ενάγων συνεχώς εγγράφως και προφορικώς διαμαρτυρόταν τόσο στους εναγομένους, όσο και στις αρμόδιες υπηρεσίες (πολεοδομία, αστυνομία), για τις ως άνω πράξεις τους (βλ. και την .../31.8.2000 καταγγελία του ενάγοντα προς την πολεοδομία). Επομένως, ο σχετικός λόγος έφεσής τους πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επίσης, όσον αφορά στα αιτήματα της αγωγής αναφορικά με το γεγονός ότι οι εναγόμενοι προέβησαν στη διάνοιξη δύο (2) επί πλέον εισόδων στην παραλία των προβλεπόμενων στα σχέδια του συγκροτήματος στην είσοδο εκάστης οικοδομής ιδιοκτησίας τους, προς την κατεύθυνση της θάλασσας, εκκρεμεί στην πολεοδομία ο σχετικός φάκελος, μετά τη σύνταξη της από 22.8.2000 έκθεσης αυτοψίας για τη νομιμοποίηση των αυθαιρέτων κατασκευών και των μεταβολών της οικοδομής, που υπερβαίνουν τη σχετική οικοδομική άδεια, επιπροσθέτως, όμως, δεν αποδείχθηκε ότι οι ως άνω μεταβολές παραβιάζουν τη χρήση των λοιπών συνιδιοκτητών ή μειώνουν την ασφάλεια της οικοδομής ή μεταβάλλουν τον προορισμό της ιδιοκτησίας, συνακόλουθα δε πρέπει να απορριφθεί ο σχετικός λόγος έφεσης ως αβάσιμος.

Επίσης αβάσιμο πρέπει να απορριφθεί και το αίτημα του ενάγοντα περί επιδικάσεως χρηματικής ικανοποίησης για την ηθική βλάβη που υπέστη από την ως άνω προσβλητική της προσωπικότητάς του παράνομης συμπεριφοράς των εναγομένων, αφού οι προεκτεθείσες παράνομες ενέργειές τους αποτελούν παραβάσεις πολεοδομικών διατάξεων και απόφασης Νομάρχη, για τις οποίες εκκρεμεί η τακτοποίησή τους και προφανώς οι εναγόμενοι με τις ως άνω πράξεις ή παρεμβάσεις δεν σκοπούσαν στην προσβολή της προσωπικότητας του ενάγοντα. Επομένως, πρέπει να απορριφθεί ο σχετικός λόγος έφεσης ως αβάσιμος.

Μετά ταύτα, πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή η αγωγή και να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι 1) να κατεδαφίσουν το ισόγειο

κτίσμα του λεβητοστασίου, άλλως με δαπάνες του ενάγοντα και 2) να προβούν στην αλλαγή χρώματος της οικοδομής και των κιγκλιδωμάτων από ουρανό σε λευκό, γινομένης δεκτής εν μέρει ως βασίμου της έφεσης του ενάγοντα. Συνεπώς, πρέπει να απορριφθεί η έφεση των εναγομένων και να γίνει εν μέρει δεκτή η έφεση του ενάγοντα, να εξαφανισθεί η εκκαλούμενη, να κρατηθεί η υπόθεση στο Δικαστήριο, να δικασθεί εκ νέου η αγωγή και να γίνει εν μέρει δεκτή κατά τα εις το διατακτικό...

34/2009

Πρόεδρος: Δημ. Ευθυμιάδης

Εισηγητής: Γεωρ. Κατσαράς

Δικηγόροι: Απόστολος Ρηγόπουλος, Δημ. Φωτόπουλος

Έννοια σύμβασης εξαρτημένης εργασίας.

Δυνατή σύναψη σύμβασης εργασίας και μεταξύ συζύγων ή μνηστών ή φίλων, εφόσον υπάρχει νομική εξάρτηση του μισθωτού και υπαγωγή στο διευθυντικό δικαίωμα του εργοδότη.

Προϋπόθεση της αναζήτησης της ωφέλειας από αδικ. πλουτισμό είναι η ύπαρξη άμεσης αιτιώδους συνάφειας μεταξύ παροχής ή ζημίας και πλουτισμού.

Οι τακτικές επισκέψεις της ενάγουσας στο καφενείο του μνηστήρα της και η οικειοθελής προσφορά υπηρεσιών της, χωρίς ύπαρξη εξάρτησης, δεν της προσδίδει την ιδιότητα μισθωτού, μήτε καθιστά τον εναγόμενο πλουσιότερο, αφού δεν χρειαζόταν τις υπηρεσίες, των οποίων νόμιμη αιτία παροχής υπήρξε η ηθική υποχρέωση από τη σχέση μνηστείας.

{...} Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 648, 652 του ΑΚ και 6 του διά της υπ' αριθμ. 324/46 Π.Υ.Σ. κυρωθέντος ν. 765/43, που διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του ΑΚ, δυνάμει του άρθρου 38 του ΕισΝΑΚ, προκύπτει ότι σύμβαση εξαρτημένης εργασίας, στην οποία έχουν εφαρμογή οι διατάξεις της εργατικής νομοθεσίας, υπάρχει όταν οι συμβαλλόμενοι αποβλέπουν στην παροχή εργασίας με αντάλλαγμα ορισμένη αμοιβή, οι παρεχόμενες δε από το δικαιούχο της εργασίας (εργοδότη) οδηγίες για τον τρόπο, τον τόπο και τον χρόνο παροχής αυτής είναι δεσμευτικές για τον εργαζόμενο, ο οποίος είναι υποχρεωμένος να τις ακολουθεί και να δέχεται την άσκηση ελέγχου προς διαπίστωση της συμμόρφωσής του προς αυτές και γενικά της επιμελούς εκτελέσεως της εργασίας του. Από τα αμέσως παραπάνω παρέπεται ότι αποφασιστική σημασία για το χαρακτηρισμό της σχέσης εργασίας ως εξαρτημένης έχουν α) η θέση της εργασιακής δύναμης του εργαζομένου στη διάθεση του εργοδότη του και β) ο βαθμός της μεταξύ τούτων δέσμευσης και εξάρτησης. Εκείνο, όμως, που χαρακτηρίζει την εξαρτημένη εργασία, δεν είναι το ποσοτικό στοιχείο της δέσμευσης και εξάρτησης. Είναι η ιδιαίτερη εκείνη δέσμευση και εξάρτηση, η οποία έχει για τον υποβαλλόμενο σε αυτή συνέπειες, που καθιστούν απαραίτητη την ιδιαίτερη ρύθμιση της σχέσης του και δικαιολογούν την ειδική προστασία του. Η εξάρτηση νοείται κυρίως ως προσωπική ή νομική και συνίσταται στην υποχρέωση του εργαζομένου να συμμορφώνεται προς τις οδηγίες, κατευθύνσεις και εντολές και να δέχεται τον έλεγχο του εργοδότη, ο ο-

ποίος έχει ειδικότερα την εξουσία να καθορίζει, όπως ήδη σημειώθηκε, τον τόπο, χρόνο και τρόπο παροχής της εργασίας και να ελέγχει αυτήν (και όχι το αποτέλεσμα της), καθώς και τη συμπεριφορά του εργαζομένου. Το Δικαστήριο, για να κρίνει αν η επίμαχη σύμβαση είναι εξαρτημένης εργασίας ή υποκρύπτει άλλη μορφή συνεργασίας μεταξύ των συμβαλλόμενων, θα λάβει υπόψη του το όλο περιεχόμενό της, ερμηνεύοντας όπως απαιτεί η καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη, αλλά και τις περιστάσεις υπό τις οποίες έχει αυτή συναφθεί (Εφθεσ 889/2005 Αρμ 2006. 733, με τις εκεί παραπομπές σε θεωρία και νομολογία). Τέτοια σύμβαση εξαρτημένης εργασίας μπορεί να συναφθεί και μεταξύ συζύγων ή μνηστών ή συγγενών ή φίλων ή συνεταίρων ή προσώπων που συζούν χωρίς γάμο, υπό καθεστώς ελεύθερης συμβίωσης, αλλά σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση θα πρέπει να διαπιστώνεται ότι συντρέχουν οι όροι της συμβάσεως αυτής, μεταξύ των οποίων και η νομική εξάρτηση του μισθωτού από τον εργοδότη και υπαγωγή στο διευθυντικό δικαίωμα του τελευταίου (ΑΠ 180/2000 Δνη 2000. 1003, ΑΠ 494/97 ΕΕργΔ 1998. 357, Εφθεσ 889/05 ό.π.).

Περαιτέρω, από τη διάταξη του άρθρου 904 ΑΚ προκύπτει ότι αναγκαία προϋπόθεση για την άσκηση αγωγής προς αναζήτηση της από αδικαιολόγητο πλουτισμό ωφέλειας του εναγομένου σε βάρος της περιουσίας του ενάγοντος ή με ζημιά του, είναι ότι η ωφέλεια αυτή αποκτήθηκε από αιτία μη νόμιμη, υπό μια από τις ενδεικτικά σε αυτή αναφερόμενες μορφές. Συνεπώς, όταν υπάρχει νόμιμη αιτία, από την οποία προέκυψε η ωφέλεια αυτή, ο λή-

πτης δεν είναι υποχρεωμένος να την αποδώσει, με βάση την εν λόγω διάταξη, στην οποία δεν βρίσκεται έρεισμα η σχετική αγωγή, εκτός αν υπάρχει ειδική διάταξη νόμου, που να επιτρέπει την αναζήτηση. Εξάλλου, βασική προϋπόθεση της απαίτησης από αδικαιολόγητο πλουτισμό είναι η ύπαρξη άμεσης περιουσιακής μετακίνησης μεταξύ του πλουτισμού του λήπτη και της ζημίας άλλου, δηλαδή, για να στηριχθεί η αγωγή από αδικαιολόγητο πλουτισμό, πρέπει να υφίσταται άμεση αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της παροχής ή της ζημίας του ενάγοντος και του πλουτισμού του εναγομένου (ΑΠ 725/2004 Δνη 45.1430, ΑΠ 1238/2005 ΧρΙΔ 2006. 127).

Στην προκειμένη περίπτωση, από την επανεκτίμηση ... αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Οι διάδικοι από του έτους 1992 συνδέθηκαν με αισθηματικό δεσμό και έδωσαν αμοιβαία υπόσχεση γάμου, έκτοτε δε διέμεναν μαζί και με την τότε ανήλικη θυγατέρα της ενάγουσας Ε. σε μισθωμένη κατοικία, αρχικά στη Ν. Δ. Β., στη συνέχεια στο τέρμα της οδού Β. και τελικά, μετά το θάνατο των γονέων της ενάγουσας, κατά το έτος 1998 και την επισκευή της κληρονομικής κατοικίας, επί της οδού Ο. αρ. ..., στη Ν. Δ. Β., μέχρι και το καλοκαίρι του έτους 2003. Η ενάγουσα κατά το διάστημα αυτό δεν εργαζόταν και είχε την επιμέλεια της τότε ανήλικης (γεννηθείσας το έτος 1985) κόρης της. Ο εναγόμενος διατηρούσε παραδοσιακό καφενείο επί της παραλιακής οδού της Α. Μ., με τον τίτλο «Δ.», όπου εργαζόταν ο ίδιος, απασχολώντας παράλληλα και έναν υπάλληλο (σερβιτόρο), τον Γ. Β., τον οποίον στη συνέχεια αντικατέστησε (λόγω ατυχήματος

του τελευταίου το Δεκέμβριο του 2002) ο αδερφός του Α. Β.. Το προσωπικό δε αυτό αρκούσε προκειμένου να λειτουργεί εύρυθμα και ομαλά η εν λόγω επιχείρηση του εναγομένου. Περαιτέρω, αποδείχθηκε ότι οι διάδικοι διαβιούσαν αρμονικά υπό την ίδια κοινή στέγη, όπως προαναφέρθηκε, και συμπεριφέρονταν ως ζευγάρι σε όλες τις κοινωνικές τους εκδηλώσεις (επισκέψεις σε φιλικά σπίτια, κέντρα διασκέδασης, ταξίδια αναψυχής), ενώ ο εναγόμενος είχε αναλάβει όλα τα σχετικά έξοδα από τη συνοίκησή τους, καθώς και αρκετά από τα προσωπικά έξοδα της ενάγουσας, ενώ μερικές φορές βοηθούσε και στα έξοδα σπουδών της θυγατέρας της Ε.. Η σχέση τους αυτή διήρκεσε μέχρι και το καλοκαίρι του 2003, οπότε αυτοί διέλυσαν τη μνηστεία και έκτοτε έπαυσαν να συζούν.

Περαιτέρω, αποδείχθηκε ότι η ενάγουσα, κατά τη διάρκεια της μνηστείας της με τον εναγόμενο, επισκεπτόταν πολύ συχνά το πιο πάνω καφενείο του εναγομένου, κατά δε το επίδικο διάστημα, ήτοι από 15.4.2000 έως 20.8.2003, προσέφερε τις υπηρεσίες της στη λάντζα σε ώρες αιχμής (βραδινές) και βοηθούσε στο συμμάζεμα του καταστήματος κατά το κλείσιμο, οικιοθελώς και με αποκλειστικά δική της πρωτοβουλία, χωρίς να προβάλλει οικονομικές αξιώσεις και χωρίς να υπάρχει κάποιου είδους νομική εξάρτησή της από τον εναγόμενο, με την έννοια του ελέγχου και των δεσμευτικών οδηγιών από αυτόν (εναγόμενο), ο οποίος δεν χρειαζόταν τις υπηρεσίες της ως λαντζέρισσας, αφού το απασχολούμενο προσωπικό και ο ίδιος κάλυπταν επαρκώς τις λειτουργικές ανάγκες του καταστήματος. Επομένως, η πα-

ρουσία της ενάγουσας στο καφενείο του εναγομένου δεν γινόταν προς εκπλήρωση νομικής υποχρέωσης αυτής έναντι τούτου, αλλά στα πλαίσια της σχέσης μνηστείας που υπήρχε μεταξύ τους, η δε προσφορά των ως άνω υπηρεσιών της δεν της προσέδωσε την ιδιότητα της υπαλλήλου και ήταν εντελώς επιβλητική και περιστασιακή. Με βάση τα ανωτέρω προέκυψε ότι η ενάγουσα δεν τελούσε σε νομική εξάρτηση από τον εναγόμενο, με την έννοια που προαναφέρθηκε, ούτε τους συνέδεε απλή σχέση εργασίας (λόγω ελλείψεως βιβλιαρίου υγείας αυτής), όπως η ίδια αβασίμως ισχυρίζεται.

Επίσης, αποδείχθηκε ότι από την ως άνω οικειοθελή και χωρίς αντάλλαγμα παροχή των υπηρεσιών της ενάγουσας ο εναγόμενος δεν έγινε πλουσιότερος, αφού δεν χρειαζόταν τις υπηρεσίες της και δεν ήταν αναγκαίο να προβεί στην πρόσληψη και άλλου προσώπου για την εκτέλεση των υπηρεσιών που παρείχε η ενάγουσα. Εξάλλου, η παροχή των υπηρεσιών της αυτών δεν έγινε χωρίς νόμιμη αιτία, αλλά αιτία αυτής υπήρξε η ηθική υποχρέωσή της από τη σχέση μνηστείας με τον εναγόμενο, ο οποίος κάλυπτε με το εισόδημά του από την πιο πάνω επιχείρησή του όλα τα έξοδα για την κοινή διαβίωσή τους. Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί, προς επίρρωση της παραπάνω κρίσης, ότι η ενάγουσα, αν και είχε διαλυθεί η μνηστεία της με τον εναγόμενο ήδη από το καλοκαίρι του 2003, εντούτοις προσέφυγε στην Επιθεώρηση Εργασίας μόλις τον Οκτώβριο του 2005 και άσκησε την κρινομένη αγωγή της το Νοέμβριο του 2005, ήτοι μετά την πάροδο δύο και πλέον ετών από τη διακοπή της σχέσης τους. Η κρίση

δε αυτή συνάγεται από τη συνεκτίμηση του όλου αποδεικτικού υλικού και δεν αναιρείται από το προσκομιζόμενο και επικαλούμενο από την ενάγουσα αποδεικτικό κατάθεση της Τράπεζας Α. Β., με ημερομηνία 29.4.2002, από την οποία προκύπτει μεν κατάθεση από τον εναγόμενο ποσού 13.500 ευρώ στο όνομα της ενάγουσας, χωρίς όμως να διευκρινίζεται περαιτέρω η αιτία της κατάθεσης αυτής, αν δηλαδή αφορούσε καταβολή για υπηρεσίες που προσέφερε η ενάγουσα στην επιχείρηση του εναγομένου για χρονικό διάστημα πριν από το επίδικο, όπως αβασίμως αυτή ισχυρίζεται, ενόψει και της αοριστίας και ασάφειας επί του θέματος αυτού της ένορκης κατάθεσης της εξετασθείσας στο ακροατήριο του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου μάρτυρός της Χ. Μ..

Με τα δεδομένα αυτά, η αγωγή κρίνεται και από το Δικαστήριο αυτό απορριπτή, εφόσον, όπως αποδείχθηκε, δεν προέκυψε αδικαιολόγητος (χωρίς νόμιμη αιτία) πλουτισμός του εναγομένου σε βάρος της περιουσίας της ενάγουσας. Εφόσον, λοιπόν, και το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο με την εκκαλούμενη απόφαση, ως προς τα θέματα αυτά, στην ίδια κρίση κατέληξε, ορθά το νόμο εφάρμοσε και τις αποδείξεις εκτίμησε και, ως εκ τούτου, οι περί του αντιθέτου ισχυρισμοί της ενάγουσας, που αποτελούν και τους σχετικούς λόγους εφέσεώς της, θα πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι και, κατ' ακολουθίαν, να απορριφθεί η έφεση στο σύνολό της κατ' ουσίαν...

45/2009

Πρόεδρος: Δημ. Ευθυμιάδης

Εισηγητής: Γεωρ. Αποστολάκης

Δικηγόροι: Αθαν. Κωλέττης, Δημ. Σαμαρτζής, Αθαν. Πέτρου, Ουρανία Παπαβασιλείου-Λεπεντσιώτη

Μη επιτρεπτή έφεση κατά εν μέρει οριστικής απόφασης, ούτε ως προς τις οριστικές δ/ξεις, πριν την έκδοση οριστικής απόφασης για όλη τη δίκη.

Επί αντικειμενικής σώρευσης αιτημάτων, μη επιτρεπτή έφεση πριν περατωθεί οριστικά η δίκη ως προς όλα.

Εάν η απόφαση δέχεται την αγωγή ως προς ορισμένα κονδύλια και αναβάλλει την έκδοση οριστικής απόφασης ως προς τα υπόλοιπα, δεν υπόκειται σε έφεση ούτε ως προς την οριστική δ/ξη.

{...}2. Επειδή κατά τη διάταξη του άρθρου 513 παρ. 1 περ. β' ΚΠολΔ έφεση επιτρέπεται μόνο κατά των οριστικών αποφάσεων που περατώνουν όλη τη δίκη για την αγωγή ή την ανταγωγή. Αν η απόφαση είναι κατά ένα μέρος οριστική, δεν επιτρέπεται έφεση ούτε κατά των οριστικών διατάξεων, πριν εκδοθεί οριστική απόφαση στη δίκη. Από την ανωτέρω διάταξη σαφώς προκύπτει, αφού ο νόμος δεν διακρίνει, ότι αν η απόφαση είναι εν μέρει οριστική, δεν επιτρέπεται έφεση ούτε κατά των οριστικών διατάξεων της, πριν από την έκδοση οριστικής απόφασης για όλη τη δίκη, και τούτο προς αποτροπή κατάπτωσης της δίκης και για την ταχεία περάτωση αυτής. Επίσης, επί αντικειμενικής σωρεύσεως αιτήσεων, δεν επιτρέπεται έφεση πριν περατωθεί οριστικά η δίκη ως προς όλα τα αιτήματα που ενώθηκαν στο ίδιο δικόγραφο. Έτσι, σε περίπτωση που η απόφαση δέχεται την αγωγή ως προς ορισμένα κονδύλια και αναβάλλει την έκδοση

οριστικής απόφασης ως προς τα υπόλοιπα μέχρι να διεξαχθούν συμπληρωματικές αποδείξεις ή κηρύσσει अपαράδεκτη τη συζήτηση ως προς κάποια αίτηση, δεν υπόκειται σε έφεση ούτε ως προς την οριστική της διάταξη (ΑΠ 24/2001 ΑρχΝ 2001. 914, ΑΠ 1036/1981 ΕΕΝ 1982. 628, Σ. Σαμουήλ Η Έφεση Αθήνα 2003 σελ. 92 - 94, Κ. Κεραμεύς Ένδικα Μέσα Αθήνα - Θεσσαλονίκη 2002 σελ. 60 - 61).

Επομένως, ως μη οριστική, δεν υπόκειται σε έφεση η απόφαση, με την οποία κηρύσσεται απαράδεκτη η συζήτηση αγωγής αποζημιώσεως για απώλεια εισοδημάτων λόγω τροχαίου ατυχήματος, επειδή δεν προσκομίζεται βεβαίωση κοινοποίησης αντιγράφου της στην αρμόδια Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία του ενάγοντος κατά το άρθρο 10 παρ. 5 του α.ν. 489/1976, όπως προστέθηκε με το άρθρο 10 παρ. 5 εδ. η' ν. 2741/1999, όχι μόνον ως προς την ανωτέρω μη οριστική διάταξη, αλλά ούτε ως προς τις διατάξεις της, με τις οποίες αποφαινεται οριστικά για τα λοιπά κονδύλια, διότι είναι εν μέρει (ως προς τις διατάξεις αυτές) οριστική και εν μέρει μη οριστική (ΑΠ 649/1996 Δνη 1998. 1555, Εφίωαν 200/2007 Αρμ 2008. 452, Κρητικός Αποζημίωση 2002, Συμπλήρωμα, αρ. 2666α σελ. 180, 181) {...}

51/2009

Πρόεδρος: Ναπολέων Ζούκας (Εισηγητής)

Δικηγόροι: Ιωαν. Καραδήμος, Παν. Γκορτσίλας

Η προθεσμία της έφεσης που κινείται με επίδοση της απόφασης τρέχει και κατά του επιδόσαντος διαδίκου.

Επί εκπρόθεσμης αντίθετης έφεσης, ισχύς αυτής ως αντέφεσης, εφόσον αναφέρεται στα εκκληθέντα κεφάλαια και τα αναγκαιώς συνεχόμενα. Τα κεφάλαια της αποθετικής ζημίας και της χρηματικής ικανοποίησης περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο της υπαιτιότητας.

Απαράδεκτη αντέφεση μη κοινοποιηθείσα στον αντίδικο 30 μέρες πριν τη συζήτηση.

Έννοια κατόχου ποιμνίου.

Σύγκρουση μοτοσυκλέτας με ποίμνιο. Αποκλειστική υπαιτιότητα του κατόχου ποιμνίου, που ενώ υποχρεούνταν σε φύλαξη και εποπτεία, άνοιξε την πόρτα ακινήτου και το ποίμνιο εξήλθε ανέλεγκτα, δίχως παρουσία άλλου ατόμου για να επιβλέπει την κίνηση στην οδό και να το οδηγεί με ασφάλεια στον τόπο βοσκής.

Μη συνυπαιτιότητα του οδηγού, που κινούταν με κανονική για τις συνθήκες της οδού ταχύτητα και που, λόγω της αιφνίδιας εισόδου του ποιμνίου στο οδόστρωμα, δεν μπόρεσε να ενεργήσει αποφευκτικό ελιγμό.

Κατά τις διατάξεις των άρθρων 518 παρ. 1, 126 επ. και 144 ΚΠολΔ, η προθεσμία άσκησης της έφεσης είναι τριάντα ημέρες, αν ο εκκαλών διαμένει στην Ελλάδα, η οποία αρχίζει από την επίδοση της απόφασης που περατώνει τη δίκη στο διάδικο ή το νόμιμο εκπρόσωπό του ή τον αναπληρωτή του. Η προθεσμία της έφεσης, που κινείται με την επίδοση της απόφασης, τρέχει όχι μόνο υπέρ του διαδίκου που την επέδωσε, αλλά και κατ' αυτού και, συνεπώς, η έναρξη της προθεσμίας αυτής είναι ενιαία και για τους δύο διαδίκους (βλ. ΑΠ 1207/1975 ΝοΒ 24. 516,

ΕφΑθ 4916/1986 Δ 17. 742, Σαμουήλ Η Έφεση εκδ. 5η (2003) παρ. 375, Βαθρακοκοίλη ΕρμΚΠολΔ άρθρο 518 αριθ. 10). Εξάλλου, κατά το άρθρο 532 ΚΠολΔ, η εκπρόθεσμη έφεση απορρίπτεται ως απαράδεκτη και αυτεπαγγέλτως (βλ. ΟΛΑΠ 1113/1986 ΕΕΝ 53. 460, ΑΠ 1264/1983 ΝοΒ 32. 849, ΕφΑθ 2331/1983 Δνη 25. 143, Βαθρακοκοίλη ό.π. άρθρο 532 αριθ. 4, Σαμουήλ ό.π. παρ. 389). Τέλος, από τη διάταξη του άρθρου 523 παρ. 1 του ίδιου Κώδικα σαφώς προκύπτει ότι αν ασκήθηκαν αντίθετες εφέσεις και η μια από αυτές είναι εκπρόθεσμη, ισχύει αυτή ως αντέφεση, εφόσον όμως αναφέρεται στα κεφάλαια της απόφασης που προσβάλλονται με την εμπρόθεσμη έφεση και σε εκείνα που συνεχονται αναγκαστικά με αυτά (βλ. ΑΠ 246/1980 ΝοΒ 28. 1704, ΑΠ 1499/1984 Δνη 26. 417, ΑΠ 639/1990 Δνη 32. 334, ΑΠ 214/2000 ΝοΒ 2001. 398, ΕφΑθ 7265/1992 Δνη 36. 681, ΕφΑθ 7683/1997 Δνη 40. 410, ΕφΛαρ 356/2008 αδημ., Βαθρακοκοίλη ό.π. άρθρο 523 αριθ. 44 και 66, Σαμουήλ ό.π. παρ. 390).

Στην προκειμένη περίπτωση, κατά της 392/2006 οριστικής απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λάρισας, που δίκασε αντιμωλία των διαδίκων κατά την τακτική διαδικασία (ΚΠολΔ 233 επ.), έχουν ασκήσει αντίθετες εφέσεις και από τα δύο διάδικα μέρη. Όπως προκύπτει από τη σημείωση του αρμόδιου δικαστικού επιμελητή Χ. Ζ., που υπάρχει πάνω σε επικυρωμένο αντίγραφο της εκκαλουμένης απόφασης, το οποίο προσκομίζει και επικαλείται η εναγομένη, η εκκαλουμένη απόφαση επιδόθηκε σ' αυτήν με παραγγελία του πληρεξουσίου δικηγόρου του ενάγοντος στις 10.1.2007. Η έφεση του τελευ-

ταίου κατά της εκκαλουμένης κατατέθηκε, όπως προκύπτει από το προσκομιζόμενο πιστό αντίγραφο αυτής, που είναι νόμιμα επικυρωμένο, στις 12.2.2007 στη Γραμματεία του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λάρισας και συντάχθηκε η 44/12.2.2007 έκθεση κατάθεσης. Επομένως, εφόσον η κρινόμενη έφεση του ενάγοντος, κατοίκου ημεδαπής, κατατέθηκε στον αρμόδιο γραμματέα του Πρωτοδικείου Λάρισας μετά την πάροδο της προθεσμίας των τριάντα ημερών από την επίδοση της εκκαλουμένης απόφασης, είναι εκπρόθεσμη. Η έφεση της εναγομένης είναι εμπρόθεσμη, καθόσον έχει ασκηθεί μέσα στην προθεσμία των τριάντα ημερών από την επίδοση της εκκαλουμένης και ειδικότερα στις 8.2.2007 (βλ. 42/8.2.07 έκθεση του αρμόδιου γραμματέα - ΚΠολΔ 495 επ., 516 και 518 παρ. 1). Είναι, επομένως, τυπικά δεκτή και πρέπει να ερευνηθεί για το παραδεκτό και βάσιμο των λόγων της κατά την ίδια διαδικασία (ΚΠολΔ 524 παρ. 1 και 533).

Όσον αφορά στην έφεση του ενάγοντος, σύμφωνα με όσα προεκτέθηκαν, η έφεση αυτή θα ισχύσει ως αντέφεση, καθόσον τα κεφάλαια της αποθετικής ζημίας και της χρηματικής ικανοποίησης, που πλήττονται με αυτήν, περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο της υπαιτιότητας, που πλήττεται με την εμπρόθεσμη έφεση της εναγομένης (βλ. ΑΠ 1092/2002 Δνη 45. 152, ΕφΛαρ 356/2008 αδημ.). Πρέπει, όμως, να απορριφθεί ως απαράδεκτη, διότι δεν κοινοποιήθηκε στην αντίδικό του τριάντα ημέρες πριν από τη συζήτηση, όπως ορίζει η διάταξη του άρθρου 523 παρ. 2 ΚΠολΔ (βλ. ΟΛΑΠ 33/1990 ΝοΒ 39. 230, Βαθρακοκοίλη ΕρμΚΠολΔ άρθρο 523

αριθ. 25, ίδιου τόμος Η' άρθρο 523 αριθ. 5, Σαμουήλ Η Έφεση εκδ. 5η 2003 παρ. 614). Κληθείς ο πληρεξούσιος δικηγόρος του αντεκκαλούντος από τον Εισηγητή - Δικαστή, κατ' άρθρο 227 ΚΠολΔ, να προσκομίσει αποδεικτικό επιδόσεως αυτής, δήλωσε ότι δεν την επέδωσε.

Ο ενάγων και ήδη αντεκκαλών - εφεσίβλητος με την ένδικη αγωγή του ζήτησε την επιδίκαση αποζημίωσης για αποκατάσταση των θετικών κι αποθετικών του ζημιών, καθώς και χρηματική ικανοποίηση για αποκατάσταση της ηθικής βλάβης, που υπέστη από την επικαλούμενη σε βάρος του άδικη πράξη της εναγομένης και ήδη εκκαλούσης - αντεφεσιβλήτου (σωματική βλάβη). Επί της αγωγής αυτής εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση, η οποία, αφού έκρινε νόμιμη την αγωγή, την έκαμε δεκτή ως βάσιμη και από ουσιαστική άποψη κατά ένα μέρος. Κατά της απόφασης αυτής παραπονείται με την κρινόμενη έφεση η εναγομένη για κακή εκτίμηση των αποδείξεων, ζητώντας να εξαφανιστεί η προσβαλλόμενη απόφαση, ώστε να απορριφθεί η αγωγή.

Από τις καταθέσεις των μαρτύρων ... αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Κατά τις 16.30 της 15ης Απριλίου 2005 ο εφεσίβλητος, οδηγώντας τη με αριθμό κυκλοφορίας ΡΙΡ ... δίκυκλη μοτοσυκλέτα του, μάρκας ΚΑΥΑΣΑΚΙ Ζ750, της ιδιοκτησίας του, ακολουθούσε την επαρχιακή οδό Σ. - Λ., με κατεύθυνση προς την Εθνική οδό Α. - Θ.. Η οδός αυτή είναι διπλής κατεύθυνσης, με μία λωρίδα κυκλοφορίας ανά κατεύθυνση, και σε ευθεία 500 μ. περίπου υπάρχει πινακίδα κινδύνου λόγω διέλευσης οικίστιων ζώων (Κ 18). Υπήρχε φως ημέρας και η κυκλοφο-

ρία των οχημάτων ήταν αραιή. Όταν έφθασε στο ύψος της οικίας της εκκαλούσης και ενώ κινείτο κανονικά στη λωρίδα κυκλοφορίας του και με ταχύτητα ανάλογη με τις επικρατούσες συνθήκες, μη υπερβαίνουσα αυτή των 40 Χ/Ω, αντιλήφθηκε ξαφνικά να εξέρχεται από την οικία αυτής ένα ποίμνιο 40 αιγών, να παρεμβάλλεται στην πορεία του και να καταλαμβάνει ολόκληρο το οδόστρωμα της οδού. Μη μπορώντας να προβεί σε κάποιο αποφευκτικό ελιγμό, λόγω της αιφνίδιας εισόδου των ζώων στην οδό και της κατάληψης ολόκληρου του οδοστρώματος, συγκρούστηκε με το ποίμνιο. Αποτέλεσμα της σύγκρουσης ήταν να τραυματιστεί ο ενάγων, ο οποίος υπέστη εκδορά άκρας χειρός και ρωγμώδες κάταγμα δεξιάς κερκίδος (βλ. το από 23.11.2005 πιστοποιητικό του Γενικού Νοσοκομείου Λ. και την από 24.11.2005 γνωμάτευση του Γενικού Στρατιωτικού Νοσοκομείου), να προκληθούν υλικές ζημιές στη μοτοσυκλέτα του και να θανατωθούν 5 γίδες της εκκαλούσης. Κάτοχος του ποιμνίου κατά τον ως άνω χρόνο ήταν η εκκαλούσα, η οποία χρησιμοποίησε αυτό για το δικό της συμφέρον στο επάγγελμά της ως κτηνοτρόφου. Αυτή είχε τη φυσική εξουσία πάνω στο ποίμνιο και είχε αναλάβει να του παρέχει τροφή, να το στεγάζει και να το φροντίζει σε μόνιμη βάση.

Με βάση τα περιστατικά που εκτέθηκαν πιο πάνω και τα οποία προκύπτουν από τη σαφή και πειστική κατάθεση του αυτόπτη μάρτυρα του εφεσιβλήτου, η σύγκρουση και κατά συνέπεια ο τραυματισμός του εφεσιβλήτου και οι υλικές ζημιές που προκλήθηκαν στη μοτοσυκλέτα του οφείλονται σε αποκλειστική υπαιτιό-

τητα της εκκαλούσης, η οποία ως κάτοχος κατοικίδιων ζώων είχε την υποχρέωση για φύλαξη και εποπτεία αυτών, με σκοπό την προστασία των τρίτων από την επικινδυνότητά τους. Ας σημειωθεί ότι η εκκαλούσα δεν ισχυρίστηκε και ούτε απέδειξε ότι δεν τη βαρύνει πταίσμα για τη φύλαξη και την εποπτεία των ζώων, επειδή κατέβαλε κάθε απαιτούμενη στην περίπτωση επιμέλεια. Αντίθετα, αποδείχθηκε ότι όταν η εκκαλούσα άνοιξε την πόρτα, το ποίμνιο εξήλθε ανεξέλεγκτα, αφού δεν υπήρχε άλλο άτομο, το οποίο να επιβλέπει την κίνηση στην οδό κατά την ώρα της εξόδου του ποιμνίου και να οδηγεί αυτό με τρόπο ασφαλή στον τόπο της βοσκής, που βρισκόταν απέναντι του δρόμου. Το γεγονός αυτό προκύπτει και από την κατάθεση του μάρτυρος της εκκαλούσης. Τον εφεσιβλήτο δεν βαρύνει καμία υπαιτιότητα, καθόσον οδηγούσε τη μοτοσυκλέτα του με σύνεση και διαρκώς τεταμένη την προσοχή του στο ρεύμα πορείας του και με κανονική για τις συνθήκες της οδού ταχύτητα, μη υπερβαίνουσα τα 40 Χ/Ω και ο οποίος, λόγω της αιφνίδιας εισόδου του ποιμνίου στο οδόστρωμα, δεν μπόρεσε να ενεργήσει αποφευκτικό ελιγμό, για να αποφύγει τη σύγκρουση. Για το γεγονός αυτό καταθέτει με σαφήνεια και πειστικότητα ο μάρτυρας του εφεσιβλήτου, ο οποίος ήταν αυτόπτης, κινούμενος με τη δική του μοτοσυκλέτα όπισθεν αυτού περί τα 3 με 5 μ. Χαρακτηριστικά καταθέτει: «... πετάχτηκαν τα γίδια και έπεσαν επάνω μας. Ξαφνικά πετάχτηκαν επάνω μας ... Πήγε να κάνει ελιγμό ο ενάγων, δεν πρόλαβε και τον έριξαν κάτω...». Το γεγονός ότι τραυματίστηκαν θανάσιμα πέντε γίδια οφείλεται στην πρόσκρουση αυ-

τών στη μοτοσυκλέτα. Ο ισχυρισμός της εκκαλούσης για υπερβολική ταχύτητα του εφεσιβλήτου δεν αποδείχθηκε. Αν πράγματι ο τελευταίος έτρεχε με υπερβολική ταχύτητα, θα είχε ως συνέπεια με την πρόσκρουσή του στο ποίμνιο να εκτιναχθεί σε μεγάλη απόσταση και να τραυματιστεί σοβαρά. Αντίθετα, η μικρή ταχύτητα, με την οποία έβαινε, είχε ως συνέπεια με την πρόσκρουση στο ποίμνιο να πέσει στο οδόστρωμα και να υποστεί εκδορές άκρας χειρός και ρωγμώδες κάταγμα δεξιάς κερκίδος. Για τη σωματική βλάβη του εφεσιβλήτου η εκκαλούσα καταδικάστηκε από το Τριμελές Πλημμελειοδικείο Λάρισας σε φυλάκιση πέντε (5) μηνών (βλ. απόφαση 706/2007).

Εφόσον η εκκαλουμένη απόφαση δέχθηκε τα ίδια και θεώρησε αποκλειστική υπαίτιο του ατυχήματος την εκκαλούσα κι απέρριψε την προταθείσα από αυτήν ένσταση συνυπαιτιότητας του εφεσιβλήτου, σωστά εκτίμησε το αποδεικτικό υλικό που προσκομίστηκε και τα περί του αντιθέτου υποστηριζόμενα με τους λόγους του εφετηρίου της εναγομένης είναι απορριπτέα ως αβάσιμα και η έφεσή της απορριπτέα στο σύνολό της ως κατ' ουσία αβάσιμη...

69/2009

Πρόεδρος: Δημ. Ευθυμιάδης
Εισηγήτρια: Παρασκευή Λέων
Δικηγόροι: Γεωρ. Χατζηευθυμίου, Στ. Κρίκης

Μη εκκρεμοδικία από προηγούμενη αγωγή με το αυτό αντικείμενο εξ αναγνώρισης χρέους, αφού η νέα αγωγή θεμελιούται σε διαφορετική νομική βάση της σύμβασης εντολής.

Η αξίωση καταβολής δαπανών μεταφοράς εμπορευμάτων από τον εντολοδόχο για λ/σμό του εντολέα υπόκειται σε 20ετή παραγραφή, αφού δεν πρόκειται για αξίωση μεταξύ εμπόρων για δαπάνες που αφορούν εκτέλεση συμβάσεων πώλησης, για την οποία ισχύει 5ετής παραγραφή. Η ένσταση μη εκπληρωθέντος συναλλάγματος προϋποθέτει ύπαρξη αμφοτεροβαρούς και όχι ετεροβαρούς σύμβασης, όπως η εντολή.

Το δικαίωμα επίσχεσης δεν λαμβάνεται υπόψη αυτεπάγγελα, ούτε μπορεί να προταθεί σε κάθε στάση της δίκης.

Έναρξη υπερημερίας από σαφή και ορισμένη όχληση.

Με την από 6.4.2005 (αρ. κατ. 451/2005) αγωγή ενώπιον του Πρωτοβαθμίου δικαστηρίου (Μονομελούς Πρωτοδικείου Λάρισας) ιστορείτο ότι η ενάγουσα, στα πλαίσια συνεργασίας με την εναγομένη και κατόπιν εντολής της, κατέβαλε για λογαριασμό της προς τρίτους το ποσόν των 15.117,51 Ε για αμοιβή μεταφοράς προϊόντων από την έδρα της εναγομένης στην έδρα της ενάγουσας, με την υπόσχεση ότι θα της τα καταβάλει αργότερα. Ότι κατέβαλε για λογαριασμό της εναγομένης προς τρίτους το ποσόν των 3.838,18 Ε για προωθητικές ενέργειες των προϊόντων της εναγομένης στα Super Market, με την υπόσχεση ότι θα της τα καταβάλει αργότερα. Ότι η εναγομένη δεν έχει καταβάλει τα ανωτέρω ποσά, αν και έχει ομολογήσει ότι τα οφείλει. Ότι η εναγομένη της οφείλει συνολικά το ποσόν των 18.955,69 Ε από την ως άνω αιτία (εντολή) και, όλως επικουρικά, διότι κατέστη αδικαιολογήτως πλουσιότερη σε βά-

ρος της περιουσίας της και ο πλουτισμός της σώζεται ακόμη και σήμερα. Ζήτησε να υποχρεωθεί η εναγομένη να της καταβάλει το ανωτέρω ποσόν των 18.955,69 Ε με το νόμιμο τόκο από την πάροδο της προθεσμίας που τάχθηκε με την υπ' αριθμ. .../7.11.2003 εξώδικη όχληση, άλλως από την επίδοση της αγωγής, μέχρι την εξόφληση. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, με την εκκαλουμένη απόφασή του, αφού έκρινε νόμιμη την αγωγή ως προς την κύρια βάση της, ως στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 713, 721, 722, 340, 346 ΑΚ σε συνδυασμό με αυτές των άρθρων 907, 908 ΚΠολΔ, δέχθηκε την αγωγή ως βάσιμη και κατ' ουσίαν. Κατά της αποφάσεως αυτής παραπονείται τώρα η εκκαλούσα - εναγομένη με την υπό κρίση έφεσή της, για τους περιεχόμενους σ' αυτήν λόγους, που ανάγονται σε εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου και πλημμελή εκτίμηση των αποδείξεων, και ζητεί την εξαφάνισή της, ώστε ακολούθως να απορριφθεί η αγωγή στο σύνολό της.

Από τις ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων ... αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Μεταξύ των διαδίκων υπήρξε μακροχρόνια συνεργασία και, συγκεκριμένα, η ενάγουσα, η οποία εδρεύει στη Λ., προωθούσε και πωλούσε στην ευρύτερη περιοχή της Λ., προϊόντα (χυμούς) της εναγομένης, η οποία έχει την έδρα της στην Α.. Τα έξοδα αποστολής των εμπορευμάτων με μεταφορικά μέσα τρίτων, βάσει της μεταξύ τους συμφωνίας, βάρυναν την εναγομένη. Στα πλαίσια αυτής της συνεργασίας, η ενάγουσα, κατόπιν εντολής της εναγομένης, κατέβαλε για λογαριασμό της προς τρίτους, για αμοιβή μεταφοράς προϊόντων α-

πό την έδρα της εναγομένης - Α. στην έδρα της ενάγουσας - Λ., το συνολικό ποσόν των 15.117,51 Ε, με την υπόσχεση ότι η εναγομένη θα της καταβάλει αργότερα το παραπάνω ποσό. Ειδικότερα εκδόθηκαν οι κάτωθι φορτωτικές με τα αντίστοιχα ποσά: ... Έτσι συνολικά 5.151.290 δρχ ή 15.117,51 Ε. Οι φορτωτικές αυτές εκδόθηκαν από τους αυτοκινητιστές Ι. Λ. - Β. Χ., εκτός των με αριθμό ... που εκδόθηκαν από το Β. Χ.. Στη συνέχεια, κατέβαλε για λογαριασμό της εναγομένης προς τρίτους το ποσό των 3.838,18 Ε για προωθητικές ενέργειες των προϊόντων της εναγομένης στα Super Market, με την υπόσχεση ότι θα της καταβάλει το παραπάνω ποσό αργότερα. Συγκεκριμένα, εκδόθηκαν τα κάτωθι τιμολόγια: .../3.5.2000 για 1.062 Ε, .../8.6.2000 για 1.062 Ε, .../1.10.2002 για 519,45 Ε, .../1.10.2002 για 519,45 Ε και .../1.10.2002 για 675,28 Ε. Από αυτά, τα δύο πρώτα αφορούσαν προβολή και προώθηση προϊόντων της εναγομένης στα Super Market Λ. και τα λοιπά έξοδα μεταφοράς προϊόντων με την εταιρία «Ι. Λ.- Β. Χ.».

Για την ίδια υπόθεση, η ενάγουσα είχε ασκήσει ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λάρισας την υπ' αριθμ. κατ. 220/2.3.2004 αγωγή της, στηριζόμενη σε αναγνώριση χρέους. Επί της αγωγής αυτής εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 56/2005 απόφαση, η οποία απέρριψε αυτή ως ουσιαστικά αβάσιμη, έχει δε κατ' αυτής ασκηθεί η με αριθμ. κατ. 88/16.3.2005 έφεση. Στην προκειμένη περίπτωση, δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της εκκρεμοδικίας (αρθρ. 222 ΚΠολΔ) και, συγκεκριμένα, δεν υπάρχει ταυτότητα νομικής αιτίας (ΑΠ 1260/96 Δνη 26. 40, ΑΠ 1132/99 Δνη 40. 1089), α-

φού η υπό κρίση αγωγή αφορά μεν το αυτό αντικείμενο, θεμελιούται όμως σε διαφορετική νομική βάση, ήτοι τη σύμβαση εντολής. Επομένως, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το οποίο με την εκκαλουμένη απόφασή του απέρριψε την προταθείσα ένσταση εκκρεμοδικίας, ορθά ερμήνευσε και εφήρμοσε το νόμο, όσα δε αντίθετα υποστηρίζει η εκκαλούσα με τον πρώτο λόγο της έφεσής της είναι αβάσιμα.

Περαιτέρω, όπως έχει προαναφερθεί, η καταβολή δαπανών μεταφοράς των συγκεκριμένων εμπορευμάτων έγινε από την εφεσίβλητη - ενάγουσα κατόπιν εντολής και για λογαριασμό της εκκαλούσας - εναγομένης. Πρόκειται, δηλαδή, για αξίωση απόδοσης δαπανών από τη σύμβαση εντολής, για την οποία ισχύει η εικοσαετής παραγραφή του άρθρου 249 ΑΚ και όχι για αξίωση μεταξύ εμπόρων και συγκεκριμένα για δαπάνες που αφορούν εκτέλεση συμβάσεων πωλήσεως, για την οποία ισχύει η παραγραφή του άρθρου 250 ΑΚ. Επομένως, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το οποίο με την εκκαλουμένη απόφασή του και με πλήρη αιτιολογία απέρριψε την προταθείσα ένσταση πενταετούς παραγραφής, ορθά ερμήνευσε και εφήρμοσε το νόμο και οι σχετικοί λόγοι της έφεσης ελέγχονται απορριπτικοί ως αβάσιμοι.

Περαιτέρω, ο ισχυρισμός της εκκαλούσας ότι η εφεσίβλητη δεν εκπληρώνει τη δική της παροχή και συγκεκριμένα δεν παραδίδει τον εξοπλισμό - ψυγεία, που παρέδωσε σ' αυτή στα πλαίσια της συνεργασίας τους, δεν μπορεί να θεμελιώσει την ένσταση του μη εκπληρωθέντος συναλλάγματος, καθόσον, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 374 ΑΚ, προϋπόθεση για την άσκηση της ενστάσεως αυτής εί-

ναι η ύπαρξη έγκυρης αμφοτεροβαρούς συμβάσεως και όχι ετεροβαρούς συμβάσεως, όπως εν προκειμένω η σύμβαση εντολής. Επομένως, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το οποίο με την εκκαλουμένη απόφασή του απέρριψε την προταθείσα ένσταση ως μη νόμιμη, ορθά ερμήνευσε και εφήρμοσε το νόμο και ο σχετικός τρίτος λόγος της έφεσεως ελέγχεται απορριπτικός ως αβάσιμος.

Περαιτέρω, ο διαλαμβανόμενος στον επικουρικός προταθέντα λόγο έφεσεως ισχυρισμός της εκκαλούσας ότι η εκκαλουμένη απόφαση έπρεπε να χαρακτηρίζει την προταθείσα ένσταση μη εκπληρωθέντος συναλλάγματος ως ένσταση επισχέσεως (αρθρ. 325 ΑΚ), κρίνεται απορριπτικός ως αβάσιμος, καθόσον το δικαίωμα επισχέσεως ούτε λαμβάνεται υπόψη αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο, ούτε μπορεί να προταθεί σε κάθε στάση της δίκης.

Η ενάγουσα - εφεσίβλητη με την από 2.11.2003 εξώδικη όχληση, η οποία επεδόθη στην εκκαλούσα - εναγομένη την 7.11. 2003 (βλ. υπ' αριθμ. .../7-11-2003 έκθεση επίδοσης του δικαστικού επιμελητή Δ. Μ.) όχλησε την εκκαλούσα - εναγομένη να καταβάλει το ποσόν των 18.955,56 Ε, τάσσοντας σ' αυτή προθεσμία τριών ημερών από την επίδοση της όχλησης. Η ως άνω όχληση είναι, κατά το περιεχόμενό της, ακριβής, ορισμένη και σαφής, καθόσον καλείται η οφειλέτρια να εκπληρώσει τη συγκεκριμένη παροχή, η οποία προσδιορίζεται κατά είδος. Συνεπώς, από την ως άνω όχληση άρχισε η υπερημερία της εκκαλούσας - εναγομένης. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, το οποίο με την εκκαλουμένη απόφασή του διέταξε

την καταβολή του προαναφερθέντος ποσού από την πάροδο της ταχθείσας τριήμερης προθεσμίας, ήτοι από 11.11.2003, ορθά ερμήνευσε και εφήρμοσε το νόμο και ο σχετικός λόγος της εφέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Τέλος, ο λόγος της εφέσεως, που αφορά την επιδικασθείσα δικαστική δαπάνη εξ 900 ευρώ, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, αφού αυτή κρίνεται εύλογη.

Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω πρέπει να απορριφθεί η έφεση ως αβάσιμη στην ουσία της ...

85/2009

Πρόεδρος: Δημ. Ευθυμιάδης
Εισηγητής: Νικ. Παπαδούλης
Δικηγόροι: Χριστίνα Αργύρη, Κων. Σταυριανός

Για τον καθορισμό της αποζημίωσης λόγω καταγγελίας της σύμβασης εργασίας λαμβάνεται υπόψη η τελευταία στον ίδιο εργοδότη σύμβαση και δεν συνυπολογίζεται ο χρόνος τυχόν προηγούμενης υπηρεσίας του μισθωτού, έστω και στον ίδιο εργοδότη, ούτε ο χρόνος της σύμβασης ορισμένου χρόνου.

Παροχή κινήτρων για πρόωρη αποχώρηση προσωπικού επιχειρήσεων με συναίνεση εργοδότη και καταβολή της μισθής αποζημίωσης απόλυσης.

Η αποζημίωση του μισθωτού λόγω απόλυσης υπολογίζεται βάσει των τακτικών αποδοχών κατά τον τελευταίο μήνα πριν την καταγγελία υπό καθεστώς πλήρους απασχόλησης.

Προσαυξήσεις για εργασία ημερών αργίας, υπερεργασία και νόμιμη υπερωρία παρεχόμενες σταθερά και τακτικά κατά

ορισμένους μήνες κάθε έτους, λόγω αιχμής της παραγωγικής δραστηριότητας, αποτελούν πρόσθετες παροχές, που συνυπολογίζονται για τον καθορισμό της αποζημίωσης.

Μη επιβολή δικ. εξόδων λόγω απόρριψης αντέφεσης, εφόσον αναφέρεται σε ίδιο κεφάλαιο της έφεσης, με την υποστήριξη της οποίας αντικρούσθηκε και η αντέφεση.

Με την από 10.1.2006 (αριθμ. εκθ. καταθέσεως 58/20.1.2006) αγωγή, που απηύθυνε ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λάρισας κατά της άνω εναγομένης και ήδη εκκαλούσας ανώνυμης εταιρείας, ο ενάγων και ήδη εφεσίβλητος ισχυρίστηκε ότι προσέφερε τις υπηρεσίες του στην εναγομένη ως τεχνίτης - χειριστής πλυντηρίου τεύτλων με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ορισμένου χρόνου κατά το χρονικό διάστημα από 3.3.1982 έως 1.3.1985 και με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου από την 1.3.1985 μέχρι την 22.7.2005, οπότε και λύθηκε η εργασιακή σχέση, με οικειοθελή αποχώρησή του, με τη συναίνεση της εναγομένης, λόγω υπαγωγής του στο εφαρμοζόμενο από αυτή πρόγραμμα πρόωρης αποχώρησης με κίνητρα και ότι η τελευταία του κατέβαλε, εσφαλμένα, ως αποζημίωση αποχώρησης το ποσό των 18.754,19 € και ως ποσό κινήτρων πρόωρης αποχώρησης 21.190 €, ενώ έπρεπε να του καταβληθούν για τις ως άνω αιτίες 25.244,96 € και 30.760 € αντίστοιχα. Ζήτησε δε να υποχρεωθεί η εναγομένη να του καταβάλει συνολικά το ποσό των 16.060,77 € νομιμοτόκως από την 23.7.2005, διαφορετικά από την επίδοση

της αγωγής. Το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, με την προσβαλλόμενη απόφασή του, έκρινε νόμιμη την αγωγή, ως στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 361, 648, 345, 346 ΑΚ, 3 ν. 2112/1920, 2, 5 παρ. 1 ν. 3198/1955, του κανονισμού εργασίας της εναγομένης που κυρώθηκε με την αριθμ. 85514/5902/11-0-1965 απόφαση του Υπουργού Εργασίας, εκτός των αιτημάτων: α) προσμέτρησης στο χρόνο διάρκειας της εργασιακής σύμβασης και του χρόνου απασχόλησης δυνάμει της άνω σύμβασης ορισμένου χρόνου, για τον υπολογισμό της νόμιμης αποζημίωσης απόλυσης και β) επιδίκασης τόκων από την 23.7.2005, τα οποία απέρριψε ως μη νόμιμα και ορθώς, εφόσον: 1) για τον καθορισμό της νόμιμης αποζημίωσης λόγω καταγγελίας της σύμβασης εργασίας λαμβάνεται υπόψη η τελευταία στον ίδιο εργοδότη σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου και δεν συνυπολογίζονται ούτε ο χρόνος άλλης τυχόν προηγούμενης υπηρεσίας του μισθωτού έστω και στον ίδιο εργοδότη, ούτε ο χρόνος της σύμβασης ορισμένου χρόνου (ΑΠ 1514/2006, Νόμος, Εφθεσ 3/2006 Αρμ 2006. 267) και 2) δεν έγινε επίκληση όχλησης της εναγομένης για προγενέστερο της επίδοσης της αγωγής χρόνο. Στη συνέχεια, δέχθηκε κατά ένα μέρος ως και κατ' ουσίαν βάσιμη αυτή και υποχρέωσε την εναγομένη να καταβάλει στον ενάγοντα, ως αποζημίωση λόγω αποχώρησης, το ποσό των 1.946,64 Ε και το ποσό των 2.719,89 Ε ως κίνητρο πρόωρης αποχώρησης, ήτοι συνολικά 4.665,93 Ε, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής. Κατά της απόφασης αυτής παραπονείται η εναγομένη με τους λόγους της ένδικης έφεσης, που ανάγονται σε εσφαλμένη ε-

φαρμογή του νόμου και κακή εκτίμηση των αποδείξεων, αιτούμενη τη μεταρρύθμισή της και την απόρριψη της αγωγής στο σύνολό της, καθώς και ο ενάγων με την ένδικη αντέφεσή του και για τον σε αυτή αναφερόμενο λόγο, που ανάγεται σε εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου και ζητεί τη μεταρρύθμισή της, ώστε να γίνει δεκτή στο σύνολό της η αγωγή του.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 8 εδ. α' του ν. 3198/1955 «Μισθωτοί συνδεδεμένοι διά συμβάσεως εργασίας αορίστου διάρκειας, συμπληρώσαντες δεκαπενταετή υπηρεσία παρά τω αυτώ εργοδότη, υπό την έννοιαν της παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 2112/1920 ή του β.δ. της 16/18.7.1920 ή το υπό του οικείου ασφαλιστικού οργανισμού προβλεπομένου ορίου ηλικίας, εν ελλείψει δε τοιούτον το 65° έτος της ηλικίας των, αποχωρούντες της υπηρεσίας τη συγκαταθέσει του εργοδότη, δικαιούνται του ημίσεος της υπό του ν. 2112 ως ετροποποιήθη μεταγενεστέρως ή του β.δ. της 16/18.7.1920 οριζόμενης αποζημίωσης διά την περίπτωσην απροειδοποίητου καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας υπολογιζομένης βάσει των παρ. 1 και 2 του άρθρου 5 του παρόντος». Με το εδάφιο β' του ίδιου άρθρου 8 του ν. 3198/1955, που προστέθηκε με το άρθρο 8 παρ. 4 του ν.δ. 3789/1957 και αντικαταστάθηκε με το άρθρο 5 παρ. 1 του ν. 435/1976 ορίζεται «Μισθωτοί εν γένει, υπαγόμενοι εις την ασφάλισιν οιουδήποτε ασφαλιστικού οργανισμού διά την χορήγησιν συντάξεως, συμπληρώσαντες ή συμπληρούντες τας προς χορήγησιν πλήρους συντάξεως γήρατος προϋποθέσεις, δύνανται, εάν μεν έχουν την ιδιότητα του εργατοτεχνίτου να αποχωρήσουν της ερ-

γασίας, εάν δε έχουν την ιδιότητα του υπαλλήλου, είτε να αποχωρούν της εργασίας ή να απομακρύνονται ταύτης παρά του εργοδότη των, λαμβάνοντας εις τας περιπτώσεις ταύτας, οι μὲν επικουρικῶς ασφαλισμένοι το 40%, οι δὲ μὴ επικουρικῶς ασφαλισμένοι το 50% της αποζημίωσης, την οποία δικαιούνται, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, διὰ την περίπτωση της απροειδοποίητου καταγγελίας της συμβάσεως εργασίας εκ μέρους του εργοδότη. Για τη χορηγούμενη αὐτή αποζημίωση εφαρμόζονται ὅσα ορίζονται στις διατάξεις των άρθρων 1 επ. του ν. 2112/1920 ἢ του β.δ. της 16/18.7.1920, πλὴν των διατάξεων που αφορούν την προειδοποίηση». Από τις ἄνω διατάξεις προκύπτει ὅτι θεσπίστηκε ἡ παροχή κινήτρων για την αποχώρηση του προσωπικού των επιχειρήσεων με τὴ δυνατότητα λύσεως της εργασιακῆς συμβάσεως, με αποχώρηση των εργαζομένων με τὴ συναίνεση του εργοδότη και τὴν καταβολή του μισοῦ της νόμιμης αποζημίωσης ἀπόλυσης (πρβλ. ΑΠ 242/2003, ΑΠ 1369/2003 ΔΕΝ 2004. 68, 244).

Περαιτέρω, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 3 παρ. 3 του ν. 2120/1920 και 5 παρ. 1 του ν. 3198/1955, ἐπὶ καταγγελίας της ἀόριστης διάρκειας εργασιακῆς σύμβασης, ἡ αποζημίωση που οφείλεται στον ἀπολυόμενο μισθωτὸ υπολογίζεται με βάση τις τακτικές ἀποδοχές, που του καταβάλλονται κατὰ τον τελευταῖο μῆνα πριν ἀπὸ τὴν καταγγελία ὑπὸ καθεστῶς πλήρους ἀπασχόλησης (βλ. ο.λ.ΑΠ 1144/1983 ΝοΒ 32, 674, ΑΠ 527/2004 ΕπΕργΔ 2005, 531). Ὡς τακτικές ἀποδοχές θεωροῦνται ὁ μισθός ἢ τὸ ημερομίσθιο και κάθε ἄλλη παροχή σε εἶδος ἢ σε

χρήμα, που χορηγείται σταθερά και μόνιμα, ὡς συμβατικὸ ἢ νόμιμο ἀντάλλαγμα της παρεχόμενης ἀπὸ τὸ μισθωτὸ εργασίας (ΑΠ 413/1991 ΕπΕργΔ 51. 218, ΕφΑθ 4340/2006 Δνη 47. 909). Ἐτσι, συνυπολογίζονται ἡ ἀναλογία των δώρων εορτῶν Πάσχα και Χριστουγέννων και του ἐπιδόματος ἀδείας, τα οποία αὐξάνουν τὴν ἀποζημίωση κατὰ τὸ 1/6, καθώς και οι προσαυξήσεις για εργασία Κυριακῶν, ὑπερεργασία, νόμιμη ὑπερωριακὴ εργασία, νυκτερινὴ εργασία, εφόσον καταβάλλονται σταθερά, μόνιμα και τακτικά κατὰ μῆνα ἢ ἐπαναλαμβάνονται σε ὀρισμένες περιόδους, υπολογιζόμενες κατὰ μέσον ὄρο, ἀν διαφέρουν ἀπὸ μῆνα σε μῆνα (ΑΠ 1205/1998 ΕπΕργΔ 1999. 1065, ΕφΠατρ 1001/2003 ΑρχΝ 2004. 446, ΕφΘεσ 2656/2003 Αρμ 2004. 91).

Στὴν προκειμένη περίπτωση, ἀπὸ τὴν ἐκτίμηση των ἐνόρκων καταθέσεων ... ἀποδείχθηκαν τα ἐξῆς: Ἐπειτα ἀπὸ σύμβαση ἐξαρτημένης εργασίας ἀορίστου χρόνου, ἡ ἐναγόμενη ἀνώνυμη εταρεία, ἡ ὁποία διατηροῦσε στὴ Λ. εργοστάσιο παραγωγῆς ζάχαρης, προσέλαβε τὸν ἐνάγοντα τὴν 1.3.1985 ὡς τεχνίτη - χειριστὴ πλυντηρίου ζαχαροτεϋτλων. Ἐκτοτε, ὁ ἐνάγων προσέφερε συνεχῶς τις υπηρεσίες του στὴν ἐνάγουσα με τὴν ὡς ἄνω εἰδικότητα μέχρι τὴν 22.7.2005, ὁπότε λύθηκε ἡ εργασιακὴ σύμβαση, μετὰ τὴν ἀποδοχὴ της σχετικῆς αἴτησης του ἐνάγοντος για ἐνταξί του στὸ πρόγραμμα πρόωρης ἀποχώρησης των εργαζομένων με κίνητρα, που ἐφάρμοσε ἡ ἐναγομένη. Οι τακτικές ἀποδοχές του ἐνάγοντος κατὰ τον τελευταῖο μῆνα πριν τὴ λήξη της εργασιακῆς του σύμβασης ἀνέρχονταν στὸ μὴ ἀμφισβητούμενο ποσὸ των 1.652,54 Ε. Κατὰ

τους μήνες δε Αύγουστο, Σεπτέμβριο, Οκτώβριο και Νοέμβριο εκάστου έτους, καθόλο το χρονικό διάστημα διάρκειας της εργασιακής του σύμβασης, ο ενάγων παρείχε τις υπηρεσίες του στην εναγόμενη επιτηρεσίως κατά τις Κυριακές ή νόμω εξαιρετέες ημέρες, αλλά και νομίμως υπερωριακώς και κατά τη νύχτα, λόγω του ότι ήταν περίοδος αιχμής λειτουργίας του εργοστασίου της, λαμβάνοντας τις σχετικές νόμιμες προσαυξήσεις. Οι προσαυξήσεις αυτές για την εργασία ημερών αργίας, υπερεργασία και νόμιμη υπερωριακή εργασία παρέχονταν στον ενάγοντα σταθερά και μόνιμα κατά τους μήνες Αύγουστο, Σεπτέμβριο, Οκτώβριο και Νοέμβριο εκάστου έτους, καθόλο το χρονικό διάστημα της εργασιακής του σχέσης, ως τακτικό αντάλλαγμα για την εργασία του κατά τους μήνες αυτούς, όχι όμως και κατά τους άλλους μήνες εκάστου έτους, που η παραγωγική δραστηριότητα του εργοστασίου της εναγομένης ήταν μειωμένη και αποτελούν πρόσθετες παροχές, που συνυπολογίζονται για τον καθορισμό της αποζημίωσης λόγω καταγγελίας από τον εργοδότη της αόριστης διάρκειας σύμβασης εργασίας. Κατά το ανωτέρω χρονικό διάστημα οι πρόσθετες παροχές, που ο ενάγων λάμβανε, ήταν κυμαινόμενες, δηλαδή διέφεραν από μήνα σε μήνα, οπότε, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα στη μείζονα νομική πρόταση της παρούσας, για τον υπολογισμό τους λαμβάνεται υπόψη ο μέσος όρος του προηγούμενου χρονικού διαστήματος.

Λόγω λύσης αυτοδικαίως της εργασιακής του σύμβασης την 22.7.2005, όπως προαναφέρθηκε, ο ενάγων, που παρείχε συνεχώς τις υπηρεσίες του στην εναγομέ-

νη κατά το χρονικό διάστημα 1.3.1985 έως 22.7.2005, δικαιούνταν ως αποζημίωση το μισό 16 μηνιαίων αποδοχών (τακτικών μετὰ των προσαυξήσεων, υπό την προεκτεθείσα έννοια) του μήνα Ιουνίου 2005, καθώς και το 1/6 της αποζημίωσης αυτής για αναλογία επιδομάτων εορτών Χριστουγέννων, Πάσχα και κανονικής αδειάς. Ειδικότερα, για τον υπολογισμό της νόμιμης αποζημίωσης, που έπρεπε να λάβει ο ενάγων, πρέπει να υπολογισθούν οι προαναφερόμενες προσαυξήσεις για εργασία Κυριακών και η αμοιβή και προσαυξήσεις για υπερεργασία, νόμιμη υπερωριακή απασχόληση, νυκτερινή εργασία, καθώς και για οδοιπορικά έξοδα, εφόσον η χορήγησή τους γινόταν από την εναγόμενη περιοδικά και σταθερά, χωρίς αυτή να εξαρτάται από την πραγματοποίησή τους και δεν αποδιδόταν σχετικός λογαριασμός από τον ενάγοντα μισθωτό, που αυτός έλαβε εντός των τελευταίων 12 μηνών πριν την αποχώρησή του, να διαιρεθεί το σύνολό τους διά των 12 μηνών, το προκύπτουν δε ποσό να προστεθεί στις τακτικές αποδοχές του μήνα Ιουνίου 2005. Ο ενάγων έλαβε πέραν των τακτικών αποδοχών του και πρόσθετες αποδοχές για προσαυξήσεις λόγω υπερωριών, αργιών, νυκτερινών και οδοιπορικών εξόδων κατά τους μήνες Αύγουστο, Σεπτέμβριο, Οκτώβριο και Νοέμβριο 2004 το μη αμφισβητούμενο συνολικό ποσό των $(168,73 + 686,53 + 770,05 + 435,31 =) 2.060,62 \text{ €}$ και ο ετήσιος μέσος όρος αυτών ανήλθε στο ποσό των $(2.060,62 : 12) = 171,71 \text{ €}$. Επομένως, για τον υπολογισμό της νόμιμης αποζημίωσης, που δικαιούνταν να λάβει ο ενάγων, έπρεπε να συνυπολογισθεί στο ποσό των τακτικών αποδοχών αυτού κατά το μήνα

Ιούνιο 2005 από 1.652,54 ευρώ και το ανωτέρω ποσό των 171,71 ευρώ, ήτοι συνολικά $(1.652,54 + 171,71 =) 1.824,25$ E. Με βάση το ποσό αυτό, ο ενάγων δικαιούνταν να λάβει ως αποζημίωση το μισό 16 μηνιαίων μισθών $(8 \times 1.824,25 =) 14.594$ E + $(1/6$ για αναλογία επιδομάτων εορτών Χριστουγέννων, Πάσχα και επιδόματος αδείας από $2.432,33$ E $=) 17.026,33$ E + $(2$ επί πλέον μισθούς σύμφωνα με την από 1.1.2004 ισχύουσα Συλλογική Σύμβαση Εργασίας από $3.648,50$ E $=) 20.674,83$ E + $25,40$ E ως αποζημίωση αντιτίμου ζάχαρης, ήτοι συνολικά $20.700,23$ E. Έναντι του ποσού αυτού έλαβε $18.754,19$ E και απέμεινε οφειλόμενο υπόλοιπο από $(20.700,23 - 18.754,19 =) 1.046,04$ E. Τα ίδια δεχόμενο και το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο με την προσβαλλόμενη απόφασή του, ορθά ερμήνευσε και εφάρμοσε το Νόμο και εκτίμησε τις αποδείξεις που τέθηκαν υπό την κρίση του ως προς τα συγκεκριμένα θέματα και όσα αντίθετα υποστηρίζει η εναγόμενη με τους σχετικούς πρώτο και δεύτερο λόγους της κρινόμενης έφεσής της και ο ενάγων με την κρινόμενη αντέφεσή του, πρέπει να απορριφθούν ως ουσιαστικά αβάσιμα.

Περαιτέρω, από τις ίδιες πιο πάνω αποδείξεις αποδείχθηκε ότι με την από 8.3.2005 απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της εναγομένης ανώνυμης εταιρείας αποφασίστηκε η χορήγηση κινήτρων για την πρόωρη αποχώρηση του προσωπικού της, ήτοι η καταβολή σε κάθε αποχωρούντα μισθωτό ποσού, ανερχομένου στο 33% του συνολικού κόστους μισθοδοσίας παραμονής στην Υπηρεσία για υπολειπόμενα τρία έτη προς συνταξιοδότησή του (κάθε έτος υπολογιζόμενο προς

16 μισθούς, όπως δεν αμφισβητείται). Με την από 22.6.2005 απόφαση του ΔΣ της εναγομένης εγκρίθηκε η από 28.3.2005 αίτηση του ενάγοντος περί υπαγωγής του στο άνω πρόγραμμα πρόωρης αποχώρησης, με αποτέλεσμα τη λύση της υφιστάμενης εργασιακής σχέσης, οπότε η εναγομένη οφείλει να καταβάλει στον ενάγοντα ως κίνητρο για την πρόωρη αποχώρηση του τελευταίου από την εργασία, που είχε αποζημιωτικό χαρακτήρα, 48 μηνιαίους μισθούς, το ποσό εκάστου του οποίου υπολογίζεται με βάση τις τακτικές αποδοχές αυτού του μήνα Ιουνίου 2005, συνυπολογιζόμενου του προεκτεθέντος ποσού των μέσων ετήσιων πρόσθετων αποδοχών, ύψους $171,71$ E, ήτοι συνολικά $(1.652,54 + 171,71 =) 1.824,25$ E, εφόσον στο ποσό αυτό θα ανερχόταν το κόστος παραμονής του ενάγοντος στην εργασία για την ενάγουσα. Επομένως, ο ενάγων δικαιούνταν για την αιτία αυτή το ποσό των $(48 \times 1.824,25 =) 87.564$ X $33\% =) 28.896,12$ E. Έναντι αυτού, η εναγομένη του κατέβαλε $26.176,23$ E και απέμεινε οφειλόμενο υπόλοιπο από $(28.896,12 - 26.176,23 =) 2.719,89$ E. Στην ίδια κρίση κατέληξε και το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο με την εκκαλούμενη απόφασή του και, συνεπώς, δεν έσφαλε ως προς το συγκεκριμένο θέμα από κακή εκτίμηση των αποδείξεων, που τέθηκαν υπό την κρίση του. Επομένως, ο σχετικός τρίτος και τελευταίος λόγος της ένδικης έφεσης, με τον οποίο υποστηρίζονται τα αντίθετα, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Κατά συνέπειαν, πρέπει να απορριφθούν οι κρινόμενες έφεση και αντέφεση ως ουσιαστικά αβάσιμες.

Κατόπιν αυτών, η αίτηση της εναγομέ-

νης περί επαναφοράς των πραγμάτων στην προηγούμενη κατάσταση, λόγω του ότι κατέβαλε εκουσίως στον ενάγοντα το άνω επιδικασθέν με την προσβαλλόμενη απόφαση ποσό των 4.665,93 €, ως προς το οποίο κηρύχθηκε αυτή προσωρινά εκτελεστή, αν και παραδεκτως υποβλήθηκε με τις προτάσεις ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου (αρθ. 914 εδ. β' ΚΠολΔ), είναι απορριπτέα ως άνευ αντικειμένου. Η εκκαλούσα, που ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα του εφεσιβλήτου του παρόντος βαθμού δικαιοδοσίας (αρθ. 176, 183, 191 παρ. 2 ΚΠολΔ), όπως ορίζεται στο διατακτικό. Αντίθετα, δεν θα επιβληθούν σε βάρος του εφεσιβλήτου δικαστικά υπέρ της εκκαλούσας, λόγω απόρριψης της αντέφεσής του, εφόσον για την αντίκρουσή της αυτή δεν κατέβαλε ιδιαίτερη προσπάθεια και δεν υποβλήθηκε σε έξοδα, αφού η εν λόγω αντέφεση αναφέρεται σε ίδιο κεφάλαιο της έφεσης και, υποστηρίζοντας την έφεσή της, συγχρόνως αντέκρουε την αντέφεση.

90/2009

Πρόεδρος: Δήμητρα Κώνστα

Εισηγητής: Ναπολέων Ζούκας

Δικηγόροι: Γεωρ. Καλτσογιάννης, Στ. Λυμπερδόπουλος

Ανυπόστατη η καταγγελία εργοδότη νομικού προσώπου, γενόμενη από φυσικό πρόσωπο στερούμενο εξουσίας αντιπροσώπευσης, ελλείπει προηγούμενης πληρεξουσιότητας του αρμόδιου καταστατικού οργάνου. Μη ευθύνη νη σε καταβολή μισθών υπερημερίας στο μισθωτό, που έπαυσε να προσφέρει την εργασία μετά την ανυπόστατη καταγγελία, ενώ αν συ-

νεχίζει την προσφορά εργασίας και το νη την αποκρούει, τότε περιέρχεται σε υπερημερία.

Επίσχεση εργασίας, λόγω αξιολογής επανειλημμένης καθυστέρησης πληρωμής των αποδοχών του μισθωτού.

Ανυπόστατη καταγγελία σύμβασης εργασίας υπογραφόμενη από τον πληρεξούσιο δικηγόρο, χωρίς εξουσιοδότηση από το ΔΣ του εργοδότη νη, το οποίο όμως, λόγω ασκηθέντος δικαιώματος επίσχεσης εργασίας, περιάγεται σε υπερημερία.

{...}Από τις διατάξεις των άρθρων 167, 232, 238, 669, 672, 65, 67, 68 και 70 του ΑΚ συνάγεται ότι για να είναι έγκυρη η καταγγελία της σύμβασης εργασίας και να επιφέρει τα έννομα αποτελέσματά της, πρέπει να ενεργηθεί από τον εργοδότη ή από το νόμιμο αντιπρόσωπο αυτού και όχι από αντιπρόσωπο, ο οποίος δεν είχε εξουσία αντιπροσώπευσής του και, επομένως, δεν είχε εξουσία να καταγγείλει τη σύμβαση. Προκειμένου δε περί νομικού προσώπου, πρέπει να ενεργηθεί από το φυσικό πρόσωπο, που εκφράζει τη βούλησή του σύμφωνα με το νόμο ή το καταστατικό ή τον εσωτερικό κανονισμό του. Η καταγγελία της σύμβασης εργασίας, που έγινε στο όνομα νομικού προσώπου, από φυσικό πρόσωπο, το οποίο δεν είχε εξουσία αντιπροσώπευσής του και, επομένως, δεν είχε την εξουσία να καταγγείλει τη σύμβαση εργασίας, γιατί δεν είχε την προηγούμενη πληρεξουσιότητα του αρμόδιου κατά το καταστατικό ή τον κανονισμό οργάνου αυτού (νομικού προσώπου), είναι ανυπόστατη και ξένη για το νομικό πρόσωπο, το οποίο στην περίπτωση αυτή δεν ευθύνεται έναντι του εργαζόμε-

νου, ο οποίος έπαυσε να προσφέρει την εργασία του εξαιτίας της ανυπόστατης καταγγελίας, να του καταβάλει μισθούς υπερημερίας. Αν, όμως, μετά την ανυπόστατη αυτή καταγγελία ο εργαζόμενος προσφέρει την εργασία του και το νομικό πρόσωπο την αποκρούει, τότε περιέρχεται πλέον αυτό σε υπερημερία και υποχρεούται να καταβάλει στον εργαζόμενο τις αντίστοιχες αποδοχές υπερημερίας (βλ. ΑΠ 342/1997 ΕΕΔ 58. 297, ΑΠ 471/2000 ΕΕΔ 60. 263, ΑΠ 1237/2007 Δνη 48. 1410, ΕφΑθ 2664/2007 ΔΕΝ 63. 1487, Εφθεσ 3275/1998 Αρμ 53. 232, Εφθεσ 857/2001 Αρμ 55. 1236, ΕφΛαρ 713/2001 αδημ., Ντάσιος Εργατικό Δικονομικό Δίκαιο εκδ. 1986 τόμος Α1 παρ. 100 σελ. 437).

Στην προκειμένη περίπτωση από τις καταθέσεις των μαρτύρων ... αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Με τη .../1995 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου της ήδη καταργηθείσας κοινότητας του Α. Δ. συστήθηκε αμιγής κοινοτική επιχείρηση με την επωνυμία «Κέντρο Άτυπης Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης Κοινότητας Α. Δ.», η οποία είχε ως σκοπό την υλοποίηση προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης. Με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, που καταρτίστηκε εγγράφως στις 6.1.1997 μεταξύ του νόμιμου εκπροσώπου της ως άνω Κοινοτικής Επιχείρησης και της εφεσιβλήτου, η τελευταία προσλήφθηκε από την επιχείρηση για να προσφέρει τις υπηρεσίες της στην οργάνωση και λειτουργία της γραμματείας και των σχολών τεχνών της, καθώς και να προσφέρει τις υπηρεσίες της σε θέματα γραμματειακής υποστήριξης στην κοινοτι-

κή επιχείρηση με την επωνυμία «Αναπτυξιακή Επιχείρηση Κοινότητας Α. Δ.», έναντι μηνιαίου μισθού, καθοριζόμενου από τις εκάστοτε ισχύουσες ΣΣΕ του κλάδου της. Με την ως άνω ιδιότητά της η εφεσιβλήτος πρόσφερε τις υπηρεσίες της αρχικά στην αμιγή κοινοτική επιχείρηση με την επωνυμία «Κέντρο Άτυπης Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης Κοινότητας Α. Δ.» και ακολούθως στην αμιγή κοινοτική επιχείρηση με την επωνυμία «Αναπτυξιακή Επιχείρηση Κοινότητας Α. Δ.» Με το ν. 2539/1997 η ανωτέρω κοινότητα καταργήθηκε με τη συνένωσή της με άλλες κοινότητες, από την οποία προέκυψε ο Δήμος Μ., στον οποίο περιήλθαν οι ως άνω κοινοτικές επιχειρήσεις. Με την 47/1999 απόφαση του δημοτικού συμβουλίου καταργήθηκαν οι ως άνω κοινοτικές επιχειρήσεις. Με την 48/1999 απόφαση του συστήθηκε νέα αμιγής δημοτική επιχείρηση, με την επωνυμία «Ενιαία Δημοτική Αναπτυξιακή Επιχείρηση Μ. Αμιγής Δημοτική Επιχείρηση» και το διακριτικό τίτλο «Αναπτυξιακή Επιχείρηση Δήμου Μ.» (εκκαλούν). Στις 5.7.1999 ο νόμιμος εκπρόσωπος αυτού κατήγγειλε εγγράφως την εργασιακή σύμβαση της εφεσιβλήτου, χωρίς να της καταβάλει τη νόμιμη αποζημίωση απόλυσής της. Με την 27/2000 απόφαση του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, η οποία κατέστη ήδη αμετάκλητη (βλ. 1406/2002 απόφαση του ΑΠ), η ως άνω καταγγελία κρίθηκε άκυρη ως παράνομη και καταχρηστική. Έκτοτε, η εφεσιβλήτος συνέχισε να προσφέρει τις υπηρεσίες της ως υπαλλήλου της γραμματείας στο εκκαλούν με πλήρη απασχόληση, αμειβόμενη με μηνιαίο μισθό, καθοριζόμενο από τις ισχύουσες εκάστοτε ΣΣΕ του κλάδου της.

Στις 19.6.2002 το εκκαλούν όφειλε στην εφεσίβλητο για μισθούς και επιδόματα το ποσό των 20.000 Ε. Για το λόγο αυτό, η τελευταία άσκησε ενώπιον του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου την από 19.6.2002 αγωγή της. Με το 3/16.1.2004 πρακτικό συμβιβασμού αυτού, το εκκαλούν αναγνώρισε την οφειλή και συμφωνήθηκε η τμηματική καταβολή του μέχρι την 30.12.2005. Μέχρι και την 5.9.2006 το εκκαλούν είχε καταβάλει στην εφεσίβλητο μόνο το ποσό των 4.700 Ε.

Περαιτέρω, αποδείχθηκε ότι το εκκαλούν δεν κατέβαλε στην εφεσίβλητο τους μισθούς της από το Μάρτιο 2006 έως και Αύγουστο 2006, καθώς και τις αποδοχές αδείας και το επίδομα αδείας, συνολικού ποσού 8.232,15 Ε (1097,62 Ε Χ 6μ + 1.097,62 + 548,81). Έναντι του ποσού αυτού, το εκκαλούν κατέβαλε στην εφεσίβλητο τους μισθούς των μηνών Μαρτίου και Απριλίου ποσού 2.195,24 Ε και αρνείται να της καταβάλει το υπόλοιπο ποσό των 6.036,91 Ε. Από το ποσό αυτό πρέπει να αφαιρεθεί το ποσό των 149,06 Ε, που αφορά έξοδα κινητού τηλεφώνου της εφεσίβλητου, που συμφώνησε να αφαιρεθεί (βλ. το από 29.12.2006 έγγραφο). Το οφειλόμενο από το εκκαλούν στην εφεσίβλητο ποσό ανέρχεται στο ποσό των 5.887,85 Ε. Η τελευταία, το χρονικό αυτό διάστημα, αντιμετώπισε σημαντικό οικονομικό πρόβλημα, λόγω του ότι είναι μητέρα δύο τέκνων, από τα οποία το ένα ήταν φοιτήτρια κι αναγκάστηκε να δεχθεί την οικονομική βοήθεια του πατέρα της κι άλλων συγγενικών προσώπων. Το εκκαλούν από τη σύναψη της εργασιακής σύμβασης καθυστέρησε την καταβολή των μισθών, με αποτέλεσμα η εφεσίβλητος με

την από 5.9.2006 δήλωσή της, που επέδωσε στο εκκαλούν αυθημερόν (βλ. .../5.9.2006 έκθεση επίδοσης του δικαστικού επιμελητή Ι. Μ.), να προβεί σε άσκηση του δικαιώματος επίσχεσης της εργασίας της, απέχοντας από την παροχή αυτής εωσότου ικανοποιηθούν οι οικονομικές της απαιτήσεις. Η άσκηση του δικαιώματος αυτού της εφεσίβλητου κρίνεται εύλογη και θεμιτή, εντός των ορίων που επιβάλλουν η καλή πίστη και τα συναλλακτικά ήθη, καθόσον υπήρξε αξιόλογη και επανειλημμένη καθυστέρηση στην πληρωμή των αποδοχών της και με την άσκησή του η εφεσίβλητος επιδίωκε την ικανοποίηση της αξίωσής της. Το εκκαλούν, αντιδρώντας στην άσκηση του ως άνω δικαιώματος της εφεσίβλητου, στις 20.9.2006 κοινοποίησε σ' αυτήν εξώδικη δήλωση, με την οποία ζητούσε να του παραδώσει το βιβλίο παρουσιών της υπηρεσίας, το βιβλίο αδειών, καθώς και να αποδώσει λογαριασμό από τις εισπράξεις των πραγματοποιηθεισών πολιτιστικών εκδηλώσεων, κατηγορώντας την ότι παράνομα παρακρατεί αυτά και ότι έχει υπεξαιρέσει τα ως άνω ποσά. Μάλιστα, για τις πράξεις αυτές κατέθεσε την από 30.1.2007 έγκλησή του, ενώ στις 18.10.2006 προέβη σε έγγραφη καταγγελία της σύμβασης εργασίας, την οποία επέδωσε στην εφεσίβλητο στις 26.10.2006 (βλ. .../26.10.2006 έκθεση επίδοσης του αρμόδιου δικαστικού επιμελητή Φ. Σ.). Την καταγγελία αυτή υπογράφει ο πληρεξούσιος δικηγόρος, χωρίς να έχει σχετική εξουσιοδότηση από το Δ.Σ. του εκκαλούντος.

Κατά το άρθρο 279 παρ. 1 του π.δ. 410/1995, στο οποίο παραπέμπει το άρ-

θρο 9 της 126019/26.5.1999 απόφασης του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Θ., με την οποία συστήθηκε το εκκαλούν, το Διοικητικό Συμβούλιο του εκκαλούντος διοικεί και διαχειρίζεται τις υποθέσεις αυτού. Συνεπώς, ο πληρεξούσιος δικηγόρος ήταν πρόσωπο ξένο προς το εκκαλούν, καθώς δεν ήταν ούτε καταστατικό όργανο, ούτε πρόσωπο εξουσιοδοτημένο από το καταστατικό όργανο. Επομένως, η ανωτέρω καταγγελία δεν είναι άκυρη, αλλά ανυπόστατη, που δεν επιφέρει κανένα έννομο αποτέλεσμα. Η εργασιακή σχέση δεν λύεται και η εφεσίβλητος οφείλει να εξακολουθήσει να προσφέρει τις υπηρεσίες της και το εκκαλούν δεν περιάγεται σε κατάσταση υπερημερίας. Όπως προεκτέθηκε, η εφεσίβλητος με την από 5.9.2006 δήλωσή της, που επέδωσε στο εκκαλούν αυθημερόν, άσκησε το δικαίωμα της επίσχεσης της εργασίας της και από τότε απαλλάσσεται από την υποχρέωση για την παροχή της εργασίας, ενώ το εκκαλούν κατέστη υπερήμερο και ευθύνεται στην πληρωμή των μισθών υπερημερίας, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 656 παρ. 1 ΑΚ, καθόσον η εφεσίβλητος είχε στη διάθεση αυτού την εργασία, ώστε αν ικανοποιείτο η αξίωσή της, να είναι σε θέση να την παράσχει. Η δε αξίωση της εφεσίβλητου, για την οποία άσκησε το δικαίωμα της επίσχεσης εργασίας, δεν ικανοποιήθηκε έως σήμερα.

Σύμφωνα με τις σκέψεις αυτές το εκκαλούν οφείλει στην εφεσίβλητο, λόγω της υπερημερίας του, να της καταβάλει τους αιτούμενους μισθούς του διαστήματος από 6.9.2006 έως 31.5.2007, συνολικού ποσού 9.878,58 Ε (1.097,62 Ε Χ 9 μ.).

Το ποσό αυτό οφείλεται με το νόμιμο τόκο από τότε που το κάθε μερικότερο ποσό (μισθός) κατέστη απαιτητό, ήτοι από το τέλος κάθε μήνα. Επιπλέον, οφείλει και το ποσό των 5.887,85 Ε για δεδουλευμένα Μαΐου 2006 έως 5 Σεπτεμβρίου 2006, αποδοχών αδείας και επιδόματος αδείας. Και το ποσό αυτό με το νόμιμο τόκο από τότε που το κάθε μερικότερο ποσό κατέστη απαιτητό, ήτοι από το τέλος κάθε μήνα. Κρίνοντας το πρωτοβάθμιο δικαστήριο με την εκκαλουμένη απόφασή του ότι η καταγγελία της εργασιακής σύμβασης είναι άκυρη κι όχι ανυπόστατη, εσφαλμένα ερμήνευσε κι εφάρμοσε τις διατάξεις των άρθρων, που εκτίθενται στην αρχή αυτής της σκέψης. Επιδικάζοντας δεδουλευμένες αποδοχές προέβη σε σύννομη και προσήκουσα εκτίμηση των αποδείξεων. Επιδικάζοντας δε μισθούς υπερημερίας, αν και με διαφορετική αιτιολογία, η οποία αντικαθίσταται από την ανωτέρω, δεν έσφαλε στην εκτίμηση του αποδεικτικού υλικού που προσκομίστηκε.

Κατόπιν τούτων, πρέπει να γίνει δεκτή η έφεση και για το ενιαίο της εκτέλεσης να εξαφανιστεί η εκκαλουμένη απόφαση, να κρατηθεί η αγωγή από το παρόν Δικαστήριο κατ' άρθρο 535 παρ. 1 ΚΠολΔ και, απορριπτομένων των αιτημάτων περί αναγνώρισης της ακυρότητας, αποδοχής των υπηρεσιών και απειλής χρηματικής ποινής, να γίνει δεκτή ως βάσιμη και από ουσιαστική άποψη κατά ένα μέρος. Υποχρεωθεί δε το εναγόμενο να καταβάλει στην ενάγουσα το ποσό των 15.766,43 Ε, με το νόμιμο τόκο από τότε που το κάθε μερικότερο ποσό, που αναφέρεται ανωτέρω, κατέστη απαιτητό...

277/2009

Πρόεδρος: Δήμητρα Κώνστα
Εισηγήτρια: Μαρία Τζέρμπου
Δικηγόροι: Νικ. Παπαπέτρου, Κων. Ευθυμίου

Εκδίκαση ανακοπής κατά εκτέλεσης με την τακτική διαδικασία, εκτός αν για τη διάγνωση της εκτελεστέας αξίωσης εφαρμόσθηκε ειδική διαδικασία.

Επί μη εκδίκασης κατά προσήκουσα διαδικασία, το εφετείο, εάν εξαφανίσει την εκκαλουμένη, δικάζει κατά την προσήκουσα.

Το επιτρεπτό των ενδίκων μέσων κρίνεται τόσο από την εφαρμοσθείσα, όσο και από την εφαρμοστέα διαδικασία.

Εκδίκαση αγωγής αμοιβής μηχανικού κατά τη διαδικασία των διαφορών για αμοιβές εκ παροχής εργασιών.

Εκ προσωρινά εκτελεστής απόφασης δεν παράγεται δεδικασμένο, αλλά υφίσταται το εκ του 269 ΚΠολΔ απαράδεκτο ως προς την προβολή αντιρρήσεων.

Μη ανάκληση οριστικών αποφάσεων και μη προβολή ενστάσεων κατά εκτέλεσης προσωρινά εκτελεστής απόφασης.

Επί κατάσχεσης επικαρπίας ακινήτου εφαρμόζεται η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης για ακίνητα και όχι κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων.

Επί ελαττώματος κατασχετήριας έκθεσης, ακυρότητα της κατάσχεσης με συνδρομή βλάβης. Επί μη δημοσίευσης της περίληψης κατάσχεσης και μη εγγραφής στα βιβλία κατασχέσεων, ακυρότητα του πλειστηριασμού και όχι της έκθεσης κατάσχεσης ή της περίληψής της.

Η αμοιβή του δικηγόρου για σύνταξη επιταγής προς πληρωμή δεν μπορεί να υ-

περβεί το 1/4 του ποσού της οφειλής.

Η επιταγή προς πληρωμή αποτελεί εκτελεστό τίτλο ως προς το επιτασσόμενο ποσό αμοιβής για σύνταξη επιταγής και έξοδα απογράφου, εφόσον περιλαμβάνει τα νόμιμα ελάχιστα όρια, άλλως ακυρότητα της κατά το υπερβάλλον.

{...}Ο εφesiβλητος - ανακόπτων με την ανακοπή του, την οποία απηύθυνε ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Βόλου, ιστορούσε ότι η εκκαλούσα - καθής η ανακοπή, αρχιτέκτων μηχανικός Β., με τίτλο εκτελεστό τη με αριθμό 662/2006 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Βόλου, η οποία κηρύχθηκε προσωρινά εκτελεστή για το ποσό των 20.000 Ε, προς ικανοποίηση της επιδικασθείσης με αυτήν χρηματικής απαιτήσεως, συνολικού ποσού 68.785 Ε, για την αμοιβή της σχετικά με τη μελέτη και επίβλεψη εργασιών ως μηχανικού - αρχιτέκτονα σε οικοδομή του ανακόπτοντα, επέσπευσε σε βάρος της ακίνητης περιουσίας του αναγκαστική εκτέλεση δυνάμει της υπ' αριθμ. .../27.7.2006 εκθέσεως αναγκαστικής κατασχέσεως του δικαστικού επιμελητή Γ. Π.. Ζήτησε δε, για όσους λόγους επικαλέσθηκε, την ακύρωση των πράξεων της αναγκαστικής εκτελέσεως, που επισπεύδονταν εναντίον του και συγκεκριμένα την ακύρωση της από 18.7.2006 επιταγής προς εκτέλεση, που του επιδόθηκε στις 18.7.2006 και της ως άνω έκθεσης αναγκαστικής κατάσχεσης ακινήτου, που του επιδόθηκε στις 27.7.2006. Το Μονομελές Πρωτοδικείο Βόλου, δικάζοντας κατά την τακτική διαδικασία, με την υπ' αριθ. 56/2007 απόφασή του δέχθηκε την ανακοπή κατά της εκτε-

λέσεως και ακύρωσε τις προαναφερόμενες επιταγή προς εκτέλεση και την έκθεση αναγκαστικής εκτέλεσης, ως και την περιληψη και το αντίγραφο αυτής. Κατά της αποφάσεως αυτής άσκησε έφεση η καθής η ανακοπή και παραπονεείται για εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου, ζητώντας να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση, ώστε να απορριφθεί η ανακοπή του αντιδίκου της στο σύνολό της.

Η ανακοπή που ασκείται κατ' άρθ. 933 ΚΠολΔ εισάγεται, κατ' αρχήν, και εκδικάζεται κατά την τακτική διαδικασία, με τις αποκλίσεις που απορρέουν από τις διατάξεις των άρθρων 583 επ. και 933 ΚΠολΔ. Αν, όμως, για τη διάγνωση της εκτελεστέας αξίωσης εφαρμόζεται κάποια ειδική διαδικασία, με τους κανόνες της οποίας εκδόθηκε η επί της κύριας αξίωσης εκτελούμενη απόφαση, η διαδικασία αυτή εφαρμόζεται και κατά την εκδίκαση της παραπάνω ανακοπής του άρθρου 933 ΚΠολΔ (ΑΠ 1630/1983 ΝοΒ 32. 1367, ΕφΑΘ 4711/2002 Δνη 44. 528, ΕφΑΘ 2497/1998 Δνη 39. 917, Εφθεσ 2240/1986 Αρμ 42. 691, Νικολόπουλος σε ΕρμΚΠολΔ Κεραμέα - Κονδύλη - Νίκα, άρθ. 933 αριθ. 13, Μπρίνιας Αναγκαστική Εκτέλεση Τόμος 1ος έκδ. 2η, άρθ. 933 παρ. 158 Ι, σελ. 433, Βαθρακοκόιλης ΕρμΚΠολΔ Τόμος 5ος, άρθ. 933 αριθ. 82 και 114, ενημερωτικό σημείωμα σε Αρμ 43. 900). Εξάλλου, κατ' άρθρον 591 παρ. 2 ΚΠολΔ, εάν η υπόθεση δεν υπάγεται στη διαδικασία που εισήχθηκε, το Δικαστήριο αποφαινεται περί τούτου αυτεπαγγέλτως και διατάσσει την εκδίκασή της κατά τη διαδικασία σύμφωνα με την οποία δικάζεται. Η διάταξη αυτή έχει εφαρμογή και κατά την ενώπιον του δευτεροβαθμίου

Δικαστηρίου δίκη. Έτσι, αν το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο δεν δίκασε κατά την προσήκουσα διαδικασία, το δευτεροβάθμιο Δικαστήριο, δεχόμενο την έφεση, εξαφανίζει την εκκαλουμένη απόφαση και χωρεί αμέσως στην εκδίκαση της ουσίας κατά την προσήκουσα διαδικασία, τούτο δε χάριν της οικονομίας της δίκης και εφ' όσον από άλλη γενική δικονομική αρχή της καλόπιστης διεξαγωγής της δεν επιβάλλεται η παραπομπή σε ιδιαίτερη συζήτηση προς προπαρασκευή του διαδίκου (βλ. ΑΠ 315/72 ΑρχΝ ΚΓ'. 641, Εφθεσ 498/77 Αρμ Α'. 685, ΕφΛαρ 192/1980 Δνη 22. 442, ΕφΠειρ 996/94 Δνη 37. 386, ΕφΑΘ 9528/96 Δνη 38. 689). Προσθέτως, με βάση την αρχή της επιεικείας προς τους διαδίκους, το επιτρεπτό των ενδίκων μέσων κρίνεται τόσο κατά τη διαδικασία κατά την οποίαν εκδόθηκε η απόφαση, όσο κατά τη διαδικασία κατά την οποία έπρεπε να δικασθεί. Τούτο δεν σημαίνει ότι και μετά την εφαρμογή της αρχής αυτής για το επιτρεπτό του ενδίκου μέσου θα συνεχίζεται η διαδικασία που κατά λάθος εφαρμόσε το πρωτόδικο Δικαστήριο (ΟΛΑΠ 5/1985 Δνη 26. 440, ΑΠ 1170/91 ΕΕΝ 1992. 706, σημείωση Κ. Βαλμαντώνη κάτω από την υπ αριθμ. 1905/96 ΕφΑΘ Δνη 39. 137).

Στην προκειμένη περίπτωση, η υπό κρίση ανακοπή, όπως προαναφέρθηκε, στρέφεται κατά της με αριθμό 56/2007 απόφασης του Πρωτοδικείου Βόλου, η οποία κηρύχθηκε προσωρινά εκτελεστή για το ποσό των 20.000 Ε, προς ικανοποίηση της επιδικασθείσης με αυτήν χρηματικής απαιτήσεως της καθής η ανακοπή για αμοιβή της σχετικά με τη μελέτη και επίβλεψη εργασιών ως μηχανικού - αρχιτέ-

κτονα σε οικοδομή του ανακόπτοντα, και με την οποία επέσπευσε σε βάρος της ακίνητης περιουσίας του αναγκαστική εκτέλεση. Η ως άνω αγωγή, επί της οποίας εκδόθηκε η με αριθμό 62/2006 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Βόλου, που αφορούσε αμοιβή μηχανικού, εκδικάστηκε κατά την ειδική διαδικασία των διαφορών για αμοιβές για την παροχή εργασιών κατά τα άρθρα 687 επ. ΚΠολΔ. Συνεπώς, και η ένδικη ανακοπή έπρεπε να δικαστεί με την ίδια ως άνω διαδικασία και όχι με την τακτική, που την δίκασε το πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Εφόσον δε οι μέχρι τώρα αποκλίσεις της τηρηθείσας τακτικής διαδικασίας δεν διαφέρουν από εκείνες της ειδικής διαδικασίας των άρθρων 677 επ. ΚΠολΔ (εγγραφή στο πινάκιο, λήψη υπόψη αποδεικτικών στοιχείων που διαλαμβάνονται στο άρθρο 270 ΚΠολΔ) και η οποία τελευταία μπορεί να εφαρμοσθεί εφεξής από το παρόν Δικαστήριο, διατάσσεται η εκδίκαση της κρινομένης υποθέσεως κατά την ειδική διαδικασία των διαφορών από αμοιβές για την παροχή εργασίας (677 επ. ΚΠολΔ). Το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, που δίκασε κατά την τακτική και όχι την ως άνω ειδική διαδικασία και έκρινε παραδεκτή την ανακοπή, έσφαλε ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή των οικείων διατάξεων και θα πρέπει, αυτεπαγγέλτως, να γίνει δεκτή η έφεση και να εξαφανιστεί η εκκαλουμένη καθόλες τις διατάξεις της, μετά ταύτα δε το Δικαστήριο τούτο, κρατώντας την υπόθεση και δικάζοντας την αγωγή (άρθρο 535 παρ. 1 ΚΠολΔ), πρέπει να την ερευνήσει περαιτέρω ως προς τη νομική και ουσιαστική βασιμότητά της.

Από το άρθρο 933 παρ. 3 ΚΠολΔ προ-

κύπτει ότι το εκ του δεδिकाσμένου अपαράδεκτο προϋποθέτει τελεσιδικία. Εάν, όμως, η εκτελουμένη απόφαση είναι προσωρινώς εκτελεστή και δεν κατέστη εισέτι τελεσιδικός, δεν υφίσταται δεδικασμένο. Υφίσταται, όμως, το εκ του άρθρου 269 απαράδεκτο και οι σχετικές αντιρρήσεις απορρίπτονται, κατ' εφαρμογήν του συστήματος του άνευ επικουρίας δικάζεσθαι. Και τούτο διότι, εφόσον οι αντιρρήσεις αποτελούν μέσα άμυνας (ενστάσεις) του καθού η εκτέλεση, αυτές έπρεπε να είχαν προταθεί κατά την πρώτη επ' ακροατηρίου συζήτηση, όταν συγκεντρώνεται το πραγματικό υλικό της υποθέσεως και προκύπτουν τα αμφισβητούμενα σημεία.

Περαιτέρω, είναι δυνατόν να λεχθεί ότι η εκ του άρθρου 309 δέσμευση αποκλείει την ανάκληση των οριστικών αποφάσεων και, ως εκ τούτου, εμποδίζει την προβολή ενστάσεων κατά της εκτελέσεως προσωρινώς εκτελεστής αποφάσεως (ΕφΑθ 1912/1975 Αρμ 30. 778, Μπρίνιας Αναγκαστική Εκτέλεσις εκδοση β' αριθμ 160 VI, Βαθρακοκοίλης άρθρο 933 αριθμ 18). Στην προκειμένη περίπτωση, ο ανακόπτων με το δεύτερο, τρίτο, πέμπτο και έκτο λόγο της ανακοπής του, κατ' εκτίμηση των δύο τελευταίων, βάλλοντας κατά της απαιτήσεως, ισχυρίζεται ότι η προσωρινά εκτελεστή απόφαση, που συνιστά εν προκειμένω τον εκτελεστό τίτλο, κακώς έκρινε ότι υφίσταται απαίτηση της καθής εναντίον του, ενώ έπρεπε να δεχθεί τους αντίθετου περιεχομένου ισχυρισμούς του, που είχε προβάλει πρωτοδίκως και, σε κάθε περίπτωση, είτε να θεωρήσει ότι δεν υπήρχε απαίτηση της καθής, διότι οποιαδήποτε απαίτησή της είχε αποσβεστεί με σχετική καταβολή, είτε διότι το

ουσιαστικό δικαίωμα της καθής, που ικανοποιείται με την εκτέλεση, ασκείται καταχρηστικά, διότι ο τίτλος είναι άκυρος, λόγω της καταχρηστικότητας και των ψευδών γεγονότων, που παρέστησε στο δικαστήριο και που χρησιμοποιήθηκαν για να αποκτηθεί αυτός. Όμως, η ανακοπή του, όσον αφορά τους λόγους αυτούς, πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτη, διότι ναί μεν οι ενστάσεις του αυτές δεν μπορούν να θεωρηθούν απαράδεκτες κατά το άρθρο 933 παρ. 3 ΚΠολΔ, αφού ο εκτελεστός τίτλος δεν είναι τελεσίδικη, αλλά προσωρινά εκτελεστή, απόφαση, ούτε εκπρόθεσμα προβαλλόμενες κατ' άρθρο 269 ΚΠολΔ, αφού προτάθηκαν εμπρόθεσμα στην πρώτη συζήτηση της υποθέσεως, πλην όμως, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη μείζονα σκέψη, η προβολή των παραπάνω λόγων κατά της εκτελέσεως της προσωρινά εκτελεστής αποφάσεως εμποδίζεται από την καθιερούμενη στη διάταξη του άρθρου 309 ΚΠολΔ δέσμευση περί μη ανακλήσεως των οριστικών αποφάσεων (Μπρίνιας ΑναγκΕκτ παρ. 160 VI).

Σύμφωνα με το άρθρο 992 παρ. 1 ΚΠολΔ, εκτός από την κυριότητα, κατάσχονται και τα υπόλοιπα εμπράγματα δικαιώματα που έχει ο οφειλέτης σε ακίνητα που ανήκουν κατά κυριότητα σε τρίτο. Η ευρεία αυτή ρύθμιση επιβάλλει τη διερεύνηση του ζητήματος ποια εμπράγματα δικαιώματα μπορούν από τη φύση τους να καταστούν αντικείμενο αυτοτελών κατασχέσεως. Για την επικαρπία, ως αντικείμενο της κατάσχεσης, πρέπει να λεχθούν τα εξής: Κατ' αρχήν, σύμφωνα με το άρθρο 1166 εδ. α' ΑΚ, η επικαρπία, αν δεν ορίστηκε διαφορετικά, είναι αμεταβίβα-

στη. Μπορεί, όμως, ο δικαιούχος να μεταβιβάσει σε άλλον την άσκησή της (1166 εδ. β' ΑΚ). Εξάλλου, σύμφωνα με άλλη διάταξη (1259 ΑΚ), η επικαρπία μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο υποθήκης, άρα και αναγκαστικής εκποιήσεως υπέρ του ενυπόθηκου δανειστή. Από την τελευταία διάταξη προκύπτει ότι πρέπει να αναγνωριστεί δικαίωμα κατασχέσεως του εμπράγματος δικαιώματος της επικαρπίας ακινήτου, όχι μόνο στους ενυπόθηκους δανειστές, αλλά σε όλους τους δανειστές του επικαρπωτή. Τέλος, επί κατασχέσεως επικαρπίας σε ακίνητο, θα εφαρμοσθεί η διαδικασία αναγκαστικής εκτελέσεως του άρθρου 992 παρ. 2 ΚΠολΔ (για ακίνητα), και όχι η διαδικασία κατασχέσεως ειδικών περιουσιακών στοιχείων (Μπαλή ΕμπρΔ παρ. 173, Βαβούσκου ΕμπρΔ αρ. 348, Μπρίνια Αναγκαστική Εκτέλεσις άρθρο 992 παρ. 498 σελ. 1515 επ., Γέσιου - Φαλτσή Αναγκαστική Εκτέλεση παρ. 55 σελίδα 137 επ., ΕφΠειρ 1175/1990 Δνη 33. 412, ΕφΑθ 7567/1991 Δνη 34. 641, πρβλ. ΕφΠατρ 10/2000 ΑχΝομ 2001. 167). Στην προκειμένη περίπτωση, με τον τέταρτο λόγο της ανακοπής του, ισχυρίζεται ότι η επιβληθείσα από την καθήν κατάσχεση του εξ' αδιαιρέτου ποσοστού του (1/2) ενός δευτέρου του εμπραγμάτου δικαιώματος ισόβιας επικαρπίας επί του εν λόγω ακινήτου είναι άκυρη, διότι είναι το δικαίωμα αυτό αμεταβίβαστο και ακατάσχετο. Όμως, ο λόγος αυτός της ανακοπής του είναι μη νόμιμος και ως εκ τούτου πρέπει να απορριφθεί, αφού, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη μείζονα σκέψη, η επικαρπία υπόκειται σε αναγκαστική κατάσχεση.

Με τον έβδομο λόγο της ανακοπής

του, ισχυρίζεται ότι η αναγκαστική κατάσχεση είναι άκυρη, αφού η έκθεση αναγκαστικής κατάσχεσης αποτελείται από τέσσερα φύλλα (είναι πολύφυλλη) και το περιεχόμενο των οποίων δεν καλύπτεται από την υπογραφή του δικαστικού επιμελητή σε κάθε φύλλο του, ούτε ο μάρτυρας υπέγραψε την έκθεση κατασχέσεως και δεν έγινε νόμιμη επίδοση των αντιγράφων τους σε αυτόν, διότι δεν φέρουν την υπογραφή της εκδότριας δικαστικής επιμελήτριας στο τέλος κάθε φύλλου και, τέλος, δεν έγινε επίδοση της έκθεσης κατασχέσεως, ούτε οι δημοσιεύσεις της περιλήψεως κατασχέσεως, ούτε η εγγραφή της στα βιβλία κατασχέσεων του αρμοδίου Υποθηκοφυλακείου. Όμως, εκτός του ότι ο ίδιος ιστορεί στην ανακοπή του ότι η έκθεση κατασχέσεως του επιδόθηκε στις 27.7.2006, δεν προσκομίζει την επικαλούμενη από αυτόν έκθεση κατασχέσεως, από την οποία να προκύπτει ότι τα φύλλα αυτής δεν φέρουν την υπογραφή της εκδότριας δικαστικής επιμελήτριας, ούτε την υπογραφή του μάρτυρα. Εξάλλου, όλοι οι προαναφερόμενοι λόγοι του πρέπει να απορριφθούν, μη επικαλούμενος το στοιχείο της βλάβης, διότι οποιοδήποτε ελάττωμα ή ατέλεια της κατασχετήριας έκθεσης απολήγει σε ακυρότητα της κατάσχεσης υπό τη συνδρομή του στοιχείου της βλάβης, δικονομικής ή περιουσιακής, που δεν μπορεί να αποκαταθεί διαφορετικά, παρά μόνο με την κήρυξη της ακυρότητας (άρθρο 159 ΚΠολΔ, βλ. ΑΠ 1687/2005, Νόμος). Ενώ η μη δημοσίευση της περιλήψεως κατασχέσεως και η μη εγγραφή της στα βιβλία κατασχέσεων του αρμοδίου Υποθηκοφυλακείου καθιστούν άκυρο τον πλειστηριασμό και

όχι την έκθεση κατασχέσεως ή την περίληψη αυτής και ο σχετικός λόγος αλυσιτελώς προβάλλεται στο παρόν στάδιο της εκτέλεσης και, ως εκ τούτου, πρέπει να απορριφθεί.

Τέλος, από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 924 και 118 ΚΠολΔ προκύπτει ότι η επιταγή προς εκτέλεση πρέπει να προσδιορίζει την απαίτηση, που αποτελεί το αντικείμενο εκτέλεσης, κατά τρόπο σαφή, ορισμένο και αναμφίβολο, για να καθίσταται δυνατή η συμμόρφωση του επιτασσομένου και εφικτή η εκτέλεση και η άμυνα του οφειλέτη (ΑΠ 404/72 ΝοΒ 20. 452, Εφθεσ 635/1997, Μπρίνιας Αναγκαστική Εκτέλεσις τομ. Β' άρθρο 924 παρ. 115 σελ. 303). Εξάλλου, κατά το άρθρο 127 παρ. 1 ιδίου Κώδικα, για τη σύνταξη επιταγής προς εκτέλεση τίτλων εκτελεστών, το ελάχιστο όριο της αμοιβής ορίζεται για τις αποφάσεις Πρωτοδικού ή Προέδρου σε δραχμές 25, ενόψει δε του κατά το χρόνο επίδοσης της ανακοπτομένης επιταγής ισχύοντος βάσει της 12398/92/21.2.1989 απόφασης του Υπουργού Δικαιοσύνης συντελεστή 140. Ενώ, κατά το άρθρο 156 του αυτού ως άνω Κώδικα, δια την παροχή συμβουλής ελάχιστον όριο της αμοιβής είναι δραχμές 30, προκειμένου περί της πρώτης συμβουλής και δραχμές 15, προκειμένου περί εκάστης των επομένων. Τέλος, στο άρθρο 98 παρ. 1 του ιδίου Κώδικα των Δικηγόρων ορίζεται ότι το ελάχιστο ποσό της αμοιβής του δικηγόρου, το οποίο, ελλείψει ειδικής συμφωνίας, καθορίζεται από τα επόμενα άρθρα, αυξάνεται, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, ανάλογα με την επιστημονική εργασία, την αξία και το είδος της διεκπεραιωθείσης υπόθεσης, του καταναλωθέν-

ντος χρόνου, της σπουδαιότητας της διαφοράς, τις ιδιάζουσες περιστάσεις και γενικά τις καταβληθείσες δικαστικές και εξώδικες ενέργειες, από δε το άρθρο 127 παρ. 1, όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 23 του ν.δ. 3790/1957, ότι σε κάθε περίπτωση η αμοιβή για τη σύνταξη επιταγής προς πληρωμή ουδέποτε μπορεί να υπερβεί το 1/4 του ποσού της οφειλής, για την οποία η επιταγή (ΕφΑθ 2814/1969 Αρμ 1970. 325, ΕφΑθ 362/70 Αρμ 1970. 625, ΕφΑθ 3785/75 ΝοΒ 23. 1275).

Κατά την κρατούσα στη νομολογία άποψη (ΑΠ 144/63 ΝοΒ 11. 884, ΑΠ 723/71 ΝοΒ 20. 315) η κάτω από αντίγραφο εξ απογράφου επιταγή προς πληρωμή του επιδικασθέντος ποσού δεν μπορεί να αποτελέσει ως προς το επιτασσόμενο παρεπόμενο ποσό αμοιβής για τη σύνταξη επιταγής, έξοδα έκδοσης απογράφου, αντιγράφου, επίδοσης κλπ τίτλο εκτελεστό, ειμή μόνο εφόσον περιλαμβάνει η επιταγή τα από το νόμο προβλεπόμενα ελάχιστα όρια, είτε ως προς τα χαρτόσημα ή το αντιγραφόσημο για την έκδοση απογράφου και αντιγράφου, είτε ως προς τα έξοδα επίδοσης της επιταγής. Κατά συνέπεια, εάν η επιταγή προς πληρωμή είναι για ποσό μεγαλύτερο του νομίμου επιτρεπομένου ορίου, αυτή είναι άκυρη και ο οφειλέτης καθ' ου η ανακοπή μπορεί να ζητήσει με ανακοπή την ακυρότητα αυτής, η οποία περιορίζεται κατά το επί πλέον ποσό, χωρίς πάντως ο εκτελούμενος τίτλος να πάσχει ακυρότητα πριν από τον περιορισμό του ποσού της αμοιβής, που ζητήθηκε για τη σύνταξη της επιταγής (ΑΠ 780/70 ΕΕΝ 38. 201, ΑΠ 237/1976 ΝοΒ 24. 781, ΕΑ 3995/1986 Δνη 27. 977, Μπρίνιας ΑναγκΕκτ τομ. Α' έκδ. β' παρ.

116 σελ. 305).

Στην προκειμένη περίπτωση, ο ανακόπτων, με τον πρώτο λόγο της ανακοπής του, ισχυρίζεται ότι έχει επιταχθεί να πληρώσει ως έξοδα εκτελέσεως (αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου της επισπεύδουσας για τη σύνταξη της επιταγής και τη συμβουλή) 1000 Ε, ότι η επιταγή είναι άκυρη, διότι δεν καθορίζεται ποίο ποσό είναι για τη συμβουλή και ποίο για την επιταγή, και ότι το ποσό αυτό υπερβαίνει κατά πολύ τα ανώτατα όρια αμοιβών του κώδικα περί δικηγόρων. Σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη μείζονα σκέψη, η απαίτηση ενιαίως του ποσού των 1000 Ε δεν καθιστά την επιταγή άκυρη, αφού από το άρθρο 156 του Κώδικα περί δικηγόρων καθορίζεται ότι η αμοιβή του για τη συγκεκριμένη συμβουλή ανέρχεται σε 15 δραχμές $\chi 140 = 2.100$ δρχ ή 6,16 Ε και το υπόλοιπο ποσό αφορά στη σύνταξη της επιταγής. Ενώ ο λόγος της ανακοπής, που αναφέρεται στο ύψος του ποσού για τη σύνταξη της επιταγής, είναι νόμιμος και προαποδεικνύεται ως ουσιαστικά βάσιμος, διότι, σύμφωνα με το άρθρο 127 παρ. 1 του κώδικα περί δικηγόρων, η αμοιβή του πληρεξουσίου δικηγόρου της καθής η ανακοπή δεν υπερβαίνει τις 25 μεταλλικές δρχ και συνεπώς το ποσό των 3.500 δρχ (25 X 140 δρχ η μεταλλική δραχμή). Η σύνταξη της επίμαχης επιταγής, η οποία είναι απλή, δεν παρουσιάζει κάποια ιδιαίτερη επιστημονική δυσκολία ή άλλη ιδιαιτερότητα, που να δικαιολογεί επαύξηση των κατωτάτων ορίων της αμοιβής. Επομένως, παρά το νόμο υπολογίσθηκε σε 1000 δρχ, ενώ έπρεπε να επιταχθεί ποσό 5.600 (25 + 15 = 40 χ 140) δρχ ή 16,50 Ε, πέραν του οποίου το κον-

δύλιο αυτό της επιταγής πρέπει να ακυρωθεί. Πρέπει, λοιπόν, η ανακοπή να γίνει δεκτή ως βάσιμη και από ουσιαστική άποψη, αλλά κατά ένα μέρος, όπως ειδικότερα αναφέρεται στο διατακτικό...

297/2009

Πρόεδρος: Δημ. Ευθυμιάδης

Εισηγήτρια: Μαρία Γούλα

Δικηγόροι: Ηλιάνα Νάνου, Φωτεινή Ζυγούρη

Προσωρινό δεδικασμένο από απόφαση ασφ. μέτρων νομής, μη δεσμεύον την κύρια δίκη.

Πράγματα εκτός συναλλαγής είναι και τα προορισμένα στην εξυπηρέτηση θρησκευτικών σκοπών, όπως τα μετόχια Ιερών Μονών, δηλ. οι ακίνητες ιδιοκτησίες τους, που, κείμενες μακριά από την έδρα τους, διαθέτουν ναϊδριο. Η κυριότητα, στην οποία υπάγονται τα μετόχια, ως παραρτήματα Ιερών Μονών, είναι η κυριότητα του αστικού δικαίου.

Επί προσβολής της κυριότητας ή νομής των μετοχίων, οι Ιερές Μονές μπορούν να ασκήσουν τις σχετικές αγωγές και πριν παύσουν να είναι πράγματα εκτός συναλλαγής.

Ρύθμιση της νομής και των εμπραγμάτων δικαιωμάτων σε κινητά ή ακίνητα κατά το δίκαιο της πολιτείας όπου βρίσκονται.

Απαράγραπτο το δικαίωμα του Δημοσίου επί ακινήτων, ως και των Μονών για ακίνητα που βρίσκονται στην Ελλάδα, ανεξάρτητα αν αυτές εδρεύουν στην αλλοδαπή.

Ουσιαστική αβασιμότητα αγωγής κυριότητας ακινήτου, το οποίο λόγω μεταβίβασης της κυριότητας και νομής του έπαυ-

σε να είναι μετόχιο Μονής και στο οποίο δεν υφίστατο Ναός.

{...} Η εφεσίβλητη Ιερά Μονή Α. Α. του Σινά άσκησε ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Βόλου την από 27.5.1993 (με αριθ. κατ. 237/1993) αναγνωριστική της κυριότητας ακινήτου αγωγή, με την οποία εκθέτει ότι είναι από αμνημονεύτων ετών κυρία του περιγραφόμενου σ' αυτή ακινήτου (αυτοτελούς μετοχίου της), εμβαδού 124 τμ, κειμένου στη θέση «Άγιος Σ.» στην πόλη της Σ.. Ότι επί του ακινήτου αυτού υφίστατο πολύ πριν από τον ΙΗ' αιώνα ιερός ναός, ανεγερθείς προς τιμή του Αγίου Σ., ο οποίος κατά τον ΙΗ' αιώνα κατεστράφη, πλην όμως περί το έτος 1800 ανηγέρθει και δεύτερος ιερός ναός προς τιμήν του ιδίου Αγίου, ο οποίος όμως περί τα τέλη του ΙΘ' αιώνα ερειπώθηκε και δεν υφίσταται πλέον σήμερα. Ότι την κυριότητα του άνω ακινήτου απέκτησε από αμνημονεύτων χρόνων, το αργότερο δε κατά το έτος 1802 απέκτησε την κυριότητα του άνω μετοχίου εξ αγοράς, άλλως απέκτησε την κυριότητα του ακινήτου τούτου με τα προσόντα της έκτακτης χρησικτησίας, ήτοι με υπερτριακονταετή άσκηση της νομής αυτού, συμπληρωθείσα το αργότερο το έτος 1842, με διάνοια κυρίου και καλή πίστη. Ότι και μετά το 1842 η εφεσίβλητη είχε στη φυσική της εξουσία με διάνοια κυρίου και καλή πίστη το άνω ακίνητο, το οποίο επόπτευε όταν ο υφιστάμενος επ' αυτού Ιερός Ναός ερειπώθηκε. Με βάση αυτά τα περιστατικά ζητεί η εφεσίβλητη, επικαλούμενη έννομο συμφέρον, να αναγνωρισθεί το δικαίωμα της κυριότητός της επί του άνω ακινήτου, γιατί ο εναγόμενος εκ-

καλών το αμφισβητεί.

Ο εναγόμενος με τις προτάσεις της πρώτης συζητήσεως αρνήθηκε την αγωγή και ισχυρίστηκε ότι επί του επιδίκου ακινήτου ουδέποτε υφίστατο Ιερός Ναός, καθώς και ότι η ενάγουσα δεν είναι κυρία του ακινήτου τούτου, αφού το έτος 1988 με συμβολαιογραφική πράξη μεταβίβασε την κυριότητα του στη Σ. κειμένου μετοχίου της στο Ζ. Δ.. Ισχυρίστηκε, επίσης, ότι απέκτησε την κυριότητα του επιδίκου κύρια μεν με παράγωγο τρόπο, ήτοι με την μεταγραφή των αναφερομένων στις προτάσεις συμβολαίων, επικουρικά δε με πρωτότυπο τρόπο και ειδικότερα με τακτική και έκτακτη χρησικτησία, ήτοι με την άσκηση επ' αυτού τόσο από τον ίδιο όσο και εκ μέρους των δικαιωπαρόχων του εμφανών υλικών πράξεων νομής με διάνοια κυρίου και καλή πίστη για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο της εικοσαετίας. Τέλος, ισχυρίστηκε ότι η άσκηση του δικαιώματος της ενάγουσας εφεσίβλητης παρίσταται καταχρηστική, για τους λόγους που ειδικότερα αναφέρονται στις προτάσεις του. Προς απόκρουση του περί ίδιας κυριότητας ισχυρισμού του εναγομένου, η ενάγουσα ισχυρίστηκε ότι το επίδικο ακίνητο μετόχιο αυτής, στο οποίο είχε αναγερθεί Ιερός Ναός αφιερωμένος στον Άγιο Σ., αποτελεί πράγμα εκτός συναλλαγής.

Επί της αγωγής εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 604/1994 μη οριστική απόφαση του άνω Δικαστηρίου, με την οποία κρίθηκε παραδεκτή και νόμιμη η αγωγή, καθώς και οι άνω ισχυρισμοί του εναγομένου περί ίδιας κυριότητας και καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος της ενάγουσας, διατάχθηκε δε η διεξαγωγή αποδείξεως για τα πραγματικά περιστατικά που συγκροτούν

την ιστορική βάση της αγωγής και τους άνω ισχυρισμούς του εναγομένου. Στη συνέχεια, μετά τη διεξαγωγή των αποδείξεων, εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση, με την οποία έγινε δεκτή η αγωγή και απερρίφθησαν οι άνω ισχυρισμοί, που προβλήθηκαν προς κατάλυση της αγωγής. Κατά της αποφάσεως αυτής άσκησε ο εναγόμενος την υπό κρίση έφεση, με την οποία παραπονείται για εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου και κακή εκτίμηση των αποδείξεων, ισχυριζόμενος ειδικότερα ότι ο ίδιος κατέστη κύριος του επιδίκου τόσο με παράγωγο όσο και με πρωτότυπο τρόπο, αφού το ακίνητο αυτό δεν είναι εκτός συναλλαγής, δοθέντος ότι δεν υφίστατο επ' αυτού ο άνω Ιερός Ναός, όπως αποφάνθηκε περί αυτού και η αρμόδια Εφορία Βυζαντινών αρχαιοτήτων με σχετικό έγγραφο της, το οποίο, όμως, όχι μόνο δεν έλαβε υπόψη το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, αλλά δέχθηκε πραγματικά περιστατικά αντίθετα προς το περιεχόμενό του, καθώς και ότι η ενάγουσα είχε μεταβιβάσει την κυριότητα του επιδίκου λόγω πωλήσεως, αποξενωθείσα έτσι από αυτό, κατά το έτος 1888, συνταγέντος σχετικού συμβολαίου πωλήσεως, έγγραφο το οποίο επίσης δεν ελήφθη υπόψη από το άνω Δικαστήριο, με συνέπεια να γίνει δεκτή η αγωγή.

Από το συνδυασμό των άρθρων 693, 695, 698, 733, 734 ΚΠολΔ και 272 παρ. 1, 992 ΑΚ συνάγεται ότι η περί ασφαλιστικών μέτρων νομής απόφαση του ειρηνοδίκου ή του κατ' έφεση πρωτοδικείου παράγουν μόνο προσωρινό δεδικασμένο, το οποίο προβάλλεται προς απόκρουση νέας αιτήσεως μεταξύ των ιδίων διαδίκων με βάση τον ίδιο πραγματικό και νομικό λόγο

και δεν δεσμεύει την κυρία μεταξύ αυτών δίκη για τη νομή ή την κυριότητα (ΑΠ 439/2003, Νόμος). Εν προκειμένω, ισχυρίζεται επίσης ο εκκαλών, με λόγο της υπό κρίση εφέσεως, ότι με την εκκαλουμένη απόφαση δεν ελήφθησαν επίσης υπόψη οι σχετικές αποφάσεις, οι οποίες εκδόθηκαν για τη ρύθμιση προσωρινά της νομής του επιδικίου, πλην όμως ο λόγος αυτός της εφέσεως είναι, κατά τα προαναφερόμενα, μη νόμιμος και πρέπει να απορριφθεί.

Επί της υπό κρίση εφέσεως εκδόθηκε αρχικά η υπ' αριθμ. 122/1998 μη οριστική απόφαση του παρόντος Δικαστηρίου, με την οποία, αφού έγινε τυπικά δεκτή η έφεση, υποχρεώθηκε ο εναγόμενος να αποδείξει με μάρτυρες αν το επίδικο ακίνητο ταυτίζεται μ' αυτό που περιγράφεται στο υπ' αριθμ. .../1988 συμβόλαιο του τότε συμ/φου Γ. Μ., που αυτός προσκομίζει και επικαλείται. Στη συνέχεια, εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 700/1998 μη οριστική επίσης απόφαση του παρόντος Δικαστηρίου, με την οποία διατάχθηκε η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης, προκειμένου να διαπιστωθεί αν το επίδικο ταυτίζεται με το περιγραφόμενο στο άνω υπ' αριθμ. .../1888 συμβόλαιο πωλήσεως του τότε συμ/φου Γ. Μ., καθώς και αν από τα ευρήματα της διενεργηθείσης από την αρμόδια υπηρεσία ανασκαφικής έρευνας στο επίδικο διαπιστώθηκε η ύπαρξη επ' αυτού Ναού. Τέλος, με την υπ' αριθμ. 380/2003 μη οριστική απόφαση του παρόντος Δικαστηρίου διατάχθηκε και πάλι η διενέργεια πραγματογνωμοσύνης, προκειμένου να διαπιστωθεί αν το επίδικο ταυτίζεται με το περιγραφόμενο στο άνω .../1888 συμβόλαιο και με αυτό που περιγράφεται στο

υπ' αριθμ. .../1961 συμβόλαιο του τότε συμβολαιογράφου Β. Π.. Ήδη, με την άνω κλήση φέρεται προς συζήτηση η υπό κρίση έφεση, της οποίας ο άνω λόγος περί εσφαλμένης ερμηνείας και εφαρμογής του νόμου και κακής εκτίμησης των αποδείξεων είναι νόμιμος και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω κατ' ουσία.

Επειδή, κατά το άρθρο 966 ΑΚ, πράγματα εκτός συναλλαγής είναι, εκτός των άλλων, και τα προορισμένα στην εξυπηρέτηση θρησκευτικών σκοπών. Τέτοια πράγματα είναι και τα μετόχια των Ιερών Μονών, δηλαδή οι ακίνητες ιδιοκτησίες τους, οι οποίες, κείμενες μακριά από την έδρα τους, διαθέτουν ναΐδριο ή τουλάχιστον κάποιο άλλο κτίσμα. Η κυριότητα, στην οποία υπάγονται τα μετόχια αυτά, που αποτελούν παραρτήματα των Ιερών Μονών, είναι η κυριότητα του αστικού δικαίου. Ο χαρακτήρας τους ως πραγμάτων προορισμένων στην εξυπηρέτηση θρησκευτικών σκοπών δεν είναι ασυμβίβαστος προς την έννοια της ιδιοκτησίας και της νομής, αφού η διάθεσή τους για την εκπλήρωση θρησκευτικών σκοπών αποτελεί είδος χρήσεως, η οποία κατ' ουσίαν συνιστά νομή. Ενόψει αυτών, αν προσβάλλεται η κυριότητα ή η νομή επί των μετοχίων, οι Ιερές Μονές, στις οποίες αυτά ανήκουν, μπορούν, ως κύριες και νομείς τους, να ασκήσουν για την άρση της προσβολής τις αγωγές κυριότητας και νομής. Οι αγωγές αυτές μπορούν να ασκηθούν και προτού ακόμη πάψει ο προορισμός των μετοχίων για την εκπλήρωση θρησκευτικού σκοπού, προτού δηλαδή πάψουν να είναι πράγματα εκτός συναλλαγής (άρθρο 971 ΑΚ).

Εξάλλου, σύμφωνα με το άρθρο 27

ΑΚ, η νομή και τα εμπράγματα δικαιώματα σε κινητά ή ακίνητα πράγματα ρυθμίζονται από το δίκαιο της πολιτείας όπου βρίσκονται. Από τη διάταξη αυτή προκύπτει ότι η συνδρομή των νομίμων προϋποθέσεων για την προστασία της νομής μετοχιών, που μολονότι ανήκουν σε Ιερές Μονές, που εδρεύουν στην αλλοδαπή, βρίσκονται στην Ελλάδα, κρίνεται κατά το ημεδαπό δίκαιο (άρθρα 974 επ. ΑΚ).

Περαιτέρω, κατά το άρθρο 62 παρ. 2 του ν. 590/77 «περί του Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος», οι διατάξεις των άρθρων 4 και 23 του α.ν. 1539/18 «περί προστασίας των δημοσίων κτημάτων», όπως αυτός μεταγενέστερα τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε, έχουν ανάλογη εφαρμογή και επί των κτημάτων που ανήκουν στα αναφερόμενα στο άρθρο 1 παρ. 4 νομικά πρόσωπα, στα οποία ρητώς περιλαμβάνονται και οι Μονές. Η διάταξη αυτή, όπως ορίζεται στο άρθρο 39 παρ. 7 του ίδιου νόμου (590/77), εφαρμόζεται και στα μετόχια Μονών της Ανατολικής ορθοδόξου Εκκλησίας, τα οποία δεν ανήκουν στο κλίμα της Εκκλησίας της Ελλάδος, αλλά σε άλλο, όπως ακριβώς συμβαίνει με τα μετόχια της αναιρεσίβλητης Ιεράς Μονής Σινά, που βρίσκονται στην Ελλάδα.

Τέλος, σύμφωνα με την προεκτιθέμενη διάταξη του άρθρου 4 του α.ν. 1539/38, η οποία διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του ΑΚ (άρθρο 53 του ΕισΝΑΚ), το δικαίωμα του Δημοσίου επί των ακινήτων κτημάτων δεν υπόκειται σε καμιά παραγραφή (αποσβεστική ή κτητική). Το ίδιο, κατά τα προεκτιθέμενα, ισχύει και για τα ακίνητα των Ιερών Μονών, τα οποία βρίσκονται στην Ελλάδα, α-

νεξάρτητα αν οι τελευταίες εδρεύουν στην αλλοδαπή. Συνεπώς, τα ακίνητα των Μονών αυτών, στα οποία περιλαμβάνονται και τα μετόχια, δεν υπόκεινται ούτε στην προβλεπόμενη από το άρθρο 992 ΑΚ ετήσια παραγραφή των αξιώσεων από την αποβολή και την διατάραξη της νομής (βλ. ΟΛΑΠ 14/1994, Νόμος).

Από την εκτίμηση των ενόρκων καταθέσεων ... αποδείχθηκαν τα ακόλουθα: Η ενάγουσα εφεσίβλητη Ιερά Μονή Α. Α. του Σινά είχε στη νήσο Σ. μετόχια, μεταξύ των οποίων και αυτό της Ιεράς Μονής Ζ. Π.. Στο μετόχι αυτό διορίσθηκε οικονόμος της ενάγουσας τον Ιούλιο του 1790 ο Σιναΐτης ιερομόναχος Κ., ο οποίος και εγκαταβίωσε σ' αυτό. Ο τελευταίος, το έτος 1802 περίπου, προέβη στην αγορά έναντι του ποσού των 1.250 γροσίων ετέρου μετοχίου, αγνώστου εκτάσεως, το οποίο και παλαιότερα ανήκε στην ενάγουσα, πλην όμως είχε πωληθεί από το Σιναΐτη μοναχό οικονόμο του μετοχίου σε τρίτο. Επί του μετοχίου αυτού είχε ανεγερθεί ιερός ναός αφιερωμένος στον Άγιο Σ., ο οποίος, όμως, μετά τη μεταβίβασή του, είχε εγκαταλειφθεί και ερειπώθηκε. Το μετόχι αυτό της ενάγουσας αποτελούσε εξάρτημα του μετοχίου της Ιεράς Μονής Ζ. Π. και βρισκόταν εντός της πόλεως της Σ. «... πλησίον της θαλάσσης, εν τόπω ενωλιμνάζονται τα καράβια και καΐκια ...». Ο παπάς Κ. επισκέυασε τον άνω Ιερό Ναό του Αγίου Σ. και ανήγειρε επί του ακινήτου καταστήματα, δωμάτια και μαγειρείο. Στη συνέχεια, με το υπ' αριθμ. .../17.3.1881 συμβόλαιο του τότε συμβολαιογράφου Γ. Μ., ο Α. Α., πρωτοσύγγελλος και Έξαρχος του Όρους Σινά στην Ελλάδα, μεταβίβασε λόγω πωλήσεως στο Ζ.

Δ. το άνω μετόχιο της ενάγουσας υπό την ονομασία «Ζ. Π.», το οποίο αποτελείτο από τα περιγραφόμενα σ' αυτό δέκα ακίνητα, μεταξύ των οποίων και το υπό στοιχείο -10- ακίνητο, το οποίο περιγράφεται ως ακολούθως: «μία αποθήκη μετά προαυλίου κειμένη εις θέση Άγιος Σ., εις το άκρον της πόλεως Σ. και συνορευόμενης γύρωθεν με δρόμους Σ. Δ. και Γ. Κ.». Στο ίδιο συμβόλαιο αναφέρεται ότι η πωλήτρια μεταβιβάζει στον άνω αγοραστή όλα τα ανήκοντα στην κυριότητα της Μονής κινήτα, όπως και τα ευρισκόμενα εντός της εκκλησίας άμφια και σκεύη, στην τελευταία δε σελίδα του συμβολαίου αυτού αναφέρεται ότι «... εν τη εντός των πωλουμένων κτημάτων εκκλησία τη τιμαμένη επ' ονόματι της Ζ. Π. είναι υποχρεωμένος ο αγοραστής να μνημονεύει εν αυτή δια του Ιερουργούντος Ιερέως το όνομα του κατά καιρόν αρχιεπισκόπου Σιναιού και μάλιστα εν τοις διπτύχοις.»

Το άνω υπό στοιχείο 10 μείζονος εκτάσεως ακίνητο διαιρέθηκε φυσικά και τμήμα αυτού εμβαδού, του τμήματος, 133,50 τμ κατά πρόσφατη καταμέτρηση και κατά τα εκτιθέμενα στην αγωγή 124 τμ, αποτελεί το επίδικο ακίνητο, το οποίο συνορεύει σήμερα Ανατολικά με ιδιοκτησία Σ. Μ., πρώην ιδιοκτησία Φ. Κ. και Π. Κ., Δυτικά με ιδιοκτησίες Π. και Ν. Ζ., που ήταν αρχική ιδιοκτησία Σ. Δ. (σε μήκος 10,55 γμ) ιδιοκτησία κληρονόμων Α. Α. - αρχική ιδιοκτησία Δ. Σ. (σε μήκος 3,17 γμ) και με ιδιοκτησία Ν. Τ. αρχικής ιδιοκτησίας Χ. Κ. (σε μήκος 2,15 γμ) Βόρεια και Νότια με δρόμους οικισμού Σ.. Την κυριότητα του επιδίκου εδαφικού τμήματος, όπως προπεριγράφεται, μεταβίβασε ο Ι. Ζ. Δ., επικαλούμενος κτήση της κυριότητας

αυτού με τα προσόντα της έκτακτης χρησικτησίας, στον Π. Π., συνταγέντος προς τούτο του άνω υπ' αριθμ. .../1961 συμβολαίου του τότε συμβολαιογράφου Β. Π., στο οποίο περιγράφεται ως οικόπεδο εμβαδού 124 τμ, κείμενο στη θέση Π. Σ. της ενορίας Π. Φ. εντός της πόλεως της Σ., που συνορεύει με παραλιακό δρόμο σε πλευρά 10 γμ, με αποθήκη Ι. Π. σε πλευρά 13,90 γμ, με αποθήκη Α. Τ. σε πλευρά 3,30 γμ και 2 γμ και με δρόμο σε πλευρά 6 γμ και με οικία Μονής Μ. σε πλευρά 13 γμ.

Το περιγραφόμενο στα άνω συμβόλαια ακίνητο, όπως προαναφέρεται, ταυτίζεται με το επίδικο, στο συμπέρασμα δε αυτό καταλήγει ο ορισθείς με την άνω 380/2003 απόφαση του παρόντος Δικαστηρίου πραγματογνώμονας Ε. Π., λαμβάνοντας υπόψη και τη θέση αυτού σε σχέση με τα γειτονικά ακίνητα, καθώς και το ανατολικό και δυτικό όριο αυτού, ήτοι Κ. και Σ. Δ.. Βέβαια, η ορισθείσα με την 700/1998 απόφαση του Δικαστηρίου αυτού πραγματογνώμονας Γ. Π. - Ζ. καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τμήμα του επιδίκου, εμβαδού 64,40 τμ, εμπίπτει στα άνω συμβόλαια, πλην όμως αυτό δεν μπορεί να οδηγήσει σε διάφορο συμπέρασμα σχετικά με την ταυτότητα του ακινήτου τούτου. Περαιτέρω, η ορισθείσα με την 677/1999 παρεμπίπτουσα περί αντικατάσεως του ορισθέντος πραγματογνώμονα απόφαση του Δικαστηρίου αυτού αρχαιολόγος της 7ης Εφορίας Βυζαντινών αρχαιοτήτων, μετά από ανασκαφική έρευνα στο επίδικο και αφού πραγματοποιήθηκαν τομές σε πολλά σημεία αυτού, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι από τα ευρήματα δεν αποδεικνύεται πως εντός του α-

κινήτου αυτού υφίστατο κτίσμα σημαντικής από αρχαιολογικής άποψης αξίας και κυρίως ναού. Ειδικότερα, εντός του επιδικίου απεκαλύφθησαν τέσσερεις τοίχοι απροσδιοριστού χρήσεως, χρονολογικής τοποθετήσεως και διαφορετικής κατευθύνσεως, που δεν συνιστούν περιγράμμα κτίσματος. Η τοιχοποιία των αποκαλυφθέντων τοίχων είναι σαθρή (αργολιθοδομή και ξερολιθιά), κατεστραμμένη σε πολλά σημεία, το είδος δε της τοιχοποιίας αυτής δεν αφορά ιερό κτίσμα, αλλά αντίθετα συναντάται σε κτίρια που χρησιμοποιούντο ως βοηθητικοί χώροι (αποθήκη κλπ). Στο ίδιο συμπέρασμα κατέληξε και η 7η Εφορία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, μετά από ανασκαφική έρευνα στο επιδίκιο και την πραγματοποίηση τομών σε πολλά σημεία αυτού για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων σχετικά με την ύπαρξη ή μη ναού ανεγερθέντος επί του ακινήτου τούτου, πλην όμως τα ευρήματα δεν συνηγορούν υπέρ της ύπαρξης τέτοιου είδους κτίσματος (βλ. το από 27.7.1991 και το από 1.10.1991 έγγραφο της άνω Υπηρεσίας). Η ανασκαφική αυτή έρευνα πραγματοποιήθηκε από την 7η Εφορία, όταν ο εναγόμενος υπέβαλε στις 7.2.1991 αίτηση και αρχιτεκτονική μελέτη στην αρμόδια υπηρεσία για την ανέγερση επί του επιδικίου διωρόφου κτίσματος και αυτό γιατί υπήρχαν έντονες φήμες πως επί του ακινήτου αυτού είχε αναγερθεί κατά τον 18^ο αιώνα ναός αφιερωμένος στον Άγιο Σ.. Βέβαια, η αρμόδια Εφορία δεν αποκλείει την ύπαρξη τέτοιου κτίσματος σε άλλο σημείο του άνω μείζονος εκτάσεως ακινήτου, πλην όμως κατά το έτος 1881, όταν η περιουσία του μετοχίου «Ζ. Π.» μεταβιβάσθηκε από τον εκπρόσωπο της ενάγου-

σας στο Ζ. Δ., δεν υπήρχε επί του μείζονος εκτάσεως ακινήτου ναός. Τούτο ενισχύεται και από το άνω .../1881 συμβόλαιο, με το οποίο, όπως προαναφέρεται, μεταβιβάζεται στον άνω αγοραστή και η υφιστάμενη στο μετόχιο εκκλησία «... τη τετιμαμένη επ' ονόματι της Ζ. Π.» και ουδεμία μνεία γίνεται και για δεύτερη εκκλησία αφιερωμένη στον Άγιο Σ., το άνω δε υπό στοιχείο -10- ακίνητο περιγράφεται ως παρακάτω, ήτοι «... εκ μίας αποθήκης μετά προαυλίου κειμένης εις θέσιν Άγιος Σ. ...».

Από τα ίδια αποδεικτικά στοιχεία αποδείχθηκε, περαιτέρω, ότι το άνω .../1881 συμβόλαιο μεταγράφηκε στα οικεία βιβλία μεταγραφών στις 25.3.1888, όπως προκύπτει από το σχετικό υπ' αριθμ. .../1996 πιστοποιητικό του Υποθ/κείου Σ., ολοκληρωθείσης έτσι της μεταβίβασης της κυριότητας των πωληθέντων ακινήτων στο Ζ. Δ., στον οποίο επίσης είχε παραδοθεί η νομή αυτών κατά την κατάρτιση της εν λόγω συμβάσεως πωλήσεως. Τούτο αναφέρεται στο εν λόγω συμβόλαιο, όπου κατά λέξη αναγράφεται «Ο δε αγοραστής ωμολόγησεν ότι εδέχθη την προκειμένη αγορά του Μετοχίου τούτου, μετά των περιγραφέντων κτημάτων του, ως και των ορίων αυτών, των εν τη εκκλησία σκευών και άμφιαν, εμέτρησε τω πωλητή τας δραχμάς εξ χιλιάδας, παρέλαβεν αυτό εις την κατοχήν και κυριότητά του ...».

Από τα ανωτέρω αποδεικνύεται ότι η ενάγουσα ήταν πράγματι κυρία του επιδικίου ακινήτου, το οποίο μετά τη γενομένη μεταβίβαση της κυριότητος και της νομής του έπαυσε να είναι μετόχιο αυτής και δεν υφίστατο επ' αυτού ιερός Ναός, προς εκπλήρωση θρησκευτικού σκοπού, ώστε

να αποτελεί πράγμα εκτός συναλλαγής. Συνεπώς, η ενάγουσα κατά το χρόνο άσκησης της αγωγής δεν ήταν κυρία του επιδικίου, ούτε αποτελούσε αυτό χώρο προορισμένο για τη λατρεία, όπως βάσιμα ο εναγόμενος ισχυρίζεται, γι' αυτό και η αγωγή ελέγχεται ουσιαστικά αβάσιμη και πρέπει να απορριφθεί, παρελκομένης της εξέτασης της περί ίδιας κυριότητας ενστάσεως, καθώς και αυτής περί καταχρηστικής ασκήσεως του δικαιώματος της ενάγουσας, που προβάλλει ο εναγόμενος προς απόκρουσή της. Το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, που με την εκκαλουμένη απόφαση έκανε δεκτή την αγωγή και αναγνώρισε την ενάγουσα κυρία του άνω ακινήτου, εσφαλμένα ερμήνευσε και εφάρμοσε τον νόμο και κακώς εκτίμησε τις αποδείξεις, γι' αυτό και η υπό κρίση έφεση πρέπει να γίνει δεκτή ως βάσιμη και στην ουσία της, να εξαφανισθεί δε η εκκαλουμένη απόφαση και, αφού κρατηθεί η υπόθεση και εκδικασθεί, να απορριφθεί η αγωγή...

303/2009

Πρόεδρος: Δήμητρα Κώνστα

Εισηγήτρια: Σοφία Πανουτσακοπούλου

Δικηγόροι: Τριαντάφυλλος Εμμανουηλίδης, Δημ. Φωτόπουλος

Η καταδολιευτική δικαιοπραξία δεν αποτελεί και αδικοπραξία, διότι είναι μεν παράνομη συμπεριφορά, αλλά ως συνέπειά της τάσσεται όχι αποζημίωση, αλλά η διάρρηξή της.

Αδικοπρακτική ευθύνη προς αποζημίωση και επί καταδολίευσης δανειστών, όταν υπάρχει μεθοδευμένη μεταβίβαση από τον οφειλέτη με συνδρομή των όρων του

386 ΠΚ ή με συμπαιγνία οφειλέτη και τρίτου, αφού ο τρίτος όχι μόνο γνωρίζει και αποδέχεται ότι ο οφειλέτης απαλλοτριώνει προς βλάβη των δανειστών, αλλά αμφοτέροι το επιδιώκουν, συνεργαζόμενοι με τεχνάσματα.

Έννομο συμφέρον για άσκηση αγωγής αποζημίωσης εξ αδικοπραξίας, έστω κι αν για την απαίτηση υπάρχει εκτελεστός τίτλος από προηγούμενη αγωγή θεμελιούμενη στη σύμβαση, διότι με αυτήν διώκεται επιδίκαση μεγαλύτερου ποσού συνεπεία χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης, επιπρόσθετα δε υπάρχει δυνατότητα προσωπικής κράτησης ως μέσου εκτέλεσης.

{...}Με την αγωγή, επί της οποίας εκδόθηκε η εκκαλουμένη απόφαση, όπως παραδεκτά αυτή διορθώθηκε και η οποία είναι επαρκώς ορισμένη, η ενάγουσα και ήδη εφεισβλητή ζητεί να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι να της καταβάλουν, σε ολόκληρο ο καθένας, ως αποζημίωσή της για τη ζημιά που έπαθε από την υπαίτια συμπεριφορά τους, το ποσό των 49.268 Ε με το νόμιμο τόκο από την επιδότηση της αγωγής. Το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο με την εκκαλουμένη απόφαση έκανε δεκτή την αγωγή ως ουσιαστικά βάσιμη κατά ένα μέρος, επιδικάζοντας στην ενάγουσα για την άνω αιτία το ποσό των 27.268 Ε. Κατά της απόφασης αυτής παραπονούνται οι εναγόμενοι για εσφαλμένη ερμηνεία του Νόμου και κακή εκτίμηση των αποδείξεων και ζητούν την εξαφάνισή της, προκειμένου να απορριφθεί η αγωγή.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 939 ΑΚ, οι δανειστές έχουν το δικαίωμα να απαιτήσουν κατά τους όρους των επό-

μενων άρθρων τη διάρρηξη κάθε απαλλοτριώσης, που έγινε από τον οφειλέτη προς βλάβη τους, εφόσον η υπόλοιπη παρουσία δεν αρκεί για την ικανοποίησή τους. Η καταδολιευτική αυτή δικαιοπραξία δεν αποτελεί και αδικοπραξία, υπό την έννοια του άρθρου 914 ΑΚ, διότι είναι μεν παράνομη συμπεριφορά, αφού απαγορεύεται, ως συνέπειά της όμως τάσσεται με το νόμο όχι η αποζημίωση, αλλά η διάρρηξη της απαλλοτριωτικής πράξης. Ακόμη και όταν η καταδολιευτική απαλλοτρίωση πληροί την αντικειμενική υπόσταση του κατά το άρθρο 937 ΠΚ εγκλήματος δεν έχει ως συνέπεια την αποζημίωση, αλλά τη διάρρηξη. Όμως, ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει και είναι δυνατή η εφαρμογή των περί αδικοπραξιών διατάξεων, όταν συντρέξουν στοιχεία περισσότερα ή βαρύτερα από εκείνα που απαιτούνται για την εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 939 επ. ΑΚ. Τούτο συμβαίνει, εκτός άλλων, και όταν συντρέξουν οι όροι του άρθρου 386 ΠΚ ή όταν υπάρχει συμπαιγνία μεταξύ του οφειλέτη και του τρίτου. Πρέπει να σημειωθεί ότι η συμπαιγνία αποτελεί περιστατικό, το οποίο βρίσκεται πέρα από το «δόλο του οφειλέτη» και «τη γνώση του τρίτου», που αποτελούν κατά τα άρθρα 939 και 941 ΑΚ προϋποθέσεις της διάρρηξης, εμφανίζει δε τη συμπεριφορά αυτών ιδιαίτερα αξιόμυκτη, αφού ο τρίτος όχι μόνο γνωρίζει και αποδέχεται ότι ο οφειλέτης απαλλοτριώνει προς βλάβη των δανειστών του, αλλά αμφοτέροι, με βάση σχέδιο που έχουν καταστρώσει, επιδιώκουν τούτο, συνεργαζόμενοι και ενεργώντας με διάφορα τεχνάσματα. Περαιτέρω, για τη δημιουργία ευθύνης προς αποζημίωση κατά το άρθρο 914 ΑΚ, απαιτεί-

ται συμπεριφορά παράνομη και υπαίτια (από δόλο ή αμέλεια), επέλευση ζημίας και ύπαρξη αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της συμπεριφοράς του δράστη και της ζημίας. Παράνομη είναι η συμπεριφορά που αντίκειται σε απαγορευτικό ή επιτακτικό κανόνα δικαίου, ο οποίος απονέμει δικαίωμα ή προστατεύει συγκεκριμένο συμφέρον του ζημιωθέντος, μπορεί δε η συμπεριφορά αυτή να συνίσταται σε θετική ενέργεια ή σε παράλειψη ορισμένης ενέργειας. Με την έννοια αυτή, παράνομη και υπαίτια συμπεριφορά, τίκτουσα υποχρέωση προς αποζημίωση κατά το άρθρο 914 ΑΚ, υπάρχει και στην περίπτωση της καταδολιεύσης των δανειστών που γίνεται από τον οφειλέτη με τη μεθοδευμένη μεταβίβαση των περιουσιακών του στοιχείων (ΟΛΑΠ 12/2008, ΕφΑθ 3178/2003, Νόμος).

Από την ένορκη κατάθεση ... αποδεικνύονται τα ακόλουθα: Η ενάγουσα, η οποία ασχολείται με το χονδρεμπόριο ειδών διατροφής και τροφοδοσίας καταστημάτων, από το έτος 1998 συνεργαζόταν με την «Ι. Κ. ΑΕ», που διατηρεί εστιατόριο ιταλικής κουζίνας στην οδό Α. ... στο Β., και της πωλούσε τμηματικά δυνάμει σύμβασης που καταρτίσθηκε μεταξύ τους κατά τον άνω χρόνο εμπορεύματα βάσει παραγγελιών και έναντι του εκάστοτε αναγραφόμενου στον τιμοκατάλογο της ενάγουσας τιμήματος. Η συνεργασία τους συνεχίσθηκε μέχρι και τον Απρίλιο 2000, οπότε η συνολική οφειλή της Ι. ΑΕ προς την ενάγουσα είχε ανέλθει στο ποσό των 24.268 Ε. Οι δύο πρώτοι εναγόμενοι (σύζυγοι) ήσαν από τη σύσταση της εν λόγω εταιρείας διευθυντές στο ως άνω εστιατόριό τους, διετέλεσαν δε και μέλη του

Διοικητικού της Συμβουλίου και νόμιμοι εκπρόσωποί της. Επίσης, η δεύτερη εναγομένη είναι μέτοχη της εταιρείας αυτής με ποσοστό 65% στις μετοχές της, ενώ η τρίτη εναγομένη είναι θυγατέρα των δύο πρώτων. Με την από 16.5.2001 αγωγή, που άσκησε η ενάγουσα στο Μονομελές Πρωτοδικείο Βόλου, ζήτησε να υποχρεωθεί η ως άνω εταιρεία να της καταβάλει το εν λόγω ποσό, με την 28/2003 δε απόφασή του το Δικαστήριο δέχθηκε την αγωγή και υποχρέωσε την Ι. ΑΕ να καταβάλει στην ενάγουσα το ποσό των 24.268 Ε. Επιπλέον, η ενάγουσα, προς εξασφάλιση της απαίτησής της αυτής, υπέβαλε στο άνω Δικαστήριο αίτηση συντηρητικής κατάσχεσης της περιουσίας της οφειλέτριας, η οποία έγινε δεκτή με την 2137/21.9.2001 απόφαση αυτού. Όταν, όμως, την 1.11.2001 επιχειρήθηκε από το δικαστικό επιμελητή Α. Ζ. η εκτέλεση της άνω απόφασης, διαπιστώθηκε ότι η οφειλέτρια Ι. ΑΕ δεν είχε πλέον την έδρα της στο εστιατόριο της οδού Α. και ότι η επιχείρηση λειτουργούσε ως ατομική στο όνομα της τρίτης εναγομένης, στην οποία είχε μεταβιβασθεί από τους δύο πρώτους (βλ. την .../1.11.2001 έκθεση του ως άνω δικαστικού επιμελητή). Πράγματι, την 28.9.2001, επτά ημέρες μετά την έκδοση της άνω απόφασης των ασφαλιστικών μέτρων, ο πρώτος εναγόμενος, ως Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος της Ι. ΑΕ, επέτυχε τη λύση του μισθωτηρίου συμβολαίου του εν λόγω καταστήματος (βλ. το σχετικό από 28.9.2001 ιδιωτικό συμφωνητικό), καταρτίζοντας μαζί με τη δεύτερη εναγομένη το .../2.1.2000 πλαστό πρακτικό του Διοικητικού Συμβουλίου της Ι. ΑΕ, στο οποίο οι δύο πρώτοι εναγόμενοι έθε-

σαν τις υπογραφές των υπολοίπων μελών του ΔΣ και παραπλάνησαν έτσι τους εκμισθωτές για να πετύχουν τη λύση της μίσθωσης, ώστε στη συνέχεια να γίνει δυνατή η εκμίσθωση του εστιατορίου στην τρίτη εναγομένη, όπως και έγινε στη συνέχεια. Για την πράξη τους αυτή κρίθηκαν ένοχοι πλαστογραφίας με χρήση με την 977/2006 απόφαση του Εφετείου Λάρισας. Ακολούθως, οι δύο πρώτοι εναγόμενοι έπεισαν τους εκμισθωτές να μισθώσουν στην τρίτη εναγομένη το μίσθιο, στο οποίο συνέχισε να λειτουργεί η επιχείρηση με τον ίδιο διακριτικό τίτλο, το ίδιο υπαλληλικό προσωπικό, τον ίδιο εξοπλισμό και όλα τα κινητά πράγματα της Ι. ΑΕ, τα οποία παρέδωσαν στην τρίτη εναγομένη, με σκοπό να καταστήσουν αδύνατη την ικανοποίηση της αξίωσης της ενάγουσας, πράγμα που πέτυχαν, καθόσον μέχρι σήμερα η ενάγουσα αδυνατεί να εκτελέσει τις σε βάρος της Ι. δικαστικές αποφάσεις, διότι αυτή δεν διαθέτει άλλα περιουσιακά στοιχεία. Η τρίτη εναγομένη, τελούσα σε συμπαιγνία με τους δύο πρώτους, συνέδραμε ενεργά στην υλοποίηση των σχεδίων τους περί ματαίωσης της ικανοποίησης της απαίτησης της ενάγουσας, γεγονός που προκύπτει όχι μόνο από τη στενή συγγενική της σχέση με τους δύο πρώτους εναγομένους, αλλά και από το ότι αυτή εργαζόταν στο εστιατόριο των γονέων της, γνωρίζοντας τις συναλλαγές της εταιρείας με την ενάγουσα (βλ. και την κατάθεση του Χ. Μ. στο ποινικό δικαστήριο, που είπε «τα γνώριζε η κόρη τους γιατί είχε υπογράψει όλα τα έγγραφα. Είχε υπογράψει στην Εφορία για την έναρξη της εταιρείας. Είχε στο ΙΚΑ όλο το προσωπικό. Ήταν εργαζόμενη στο εστιατό-

ριο»). Ως εκ τούτου, η άνω συμπεριφορά των εναγομένων είναι αδικοπρακτική, σύμφωνα με τις νομικές σκέψεις που προηγήθηκαν, και η ενάγουσα δικαιούται αποζημίωση για τη ζημιά των 24.268 Ε, που έπαθε από την αιτία αυτή. Επιπροσθέτως, από την πράξη αυτή των εναγομένων, η φήμη της ενάγουσας υπέστη πλήγμα, καθόσον η αδυναμία είσπραξης της οφειλής αυτής επέδρασε δυσμενώς στη ρευστότητά της και στη δυνατότητά της να ανταποκριθεί στις έναντι των προμηθευτών της υποχρεώσεις της, με αποτέλεσμα να εμφανίζεται ασυνεπής έναντι των τρίτων. Επίσης, επηρέασε αρνητικά τους οικονομικούς προγραμματισμούς της, με όλες τις εκ του λόγου τούτου δυσμενείς επιπτώσεις στην εν γένει πορεία των εργασιών της, δικαιούμενη ως εκ τούτου για την ηθική βλάβη που υπέστη χρηματική ικανοποίηση 3.000 Ε.

Πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι η ενάγουσα έχει έννομο συμφέρον για άσκηση της κρινομένης αγωγής κατά των εναγομένων με τη θεμελίωσή της επί των περι αδικοπραξιών διατάξεων, παρότι για την απαίτησή της των 24.268 Ε διαθέτει ήδη σε βάρος της «Ι. ΑΕ» εκτελεστό τίτλο (την 28/2003 ως άνω απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Βόλου), διότι με την κρινόμενη αγωγή διώκει την επιδίκαση του μεγαλύτερου ως άνω ποσού, συνεπεία της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης που δικαιούται, επιπρόσθετα δε, προς ικανοποίηση της ένδικης αξίωσης, λόγω της ως άνω φύσης της, κάνει χρήση του μέσου της αναγκαστικής εκτέλεσης της απαγγελίας προσωπικής κράτησης, απορριπτομένου ως αβασίμου του αντιθέτου ισχυρισμού των εναγομέ-

νων (ΕφΛαρ 52/2002 Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών ΔΣΑ, ΕφΑθ 6286/2000 Δνη 42. 202). Σύμφωνα, λοιπόν, με τα προεκτεθέντα, η εκκαλουμένη απόφαση, που δέχθηκε τα ανωτέρω, ορθά ερμήνευσε το Νόμο και εκτίμησε τις αποδείξεις, γι' αυτό και πρέπει να απορριφθεί η έφεση ως ουσιαστικά αβάσιμη...

306/2009

Πρόεδρος: Δημήτριος Ευθυμιάδης
Εισηγήτρια: Δημητρία Στρούζα-Ξένου ή Κοκολέτση
Δικηγόροι: Κων. Λέρας, Νικήτας Κουκουζέλης - Αναστ. Ψάρρας

Οι ένορκες βεβαιώσεις, που λήφθηκαν ενόψει ασφ. μέτρων, αποτελούν δικ. τεκμήρια στην κύρια δίκη. Οι υπεύθυνες δηλώσεις συνιστούν ανυπόστατα αποδεικτικά μέσα.

Λύση υιοθεσίας ενηλίκου λόγω παραπτώματος που δικαιολογεί την αποκλήρωση ή συνιστά αχαριστία του θετού τέκνου.

Ανάκληση δωρεάς, αν ο δωρεοδόχος φάνηκε με βαρύ παράπτωμα αχάριστος προς το δωρητή, το σύζυγο ή στενό συγγενή του και ιδίως αν αθέτησε την προς διατροφή του δωρητή υποχρέωση.

Λόγος αποκλήρωσης η διάπραξη σοβαρού πλημμελήματος με πρόθεση σε βάρος του διαθέτη ή της συζύγου του, καθώς και η κακόβουλη αθέτηση νόμιμης υποχρέωσης για διατροφή του θετού γονέα.

Διατροφή άπορου ανιόντος, στην οποία περιλαμβάνονται τα νοσήλεια και οι δαπάνες περίθαλψης.

Μη κακόβουλη αθέτηση της υποχρέωσης

διατροφής, όταν ο αποκληρούμενος κατιών από πλάνη (έστω και μη συγγνωστή) νόμιζε ότι δεν υποχρεούται σε διατροφή του ανιόντος.

{...} Κατά το άρθρο 1588 ΑΚ, η υιοθεσία ενηλίκου λύεται με δικαστική απόφαση, ύστερα από αγωγή του θετού γονέα ή του θετού τέκνου, αν συντρέχει παράπτωμα που δικαιολογεί την αποκλήρωση ή που συνιστά λόγο αχαριστίας του θετού τέκνου απέναντι σ' αυτόν που το υιοθέτησε, κατά τους όρους του άρθρου 505 ΑΚ. Κατά δε το τελευταίο άρθρο, ο δωρητής έχει το δικαίωμα να ανακαλέσει τη δωρεά, αν ο δωρεοδόχος φάνηκε με βαρύ παράπτωμα αχάριστος απέναντι στο δωρητή ή στο σύζυγο ή σε στενό συγγενή του και, ιδίως, αν αθέτησε την υποχρέωσή του να διατρέφει το δωρητή. Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι η λύση της υιοθεσίας για αχαριστία του θετού τέκνου έναντι του υιοθετησαντος χωρεί αν τούτο έδειξε αχαριστία με βαρύ παράπτωμα, ήτοι με υπαίτια διαγωγή, που προσβάλλει τόσο τις ηθικές αρχές, ώστε από την αξιολόγηση του βαθμού της προσβολής ανακύπτει, με βάση τις περί ηθικής και ευπρέπειας αντιλήψεις που κρατούν στην κοινωνία, ο χαρακτηρισμός του υπαίτιου ως αχάριστου (ΑΠ 439/98 Δνη 39. 1332, ΑΠ 329/82 ΝοΒ 30. 1458, ΕΑ 10332/95 Δνη 38. 693, ΕφΠατρ 278/03, Νόμος).

Περαιτέρω, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1588 και 1840 ΑΚ, λόγοι αποκλήρωσης κατιόντος αποτελούν η επιβουλή της ζωής του θετού γονέα (ανιόντος), του συζύγου ή άλλου κατιόντος αυτού, η με πρόθεση πρόκληση σωματικών κακώσεων του θετού γονέα ή

του συζύγου του από τον οποίον κατάγεται ο κατιών, η ενοχή του κατιόντος για κακούργημα ή σοβαρό πλημμέλημα, που τέλεσε με πρόθεση κατά του θετού γονέα ή του συζύγου του, η κακόβουλη αθέτηση υποχρέωσης, που είχε από το νόμο, για διατροφή του θετού γονέα. Από το γράμμα της διατάξεως του άρθρου 1840 προκύπτει ότι μεταξύ των περιοριστικώς αναφερομένων περιπτώσεων αποκλήρωσης του κατιόντα είναι η διάπραξη από τον τελευταίο πλημμελήματος με πρόθεση σε βάρος του διαθέτη ανιόντα ή της συζύγου του, το οποίο πρέπει, με βάση την κοινωνική και ηθική άποψη, να είναι σοβαρό, καθώς και η κακόβουλη αθέτηση υποχρέωσης, που είχε από το νόμο, για διατροφή του θετού γονέα. Ο όρος πλημμέλημα νοείται κατά τα οριζόμενα από τον ποινικό κώδικα (άρθρ. 18 εδ. β'), χωρίς να απαιτείται και καταδίκη γι' αυτό του κατιόντα, το δε δικαστήριο πρέπει να εξετάζει τη συνδρομή των στοιχείων του «σοβαρού πλημμελήματος». Το δικαστήριο, εκτιμώντας στη συγκεκριμένη περίπτωση, τις συνθήκες, κάτω από τις οποίες τελέσθηκαν τα περιστατικά που έγιναν δεκτά, κρίνει αν από κοινωνικής και ηθικής πλευράς φέρουν το χαρακτήρα του σοβαρού πλημμελήματος (ΑΠ 1411/98 Αρμ 1998. 1488, ΑΠ 1292/92, Νόμος).

Εξάλλου, η υποχρέωση διατροφής του ανιόντος γεννάται υπό τις προϋποθέσεις των άρθρων 1486, 1488, 1491 ΑΚ (βλ. σχετ. Ανδρουλιδάκη στον ΑΚ Γεωργιάδη - Σταθοπούλου άρθρ. 1486, 1488, 1491). Η υποχρέωση, δηλαδή, αυτή του κατιόντος προς διατροφή του ανιόντος έχει ως προϋπόθεση την απορία του τελευταίου, υπό την έννοια ότι αυτός δεν μπορεί να

διαθρέψει τον εαυτό του από την περιουσία του (ΑΠ 479/84 ΕΕΝ 52. 527) ή από εργασία κατάλληλη για την ηλικία του, την κατάσταση της υγείας του και τις λοιπές βιοτικές του συνθήκες και δεν υπάρχουν άλλοι υπόχρεοι για τη διατροφή του ή δεν επαρκούν. Το μέτρο δε και το περιεχόμενό της διατροφής καθορίζονται από την ΑΚ 1493, σ' αυτή δε περιλαμβάνονται και τα νοσηλεία και οι εν γένει δαπάνες περιθάλψεως σε περίπτωση ασθένειας του ανιόντος (βλ. Τούσης ΚληρΔικ παρ.118 αρ. 4, Μπαλής ΚληρΔικ παρ. 159 αρ. 4, ΑΠ 129/91 Δνη 33. 551). Κακόβουλη, δε, είναι η αθέτηση της υποχρέωσης προς διατροφή, στην περίπτωση κατά την οποία ο αποκληρούμενος κατιών, παρότι γνώριζε την υποχρέωσή του προς διατροφή του διαθέτη και μπορούσε να του παράσχει διατροφή, εντούτοις δεν το έπραξε (Μπαλής ό.π. και ΕφΑθ 73/96 Δνη 17. 301). Δεν υπάρχει, δε, κακόβουλη υποχρέωση διατροφής, όταν ο αποκληρούμενος από πλάνη (ακόμα και μη συγγνωστή) νόμιζε ότι δεν έχει υποχρέωση διατροφής του ανιόντα διαθέτη (ΕφΑθ 3907/86 Δνη 27. 1320, ΕφΠατρ 141/02, Νόμος).

Στην προκειμένη περίπτωση, από τις καταθέσεις των μαρτύρων ... από όλα τα επικαλούμενα και προσκομιζόμενα έγγραφα, τα οποία λαμβάνονται υπόψη είτε προς άμεση απόδειξη, είτε για τη συναγωγή εξ αυτών δικαστικών τεκμηρίων, μεταξύ δε των τελευταίων περιλαμβάνονται και οι επικαλούμενες και προσκομιζόμενες με αριθμ. ... ένορκες βεβαιώσεις ενώπιον της Συμβολαιογράφου Π. Ν., οι οποίες λήφθηκαν ενόψει δίκης ασφαλιστικών μέτρων νομής και της κατά της απόφασης του Ειρηνοδικείου ασκηθείσας έ-

φεσης και ασφαλιστικών μέτρων μετοίκησης και πριν την άσκηση της κρινόμενης αγωγής και όχι με σκοπό να χρησιμοποιηθούν στην παρούσα δίκη (ΑΠ 540/03, ΑΠ 430/03, Νόμος) και τις επικαλούμενες και προσκομιζόμενες από τους διαδίκους φωτογραφίες, η γνησιότητα των οποίων δεν αμφισβητήθηκε κατ' άρθρ. 440 περ. δ', ενώ αντίθετα δεν λαμβάνονται υπόψη οι επικαλούμενες και προσκομιζόμενες από την εναγομένη υπεύθυνες δηλώσεις, διότι πρόκειται για ανυπόστατα αποδεικτικά μέσα (ΑΠ 104/04 ΧρΙΔ 2004. 625), αποδείχτηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Ο ενάγων από το νόμιμο γάμο του, που τέλεσε το έτος 1959 με την Α. Ν., το γένος Β. και Α. Κ., δεν απέκτησε τέκνα. Έτσι, το έτος 1975, με τη συναίνεση της ως άνω συζύγου του, αποφάσισε να υιοθετήσει την εναγομένη, ηλικίας τότε 20 ετών, ανεψιά του, γιατί ήταν θυγατέρα του αδελφού του Κ. Ν.. Με τη με αριθμ. 139/1975 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Λάρισας, που κατέστη αμετάκλητη, η εναγομένη κηρύχθηκε θετό τέκνο του ενάγοντος. Πριν την τέλεση της υιοθεσίας, η εναγομένη διέμενε μαζί με τους φυσικούς της γονείς και τα αδέρφια της στη Σουηδία, όπου εργαζόταν, αμέσως δε μετά την τέλεση αυτής εγκαταστάθηκε στην οικία του ενάγοντος και της συζύγου του στο Β.. Έκτοτε, οι σχέσεις τους ήταν πολύ καλές, όπως επίσης και με το μετέπειτα σύζυγο της εναγομένης Δ. Θ., τον οποίον παντρεύτηκε τον Ιούλιο του έτους 1978 με τη συναίνεση του ενάγοντος και της συζύγου του. Αμέσως μετά το γάμο της, η εναγομένη με το σύζυγό της εγκαταστάθηκαν στην Α. προς εξεύρεση εργασίας, από όπου επέστρε-

ψαν στο Β. το έτος 1979 και εξακολούθησαν να διαμένουν με τον ενάγοντα και τη σύζυγό του, ενώ στη συνέχεια, το έτος 1980, μαζί με τη θυγατέρα τους, που ήδη είχαν αποκτήσει από το γάμο τους και στην οποία έδωσαν το όνομα της συζύγου του ενάγοντα «Α.», μετανάστευσαν στη Σουηδία για να εργαστούν. Έκτοτε, κάθε έτος, συνήθως τους θερινούς μήνες, επισκέπτονταν την Ελλάδα και διέμεναν με τον ενάγοντα και τη σύζυγό του στην οικία τους στη Β. Κ., όπου από το έτος 1982 είχαν εγκατασταθεί μετά τη συνταξιοδότηση του ενάγοντα από την εργασία του ως αστυνομικός, ενώ και ο ενάγων με τη σύζυγό του τους επισκέφθηκαν στη Σουηδία το χρονικό διάστημα 1980 - 2000 τρεις φορές, παραμένοντας μαζί τους για διάστημα τριών έως τεσσάρων μηνών κάθε φορά και βοηθώντας αυτούς στο μεγάλωμα των δύο παιδιών τους, αφού, εν τω μεταξύ, το έτος 1983, γεννήθηκε και η δεύτερη θυγατέρα τους Θ.. Εξάλλου, το καλοκαίρι του έτους 1986 οι δύο θυγατέρες της εναγομένης, ηλικίας τότε (7) ετών και (3,5) ετών, επέστρεψαν στην Ελλάδα και παρέμειναν για έναν ολόκληρο χρόνο μαζί με τον ενάγοντα και τη σύζυγό του, οι οποίοι φρόντιζαν αυτές με πολύ αγάπη και στοργή, σαν πραγματικά τους εγγόνια, μέχρι το έτος 1987, οπότε επέστρεψαν στη Σουηδία, για να διαμένουν μαζί με τους γονείς τους.

Καθόλο το χρονικό διάστημα, που η εναγομένη με την οικογένειά της βρισκόταν στη Σουηδία, οι σχέσεις αυτής και της οικογένειάς της με το θετό πατέρα της - ενάγοντα και τη σύζυγό του εξακολούθησαν να είναι πολύ καλές, χωρίς ποτέ να διαταραχθούν. Τούτο δε διαφαίνεται και

από το ότι το έτος 1996 ο ενάγων και η σύζυγός του, με το με αριθμ. .../1996 συμβόλαιο γονικής παροχής της Συμβολαιογράφου Α. Λ. - Κ., που νόμιμα μεταγράφηκε, μεταβίβασαν στην εναγομένη ένα οικοπέδο, συνολικής έκτασης 407 τμ, που βρίσκεται στη συνοικία «Α. Ν.» Κ., ενώ το έτος 1997, με το με αριθμ. .../1997 ειδικό πληρεξούσιο του Συμβολαιογράφου Μ.-Κ. Γ. Ζ., η εναγομένη και ο σύζυγός της κατέστησαν ειδικό πληρεξούσιό τους τον ενάγοντα, με την πληρεξουσιότητα και δικαίωμα να αγοράζει για λογαριασμό τους πράγματα κινητά ή ακίνητα, να τους εκπροσωπεί ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων και την ειδική εντολή να εισπράξει από την Ε. ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΕ - Υποκατάστημα Τ. και από οποιοδήποτε άλλο κατάστημα αυτής, από το λογαριασμό τους, οποιοδήποτε χρηματικό ποσό.

Στις αρχές του έτους 2000, ο ενάγων προσβλήθηκε από καρκίνο και νοσηλεύθηκε στο «Γ. ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ Α.», υποβληθείς σε χημιοθεραπείες. Η εναγομένη, που κατοικούσε ακόμη στη Σουηδία, επέστρεψε στην Ελλάδα για να συμπαρασταθεί στον ασθενή θετό πατέρα της και παρέμεινε κοντά του για το σκοπό αυτό για 2 και 1/2, περίπου, μήνες. Κατόπιν, επανήλθε στη Σουηδία και ξαναεπέστρεψε στην Ελλάδα με την οικογένειά της το μήνα Ιούνιο του έτους 2000 και παρέμεινε μέχρι τον Αύγουστο του ίδιου έτους, συμπαραστεκομένη και πάλι στον ασθενή θετό πατέρα της, καθώς επίσης ξαναεπέστρεψε στην Ελλάδα τον Οκτώβριο του ίδιου έτους και παρέμεινε μέχρι τα Χριστούγεννα, βοηθώντας τον τελευταίο και συνοδεύοντάς τον τόσο στην Α. για χημιοθεραπείες, όσο και στα Ι. για την υποβο-

λή του σε ορισμένο αριθμό ακτινοβολιών. Έτσι, αυτή (εναγομένη), όχι μόνον δεν αδιαφόρησε για την κατάσταση της υγείας του θετού της πατέρα - ενάγοντα, αλλά με κάθε δυνατό τρόπο τον βοήθησε και του συμπαραστάθηκε, λαμβανομένου μάλιστα υπόψη ότι ο σύζυγός της και οι θυγατέρες της, οι οποίοι είχαν ανάγκη των περιποιήσεων και φροντίδων της, κατοικούσαν ακόμη στη Σουηδία. Να σημειωθεί, δε, ότι μετά τα Χριστούγεννα του έτους 2000, ο ενάγων βρισκόταν στο στάδιο της ανάρρωσης στην οικία του, επισκεπτόμενος το Νοσοκομείο μόνο για την υποβολή του σε έλεγχο και δεν ήταν απαραίτητη η συνεχής παρουσία της εναγομένης, η οποία όμως εξακολούθησε να ενδιαφέρεται γι' αυτόν και την κατάσταση της υγείας του. Το έτος 2002, η εναγομένη με την οικογένειά της αποφάσισαν να εγκατασταθούν μόνιμα στην Ελλάδα, λόγω συνταξιοδότησης του συζύγου της και να κατοικήσουν στην οικία, όπου κατοικούσαν ο θετός πατέρας της με τη σύζυγό του, στη Β. Κ., προκειμένου να συνεχίσουν να τους φροντίζουν και να συμπαραστέκονται και στον ενάγοντα, ο οποίος, κατά τα προεκτεθέντα, βρισκόταν στο στάδιο της ανάρρωσης στην οικία του. Έτσι, συνεννοήθηκαν με τον ενάγοντα και τη σύζυγό του να προβούν στην επέκταση της ως άνω οικίας και στη διαμόρφωση - ανακαίνιση αυτής, ώστε να είναι κατάλληλη για δύο οικογένειες, κυρίως με χρήματα της εναγομένης και του συζύγου της, που προέρχονταν από την εργασία τους στη Σουηδία επί 20 και πλέον έτη.

Ενόψει αυτών, η σύζυγος του ενάγοντα Α. Ν., η οποία μέχρι τότε έτρεφε προς την εναγομένη συναισθήματα μητέρας

προς θυγατέρα, συμφώνησε να της μεταβιβάσει την ψιλή κυριότητα της οικίας, μετά του οικοπέδου της, που βρισκόταν, όπως προεκτέθηκε, στη Β. Κ. και που ανήκε κατά κυριότητα σ' αυτήν, παρακρατώντας για τον εαυτό της την επικαρπία, συνταχθέντος προς τούτο του με αριθμ. .../14.8.2002 συμβολαίου γονικής παροχής της Συμβολαιογράφου Π. Ν., που νόμιμα μεταγράφηκε. Από τα αποδεικτικά στοιχεία, που προαναφέρθηκαν, δεν αποδείχτηκε ότι η ως άνω μεταβίβαση έγινε κατόπιν πιέσεων της εναγομένης προς την ως άνω Α. Ν. και, ειδικότερα, ότι την 8.6.2002, και ενώ βρισκόταν αυτή (εναγομένη) στη Σουηδία, τηλεφώνησε στην τελευταία και της ζήτησε επιτακτικά να της μεταβιβάσει την ανήκουσα κατά κυριότητα σ' αυτή ως άνω οικία της στη Β. Κ. και ότι, σε απάντησή της ότι «πρέπει να σκεφθείς καλά αυτό που μου ζητάς, γιατί έρχονται γεράματα», η εναγομένη της απάντησε «δεν αφήνεις αυτά τα πούστικα που ξέρεις». Μάλιστα, είναι χαρακτηριστικό ότι η Α. Ν. δεν ήθελε να παρακρατήσει για τον εαυτό της ούτε την επικαρπία, αλλά την προέτρεψαν προς τούτο η εναγομένη, ο σύζυγός της και η Συμβολαιογράφος. Επίσης, δεν αποδείχτηκε ότι, αμέσως μετά την κατάρτιση του ως άνω συμβολαίου, η εναγομένη και ο σύζυγός της απηύθυναν στον ενάγοντα τη φράση «με γειά που τη φάγατε, θα δείτε τώρα τι σας περιμένει». Άλλωστε, δεν υπήρχε λόγος η εναγομένη να επιδείξει μια τέτοια συμπεριφορά προς τον ενάγοντα και τη σύζυγό του, η οποία χωρίς καμία πίεση ή εκβιασμό, κατά τα προεκτεθέντα, προέβη στην παραπάνω μεταβίβαση προς αυτήν, προς την οποίαν έτρεφε μέχρι τότε αισθήματα αγάπης. Ού-

τε, επίσης, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας δικαιολογείται τέτοια αιφνίδια μεταστροφή συμπεριφοράς, μετά από χαριστική μεταβίβαση, όπως εν προκειμένω.

Μετά την ως άνω μεταβίβαση, άρχισαν οι εργασίες επέκτασης και ανακαίνισης της οικίας, πλην, όμως, μεταξύ του ενάγοντος και της συζύγου του αφενός και της οικογένειας της εναγομένης αφετέρου δημιουργήθηκαν παρεξηγήσεις, ως προς τον τρόπο εκτελέσεως των εργασιών. Συγκεκριμένα, στις 11.11.2003, όταν ο ενάγων πρότεινε στην εναγομένη να σπάσουν το ρείθρο της περιφράξης της αυλής, προκειμένου να σταθμεύει το αυτοκίνητό του στην πυλωτή της οικίας, η εναγομένη δεν συμφώνησε, χωρίς όμως να αποδεικνύεται ότι τον εξύβρισε την ως άνω ημεροχρονολογία με τη φράση «κωλόγερε, δεν θα κάνω τίποτε. Από δω και πέρα θα ακούτε και θα κάνετε ότι σας λέω εγώ και ο σύζυγός μου, γιατί το σπίτι είναι δικό μου. Αλλιώς, θα βλασφημήσετε την ημέρα που γεννηθήκατε. Φύγετε από μπροστά μου, να μην σας βλέπω» και την επομένη (12.11.2003) με τη φράση «θα βάλω τον άνδρα μου να γυρίζει ξεβράκωτος στο σπίτι μέχρι να φύγετε, γαϊδούρα, εδώ μέσα θα κάνετε ότι σας λέω εγώ». Στις 12.12.2003, επίσης, δημιουργήθηκε διένεξη μεταξύ του ενάγοντα και του συζύγου της εναγομένης, όταν ο τελευταίος κατέβασε από τον τοίχο της οικίας τον Πολεμικό Σταυρό, που είχε απονεμηθεί στον ενάγοντα για διακεκριμένες πράξεις αυτού κατά τον εμφύλιο πόλεμο, χωρίς όμως να αποδεικνύεται ότι ο σύζυγος της εναγομένης τον εξύβρισε με τη φράση «κωλόγερε, πάρε αυτό το πράγμα από τον τοίχο μου, γιατί μου χαλάει τη διακό-

σηση του σπιτιού, αλλιώς θα κρεμάσω και εγώ δίπλα ένα σφυροδρέπανο». Αλλωστε, το περιστατικό αυτό αφορά στο σύζυγο της εναγομένης και όχι την ίδια και δεν αποδείχτηκε ότι αυτή συμφώνησε με τη συμπεριφορά του συζύγου της.

Περαιτέρω, αποδείχτηκε ότι από το καλοκαίρι του έτους 2004 άρχισαν να ψυχραίνονται οι σχέσεις των διαδίκων. Τούτο οφειλόταν στη συμπεριφορά της συζύγου του ενάγοντα Α. Ν., η οποία, επηρεασμένη από τις στενές επαφές της με τα λοιπά ανίψια της, άρχισε να διαδίδει στην κοινωνία του χωριού Β. ότι το σπίτι είναι και θα παραμείνει «Κ.», δηλαδή της πατρικής της οικογένειας «Κ.» και ότι η εναγομένη δεν είναι παιδί της, αφού δεν την έχει υιοθετήσει η ίδια και θα την εκδιώξει απ' αυτό. Επίσης, η ως άνω Α. Ν., εκμεταλλευομένη την απουσία της εναγομένης και του συζύγου της στη Σουηδία, προς διευθέτηση υποθέσεών τους, μαζί με τη Θ. (Ν.) Τ.- Ν., ανιψιά του ενάγοντα από άλλον αδελφό του, προέβη στην καταμέτρηση με μηχανικό ακινήτων της, προκειμένου να τα μεταβιβάσει σε άλλους ανιψιούς της, ενώ, προκειμένου να εξοπλίσει την οικία της με ηλεκτρικές συσκευές, δεν ζήτησε τη βοήθεια της εναγομένης, αλλά των ανιψιών της Α. Ν. και Χ. Τ.. Των ανωτέρω ενεργειών έλαβε γνώση η εναγομένη και άρχισαν να δημιουργούνται στις δύο οικογένειες εντάσεις, ιδίως μετά την επίσκεψη των θυγατέρων της εναγομένης στην οικία του ενάγοντα το Πάσχα του 2004, όπου βρισκόταν και το ζεύγος Τ. και ο ενάγων με τη σύζυγό του φέρθηκαν αδιάφορα στις εγγονές τους, συναναστρεφόμενοι μόνο το ζεύγος Τ., το οποίο το καλοκαίρι του ί-

διου έτους φιλοξενήθηκε στην οικία τους απ' αυτούς (ενάγοντα και τη σύζυγό του) για 2 και 1/2, περίπου, μήνες, χωρίς να υπάρχει ιδιαίτερος λόγος. Έτσι, στις 13.7.2004 δημιουργήθηκε επεισόδιο μεταξύ των διαδίκων, αναφορικά με τη ροή του νερού της βρύσης, κατά το οποίο όμως δεν αποδείχτηκε εξυβριστική συμπεριφορά της εναγομένης με τη φράση «μάζεψε το γέρο σου το βρωμιάρη και πηγαίνετε να μείνετε στο υπόγειο, εκεί που βάζατε τα ζώα παλαιά. Γιατί κι εσείς ζώα είστε. Να ευχαριστείτε το θεό, που το διαμορφώσαμε να μείνετε, γιατί από το σπίτι δεν δικαιούστε τίποτε», αλλά εκνευρισμός και έντονη συζήτηση, ενώ στις 14.7.2004 δεν αποδείχτηκε ότι η εναγομένη απηύθυνε στον ενάγοντα και τη σύζυγό του τη φράση «αν ήσουν ικανός εσύ και αυτή θα είχε δικά σου παιδιά. Εγώ δεν σας έχω τίποτε».

Η εναγομένη προσπάθησε να αποκαταστήσει τις σχέσεις της με το θετό πατέρα της - ενάγοντα και τη σύζυγό του, αφού, όπως αποδείχτηκε, το μήνα Αύγουστο του έτους 2004, όπου αρραβωνιάστηκε η θυγατέρα της Α., τους προσκάλεσε να παρευρεθούν στον αρραβώνα. Πράγματι, ο ενάγων με τη σύζυγό του προσήλθαν και πρόσφεραν μάλιστα στην εγγονή τους και δώρα, πλην όμως δεν αποδείχτηκε ο αγωγικός ισχυρισμός ότι την επομένη ημέρα η εναγομένη απηύθυνε στη σύζυγο του ενάγοντα τη φράση «μη νομίζεις, ότι σας κάλεσα εγώ, αλλά τα παιδιά», δεδομένου ότι κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας δεν είναι δυνατόν η θυγατέρα της να προέβαινε στην ως άνω πρόσκληση, αν δεν είχε τη συγκατάθεση και συναίνεση της μητέρας της και, ως εκ τούτου, η τε-

λευταία δεν είχε λόγο να απευθύνει την παραπάνω φράση. Εξάλλου, ούτε την τελευταία Κυριακή του Αυγούστου του έτους 2004 αποδείχτηκε εξυβριστική συμπεριφορά της εναγομένης προς τον ενάγοντα και τη σύζυγό του κατά την έξοδό τους από την εκκλησία, ούτε στις 4.4.2006, σε διαδραματισθέν επεισόδιο μεταξύ των διαδίκων, όταν ο ενάγων ενημέρωσε την εναγομένη ότι η σύζυγός του θα στραφεί εναντίον της δικαστικά, αποδείχτηκε ότι η εναγομένη απηύθυνε την εξυβριστική φράση «σ' έχω χεσμένο κι εσένα και τα ασφαλιστικά σου μέτρα, βρωμόγερε. Το σπίτι είναι δικό μου ότι κι αν κάνεις» και ότι αποπειράθηκε να χειροδικήσει εις βάρος του, άλλα ότι η εναγομένη του απάντησε φανερά εκνευρισμένη.

Για όλα τα παραπάνω πραγματικά περιστατικά, οι καταθέσεις των μαρτύρων των διαδίκων είναι αντιφατικές μεταξύ τους, ωστόσο οι καταθέσεις των μαρτύρων της εναγομένης, που περιέχονται στα ταυτόριθμα με την εκκαλουμένη απόφαση πρακτικά και στις ως άνω ένορκες βεβαιώσεις, κρίνονται πειστικές από το Δικαστήριο, γιατί ενισχύονται και από τα λοιπά αποδεικτικά στοιχεία. Ιδιαίτερα η μάρτυρας της εναγομένης Π. Ν., που εξετάστηκε στο ακροατήριο του Πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου και περιέχεται στα ταυτόριθμα με την εκκαλουμένη πρακτικά, η οποία έχει άμεση γνώση και αντίληψη των ως άνω πραγματικών περιστατικών, διότι διαμένει στο χωριό Β., καταθέτει ότι από το έτος 1975 έως το έτος 2004 οι δύο οικογένειες ζούσαν αρμονικά, ότι όταν παρουσιάστηκε στον ενάγοντα πρόβλημα υγείας το έτος 2000 η εναγομένη εγκατέλειψε το σύζυγό της στη Σουηδία και ήρ-

θε στην Ελλάδα για να τον φροντίσει και να του συμπερασταθεί, ότι η συμπεριφορά της εναγομένης απέναντι στο θετό πατέρα της και τη σύζυγό του ήταν άψογη, ό-τι ποτέ δεν τους εξύβρισε, παρά τη διατάραξη των σχέσεών τους, εξ αιτίας της συμπεριφοράς της συζύγου του ενάγοντα, η οποία, παρασυρόμενη από τρίτους, ισχυριζόταν ότι αυτή (εναγομένη) δεν είναι παιδί της και θα την εκδιώξει από το σπίτι. Αντίθετα, ο μάρτυρας Α. Ν., που εξετάστηκε στο ακροατήριο του Πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου και περιέχεται στα ταυτάρια με την εκκαλουμένη πρακτικά, δεν καταθέτει εξ ίδιας αντιλήψεως, διότι κατοικεί μόνιμα στην Α., αλλά όσα του αφηγήθηκαν ο θείος του - ενάγων και η θεία του - σύζυγός του.

Περαιτέρω, δεν αποδείχτηκε ότι ο ενάγων έχρηζε οικονομικής βοήθειας ή διατροφής από την εναγομένη, καθόσον ελάμβανε σύνταξη, ύψους 1.200 Ε μηνιαίως, ενώ του παρεχόταν και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη από το ασφαλιστικό του ταμείο, ως συνταξιούχος αστυνομικός. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, εφόσον δεν αποδείχτηκε συμπεριφορά της εναγομένης, η οποία συνιστά υπαίτια προσβλητική καταφρόνηση προς το πρόσωπο του ενάγοντα - θετού πατέρα της ή της συζύγου του, αντίθετη στις υποχρεώσεις, που επιβάλλουν στο θετό τέκνο, λόγοι στοιχειώδους ηθικής και ευπρέπειας, άρα δε βαρύ παράπτωμα αυτής, που αποτελεί αχαριστία, σύμφωνα με τα άρθρα 1588 και 505 ΑΚ, αλλά ούτε και αποδείχτηκε, από κοινωνική και ηθική άποψη, ότι διέπραξε εις βάρος του σοβαρό πλημμέλημα ή ότι παραβίασε την υποχρέωση προς διατροφή, σύμφωνα με τα άρθρα 1588 και 1840

ΑΚ, η ένδικη αγωγή πρέπει ν' απορριφθεί ως ουσιαστικά αβάσιμη, παρελκουμένης της εξετάσεως της νομικής και ουσιαστικής βασιμότητας της ένστασης του άρθρου 1844 και 281 ΑΚ, που πρόβαλε η εναγομένη ενώπιον του Πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου και επαναφέρει με τις προτάσεις της παρούσης συζητήσεως. Συνεπώς, το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, που δέχτηκε τα ίδια και απέρριψε την αγωγή ως ουσιαστικά αβάσιμη, ορθά εφάρμοσε και ερμήνευσε το νόμο και εκτίμησε τις αποδείξεις, απορριπτομένων των σχετικών λόγων της έφεσης, καθώς και της έφεσης στο σύνολό της, ως αβασίμων...

364/2009

Πρόεδρος: Δημήτριος Ευθυμιάδης

Εισηγητής: Γεωρ. Αποστολάκης

Δικηγόροι: Σοφία Αποστολάκη, Νικ. Παπαπέτρου

Καθορισμός δικηγορικής αμοιβής με συμφωνία, η οποία, με ποινή ακυρότητας, δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τα ελάχιστα όρια του Κώδικα Δικηγόρων. Ελλείψει συμφωνίας, η ελάχιστη αμοιβή ορίζεται κατά τον ΚωδΔικ, αυξανόμενη, κατά την κρίση του δικαστή, αναλόγως της επιστημονικής εργασίας, της σπουδαιότητας της υπόθεσης, του αναλωθέντος χρόνου.

Με τις υπουργικές αποφάσεις, που καθορίζουν για όλους τους δικηγόρους της χώρας ελάχιστη αμοιβή, δεν καταργούνται ούτε τροποποιούνται οι δ/ξεις του Κώδικα Δικηγόρων, που εξακολουθούν να εφαρμόζονται επί υποθέσεων για τις οποίες δεν προεισπράττεται αμοιβή, καθώς και επί περιπτώσεων που τα ελάχι-

στα όρια αμοιβών του ΚωδΔικ είναι ανώτερα από τα οριζόμενα στις υπουργικές αποφάσεις.

Η ατέλεια των νηδδ για καταβολή παραβόλων και τελών ισχύει στις έναντι του Δημοσίου υποχρεώσεις και όχι για την υποχρέωση καταβολής πλήρους αμοιβής στους δικηγόρους που τα εκπροσωπούν στα διοικητικά δικαστήρια, η οποία καθορίζεται όπως και για τις παραστάσεις στα πολιτικά δικαστήρια.

{...}3. Επειδή στο ν.δ. 3026/54 «περί του Κώδικος των Δικηγόρων» ορίζονται τα εξής: α) στο άρθρο 92 παρ. 1: «Τα της αμοιβής του Δικηγόρου κανονίζονται κατά συμφωνίαν μετά του εντολέως αυτού ή του αντιπροσώπου του, περιλαμβάνουσας είτε την όλην διεξαγωγήν της δίκης, είτε μέρος, ή κατ' ιδίαν πράξεις αυτής, ή άλλης πάσης φύσεως νομικής εργασίας, εν ουδεμία όμως περιπτώσει επιτρέπεται η αμοιβή να υπολείπεται των εν άρθροις 98 και επόμενα ελαχίστων ορίων αυτής. Πάσα συμφωνία περί λήψεως μικροτέρας αμοιβής είναι άκυρος, ανεξαρτήτως χρόνου συνάψεώς της», β) στο άρθρο 98 παρ. 1 και 2: «Εν ελλείψει ειδικής συμφωνίας, το ελάχιστον ποσόν της αμοιβής του Δικηγόρου ορίζεται κατά τας διατάξεις των επομένων άρθρων αυξανόμενον κατά την κρίσιν του δικαστού ή του δικαστηρίου, αναλόγως της επιστημονικής εργασίας, της αξίας και του είδους της διεκπεραιωθείσης υποθέσεως, του καταναλωθέντος χρόνου, της σπουδαιότητος της διαφοράς, των ιδιαζουσών αυτή περιστάσεων και εν γένει των καταβληθεισών δικαστικών ή εξωδίκων ενεργειών. Κατά τον προσδιορισμόν τούτον, η αποτίμησις

εκάστης πράξεως και ενεργείας δεν δύναται να ορισθή υπό των δικαστηρίων και των δικαστικών αρχών κατωτέρα της εν τοις επομένοις άρθροις». Εξάλλου, το άρθρο 7 παρ. 2 ν. 2753/99 «Απλοποιήσεις και ελαφρύνσεις στη φορολογία εισοδήματος και άλλες διατάξεις» ορίζει ότι: «Για τις παραστάσεις των δικηγόρων ενώπιον των δικαστηρίων, για τη σύμπραξή τους σε εξώδικες ενέργειες και συμβάσεις, όπως προβλέπουν οι οικείες διατάξεις, καθώς και για κάθε άλλη νομική υπηρεσία, που παρέχουν αυτοί στον εντολέα τους, καθορίζεται το μήνα Δεκέμβριο κάθε δεύτερου έτους με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ύστερα από γνώμη της Ολομέλειας των προέδρων των δικηγορικών συλλόγων της Ελλάδας, ελάχιστη αμοιβή, ενιαία για όλους τους δικηγορικούς συλλόγους της Χώρας. Η ισχύς της παραπάνω διάταξης, σύμφωνα με το άρθρ. 4 παρ. 12 του ν. 285/2000, αρχίζει από το έτος 2000, το οποίο και λογίζεται για την έναρξη της περιόδου που ορίζεται σε αυτή». Κατ' εξουσιοδότηση του νόμου αυτού, εκδόθηκε στην αρχή η υπ' αριθ. 1314/21.12.2000 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης και, στη συνέχεια, η υπ' αριθ. 1473/2003 όμοια απόφαση, οι οποίες καθόρισαν τα ελάχιστα όρια αμοιβών των δικηγόρων όλης της χώρας, όχι μόνο για τις «παραστάσεις» ενώπιον των δικαστηρίων και τη σύμπραξή τους για εξώδικες ενέργειες και συμβάσεις, αλλά και για κάθε «νομική υπηρεσία τους», μεταξύ των οποίων και για τη σύνταξη δικογράφων, που απευθύνονται στα πολιτικά και διοικητικά δικα-

στήρια. Με την προαναφερόμενη διάταξη του ν. 2753/99 και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδιδόμενες υπουργικές αποφάσεις δεν καταργούνται, ούτε τροποποιούνται οι ανωτέρω διατάξεις του Κώδικα Περί Δικηγόρων (ν.δ. 3026/54), που προβλέπουν τις αμοιβές των δικηγόρων, οι οποίες εξακολουθούν να εφαρμόζονται σε όλες τις περιπτώσεις νομικών υπηρεσιών γενικά, για τις οποίες δεν προεισπράττεται δικηγορική αμοιβή, καθώς και στις περιπτώσεις, που τα καθοριζόμενα απ' αυτόν ελάχιστα όρια αμοιβών δικηγόρων είναι ανώτερα απ' αυτά που καθορίζονται από τις παραπάνω υπουργικές αποφάσεις (ΑΠ 920/06 Αρμ 2007. 818, ΑΠ 317 - 318/07 αδημ., ΕλΣ (ολομ) 21-3/07 ΝοΒ 2007. 1188).

Εν προκειμένω, από τα έγγραφα, που οι διάδικοι προσκομίζουν και επικαλούνται, αποδείχθηκαν τα ακόλουθα: Ο ενάγων είναι δικηγόρος, μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Μ.. Με την υπ' αριθ. .../19.8.2004 απόφαση του ΔΣ του εναγομένου Νοσοκομείου (νπδδ), του παρασχέθηκε η ειδική εντολή και πληρεξουσιότητα να εκπροσωπήσει το Νοσοκομείο ενώπιον του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Βόλου, κατά τη δικάσιμο της 25.11.2004 και της 7.12.2004, ή σ' οποιαδήποτε μετ' αναβολή δικάσιμο, προκειμένου να αποκρούσει τις ακόλουθες αγωγές: α) Αγωγή (αριθ. κατάθεσης 91/2004) της Α. Π. του Ι., μικροβιολόγου, που αφορούσε καταβολή εφημεριών, συνολικού ποσού 6.266,58 Ε. Παραστάθηκε και κατέθεσε υπόμνημα στο Δικαστήριο, που συνεδρίασε την 25.11.04. Δικαιούται, ως εκ τούτου, αμοιβή και έξοδα: Για την παράσταση στο Τριμελές Διοικητικό Πρω-

τοδικείο Βόλου 190 Ε (άρθρα 155, 109 Κώδικα Δικηγόρων, σε συνδυασμό με την Υπουργική Απόφαση 1314/21.12.00 και την υπ' αριθ. 1085081/1473/Α0012/24.9.03 απόφαση Υπουργών Οικονομίας, Οικονομικών και Δικαιοσύνης). Για τη σύνταξη και κατάθεση υπομνήματος για απόκρουση της αγωγής αυτής, δικαιούται, σύμφωνα με τα άρθρα 152, 107 Κώδικα Δικηγόρων, σε συνδυασμό με τα άρθρα 4 παρ. 2 Ν. 4507/66 και 8 Ν. 950/79, αμοιβή 125,33 Ε (6.266,58 Ε Χ 2% = 125,33). Σύνολο = 315,33 Ε. β) Αγωγή (αριθ. κατάθεσης 92/2004) του Δ. Π. του Ν., οδοντιάτρου, που αφορούσε καταβολή αποζημίωσης, συνολικού ποσού 7.968,18 Ε. Παραστάθηκε και κατέθεσε υπόμνημα στο Δικαστήριο, που συνεδρίασε την 25.11.04. Δικαιούται, ως εκ τούτου, αμοιβή και έξοδα: Για την παράσταση στο Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο Βόλου 190 Ε (άρθρα 155, 109 Κώδικα Δικηγόρων, σε συνδυασμό με την Υπουργική Απόφαση 1314/21.12.00 και την υπ' αριθ. 1085081/1473/Α0012/24.9.03 απόφαση Υπουργών Οικονομίας, Οικονομικών και Δικαιοσύνης). Για τη σύνταξη και κατάθεση υπομνήματος για απόκρουση της αγωγής αυτής, δικαιούται, σύμφωνα με τα άρθρα 152, 107 Κώδικα Δικηγόρων, σε συνδυασμό με τα άρθρα 4 παρ. 2 Ν. 4507/66 και 8 Ν. 950/79, αμοιβή 159,36 Ε (7.968,18 Ε Χ 2% = 159,36). Σύνολο = 349,36 Ε. γ) Αγωγή (αριθ. κατάθεσης 93/2004) του Α. Δ. του Ι., οδοντιάτρου, που αφορούσε καταβολή αποζημίωσης, συνολικού ποσού 7.090,41 Ε. Παραστάθηκε και κατέθεσε υπόμνημα στο Δικαστήριο, που συνεδρίασε την 25.11.04. Δικαιούται, ως εκ τούτου, αμοιβή και έξοδα: Για την παράσταση στο Τριμελές Διοικητι-

κό Πρωτοδικείο Βόλου 190 Ε (άρθρα 155, 109 Κώδικα Δικηγόρων, σε συνδυασμό με την Υπουργική Απόφαση 1314/21.12.00 και την υπ' αριθ. 1085081/1473/Α0012/24.9.03 απόφαση Υπουργών Οικονομίας, Οικονομικών και Δικαιοσύνης). Για τη σύνταξη και κατάθεση υπομνήματος για απόκρουση της αγωγής αυτής, δικαιούται, σύμφωνα με τα άρθρα 152, 107 Κώδικα Δικηγόρων, σε συνδυασμό με τα άρθρα 4 παρ. 2 Ν. 4507/66 και 8 Ν. 950/79, αμοιβή 141,8 Ε (7.090,41 Ε Χ 2% = 141,8). Σύνολο = 331,8 Ε. δ) Αγωγή (αριθ. κατάθεσης 94/2004) της Κ. Ν. του Σ., μικροβιολόγου, που αφορούσε καταβολή αποζημίωσης, συνολικού ποσού 7.361,63 Ε. Παραστάθηκε και κατέθεσε υπόμνημα στο Δικαστήριο που συνεδρίασε την 25.11.04. Δικαιούται, ως εκ τούτου, αμοιβή και έξοδα: Για την παράσταση στο Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο Βόλου 190 Ε (άρθρα 155, 109 Κώδικα Δικηγόρων, σε συνδυασμό με την Υπουργική Απόφαση 1314/21.12.00 και την υπ' αριθ. 1085081/1473/Α0012/24.9.03 απόφαση Υπουργών Οικονομίας, Οικονομικών και Δικαιοσύνης). Για τη σύνταξη και κατάθεση υπομνήματος για απόκρουση της αγωγής αυτής, δικαιούται, σύμφωνα με τα άρθρα 152, 107 Κώδικα Δικηγόρων, σε συνδυασμό με τα άρθρα 4 παρ. 2 Ν. 4507/66 και 8 Ν. 950/79, αμοιβή 147,23 Ε (7.361,63 Ε Χ 2% = 147,23). Σύνολο = 337,23 Ε. ε) Αγωγή (αριθ. κατάθεσης 95/2004) του Σ. Η. του Μ. και λοιπών επτά (7) οδοντιάτρων, που αφορούσε καταβολή αποζημίωσης, συνολικού ποσού 47.164,84 Ε. Παραστάθηκε και κατέθεσε υπόμνημα στο Δικαστήριο, που συνεδρίασε την 25.11.04. Δικαιούται, ως εκ τούτου, αμοιβή και έξοδα: Για την παράσταση

στο Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο Βόλου 190 Ε (άρθρα 155, 109 Κώδικα Δικηγόρων, σε συνδυασμό με την Υπουργική Απόφαση 1314/21.12.00 και την υπ' αριθ. 1085081/1473/Α0012/24.9.03 απόφαση Υπουργών Οικονομίας, Οικονομικών και Δικαιοσύνης). Για τη σύνταξη και κατάθεση υπομνήματος για απόκρουση της αγωγής αυτής, δικαιούται, σύμφωνα με τα άρθρα 152, 107 Κώδικα Δικηγόρων, σε συνδυασμό με τα άρθρα 4 παρ. 2 Ν. 4507/66 και 8 Ν. 950/79, αμοιβή 943,3 Ε (47.164,84 Ε Χ 2% = 943,3). Σύνολο 1.133,3 Ε. στ) αγωγή (αριθ. κατάθεσης 28/2004) της Α. Α. του Ι., οδοντιάτρου, που αφορούσε καταβολή αποζημίωσης, συνολικού ποσού 5.731,24 Ε. Παραστάθηκε και κατέθεσε υπόμνημα στο Δικαστήριο, που συνεδρίασε την 7.12.04. Δικαιούται, ως εκ τούτου, αμοιβή και έξοδα: Για την παράσταση στο Τριμελές Διοικητικό Πρωτοδικείο Βόλου 190 Ε (άρθρα 155, 109 Κώδικα Δικηγόρων, σε συνδυασμό με την Υπουργική Απόφαση 1314/21.12.00 και την υπ' αριθ. 1085081/1473/Α0012/24.9.03 απόφαση Υπουργών Οικονομίας, Οικονομικών και Δικαιοσύνης). Για τη σύνταξη και κατάθεση υπομνήματος για απόκρουση της αγωγής αυτής δικαιούται, σύμφωνα με τα άρθρα 152, 107 Κώδικα Δικηγόρων, σε συνδυασμό με τα άρθρα 4 παρ. 2 Ν. 4507/66 και 8 Ν. 950/79, αμοιβή 114,62 Ε (5.731,24 Ε Χ 2% = 114,62). Σύνολο 304,62 Ε.

Επίσης, η Α. Λ. και άλλοι ογδόντα τρεις ενάγοντες (σύνολο 84) άσκησαν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Βόλου την υπ' αριθ. κατάθεσης 336/1999 αγωγή τους, που αφορούσε αποζημίωση, συνολικού ποσού (2.861.000 δρχ Χ 84 ε-

νάγοντες) = 240.324.000 δρχ. Επί της αγωγής τους αυτής εκδόθηκε η υπ' αριθ. 372/2004 οριστική απόφαση του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Βόλου, η οποία απέρριψε την αγωγή τους. Οι ενάγοντες άσκησαν την υπ' αριθ. καταθ. 122/18.11.04 έφεσή τους ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Λάρισας, η οποία εκδικάστηκε στις 17.5.05. Ο ενάγων, κατόπιν εντολής του εναγομένου (υπ' αριθ. .../25.4.05 απόφαση του ΔΣ), παραστάθηκε και κατέθεσε υπόμνημα στη δίκη αυτή. Ως εκ τούτου, δικαιούται αμοιβή: Για την παράσταση στο Διοικητικό Εφετείο Λάρισας, σύμφωνα με τα άρθρα 155, 111 Κώδικα Δικηγόρων, σε συνδυασμό με την Υπουργική Απόφαση 1314/21.12.00, αλλά και την υπ' αριθ. 1085081/1473/A0012/24.9.03 απόφαση Υπουργών Οικονομίας, Οικονομικών και Δικαιοσύνης, 240,00 Ε. Για τη σύνταξη και κατάθεση του υπομνήματος κατά τη συζήτηση της υπόθεσης στο Διοικητικό Εφετείο, σύμφωνα με τα άρθρα 152, 155 Κώδικα Δικηγόρων, 4.934,41 Ε (84.070.000 δρχ. X 2% = 41.681.400 δρχ ή 4.934,41 Ε). Σύνολο = 5.174,41 Ε.

Ομοίως, ο Γ. Χ. και άλλοι τριάντα τέσσερεις ενάγοντες (σύνολο 35) άσκησαν ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Βόλου την υπ' αριθ. κατάθεσης 338/1999 αγωγή τους, που αφορούσε αποζημίωση, συνολικού ποσού (2.402.000 δρχ X 35 ενάγοντες) = 84.070.000 δρχ. Επί της αγωγής αυτής εκδόθηκε η υπ' αριθ. 373/2004 οριστική απόφαση του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Βόλου, η οποία την απέρριψε. Οι ενάγοντες άσκησαν την υπ' αριθ. καταθ. 123/18.11.04 έφεσή τους ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Λάρισας, η οποία εκδικάστηκε στις

17.5.05. Ο ενάγων, κατόπιν εντολής του εναγομένου (υπ' αριθ. .../25.4.05 απόφαση του ΔΣ), παραστάθηκε και κατέθεσε υπόμνημα στη δίκη αυτή. Ως εκ τούτου, δικαιούται αμοιβή: Για την παράσταση στο Διοικητικό Εφετείο Λάρισας, σύμφωνα με τα άρθρα 155, 111 Κώδικα Δικηγόρων, σε συνδυασμό με την Υπουργική Απόφαση 1314/21.12.00, αλλά και την υπ' αριθ. 1085081/1473/A0012/24.9.03 απόφαση Υπουργών Οικονομίας, Οικονομικών και Δικαιοσύνης, 240,00 Ε. Για τη σύνταξη και κατάθεση του υπομνήματος κατά τη συζήτηση της υπόθεσης στο Διοικητικό Εφετείο, σύμφωνα με τα άρθρα 152, 155 Κώδικα Δικηγόρων, 4.934,41 Ε (84.070.000 δρχ. X 2% = 41.681.400 δρχ ή 4.934,41 Ε). Σύνολο = 5.174,41 Ε.

Επίσης, με την υπ' αριθ. .../14.6.04 απόφαση του Δ.Σ. του εναγομένου Νοσοκομείου, του παρασχέθηκε η εντολή και πληρεξουσιότητα να εκπροσωπήσει το Νοσοκομείο ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Λάρισας, κατά τη δικάσιμο της 23.6.04, ή σ' οποιαδήποτε μετ' αναβολή δικάσιμο, προκειμένου να αποκρούσει την από 7.11.03 αίτηση ακύρωσης του Σ. Κ. του Χ. και άλλων είκοσι τριών (23) αιτούντων, με την οποία ζητούσαν την ακύρωση της υπ' αριθ. .../19.9.03 απόφασης του Συμβουλίου Διοίκησης του εναγομένου Νοσοκομείου. Ο ενάγων παραστάθηκε στην παραπάνω δικάσιμο και κατέθεσε υπόμνημα (ακυρωτική διαδικασία). Ως εκ τούτου, δικαιούται αμοιβή: Για την παράστασή του, σύμφωνα με τα άρθρα 155 και 111 του Κώδικα Δικηγόρων, σε συνδυασμό με την Υπουργική Απόφαση 1314/21.12.00, αλλά και την υπ' αριθ. 1085081/1473/A0012/24.9.03 απόφαση

Υπουργών Οικονομίας, Οικονομικών και Δικαιοσύνης, 240,00 Ε. Για τη σύνταξη και κατάθεση υπομνήματος, σύμφωνα με τα άρθρα 110, 152 και 155 Κώδικα Δικηγόρων, 80,00 Ε. Σύνολο = 320 Ε.

Τέλος, με την υπ' αριθ. .../21.1.05 απόφαση του Συμβουλίου Διοίκησης του εναγομένου, του ζητήθηκε να γνωμοδοτήσει σχετικά με την υποβληθείσα, με αριθμό πρωτοκόλλου .../14.1.05, ένσταση της «Α. Σ.», περί συμμετοχής ή μη φυσικών προσώπων σε πρόχειρο διαγωνισμό ανάθεσης ακτινοπροστασίας. Συνέταξε την από 16.2.05 γνωμοδότησή του, για την οποία δικαιούται αμοιβή, σύμφωνα με το άρθρο 158 Κώδικα Δικηγόρων, 41,08 Ε. Συνολικά, λοιπόν, από όλες τις ανωτέρω αιτίες, δικαιούται αμοιβή 22.652,73 Ε.

Το εναγόμενο συνομολογεί την εντολή και τις εκτελεσθείσες από τον ενάγοντα εργασίες. Ισχυρίζεται, όμως, ότι η αμοιβή που δικαιούται πρέπει να υπολογιστεί όχι με βάση τα προαναφερόμενα ελάχιστα όρια, που καθορίζει ο Κώδικας Δικηγόρων, αλλά με βάση τις κατώτερες αμοιβές, που καθορίζει η υπ' αριθ. 1473/2003 κοινή απόφαση των υπουργών Οικονομικών και Δικαιοσύνης, που εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 7 παρ. 2 ν. 2753/99. Ο ισχυρισμός του αυτός δεν είναι νόμιμος και πρέπει να απορριφθεί, διότι, σύμφωνα και με τις προαναφερόμενες αιτιολογίες, με τη διάταξη του ν. 2753/99 και τις κατ' εξουσιοδότηση αυτής εκδιδόμενες υπουργικές αποφάσεις δεν καταργούνται, ούτε τροποποιούνται οι διατάξεις του Κώδικα Περί Δικηγόρων (ν.δ. 3026/54), που προβλέπουν τις αμοιβές των δικηγόρων, οι οποίες εξακολουθούν να εφαρμόζονται σε όλες τις περιπτώσεις νομικών υπηρε-

σιών γενικά, για τις οποίες δεν προεισπράττεται δικηγορική αμοιβή, καθώς και στις περιπτώσεις, που τα καθοριζόμενα απ' αυτόν ελάχιστα όρια αμοιβών δικηγόρων είναι ανώτερα απ' αυτά που καθορίζονται από τις παραπάνω υπουργικές αποφάσεις. Ισχυρίζεται, επίσης, το εναγόμενο ότι ο ενάγων δεν δικαιούται αμοιβή για την παράστασή του στα προαναφερόμενα διοικητικά δικαστήρια, διότι είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου και, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 4 ν. 2579/98, απαλλάσσεται από την καταβολή παραβόλων, τελών κλπ για την άσκηση αγωγής, ενδίκου μέσου ή βοηθήματος ενώπιον των δικαστηρίων. Και αυτός ο ισχυρισμός του δεν είναι νόμιμος, διότι το ανωτέρω προνόμιο (ατέλεια) αναφέρεται στις έναντι του Δημοσίου υποχρεώσεις του για καταβολή παραβόλων, τελών κλπ και δεν το απαλλάσσει από την υποχρέωση καταβολής πλήρους αμοιβής στους δικηγόρους, που προσλαμβάνει για να το εκπροσωπήσουν στα διοικητικά δικαστήρια, η οποία - για παραστάσεις ενώπιον διοικητικών δικαστηρίων - καθορίζεται με τον ίδιο τρόπο, όπως και για τις παραστάσεις ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων (ολΑΠ 7/05 Δνη 2005. 693, ΑΠ 2080/07 αδημ.).

4. Σύμφωνα με τα προαναφερόμενα, η αγωγή έπρεπε να γίνει δεκτή και να υποχρεωθεί το εναγόμενο να πληρώσει στον ενάγοντα 22.652,73 Ε, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής. Εφόσον τα ίδια έκρινε και η εκκαλούμενη, έστω και με περιληπτικές αιτιολογίες, ορθά κατ' αποτέλεσμα έκρινε και ορθά το νόμο ερμήνευσε και εφάρμοσε. Πρέπει μόνο να συμπληρωθούν οι αιτιολογίες της. Γι' αυτό, η έφεση του εναγομένου, με την οποία

προβάλλει τους δύο προαναφερόμενους ισχυρισμούς, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη...

374/2009

Πρόεδρος: Δημ. Ευθυμιάδης
Εισηγητής: Γεωρ. Αποστολάκης
Δικηγόροι: Χρ. Παπαιωάννου, Αλεξ. Χριστοδούλου

Αγωγή αποζημίωσης λόγω απόλυσης εργαζόμενου με συμφωνημένη αμοιβή, αποτελούμενη από πάγιο μηνιαίο ποσό και ποσοστιαία προμήθεια επί των καθαρών κερδών.

Παρέκταση της τοπικής αρμοδιότητας δικαστηρίου επί μελλοντικών διαφορών με περιουσιακό αντικείμενο μόνο με έγγραφο συστατικό τύπου των διαδίκων.

Επί τυχαίας απώλειας εγγράφου, απόδειξη του περιεχομένου με μάρτυρες.

Μη νόμιμος λόγος έφεσης ότι η εκκαλούμενη δέχθηκε πράγματα, που ασκούν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης, χωρίς να διατάξει απόδειξη ή ότι δεν επιβλήθηκε σωστά το βάρος απόδειξης, αφού ο λόγος αυτός προϋποθέτει εσφαλμένη κατανομή του βάρους απόδειξης με προδικαστική απόφαση, η οποία δεν εκδίδεται στη διαδικασία εργατικών διαφορών.

Η συμβατική προμήθεια συνιστά μέρος του μισθού. Μη συμψηφισμός μισθού με απαίτηση του εργοδότη, εφόσον είναι απόλυτα αναγκαίος για τη διατροφή του εργαζόμενου και της οικογένειάς του, εκτός αν η απαίτηση πηγάζει από ζημία που προξένησε δολίως κατά την εκτέλεση της εργασίας του.

{...}3. Σύμφωνα με το άρθρο 42 παρ. 1 ΚΠολΔ, πρωτοβάθμιο τακτικό δικαστήριο, που δεν είναι κατά τόπο αρμόδιο, μπορεί, με ρητή ή σιωπηρή συμφωνία των διαδίκων, να γίνει αρμόδιο, εκτός αν πρόκειται για διαφορές που δεν έχουν περιουσιακό αντικείμενο. Η συμφωνία πρέπει να είναι ρητή όταν πρόκειται για διαφορές για τις οποίες ισχύει αποκλειστική αρμοδιότητα. Σύμφωνα δε με το άρθρο 43 του ίδιου κώδικα, η συμφωνία των διαδίκων, με την οποία τακτικό δικαστήριο γίνεται αρμόδιο για μελλοντικές διαφορές, είναι έγκυρη μόνο αν είναι έγγραφη και αναφέρεται σε ορισμένη έννομη σχέση, από την οποία θα προέλθουν οι διαφορές. Εξάλλου, σύμφωνα με το επόμενο άρθρο 44, οι συμφωνίες κατά τα άρθρα 42 και 43 δημιουργούν αποκλειστική αρμοδιότητα, εκτός αν από την ίδια τη συμφωνία προκύπτει το αντίθετο. Από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει ότι είναι δυνατό με ρητή συμφωνία των διαδίκων επί διαφορών, ακόμη και μελλοντικών, που έχουν περιουσιακό αντικείμενο, τακτικό δικαστήριο, που δεν είναι κατά τόπον αρμόδιο, να γίνει αρμόδιο. Ο έγγραφος τύπος αποτελεί συστατικό στοιχείο του κύρους της συμφωνίας περί παρεκτάσεως της τοπικής αρμοδιότητας δικαστηρίου για μελλοντικές διαφορές, η οποία διαφορετικά είναι άκυρη (ΑΠ 706/2003 Δνη 2003. 1304, ΑΠ 1309/1991 Δ 1992. 1051).

Εν προκειμένω, η εναγομένη, κατά τη συζήτηση της υπόθεσης στον πρώτο βαθμό, ισχυρίστηκε κατ' ένσταση ότι συμφωνήθηκε εγγράφως μεταξύ αυτής και του ενάγοντος ρήτρα, βάσει της οποίας κάθε διαφορά από την ένδικη σύμβαση θα ανή-

κει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των δικαστηρίων της Α.. Η ένστασή της αυτή, αν και νόμιμη (άρθρα 42, 43 ΚΠολΔ), πρέπει να απορριφθεί ως ουσιαστικά αβάσιμη, διότι δεν προσκομίζει, ούτε επικαλείται έγγραφο, από το οποίο να προκύπτει ευθέως ότι συνήφθη μία τέτοια ρήτρα. Ο τύπος του εγγράφου, σύμφωνα και με τις προαναφερόμενες αιτιολογίες, είναι συστατικός και, αν δεν έχει τηρηθεί, η ρήτρα είναι άκυρη. Η εναγομένη, συμπληρώνοντας την ένστασή της, υποστηρίζει ότι υπήρχε τέτοιο έγγραφο, πλην όμως από υπαιτιότητα του ενάγοντος δεν το κατέχει, έτσι ώστε να δικαιολογείται η απόδειξη του περιεχομένου του και με μάρτυρες, σύμφωνα με το άρθρο 394 παρ. 1γ' ΚΠολΔ. Ωστόσο, και αν ήθελε εκτιμηθεί ότι επικαλείται τυχαία απώλεια του εγγράφου, οπότε και μόνο επιτρέπεται η απόδειξη του περιεχομένου του με μάρτυρες (άρθρο 394 παρ. 1γ' ΚΠολΔ), και πάλι πρέπει να απορριφθεί ο ισχυρισμός της ως ουσιαστικά αβάσιμος, διότι από κανένα αποδεικτικό στοιχείο (μάρτυρες και έγγραφα) δεν αποδείχθηκε ότι πράγματι καταρτίσθηκε έγγραφο με τέτοιο περιεχόμενο, ότι υπογράφηκε τόσο από το νόμιμο εκπρόσωπό της, όσο και από τον ενάγοντα, καθώς και ότι χάθηκε τυχαία. Ο νόμιμος εκπρόσωπός της, εξεταζόμενος στο ακροατήριο του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, δεν επιβεβαίωσε την απώλεια κάποιου εγγράφου, που έφερε τις υπογραφές όλων των μερών. Η εκκαλούμενη απέρριψε την ανωτέρω ένσταση ως αβάσιμη με διαφορετικές εν μέρει αιτιολογίες. Επομένως, ορθά κατ' αποτέλεσμα έκρινε. Πρέπει μόνο να αντικατασταθούν και να συμπληρωθούν οι αιτιολογίες της.

Γι' αυτό οι δύο πρώτοι συναφείς λόγοι της εφέσεως, ενιαία εκτιμώμενοι, με τους οποίους η εκκαλούσα υποστηρίζει τα αντίθετα, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι.

4. Με τον τρίτο λόγο της εφέσεως προβάλλεται η αιτίαση ότι το πρωτοβάθμιο δικαστήριο Εφετείο δεν διέταξε αποδείξεις σε βάρος του ενάγοντος επί του ζητήματος της καταρτίσεως της ένδικης εργασιακής συμβάσεως, που συνιστά στοιχείο της αγωγικής βάσεως. Όμως, ο λόγος αυτός πρέπει ν' απορριφθεί ως μη νόμιμος, γιατί κατά την ειδική διαδικασία των άρθρων 663 επ. ΚΠολΔ (άρθρο 670 ΚΠολΔ), που δικάσθηκε η υπό κρίση αγωγή, δεν εκδίδεται προδικαστική απόφαση, αλλά οι διάδικοι προσκομίζουν όλα τα αποδεικτικά τους μέσα μέχρι το τέλος της συζήτησης στο ακροατήριο. Συνεπώς, στις διαφορές αυτές δεν ιδρύεται λόγος εφέσεως για το ότι η εκκαλούμενη δέχθηκε πράγματα, που ασκούν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης, χωρίς να διατάξει γι' αυτά απόδειξη, ούτε ότι δεν επιβλήθηκε σωστά το βάρος της απόδειξης, αφού ο λόγος αυτός προϋποθέτει εσφαλμένη κατανομή του βάρους της αποδείξεως με έκδοση προδικαστικής αποφάσεως (ΑΠ 876/2002 αδημ., ΑΠ 269/2002 Δ 2002. 1137).

5. Από τις καταθέσεις των μαρτύρων ... αποδείχθηκαν τα ακόλουθα: Η εναγομένη είναι ανώνυμη χρηματιστηριακή εταιρία παροχής επενδυτικών υπηρεσιών, η οποία διατηρούσε υποκατάστημα στη Λ.. Την 20.9.2000 καταρτίσθηκε μεταξύ των μερών σύμβαση εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, με την οποία η εναγομένη προσέλαβε στην υπηρεσία της τον ενά-

γοντα ως υπάλληλο γραφείου και τον όρισε υπεύθυνο για τη λειτουργία του υποκαταστήματός της στη Λ.. Η αμοιβή του καθορίστηκε σε ένα σταθερό μηνιαίο ποσό 2.200 €, καθώς και σε μία προμήθεια ποσοστού 50% επί των κερδών του ανωτέρω υποκαταστήματος, προφανώς ως κίνητρο για την καλή λειτουργία του. Η εναγομένη κατήγγειλε την εργασιακή σύμβαση του ενάγοντος την 9.6.2004, αλλά τον επαναπροσέλαβε με τους ίδιους όρους την 12.8.2004. Εν τέλει, ο ενάγων αποχώρησε από την υπηρεσία του οικειοθελώς την 31.8.2005, καταγγέλλοντας τη σύμβαση. Η ανωτέρω πρόσθετη αμοιβή του ενάγοντος (προμήθεια ποσοστού 50% επί των κερδών του ανωτέρω υποκαταστήματος) συνιστούσε τακτική αμοιβή αυτού και η καταβολή της δεν είχε αφεθεί στην ελευθεριότητα του εργοδότη. Το γεγονός ότι ο εργοδότης δεν την κατέβαλε σε πάγια μηνιαία βάση δεν αίρει το ανωτέρω συμπέρασμα του δικαστηρίου, διότι η άρνησή του να την καταβάλλει οφείλεται στο ότι τόσο ο ίδιος ο ενάγων, όσο και συγγενικά του πρόσωπα όφειλαν στην εναγομένη από τις χρηματιστηριακές επενδύσεις, που είχαν κάνει μέσω αυτής, το συνολικό ποσό των 379.848 €. Ενόψει ακριβώς αυτού του χρέους, ο νόμιμος εκπρόσωπος της εναγομένης αρνούταν να προβεί στην καταβολή της ανωτέρω προμήθειας. Εν τέλει, οι διάδικοι ήλθαν την 22.11.2004 σε μία έγγραφη συμβιβαστική συμφωνία, με την οποία, αφού προσδιορίστηκαν τα χρέη του ενάγοντος και των συγγενών του στο συνολικό ποσό των 379.848 €, ο ενάγων αναδέχθηκε στερητικά την πληρωμή τους. Ωστόσο, η ανωτέρω οφειλή αποσβέστηκε, διότι, όπως προκύπτει από το προαναφε-

ρόμενο έγγραφο, η εναγομένη δέχθηκε να λάβει προς εξόφλησή της συμβιβαστικά 90.303 €, παραιτούμενη από το υπόλοιπο. Στο συμφωνητικό αυτό γίνεται αναφορά και στην εργασιακή σχέση που υπήρχε μεταξύ των συμβαλλομένων και, ειδικότερα, στην οφειλή της εναγομένης από την ανωτέρω πρόσθετη αμοιβή του ενάγοντος. Έτσι, λοιπόν, αφού πρώτα προσδιορίζονται τα χρέη του ενάγοντος και των συγγενών (στη συμβιβαστική ρύθμιση των οποίων σκόπευε αποκλειστικά η συμφωνία), στη συνέχεια γίνεται μνεία για την προμήθεια αυτή. Συγκεκριμένα, αναφέρονται τα ακόλουθα: «Ο συνεργάτης (δηλαδή ο ενάγων) έχει περαιτέρω την ιδιότητα του υπευθύνου λειτουργίας του υποκαταστήματος της εταιρίας στην πόλη της Λ.. Με την ιδιότητα αυτή ο συνεργάτης δικαιούτο να λάβει από την εταιρία για το χρονικό διάστημα έως και την 30 Νοεμβρίου 2004 αμοιβή, πέραν του μισθού του, ύψους 77.580,24 € για την καλή πορεία του υποκαταστήματος, η οποία δεν πληρωνόταν λόγω των ανωτέρω οφειλών» (δηλαδή των οφειλών του ενάγοντος και των συγγενών του από τις χρηματιστηριακές τους συναλλαγές με την εναγομένη). Στη συνέχεια, όμως, καμία πρόβλεψη δεν υπάρχει για την καταβολή του ποσού αυτού (77.580,24 €). Είναι προφανές ότι, μετά τη συμβιβαστική εξόφληση των οφειλών του ενάγοντος και των συγγενών του από τις χρηματιστηριακές τους συναλλαγές με την εναγομένη, η τελευταία δεν είχε πλέον καμία δικαιολογία αναβολής για την καταβολή του.

Από τα αναφερόμενα στο εν λόγω έγγραφο συνάγεται ασφαλώς ότι: α) η ένδικη προμήθεια αποτελούσε μέρος των τακτικών αποδοχών του ενάγοντος, β) η κα-

ταβολή της δεν είχε αφευθεί στην ελευθεριότητα του εργοδότη και γ) το ύψος της μέχρι την 22.11.2004 (που ενδιαφέρει εν προκειμένω) ήταν 77.580,24 Ε. Συνάγεται, επίσης, ότι η αντίστοιχη απαίτηση του ενάγοντος δεν είχε εξαρτηθεί από κάποια αίρεση και ειδικότερα από την αίρεση της προηγούμενης αποπληρωμής (από τον ενάγοντα) των λειτουργικών δαπανών του υποκαταστήματος της Λ., όπως αβάσιμα υποστηρίζει η εναγομένη. Τέτοια αίρεση δεν αναφέρεται, όπως θα ήταν εύλογο αν υπήρχε, στο ανωτέρω συμφωνητικό. Αντίθετα, η οφειλή της εναγομένης προσδιορίζεται καθαρή και βεβαία και γι' αυτό προσδιορίζεται σε συγκεκριμένο μέχρι την ημέρα εκείνη ποσό και εξηγείται ότι, αν και απαιτητή, «δεν πληρωνόταν λόγω των ανωτέρω οφειλών» και όχι από κάποια άλλη αιτία. Η προηγούμενη πληρωμή των οφειλών αυτών δεν είχε αναχθεί σε αίρεση για το απαιτητό της ένδικης προμήθειας, αφού οι οφειλές αυτές δεν υπήρχαν κατά το χρόνο καταρτίσεως της εργασιακής συμβάσεως, στα πλαίσια της οποίας συμφωνήθηκε η προμήθεια ως αμοιβή. Η καθυστέρηση πληρωμής των οφειλών του ενάγοντος και των συγγενών του αποτελούσε για την εναγομένη δικαιολογία για τη μη εκπλήρωση της δικής της προς τον ενάγοντα οφειλής, ασκώντας έτσι προς αυτόν πίεση για την καταβολή των πρώτων. Η εκκαλούμενη, έστω και με συνοπτικότερες αιτιολογίες, δέχτηκε ως βάσιμη την ένδικη απαίτηση του ενάγοντος, την οποία και επιδίκασε. Κρίνοντας έτσι, ορθά εκτίμησε τις αποδείξεις. Πρέπει μόνο να συμπληρωθούν οι αιτιολογίες της. Γι' αυτό οι συναφείς τέταρτος, πέμπτος, έκτος και έβδομος λόγοι της εφέ-

σεως, ενιαία εκτιμώμενοι, με τους οποίους η εναγομένη παραπονεείται για κακή εκτίμηση των αποδείξεων, πρέπει να απορριφθούν ως ουσιαστικά αβάσιμοι.

6. Κατά τη διάταξη του άρθρου 440 ΑΚ με το συμψηφισμό αποσβήνονται, κατά το μέρος που καλύπτονται, οι μεταξύ δύο προσώπων αμοιβαίες απαιτήσεις, αν αυτές είναι ομοειδείς κατ' αντικείμενο και ληξιπρόθεσμες. Εξάλλου, κατά τη διάταξη του άρθρου 664 του ίδιου κώδικα, ο εργοδότης δεν μπορεί να συμψηφίσει οφειλόμενο μισθό με απαίτησή του κατά του εργαζομένου, εφόσον ο μισθός αυτός είναι απόλυτα αναγκαίος για τη διατροφή του εργαζομένου και της οικογένειάς του, εκτός αν η απαίτησή του πηγάζει από ζημία, που προξένησε δολίως ο εργαζόμενος κατά την εκτέλεση της εργασίας του. Εν προκειμένω, η εναγομένη ισχυρίστηκε ότι διατηρεί κατά του ενάγοντος ληξιπρόθεσμη απαίτηση 78.224 Ε, εν μέρει από δάνειο και εν μέρει από παροχή προς αυτόν χρηματιστηριακών υπηρεσιών, για την οποία έχει ασκήσει αγωγή, που εκκρεμεί ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών. Πρότεινε, λοιπόν, την ανωτέρω απαίτησή της σε συμψηφισμό με την ένδικη απαίτηση του ενάγοντος. Η ένστασή της αυτή (ανεξάρτητα από την εκκρεμοδικία της προτεινόμενης σε συμψηφισμό ανταπαίτησης, η οποία, κατά τα άρθρα 221 και 222 ΚΠολΔ, εμποδίζει την πρόταση σε συμψηφισμό της εκκρεμούς απαιτήσεως) πρέπει πρωτίστως να απορριφθεί, σύμφωνα και με τις προαναφερόμενες αιτιολογίες, ως μη νόμιμη, αφού η απαίτηση του ενάγοντος συνιστά μισθό και η ανταπαίτηση του εργοδότη δεν πηγάζει από ζημία που προξένησε δολίως ο εργαζόμε-

νος κατά την εκτέλεση της εργασίας του. Τα ίδια έκρινε και η εκκαλούμενη και, συνεπώς, ορθά εφάρμοσε το νόμο. Ο ισχυρισμός της εναγομένης ότι επιτρέπεται ο συμψηφισμός, διότι, στην ουσία, η απαίτηση του ενάγοντος δεν προέρχεται από τακτικό μισθό, στηρίζεται σε αναληθή προϋπόθεση, αφού, κατά τα προαναφερόμενα, η ένδικη πρόσθετη αμοιβή του ενάγοντος (προμήθεια ποσοστού 50% επί των κερδών του ανωτέρω υποκαταστήματος) συνιστούσε τακτική αμοιβή αυτού και η καταβολή της δεν είχε αφεθεί στην ελευθεριότητα του εργοδότη. Γι' αυτό ο όγδοος λόγος της εφέσεως, με τον οποίο η εκκαλούσα υποστηρίζει τα αντίθετα, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος {...}

401/2009

Πρόεδρος: Δήμητρα Κώνστα

Εισηγήτρια: Μαρία Τζέρμπου

Δικηγόροι: Κων. Λέρας, Αλκιβιάδης Ψάρας

Διεκδικητική αγωγή κυριότητας ακινήτου.

Προϋποθέσεις κτήσης κυριότητας ακινήτου με τακτική χρησικτησία.

Νόμιμος είναι κάθε μεταβιβαστικός κυριότητας τίτλος, που παρουσιάζει εξωτερικώς τους όρους έγκυρου τίτλου, τυχόν δε εκτός αυτού ελαττώματα, όπως η έλλειψη κυριότητας του μεταβιβάζοντος, καλύπτονται από τη χρησικτησία.

Νομιζόμενος τίτλος υπάρχει όταν είναι ανύπαρκτος ή άκυρος λόγω ελαττώματος, αλλά ο νομέας δικαιολογημένα και όχι από βαρεία αμέλεια πίστεψε ότι είναι έγκυρος.

Λόγος αναίρεσης αν το δικαστήριο παρά

το νόμο έλαβε υπόψη πράγματα που δεν προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Έννοια πραγμάτων.

Ένσταση ίδιας κυριότητας, κτηθείσας με τακτική χρησικτησία, δυνάμει συμβολαίου, που αποτελεί νομιζόμενο τίτλο, εφόσον ο χρόνος που νέμονταν το επίδικο ο δικαιοπάροχος του χρησιδεσπόζοντος πριν την πώληση δεν υπερβαίνει την 20ετία.

Μη μεταβίβαση νομής στους κληρονόμους, εάν ο κληρονομούμενος δεν βρισκόταν στη νομή του ακινήτου.

Μη δεδικασμένο επί διεκδικητικής αγωγής από τελεσίδικη απόφαση νομής.

{...} Επειδή, κατά τις διατάξεις των άρθρων 1041, 1042 και 1044 ΑΚ, για την κτήση κυριότητας ακινήτου με τακτική χρησικτησία απαιτούνται φυσική εξουσίαση αυτού με διάνοια κυρίου (νομή), καλή πίστη, που πρέπει να υπάρχει κατά την κτήση της νομής, νόμιμος τίτλος και παρέλευση δεκαετίας στη νομή του πράγματος, κατά δε τη διάταξη του άρθρου 1043 παρ. 1 του ίδιου Κώδικα, για τη χρησικτησία αρκεί και ο νομιζόμενος τίτλος, εφόσον δικαιολογείται η καλή πίστη του νομέα. Κατά την αληθή έννοια των ανωτέρω διατάξεων, νόμιμος τίτλος είναι κάθε μεταβιβαστικός της κυριότητας τίτλος, που παρουσιάζει εξωτερικώς τους όρους του εγκύρου τίτλου, τυχόν δε ελαττώματα κείμενα εκτός αυτού, που εμποδίζουν την κτήση της κυριότητας, όπως και η έλλειψη κυριότητας στο πρόσωπο του μεταβιβάζοντος, καλύπτονται από τη χρησικτησία, αν συντρέχουν και οι λοιπές νόμιμες προϋποθέσεις αυτής. Αντίθετα, νομιζόμε-

νος τίτλος υπάρχει αφενός όταν ο τίτλος είναι ανύπαρκτος, διότι δεν υφίσταται ούτε εξωτερικώς, αλλά ο νομέας δικαιολογημένα, ήτοι όχι από βαρεία αμέλεια στη συγκεκριμένη περίπτωση, πίστεψε ότι υπάρχει νόμιμος τίτλος κτήσεως κυριότητας από αυτόν επί ακινήτου, και αφετέρου όταν ο τίτλος είναι άκυρος, γιατί πάσχει από κάποιο ελάττωμα, αλλά ο νομέας τον θεωρεί δικαιολογημένα έγκυρο. Εξάλλου, κατά το άρθρο 559 αριθ. 8 εδ. α' ΚΠολΔ, ιδρύεται λόγος αναιρέσης, αν το δικαστήριο παρά το νόμο έλαβε υπόψη πράγματα, που δεν προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Ως πράγματα, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, νοούνται οι αυτοτελείς πραγματικοί ισχυρισμοί των διαδίκων, που συγκροτούν την ιστορική βάση και, επομένως, θεμελιώνουν το αίτημα αγωγής, ανταγωγής, ένστασης ή αντένστασης (ΟΛΑΠ 25/2003, ΟΛΑΠ 3/1997, ΑΠ 1092/2007, Νόμος).

Στην προκειμένη περίπτωση από τις ένορκες καταθέσεις ... αποδείχθηκαν τα ακόλουθα: Με το υπ' αριθμ. .../12.12.90 συμβόλαιο της συμβολαιογράφου Β. Α. - Τ., που έχει μεταγραφεί νομίμως στα οικεία βιβλία του Υποθηκοφυλακείου Κ. στον τόμο ... και με αύξοντα αριθμό ..., ο εναγόμενος αγόρασε από το Θ. Α. του Β., αδελφό των εναγουσών, τον επίδικο αγρό, εμβαδού 2.696 τμ, που βρίσκεται στη θέση «Ξ.» της κτηματικής περιφέρειας Λ. Ν. Κ. και συνορεύει ανατολικά με ιδιοκτησία Δ., δυτικά με πλαζ Λ., βόρεια με ιδιοκτησία Χ. Π. και νότια με ιδιοκτησία Κ. Χ.. Ο ως άνω αμέσως δικαιοπάροχος του εναγομένου κατά το χρόνο μεταβίβασης του αγρού είχε τη δικαιολογημένη πεποί-

θηση ότι ήταν ο αποκλειστικός κύριος αυτού, καθώς είχε αποκτήσει τη νομή του από μεταβίβαση από τη μητέρα του Π. χήρα Β. Λ.. Η τελευταία του είχε μεταβιβάσει τον αγρό σε αδιακρίβωτη ημερομηνία πριν το έτος 1990 βάσει άτυπης δωρεάς, έκτοτε δε αυτός το νέμονταν διάνοια κυρίου, ενεργώντας επ' αυτού τις διακατοχικές πράξεις που προσιδιάζουν στη φύση του. Ειδικότερα, όταν επισκέπτονταν τη γενέτειρα του, καθώς ήταν μόνιμος κάτοικος Α., το επισκέπτονταν, μέχρι δε τα έτη 1989 - 1990 επέτρεπε στις ενάγουσες - αδελφές του και στη μητέρα του να το καλλιεργούν με βρώμη και πατάτες. Μετά την αγορά του από τον εναγόμενο, το επίδικο έμεινε ακαλλιέργητο, αφού ο τελευταίος, μόνιμος κάτοικος Α., το είχε αγοράσει ως επένδυση. Όμως και ο εναγόμενος, από το έτος 1990, που αγόρασε τον επίδικο αγρό και του μεταβιβάσθηκε η νομή του από τον παραπάνω δικαιοπάροχο, ασκούσε επ' αυτού εμφανείς πράξεις, που, σύμφωνα με τις αντιλήψεις στις συναλλαγές, δείχνουν φυσική εξουσίαση στο ακίνητο αυτό με διάνοια κυρίου, ήτοι κατά τη διάρκεια του θέρους το επισκέπτονταν και το επέβλεπε, είχε υποβάλλει στην αρμόδια ΔΟΥ φορολογίας εισοδήματος του έντυπο Ε9, όπου εμφανίζονταν το ακίνητο αυτό ως ιδιοκτησία του, ενώ κατά καιρούς επέτρεπε στο γείτονα Κ. Μ. να αποθηκεύει σε τμήμα αυτού καυσόξυλα. Κατά συνέπεια, ο εναγόμενος απέκτησε την κυριότητα του επιδίκου με τα προσόντα της τακτικής χρησικτησίας, σύμφωνα με τη μείζονα σκέψη που παρατίθεται, καθώς νέμονταν αυτό, σύμφωνα με τα παραπάνω, βάσει νομιζόμενου τίτλου (υπ' αριθμ. .../12.12.1990 συμβόλαιο) διάνοια

κυρίου, έχοντας τη δικαιολογημένη πεποίθηση ότι βάσει του τίτλου αυτού απέκτησε τη νομή από αληθή νομέα (άρθρα 1041 και 1043 ΑΚ). Το προαναφερόμενο συμβόλαιο αποτελεί, σύμφωνα με την ίδια ως άνω μείζονα σκέψη, νομιζόμενο τίτλο, διότι δεν αποδείχθηκε ότι ο χρόνος, που νέμονταν το επίδικο ο δικαιοπάροχος του εναγομένου πριν από την ως άνω αγοραπωλησία, υπερέβαινε την εικοσαετία, που απαιτείται για την κτήση εκ μέρους του κυριότητας με τα προσόντα της έκτακτης χρησικτησίας. Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτή και ως κατ' ουσία βάσιμη η ένσταση ίδιας κυριότητας του εναγομένου.

Αντιθέτως, δεν αποδείχθηκε ότι η μητέρα των εναγουσών και του αμέσως δικαιοπαρόχου του εναγομένου Π. χήρα Β. Λ. είχε διατηρήσει έως το χρόνο του θανάτου της (1994) τη νομή επί του επιδικίου, ώστε να μεταβιβασθεί στις ενάγουσες και στο Θ. Λ. κατά τις κληρονομικές τους μερίδες (άρθρο 983 ΑΚ). Η Π. Λ., όπως ήδη προαναφέρθηκε, είχε ήδη πριν το έτος 1990 μεταβιβάσει τη νομή του επιδικίου στον υιό της Θ. Λ., στη μεταβίβαση δε αυτή προέβη ως ενίσχυση προς αυτόν, καθώς ήδη είχε οικονομικώς ενισχύσει τις πρώτη και τρίτη ενάγουσες, αδελφές του, προικίζοντας αυτές, τη μεν πρώτη με την άτυπη δωρεά όμορου του επιδικίου αγρού, τη δε τρίτη με την καταβολή χρηματικού ποσού, αλλά και από ηθική υποχρέωση, διότι αυτός είχε προικίσει την άλλη αδελφή του, δεύτερη ενάγουσα, με την καταβολή χρηματικού ποσού, τόσο δε αυτή (Π. Λ.), όσο και οι ενάγουσες, οι οποίες γνώριζαν την άτυπη αυτή μεταβίβαση, ασκούσαν έως το 1990 πράξεις φυσικής εξουσίας επί του επιδικίου αγρού, χωρίς να

συντρέχει στο πρόσωπό τους και το βουλητικό (*animus domini*) που απαιτείται, διότι τον καλλιεργούσαν όχι ως δικό τους, αλλά πάντοτε κατά παραχώρηση και με την άδεια του αληθινού νομέα Θ. Λ., στον οποίο μάλιστα παραχωρούσαν και ποσότητες των καρπών που συνεκόμιζαν.

Εξάλλου, αποδείχθηκε ότι οι ενάγουσες άσκησαν πρώτη φορά πράξεις νομής διάνοια κυρίου επί του επιδικίου το θέρος του 2002, όταν φύτευσαν σ' αυτό οπωροφόρα δένδρα και το περιέφραξαν. Τις πράξεις τους, όμως, αυτές αντιλήφθηκε ο εναγόμενος και στις 13.8.2002, στα πλαίσια της αυτοδύναμης προστασίας της νομής, επανέκτησε τη νομή του, ξεριζώνοντας τα δένδρα και οργώνοντας το ακίνητο με γεωργικό ελκυστήρα. Για το λόγο αυτό, οι ενάγουσες άσκησαν ενώπιον του Ειρηνοδικείου Καρδίτσας την από 16.8.2002 (αριθμ. καταθ. 231/19.8.2002) αίτηση ασφαλιστικών μέτρων, με την οποία ζητούσαν να αναγνωριστούν προσωρινά συννομείς του επιδικίου ακινήτου. Η ως άνω αίτηση, ενώ αρχικά έγινε δεκτή με τη με αριθμό 390/2002 οριστική απόφαση του ως άνω δικαστηρίου, απορρίφθηκε τελεσίδικα με τη με αριθμό 62/2003 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Καρδίτσας δικάζοντος ως Εφετείο. Στη συνέχεια, οι ενάγουσες άσκησαν ενώπιον του Ειρηνοδικείου Καρδίτσας την από 26.7.2003 (αριθμ. κατάθεσης 179/2003) αγωγή τους, με την οποία ζητούσαν να αναγνωριστούν συννομείς του επιδικίου ακινήτου και να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να τους την αποδώσει. Η ως άνω αγωγή τους απορρίφθηκε αρχικώς με τη με αριθμό 50/2005 απόφαση του ως άνω δικαστηρίου και στη συνέχεια

τελεσιδίκως, κατόπιν ασκήσεως εφέσεως εκ μέρους των εναγουσών, με τη με αριθμό 20/2006 απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Καρδίτσας, δεχόμενο ότι ο επίδικος αγρός ανήκε στη μητέρα των εναγουσών, η οποία απεβίωσε το έτος 1994 και ότι προ του θανάτου της είχε παραχωρήσει άτυπα τη νομή του επιδικίου στο γιο της Θ. Α. (δικαιοπάροχο του εναγομένου). Και ότι ο τελευταίος ήταν νομέας του επιδικίου αγρού, ο οποίος ασκούσε τη νομή του αγρού μέσω των εναγουσών - αδελφών του, λόγω της διαμονής του στην Α. μέχρι το έτος 1990, την οποία και παρέδωσε, έχοντας την πεποίθηση ότι είχε γίνει κύριος του επιδικίου αγρού με έκτακτη χρησικτησία, στον εναγόμενο - εφεσίβλητο, μεταβιβάζοντας σ' αυτόν κατά πλήρη κυριότητα, νομή και κατοχή, δυνάμει του με αριθμό .../12.2.1990 πωλητηρίου συμβολαίου και ότι ο εναγόμενος έκτοτε ενεργούσε πράξεις, που υποδηλώνουν ιδιότητα νομέα. Και ότι κατά το χρόνο θανάτου της μητέρας των εναγουσών, το επίδικο δεν ευρίσκετο στη νομή αυτής και δεν απετέλεσε η νομή του αντικείμενο κληρονομικής διαδοχής. (Χωρίς, βέβαια, η τελεσιδική ως άνω απόφαση επί νομής να αποτελεί δεδικασμένο επί της κρινόμενης διεκδικητικής αγωγής - ΕφΛαρ 95/2007, Νόμος). Σημειωτέον ότι οι ενάγουσες - εκκαλούσες αποδέχθηκαν την κληρονομιά της ως άνω μητέρας τους και ειδικότερα τον επίδικο αγρό δυνάμει της υπ' αριθμ .../8.10.2003 δηλώσεως αποδοχής κληρονομιάς της συμβολαιογράφου Α. Α. - Κ. στις 8.10.2003, παρά το γεγονός ότι από το θάνατο της διαθετιδος (1994) παρήλθε χρονικό διάστημα εννέα περίπου ετών.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα προαναφερόμενα, οι ενάγουσες δεν έχουν καταστεί συγκύριες του εν λόγω ακινήτου, ούτε με παράγωγο τρόπο (κληρονομική διαδοχή), ούτε με πρωτότυπο (έκτακτη χρησικτησία). Ενόψει των παραπάνω, αφού δεν αποδείχθηκε η κυριότητα των εναγουσών επί του επιδικίου, πρέπει η υπό κρίση αγωγή να απορριφθεί ως κατ' ουσία αβάσιμη. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που με την εκκαλουμένη απόφαση του έκρινε το ίδιο με τις αυτές ως άνω αιτιολογίες, δεν έσφαλε και οι περί του αντιθέτου λόγοι έφησης των εκκαλουσών, που παραπονούνται για κακή εκτίμηση των αποδείξεων και εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου, πρέπει να απορριφθούν ως ουσιαστικά αβάσιμοι. Εφόσον, λοιπόν, δεν υπάρχει άλλος λόγος, η έφεση πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της...

403/2009

Πρόεδρος: Δήμητρα Κώνστα
Εισηγητής: Γεωρ. Κατσαράς
Δικηγόροι: Μελπομένη Κουτσοδόντη,
Αχιλ. Γαλαζούλας

Η έφεση εναντίον ερήμην απόφασης επιφέρει χωρίς έρευνα των λόγων εξαφάνιση της εκκαλουμένης, ανεξάρτητα από το είδος της διαδικασίας, και αναδίκαση της υπόθεσης από το εφετείο.

Επί αγωγής δανειστή, που επικαλείται σύμβαση μεταβίβασης περιουσίας, πρέπει να αναφέρεται η απαίτηση του ενάγοντος κατά του μεταβιβάσαντος οφειλέτη κατά ποσό και αιτία, αν δε η απαίτηση αποτελεί κατάλοιπο αλληλόχρεου λ/σμού πρέπει να γίνεται παράθεση όλων των χρεοπιστωτικών κονδυλίων, εκτός αν υ-

πάρχει αναγνώριση καταλοίπου ή αν για την ύπαρξη και το ύψος της απαίτησης υφίσταται δεδικασμένο, προερχόμενο και από τελεσίδικη δ/γή πληρωμής.

Σύμφωνα με το άρθρο 528 ΚΠολΔ, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 16 παρ. 4 ν. 2915/2001, που ισχύει από 1.1.2002 (άρθρο 15 ν. 2943/2001), αν ασκηθεί έφεση από διάδικο, που δικάστηκε σαν να ήταν παρών, η εκκαλούμενη απόφαση εξαφανίζεται μέσα στα όρια που καθορίζονται από την έφεση και τους πρόσθετους λόγους. Ο εκκαλών δικαιούται να προβάλει όλους τους ισχυρισμούς που μπορούσε να προτείνει πρωτοδικώς. Κατά δε το άρθρο 524 παρ. 2 του ίδιου Κώδικα, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 16 παρ. 3 ν. 2915/2001, η προφορική συζήτηση κατά τις διατάξεις του άρθρου 270 είναι υποχρεωτική μόνο στην περίπτωση του άρθρου 528, στην οποία εφαρμόζονται όλες οι διατάξεις του άρθρου 270. Πράγματι, στην περίπτωση αυτή, εφόσον η έφεση εξακολουθεί να λειτουργεί ως υποκατάστατο της καταργημένης ανατιολόγητης ανακοπής ερημοδικίας, επιφέρει - χωρίς έρευνα των λόγων της - την εξαφάνιση της εκκαλούμενης απόφασης, ανεξάρτητα πλέον από το είδος της διαδικασίας, και την αναδίκαση της υπόθεσης από το εφετείο. Έτσι αυτό μετατρέπεται, στην περίπτωση αυτή, ουσιαστικά σε πρωτοβάθμιο δικαστήριο (ΑΠ 1015/2005 Δνη 46. 1100).

Εν προκειμένω, οι εκκαλούντες (εναγόμενοι στον πρώτο βαθμό) ασκούν έφεση κατά της υπ' αριθ. 37/2006 οριστικής αποφάσεως του Μονομελούς Πρωτοδικείου Τρικάλων, η οποία εκδόθηκε κατά

την τακτική διαδικασία ερήμην αυτών. Η υπόθεση αφορούσε αγωγή της εφεσίβλητης τράπεζας - δανειστριάς κατά των εκκαλούντων - αποκτώντων από σύμβαση περί μεταβίβασης περιουσίας εκ του άρθρου 479 ΑΚ. Η έφεση ασκήθηκε νόμιμα και εμπρόθεσμα με κατάθεση του σχετικού δικογράφου στη γραμματεία του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου. Είναι, λοιπόν, παραδεκτή. Συνεπώς, σύμφωνα και με τις προαναφερόμενες αιτιολογίες, επιφέρει (εφόσον με το εφετήριο υποβάλλονται προτάσεις επί της ουσίας της αγωγής, αρνητικές της βασιμότητάς της) την εξαφάνιση της προσβαλλόμενης απόφασης ως προς όλες τις διατάξεις της, που αναφέρονται στους εκκαλούντες. Επομένως, η έφεση πρέπει να γίνει δεκτή ως κατ' ουσίαν βάσιμη, να εξαφανισθεί η εκκαλούμενη απόφαση ως προς όλες τις διατάξεις της, να κρατηθεί η υπόθεση και να γίνει αναδίκαση της υποθέσεως από το Δικαστήριο τούτο.

Από τη διάταξη του άρθρου 479 ΑΚ προκύπτει ότι η αγωγή του δανειστή, που επικαλείται την ύπαρξη συμβάσεως περί μεταβίβασης περιουσίας ή ποσοστού αυτής, πρέπει να διαλαμβάνει: α) την ύπαρξη τέτοιας συμβάσεως, β) τις κατά του μεταβιβάσαντος απαιτήσεις του, που είχαν γεννηθεί πριν από τη σύμβαση και την προέλευσή τους και γ) σε περίπτωση μεταβίβασης μεμονωμένων περιουσιακών στοιχείων, που εξαντλούν την περιουσία ή αποτελούν το πλέον σημαντικό τμήμα αυτής, το γεγονός ότι εκείνος που απέκτησε εγγώριζε αυτό ή ήταν σε θέση να το γνωρίζει, κατά τις αντιλήψεις των συναλλαγών (ΑΠ 1384/2005 Δνη 49. 789 - 790, ΕφΑθ 6240/98 Δνη 40. 1143). Πε-

ραιτέρω, από τις διατάξεις των άρθρων 111 παρ. 1, 118 και 216 παρ. 1 ΚΠολΔ, σε συνδυασμό με εκείνη του άρθρου 479 ΑΚ, προκύπτει ότι για να είναι ορισμένη η αγωγή του δανειστή εκ του άρθρου 479 ΑΚ, πρέπει, όπως προαναφέρθηκε, εκτός των άλλων, να αναφέρει και την απαίτηση, που έχει αυτός (ο ενάγων δανειστής) κατά του μεταβιβάσαντος την περιουσία οφειλέτη, με προσδιορισμό του ποσού αυτής και την προέλευσή της. Ειδικότερα, αν η εν λόγω απαίτηση αποτελεί κατάλοιπο αλληλοχρέου λογαριασμού, που κλείστηκε, πρέπει στην αγωγή να γίνεται παράθεση όλων των χρεοπιστωτικών κονδυλίων αυτού του λογαριασμού, από τα οποία προκύπτει αυτό το κατάλοιπο, διαφορετικά η αγωγή είναι αόριστη και για αυτό άκυρη ως δικόγραφο. Η παράθεση αυτή δεν είναι αναγκαία, όταν η αγωγή στηρίζεται στην αναγνώριση του καταλοίπου από τον οφειλέτη ή τον εγγυητή. Δεν είναι, επίσης, αναγκαία η παράθεση των χρεοπιστωτικών κονδυλίων, αν για την ύπαρξη και το ύψος της από το κατάλοιπο απαίτησης υφίσταται δεδικασμένο (άρθρο 321 επ. ΚΠολΔ), ενόψει του ότι το τελευταίο αποκλείει την αμφισβήτηση από τον εναγόμενο της ύπαρξης και του ύψους της εν λόγω απαίτησης. Τέτοιο δεδικασμένο, που αποκλείει αυτή την αμφισβήτηση, προέρχεται και από τη διαταγή πληρωμής, η οποία εκδόθηκε μετά από αίτηση του ενάγοντος σε βάρος του εναγομένου, για απαίτηση του τελευταίου από κατάλοιπο αλληλόχρεου λογαριασμού που κλείστηκε και η οποία έχει καταστεί τελεσίδικη, είτε με την τελεσίδικη, κατά παραδοχή ανακοπής κατ' αυτής, ακύρωση της διαταγής αποπληρωμής, λόγω ανυπαρ-

ξίας της απαίτησης, είτε, σε περίπτωση μη άσκησης ανακοπής μέσα στην προθεσμία των δεκαπέντε εργάσιμων ημερών από την επίδοσή της, που ορίζεται στο άρθρο 632 παρ. 1 ΚΠολΔ, με την άπρακτη πάροδο των δέκα εργάσιμων ημερών από τη νέα επίδοση αυτής στον οφειλέτη, τη μη άσκηση δηλαδή από αυτόν ανακοπής μέσα στην εν λόγω προθεσμία (αρθρ. 633 παρ. 2 ΚΠολΔ και ΟΛΑΠ 6/1996, ΟΛΑΠ 30/1987). Στην περίπτωση αυτή, όμως, πρέπει, για το ορισμένο της αγωγής, να αναφέρεται σε αυτήν ότι για την από το κατάλοιπο του αλληλοχρέου λογαριασμού απαίτηση έχει εκδοθεί συγκεκριμένη διαταγή πληρωμής, που έχει καταστεί τελεσίδικη (πρβλ. ΑΠ 828/2004 Δνη 47. 1412 - 1413, ΑΠ 1524/91 Δνη 34. 313, Εφθεσ 1778/2000 Αρμ 2002. 1169 επ., Εφθεσ 339/93 Δνη 35. 662 - 663).

Στην προκειμένη περίπτωση, η ενάγουσα τράπεζα, με την από 5.1.2005 κρινόμενη αγωγή της, (όπως ορθά εκτιμάται το περιεχόμενό της), ισχυρίστηκε ότι με τον πατέρα των εναγομένων Α. Κ. κάρτησε στις 17.2.1999 σύμβαση πίστωσης με ανοιχτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό, με τους αναφερόμενους σε αυτήν και την αγωγή επιμέρους όρους και συμφωνίες. Ότι ο τελευταίος στις 20.7.1999 αναγνώρισε το κατά το περιοδικό κλείσιμο του λογαριασμού της πιστώσεως της 30.6.1999 προκύψαν χρεωστικό σε βάρος του υπόλοιπο, ύψους 5.317.000 δρχ, και έκτοτε συνεχίστηκε η κίνηση του λογαριασμού μέχρι την 29.9.2000, οπότε η ίδια (ενάγουσα) προέβη, όπως είχε δικαίωμα, σε οριστικό κλείσιμο τούτου, που την ημέρα εκείνη εμφάνιζε χρεωστικό κατάλοιπο σε βάρος του ως άνω πιστούχου συνολικού

ύπους 6.123.611 δρχ. Ότι κατά του προαναφερομένου πιστούχου και της συζύγου του Δ. Κ. εκδόθηκε, κατόπιν της από 9.10.2000 σχετικής αιτήσεως αυτής (ενάγουσας), η υπ' αριθ. 266/2000 διαταγή πληρωμής του Δικαστή του Μονομελούς Πρωτοδικείου Τρικάλων, με την οποία επιδικάσθηκε, δυνάμει της ως άνω σύμβασης πίστωσης με ανοικτό (αλληλόχρεο) λογαριασμό, υπέρ της ίδιας και κατά των προαναφερομένων, το ανωτέρω ποσό των 6.123.611 δρχ. ή (17.970,97 Ε), μετά των τόκων και εξόδων, στη συνέχεια δε κοινοποίησε σε αυτούς στις 11.10.2000 αντίγραφο εξ απογράφου με επιταγή προς πληρωμή του παραπάνω επιδικασθέντος ποσού. Ότι ο πιο πάνω πατέρας των εναγομένων Α. Κ., στις 14.1.2000, με συμβόλαια γονικής παροχής μεταβίβασε στους εναγομένους γιους του τα περιγραφόμενα στην αγωγή ακίνητα, που αποτελούν το σύνολο της περιουσίας του, γεγονός που ήταν σε γνώση των τελευταίων, ενόψει και της μεταξύ τους στενής συγγενικής σχέσης. Με βάση δε τα περιστατικά αυτά, η ενάγουσα ζήτησε να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι να της καταβάλουν, με απόφαση προσωρινά εκτελεστή και εις ολόκληρον ο καθένας τους, το παραπάνω ποσό των 17.970,97 Ε, με το νόμιμο τόκο από 2.10.2000, άλλως μέχρι την αξία των ως άνω μεταβιβασθέντων σε αυτούς ακινήτων. Υπό τα περιστατικά αυτά, γίνεται κατάδηλο ότι, προς θεμελίωση της ένδικης απαίτησης της ενάγουσας, γινόταν επίκληση τόσο της σύμβασης πίστωσης ανοικτού (αλληλόχρεο) λογαριασμού, όσο και του εκτελεστού τίτλου της ως άνω 266/2000 διαταγής πληρωμής και της κάτω από αυτήν επιταγής προς πληρωμή.

Πλην όμως, η αγωγή, κατά τη βάση του αλληλόχρεου λογαριασμού, είναι αόριστη και ανεπίδεκτη δικαστικής εκτιμήσεως, διότι, εφόσον η (κύρια) απαίτηση της ενάγουσας στηριζόταν στο μη αναγνωρισθέν κατάλοιπο οριστικά κλεισθέντος ανοικτού (αλληλόχρεο) λογαριασμού, δεν παρατίθενται, όπως έπρεπε, σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν στη μείζονα σκέψη της απόφασης, όλα τα κονδύλια χρεωπιστώσεων του λογαριασμού μετά την επικαλούμενη στις 20.7.1999 αναγνώριση του χρεωστικού υπολοίπου, κατά το περιοδικό και μη οριστικό κλείσιμο του λογαριασμού της 30.6.1999, μέχρι και το οριστικό κλείσιμό του στις 29.9.2000, από τα οποία προέκυπτε το χρεωστικό κατάλοιπο, που όφειλε ο προαναφερόμενος πιστούχος και πατέρας των εναγομένων και του οποίου ζητείται η επιδίκαση.

Επίσης, η αγωγή είναι αόριστη και κατά την έτερη σωρευόμενη βάση της, που στηρίζεται στον παραπάνω εκτελεστό τίτλο και την επιταγή προς πληρωμή, καθόσον δεν αναφέρεται στο δικόγραφο της, όπως έπρεπε, κατά τα προεκτεθέντα, για την πληρότητά της, ότι για την από το πιο πάνω κατάλοιπο του αλληλόχρεο λογαριασμού απαίτηση η ως άνω εκδοθείσα διαταγή πληρωμής έχει καταστεί τελεσίδικη με κάποιον από τους προαναφερόμενους νόμιμους τρόπους και υφίσταται ως εκ τούτου δεδικασμένο. Οι ελλείψεις δε αυτές δεν είναι δυνατόν να συμπληρωθούν ούτε με τις προτάσεις, αλλά ούτε και με παραπομπή σε άλλα έγγραφα ή από την εκτίμηση των αποδείξεων (ΑΠ 168/2004 Δνη 45. 1598, ΕφΠειρ 478/2008 ΔΕΕ 2008. 1371, ΕφΑθ 7099/2006 Δνη 2008. 1090).

Κατ' ακολουθίαν τούτων, η ένδικη αγωγή, μετά από αυτεπάγγελτη έρευνα, αλλά και κατά παραδοχή του σχετικού ισχυρισμού των εναγομένων, πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της ως απαράδεκτη, λόγω της ως άνω αοριστίας της...

405/2009

Πρόεδρος: Δήμητρα Κώνστα
Εισηγήτρια: Μαρία Τζέρμπου
Δικηγόροι: Μαρία Χρυσσαφίδου, Γεωρ. Σουλούκος

Καταβολή μεσιτικής αμοιβής για μεσολάβηση ή υπόδειξη ευκαιρίας προς σύναψη σύμβασης μόνο αν η σύμβαση καταρτισθεί συνεπεία της μεσολάβησης ή υπόδειξης. Έννοια μεσολάβησης και υπόδειξης.

Προϋπόθεση μεσιτικής αμοιβής είναι η μεταξύ μεσιτικής παροχής και σύναψης της κύριας σύμβασης αιτιώδης συνάφεια. Επί αγωγής μεσιτικής αμοιβής, κατά τόπον αρμοδιότητα του δικαστηρίου του τόπου σύναψης της σύμβασης μεσιτείας και του τόπου εκπλήρωσης της παροχής. Επί μεσολάβησης ή υπόδειξης ευκαιρίας για σύναψη σύμβασης για κινητά, μη εφαρμογή του πδ 248/1993, που αφορά στους μεσίτες που ενεργούν για σύναψη αστικού δικαίου συμβάσεων ακινήτων. Ένσταση μείωσης στο προσήκον μέτρο της μεσιτικής αμοιβής.

{...}Ο ενάγων και ήδη εφεσίβλητος με την υπό κρίση αγωγή του, την οποία απηύθυνε ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λάρισας κατά του εναγομένου και ήδη εκκαλούντος, ισχυρίσθηκε ότι τυγχάνει αποκλειστικός αντιπρόσωπος θ.

των γεωργικών ελκυστήρων STEYR, ενώ παράλληλα ασχολείται και με την πώληση μεταχειρισμένων γεωργικών μηχανημάτων, διατηρώντας για το σκοπό αυτό κατάσταση στα Φ.. Τον Αύγουστο του 2004 συμφώνησε με τον εναγόμενο στα Φ. να μεσολαβήσει, ώστε να πωληθεί ο γεωργικός ελκυστήρας του τελευταίου, αντί ελαχίστου τιμήματος 36.000 Ε, οποιοδήποτε δε ποσό τιμήματος θα λάμβανε πέραν του ανωτέρω, θα αποτελούσε την αμοιβή του για τη μεσολάβηση αυτού στην πώληση. Ενώ δε, στις αρχές Σεπτεμβρίου του 2004, συμφώνησε με το Γ. Κ. (τρίτο μη διάδικο) να αγοράσει ο τελευταίος τον ελκυστήρα, αντί του ποσού των 50.000 Ε, ότι ο εναγόμενος, πριν την ολοκλήρωση της μεταβίβασης, παρέλαβε το γεωργικό μηχανήμα και το πώλησε ο ίδιος στον ανωτέρω, αρνούμενος να του καταβάλει τη συμφωνημένη αμοιβή του, που ανέρχεται στο ποσό των 14.000 Ε (50.000 - 36.000) για τη μεσολάβησή του στην ως άνω πώληση. Με βάση τα περιστατικά αυτά, ο ενάγων ζητούσε, με απόφαση προσωρινά εκτελεστή, να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να του καταβάλει το ως άνω ποσό, νομιμοτόκως από την επίδοση της αγωγής και μέχρις εξοφλήσεως. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο με την εκκαλουμένη με αριθμό 126/2006 απόφασή του, δικάζοντας κατά την τακτική διαδικασία, αντιμωλία των διαδίκων, έκανε δεκτή την αγωγή κατά ένα μέρος. Κατά της αποφάσεως αυτής άσκησε έφεση ο εναγόμενος και παραπονείται για εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου και κακή εκτίμηση των αποδείξεων, ζητώντας να εξαφανισθεί αυτή και να απορριφθεί η αγωγή.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 703 παρ.

1 ΑΚ, εκείνος που υποσχέθηκε αμοιβή σε κάποιον άλλο (μεσίτη) για τη μεσολάβηση ή την υπόδειξη ευκαιρίας για τη σύναψη μιας σύμβασης, έχει υποχρέωση να πληρώσει μόνο αν η σύμβαση καταρτισθεί ως συνέπεια αυτής της μεσολάβησης ή της υπόδειξης. Πότε υπάρχει μεσολάβηση και πότε υπόδειξη δεν ορίζεται στο νόμο και, εφόσον το περιεχόμενο αυτών δεν προκύπτει από τη σύμβαση, η μεσολάβηση περιλαμβάνει συνήθως κάθε πρόσφορη ενέργεια του μεσίτη για να έλθουν σε επαφή τα ενδιαφερόμενα μέρη, με σκοπό να συνεννοηθούν για την κατάρτιση της συμβάσεως και είναι δυνατό, αλλά δεν απαιτείται, να περιλαμβάνει επιπλέον και την παρακολούθηση από το μεσίτη των συνεννοήσεων των μερών, τη μεταφορά ή γνωστοποίηση των προτεινόμενων από το ένα μέρος στο άλλο όρων ή και τη διαπραγμάτευση των όρων αυτών, ενώ η υπόδειξη ευκαιρίας είναι κάτι λιγότερο από τη μεσολάβηση, διότι με αυτήν ο μεσίτης ενημερώνει απλώς τον εντολέα του για την ύπαρξη συγκεκριμένης και άγνωστης προηγουμένως σ' αυτόν δυνατότητας συνάψεως της συμβάσεως που τον ενδιαφέρει. Η εντολή προς το μεσίτη μπορεί να αφορά μόνο στη μεσολάβηση ή μόνο στην υπόδειξη ευκαιρίας ή και στις δύο (ΑΠ 815/2007 Δνη 48. 1683, ΑΠ 1448/2002 Δνη 45. 782, ΑΠ 1719/1997 ΔΕΕ 1998. 1223). Εξάλλου, από την πιο πάνω διάταξη προκύπτει ότι υπόχρεος να καταβάλει αμοιβή στο μεσίτη είναι ο υποσχεθείς την αμοιβή μεσιτικός εντολέας, εφόσον καταρτίσθηκε η σκοπούμενη κύρια σύμβαση ως συνέπεια της μεσολαβήσεως ή υποδείξεως του μεσίτη και ότι προϋπόθεση του δικαιώματος μεσιτικής αμοιβής είναι,

μεταξύ άλλων, η μεταξύ μεσιτικής παροχής και συνάψεως της κύριας σύμβασης αιτιώδης συνάφεια, υπό την έννοια της αντικειμενικής αιτιότητας, ανεξάρτητα από τις υποκειμενικές αντιλήψεις π.χ. του μεσίτη. Η αιτιώδης συνάφεια πρέπει να υφίσταται κατά τον κρίσιμο χρόνο αναπτύξεως της μεσιτικής παροχής και της επίδρασης αυτής στη σύναψη της κύριας σύμβασης (ΑΠ 815/2007 ό.π., ΑΠ 565/2005 ό.π., ΑΠ 795/2005 Δνη 49. 180, ΑΠ 529/2004 Δνη 45. 1654, ΕφΠειρ 409/2008 Νόμος).

Στην προκειμένη περίπτωση από τις καταθέσεις των μαρτύρων ... αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Ο ενάγων είναι αποκλειστικός αντιπρόσωπος στη Θ. των γεωργικών ελκυστήρων STEYR (ΣΤΑΓΙΕΡ). Παράλληλα, ασχολείται και με την πώληση μεταχειρισμένων γεωργικών μηχανημάτων, διατηρώντας για την άσκηση των δραστηριοτήτων του αυτών κατάστημα στα Φ.. Ο εναγόμενος, ο οποίος ήταν ιδιοκτήτης του υπ' αριθμ. κυκλοφορίας ... γεωργικού ελκυστήρα, τύπου STEYR 9115 α, με αριθμό πλαισίου ... και έτος πρώτης κυκλοφορίας το 1999, στις αρχές Αυγούστου 2004 επικοινωνήσε τηλεφωνικά με τον ενάγοντα και του δήλωσε την επιθυμία του να μεταφέρει το γεωργικό του ελκυστήρα στο κατάστημα του ενάγοντα στα Φ., με σκοπό την πώλησή του. Πράγματι, ο εναγόμενος μετέφερε τον ελκυστήρα του στις 9.8.2004 στο κατάστημα του ενάγοντος στα Φ., όπου και συμφωνήθηκε, κατόπιν ελέγχου της κατάστασης του μηχανήματος από το μάρτυρα Α. Μ., μηχανικό τρακτέρ, να λάβει ο εναγόμενος από το τίμημα της πώλησης του μηχανήματος το

ποσό των 36.000 Ε, το οποίο τίμημα θα ελάμβανε ο εναγόμενος στα Φ. κατά το χρόνο μεταβίβασης του ελκυστήρα στον ευρισκόμενο αγοραστή. Επί πλέον, οι διάδικοι κατάρτισαν στα Φ. άτυπη σύμβαση μεσιτίας, κατά την οποία συμφώνησαν ως μεσιτική αμοιβή οποιοδήποτε ποσό, πέραν του ανωτέρω, θα πετύχαινε ο ενάγων ως τίμημα και η οποία θα αποτελούσε την αμοιβή του για τη μεσολάβηση αυτού ή την υπόδειξη ευκαιρίας στην κατάρτιση της πώλησης. Κατά τα ανωτέρω, λοιπόν, αποδείχθέντα ότι η ιδιαίτερη σύμβαση μεσιτίας μεταξύ των διαδίκων έγινε στα Φ. (αλλά και της πώλησης, αφού η παροχή θα ελάμβανε χώρα στα Φ.), συνεπώς το πρωτοβάθμιο δικαστήριο ήταν κατά τόπο αρμόδιο λόγω της συντρέχουσας δωσιδικίας του τόπου συνάψεως της σύμβασης μεσιτείας και του τόπου εκπλήρωσης της παροχής (άρθρο 33 ΚΠολΔ) να δικάσει την υπόθεση και ο σχετικός ισχυρισμός περί κατά τόπον αναρμοδιότητας του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου που πρότεινε ο εναγόμενος πρωτόδικα και επαναφέρει με λόγο έφεσης πρέπει να απορριφθεί.

Περαιτέρω, αποδείχθηκε ότι στις αρχές Σεπτεμβρίου 2004 εξεδήλωσε σοβαρό ενδιαφέρον για την αγορά του ελκυστήρα ο Γ. Κ. (μάρτυρας ανταποδείξεως), ο οποίος συμφώνησε να τον αγοράσει αντί του ποσού των 50.000 Ε. Όμως, πριν ολοκληρωθεί η μεταβίβαση, ο εναγόμενος, στις 27.9.2004, μετέβη στα Φ. και παρέλαβε από το κατάστημα του ενάγοντος τον ελκυστήρα, δηλώνοντας σ' αυτόν ότι δεν επιθυμεί πλέον την πώλησή του. Η δήλωση του αυτή ήταν προσημαστική και δεν ανταποκρινόταν στην αληθινή βούλησή του, καθόσον αντί να μεταφέρει

τον ελκυστήρα στον τόπο κατοικίας του στη Λ., ολοκλήρωσε ενώπιον της αρμόδιας υπηρεσίας τη μεταβίβασή του στον Γ. Κ.. Το τίμημα που εισέπραξε από την πώληση ανήλθε στο ποσό των 36.000 Ε. Ο ισχυρισμός του εναγομένου ότι πώλησε τον ελκυστήρα στον Γ. Κ. αντί του ποσού των 6.000 Ε δεν είναι αληθής, η αναγραφή δε του παραπάνω ελαχίστου ποσού ως τιμήματος στο ιδιωτικό συμφωνητικό, που καταρτίστηκε στις 28.9.2004 μεταξύ του εναγομένου και του αγοραστή, έγινε για καθαρά φορολογικούς λόγους. Η κρίση αυτή του Δικαστηρίου συνάγεται από τα εξής στοιχεία: α) το ποσό των 36.000 Ε ο εναγόμενος απαίτησε ως τίμημα κατά την κατάρτιση της συμφωνίας του με τον ενάγοντα, β) ο αγοραστής Γ. Κ. είχε εκδηλώσει σαφώς το ενδιαφέρον του για την αγορά του ελκυστήρα, ακόμη και όταν αιτούμενο από τον ενάγοντα τίμημα ανερχόταν στο ποσό των 50.000 Ε, κατά συνέπεια δε το κατά 14.000 Ε μικρότερο ποσό, που απαίτησε ο εναγόμενος για την απευθείας απ' αυτόν πώληση του μηχανήματος, αναμφισβήτητα συνέφερε τον αγοραστή και το κατέβαλε στον εναγόμενο και γ) ο εναγόμενος στις προτάσεις του ομολογεί ότι αγόρασε τον ελκυστήρα το έτος 1998 αντί του ποσού των 20.000.000 δρχ, ήτοι 58.694 Ε, μετά δε από έξι έτη το τίμημα των 36.000 Ε είναι, κατά την κοινή πείρα, λογικό και μπορούσε να επιτευχθεί, δεδομένου ότι δεν προέκυψε από οποιοδήποτε στοιχείο ότι ο ελκυστήρας, πέραν της φυσιολογικής του φθοράς από την εξαετή χρήση, είχε υποστεί κάποια βλάβη, η οποία να δικαιολογεί την απαίτηση του ελαχίστου τιμήματος των 6.000 Ε, ήτοι ποσού κατά 52.000 Ε τουλάχιστον μι-

κρότερου από το ποσό, που είχε καταβάλει ο εναγόμενος για την αγορά του μηχανήματος το 1998. Ο εναγόμενος με τις προτάσεις του δεν αποδέχεται ότι είχε συμφωνήσει με τον ενάγοντα να εισπράξει από την πώληση του ελκυστήρα το ποσό των 36.000 Ε, αλλά 15.000 - 20.000 Ε, ποσό το οποίο επίσης υπερβαίνει κατά πολύ το τίμημα των 6.000 Ε, που διατείνεται ότι εν τέλει πέτυχε από την πώληση του ελκυστήρα.

Ενόψει των ανωτέρω και του γεγονότος ότι ο εναγόμενος, όπως προκύπτει από το με ημερομηνία 29.9.2004 προσκομιζόμενο και επικαλούμενο «πωλητήριο γεωργικού μηχανήματος», την αμέσως επομένη ημέρα μετά την κατάρτιση του συμφωνητικού πώλησης με τον Γ. Κ. αγόρασε άλλον μεταχειρισμένο ελκυστήρα, μικρότερης ιπποδύναμης από τον επίδικο, αντί του τιμήματος των 11.150 Ε, ο ισχυρισμός του εναγομένου ότι πώλησε τον επίδικο ελκυστήρα με το τίμημα των 6.000 Ε «για να αποφύγει τα έξοδα μεταφοράς του στη Λ. και των περαιτέρω μετακινήσεών του μέχρι να πωληθεί σε καλύτερη τιμή, αλλά και προκειμένου να μεταβεί αυθημερόν στη Θ., για να αγοράσει το μικρότερο μεταχειρισμένο ελκυστήρα», κατά την κρίση του Δικαστηρίου, δεν είναι αληθής, καθόσον ο εναγόμενος θα επεδίωκε να εισπράξει από την πώληση τουλάχιστον το τίμημα, το οποίο την επομένη ημέρα κατέβαλε για την αγορά μικρότερου μεταχειρισμένου ελκυστήρος. Επομένως, το τίμημα, το οποίο πράγματι ο εναγόμενος εισέπραξε από την πώληση του ελκυστήρος, ανήλθε, όπως προαναφέρθηκε, στο ποσό των 36.000 Ε. Οι ενέργειες του ενάγοντος και, ειδικότερα, η επισκευή

του ελκυστήρα και η έκθεση αυτού στο κατάστημά του στα Φ., η επίδειξή του στον Γ. Κ., οι συζητήσεις που έκανε μαζί του σχετικά με τα τεχνικά χαρακτηριστικά του μηχανήματος και οι μεταξύ τους διαπραγματεύσεις για τη μεταβίβαση του ελκυστήρα μπορούσαν και από μόνες τους να φέρουν το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα της μεταβίβασης του ελκυστήρα και ουσιαστικά χρησίμευσαν προς την κατεύθυνση αυτή. Η υπόδειξη από τον ενάγοντα της ευκαιρίας για την κατάρτιση της σύμβασης συνέβαλε μαζί με την προσωπική επαφή, τις συνεννοήσεις και τις διαπραγματεύσεις, που είχε ο εναγόμενος με τον Γ. Κ., στην κατάρτιση της σύμβασης πώλησης.

Εξάλλου, κατά τα εκτιθέμενα στη νομική σκέψη, είναι αδιάφορο, για την αξίωση του μεσίτη προς καταβολή της αμοιβής που συμφωνήθηκε, το ότι ο ενάγων δεν παρακολούθησε τις μετέπειτα συνεννοήσεις και διαπραγματεύσεις μεταξύ του εναγομένου και του αγοραστή του ελκυστήρα, οι οποίες και κατέληξαν στη σύναψη συμφωνίας, αρκεί το ότι στην κατάρτιση της συμβάσεως συντέλεσε κυρίως αποφασιστικά το γεγονός της υποδείξεως της ευκαιρίας εκ μέρους του ενάγοντος, που αποτέλεσε το αίτιο για να ακολουθήσει η συναλλακτική επαφή του εναγομένου και του αγοραστή. Εξάλλου, για τη μεσολάβηση ή την υπόδειξη ευκαιρίας για τη σύναψη σύμβασης για κινητά δεν έχουν εφαρμογή οι διατάξεις του π.δ. 248/23 - 28 Ιουνίου 1993 που αφορούν στους μεσίτες αστικών συμβάσεων, που μεσολαβούν για τη σύναψη των αστικού δικαίου συμβάσεων πώλησης, ανταλλαγής μίσθωσης ακινήτων, παραχώρησης ακινήτων προς οι-

κοδόμηση με αντιπαροχή ή που υποδεικνύει ευκαιρία για τη σύναψη τέτοιων συμβάσεων. Κατ' ακολουθία των ανωτέρω εκτεθέντων, υπάρχει στην κρινόμενη περίπτωση η αναγκαία για τη γένεση της αξιώσεως του ενάγοντος μεσίτου προς καταβολή της αμοιβής του αιτιώδης συνάφεια, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη μείζονα σκέψη, μεταξύ της συνάψεως της συμβάσεως πωλήσεως του ελκυστήρα και της προηγηθείσας, κατά τα προεκτεθέντα, υποδείξεως του μεσίτη, η οποία μετά βεβαιότητας αποτέλεσε τη γενεσιουργό αιτία της καταρτισθείσας συμβάσεως. Ενώ, από όλα τα προαναφερθέντα δεν αποδείχθηκε ότι η εκ μέρους του ενάγοντος άσκηση του δικαιώματός του ήταν καταχρηστική και ο σχετικός ισχυρισμός του εναγομένου πρέπει να απορριφθεί.

Από τη διάταξη του άρθρου 707 ΑΚ, που αποτελεί ειδικότερη μορφή του με το άρθρο 281 ΑΚ θεσπιζόμενου γενικού περιορισμού και ορίζει ότι: «αν η συμφωνημένη αμοιβή του μεσίτη είναι δυσανάλογα μεγάλη, μειώνεται από το δικαστήριο με αίτηση του οφειλέτη στο μέτρο που αρμόζει», συνάγεται με σαφήνεια, ενόψει του σκοπού του νομοθέτη να αποφεύγεται κατά το δυνατόν καθορισμός υπέρογκων μεσιτικών αμοιβών, ότι η αμοιβή του μεσίτη μπορεί να μειωθεί, κατόπιν ενστάσεως κατά της αγωγής του τελευταίου προς καταβολή της αμοιβής του, στο προσήκον μέτρο, εφόσον είναι δυσανάλογως μεγάλη σε σχέση προς τη μεσιτική παροχή, δηλαδή τους κόπους, προσπάθειες, τρόπο μεσολαβήσεως του μεσίτη, δαπάνες και έξοδα, στα οποία υποβλήθηκε αυτός εξ αφορμής της μεσολάβησης του και της καταρτίσεως της συμβάσεως, για τα ο-

ποία και δεν έχει αξίωση αυτοτελούς αναζητήσεώς τους από τον εντολέα, αν δεν συμφωνήθηκε το αντίθετο, και τη χρονική απασχόληση αυτού, το αντικείμενο της συμβάσεως μεσιτείας, το είδος της κύριας συμβάσεως, το αποκτώμενο από την καταρτισθείσα σύμβαση έννομο όφελος του εντολέα, λαμβανομένων υπόψη όλων των εν γένει περιστάσεων, μεταξύ των οποίων και της οικονομικής κατάστασης των μερών (ΑΠ 794/2005 Δνη 49. 182, ΑΠ 379/2005 Δνη 46. 808, ΑΠ 927/1998 ό.π., ΑΠ 669/1991 Δνη 33. 138, ΕφΑθ 7316/2003 Δνη 45. 888, ΕφΠειρ 341/1995 Δνη 39. 181). Εξάλλου, χρόνος κρίσεως του δυσαναλόγου της αμοιβής δεν είναι ο χρόνος συνάψεως της μεσιτείας, αλλά ο χρόνος κατά τον οποίο κατέστη απαιτητή και δικαστικώς επιδιώξιμη η αμοιβή και στην περίπτωση ασκήσεως αγωγής, ο χρόνος της πρώτης συζητήσεως στο ακροατήριο (ΑΠ 1592/2005 Δνη 47. 814, ΕφΠειρ 409/2008, Νόμος).

Στην κρινόμενη περίπτωση, από τα αυτά πιο πάνω αποδεικτικά μέσα αποδείχθηκε, σύμφωνα με τα προλεχθέντα, ότι ο ενάγων επισκεύασε τον ελκυστήρα και τον τοποθέτησε στο κατάστημά του, προκειμένου να τον βλέπουν οι υποψήφιοι αγοραστής, τον επέδειξε στον Γ. Κ. και συζήτησε μαζί του, όσες φορές ο τελευταίος πήγε στο κατάστημά του, σχετικά με τα τεχνικά χαρακτηριστικά του μηχανήματος και το τίμημα αγοράς του και ότι δεν είχε περαιτέρω ανάμιξη ή συμμετοχή στην κατάρτιση της συμφωνίας πώλησης. Για τις δαπάνες, στις οποίες υποβλήθηκε κυρίως για την επισκευή του ελκυστήρα, αποζημιώθηκε από τον εναγόμενο, ενώ δεν αποδείχθηκε ότι πραγματοποίησε οποιαδή-

ποτε άλλα έξοδα εξ αφορμής της υποδείξεώς του. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, η με βάση τη συμφωνία των διαδίκων αναλογούσα πιο πάνω αμοιβή του ενάγοντος κρίνεται δυσαναλόγως μεγάλη και πρέπει, κατά παραδοχή της οικείας ενστάσεως του εναγομένου περί μειώσεώς της, να μειωθεί αυτή από το ποσό των 14.000 Ε, το οποίο αιτείται ο ενάγων, στο ποσό των 1.800 Ε (= 36.000 Χ 5%), που αποτελεί στη συγκεκριμένη περίπτωση, κατά τη στηριζόμενη στα πιο πάνω στοιχεία κρίση του δικαστηρίου, το προσηκόν μέτρο. Με βάση τα παραπάνω πραγματικά περιστατικά που αποδείχθηκαν, η αγωγή πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή ως κατ' ουσία βάσιμη και να υποχρεωθεί ο εναγόμενος να καταβάλει στον ενάγοντα το ποσό των 1.800 Ε, με το νόμιμο τόκο από την επομένη της επίδοσης της αγωγής και μέχρι την εξόφληση.

Το Πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που με την εκκαλουμένη απόφαση του με τις αυτές ως άνω αιτιολογίες έκρινε τα ίδια αναφορικά με την κατά τόπον αρμοδιότητα του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου, τη σύμβαση μεσιτείας και την ορισθείσα αμοιβή του ενάγοντα μεσίτη, τη μεσολάβηση εκ μέρους του ενάγοντα για τη σύναψη της πώλησης εκ μέρους του εναγομένου του γεωργικού ελκυστήρα του, το επιτευχθέν τίμημα και τη δικαιούμενη αμοιβή του ενάγοντα ως μεσίτου, κάνοντας δεκτό το αίτημα για μείωση της αμοιβής του στο προσηκόν μέτρο, ενώ απέρριψε σιωπηρά την ένσταση της καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος, που προέβαλε ο εναγόμενος, δεν έσφαλε. Επομένως, οι σχετικοί λόγοι της εφέσεως είναι ουσιαστικά αβάσιμοι και πρέπει να απορριφθούν. Εφό-

σον, λοιπόν, δεν υπάρχει άλλος λόγος, η έφεση πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της...

406/2009

Πρόεδρος: Δήμητρα Κώνστα

Εισηγήτρια: Μαρία Τζέρμπου

Δικηγόροι: Γεωρ. Ζαρζώνης, Φεραίος Νάνης, Δημ. Αναστασίου

Ηθική βλάβη λόγω σωματικής βλάβης (εγκαύματα κατά τη διάρκεια αποτρίχωσης με λείζερ).

Ύψος χρηματικής ικανοποίησης κατά την κρίση του δικαστηρίου, χωρίς να διατάσσεται απόδειξη για την επέλευση ή το ύψος της ηθικής βλάβης.

Ως βλάβη της υγείας θεωρείται κάθε διάταξη των εσωτερικών ζωτικών λειτουργιών ενός προσώπου, έστω κι αν επήλθε αντανακλαστικά, λόγω ψυχικής επίδρασης.

Αποκλειστική υπαιτιότητα του κέντρου αδυνατίσματος (και των προσθηθέντων του), που δεν προέβη, πριν την εφαρμογή προγράμματος αποτρίχωσης, σε δοκιμαστικό τεστ για να διαπιστωθεί η αντίδραση του δέρματος και το ενδεχόμενο πρόκλησης εγκαύματος.

{...} Η ενάγουσα και ήδη εφεσίβλητος με την αγωγή της, την οποία απηύθυνε ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λάρισας κατά των εναγομένων και ήδη εκκαλούντων, ιστορούσε ότι στις 24.9.04 επισκέφτηκε το κέντρο αδυνατίσματος της δεύτερης εναγόμενης ετερορρυθμού εταιρίας στην πόλη της Λ., προκειμένου να πραγματοποιήσει πρώτη προγραμματισμένη αποτρίχωση στους μηρούς με τη

μέθοδο λέιζερ. Ότι κατά τη διάρκεια της επέμβασης των λέιζερ από την πρώτη εναγομένη στο δεξιό μηρό της αισθάνθηκε ξαφνικά δυνατούς και αφόρητους πόνους και ζήτησε να διακοπεί η θεραπεία, όπως και πράγματι έγινε. Ότι από την ανωτέρω επέμβαση υπέστη εγκαύματα πρώτου βαθμού σε όλη την επιφάνεια του δεξιού μηρού και μετέβη αυθημερόν στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Α.. Ότι υπαίτια για την επέλευση της ανωτέρω σωματικής της βλάβης ήταν η πρώτη εναγομένη, προστηθείσα στην ανωτέρω υπηρεσία από τη δεύτερη εναγομένη, η οποία αφενός χρησιμοποίησε λέιζερ χωρίς μηχανισμό ψύξης και αφετέρου δεν προέβη πριν τη θεραπεία σε δοκιμαστικό τεστ σε ένα εκατοστό της επιφάνειας του μηρού της ενάγουσας, προκειμένου να διαπιστωθεί η αντίδραση του δέρματος, ενέργειες, στις οποίες ήταν επιβεβλημένο προηγουμένως να προβεί, λόγω της ιδιότητάς της ως ιατρού. Ότι, εξαιτίας της ανωτέρω σωματικής της βλάβης, η ενάγουσα υπέστη ηθική βλάβη, για την αποκατάσταση της οποίας θα πρέπει να της επιδικαστεί σχετική χρηματική ικανοποίηση. Κατόπιν αυτών, η ενάγουσα ζητούσε, μετά την παραδεκτή εν μέρει μετατροπή του αιτήματός της από καταψηφιστικό σε αναγνωριστικό, να υποχρεωθούν οι εναγομένες, εις ολόκληρον έκαστη τούτων, και για την ανωτέρω ιστορική και νομική αιτία, να της καταβάλουν το ποσό των 10.000 Ε, με απόφαση προσωρινά εκτελεστή και με απαγγελία προσωπικής κράτησης της πρώτης εναγομένης ως μέσον εκτελέσεως της αποφάσεως και να αναγνωριστεί ότι είναι υποχρεωμένες να της καταβάλουν το ποσό των 20.000 Ε. Τα ανωτέρω ποσά με το

νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής και μέχρι την ολοσχερή εξόφληση. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο με την εκκαλουμένη απόφαση του, δικάζοντας αντιμωλία των διαδίκων κατά την τακτική διαδικασία, έκανε δεκτή κατά ένα μέρος την αγωγή και υποχρέωσε τις εναγομένες, σε ολόκληρο την κάθε μία, να καταβάλουν στην ενάγουσα το ποσό των 4.000 Ε ως χρηματική ικανοποίηση. Κατά της αποφάσεως αυτής άσκησαν έφεση οι εναγομένες και παραπονούνται για εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου και κακή εκτίμηση των αποδείξεων, ζητώντας να εξαφανισθεί αυτή και να απορριφθεί η αγωγή.

Για να θεωρηθεί οποιαδήποτε αγωγή σαφής και ορισμένη, κατά το άρθρο 216 ΚΠολΔ, πρέπει να περιέχει, εκτός από τα τυπικά στοιχεία που ορίζουν τα άρθρα 117 - 118 του ίδιου Κώδικα, έκθεση των γεγονότων που θεμελιώνουν την αγωγή και δικαιολογούν την άσκησή της από τον ενάγοντα κατά του εναγομένου, ακριβή περιγραφή του αντικειμένου της διαφοράς και ορισμένο αίτημα, χωρίς χρήση πανηγυρικών ή τυποποιημένων εκφράσεων που απαιτεί ο νόμος για την πληρότητα του δικογράφου. Ειδικά, για τη θεμελίωση και το ορισμένο της αγωγής, με την οποία επιδιώκεται αποζημίωση λόγω αδικοπραξίας (άρθρα 914, 297, 298 ΑΚ), πρέπει να αναφέρονται στο δικόγραφο, έστω συνοπτικά, τα περιστατικά εκείνα που συνιστούν την αδικοπραξία του εναγομένου, τον αιτιώδη σύνδεσμο της υπαίτιας και παράνομης συμπεριφοράς αυτού και της ζημίας του ενάγοντος, καθώς και τα αναγκαία στοιχεία για τον προσδιορισμό της θετικής και αποθετικής ζημίας του ζημιωθέντος (ΕφΑθ 5625/1999 ΝοΒ 48. 652

επ., ΕφΑθ 5142/1998 αδημ.). Εξάλλου, από το άρθρο 932 ΑΚ προκύπτει ότι ο αδικηθείς, που επιδιώκει, λόγω ηθικής βλάβης, την οποία υπέστη από τον αδικοπραγίσαντα, επιδίκαση εύλογης, κατά την κρίση του δικαστηρίου, χρηματικής ικανοποίησης, οφείλει, για να είναι ορισμένη η αγωγή του ως προς την έννοια της «εύλογης» χρηματικής ικανοποίησης, να εκθέτει τις συνθήκες τελέσεως της αδικοπραξίας, το είδος της προσβολής του, τη βαρύτητα και την έκταση της βλάβης, το βαθμό της προσβολής της προσωπικότητάς του, το βαθμό του πταίσματος του υπαιτίου και την περιουσιακή και κοινωνική κατάσταση των μερών, χωρίς να αναφέρεται αναγκαιώς και σε τι συνίσταται η κατάσταση αυτή (ΑΠ 1325/1996 Δνη 38. 1047, ΕφΑθ 8981/1998 Δνη 42. 750, ΕφΑθ 2285/1994 Δνη 36. 1588).

Περαιτέρω, από τις ίδιες ανωτέρω διατάξεις προκύπτει ότι η αξίωση χρηματικής ικανοποίησης για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη οφείλεται στις οριζόμενες από το νόμο περιπτώσεις, στοχεύει δε στην εξισορρόπηση των δυσμενών καταστάσεων που δημιουργούνται συνεπεία μίας αδικοπραξίας και στην παροχή της απαιτούμενης οικονομικής ευχέρειας για την υπερπήδηση ή τη μείωση της επελθούσας μη περιουσιακής βλάβης, για την ανακούφιση του δικαιούχου από τη λύπη, τη στενοχώρια και γενικά τον πόνο, που του προκάλεσε η προσβολή ενός αγαθού, μη αποτιμητού σε χρήμα, αλλά και κάθε άλλου αγαθού, που, εκτός από την περιουσιακή του αξία, έχει για τον αιτούντα τη χρηματική ικανοποίηση ιδιαίτερη ψυχολογική αξία (βλ. Σ. Πατεράκη Η χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης εκδ.

1995 σελ. 70 επ., ΟΛΑΠ 1117/1986 Δνη 28. 113, ΑΠ 1720/1997 ΕΕργΔ 58. 134, ΑΠ 600/1996 Δνη 40. 117, ΑΠ 1486/1995 ΕΝΔ 24. 222). Εξάλλου, η χρηματική ικανοποίηση επιδικάζεται με αίτηση του δικαιούχου και με βάση τα υποβαλλόμενα στην κρίση του δικαστηρίου περιστατικά, χωρίς να διατάσσεται απόδειξη για την επέλευση ή μη της ηθικής βλάβης, ούτε για το ποσόν αυτής. Μεταξύ δε των κριτηρίων, που λαμβάνει υπόψη το δικαστήριο για τον καθορισμό του ποσού της χρηματικής ικανοποίησης, είναι οι συνθήκες τελέσεως της αδικοπραξίας, η βαρύτητα του πταίσματος του υποχρέου, το είδος της προσβολής και η περιουσιακή και κοινωνική κατάσταση των μερών με βάση τους κανόνες της κοινής πείρας και της λογικής (βλ. ΑΠ 1609/2001 Δνη 43. 385, ΑΠ 1114/2000 Δνη 41. 1591 επ. και ιδίως 1593, ΑΠ 350/1999 και ΑΠ 1036/1999 Δνη 40. 1515, ΑΠ 2891/1997 Δνη 39. 326, ΕφΑθ 5625/1999 ΝοΒ 48. 652, βλ. και Γεωργιάδη σε Γεωργιάδη - Σταθόπουλου Αστικός Κώδιξ εκδ. 1982, σχόλια στο άρθρο 932 αριθμ. 22 σελ. 819 με παραπομπές στη θεωρία και τη νομολογία). Αυτό ισχύει ιδίως για εκείνον που έπαθε προσβολή των μη περιουσιακών αγαθών του, ήτοι της υγείας, της τιμής ή της αγνείας του ή στερήθηκε την ελευθερία του (ΑΠ 972/1999 Δνη 41. 47). Ως βλάβη δε της υγείας θεωρείται κάθε διατάραξη (βλάβη) των εσωτερικών ζωικών λειτουργιών (σωματικών, πνευματικών, ψυχικών) ενός προσώπου, ακόμη και αν επήλθε αντανακλαστικά, λόγω ψυχικής επίδρασης (βλ. Δεληγιάννη - Κορνηλάκη Ειδικό Ενοχικό έτος 1992 τόμος ΙΙΙ παρ. 381 σελ. 265 επ. και Γεωργιάδη - Σταθόπουλο Α-

στικό Κώδικα τόμο IV Ειδικό Ενοχικό άρθρο 929 σελ. 798 αρ. 4, 5 και 6).

Στην προκειμένη περίπτωση, το παρόν δικαστήριο, επανεκτιμώντας το δικόγραφο της κρινόμενης αγωγής της ενάγουσας, όπως προπαρατίθεται, με την οποία ζητείται χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης από αδικοπραξία, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στη μείζονα σκέψη, περιέχει τα κατά νόμο στοιχεία, που καθιστούν αυτή πλήρως ορισμένη, αφού η ενάγουσα εκθέτει στην αγωγή της τις συνθήκες τελέσεως της αδικοπραξίας, το είδος της προσβολής της, τη βαρύτητα και την έκταση της βλάβης, το βαθμό της προσβολής της προσωπικότητάς της, το βαθμό του πταίσματος του υπαιτίου και την περιουσιακή και κοινωνική κατάσταση των μερών, χωρίς να αναφέρεται αναγκαίως και σε τι συνίσταται η κατάσταση αυτή. Συνεπώς, ο σχετικός λόγος έφεσης της δεύτερης εναγομένης - εκκαλούσας ότι η αγωγή είναι αόριστη, διότι δεν επικαλείται η ενάγουσα τα παραγωγικά αίτια της αδικοπραξίας, το μέγεθος της βλάβης, το χρόνο αποθεραπείας, πρέπει να απορριφθεί ως ουσιαστικά αβάσιμος.

Από τις ένορκες καταθέσεις ... αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Η δεύτερη εναγομένη, ετερόρρυθμη εταιρία, διατηρεί Κέντρο παροχής υπηρεσιών αισθητικής και αποτρίχωσης στη Λ. και στη συμβολή των οδών Κ. και Ρ.. Η ενάγουσα υπήρξε πελάτισσα του προαναφερόμενου κέντρου αδυνατίσματος από το έτος 2002, οπότε και εντάχθηκε σε ένα πρόγραμμα αποτρίχωσης με πεδίο εφαρμογής σε διάφορα μέρη του σώματός της (μασχάλες, γάμπες κλπ), που θα ολοκληρωνόταν σε 12 συνολικά ε-

πισκέψεις, συνολικής αξίας 987 Ε, ποσό το οποίο η ενάγουσα κατέβαλε ολοσχερώς προς τη δεύτερη εναγομένη. Από το έτος 2002, οπότε και για πρώτη φορά η ενάγουσα επισκέφτηκε το ανωτέρω κέντρο αδυνατίσματος, μέχρι και τις 28.6.2004 είχε πραγματοποιήσει εννέα συνολικά επισκέψεις και της παρασχέθηκαν επιτυχώς και χωρίς προβλήματα οι ανωτέρω συμφωνηθείσες υπηρεσίες. Στις 24.9.04 και περί ώρα 14.00 μ.μ., η ενάγουσα επισκέφτηκε ξανά το ανωτέρω Κέντρο αδυνατίσματος της δεύτερης εναγομένης στην πόλη της Λ., προκειμένου να πραγματοποιήσει πρώτη προγραμματισμένη αποτρίχωση στους μηρούς της με τη μέθοδο της χρήσης παλμικού φωτός, η οποία είθισται να αποκαλείται αδόκιμα και ως μέθοδος λέιζερ. Η συγκεκριμένη παροχή υπηρεσιών αποτρίχωσης στους μηρούς, που ανέλαβε να παράσχει η δεύτερη εναγομένη προς την ενάγουσα δεν περιλαμβανόταν στο ανωτέρω πρόγραμμα αποτρίχωσης, στο οποίο η τελευταία είχε ενταχθεί και ήδη είχε ολοκληρωθεί επιτυχώς, αλλά θα της προσφέρονταν δωρεάν υπό μορφή δώρου, διότι είθισται η δεύτερη εναγομένη να προσφέρει σε πελάτες της και δωρεάν υπηρεσίες, συναφείς με τις έναντι αμοιβής υπηρεσίες που τους παρέχει. Τις υπηρεσίες αυτές αποτρίχωσης των μηρών της ενάγουσας είχε αναλάβει να της παράσχει, κατόπιν σχετικής ανάθεσης από τη δεύτερη εναγομένη, η πρώτη των εναγομένων, η οποία κατά τη χρονική εκείνη στιγμή απασχολούνταν στο ανωτέρω κέντρο αδυνατίσματος ως εμπειρική σύμβουλος αισθητικής.

Κατά την ημέρα εκείνη (24.9.2004) και πριν ξεκινήσει η εφαρμογή του σχετι-

κού προγράμματος αποτρίχωσης στους μηρούς της ενάγουσας, η τελευταία ρωτήθηκε από την πρώτη εναγόμενη πότε εκτέθηκε για τελευταία φορά στον ήλιο. Η ενάγουσα της απάντησε ότι η τελευταία φορά, που εκτέθηκε στον ήλιο, ήταν στις 15.8.2004, ήτοι 40 ημέρες περίπου πριν και η πρώτη εναγόμενη άρχισε την εφαρμογή του σχετικού προγράμματος αποτρίχωσης των μηρών της ενάγουσας, θεωρώντας ότι όλα είναι εντάξει και ότι δεν υπήρχε κανένα πρόβλημα, αφού από κανένα από τα ανωτέρω αποδεικτικά μέσα προέκυψε ότι η έκθεση στον ήλιο 40 ημέρες πριν από την εφαρμογή ενός τέτοιου προγράμματος δύναται να προκαλέσει τέτοιου είδους ευαισθησία, ώστε με την εκπομπή παλμικού φωτός θερμοκρασίας 9 ή και 10 τζάουλ στο μηρό να δημιουργηθεί έγκαυμα, λαμβανομένου μάλιστα υπόψη και του γεγονότος, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας, ότι μέσα σε χρονικό διάστημα 40 ημερών η κατάσταση του δέρματος μετά από φυσιολογική έκθεση στον ήλιο (ηλιοθεραπεία κλπ) επανέρχεται στα φυσικά της επίπεδα. Μόλις άρχισε η εφαρμογή του ανωτέρω προγράμματος και κατά τη διάρκεια της επέμβασης στο δεξιό μηρό, η ενάγουσα αισθάνθηκε ξαφνικά δυνατούς και αφόρητους πόνους και ζήτησε να διακοπεί η θεραπεία, όπως και πράγματι έγινε, διαπιστώθηκε δε, από την ανωτέρω εφαρμογή με τη χρήση παλμικού φωτός θερμοκρασίας 9 τζάουλ, ότι η ενάγουσα υπέστη εγκαύματα πρώτου βαθμού, τα οποία εντοπίζονταν στην έξω επιφάνεια του δεξιού μηρού του ποδιού της ως μελαγχρωματικές βλάβες σε διαφορετικά σημεία και σε ολόκληρη την επιφάνεια του έξω δεξιού μηρού μέχρι και το

γόνατο, μετέβη δε αυθημερόν στο Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο Λ., όπου και της παρασχέθηκαν οι πρώτες βοήθειες (βλ. την από 27.9.2004 γνωμάτευση του Κ. Π., ειδικού δερματολόγου και το με αριθμ. πρωτ. .../12.10.2004 πιστοποιητικό του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Λ., καθώς και τις προσκομιζόμενες φωτογραφίες).

Αποκλειστικά υπαίτια για την επέλευση της ανωτέρω σωματικής βλάβης της ενάγουσας είναι η πρώτη εναγόμενη, προστηθείσα στην ανωτέρω υπηρεσία, ως προαναφέρθηκε, από τη δεύτερη εναγόμενη, η οποία, ενώ ήταν επιβεβλημένο και είχε τη δυνατότητα, πριν από την εφαρμογή του σχετικού προγράμματος αποτρίχωσης στο μηρό, να προβεί σε δοκιμαστικό τεστ σε επιφάνεια ενός εκατοστού του μηρού, προκειμένου να διαπιστωθεί η αντίδραση του δέρματος στη σχετική εφαρμογή και το ενδεχόμενο πρόκλησης εγκαύματος (τέτοιες διαπιστώσεις, άλλωστε, πρέπει να πραγματοποιούνται από τους ειδικούς, οι οποίοι δεν πρέπει να βασίζονται μόνο στα τυχόν λεγόμενα του πελάτη), παρόλα αυτά δεν προέβη πριν την εφαρμογή στο δοκιμαστικό αυτό τεστ, όπως άλλωστε συνέβαινε κατά το παρελθόν, πριν από κάθε επίσκεψη της ενάγουσας για την εφαρμογή προγράμματος αποτρίχωσης με τη χρήση παλμικού φωτός. Το προηγούμενο δε αυτό δοκιμαστικό τεστ δεν συνιστά απλώς μία ενέργεια, που όσες φορές διενεργείται, διενεργείται από λόγους πρόνοιας και επαφίεται στην εκάστοτε βούληση και τη δυνατότητα του καθενός, που αναλαμβάνει την παροχή τέτοιου είδους υπηρεσιών, αλλά έχει καθιερωθεί ως επιβεβλημένη πλέον

ενέργεια στο χώρο των συναλλαγών για όσους παρέχουν τις ανωτέρω υπηρεσίες. Εάν, λοιπόν, η πρώτη εναγόμενη είχε προβεί στο δοκιμαστικό αυτό τεστ και διαπίστωνε ως εκ του λόγου αυτού την αρνητική αντίδραση του δέρματος της ενάγουσας στο παλμικό φως, ανεξαρτήτως για ποιους λόγους, δεν θα προέβαινε στη συγκεκριμένη εφαρμογή αποτρίχωσης και, ως εκ τούτου, δεν θα επήρχετο η ανωτέρω σωματική βλάβη, η οποία, εκ των υστέρων, αποδίδεται από τις εναγόμενες στο ότι η ενάγουσα προσήλθε για αποτρίχωση έχοντας πολύ προσφάτως εκτεθεί στον ήλιο (ηλιοθεραπεία), που θα διαπιστώνονταν σε κάθε περίπτωση, όπως προαναφέρθηκε, με την εφαρμογή δοκιμαστικού τεστ. Περαιτέρω, η πρώτη εναγόμενη δεν μερίμνησε επιπροσθέτως (χρησιμοποιώντας λ.χ. κάποιον από τους υπάρχοντες μηχανισμούς ψύξης κλπ), έτσι ώστε τα εγκαύματα της ενάγουσας να μην λάβουν την έκταση που τελικώς έλαβαν ή ακόμη και να αποτραπούν.

Ο ισχυρισμός των εναγομένων ότι η ενάγουσα είναι αποκλειστικά υπαίτια (άρνηση της αγωγής), άλλως ότι αυτή είναι συνυπαίτια στην επέλευση του τραυματισμού της με ποσοστό 90% (ένσταση συνυπαιτιότητας άρθρου 300 ΑΚ), επειδή πριν από την εφαρμογή του εν λόγω προγράμματος αποτρίχωσης εκτέθηκε στον ήλιο και δεν ενημέρωσε σχετικώς την πρώτη εναγόμενη, πρέπει να απορριφθεί ως ουσία αβάσιμος, διότι, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, δεν αποδείχθηκε ότι η ενάγουσα εκτίθετο συνεχώς στον ήλιο μέχρι την ημέρα της επίσκεψης, όπως αβάσιμα ισχυρίζονται οι εναγόμενες, ενώ, περαιτέρω, ουδέποτε οι εναγόμενες παρέ-

δωσαν στην ενάγουσα γραπτές οδηγίες συντηρητικής αγωγής, που θα έπρεπε αυτή να ακολουθήσει πριν την εφαρμογή του προγράμματος αποτρίχωσης στους μηρούς της, οι σχετικές δε έντυπες οδηγίες, που προσκομίζονται και ισχυρίζονται οι εναγόμενες ότι της δόθηκαν, αφορούν σε κάθε περίπτωση σε συντηρητική αγωγή, που θα έπρεπε η ενάγουσα να ακολουθήσει μετά την εφαρμογή του προγράμματος αποτρίχωσης και όχι πριν, ως σαφώς προκύπτει από την επικεφαλίδα του κειμένου των σχετικών έντυπων οδηγιών.

Εξαιτίας της ανωτέρω σωματικής της βλάβης η ενάγουσα υπέστη ηθική βλάβη, για την αποκατάσταση της οποίας θα πρέπει να της επιδικαστεί σχετική χρηματική ικανοποίηση. Για τον προσδιορισμό του ύψους της χρηματικής αυτής ικανοποίησης, το παρόν Δικαστήριο λαμβάνει ιδίως, υπόψη του τα εξής επιμέρους προσδιοριστικά στοιχεία: α) το βαθμό της σωματικής βλάβης, την οποία υπέστη η ενάγουσα, η οποία δεν ήταν ιδιαίτερα επιβλαβής για την υγεία της, αφού επρόκειτο για εγκαύματα πρώτου βαθμού, τα οποία ήδη έχουν αποκατασταθεί και η ενάγουσα έχει επανέλθει στη φυσιολογική της κατάσταση, χωρίς οιοδήποτε είδους σημάδια στους μηρούς της, β) το γεγονός ότι, πάντως, για κάποιο καιρό ταλαιπωρήθηκε και ότι η συγκεκριμένη σωματική της βλάβη εντοπιζόταν σε σημείο του σώματος, που επηρεάζει τη γενικότερη αισθητική του εικόνα, γ) την αποκλειστική υπαιτιότητα της πρώτης εναγομένης στην επέλευση της σωματικής βλάβης της ενάγουσας, δ) την κοινωνικοοικονομική κατάσταση των διάδικων μερών και ε) το ότι η σω-

ματική βλάβη προκλήθηκε στα πλαίσια παροχής υπηρεσιών αισθητικής εκ μέρους της δεύτερης εναγομένης, για τις οποίες, σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να τηρείται η επιβεβλημένη διαδικασία. Ενόψει όλων των ανωτέρω, το παρόν Δικαστήριο κρίνει ότι πρέπει να επιδικαστεί στην ενάγουσα ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης το ποσό των 4.000 Ε. Τη μη περιουσιακή αυτή ζημία της ενάγουσας οφείλουν να της καταβάλουν οι εναγόμενες, εις ολόκληρο εκάστη τούτων, η μεν πρώτη ως υπαίτια στην επέλευση της ανωτέρω σωματικής βλάβης, που υπέστη η ενάγουσα, η δε δεύτερη ως προστήσασα την πρώτη εναγόμενη στην ανωτέρω υπηρεσία, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής και μέχρι την ολοσχερή εξόφληση. Το Πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που με την εκκαλουμένη απόφαση του με τις αυτές ως άνω αιτιολογίες έκρινε τα ίδια αναφορικά με την αποκλειστική υπαιτιότητα της πρώτης των εναγομένων και το επιδικασθέν ύψος της χρηματικής ικανοποίησης, δεν έσφαλε. Επομένως, οι σχετικοί λόγοι των εφέσεων είναι ουσιαστικά αβάσιμοι και πρέπει να απορριφθούν. Εφόσον, λοιπόν, δεν υπάρχει άλλος λόγος, οι εφέσεις πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους...

416/2009

Πρόεδρος: Ναπολέων Ζούκας
Εισηγητής: Γεωρ. Καλαμαρίδης
Δικηγόροι: Γεωρ. Αθανασάκης - Σπυρ. Μαρδέλης, Ζήσης Ευθυμίου - Βασ. Καραΐσκος - Ευαγ. Διανελλάκης

Επί αυτ/κού ατυχήματος που συνέβη στην Ελλάδα η έννομη σχέση διέπεται α-

πό το ελληνικό δίκαιο, βάσει του οποίου κρίνονται τα θέματα αιτιώδους συνάφειας, υπαιτιότητας, ευθύνης, αποζημίωσης για περιουσιακή ζημία, προϋποθέσεων ψυχικής οδύνης και τόκων.

Η έννοια της οικογένειας του θανόντος κρίνεται κατά το εφαρμοστέο στις σχέσεις γονέων και τέκνων δίκαιο, ήτοι επί ατυχήματος συμβάντος στην Ελλάδα, όταν ο θανατωθείς και οι συγγενείς του έχουν αλβανική υπηκοότητα, κατά το αλβανικό δίκαιο, κατά το οποίο στην οικογένεια περιλαμβάνονται οι γονείς, παππούδες, αδελφοί, η σύζυγος και τα τέκνα, όχι όμως και ο επ' αδελφή γαμπρός. Υπαιτιότητα του οδηγού φορτηγού με ρυμουλκούμενο, που, προτιθέμενος να στρίψει δεξιά από παράδρομο σε εθνική οδό, δεν έλεγξε την κίνηση, παραβίασε τη διπλή διαχωριστική γραμμή και εισήλθε εν μέρει στο αντίθετο ρεύμα κυκλοφορίας, με αποτέλεσμα τη σύγκρουση με το σε αυτό κινούμενο αυτ/το.

Συνυπαιτιότητα θανόντος, που οδηγούσε σε μέθη, χωρίς προσοχή και δεν αντιλήφθηκε την κίνηση του φορτηγού, που εισήλθε στην εθνική οδό όχι αιφνίδια, αλλά με μικρή ταχύτητα.

Απαγγελία προσωπικής κράτησης μόνον επί καταψηφιστικής αγωγής.

{...}Κατά τη διάταξη του άρθρου 26 ΑΚ, «οι ενοχές από αδίκημα διέπονται από το δίκαιο της πολιτείας όπου διαπράχθηκε το αδίκημα». Επομένως, αν πρόκειται για αυτοκινητικό ατύχημα, που συνέβη στην Ελλάδα, συνεπεία του οποίου θανατώθηκε αλλοδαπός, τότε η έννομη σχέση διέπεται από το ελληνικό ουσιαστικό δίκαιο, βάσει του οποίου θα κριθούν, μετα-

ξύ των άλλων, ο κύκλος των προστατευομένων εννόμων αγαθών, τα θέματα της προσφόρου αιτιώδους συναφείας και του παρανόμου χαρακτήρα της πράξης, η υπαιτιότητα, το συντρέχον πταίσμα, το είδος της ευθύνης (υποκειμενική - αντικειμενική), η ικανότητα καταλογισμού, οι συνέπειες του αδικήματος, η έκταση της αποζημίωσης για την περιουσιακή ζημία (άρθρα 297, 298 ΑΚ), το αν στη συγκεκριμένη περίπτωση θεμελιώνεται και με ποιες προϋποθέσεις απαίτηση χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης (άρθρ. 932 ΑΚ), το θέμα των οφειλομένων τόκων από την επίδοση της αγωγής κλπ. Όμως η ανωτέρω διάταξη δεν λύνει όλα τα θέματα, ιδίως όταν υπάρχουν προκριματικές έννομες σχέσεις, οι οποίες ρυθμίζονται από τον οικείο κανόνα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου που τις καλύπτει και όχι από την ΑΚ 26, όπως είναι το θέμα για το ποια πρόσωπα ανήκουν στην οικογένεια του θανόντος (άρθρ. 932 ΑΚ), για να δικαιούνται χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης. Το ζήτημα αυτό θα κριθεί από το ουσιαστικό δίκαιο, που υποδεικνύεται από τη διάταξη του άρθρου 18 ΑΚ (ΑΠ 3/2007, Νόμος, ΕφΑθ 322/2005 Δνη 47. 576, ΕφΑθ 4067/2002 Δνη 44. 219). Στην προκειμένη περίπτωση, στο επίδικο ατύχημα που συνέβη στην Ελλάδα, το θανατωθέν πρόσωπο ήταν αλβανικής υπηκοότητας και την ίδια υπηκοότητα έχουν και οι ενάγοντες συγγενείς του (γονείς, αδελφοί κλπ). Επομένως, και σύμφωνα με τα παραπάνω, στην κρινόμενη περίπτωση εφαρμοστέο είναι το ελληνικό δίκαιο, όσον αφορά στις προϋποθέσεις και την έκταση της αποζημίωσης λόγω θανάτου του προσώπου, ενώ αναφορικά

με τους δικαιούχους της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης, εφαρμοστέο είναι το αλβανικό δίκαιο.

Περαιτέρω, από την προσκομιζόμενη με αριθμό πρωτ. 270/23.7.2004 Νομική Πληροφορία του Ινστιτούτου Διεθνούς και Αλλοδαπού Δικαίου, προκύπτει ότι το άρθρο 643 του αλβανικού αστικού κώδικα (στο εξής αλΒΑΚ), το οποίο θεμελιώνει την υποχρέωση του προκαλέσαντος το θάνατο άλλου να καταβάλει αποζημίωση και το οποίο καθορίζει το είδος και την έκταση της αποζημίωσης, ορίζει ότι «Στην περίπτωση προκλήσεως θανάτου προσώπου, η αποζημίωση περιλαμβάνει: α) τα έξοδα διατροφής και διαβίωσης των ανήλικων τέκνων του, της συζύγου του και των ανίκανων για εργασία γονέων, που βάρυναν εν όλω ή εν μέρει τον θανόντα, καθώς και των προσώπων που συμβιώνουν με την οικογένεια του θανόντος και που έχουν έναντι αυτού δικαίωμα διατροφής, β) τα απαραίτητα έξοδα για την κηδεία του θανόντος, στο μέτρο που ανταποκρίνονται στην προσωπική και οικογενειακή του θέση», ενώ και ειδικά για την περίπτωση βλάβης της υγείας, προσβολής της τιμής ή της προσωπικότητας, καθώς και της μνήμης νεκρού, το άρθρο 625 του αλΒΑΚ προβλέπει το δικαίωμα του θύματος και των συγγενών του μέχρι δευτέρου βαθμού να ζητήσουν αποζημίωση για μη περιουσιακή ζημία.

Από το συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων, που προβλέπουν τα συγγενικά πρόσωπα, τα οποία δικαιούνται να ζητήσουν αποζημίωση για περιουσιακή ζημία σε περίπτωση θανάτου προσώπου ή για μη περιουσιακή ζημία σε περίπτωση προσβολής της μνήμης νεκρού, προκύ-

ππει ότι, κατά τον αλβΑΚ, στην έννοια της οικογένειας του θανόντος περιλαμβάνονται οπωσδήποτε οι γονείς του, οι γιαγιάδες και παππούδες του, οι αδελφοί του, καθώς και η σύζυγος και τα τέκνα αυτού. Δεν περιλαμβάνεται, όμως, ο επ' αδελφή γαμπρός του θανόντος. Κατά συνέπεια, το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, το οποίο με την εκκαλούμενη απόφασή του δέχθηκε ότι ο πέμπτος των εναγόντων Δ. Α. του Γ., σύζυγος της αδελφής του θανόντος από το επίδικο ατύχημα αλβανού υπηκόου Τ. Έ., δεν νομιμοποιούταν ενεργητικά στην έγερση της αγωγής, καθώς δεν περιλαμβάνεται κατά το αλβανικό δίκαιο στην έννοια της οικογένειας και, για το λόγο αυτό, απέρριψε την αγωγή ως προς αυτόν, ενώ αντίθετα δέχθηκε ότι οι υπόλοιποι εναγόντες (γονείς, αδελφοί και γιαγιά του θανόντος) περιλαμβάνονται κατά το ως άνω δίκαιο στην έννοια της οικογένειας και, επομένως, νομιμοποιούνταν ενεργητικά στην έγερση της αγωγής, ορθά ερμήνευσε και εφάρμοσε τις πιο πάνω διατάξεις. Επομένως, όσα αντίθετα υποστηρίζουν οι εκκαλούντες - ενάγοντες με το δεύτερο λόγο της από 19.4.2007 έφεσής τους, ότι δηλ. και ο πέμπτος απ' αυτούς δικαιούται χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης από το θάνατο του κουνιάδου του, καθώς και οι εκκαλούντες - εναγόμενοι με τον πρώτο λόγο της από 5.6.2007 έφεσης, ότι δηλ. κανένας από τους ενάγοντες δεν περιλαμβάνονται στην έννοια της οικογένειας κατά το αλβανικό δίκαιο και ότι, επομένως, έπρεπε να απορριφθεί η αγωγή ως ενεργητικά ανομιμοποιήτη στο σύνολό της, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα. Συνακόλουθα, επομένως, η από 19.4.2007 έφεση πρέ-

πει να απορριφθεί ως αβάσιμη ως προς τον πέμπτο των εκκαλούντων, να μην καταλογισθούν όμως δικαστικά έξοδα σε βάρος του, αφού οι εφεσίβλητοι της έφεσης αυτής δεν υποβλήθηκαν σε ιδιαίτερα έξοδα για την αντίκρουσή της ως προς αυτόν.

Από την ένορκη κατάθεση ... αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Στις 21.12.2004 και περί ώρα 00.10', ο πρώτος των εναγομένων, οδηγώντας το με αριθμό κυκλοφορίας ΕΚΒ ... Δ.Χ. φορτηγό αυτοκίνητο, μάρκας VOLVO, στο οποίο ήταν συνδεδεμένο και ρυμουλκούμενο όχημα και το οποίο ήταν ασφαλισμένο για την έναντι τρίτων αστική ευθύνη από την κυκλοφορία του στη δεύτερη εναγόμενη ασφαλιστική εταιρεία, εκινείτο σε παράλληλη προς την Παλαιά Εθνική Οδό (Π.Ε.Ο.) Λ. - Α. οδό (παράδρομο) και δεξιά για τον κινούμενο στο ρεύμα κυκλοφορίας της εν λόγω εθνικής οδού προς Λ.. Είχε μόλις ξεκινήσει από τις εγκαταστάσεις της μεταφορικής εταιρείας «Κ.», που βρίσκονται στο ... χιλιόμετρο της πιο πάνω Π.Ε.Ο. και ετοιμαζόταν να εισέλθει σ' αυτήν, προκειμένου να κατευθυνθεί στη συνέχεια προς Λ., όπου ήταν και ο τελικός του προορισμός. Σημειωτέον ότι η ανωτέρω Π.Ε.Ο. στο σημείο εκείνο έχει δύο λωρίδες κυκλοφορίας, μία ανά κατεύθυνση, οι οποίες χωρίζονται με διπλή συνεχή διαχωριστική γραμμή και οι οποίες έχουν πλάτος τεσσάρων (4) μέτρων η κάθε μία (δηλ. συνολικό πλάτος οδοστρώματος 8 μέτρα), ενώ υπάρχει έρεισμα πλάτους 2,3 μ. και από τις δύο πλευρές του δρόμου (βλ. την έκθεση αυτοψίας και το σχεδιάγραμμα της Τροχαίας Λ.). Εισήλθε δε ο πρώτος εναγόμενος στην εν λό-

γω εθνική οδό και στο ρεύμα κυκλοφορίας προς Λ., με πορεία περίπου κάθετη, στρίβοντας συγχρόνως δεξιά για να κατευθυνθεί προς Λ.. Καθώς δε πραγματοποιήσε ανοικτά τη στροφή προς τα δεξιά, το φορτηγό αυτοκίνητο (κυρίως όχημα) εισήλθε κατά ένα μέρος στο αντίθετο ρεύμα κυκλοφορίας (αυτό προς Α.), για να εισέλθει αμέσως μετά στο ρεύμα κυκλοφορίας προς Λ.. Την ίδια πορεία ακολούθησε και το ρυμουλκούμενο όχημα, προβάλλοντας κατά τον ελιγμό προς τα δεξιά το εμπρόσθιο αριστερό μέρος του στο αντίθετο ρεύμα κυκλοφορίας. Πριν δε προλάβει να εισέλθει και αυτό, συρόμενο από το φορτηγό, στο ρεύμα κυκλοφορίας προς Λ., επέπεσε σ' αυτό και στο εμπρόσθιο αριστερό μέρος του το με αριθμό κυκλοφορίας ΚΑΕ ... Ι.Χ.Φ. αυτοκίνητο, μάρκας OPEL, το οποίο εκινείτο στο αντίθετο ρεύμα κυκλοφορίας με κατεύθυνση προς Α., οδηγούμενο από τον αλβανό υπήκοο Τ. Έ. του Σ., ο οποίος είχε τελικό προορισμό το Β.. Αποτέλεσμα της σύγκρουσης αυτής, που υπήρξε σφοδρή, ήταν ο θάνατος του εν λόγω αλλοδαπού οδηγού, που οφείλεται σε ανοικτή κρανιοεγκεφαλική κάκωση, η ολοσχερής καταστροφή του μικρού φορτηγού που οδηγούσε και η πρόκληση εκτεταμένων ζημιών στο φορτηγό αυτοκίνητο του πρώτου εναγομένου, που περιορίζονται στο ρυμουλκούμενο όχημα. Υπαίτιος της σύγκρουσης αυτής και των εντεύθεν συνεπειών της ήταν ο πρώτος εναγόμενος, ο οποίος από αμέλεια και ανεπιτηδειότητα ως προς την οδήγηση, δεν κατέβαλε την προσοχή του μέσου συννετού οδηγού κάτω από παρόμοιες συνθήκες, με αποτέλεσμα να μην προβλέψει και να μην αποφύγει το ατύχημα. Ειδικότε-

ρα, αυτός, προτιθέμενος να εισέλθει από παράδρομο στο ρεύμα κυκλοφορίας της ανωτέρω Π.Ε.Ο. προς Λ., δεν έλεγξε την κίνηση των οχημάτων επί της εν λόγω οδού και δεν αντιλήφθηκε τον ανωτέρω θανόντα, που εκινείτο στο ρεύμα κυκλοφορίας προς Α.. Έτσι και προκειμένου να πραγματοποιήσει τη στροφή δεξιά προς Λ., παραβίασε τη διπλή διαχωριστική γραμμή που υπήρχε επί του οδοστρώματος και εισήλθε ανεπίτρεπτα κατά ένα μέρος στο αντίθετο ρεύμα κυκλοφορίας, με αποτέλεσμα την ανωτέρω σύγκρουση του αυτοκινήτου του με το κινούμενο κανονικά στο ρεύμα πορείας του αυτοκίνητο του θανόντος και η οποία σύγκρουση εντοπίζεται, σύμφωνα με το σχεδιάγραμμα της τροχιάς και τα υπολείμματα της σύγκρουσης, που βρέθηκαν επί του οδοστρώματος (γυαλιά, πλαστικά κλπ), σε απόσταση 1,5 μ. περίπου από τη διπλή διαχωριστική γραμμή και στο ρεύμα κυκλοφορίας προς Α.. Ο ισχυρισμός των εναγομένων ότι ο θανών εκινείτο χωρίς φώτα, με αποτέλεσμα να μη γίνει αντιληπτός από τον πρώτο απ' αυτούς, όπως κατέθεσε και ο τελευταίος κατά την εξέτασή του ενώπιον του πρωτόδικου Δικαστηρίου, δεν μπορεί να γίνει πιστευτός, αν ληφθεί υπόψη ότι το ατύχημα έλαβε χώρα λίγα λεπτά μετά τα μεσάνυχτα και σε σημείο που δεν υπήρχε τεχνητός φωτισμός, δηλ. υπό συνθήκες απολύτου σκότους (βλ. την έκθεση αυτοψίας της τροχιάς). Ισχυρίζονται, δηλαδή, οι εναγόμενοι ότι ο θανών οδηγούσε χωρίς φώτα στην εθνική οδό μέσα σε απόλυτο σκοτάδι και μάλιστα με ιλιγγιώδη ταχύτητα, όπως επίσης ισχυρίζονται, πράγμα όμως αντίθετο στην κοινή λογική.

Συνυπαίτιος, όμως, της επίδικης σύγκρουσης και του εξ αιτίας της επελθόντος θανάτου του ήταν και ο ίδιος ο θανών. Συγκεκριμένα, αυτός οδηγούσε υπό την επήρεια οινοπνεύματος, καθώς βρέθηκε ότι η περιεκτικότητα του αίματός του σε οινόπνευμα ήταν ένα γραμμάριο και ενενήντα δύο εκατοστά του γραμμαρίου κατά λίτρο αίματος ή 1,92‰ (βλ. την προσκομιζόμενη από 4.1.2005 έκθεση ανίχνευσης οινοπνεύματος). Το γεγονός αυτό, ενόψει και της σημαντικής ποσότητας οινοπνεύματος στο αίμα του, συνετέλεσε ώστε αυτός να οδηγεί χωρίς σύνεση, αλλά και χωρίς τη δυνατότητα καταβολής της απαιτούμενης προσοχής, με αποτέλεσμα να μη δυναθεί να αντιληφθεί την κίνηση και την πορεία του φορτηγού και να αποφύγει κατά το δυνατόν το ατύχημα. Τούτο δε, αν ληφθεί υπόψη ότι η είσοδος του φορτηγού αυτοκινήτου στο ρεύμα πορείας του, ούτε αιφνίδια ήταν, αλλά ούτε και με μεγάλη ταχύτητα, ώστε να του στερήσει τη δυνατότητα κάποιου αποφευκτικού ελιγμού. Αντίθετα, όπως αποδείχθηκε, το φορτηγό αυτοκίνητο του πρώτου εναγομένου, που μόλις είχε ξεκινήσει από τις εγκαταστάσεις της μεταφορικής εταιρείας που προαναφέρθηκε, εκινείτο με μικρή ταχύτητα και με την ταχύτητα αυτή εισήλθε στην Π.Ε.Ο., κάνοντας μάλιστα συγχρόνως τον ελιγμό προς τα δεξιά, ώστε να κατευθυνθεί προς τη Λ.. Η εικόνα, επομένως, που είχε ο θανών κατά την οδήγηση του αυτοκινήτου του, ήταν η είσοδος στην εθνική οδό και από αριστερά σε σχέση με την πορεία του ενός μεγάλου φορτηγού, με ρυμουλκούμενο όχημα, που εκινείτο με μικρή ταχύτητα και με πορεία κατ' αρχήν περίπου κάθετη και αμέσως

μετά προς τα δεξιά, με προφανή σκοπό να κατευθυνθεί αντίθετα προς τη δική του πορεία. Η εικόνα αυτή ήταν ευχερώς ορατή, αν ληφθεί υπόψη ότι το σύστημα φωτισμού τόσο του κυρίως οχήματος, όσο και του ρυμουλκούμενου λειτουργούσε κανονικά, ενώ υπήρχαν και στα δύο αυτά οχήματα όλα τα φώτα θέσης, που επίσης λειτουργούσαν (βλ. την από 21.12.2004 έκθεση πραγματογνωμοσύνης των μηχανικών αυτοκινήτων Γ. Ζ. και Θ. Β., η οποία συντάχθηκε με εντολή της Τροχαίας), ώστε να γίνεται αντιληπτό από απόσταση ότι πρόκειται για φορτηγό με ρυμουλκούμενο όχημα. Το γεγονός δε ότι το φορτηγό επιχειρούσε ανοικτή προς τα δεξιά στροφή με ενδεχόμενο, αν όχι βέβαιο, λόγω και του ρυμουλκούμενου οχήματος, να εισέλθει κατά ένα μέρος στο δικό του ρεύμα κυκλοφορίας, έπρεπε να καταστήσει το θανάτο ιδιαίτερα προσεκτικό, ώστε να αντιδράσει ανάλογα και, συγκεκριμένα, αφενός μεν να μειώσει την ταχύτητα του αυτοκινήτου του, αφετέρου δε να κινηθεί προς το δεξιό άκρο του οδοστρώματος, όπου είχε τέτοια δυνατότητα, δεδομένου ότι το πλάτος της λωρίδας του ήταν τέσσερα μέτρα, ενώ το πλάτος του αυτοκινήτου του, όπως προκύπτει και από τις φωτογραφίες, δεν ξεπερνούσε τα δύο μέτρα. Η απόσταση δε, από την οποία αντιλήφθηκε την πιο πάνω κίνηση του φορτηγού αυτοκινήτου, ήταν αρκετή, ώστε να αντιδράσει με τον τρόπο που προαναφέρθηκε, αν ληφθεί υπόψη ότι, παρά το γεγονός ότι συνέχισε την πορεία του με την ίδια ταχύτητα (από το σχεδιάγραμμα της τροχαίας δεν προκύπτουν ίχνη φρεναρίσματος από το αυτοκίνητό του), δεν συγκρούστηκε με το κυρίως όχημα (φορτη-

γό), αλλά με το ρυμουλκούμενο, αφού, κατά τα ανωτέρω, ο πρώτος εναγόμενος είχε προλάβει να επαναφέρει το φορτηγό στο ρεύμα κυκλοφορίας προς Λ.. Ο θανών, όμως, δεν ήταν σε θέση, λόγω της κατάστασής του από την κατανάλωση αλκοόλ, αφενός μεν να εκτιμήσει την κατάσταση και να αντιληφθεί τον κίνδυνο, αφετέρου δε αντιδράσει με τον τρόπο που προαναφέρθηκε. Περαιτέρω, ο θανών εκινείτο με αυξημένη μεν ταχύτητα και συγκεκριμένα περί τα 90 χιλιόμετρα την ώρα, που όμως δεν ήταν ανώτερη από το ανώτατο επιτρεπόμενο όριο ταχύτητας στη συγκεκριμένη περιοχή (βλ. την έκθεση αυτοψίας της Τροχαίας). Δεν μπορεί δε να συναχθεί με ασφάλεια αντίθετο συμπέρασμα (δηλ. για υπερβολική ταχύτητα του θανόντος) από τα αποτελέσματα της σύγκρουσης, όπως ισχυρίστηκαν οι εναγόμενοι και, ειδικότερα, από τις ζημίες που προκλήθηκαν στα δύο οχήματα (ολοσχερής καταστροφή του αυτοκινήτου του θανόντος, ενώ στο ρυμουλκούμενο όχημα καταστράφηκαν τα δύο αριστερά ελαστικά του, αποκολλήθηκε από τη θέση της η βάση στήριξης της εμπρός αριστερής ανάρτησης και έσπασε η αερόσουστα του εμπρός άξονα), αν ληφθεί υπόψη η φύση της σύγκρουσης (μετωπική) και το είδος των συγκρουσθέντων οχημάτων (μικρό φορτηγό αυτοκίνητο, με μεγάλο ρυμουλκούμενο όχημα φορτηγού). Κατά συνέπεια και με βάση τα ανωτέρω, πρέπει να κηρυχθεί συνυπαίτιος της σύγκρουσης και των συνεπειών της ο ίδιος ο θανών, σε ποσοστό 30%, κατά τον εν μέρει βάσιμο περί τούτου ισχυρισμό των εναγόμενων, τον οποίον πρότειναν επικουρικά πρωτοδίκως και επαναφέρουν και στο Δι-

καστήριο αυτό με την έφεσή τους, ζητώντας να κηρυχθεί συνυπαίτιος του θανάτου του ο θανών σε ποσοστό 95%. Το πρωτοβάθμιο, επομένως, Δικαστήριο, το οποίο με την εκκαλούμενη απόφασή του δέχθηκε τα ίδια, όσον αφορά αφενός μεν στην υπαιτιότητα του πρώτου εναγομένου, αφετέρου δε στη συνυπατιότητα του θανόντος στο ατύχημα, έστω και με ελλιπείς αιτιολογίες, οι οποίες πρέπει να συμπληρωθούν με τις παρούσες, ορθά εκτίμησε τις αποδείξεις, όσα δε αντίθετα υποστηρίζουν οι ενάγοντες - εκκαλούντες με το δεύτερο μέρος του πρώτου λόγου της από 19.4.2007 έφεσής τους και συγκεκριμένα περί αποκλειστικής υπαιτιότητας του πρώτου εναγομένου στο ατύχημα, αλλά και οι εναγόμενοι - εκκαλούντες με το δεύτερο λόγο της από 5.6.2007 έφεσής τους περί αποκλειστικής υπαιτιότητας του θανόντος, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα.

Αποδείχθηκε, περαιτέρω, από τα ίδια πιο πάνω αποδεικτικά στοιχεία ότι ο θανών ήταν γιος των δύο πρώτων εναγόντων, αδελφός του τρίτου, της τετάρτης και της έκτης και εγγονός της έβδομης εξ αυτών. Ήταν ηλικίας 24 ετών και διέμενε με την αδελφή του τέταρτη των εναγόντων στο Β., ενώ εργαζόταν σε οικοδομικό συνεργείο στα Τ. ως γυψαδόρος. Οι υπόλοιποι ενάγοντες διαμένουν οι μεν δύο πρώτοι στην Αλβανία, από τους οποίους ο πρώτος ασχολείται με αγροτικές εργασίες, ενώ η δεύτερη είναι γραμματέας σε Κοινότητα, ο τρίτος στη Μεμβούρνη Αυστραλίας, όπου εργάζεται ως αποθηκάριος και χειριστής κλαρκ, η έκτη στο Λονδίνο και η έβδομη, ηλικίας 80 ετών, στην Αλβανία. Από το θάνατο του ανωτέρω υ-

πέστησαν ψυχική οδύνη, προς ανακούφιση της οποίας δικαιούνται χρηματικής ικανοποίησης. Η χρηματική αυτή ικανοποίηση πρέπει να καθορισθεί στο ποσό των 40.000 Ε για τον καθένα από τους δύο πρώτους ενάγοντες, στο ποσό των 20.000 Ε για την τέταρτη (από το οποίο έχει αφαιρεθεί το ποσό, για το οποίο αυτή επιφυλάχθηκε με την αγωγή να το διεκδικήσει στο ποινικό Δικαστήριο), στο ποσό των 15.000 Ε για τον καθένα από τους τρίτο και έκτο και στο ποσό των 10.000 Ε για την έβδομη. Τα χρηματικά αυτά ποσά κρίνονται εύλογα, αν ληφθούν υπόψη οι συνθήκες του ατυχήματος, η συνυπαιτιότητα του ίδιου του θανόντος στο ατύχημα και στον επελθόντα θάνατό του, η ηλικία του και η κοινωνική και οικονομική κατάσταση των διαδίκων φυσικών προσώπων. Το πρωτοβάθμιο, επομένως, Δικαστήριο, το οποίο με την προσβαλλόμενη απόφασή του επιδίκασε στους ενάγοντες ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης ποσά μικρότερα των ανωτέρω αναφερομένων, έσφαλε ως προς την εκτίμηση των αποδείξεων. Πρέπει, επομένως, και με βάση όλα τα παραπάνω, ο τρίτος λόγος της από 5.6.2007 έφεσης των εναγομένων - εκκαλούντων, με τον οποίον ζητούν να επιδικαστούν στους ενάγοντες μικρότερα χρηματικά ποσά απ' αυτά που επιδίκασε το πρωτόδικο Δικαστήριο, να απορριφθεί ως αβάσιμος, όπως πρέπει να απορριφθεί και η έφεση αυτή στο σύνολό της ως αβάσιμη, αφού δεν υπάρχει άλλος λόγος προς εξέταση και να καταδικαστούν οι εκκαλούντες στα δικαστικά έξοδα των εφεσιβλήτων του παρόντος βαθμού δικαιοδοσίας (άρθρ. 183 και 176 ΚΠολΔ). Περαιτέρω, πρέπει να γίνει δε-

κτός κατά το πρώτο μέρος του ο πρώτος λόγος της από 19.4.2007 έφεσης των πρώτου, δεύτερης, τρίτου, τέταρτης, έκτης και έβδομης των εναγόντων - εκκαλούντων ως ουσιαστικά βάσιμος, να εξαφανιστεί η εκκαλούμενη απόφαση ως προς αυτούς στο σύνολό της για την ύπαρξη ενιαίου τίτλου εκτέλεσης, το Δικαστήριο δε να κρατήσει και δικάσει κατ' ουσίαν την υπόθεση (άρθρ. 535 παρ. 1 ΚΠολΔ), ήτοι την από 23.5.2006 αγωγή. Η αγωγή δε αυτή, η οποία είναι νόμιμη ως προς τους πρώτο, δεύτερη, τρίτο, τέταρτη, έκτο και έβδομη των εναγόντων, στηριζόμενη στις διατάξεις που προαναφέρθηκαν, καθώς και σ' αυτές των άρθρων 297, 299, 330 εδ. β', 345, 346, 481 επ., 914, 926, 932 ΑΚ, 1, 2, 9, 10 Ν. ΓπΝ/1911, 10 Ν. 489/1976 και 70 ΚΠολΔ, πρέπει να γίνει δεκτή κατά ένα μέρος ως και ουσιαστικά βάσιμη ως προς αυτούς και να αναγνωρισθεί ότι οι εναγόμενοι υποχρεούνται, εις ολόκληρον ο καθένας, να τους καταβάλουν ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης, τα χρηματικά ποσά που αναφέρονται ανωτέρω, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής (ΑΠ 1174/2001 ΝοΒ 50. 1263, ΑΠ 488/2002 ΝοΒ 50. 1872). Το αίτημα της αγωγής για προσωπική κράτηση του πρώτου εναγομένου, μετά τον περιορισμό του αιτήματος της αγωγής από καταψηφιστικό σε αναγνωριστικό, είναι μη νόμιμο και απορριπτέο, αφού η απαγγελία της προϋποθέτει καταψηφιστική αγωγή...

481/2009

Πρόεδρος: Δημ. Ευθυμιάδης

**Εισηγήτρια: Δημητρία Στρούζα-Ξένου ή
Κοκολέτση**

Δικηγόροι: Δημ. Πίσπας, Ιωαν. Τρικκαλίδης, Αναστασία Κουκουτιανού-Γαργάλα

Επί απλής ομοδικίας, απαράδεκτη έφεση ομοδίκου εναντίον άλλου, έστω κι αν μεταξύ τους υπάρχει δικαίωμα αναγωγής, εκτός αν η εκκαλουμένη περιέχει επιβλαβή δ/ξη για τον εκκαλούντα υπέρ ενός ομοδίκου.

Η οριστική κρίση του δικαστηρίου μπορεί να περιέχεται και σε μόνο το σκεπτικό, εφόσον αποφαίνεται με σαφήνεια για την παραδοχή ή μη αιτήματος.

Επί εν μέρει οριστικής απόφασης, μη επιτρεπτή έφεση ούτε κατά των οριστικών δ/ξεων, πριν εκδοθεί οριστική απόφαση για την όλη δίκη. Εξαιρέση επί απλής ομοδικίας, όταν η εκκαλουμένη είναι οριστική ως προς έναν ομόδικο και μη οριστική ως προς τους λοιπούς.

Υπαρξη ομοδικίας όταν ένα πρόσωπο ενάγει ή ενάγεται υπό διάφορες ιδιότητες, όπως όταν η σύζυγος διώκει διατροφή αξίωση για την ίδια και για το υπό την επιμέλειά της ανήλικο τέκνο.

Μη ανάκληση οριστικών αποφάσεων.

Αποζημίωση συζύγου και τέκνων για στέρηση διατροφής από το θανόντα.

Υποχρέωση γονέων για διατροφή και ενήλικου τέκνου, αν αδυνατεί να διατρέφεται από την περιουσία ή εργασία κατάλληλη. Η ιδιότητα του τέκνου ως σπουδαστή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση επάγεται συνήθως αδυναμία άσκησης παράλληλα επαγγέλματος. Μη διατροφή για έξοδα μελλοντικών σπουδών, διότι δεν είναι προσδοκώμενη η επιτυχία σε ανώτατη σχολή.

Υπαιτιότητα του οδηγού φορτηγού, που, μεταφέροντας στην καρότσα ντεπόζιτο

με πετρέλαιο, δεν έλαβε μέτρα ασφαλούς μεταφοράς και έβαινε με υπερβολική ταχύτητα, με αποτέλεσμα να διαρραγεί το ντεπόζιτο και να προκληθεί διαρροή πετρελαίου και ολισθηρότητα στο οδόστρωμα.

Συνυπαιτιότητα θανόντος οδηγού, που οδηγούσε σε μέθη, χωρίς προσοχή και με υπερβολική ταχύτητα και δεν αντιλήφθηκε ότι επί του ρεύματος πορείας του ήταν υπό μορφή συνεχούς λωρίδας χυμένα πετρέλαια, καίτοι έβαινε από ικανή απόσταση επ αυτού.

Μη συνυπολογισμός ωφέλειας και ζημίας, ελλείψει αιτιώδους συνδέσμου, όταν στηρίζονται σε διαφορετική αιτία, όπως όταν οι δικαιούμενοι διατροφής από θανόντα αποκομίζουν κέρδος από την κληρονομιαία περιουσία.

Άκυρη η παραίτηση από διατροφή για το μέλλον.

{...} Σε περίπτωση απλής ομοδικίας των συνεναγομένων (άρθρ. 74 και 75 ΚΠολΔ), όπως συμβαίνει επί εναγωγής οδηγού, κατόχου, ιδιοκτήτη ασφαλισμένου και ασφαλιστικής εταιρίας, ως υπόχρεων εξ αυτοκινητικού τροχαίου ατυχήματος (ΕφΑθ 2624/1986 Δνη 27. 659, ΕφΑθ 3651/1985 Δνη 26. 1169), η έφεση, την οποίαν ασκεί ένας ομόδικος, δεν επιτρέπεται να στραφεί εναντίον άλλου ομοδίκου, εφόσον μεταξύ τους δεν υπάρχει σχέση αντιδικίας. Τούτο ισχύει, έστω και αν μεταξύ τους υπάρχει δικαίωμα αναγωγής (ΕφΠειρ 1053/1995 ΕπΣυγκΔ 1992. 29, ΕφΘεσ 1771/1991 Δνη 33. 1236, ΕφΝαυπλ 134/1990 ΕπΣυγκΔ 1992. 244). Εξαιρετικά, επιτρέπεται έφεση, αν η προσβαλλομένη απόφαση περιέχει επιβλαβή

διάταξη για τον εκκαλούντα υπέρ ενός από τους ομοδίκους του. Τούτο συνήθως συμβαίνει όταν ο ένας ομοδίκος διατυπώνει αίτημα κατά του άλλου ομοδίκου του, που συνήθως προϋποθέτει δημιουργία στον πρώτο βαθμό παρεμπόπτουσας δίκης (ΑΠ 645/1986 ΝοΒ 35. 545, Εφθεσ 3554/1988 Αρμ 1989. 897, ΕφΑθ 4337/1989 ΕπΣυγκΔ 1990. 534, ΕφΠειρ 757/1983 ΝοΒ 32. 100. Από τη θεωρία βλ. Κρητικού Αποζ. από Τροχ. Αυτοκιν. Ατυχήμ. 1998 παρ. 2717, 2718, Στ. Πατεράκη Προβλήματα ομοδικίας στην κατ' έφεση δίκη ΝοΒ 37. 545). Το αυτό ισχύει, έστω και αν μεταξύ των εναγομένων υπάρχει δικαίωμα αναγωγής (ΕφΑθ 1252/2000 Δνη 41. 1423). Αν δεν συντρέχει η ως άνω εξαιρετική περίπτωση, η κατά του απλού ομοδίκου απευθυνόμενη έφεση είναι απαράδεκτη κατά τα άρθρα 73 και 532 ΚΠολΔ (ΑΠ 839/1977 ΝοΒ 26. 680, ΑΠ 83/1977 ΝοΒ 25. 21124, Εφθρ 13/2006, Νόμος).

Εν προκειμένω, οι εκκαλούντες ανώνυμη εταιρία με την επωνυμία «Α. ΑΕ» και ο Β. Γ. απευθύνουν την υπό στοιχείο ως άνω Γ' έφεσή τους κατά της ενάγουσας ατομικά Κ. χήρας Ε. Ν. και κατά του ομοδίκου τους Ν.Π.Ι.Δ. με την επωνυμία «ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ». Η ως άνω δε έφεση, όπως προεκτέθηκε, ασκήθηκε παραδεκτά, σύμφωνα με τις νόμιμες διατυπώσεις, τόσο κατά το μέρος της που στρέφεται κατά της πρώτης εφεσίβλητης, όσο και κατά το μέρος της που στρέφεται κατά του δεύτερου εφεσίβλητου, καθότι οι εκκαλούντες έχουν έννομο συμφέρον προς άσκηση αυτής κατά της πρώτης, αφού διώκεται, εξαφανιζομένης της απόφασως, να απορριφθεί η αγωγή και κατά

του δεύτερου, καθότι η προσβαλλόμενη απόφαση περιέχει επιβλαβή διάταξη για τους εκκαλούντες υπέρ του ανωτέρου ομοδίκου τους, δοθέντος ότι, όπως θα εκτεθεί περαιτέρω, κατά παραδοχή της ενστάσεώς του, περιορίστηκε η ευθύνη του μέχρι του ποσού των 101.887,34 Ε. Συνεπώς, οι ισχυρισμοί του εφεσιβλήτου Ν.Π.Ι.Δ. ότι απαραδέκτως ασκήθηκε η ως άνω έφεση εναντίον του πρέπει ν' απορριφθούν ως αβάσιμοι.

Με την από 14.12.2001 (αριθμ. εκθ. καταθ. 1071/2001) αγωγή, οι ενάγοντες Κ. χήρα Ε. Ν. και τα ανήλικα τέκνα της Α. και Α., εκπροσωπούμενα απ' αυτήν, ήδη δε το δεύτερο εξ αυτών, γεννηθέν την 23.8.1989, ενηλικιώθηκε και συνεχίζει τη δίκη, παριστάμενο ιδίω ονόματι, εξέθεταν ότι στις 18.1.2000 και περί ώραν 23.15' στη Ν.Ε. οδό Λ. - Κ. από αποκλειστική υπαιτιότητα του δεύτερου εναγομένου Β. Γ., οδηγού του ζημιογόνου αυτοκινήτου, που είχε προστηθεί στην οδήγηση από την πρώτη εναγομένη ανώνυμη εταιρία με την επωνυμία «Α. ΑΕ», ιδιοκτήτρια και κάτοχο του ειρημένου αυτοκινήτου, το οποίο ήταν ασφαλισμένο στην ανώνυμη ασφαλιστική εταιρία με την επωνυμία «Ε. ΑΕ», της οποίας η άδεια ανακλήθηκε και στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της οποίας υπεισιήλθε νόμιμα το τρίτο εναγόμενο Ν.Π.Ι.Δ. με την επωνυμία «ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ», συνέβη τροχαίο αυτοκινητικό ατύχημα, υπό τις ειδικότερα εκτιθέμενες στο δικόγραφο συνθήκες, το οποίο είχε ως αποτέλεσμα το θανάσιμο τραυματισμό του Ε. Ν., συζύγου της ενάγουσας και πατέρα των ως άνω ανηλικών τέκνων. Με αυτό το ιστορικό οι ενάγοντες ζήτησαν να αναγνωρισθεί ότι οι εναγόμε-

νοι είναι, αλληλεγγύως και εις ολόκληρον καθέναν απ' αυτούς, υποχρεωμένοι να καταβάλουν στην ενάγουσα, για τον εαυτό της ατομικά, 450.000 δρχ κατά μήνα, ως αποζημίωση για στέρηση διατροφής κατά το από 19.1.2005 μέχρι 18.1.2035 χρονικό διάστημα, αναπροσαρμοζόμενο κατά ποσοστό 10% ετησίως, λόγω της αύξησης των βιοτικών αναγκών και με το νόμιμο τόκο από της καθυστέρησης κάθε μηνιαίας παροχής και ως ασκούσα τη γονική μέριμνα επί των ανηλίκων τέκνων της 250.000 δρχ για τον Α. και 300.000 δρχ για την Α., ως αποζημίωση για στέρηση διατροφής κατά το από 19.1.2005 και μέχρι 18.1.2016 χρονικό διάστημα για το πρώτο και κατά το από 19.1.2005 μέχρι 18.1.2012 χρονικό διάστημα για το δεύτερο, αναπροσαρμοζόμενο κατά ποσοστό 10% ετησίως και με το νόμιμο τόκο από της καθυστέρησης κάθε μηνιαίας παροχής και να καταδικαστούν οι εναγόμενοι στη δικαστική της δαπάνη. Επί της αγωγής αυτής, εκδόθηκε η με αριθμ. 400/2002 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λάρισας, με την οποίαν, αφού συνεκδικάστηκαν και οι με αριθμ. εκθ. καταθ. 1070/2001 και 899/2001 αγωγές, καθώς και η με αριθμ. εκθ. καταθ. 1005/2001 ανακοίνωση δίκης με προσεπίκληση σε αναγκαστική παρέμβαση, που απευθύνονταν στο ίδιο ως άνω δικαστήριο μεταξύ των ίδιων διαδίκων, κρίθηκε ότι είναι νόμιμη, όσον αφορά στο αίτημά της για τα ανήλικα τέκνα και μόνον για το μέχρι της ενηλικιώσεώς τους χρόνο και αόριστη και απορριπτέα όσον αφορά στο αίτημα της ενάγουσας να αναγνωρισθεί το δικαίωμά της αποζημίωσης λόγω στέρησης διατροφής από το θανόντα σύζυγό

της και, περαιτέρω, προς αποφυγή εκδόσεως αντιφατικών αποφάσεων, αναβλήθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 249 ΚΠολΔ, η συζήτηση των συνεκδικαζομένων αγωγών μέχρις εκδόσεως τελεσίδικης απόφασης επί της ασκηθείσας εφέσεως, πλήττουσα, μεταξύ άλλων, και το θέμα της υπαιτιότητας στην πρόσκληση του ίδιου ως άνω αυτοκινητικού ατυχήματος, κατά της με αριθμ. 384/2001 οριστικής απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λάρισας, η οποία έκρινε επί της με αριθμ. καταθ. 516/2000 αγωγής με αίτημα την αποζημίωση των εναγόντων και τη χρηματική τους ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης. Μετά την έκδοση της με αριθμ. 705/2003 απόφασης του Δικαστηρίου αυτού κατά της ως άνω 384/2001 οριστικής απόφασης επανήλθε για συζήτηση με τη με αριθμ. καταθ. 260/2004 κλήση των εναγόντων η από 14.12.2002 (αριθμ. εκθ. καταθ. 1071/2001) ένδικη αγωγή και εκδόθηκε η εκκαλουμένη με αριθμ. 27/2004 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λάρισας, η οποία, αφού την έκρινε νόμιμη, εκτός από το αίτημα καταβολής αποζημίωσης για στέρηση διατροφής των εναγόντων ανηλίκων, το οποίο το έκρινε αόριστο και απέρριψε τη σωρευόμενη αγωγή ως προς αυτά, καθώς και το αίτημα αναπροσαρμογής εκάστου ποσού διατροφής κατά ποσοστό 10% ετησίως, το οποίο, επίσης, έκρινε αόριστο και το απέρριψε, τη δέχτηκε από ουσιαστική πλευρά κατά ένα μέρος ως προς την πρώτη ενάγουσα Κ. χήρα Ε. Ν. και υποχρέωσε τους εναγόμενους να της καταβάλουν, εις ολόκληρον ο καθέναν, το ποσό των 490 Ε ως αποζημίωση για στέρηση διατροφής για το χρονικό διάστημα από 19.1.2005 μέχρι

18.1.2035, πλην του πρώτου εναγομένου Ν.Π.Ι.Δ. με την επωνυμία «ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ», το οποίο υποχρεώθηκε μέχρι την καταβολή του ποσού συνολικά των 101.887,34 Ε, δεκτής καθισταμένης της σχετικής ενστάσεως του περί περιορισμού της ευθύνης του κατά το άρθρο 6 παρ. 2 ν. 489/1976, όπως κωδ. με το π.δ. 237/1986, με το νόμιμο τόκο από την καθυστέρηση καταβολής κάθε μηνιαίας δόσης και επιβλήθηκε εις βάρος των εναγομένων ένα μέρος των δικαστικών εξόδων της ενάγουσας, το ύψος των οποίων ορίστηκε στο ποσό των 5.290 Ε. Κατά της απόφασης αυτής παραπονούνται με τις ένδικες εφέσεις τους, το δε τρίτο εναγόμενο Ν.Π.Ι.Δ. με την επωνυμία «ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ» και με τους πρόσθετους λόγους του, και ζητούν για τους εις αυτές εκτιθέμενους λόγους η μεν ενάγουσα ατομικά την εξαφάνισή της, ώστε να γίνει δεκτό το αίτημά της αναπροσαρμογής κάθε ποσού διατροφής κατά ποσοστό 10% ετησίως, και για λογαριασμό των εκπροσωπούμενων απ' αυτήν ανηλίκων τέκνων της την εξαφάνισή της, ώστε να γίνει δεκτή καθ' ολοκληρίαν η αγωγή τους, οι δε εναγόμενοι την εξαφάνισή της, ώστε ν' απορριφθεί καθ' ολοκληρίαν η αγωγή της ενάγουσας.

Ι. Κατ' άρθρο 513 παρ. 1 περ. β' εδάφιο πρώτο ΚΠολΔ, έφεση επιτρέπεται μόνο κατά των οριστικών αποφάσεων, που περατώνουν τη δίκη. Δεν είναι οριστική η απόφαση, που διατάζει αναβολή της συζήτησης με το άρθρο 249 ΚΠολΔ (ΕφΑθ 4284/1993 ΑρχΝ 1994. 303, ΕφΠειρ 638/1992 ΑρχΝ 1993. 142, ΕφΘεσ 1528/1991 ΑρχΝ 1992. 49). Ωστόσο, η οριστική κρίση του δικαστηρίου συνήθως

διατυπώνεται στο διατακτικό της απόφασης, αλλά δεν αποκλείεται να περιέχεται και σε μόνο το σκεπτικό, εφ' όσον, όμως, στην τελευταία περίπτωση το δικαστήριο δεν περιορίζεται να εκφέρει απλώς σκέψεις για τη βασιμότητα ή μη του εξεταζόμενου αιτήματος, αλλά αποφαίνεται με σαφήνεια για την παραδοχή ή απόρριψη αυτού (βλ. ΑΠ 300/1981 ΝοΒ 29. 503, ΑΠ 674/1974 ΕΕΝ 1975. 307, ΕφΑθ 1582/1988 Δνη 32. 993, ΕφΘεσ 1528/1991 ΑρχΝ 1992. 49, ΕφΑθ 1265/2007, ΕφΑθ 479/2008, Νόμος). Διατακτικό, δηλαδή, δεν είναι μόνο το τμήμα της απόφασης, που ακολουθεί τις λέξεις «δια ταύτα», αλλά και κάθε μέρος της, που περιέχει σαφώς και ρητώς τη διάγνωση του κρίσιμου αιτήματος ή δικαιώματος (βλ. ΕφΚρ 67/1992, Νόμος, Κονδύλη Το δεδικασμένο κατά τον ΚΠολΔ 1983 σελ. 95). Εξ άλλου, κατ' αρθρ. 513 παρ. 1 περίπτωση β' εδάφιο τελευταίο του ΚΠολΔ, αν η πρωτόδικη απόφαση είναι εν μέρει οριστική, δεν επιτρέπεται έφεση ούτε κατά των οριστικών διατάξεών της, πριν εκδοθεί οριστική απόφαση για την όλη δίκη. Ο κανόνας, όμως, αυτός κάμπτεται στην περίπτωση κατά την οποία υπάρχει απλή ομοδικία και η πρωτόδικη απόφαση είναι οριστική ως προς έναν ή ορισμένους ομοδίκους, μη οριστική δε ως προς τους λοιπούς, διότι από τις διατάξεις των άρθρων 74, 75 παρ. 1 και 2, 76 και 517 εδ. β' ΚΠολΔ προκύπτει ότι στην περίπτωση αυτή, η έναντι κάθε ομοδικού οριστική διάγνωση έχει αυτοτέλεια και η ως προς αυτόν κρίση περατώνει έναντι του τη δίκη. Έκτοτε, συνεπώς, η απόφαση είναι ως προς αυτόν εκκλητή και πριν ακόμη εκδοθεί οριστική απόφαση έναντι των λοιπών

ομοδίκων (ολΑΠ 902/1982 Δνη 24. 39, ολΑΠ 40/1981 ΝοΒ 29. 1557, ΑΠ 1264/1995 Δνη 38. 798, ΕφΠατρ 1328/2006, Νόμος). Υπάρχει δε ομοδικία, όταν ένα και το αυτό πρόσωπο ενάγει ή ενάγεται υπό διάφορες ιδιότητες, όπως όταν η σύζυγος διώκει διατροφική αξίωση για την ίδια και ως έχουσα την επιμέλεια των ανηλίκων τέκνων της και γι' αυτά (βλ. Βαθρακοκόιλη ΚΠολΔ Συμπληρωματικός τόμος έκδ. 2001 σελ. 113). Περαιτέρω, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 309 ΚΠολΔ, οι αποφάσεις που αποφαίνονται οριστικά σε κύρια και παρεμπίπτουσα αίτηση δεν μπορούν μετά τη δημοσίευσή τους να ανακαλούνται από το δικαστήριο που τις εξέδωσε. Όσες δεν κρίνουν οριστικά μπορούν είτε αυτεπαγγέλτως, είτε με πρόταση κάποιου διαδίκου, που υποβάλλεται μόνο στη διάρκεια της συζήτησης της υπόθεσης και όχι αυτοτελώς, να ανακληθούν σε κάθε στάση της δίκης από το δικαστήριο που τις εξέδωσε, εωσότου εκδοθεί οριστική απόφαση. Κατά την έννοια της διάταξης αυτής, οριστική είναι η απόφαση που αποφαίνεται τελειωτικά για το επίδικο δικαίωμα και το δέχεται ή το απορρίπτει (έστω και για έλλειψη κάποιας διαδικαστικής προϋπόθεσης) είτε εν όλω, είτε εν μέρει (βλ. ΟΛΑΠ 12/1989 Δνη 30. 1313, ΑΠ 616/1984 ΝοΒ 33. 440, ΑΠ 300/1981 ΝοΒ 29. 1502, ΑΠ 374/1981 ΝοΒ 29. 1545, ΑΠ 175/1980 ΝοΒ 28. 1469, ΕφΠειρ 2547/1999, Νόμος, Μπέη ΠολΔικ αρθρ. 308 αριθμ. 1, άρθρ. 309 αριθμ. 111 σελ. 1277 και 1278).

Εν προκειμένω, όπως προαναφέρθηκε, επί της από 14.12.2001 (αριθμ. εκθ. καταθ. 1071/2001) κρινόμενης αγωγής εκδόθηκε αρχικά η με αριθμ. 400/2002 α-

πόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Λάρισας, από το ακριβές αντίγραφο της οποίας προκύπτει ότι το Δικαστήριο διέλαβε σαφώς στο σκεπτικό της απόφασης την τελειωτική του κρίση για την απόρριψη της σωρρευόμενης αγωγής αποζημίωσης για στέρηση διατροφής της ενάγουσας Κ. χήρας Ε. Ν. ως αόριστης. Ειδικότερα, στο σκεπτικό αναφέρει ότι «όσον αφορά στο αίτημα της ενάγουσας να αναγνωρισθεί το δικαίωμά της αποζημίωσης λόγω στέρησης διατροφής από το θανόντα σύζυγό της, είναι αόριστο και ως εκ τούτου απορριπτό, καθόσον δεν προσδιορίζει το σύνολο των οικογενειακών αναγκών, ούτε την αναλογία δυνάμεων των συζύγων, ώστε να βρεθεί η οφειλόμενη συνεισφορά του θανόντος». Συνεπώς, η πιο πάνω απόφαση είναι ως προς τη σωρρευόμενη αγωγή της απλής ομοδίκου ενάγουσας για αποζημίωση λόγω στέρησης διατροφής οριστική και δεν μπορούσε, σύμφωνα με όσα προεκτέθηκαν στην ως άνω νομική σκέψη, να ανακληθεί από το δικαστήριο, που την εξέδωσε. Επομένως, το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, το οποίο με την εκκαλουμένη με αριθμ. 27/2005 απόφασή του ανακάλεσε, έστω και σιγή, την ως άνω οριστική ως προς την ενάγουσα απόφαση με αριθμ. 400/2002, κρίνασα εν συνεχεία ως ορισμένη και νόμιμη την αγωγή της, η οποία απαράδεκτα επανήλθε για συζήτηση με τη με αριθμ. καταθ. 260/2004 κλήση, έσφαλε ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου και πρέπει ως προς αυτήν να εξαφανιστεί, δεκτών καθισταμένων ως βασίμων των σχετικών λόγων της από 13.6.2005 (αριθμ. εκθ. καταθ. 214/2005) εφέσεως (υπό στοιχείο ως άνω Γ'), καθώς και των προ-

σθέτων λόγων του εκκαλούντος Ν.Π.Ι.Δ. με την επωνυμία «ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ» και απορριπτομένων ως αβασίμων των σχετικών λόγων της από 27.4.2004 (αριθμ. εκθ. καταθ. 157/2005) εφέσεως (υπό στοιχείο ως άνω Β') ως προς την ενάγουσα - εκκαλούσα ατομικά, διακρατουμένης δε της υποθέσεως από το Δικαστήριο αυτό και δικάζοντας επί της με αριθμ. καταθ. 260/2004 κλήσης, με την οποίαν φέρεται για περαιτέρω συζήτηση η ένδικη αγωγή ως προς την ενάγουσα ατομικά Κ. χήρα Ε. Ν. πρέπει να κηρυχτεί αυτή απαράδεκτη και να συμψηφιστούν μεταξύ των διαδίκων τα δικαστικά έξοδα αμφοτέρων των βαθμών δικαιοδοσίας κατά το άρθρο 179 ΚΠολΔ.

II. Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 1389, 1390, 1485 και 1489 παρ. 2 ΑΚ συνάγεται ότι οι σύζυγοι έχουν την υποχρέωση να συνεισφέρουν από κοινού, ο καθένας ανάλογα με τις δυνάμεις τους, για την αντιμετώπιση των αναγκών της οικογένειας, η συνεισφορά γίνεται με την προσωπική εργασία, τα εισοδήματά τους και την περιουσία τους, στην υποχρέωση συνεισφοράς περιλαμβάνονται ειδικότερα η αμοιβαία υποχρέωση των συζύγων για διατροφή τους και η κοινή υποχρέωση για διατροφή των τέκνων τους, ανιόντες δε και κατιόντες έχουν αμοιβαία υποχρέωση διατροφής, ενώ οι γονείς έχουν υποχρέωση να διατρέφουν το τέκνο τους από κοινού, ο καθένας ανάλογα με τις δυνάμεις του. Κατά συνέπεια, δικαιούχοι της αξιώσεως σε αποζημίωση, σε περίπτωση θανατώσεως προσώπου από αδικοπραξία, είναι, πλην άλλων, η σύζυγος και τα τέκνα του θανόντος. Η διαπίστωση, όμως, αν ο επιζών σύζυγος και το τέκνο

υφίστανται ζημία από οικονομική άποψη από τη θανάτωση του άλλου συζύγου και πατρός, αντίστοιχα, θα εξευρεθεί κατά τις διατάξεις του οικογενειακού δικαίου και συνδέεται αναγκαία με το συσχετισμό των εκατέρωθεν δυνατοτήτων κατά τη διάρκεια της έγγαμης συμβίωσης. Στο δικόγραφο, λοιπόν, της αγωγής αποζημιώσεως του άλλου συζύγου και του τέκνου για την αποκατάσταση της ζημίας τους από τη στέρηση του δικαιώματός τους διατροφής, με βάση το άρθρο 928 εδ. β', πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 216 παρ. 1 ΚΠολΔ, να εκτίθεται με σαφήνεια: α) η ύπαρξη γάμου μεταξύ δικαιούχου και υποχρέου, όπως και η γονική σχέση, β) η θανάτωση του υπόχρεου από παράνομη και υπαίτια πράξη του εναγομένου, γ) ο πιθανός χρόνος ζωής του υπόχρεου σε διατροφή συζύγου και πατρός και δ) το ποσό της καταβλητέας από αυτόν διατροφής ανάλογα με τις συνθήκες της οικογενειακής ζωής. Ειδικότερα, για το ορισμένο της αγωγής, όσον αφορά την επιζώντα σύζυγο, επιβάλλεται στο δικόγραφο της αγωγής να γίνεται αναφορά των εισοδημάτων, των οικονομικών δυνατοτήτων των συζύγων, περιλαμβανομένης και της αποτίμησης των αναγκών της οικογένειας, όχι όμως και αποτίμηση της συνεισφοράς της συζύγου, ζήτημα που μπορεί να θεμελιώσει καταλυτικό ισχυρισμό του εναγομένου (ΑΠ 933/2002 Δνη 2003. 1276, ΑΠ 933/2002 Δνη 2003. 1276, ΑΠ 39/1997 ΝοΒ 46. 625, ΑΠ 747/1996 Δνη 37. 1544, ΑΠ 366/1994 ΝοΒ 43. 245, ΑΠ 156/1987 Δνη 1988. 482, ΑΠ 527/1987 ΕΕΝ 1988. 170, ΕφΔωδ 5/2002 ΔωδΝομ 2003. 142, ΕφΛαρ 649/2001 Δνη 2002. 779, βλ. Αθ. Κρητικού Αποζημίωση από τροχαία αυτο-

κινητικά ατυχήματα σελ. 195 - 200). Όσον αφορά το τέκνο, για το ορισμένο της αγωγής αποζημιώσεως, κατά τα άρθρα 1486 - 1489 ΑΚ, πρέπει να εκτίθενται στο δικόγραφο, εκτός από τις παραπάνω οικονομικές δυνατότητες του πατέρα, και ότι το ίδιο στερείται πόρων και εισοδημάτων επαρκών για τη διατροφή του, γιατί η αξίωση διατροφής προϋποθέτει αδυναμία του τέκνου να διατρέφει τον εαυτό του (ΕφΑθ 42/2002 Δνη 2003. 204, ΑΠ 2014/2000 Δνη 42. 1358). Αντιθέτως, δεν απαιτείται για το ορισμένο της αγωγής να γίνεται αποτίμηση της συνεισφοράς, που θα παρεχόταν από τον καθένα γονέα για την αντιμετώπιση των αναγκών της οικογένειας, αφού ο ανωτέρω ισχυρισμός μπορεί να θεμελιώσει καταλυτικό της αξιώσεως ισχυρισμό του εναγομένου στη δίκη περί αποζημιώσεως για στέρηση διατροφής (ΑΠ 695/1992 Δνη 35. 101, ΑΠ 1752/1987 ΝοΒ 36. 1635, ΕφΑθ 42/2002 Δνη 2003. 204, ΕφΑθ 280/2000 Δνη 42. 172, Εφθεσ 2510/2000 Αρμ 2001. 48).

Περαιτέρω, από τις διατάξεις των άρθρων 1389, 1390, 1485, 1486 εδ. β', 1489 εδ. β' και 1493 ΑΚ με σαφήνεια συνάγεται ότι η υποχρέωση των γονέων για διατροφή του τέκνου τους δεν διαρκεί μόνο μέχρι την ενηλικίωσή του, αλλά αυτοί υποχρεούνται να διατρέφουν και το ενήλικο τέκνο τους, εάν αυτό δεν μπορεί να διατρέφει τον εαυτό του από την περιουσία του ή από εργασία κατάλληλη για την ηλικία του, την κατάσταση της υγείας του και τις λοιπές βασικές του συνθήκες, ενόψει και των τυχόν αναγκών της εκπαίδευσής του (ΕφΑθ 4299/1993 Δνη 35. 451). Ειδικότερα, ανίκανο να διατρέψει τον εαυτό του μετά την ενηλικίωσή του

θεωρείται το τέκνο, αν λόγω σωματικής ή ψυχικής ανικανότητας ή εκπαίδευσής στην τριτοβάθμια συνήθως εκπαίδευση αδυνατεί να βρει εργασία κατάλληλη για να αποκομίσει εντεύθεν εισοδήματα (ΕφΑθ 4299/1993 Δνη 35. 451, ΕφΑθ 3689/1985 Δνη 26. 1169, ΕφΠειρ 757/1983 ΝοΒ 32. 100, βλ Ι. Ανδρουλιδάκη σε Γεωργιάδη - Σταθόπουλου υπό άρθρο 1486 αρ. 98 επ). Αν ο ενήλικας επιθυμεί να συνεχίσει τις σπουδές του στην τριτοβάθμια ή την επαγγελματική εκπαίδευση (συνήθως δε η ενηλικιότητα συμπίπτει με το τέλος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης), τότε δικαιούται διατροφής από τα πρόσωπα που ορίζει το άρθρο 1485 ΑΚ, αν δεν έχει περιουσία, στην περίπτωση όμως αυτή συνεκτιμώνται οι μέχρι τώρα σπουδές του ενήλικου τέκνου, σε σχέση με τη δυνατότητα του να εργασθεί. Η ιδιότητα του τέκνου ως σπουδαστού στην τριτοβάθμια εκπαίδευση συνεπάγεται συνήθως ότι αυτό δεν είναι σε θέση να ασκήσει παράλληλα οποιοδήποτε επάγγελμα ή εργασία χωρίς βλάβη της υγείας του και της επιτυχούς αντιμετώπισης των σπουδών του (ΕφΑθ 3689/1985 Δνη 26. 1169). Στην περίπτωση αυτή, το μέτρο της διατροφής προσδιορίζεται όχι πλέον από την κοινωνική θέση του δικαιούχου, αλλά με βάση τις ανάγκες αυτού, όπως αυτές προκύπτουν από τις συνθήκες ζωής του (ΑΠ 1838/1984 ΝοΒ 33. 1139). Η διατροφή περιλαμβάνει όλα όσα είναι αναγκαία για τη συντήρησή του και επιπλέον τα έξοδα για την ανατροφή, καθώς και την επαγγελματική και την εν γένει εκπαίδευσή του, προκαταβάλλεται δε σε χρήμα κατά μήνα, εκτός αν το Δικαστήριο, εφόσον συντρέχουν ιδιαίτεροι λόγοι, ορίσει την

καταβολή κατ' άλλον τρόπο (930 παρ. 1 ΑΚ). Η διατροφή του τέκνου βαρύνει αμφοτέρους τους γονείς, πάντως όχι ισομερώς, αλλά αναλόγως προς τις δυνάμεις εκάστου (ΕφΑθ 58211/1987 Δνη 29. 1411). Αντιθέτως, για μελλοντικά έξοδα σπουδών (λ.χ. για την περίπτωση επιτυχίας σε ανώτατη σχολή) δεν μπορεί να ζητηθεί διατροφή, διότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η επιτυχία του είναι προσδοκώμενη (ΕφΑθ 8200/84 Αρμ 39. 218). Πάντως, για την πληρότητα του δικογράφου της αγωγής του ενηλίκου τέκνου, με την οποία ζητά την αποκατάσταση της ζημίας του από τη στέρηση του δικαιώματός του διατροφής, πρέπει να εκτίθενται σαφώς όλα τα ανωτέρω, επιπρόσθετα δε η ύπαρξη της συγγενικής σχέσεως του θανόντος και του δικαιούχου, το γεγονός της θανάτωσης του γονέως και ο πιθανός χρόνος ζωής του. Αντιθέτως, δεν απαιτείται, για το ορισμένο της αγωγής, να γίνεται αποτίμηση της συνεισφοράς, που θα παρεχόταν από τον καθένα γονέα για την αντιμετώπιση των αναγκών της οικογένειας, αφού ο ανωτέρω ισχυρισμός μπορεί να θεμελιώσει καταλυτικό της αξιώσεως ισχυρισμό του εναγομένου στη δίκη περί αποζημίωσης για στέρηση διατροφής (ΑΠ 1752/1987 ΝοΒ 36. 1635, ΑΠ 695/1992 Δνη 35. 101, Εφθεσ 2510/2000 Αρμ 2001. 48).

Εν προκειμένω, όπως προαναφέρθηκε, απορρίφθηκε ως αόριστη με την εκκαλουμένη απόφαση η σωρευόμενη αγωγή αποζημίωσης λόγω στέρησης διατροφής των ως άνω ανηλίκων τέκνων, αφού ανακλήθηκε σιγή η μη οριστική γι' αυτούς με αριθμ. 400/2002 απόφαση, η οποία είχε κρίνει νόμιμη την αγωγή και ανέβαλε,

σύμφωνα με το άρθρο 249 ΚΠολΔ, την επί της ουσίας κρίση του. Όμως, όπως προκύπτει από την επισκόπηση του υπό κρίση δικογράφου, η αγωγή ως προς τα ανήλικα τέκνα είναι επαρκώς ορισμένη, καθώς αναφέρει όλα τα εκ του νόμου απαιτούμενα στοιχεία, ως αυτά αναλύονται στην προπαρατεθείσα νομική σκέψη, και, ειδικότερα, εκτός από τις οικονομικές δυνατότητες του θανόντα πατέρα τους, ότι τα ίδια στερούνται άλλων οικονομικών πόρων και εισοδημάτων για την αντιμετώπιση των αμέσων οικογενειακών αναγκών τους, με εξαίρεση το αίτημα που αφορά την υποχρέωση διατροφής των τέκνων του θανόντος πέραν του ορίου ανηλικιότητάς τους, καθώς δεν αναφέρονται τα απαραίτητα ως άνω προσδιοριστικά στοιχεία, από τα οποία να προκύπτει και να μπορεί να θεωρηθεί προσδοκώμενη η επιτυχία τους σε σχολή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ώστε να θεμελιώνεται το δικαίωμα της διατροφής τους μετά την ενηλικίωσή τους και το αίτημα που αφορά την αναπροσαρμογή κάθε ποσού διατροφής κατά 10% ετησίως, καθώς δεν αναφέρεται η αύξηση των εισοδημάτων του υποχρέου θανόντος και των αναγκών των τέκνων αυτού, τα οποία είναι αόριστα και απορριπτέα. Συνεπώς, το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, το οποίο με την εκκαλουμένη απόφασή του απέρριψε ως αόριστη την αγωγή των ανηλίκων για το μέχρι της ενηλικίωσής τους χρόνο, έσφαλε ως προς την ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου και πρέπει να γίνει δεκτός ως βάσιμος ο σχετικός λόγος της από 27.4.2004 (υπό στοιχείο Β') έφεσης αυτών, αφού δε εξαφανιστεί η εκκαλουμένη απόφαση ως προς την ενάγουσα Κ. χήρα Ε. Ν. για λογαρια-

σμό των ανηλίκων τέκνων της Α. και Α., πρέπει να κρατηθεί η αγωγή, η οποία είναι νόμιμη ως προς αυτά, στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 1510, 928, 1485, 1486 ΑΚ, 2, 4, 9, 10 ΓΠΝ/1911, 914, 922, 297, 298 ΑΚ, 19 Ν. 489, 70 και 176 ΚΠολΔ, και δικαστεί περαιτέρω από ουσιαστική πλευρά. Ορθά όμως ερμήνευσε και εφάρμοσε το νόμο ως προς τα λοιπά ως άνω αιτήματα (διατροφής πέραν της ανηλικότητας και αναπροσαρμογής του ποσού αυτής κατά 10% ετησίως), τα οποία απέρριψε ως αόριστα, γι' αυτό ο σχετικός αντίθετος λόγος της ίδιας ως άνω έφεσης ως προς αυτά πρέπει ν' απορριφθεί ως αβάσιμος.

Από την επανεκτίμηση της ένορκης κατάθεσης ... αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά γεγονότα, που ασκούν ουσιώδη επιρροή στην έκβαση της δίκης: Τη 18.1.2000 και περί ώραν 22.30' το με αριθμ. ΜΙΕ - ... ιδιωτικής χρήσεως επιβατικό αυτοκίνητο, που οδηγούσε ο Ε. Ν., σύζυγος της ενάγουσας Κ. Ν. και πατέρας των λοιπών εναγόντων - τέκνων του και δη του ανήλικου Α. και της ήδη ενηλικιωθείσας Α., έβαινε επί της Νέας Εθνικής Οδού Λ. - Κ., με κατεύθυνση προς Λ. Όταν έφθασε στο ... χιλιόμετρο της ειρημένης οδού, λόγω ολισθηρότητας του οδοστρώματος, η οποία προήλθε από διαρροή πετρελαίου από το προηγουμένως διελθόν από το σημείο αυτό με αριθμ. ΥΖΖ - ... ιδιωτικής χρήσεως φορτηγό αυτοκίνητο, ασφαλισμένο στην ανώνυμη ασφαλιστική εταιρία με την επωνυμία «Ε. ΑΕ», στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις της οποίας υπεισήλθε, λόγω ανακλήσεως της αδείας λειτουργίας της, το τρίτο εναγόμενο Ν.Π.Ι.Δ. με την επωνυμία «ΕΠΙΚΟΥ-

ΡΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ», που οδηγούσε ο δεύτερος εναγόμενος Β. Γ., προστηθείς στην οδήγηση αυτού από την ιδιοκτήτρια και κάτοχο αυτού πρώτη εναγομένη ανώνυμη εταιρία, με την επωνυμία «Α. ΑΕ», εξετράπη της πορείας του και ανετράπη, με αποτέλεσμα να τραυματισθεί θανάσιμα αυτός (Ε. Ν.). Το ως άνω συμβάν οφείλεται σε συντρέχουσα αμέλεια των παραπάνω οδηγών, οι οποίοι δεν επεδείξαν την προσήκουσα προσοχή, που όφειλαν από τις περιστάσεις και ηδύναντο βάσει των προσωπικών τους ικανοτήτων να καταβάλουν και την οποίαν θα επεδείκνυε οποιοσδήποτε άλλος μέσος συνετός οδηγός, εάν ευρίσκετο υπό παρόμοιες συνθήκες. Ειδικότερα, η αμέλεια του δεύτερου εναγομένου συνίστατο στο ότι, μεταφέροντας επί της καρότσας του φορτηγού αυτοκινήτου από την Κ. Κ. στο εργοστάσιο της πρώτης εναγομένης, που βρίσκεται στην «Κ. Σ.» Κ., μία ηλεκτρογεννήτρια μετά πλαστικής δεξαμενής (ντεπόζιτου) αποθηκεύσεως πετρελαίου, μήκους 5 μέτρων, που ήταν γεμάτη με πετρέλαιο: α) δεν έλαβε τα αναγκαία μέτρα ασφαλούς μεταφοράς με την εκκένωση αυτής από το υπάρχον πετρέλαιο και με τη σταθερή πρόσδεσή της και την ασφαλή τοποθέτησή της επί της πλατφόρμας του αυτοκινήτου και β) έβαινε με την υπερβολική, ενόψει των ειδικών συνθηκών της οδού (σκοτάδι ένεκα της νύκτας και της ελλείψεως τεχνικού φωτισμού, ύπαρξη επικινδύνων στροφών με ανωφέρειες και κατωφέρειες και επικίνδυνο φορτίο), ταχύτητας των 80 χιλιομέτρων ανά ώρα, με αποτέλεσμα, λόγω των αλληπαλλήλων μετακινήσεων, ταλαντώσεων και κτυπημάτων της επί των τοιχωμάτων της καρότσας, να πιεσθεί επί

των τοιχωμάτων αυτών, να διαρραγεί η πλαστική δεξαμενή αποθηκεύσεως και να προκληθεί διαρροή του πετρελαίου επί του δαπέδου της πλατφόρμας του αυτοκινήτου και, στη συνέχεια, να χύνεται στο δεξιό ρεύμα πορείας του οδοστρώματος της οδού σε σχέση με την πορεία του δευτέρου εναγομένου επί μήκους 15 χιλιομέτρων και, συγκεκριμένα, από την περιοχή της Μ. Ε. μέχρι το χωριό Γ., δημιουργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο μεγάλο κίνδυνο προκλήσεως από την ολισθηρότητα της οδού ατυχημάτων για τα διερχόμενα από την περιοχή οχήματα. Εξάλλου, η αμέλεια του θανατωθέντος οδηγού του επιβατηγού αυτοκινήτου Ε. Ν. συνίσταται στο ότι: α) δεν είχε διαρκώς τεταμένη την προσοχή του αποκλειστικά στην οδήγηση του αυτοκινήτου, με αποτέλεσμα να μην αντιληφθεί ότι επί του ρεύματος πορείας ήταν υπό τη μορφή συνεχούς και αδιάκοπης λωρίδας χυμένα πετρέλαια, τα οποία καθιστούσαν ολισθηρό το οδόστρωμα της ως άνω Εθνικής οδού, καίτοι έβαινε από ικανής αποστάσεως επ' αυτής και ειδικότερα από τον κόμβο Α. της ως άνω Εθνικής οδού Κ.- Λ. μέχρι το ... χιλιόμετρο αυτής, όπου συνέβη το ένδικο ατύχημα, δηλαδή είχε διανύσει ολόκληρα χιλιόμετρα, β) εκινείτο με την υπερβολική, ενόψει των ειδικών συνθηκών της οδού (σκοτάδι λόγω της νύκτας και της ελλείψεως τεχνητού φωτισμού, ύπαρξη επικινδύνων στρωμάτων με ανωφέρειες και κατωφέρειες και ολισθηρότητα του οδοστρώματος λόγω του χυμένου πετρελαίου) ταχύτητα των 80 χιλιομέτρων ανά ώρα και γ) οδηγούσε το αυτοκίνητό του με περιεκτικότητα του αίματος σε οινόπνευμα 0,26‰. Το ποσοστό δε συνυπαιτιότητας

εκάστου των ως άνω οδηγών στην επέλευση του ένδικου ατυχήματος ανέρχεται σε 70% του δευτέρου εναγομένου Β. Γ. και σε 30% του οδηγού του επιβατηγού αυτοκινήτου Ε. Ν.. Όλα τα ανωτέρω κρίθηκαν με δύναμη δεδικασμένου με τη με αριθμ. 705/2003 απόφαση του Δικαστηρίου αυτού, που έκρινε απαιτήσεις των εναγόντων κατά των εναγομένων από το ίδιο ως άνω ατύχημα.

Περαιτέρω, αποδείχθηκε ότι ο ανωτέρω θανών διατηρούσε στη Γ. Λ. επιχείρηση αρτοποιίας και είχε πρατήριο άρτου στη Γ. και στη Λ.. Απασχολούσε προσωπικό 10 ατόμων περίπου, αποκερδαίνοντας από την εργασία του αυτή το ποσό των 4.000 Ε, κατά μέσο όρο, μηνιαίως, ποσό που κατά την κοινή πείρα απέδιδε η συγκεκριμένη επαγγελματική ενασχόληση με την ειδικότητα και τον κύκλο εργασιών του θανόντα, ο οποίος ήταν νέος, γεννηθείς στις 20.12.1964 και είχε οργανωμένη επιχείρηση. Εκ του ποσού αυτού, το Δικαστήριο κρίνει ότι ποσό 1.100 Ε το μήνα διέθετε για να καλύπτει τις ανάγκες διατροφής των ανηλικών τέκνων του Α. και Α., που γεννήθηκαν στις 19.11.1992 και 23.8.1989 αντίστοιχα, ήτοι το ποσό των 550 Ε για καθένα απ' αυτά. Εάν, δε, δεν μεσολαβούσε ο θάνατός του, θα εργαζόταν στην επιχείρησή του τουλάχιστον από τότε που συνέβη ο θάνατός του μέχρι της ενηλικιώσεως των ως άνω ανηλικών τέκνων του, και κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων θα κέρδιζε μηνιαίως τουλάχιστον το ίδιο ποσό των 4.000 Ε, εκ των οποίων θα παρείχε σ' αυτά τουλάχιστον το ποσό των 550 Ε για καθένα απ' αυτά, προς κάλυψη των διατροφικών τους αναγκών. Εξάλλου, αποδείχθηκε ότι τα ανήλι-

κα τέκνα του εν λόγω αποβιώσαντα Ε. Ν. δικαιούνταν και λάμβαναν διατροφή απ' αυτόν, καθόσον, λόγω της απορίας τους και της ανικανότητάς τους προς εργασία, εξαιτίας της ανηλικότητάς τους, αδυνατούσαν να αυτοδιατραφούν. Τα ανήλικα, κατά το χρόνο θανάτου του πατέρα τους, συνοικούσαν μαζί με τη μητέρα τους στην οικία που χρησιμοποιούσαν ως οικογενειακή στέγη, επιβαρυνόμενος με τις αναλογούσες σ' αυτόν δαπάνες λειτουργίας της ως άνω οικίας. Οι λοιπές δαπάνες συντηρήσεώς τους, ήτοι τροφής, ενδύσεως, ψυχαγωγίας και παραθερισμού, ήταν οι συνήθεις δαπάνες παιδιών της αντίστοιχης ηλικίας. Δεν μπορούσαν, όμως, τα ανήλικα, και μετά το θάνατο του πατέρα τους και δη από 19.1.2005 να εξασφαλίσουν μόνα τους τη διατροφή τους, διότι στερούνταν εισοδημάτων από περυσία και από βιοποριστική εργασία, την οποία δεν μπορούσαν να ασκήσουν, λόγω της ανηλικότητάς τους.

Επομένως, τα ανήλικα, που είχαν κατά το χρόνο θανάτου του πατέρα τους κεκτημένο δικαίωμα διατροφής εις χρήμα έναντι αυτού, είχαν το ίδιο δικαίωμα έναντι του πατέρα τους και κατά το μετά τη 19.1.2005 χρονικό διάστημα, ως στερούμενα προσόδων και ανίκανα προς αυτοσυντήρησή τους, και εάν δεν μεσολαβούσε ο θάνατος του τελευταίου, θα είχε υποχρέωση αυτός να καλύψει τις διατροφικές τους ανάγκες, ανάλογα με τις δυνάμεις τους. Οι ως άνω όροι της διατροφής των ανηλικών βασίμως πιθανολογείται ότι θα υπάρξουν τουλάχιστον μέχρι της ενηλικιώσεώς τους, ήτοι μέχρι τη 19.11.2010 και 23.8.2007, αντίστοιχα. Η μηνιαία διατροφή, που τα ανήλικα είχαν δικαίωμα να

αξιώσουν κατά το επίδικο χρονικό διάστημα από τον πατέρα τους, αν δεν μεσολαβούσε ο θάνατος αυτού, η οποία προσδιορίζεται από τις ανάγκες τους, όπως αυτές προκύπτουν από τις συνθήκες της ζωής τους, λαμβανομένων υπόψη και των οικονομικών δυνατοτήτων του πατέρα τους, που, κατά τα ως άνω, θα είχε εάν βρισκόταν στη ζωή, και η οποία (διατροφή) περιλαμβάνει όλα όσα είναι αναγκαία για τη συντήρησή τους και, επιπλέον, τα έξοδα για την ανατροφή τους, καθώς και την εν γένει εκπαίδευσή τους, ανέρχεται στο ποσό των 550 Ε μηνιαίως για καθένα απ' αυτά, μη συμπεριλαμβανομένης στο ποσό αυτό και της αποτιμώμενης σε χρήμα προσωπικής εργασίας και απασχόλησης της μητέρας τους για την περιποίηση και φροντίδα τους. Εξάλλου, ο θανών θα εξακολουθούσε, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, αν δεν μεσολαβούσε ο θάνατός του, ενόψει και της ηλικίας του και της καλής κατάστασης της υγείας του, να παρέχει κατά μήνα, καθ' όλο το επίδικο χρονικό διάστημα, τα ως άνω ποσά διατροφής στα ανήλικα τέκνα του, καθόσον βασίμως πιθανολογείται ότι, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, αφενός μεν θα ζούσε και θα συνέχιζε την πιο πάνω επαγγελματική του δραστηριότητα, αποκομίζοντας τουλάχιστον το παραπάνω μηνιαίο εισόδημα, και αφετέρου οι ενάγοντες - ανήλικα τέκνα του θα παραμείνουν σε κατάσταση απορίας και αδυναμίας προς αυτοδιατροφή τους κατά το επίδικο διάστημα, και, κατά συνέπεια, υφίστατο υποχρέωση τούτου προς καταβολή μηνιαίας διατροφής των ανηλικών τέκνων του και αντίστοιχο δικαίωμα τούτων. Ενόψει των ανωτέρω, τα ανήλικα τέκνα, λόγω της

θανατώσεως του πατέρα τους, υπόχρεου από το νόμο προς καταβολή της διατροφής τους, αποστερήθηκαν τα ως άνω ποσά κατά μήνα και, συνακόλουθα, δικαιούνται να ζητήσουν αυτά ως αποζημίωση από τους εναγόμενους, τα οποία όμως δεν πρέπει να αναγνωριστεί ότι οφείλονται στο ακέραιο, αλλά μειωμένα κατά το ποσοστό συνυπαιτιότητας του θανατωθέντος πατέρα τους στην επέλευση του ένδικου συμβάντος, επί πλέον δε ως προς το τρίτο εναγόμενο Ν.Π.Ι.Δ. με την επωνυμία «ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ» μειωμένα κατά το ποσό που λαμβάνουν από τον Οργανισμό Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (βλ. από 5.12.2007 πιστοποιητικό του ως άνω οργανισμού σε συνδ. με δήλωση της εκπροσωπούσας αυτά μητέρας τους στο από 26.2.2004 ιδιωτικό συμφωνητικό), σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ. 5 του ν. 489/1976, δεκτής καθιστάμενης της σχετικής ενστάσεως αυτού, που πρόβαλε νομότυπα ενώπιον του Πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου και επαναφέρει νόμιμα με τις προτάσεις του της παρούσης συζήτησεως. Ειδικότερα, το ανήλικο τέκνο Α. και η ήδη ενηλικιωθείσα Α. έχουν αξίωση αποζημίωσης κατά των εναγόμενων, υπευθύνων προς αποζημίωση, ίση με το ποσό των 385 Ε μηνιαίως (550 Ε X 70%) ο πρώτος και για το χρονικό διάστημα από 19.1.2005 μέχρι την ενηλικίωσή του τη 19.11.2010, και ίση με το ποσό των 385 Ε μηνιαίως (550 Ε X 70%) η δεύτερη και για το χρονικό διάστημα από 19.1.2005 μέχρι την ενηλικίωσή της την 23.8.2007, κατά δε του τρίτου εναγόμενου Ν.Π.Ι.Δ. με την επωνυμία «ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ» μέχρι του ποσού των 286,25 Ε για καθένα απ' αυτά μηνιαίως

(385 - 98,75 (370,29 X 26,67%), τα οποία είχαν δικαίωμα να ζητήσουν από το θανόντα πατέρα τους κατά το ως άνω χρονικό διάστημα και τα οποία στερήθηκαν, λόγω του θανάτου του.

Να σημειωθεί ότι ο ισχυρισμός του τρίτου εναγομένου Ν.Π.Ι.Δ. με την επωνυμία «ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ», όπως εκτιμάται από το Δικαστήριο, περί συνυπολογισμού του ποσού, που λαμβάνουν τα τέκνα του θανόντος από τη λειτουργία της προαναφερθείσας επιχείρησης αυτού, με το ποσό, που θα επιδικαστεί σ' αυτά ως διατροφή, πρέπει να απορριφθεί, αφού ο συνυπολογισμός ωφέλειας και ζημίας προϋποθέτει αιτιώδη σύνδεσμο στο ζημιόγONO γεγονός και στην ωφέλεια. Τέτοιος σύνδεσμος δεν υπάρχει, όταν η ωφέλεια και η ζημία στηρίζονται - η κάθε μία - σε διαφορετική αιτία, όπως όταν οι δικαιούμενοι διατροφής από πρόσωπο που σκοτώθηκε αποκομίζουν το κέρδος από την περιουσία ή την επιχείρηση που κληρονόμησαν από το θύμα (βλ. Αθ. Κρητικού Αποζημίωση από τροχαία αυτοκινητικά ατυχήματα έκδ. 1988, όπου παραπομπές σε νομολογία). Συνεπώς, και εν προκειμένω δεν μπορεί να συνυπολογιστούν τα έσοδα που τυχόν αυτά λαμβάνουν από την επιχείρηση του πατέρα τους.

Περαιτέρω, το τρίτο εναγόμενο Ν.Π.Ι.Δ. με την επωνυμία «ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ» ισχυρίζεται ότι οι αξιώσεις των εναγόντων ανηλικών τέκνων είναι αβάσιμες, δεδομένου ότι την 26.2.2004 συνήφθη μεταξύ τους εγγράφως εξώδικος συμβιβασμός και παραιτήθηκαν από κάθε άλλη αξίωσή τους κατ' αυτού. Ο ισχυρισμός, όμως, αυτός πρέπει ν' απορριφθεί ως αβάσιμος, δεδομένου ότι, όπως

προκύπτει από την επισκόπηση του περιεχομένου του από 26.2.2004 ιδιωτικού συμφωνητικού, οι διάδικοι συμβιβάστηκαν σε σχέση με τα ποσά που επιδίκασε η με αριθμ. 705/2003 απόφαση του Δικαστηρίου αυτού, που αφορούσε άλλες απαιτήσεις των εναγόντων ανηλίκων τέκνων, πλέον του ότι, σύμφωνα με την αναγκαστικού δικαίου διάταξη του 1499 ΑΚ εδ. α', η παραίτηση από διατροφή για το μέλλον δεν ισχύει. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, η ένδικη αγωγή των ανηλίκων τέκνων πρέπει να γίνει δεκτή κατά ένα μέρος από ουσιαστική πλευρά και αναγνωριστεί ότι οι εναγόμενοι υποχρεούνται να καταβάλουν, εις ολόκληρον ο καθένας, ως αποζημίωση για στέρηση διατροφής, εντός των τριών πρώτων ημερών εκάστου μήνα, στην ενάγουσα Κ. χήρα Ε. Ν. για λογαριασμό του ανηλίκου τέκνου της Α. το ποσό των 385 Ε μηνιαίως, για το χρονικό διάστημα από 19.1.2005 μέχρι την ενηλικίωσή του τη 19.11.2010 και στην ενηλικιωθείσα ήδη ενάγουσα Α. το ποσό των 385 Ε μηνιαίως, για το χρονικό διάστημα από 19.1.2005 μέχρι την ενηλικίωσή της την 23.8.2007, το δε τρίτο εναγόμενο Ν.Π.Ι.Δ. με την επωνυμία «ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ» μέχρι του ποσού των 286,25 Ε για καθέναν από τους ως άνω ενάγοντες, μηνιαίως, με το νόμιμο τόκο από την καθυστέρηση καταβολής εκάστης μηνιαίας δόσης. Να σημειωθεί ότι τα παραπάνω επιδικαζόμενα ποσά καλύπτονται ασφαλιστικά από το εναγόμενο Επικουρικό Κεφάλαιο και, συνεπώς, παρέλκει η εξέταση των ισχυρισμών του περί περιορισμού της ασφαλιστικής καλύψεως και συμμετρου ικανοποίησης όλων των εναγόντων...

600/2009

Πρόεδρος: Δήμητρα Κώνστα

Εισηγητής: Γεωρ. Κατσαράς

Δικηγόροι: Δημ. Κατσαράς, Χριστίνα Χλαπανίδα - Αριστομένης Καραχάλιος, Δημ. Κάψος, Γεωρ. Αγγελακόπουλος - Διονυσία Μαυροπόδη

Υπαιτιότητα εργοδότη και εργολάβου για επελθόν ατύχημα κατά τη διενέργεια οδοποιητικών έργων, λόγω κατασκευής υπερυψωμένου αναχώματος (σαμάρι) καθ' όλο το πλάτος της οδού, δίχως τοποθέτηση προειδοποιητικής πινακίδας, με συνέπεια την επ αυτού πρόσκρουση και εκτροπή μοτοσικλέτας.

Συνυπαιτιότητα οδηγού μοτοσικλέτας στην επέλευση του θανάτου, διότι αν φορούσε κράνος, πιθανώς θα είχε αποφευχθεί η κρανιοεγκεφαλική κάκωση και ο εξ αυτής, ως μόνης ενεργού αιτίας, θάνατος.

Λήψη υπόψη ένορκων βεβαιώσεων που συντάχθηκαν μετά την έκδοση της εκκαλουμένης.

{...}Οι ενάγοντες και ήδη εφεσίβλητοι (οι πέντε πρώτοι) - αντεκκαλούντες (οι τέσσερεις πρώτοι), με την από 11.11.2005 κρινόμενη αγωγή τους, όπως παραδεκτά αυτή διορθώθηκε με δήλωση των πληρεξουσίων τους δικηγόρων που καταχωρήθηκε στα πρακτικά, ιστορούσαν ότι ο τρίτος εναγόμενος «Τοπικός Οργανισμός Εγγείων Βελτιώσεων (ΤΟΕΒ) Ε. Φ.» ανέθεσε στον πρώτο εναγόμενο, εργολάβο χωματουργικών εργασιών, την εκτέλεση των εργασιών αντικατάστασης του αγωγού άδρευσης στο ... χιλ. της αγροτικής οδού Π. - Λ. περιοχής Π. Φ., έ-

χοντας επιφυλάξει για τον εαυτό του τη διεύθυνση και επίβλεψη του έργου και, για το λόγο αυτό, ο δεύτερος εναγόμενος, εκπρόσωπος και μέλος του ΔΣ του τρίτου εναγομένου και υπεύθυνος της παραλαβής του έργου, παρευρίσκετο στον τόπο της εκτέλεσής του, ασκώντας τον έλεγχο και την εποπτεία. Ότι στις 14.6.2004 ο πρώτος εναγόμενος, σε εκτέλεση της σύμβασης, αντικατέστησε, υπό την επίβλεψη του δεύτερου εναγομένου, τον αγωγό άρδευσης, πλην, όμως, προέβη σε πρόχειρη επιχωμάτωση του διανοιχθέντος από αυτόν ορύγματος, με συνέπεια να σχηματιστεί ανάχωμα καθ' όλο το πλάτος του οδοστρώματος. Ότι, στη συνέχεια, οι δύο πρώτοι εναγόμενοι εγκατέλειψαν το έργο, χωρίς να μεριμνήσουν για την αποκατάσταση του οδοστρώματος και τη λήψη των αναγκαίων μέτρων προειδοποίησης των χρηστών της οδού, με αποτέλεσμα να προκληθεί από υπαιτιότητά τους και υπό τις συνθήκες που αναφέρονται στην αγωγή ο θανάσιμος τραυματισμός του Σ. Τ., οδηγού της αριθμ. ΡΙΟ ... μοτοσικλέτας, υιού των πρώτου και δεύτερης, αδελφού του τρίτου και τέταρτης, κουνιάδου του πέμπτου και εγγονού της έκτης των εναγόντων. Ζήτησαν δε, επικαλούμενοι την πιο πάνω αδιοπρακτική (αμελή) συμπεριφορά των εναγομένων, (όπως παραδεκτά με δήλωση των πληρεξουσίων τους δικηγόρων, που καταχωρήθηκε στα πρακτικά της πρωτοβάθμιας δίκης, περιορίστηκε το αίτημα της αγωγής τους, ως προς την καταβολή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης, από καταψηφιστικό σε εν μέρει αναγνωριστικό), 1) να υποχρεωθούν οι εναγόμενοι, με απόφαση προσω-

ρινά εκτελεστή και με προσωπική κράτηση του πρώτου εξ αυτών, να καταβάλουν, σε ολόκληρο ο καθένας τους, α) στον πρώτο των εναγόντων το ποσό των 3.500 Ε ως αποζημίωση για έξοδα κηδείας και το ποσό των 38.245 Ε ως χρηματική ικανοποίηση λόγω της ψυχικής οδύνης που υπέστη από το θάνατο του υιού του, β) στους δεύτερη, τρίτο και τέταρτη των εναγόντων το ποσό των 39.995 Ε στον καθένα τους ως χρηματική ικανοποίηση λόγω της ψυχικής οδύνης που υπέστησαν, γ) στον πέμπτο των εναγόντων (σύζυγο της αδελφής του θανόντος) το ποσό των 5.000 Ε ως χρηματική ικανοποίηση λόγω της ψυχικής οδύνης που υπέστη και δ) στην έκτη των εναγόντων το ποσό των 10.000 Ε ως χρηματική ικανοποίηση λόγω της ψυχικής οδύνης που υπέστη, πλέον της χρηματικής ικανοποίησης που ζητούν οι τέσσερις πρώτοι εξ αυτών (ενάγοντες) εκ ποσού 10 Ε, την οποία επιφυλάχθηκαν να ζητήσουν ως πολιτικώς ενάγοντες από το αρμόδιο ποινικό Δικαστήριο, και 2) να αναγνωρισθεί ότι οι εναγόμενοι υποχρεούνται επιπρόσθετα να καταβάλουν, σε ολόκληρο ο καθένας τους, στον πρώτο ενάγοντα το ποσό των 38.245 Ε, στη δεύτερη ενάγουσα το ποσό των 39.995 Ε, στον τρίτο ενάγοντα το ποσό των 39.995 Ε, στην τέταρτη ενάγουσα το ποσό των 39.995 Ε, στον πέμπτο ενάγοντα το ποσό των 5.000 Ε και στην έκτη ενάγουσα το ποσό των 10.000 Ε, ως χρηματική ικανοποίηση λόγω της ψυχικής οδύνης που υπέστησαν, νομιμοτόκως τα ως άνω ποσά από την επίδοση της αγωγής.

Το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, με την εκκαλουμένη απόφασή του, απέρριψε ως ουσιαστικά αβάσιμο το προαναφερόμενο α-

γωγικό κονδύλι αποζημίωσης για έξοδα κηδείας και δέχθηκε κατά τα λοιπά εν μέρει την αγωγή ως ουσιαστικά βάσιμη, κατά το μέρος που ασκήθηκε από τους 1ο, 2η, 3ο, 4η και 6η των εναγόντων, ως προς το αίτημα επιδίκασης σε αυτούς χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης, με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής. Κατά της απόφασης αυτής παραπονούνται ήδη οι ως άνω εκκαλούντες και αντεκκαλούντες με τις κρινόμενες εφέσεις τους και αντέφεση αντίστοιχα, για τους περιεχόμενους σε αυτές λόγους, που ανάγονται σε εσφαλμένη εφαρμογή του νόμου και πλημμελή εκτίμηση των αποδείξεων, ζητούν δε την εξαφάνισή της, με σκοπό κατά μεν τους εκκαλούντες - εναγόμενους - αντεφεσίβλητους να απορριφθεί ολοσχερώς η αγωγή, κατά δε τους αντεκκαλούντες - ενάγοντες - εφεσίβλητους να γίνει δεκτή η αγωγή τους εξ ολοκλήρου ως προς τα αιτούμενα κονδύλια χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης.

Από την επανεκτίμηση των ενόρκων καταθέσεων ..., από τις υπ' αριθ. .../16.2.2009 ένορκες βεβαιώσεις (που λαμβάνονται υπόψη αφού συντάχθηκαν σύμφωνα με τις νόμιμες διατυπώσεις, κατ' αρθρ. 270 παρ. 2, 524 παρ. 1α' ΚΠολΔ, παρότι λήφθηκαν μετά την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως - βλ. Σαμουήλ Η Έφεση εκδ. ΣΤ' 2009 σελ. 321) ... αποδείχθηκαν τα ακόλουθα πραγματικά περιστατικά: Το τρίτο εναγόμενο με την επωνυμία «Τοπικός Οργανισμός Εγγείων Βελτιώσεων (ΤΟΕΒ) Ε. Φ.» είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με δημόσιο χαρακτήρα, που χαρακτηρίζεται από το νόμο ως γεωργική συνεταιριστική οργάνωση αναγκαστικής μορφής, λόγω

των κοινωφελών και εν γένει δημοσίων σκοπών που επιδιώκει, μεταξύ των οποίων είναι και η εκτέλεση έργων και παροχή υπηρεσιών για την προστασία και συντήρηση έργων εγγείων βελτιώσεων. Στις αρχές Ιουνίου 2004 συνήψε με τον πρώτο εναγόμενο, ο οποίος είναι ιδιοκτήτης και χειριστής εκσκαπτικού μηχανήματος, σύμβαση έργου, δυνάμει της οποίας ανέθεσε στον τελευταίο το έργο της αντικατάστασης του παλιού και φθαρμένουτσιμεντένιου αγωγού άρδευσης Φ50 με νέο ελαστικό αγωγό, που συνδέεται με την αριθμ. LB60 γεώτρηση του οργανισμού και βρίσκεται στην κτηματική περιφέρεια Π. του Δήμου Ε., στο ύψος του ... χιλιομέτρου της αγροτικής οδού Π. - Λ.. Η οδός αυτή είναι χωμάτινη, ευθεία, διπλής κατευθύνσεως και έχει πλάτος 7,60 μ. Κατά τη σύναψη της σύμβασης το τρίτο εναγόμενο, εργοδότης, διαφύλαξε για τον εαυτό του την επίβλεψη της εκτελέσεως του έργου, το οποίο θα επέβλεπε και θα ενέκρινε μετά την εκτέλεσή του διά του δεύτερου εναγομένου, που ήταν μέλος του διοικητικού του συμβουλίου. Τις πρωινές ώρες της 14ης Ιουλίου 2004, ο πρώτος εναγόμενος, κατόπιν εντολής του δεύτερου εναγομένου, μετέβη στην ως άνω χιλιομετρική θέση, όπου του υποδείχθηκε από τον δεύτερο η θέση, στην οποία βρισκόταν ο κατεστραμμένος αγωγός. Την ίδια ημέρα και πριν την έναρξη των εργασιών του έργου, ο ως άνω χωμάτινος αγροτικός δρόμος, κατόπιν αποφάσεως του δημοτικού συμβουλίου του Δήμου Ε., είχε ισοπεδωθεί και διαμορφωθεί καταλλήλως με γκρέϊντερ, για την ασφαλή κίνηση των οχημάτων, από τον Α. Χ.. Κατά την εκτέλεση του έργου, ο πρώτος ενα-

γόμενος, παρουσία και του δευτέρου εναγομένου, πραγματοποίησε με το εκσκαπτικό του μηχάνημα κάθετη τομή στο οδόστρωμα και προέβη καθ' όλο το πλάτος του στη διάνοιξη ορύγματος μήκους 7,60 μέτρων, πλάτους 50 εκατοστών και βάθους μισού μέτρου, περίπου, και αφού αποκάλυψε τον παλαιότσιμεντένιο αγωγό, απομάκρυνε τα υπολείμματά του, εναποθέτοντάς τα παραπλεύρως της οδού. Στη συνέχεια, τοποθέτησε στη θέση του παλαιού τον καινούργιο αγωγό και επιχωμάτωσε το διανοιχθέν ορύγμα με τα προερχόμενα από την εκσκαφή υλικά, από χώμα, πέτρες και χαλίκια, με αποτέλεσμα το συγκεκριμένο τμήμα του οδοστρώματος να υπερυψωθεί σχηματίζοντας ανάχωμα (σαμάρι) περί τα δέκα (10) εκατοστά, περίπου, καθ' όλο το πλάτος της οδού. Κατόπιν, ο πρώτος εναγόμενος, χωρίς να προβεί, όπως όφειλε, στην αποκατάσταση του οδοστρώματος, ισοπεδώνοντάς το, εγκατέλειψε το έργο μαζί με τον δεύτερο εναγόμενο, ο οποίος επιβεβαίωσε το τρίτο εναγόμενο για το πέρας των εργασιών του έργου, προκειμένου να ξεκινήσει η λειτουργία της αρδευτικής γεώτρησης.

Περαιτέρω, αποδείχθηκε ότι το απόγευμα της ίδιας ημέρας και περί ώρα 18.00', ο Σ. Τ., οδηγώντας την αριθ. ΡΙΟ ... δίκυκλη μοτοσικλέτα του έβαινε επί της ως άνω αγροτικής οδού, κινούμενος στη δεξιά λωρίδα κυκλοφορίας, με κατεύθυνση από Π. προς Λ.. Όταν ο οδηγός της μοτοσικλέτας έφτασε στο ύψος της οδού, όπου νωρίτερα είχαν εκτελεστεί οι εργασίες της αντικατάστασης του αγωγού από τον πρώτο εναγόμενο, χωρίς να αντιληφθεί το επικίνδυνο υπερυψωμένο τμήμα του οδοστρώματος, ενόψει του ότι στο

μεγαλύτερο μέρος του έπεφτε η σκιά μεγάλου παρακείμενου δέντρου, προσέκρουσε με το μπροστινό τροχό της μοτοσικλέτας του στο υπερυψωμένο αυτό τμήμα, με αποτέλεσμα να χάσει την ισορροπία του και τον έλεγχο του οχήματός του και, εν συνεχεία, να ανατραπεί σε απόσταση 10 μέτρων και να παρασυρθεί για άλλα 8 μέτρα. Ο ως άνω οδηγός, λόγω του ατυχήματος, υπέστη βαρύτατη κρανιοεγκεφαλική κάκωση (εμπιειστικό κάταγμα κρανίου), εξαιτίας της οποίας, αφού μεταφέρθηκε στο Γενικό Νοσοκομείο Λ., επήλθε ο θάνατός του στις 20.6.2004 από πνευμονική εμβολή. Αμέσως μετά το ως άνω ατύχημα και πριν ακόμη επιληφθεί η αρμόδια τροχαία, περί ώρα 18.30', ο χειριστής του γκρέιντερ Α. Χ. ισοπέδωσε εκ νέου το οδόστρωμα στον τόπο του ατυχήματος. Ο θάνατος του οδηγού της μοτοσικλέτας οφείλεται σε συγκλίνουσα αμελή συμπεριφορά των οργάνων του τρίτου εναγομένου νομικού προσώπου, που ως εργοδότης του έργου διαφύλαξε για τον εαυτό του την επίβλεψή του. Συγκεκριμένα, οφείλεται στην αμελή συμπεριφορά τόσο του πρώτου εναγομένου, προστηθέντος εργολάβου, όσο και του δεύτερου εναγομένου, οργάνου που αντιπροσώπευε το πιο πάνω νομικό πρόσωπο. Ειδικότερα, η αμέλεια του πρώτου εναγομένου συνίσταται στο ότι αυτός, από έλλειψη της προσοχής την οποία όφειλε και μπορούσε λόγω του επαγγέλματός του να καταβάλει, δεν προέβη μετά την εκτέλεση των εργασιών της αντικατάστασης του αγωγού άρδευσης στην αποκατάσταση του οδοστρώματος, ισοπεδώνοντας το επικίνδυνο υπερυψωμένο τμήμα του, που με προηγούμενη ενέργειά του δημιούργησε,

ώστε να μην υφίστατο κίνδυνος για τους χρήστες της οδού, από την οποία διέρχονταν καθημερινώς πολλά οχήματα. Επίσης, δεν φρόντισε να λάβει τα απαραίτητα μέτρα προειδοποίησης των οδηγών με την τοποθέτηση σε κατάλληλη θέση των απαιτούμενων πινακίδων σημάσεως του έργου, για την αποφυγή ατυχήματος, αφού αυτό δεν είχε ολοκληρωθεί ακόμη, λόγω της μη πλήρους αποκαταστάσεως του οδοστρώματος. Η αμέλεια του δεύτερου εναγομένου, ο οποίος ως αρμόδιο όργανο του τρίτου εναγομένου επέβλεπε κατά την άσκηση των καθηκόντων του την καλή εκτέλεση των εργασιών, προκειμένου, στη συνέχεια, ενημερώνοντας σχετικά τον οργανισμό, να λειτουργήσει η αρδευτική γεώτρηση, συνίσταται στο ότι αυτός, από έλλειψη της προσοχής την οποία όφειλε και μπορούσε κατά τις περιστάσεις να καταβάλει, δεν προέβλεψε το αποτέλεσμα που επήλθε από την παράλειψή του να υποδείξει και να παράσχει τις κατάλληλες οδηγίες στον πρώτο εναγόμενο για την αποκατάσταση του οδοστρώματος, καθώς και για την κατάλληλη σήμανση του έργου για τους διερχόμενους οδηγούς, αλλά μετά την εκτέλεση των ως άνω εργασιών ενέκρινε το έργο.

Συνυπαιτιότητα του οδηγού της δίκυκλης μοτοσικλέτας ως προς την πρόκληση του ατυχήματος δεν αποδείχθηκε, διότι αυτός εκινείτο κανονικά επί της αγροτικής οδού με κατεύθυνση προς Λ., ενώ δεν αποδείχθηκε ότι έτρεχε πάνω από την επιτρεπόμενη ταχύτητα, αλλά αυτός αιφνιδιάστηκε, βλέποντας απροσδόκητα μπροστά του το επικίνδυνο υπερυψωμένο τμήμα του οδοστρώματος, που στο μεγαλύτερο μέρος του έπεφτε η σκιά παρακεί-

μενου μεγάλου δέντρου, ενώ δεν υπήρχε καμία προειδοποιητική σήμανση και όλος ο δρόμος είχε λειανθεί το πρωί από το μηχανήμα του Δήμου. Επίσης, δεν αποδείχτηκε το είδος της παθήσεως που είχε ο θανών στην όρασή του και ο βαθμός της, ώστε να προκύπτει ότι αυτή συντέλεσε αιτιωδώς στην πρόκληση του ατυχήματος, όπως δεν συνδέεται αιτιωδώς με το ατύχημα και η μη κατοχή από αυτόν άδειας οδήγησης μοτοσικλέτας. Πλην, όμως, ενόψει του ότι ο θανών δεν φορούσε προστατευτικό κράνος, όπως όφειλε κατ' άρθρο 12 παρ. 6 ΚΟΚ, και η θανάσιμη βαρύτατη σωματική βλάβη που υπέστη εντοπίζεται στον εγκέφαλο, ενώ αν φορούσε προστατευτικό κράνος πιθανώς θα είχε αποφευχθεί η κρανιοεγκεφαλική του κάκωση και συνακόλουθα ο θάνατός του, ο οποίος επήλθε εξ αιτίας αυτής ως μόνης ενεργού αιτίας (ΑΠ 921/1998 Δνη 39. 551, ΑΠ 946/1995 ΝοΒ 1997. 1111), βαρύνεται και ο ίδιος με συνυπαιτιότητα ως προς την πρόκληση του θανάσιμου τραυματισμού του κατά ποσοστό 30%, γενομένης δεκτής ως ουσιαστικά βάσιμης της προβληθείσας από τους εναγομένους ένστασης συντρέχοντος πταίσματος, συνιστάμενης στο ότι ο εν λόγω θανών δεν φορούσε κράνος και έτσι συντέλεσε και αυτός στο βαρύτατο και μοιραίο εκ του τραυματισμού του αποτέλεσμα. Σημειωτέον δε ότι με την υπ' αριθ. 634/2008 απόφαση του Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Λάρισας οι 1ος και 2ος εναγόμενοι κηρύχθηκαν ένοχοι για ανθρωποκτονία από αμέλεια, αναφορικά με τον πιο πάνω θάνασιμο τραυματισμό του Σ. Τ..

Εξάλλου, ο παραπάνω θανών Σ. Τ., κατά το χρόνο του ατυχήματος ήταν ηλικίας

28 ετών, υγής και ο επώδυνος θάνατός του, κάτω από τις συνθήκες που προαναφέρθηκαν, συγκλόνισε τον ψυχικό κόσμο των εναγόντων (γονέων, αδελφών και γιαγιάς) και δημιούργησε στους τελευταίους έντονα συναισθήματα λύπης, απογοήτευσης και απαισιοδοξίας. Για να επέλθει κάποια εξισορρόπηση στη δυσμενή κατάσταση, που δημιουργήθηκε στους ενάγοντες, από την άδικη πράξη των εναγομένων, πρέπει να τους επιδικασθεί χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης, για τον ορισμό του ύψους της οποίας λαμβάνεται υπόψη, εκτός των άλλων, ο βαθμός πταίσματος των δύο πρώτων εναγομένων και του θανόντος, που επέβαινε στη μοτοσυκλέτα χωρίς να φοράει προστατευτικό κράνος, η ηλικία του τελευταίου, οι συνθήκες κάτω από τις οποίες συνέβη το ατύχημα, η ένταση και η διάρκεια του ψυχικού άλγους των ανωτέρω προσώπων, η απαιτούμενη για την καταπολέμηση τούτου προσπάθεια αυτών, ο βαθμός συγγένειας εκάστου με τον εκλιπόντα, το αναποτίμητο των ηθικών αξιών (μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η ζωή), η περιουσιακή, κοινωνική και οικονομική κατάσταση των μερών. Ενόψει των ανωτέρω, η εύλογη, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, χρηματική ικανοποίηση, λόγω της επεληθούσας ψυχικής οδύνης, που αναλογεί στους ενάγοντες ανέρχεται στα παρακάτω ποσά: 1) σε καθέναν εκ των πρώτου και δεύτερης των εναγόντων, γονέων του θανόντος οδηγού, στο ποσό των 60.000 Ε, 2) σε καθέναν εκ των τρίτου και τέταρτης των εναγόντων, αδελφών του θανόντος, στο ποσό των 30.000 Ε και 3) στην έκτη ενάγουσα, γιαγιά του θανόντος, στο ποσό των 10.000 Ε. Τα εν λόγω ποσά

οι τέσσερις πρώτοι των εναγόντων ζήτησαν μειωμένα κατά 10 Ε, που επιφυλάσσονται να ζητήσουν από το ποινικό Δικαστήριο. Έτσι, η χρηματική ικανοποίηση που πρέπει να επιδικασθεί στους πρώτο και δεύτερο ενάγοντες ανέρχεται στο ποσό των 59.990 Ε για τον καθένα τους και για τους τρίτο και τέταρτο των εναγόντων στο ποσό των 29.990 Ε για τον καθένα τους. Επομένως, το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, που με την εκκαλουμένη απόφασή του έκρινε ομοίως για τα παραπάνω ζητήματα και δέχθηκε κατά ένα μέρος την από 11.11.2005 κρινόμενη αγωγή ως προς τους 1ο, 2η, 3ο, 4η και 6η ενάγοντες, επιδικάζοντας σε αυτούς τα προαναφερόμενα ποσά, και ειδικότερα στον 1ο ενάγοντα 38.245 Ε ως καταψηφιστικό και 21.745 Ε ως αναγνωριστικό, στη 2η ενάγουσα 39.995 Ε ως καταψηφιστικό και 19.995 Ε ως αναγνωριστικό, στον 3ο ενάγοντα 29.990 Ε, στην 4η ενάγουσα 29.990 Ε και στην 6η ενάγουσα 10.000 Ε ως καταψηφιστικά, ορθά το νόμο εφάρμοσε και επαρκώς εκτίμησε το αποδεικτικό υλικό και, ως εκ τούτου, οι λόγοι των ως άνω εφέσεων και της αντέφεσης, με τους οποίους υποστηρίζονται τα αντίθετα, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι.

Κατ' ακολουθίαν, και αφού δεν υπάρχουν άλλοι λόγοι, οι κρινόμενες εφέσεις και η αντέφεση πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους ως αβάσιμες κατ' ουσίαν...

602/2009

Πρόεδρος: Δήμητρα Κώνστα

Εισηγητής: Γεωρ. Κατσαράς

Δικηγόροι: Χρ. Μπραζιώτης, Μιχ. Γκιολές

Επί αναίρεσης απόφασης, η υπόθεση συζητείται στα όρια της αναιρετικής απόφασης, κατά τα αναιρεθέντα κεφάλαια και τα άρρηκτα συναπτόμενα με αυτά, ενώ ως προς τα λοιπά διατηρείται δεδουλευμένο, που λαμβάνεται υπόψη και αυτεπάγγελτα. Η έκταση της αναίρεσης προκύπτει από το περιεχόμενο της αναιρετικής απόφασης και κατισχύει κάθε αντίθετης διατύπωσης.

Προβολή στο Δικαστήριο της παραπομπής των ισχυρισμών που μπορούσαν να προταθούν και κατά τη συζήτηση που εκδόθηκε η αναιρεθείσα απόφαση.

Επί αναίρεσης απόφασης Εφετείου (εάν δεν πρόκειται για υπέρβαση δικαιοδοσίας ή αναρμοδιότητα), αναβιώνει η έφεση ως προς το αναιρεθέν κεφάλαιο, το δε Εφετείο δεσμεύεται ως προς το νομικό ζήτημα, όχι όμως ως προς τα πραγματικά γεγονότα, δυνάμενο να εκτιμήσει διαφορετικά τις αποδείξεις, εφόσον δεν εθίγησαν με την αναίρεση.

Επί αναίρεσης εφετειακής απόφασης δεν ακυρώνεται και η πρωτόδικη, έστω και αν στηρίζεται στο ίδιο ελάττωμα.

Υποχρέωση εργοδότη να καταβάλει στο μισθωτό ως αποζημίωση τις αποδοχές των ημερών της αιτηθείσας άδειας στο διπλάσιο, εάν αρνήθηκε τη χορήγησή της. Η υπαιτιότητα του εργοδότη αποτελεί προϋπόθεση για την καταβολή μόνον της προσαύξησης και όχι των αποδοχών άδειας, τις οποίες καταβάλλει κι αν ο εργαζόμενος επιμένει να εργαστεί κατά τη διάρκειά της.

Μη ύπαρξη πταίσματος εργοδότη, όταν ο μισθωτός δεν έκανε χρήση της χορηγηθείσας άδειας ή σκόπιμα απέφυγε να τη ζητήσει.

Από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 579 παρ. 1, 581 παρ. 1 και 2 ΚΠολΔ προκύπτει ότι αν αναιρεθεί η απόφαση, η υπόθεση συζητείται στο δικαστήριο της παραπομπής, στο οποίο εισάγεται με κλήση, μέσα στα όρια που διαγράφονται με την αναιρετική απόφαση. Οι διάδικοι επανέρχονται στην προηγούμενη της αναιρεθείσας απόφασης κατάσταση και η διαδικασία ακυρώνεται μόνο εφόσον στηρίζεται στην παράβαση για την οποία έγινε δεκτή η αναίρεση, με την έννοια ότι εφόσον η απόφαση αναιρέθηκε στο σύνολό της, αποβάλλει κάθε ισχύ, θεωρείται ως εντελώς άκυρη και παύει να αποτελεί δεδουλευμένο (ΑΠ 975/2000 Δνη 42. 83, ΑΠ 1411/1999 Δνη 41. 739, ΑΠ 963/1999 Δνη 41. 52, ΑΠ 948/1976 ΝοΒ 25. 361). Από τις ίδιες ως άνω διατάξεις, σε συνδυασμό με αυτήν του άρθρου 580 παρ. 3 ΚΠολΔ, προκύπτει ότι η αναίρεση της απόφασης και επομένως και η εξαφάνισή της μπορεί να είναι ολική ή μερική. Τούτο θα εξαρτηθεί από το κατά πόσον έχουν προσβληθεί όλα ή κάποιο από τα περισσότερα κεφάλαια αυτής. Ειδικότερα, η απόφαση αναίρεται κατά το μέτρο παραδοχής της αναίρεσεως, δηλαδή κατά τα κεφάλαια (αιτήσεις παροχής έννομης προστασίας), τα οποία αφορά ο δεκτός γενόμενος λόγος αναίρεσεως, καθώς και εκείνα που συνάπτονται αρρήκτως προς τα αναιρεθέντα. Η έκταση αυτή της αναίρεσεως προκύπτει από το συγκεκριμένο περιεχόμενο της αναιρετικής αποφάσεως και κατισχύει κάθε αντίθετης διατύπωσης αυτής και μάλιστα του τυχόν χαρακτηρισμού από αυτήν της εκτάσεως της αναίρεσεως της προσβαλλόμενης απόφασης ως ολικής. Αν η απόφαση αναιρεθεί μερι-

κώς, ως προς ορισμένα δηλαδή κεφάλαια της όλης δίκης, τότε μόνο ως προς αυτά εξαφανίζεται η απόφαση και η εξουσία του Δικαστηρίου της παραπομπής δεν εκτείνεται στα άλλα κεφάλαια, ως προς τα οποία διατηρείται δεδουλευμένο της απόφασης, το οποίο λαμβάνεται υπόψη και αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο (ΑΠ 975/2000 Δνη 42. 81, ΑΠ 707/2008 Δ 2008. 917, ΑΠ 1606/2007 ΕφΑΔ 2008. 261, ΕφΝαυπλ 66/2008 ΕφΑΔ 2008. 968, με τις εκεί παραπομπές σε νομολογία).

Περαιτέρω, με την αναίρεση της απόφασης κατά το μέτρο παραδοχής της αντίστοιχης αίτησης, κατά το σύνολο του ενός ενιαίου κεφαλαίου ή των πλειόνων κεφαλαίων, οι διάδικοι επανέρχονται στην κατάσταση που υπήρχε πριν από τη συζήτηση, επί της οποίας εκδόθηκε η αναιρεθείσα απόφαση, δηλαδή αναβιώνει η αίτηση παροχής έννομης προστασίας, έφεση, αγωγή κλπ και αυτοί (διάδικοι) μπορούν να προτείνουν ενώπιον του Δικαστηρίου της παραπομπής όποιους ισχυρισμούς μπορούσαν να προτείνουν και κατά τη συζήτηση που εκδόθηκε η απόφαση που αναιρέθηκε. Έτσι, αν αναιρευθεί η απόφαση του Εφετείου, και δεν πρόκειται για τις περιπτώσεις του άρθρου 580 παρ. 1 και 2 ΚΠολΔ, δηλαδή για υπέρβαση δικαιοδοσίας ή παράβαση των διατάξεων των σχετικών με την αρμοδιότητα, αναβιώνει η πρωτόδικη απόφαση και η κατ' αυτής έφεση, που θα κριθεί πάλι από το Εφετείο. Το Εφετείο, ως Δικαστήριο της παραπομπής, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 580 παρ. 3, 581 παρ. 2 και 3, 579 παρ. 1 ΚΠολΔ, επανεκδικάζει την έφεση ως προς το κεφάλαιο στο οποίο αναφέρεται η παράβαση για την οποία η αναίρεση και

δεν περιορίζεται στο νομικό ζήτημα, περί του οποίου ο γενόμενος δεκτός λόγος αναιρέσεως, λαμβανομένου υπόψη ότι η αναίρεση επέρχεται για ορισμένη παράβαση, αλλά η υπόθεση επανεκδικάζεται κατά το εκκληθέν, επί του οποίου με την απόφασή του αποφαινεται το Δικαστήριο της παραπομπής. Το τελευταίο δεσμεύεται μόνο ως προς το νομικό ζήτημα που έλυσε η παραπεμπτική απόφαση και όχι από τις διαπιστώσεις της απόφασης που αναιρέθηκε ως προς τα πραγματικά γεγονότα, δυνάμενο να εκτιμήσει διαφορετικά τις αποδείξεις, εφόσον δεν εθίγησαν με την αναίρεση, από ότι η αναιρευθείσα, μη δεσμευόμενο ούτε ως προς το σημείο αυτό από εκείνη. Αν η απόφαση που αναιρέθηκε είναι Εφετείου, δεν ακυρώνεται και η απόφαση του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου, ακόμη και αν αυτή στηρίζεται στο ίδιο ελάττωμα, και τούτο διότι με την αναίρεση της απόφασης του δευτεροβαθμίου Δικαστηρίου αναβιώνει η εκκρεμοδικία της έφεσης κατά της απόφασης του πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου, ως προς την οποία θα αποφανθεί το Δικαστήριο της παραπομπής, το οποίο είτε θα δεχθεί την έφεση και θα εξαφανίσει την απόφαση, είτε θα απορρίψει αυτή, επικυρώνοντας την πρωτόδικη απόφαση (ΑΠ 852/1987 ΝοΒ 36. 1587, ΕφΝαυπλ 66/2008 ό.π.).

Στην προκειμένη περίπτωση, με την από 28.11.2006 κλήση της εφεσίβλητης - ενάγουσας Κ. Γ., νομίμως φέρεται προς περαιτέρω εκδίκαση η από 1.6.2001 έφεση της καθής η κλήση - εκκαλούσας - εναγομένης εταιρίας «Ρ. Ε. ΑΕ» κατά της 150/2001 οριστικής απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου Τρικάλων, που εκδόθηκε κατ' αντιμωλίαν των διαδίκων, κα-

τά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών (άρθρα 663 επ. ΚΠολΔ) και δέχθηκε κατά ένα μέρος την από 20.1.1995 εργατική καταψηφιστική αγωγή της ως άνω εφεσίβλητης, μετά την έκδοση της 1394/2006 απόφασης του Αρείου Πάγου, με την οποία αναιρέθηκε η 399/2002 απόφαση αυτού του Δικαστηρίου, ως προς το κεφάλαιο της κατά 100% προσαύξησης των αποδοχών αδειάς, ως αποζημίωσης για μη χορήγηση της άδειας του έτους 1994 στην εφεσίβλητη - ενάγουσα, ποσού 755.875 δρχ, (το οποίο με την αναιρεσιβληθείσα απόφαση είχε γίνει δεκτό ως ουσιαστικά βάσιμο), γιατί δεν έλαβε υπόψη τα λεπτομερώς αναφερόμενα έγγραφα, που είχε επικαλεσθεί και προσκομίσει η εκκαλούσα (αρθρ. 559 αρ. 11 ΚΠολΔ), καθώς και ως προς τη συναφή διάταξη της περί δικαστικής δαπάνης. Η έφεση είναι τυπικά δεκτή, αφού έχει ασκηθεί νομότυπα και εμπρόθεσμα (άρθρα 495 παρ. 1, 2, 498, 511, 513 παρ. 1β', 516 παρ. 1, 517, 518 παρ. 1 και 591Α ΚΠολΔ) και πρέπει να ερευνηθεί περαιτέρω κατά την ίδια διαδικασία ως προς το παραδεκτό και βάσιμο του λόγου της, που αφορά στο ως άνω κεφάλαιο και ανάγεται σε εσφαλμένη ερμηνεία του νόμου και πλημμελή εκτίμηση των αποδείξεων.

Κατά το άρθρο 2 παρ. 1 του α. ν. 539/1945 «περί χορηγήσεως κατ' έτος εις του μισθωτούς αδειών μετ' αποδοχών», όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 παρ. 1 ν. 1346/1983, κάθε μισθωτός, μετά από συνεχή απασχόληση τουλάχιστον δώδεκα μηνών (βασικός χρόνος) σε υπόχρεη επιχείρηση, δικαιούται κάθε ημερολογιακό έτος άδεια με αποδοχές, ενώ κατά το άρθρο 5 παρ. 1 εδ. β' του ίδιου α.ν.

539/1945, (όπως το εδάφιο αυτό προστέθηκε με το άρθρο 3 ν.δ. 3755/1957), «επιφυλασσομένων των διατάξεων της κειμένης νομοθεσίας, εργοδότης αρνούμενος την χορήγησιν εις μισθωτόν αυτού της νομίμου κατ' έτος αδειάς του, υποχρεούται όπως, άμα τη λήξει του έτους καθ' ο δικαιούται αδειάς ο μισθωτός, και μετά προηγουμένην διαπίστωσιν της παραλείψεως ταύτης υπό οργάνου του Υπουργείου Εργασίας, καταβάλη εις αυτόν τας αντιστοιχούς αποδοχάς των ημερών αδειάς, ηυξημένης κατά 100%». Από τις διατάξεις αυτές προκύπτει ότι αν ο μισθωτός δεν έλαβε την ετήσια κανονική άδεια αναπαύσεως έως το τέλος του ημερολογιακού έτους, κατά το οποίο τη δικαιούται, ο εργοδότης έχει την υποχρέωση να του καταβάλει ως αποζημίωση τις αποδοχές των ημερών της άδειάς του στο διπλάσιο, αν η μη πραγματοποίηση αυτής οφείλεται σε υπαιτιότητά του. Προϋπόθεση για την καταβολή της αποζημίωσης αυτής είναι, εκτός των άλλων, η αίτηση του μισθωτού προς τον εργοδότη για τη χορήγηση της άδειας και η άρνηση του τελευταίου να τη χορηγήσει, οπότε υπάρχει υπαιτιότητα αυτού με τη μη τήρηση των διατάξεων περί χορηγήσεως στους μισθωτούς ετήσιας άδειας αναπαύσεως. Η υπαιτιότητα, όμως, αποτελεί την αναγκαία προϋπόθεση για την καταβολή μόνο της προσαύξεσης του 100%, όχι όμως και των αποδοχών άδειας, τις οποίες ο εργοδότης είναι υποχρεωμένος να καταβάλει ανεξαρτήτως υπαιτιότητάς του και, επομένως, και αν ακόμη ο εργαζόμενος επιμένει να εργαστεί κατά τη διάρκεια της άδειάς του. Εξάλλου, πταίσμα του εργοδότη δεν υπάρχει, όταν ο μισθωτός δεν έκανε χρήση της χορηγηθείσας άδειας ή σκόπιμα απέφυγε

να τη ζητήσει (βλ. σχετ. την ως άνω αναιρετική απόφαση ΑΠ 1394/2006 και ΑΠ 1469/2001 ΝοΒ 50. 1472 - 1473, Ντάσιου Εργατικό Δικονομικό Δίκαιο τ. Α/1 παρ. 277 σελ. 370 επ., με τις εκεί παραπομπές σε νομολογία).

Με την ως άνω υπ' αριθ. 399/2002 αναιρεθείσα κατά το προαναφερόμενο μέρος της απόφαση του Δικαστηρίου τούτου, (η οποία κατά τα λοιπά έχει ήδη καταστεί αμετάκλητη), έγιναν δεκτά, με ισχύ δεδικασμένου, μεταξύ των άλλων και τα εξής πραγματικά περιστατικά: Δυνάμει του από 15.11.1991 ιδιωτικού συμφωνητικού, που καταρτίστηκε μεταξύ της εφεσίβλητης πυρηνικής ιατρού Κ. Γ. και της εκκαλούσας ανώνυμης εταιρίας με την επωνυμία «Ρ. ΑΕ», η πρώτη συνήψε σύμβαση παροχής εξαρτημένης εργασίας ορισμένου χρόνου και ειδικότερα τριετούς διάρκειας, αρχομένης από την ημέρα αναλήψεως των καθηκόντων της στο ιατρικό κέντρο της εκκαλούσας, που διατηρεί στην πόλη των Τ.. Σύμφωνα με τους όρους του πιο πάνω ιδιωτικού συμφωνητικού, η εφεσίβλητη αφενός μεν ανέλαβε να διαθέσει όλα τα απαιτούμενα από τη νομοθεσία δικαιολογητικά, πτυχία, τίτλο και πιστοποιητικά για την έκδοση αδειάς ιδρύσεως και λειτουργίας του εργαστηρίου πυρηνικής ιατρικής, που διαθέτει η εκκαλούσα και περιλαμβάνει τα τμήματα των σπινθηρογραφήσεων, in vitro εξετάσεων και μετρήσεων οστικής πυκνότητας με τον αντίστοιχο εξοπλισμό επί της οδού Κ. αρ. ... στα Τ., αφετέρου να είναι αποκλειστικά υπεύθυνη για τη λειτουργία του εργαστηρίου, για τη διενέργεια όλων των εξετάσεων των ως άνω τμημάτων, των γνωματεύσεων και γενικά κάθε ιατρικής υπηρε-

σίας, που είναι αναγκαία, στους ασθενείς που θα προσέρχονται στο εργαστήριο για εξετάσεις, παρέχοντας τις ιατρικές της υπηρεσίες επί οκτώ (8) ώρες ημερησίως για πέντε (5) ημέρες την εβδομάδα. Στα πλαίσια της υπευθυνότητας λειτουργίας του εργαστηρίου, η εφεσίβλητη ανέλαβε την υποχρέωση να συνάπτει συμβάσεις με ασφαλιστικά ταμεία και οργανισμούς και να αποδίδει τις εισπράξεις εξ αυτών στην εκκαλούσα. Επίσης, συμφωνήθηκε όπως η εφεσίβλητη ιατρός αμείβεται: α) για την εξαρτημένη εργασία της με μισθό 200.000 δρχ μηνιαίως και β) για την προφορά των λοιπών υπηρεσιών της με το ποσό των 300.000 δρχ μηνιαίως, εκδίδοντας απόδειξη παροχής υπηρεσιών, αφαιρουμένων των κρατήσεων, φόρου κλπ. Ακόμη, αυτή συμφωνήθηκε να αμείβεται με ποσοστό 10% επί των ακαθαρίστων εισπράξεων, όταν αυτές υπερβαίνουν μηνιαίως και μόνο για το υπερβαίνον ποσό των εισπράξεων α) από σπινθηρογραφήματα τις 800.000 δρχ, β) in vitro εξετάσεις τις 1.700.000 δρχ και γ) από εξετάσεις μετρήσεως οστικής πυκνότητας τις 88 εξετάσεις. Τέλος, συμφωνήθηκε αναπροσαρμογή 15% ετησίως στις προαναφερόμενες αμοιβές των 200.000 και 300.000 δρχ. Σε εκτέλεση της ειρημένης συμβάσεως, η εφεσίβλητη άρχισε να προσφέρει τις ιατρικές υπηρεσίες της στην εκκαλούσα από 1.3.1992 και, συνεπώς, ο συμφωνημένος χρόνος της τριετούς διάρκειας αυτής συμπληρωνόταν την 1.3.1995 και όχι στις 15.11.1994, όπως αβασίμως διατείνεται η εκκαλούσα, εξακολούθησε δε να τις παρέχει κανονικώς και ανελλιπώς μέχρι τις 3.11.1994, για να λυθεί τελικώς η εργασιακή της σχέση με

την εκκαλούσα μετά από έγκυρη, λόγω συνδρομής σπουδαίου λόγου, καταγγελία της τελευταίας, που επιδόθηκε σε αυτήν (εφεσίβλητη) με σχετικό εξώδικο έγγραφο την 7.11.1994.

Περαιτέρω, και αναφορικά με το πιο πάνω αναιρεθέν μέρος της υπ' αριθ. 399/2002 απόφασης του Δικαστηρίου τούτου, από την επανεκτίμηση των καταθέσεων ... αποδείχθηκαν τα ακόλουθα: Κατόπιν του από 1.8.1994 προφορικού αιτήματος της ενάγουσας (εφεσίβλητης) προς το διευθύνοντα σύμβουλο της εναγομένης (εκκαλούσας) Δ. Τ. για χορήγηση σε αυτήν κανονικής άδειας, η δεύτερη, συγκρίνοντας το εν λόγω αίτημα της πρώτης, της απέστειλε (εξαιτίας της εκφρασθείσας απαιτήσεώς της για έγγραφη απάντηση) το από 3.8.1994 σχετικό έγγραφο, με θέμα τη χορήγηση της αιτηθείσας άδειάς της από 4.8.1994, το οποίο, όμως, η ενάγουσα παρέλαβε με δικαστικό επιμελητή τη 16.8.1994 (βλ. σχετ. την .../16.8.1994 έκθεση επίδοσης του δικαστικού επιμελητή Σ. Ν.), της άδειας της αρχομένης τελικώς, (βάσει σχετικής σημείωσης, που περιλήφθηκε στο πιο πάνω έγγραφο την 4.8.1994), από την επομένη επίδοσης του ως άνω εγγράφου, ήτοι από 17.8.1994. Πλην, όμως, η ενάγουσα, αν και αρχικά, όπως και η ίδια συνομολογεί, είχε ζητήσει την εν λόγω άδεια, μετέβαλε στη συνέχεια γνώμη και προσήλθε την ίδια ως άνω ημέρα (17.8.1994) στην εργασία της, με σκοπό να προσφέρει τις συμφωνηθείσες υπηρεσίες της στο εργαστήριο πυρηνικής ιατρικής της εναγομένης, ενώ βρισκόταν ήδη, κατά τα ανωτέρω, σε κανονικά άδεια. Η εναγομένη, κατόπιν τούτου, ευλόγως και ασκώντας νόμιμο δι-

καίωμα, αρνήθηκε διά των αρμοδίων οργάνων της να δεχθεί της υπηρεσίες της ενάγουσας κατά το χρονικό διάστημα διάρκειας της άδειας της και προς τούτο της επέδωσε αυθημερόν την από 17.8.1994 σχετική εξώδικη δήλωσή της, με την οποία της δήλωνε και εγγράφως τη μη αποδοχή των υπηρεσιών της κατά το παραπάνω διάστημα (βλ. σχετ. την υπ' αριθ. .../17.8.1994 έκθεση επίδοσης του δικαστικού επιμελητή Σ. Ν.). Εξάλλου, η εναγομένη, λόγω της ιδιόζουσας φύσης του ως άνω εργαστηρίου της, ως εργαστηρίου πυρηνικής ιατρικής, που λειτουργούσε βάσει άδειας εκδοθείσας στο όνομα της ενάγουσας, είχε μεριμνήσει για τη σύμφωνα με το νόμο αντικατάστασή της, κατά το χρόνο της απουσίας της, με τη συνάδερφό της πυρηνική ιατρό Μ. Π. (βλ. την από 17.8.1994 σχετική αίτηση της τελευταίας προς το αρμόδιο τμήμα Υγιεινής της Νομαρχίας Τ. και τη με αριθ. πρωτ. ... από 12.8.1994 βεβαίωση του Ιατρικού Συλλόγου Τ. για την ως άνω ειδικότητά της), τα δε αντίθετα υποστηριζόμενα από την ενάγουσα - εφεσίβλητη είναι αβάσιμα και δεν ευσταθούν. Σημειωτέον ότι τα ίδια δέχθηκε και το Τριμελές Εφετείο Λάρισας με την προσκομιζόμενη και επικαλούμενη υπ' αριθ. 228/1997 απόφασή του, που απήλλαξε τα μέλη του ΔΣ της εναγομένης εταιρίας για το αδίκημα της αυτοδικίας, για το οποίο είχαν παραπεμφθεί στο πιο πάνω Δικαστήριο (λόγω της δικηγορικής ιδιότητας του ενός εξ αυτών), κατόπιν σχετικής καταγγελίας της ενάγουσας.

Με βάση τα προεκτεθέντα, είναι πρόδηλο ότι, εν προκειμένω, δεν συντρέχουν οι απαιτούμενες προϋποθέσεις για την καταβολή στην ενάγουσα της κατά 100%

προσαύξησης των αποδοχών αδείας ως αποζημίωσης για μη χορήγηση σε αυτήν της άδειας του έτους 1994, και ιδίως (δεν συντρέχει) το στοιχείο της άρνησης χορήγησης στην ενάγουσα της εν λόγω αδείας από υπαιτιότητα της εναγομένης (εργοδότριας), αφού, όπως προαναφέρθηκε, η τελευταία χορήγησε την άδεια αυτή στην ενάγουσα, η οποία για δικούς της λόγους δεν την πραγματοποίησε. Επομένως, το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο, το οποίο δέχθηκε ως ουσιαστικά βάσιμο το σχετικό αγωγικό κονδύλι, ύψους 755.875 δρχ (ήτοι 2.218,26 Ε) και επιδίκασε τούτο στην ενάγουσα, έσφαλε ως προς την εκτίμηση των αποδείξεων, καθόσον το εν λόγω κονδύλι έπρεπε να απορριφθεί ως ουσιαστικά αβάσιμο.

Κατ' ακολουθίαν τούτων, πρέπει, κατά παραδοχή ως ουσιαστικά βάσιμου του σχετικού 4ου λόγου της υπό κρίση έφεσης, να γίνει δεκτή αυτή ως ουσιαστικά βάσιμη και να εξαφανιστεί η εκκαλούμενη απόφαση, αναφορικά με το κεφάλαιό της που αφορά την κατά 100% προσαύξηση των αποδοχών αδείας ως αποζημίωση για μη χορήγηση στην ενάγουσα της άδειας του έτους 1994, καθώς και ως προς τη συναφή διάταξη της περί δικαστικής δαπάνης. Στη συνέχεια, το Δικαστήριο πρέπει να κρατήσει την υπόθεση, να δικάσει επί της από 20.1.1995 αγωγής ως προς το αντίστοιχο αγωγικό κονδύλι, ύψους 755.875 δρχ (ή 2.218,26 Ε) και να απορριφθεί αυτή (αγωγή) ως προς το εν λόγω αγωγικό κονδύλι ως αβάσιμη κατ' ουσίαν...

606/2009

Πρόεδρος: Ναπολέων Ζούκας
Εισηγήτρια: Μαρία Τζέρμπου

Δικηγόροι: Στ. Τουρβάτσιος, Αντ. Κατσαρέλης - Σοφία Παγώνη, Δημοσθένης Γούλας, Δημ. Κατσαρός - Φεραίος Νάνης, Στεφ. Παντζαρτζίδης

Λόγος έφεσης η αιτίαση ότι δεν διατάχθηκε η αιτηθείσα διαγραφή από τα δικόγραφα του αντιδίκου εξυβριστικών ή ανάρμοστων φράσεων, εφόσον στην έφεση περιέχονται και αιτιάσεις για την ουσία της υπόθεσης. Κρίση του δικαστηρίου ότι, κατά τα διδάγματα της κοινής πείρας, με τις θεωρούμενες ως υβριστικές φράσεις εκφράζονταν κατά τρόπο υπερβολικό ο πόνος από το θάνατο του ανηλίκου τέκνου και την εγκατάλειψή του μετά το ατύχημα, δίχως πρόθεση εξύβρισης.

{...}Τέλος, εφόσον κάθε κατ' αρχήν παράπονο κατά της απόφασης του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου μπορεί να προβληθεί ως λόγος έφεσης ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, ο εκκαλών μπορεί να προβάλει ως λόγο έφεσης την αιτίαση ότι, παρά την προαναφερόμενη διάταξη του άρθρου 206 ΚΠολΔ, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο δεν διέταξε τη διαγραφή από τα δικόγραφα ή τις προτάσεις του αντιδίκου του εξυβριστικών ή ανάρμοστων φράσεων, παρότι τούτο είχε ζητηθεί. Τέτοιος λόγος έφεσης μπορεί να προβληθεί, τουλάχιστον στην περίπτωση που στην έφεση περιέχονται και αιτιάσεις για την ουσία της υπόθεσης, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 193 ΚΠολΔ (βλ. ΕφΑθ 6525/1988 Δ 20. 582, Κ. Μπέη ΠολΔικ άρθρο 206 παρ. 2, Π. Θεοδωρόπουλο ΚΠολΔ 1986 σελ. 174, αντίθ. ΕφΑιγ 10/1972 ΝοΒ 21. 806). Στην προκειμένη περίπτωση, με σχετικό λόγο της έφεσής

του, ο πρώτος εναγόμενος - εκκαλών παραπονείται, διότι το πρωτοβάθμιο δικαστήριο απέρριψε σιγή το αίτημά του να διαγραφούν οι περιεχόμενες στα δικόγραφα ή τις προτάσεις υβριστικές γι' αυτόν φράσεις, «... ότι ο θλιβερός εγκληματίας και απάνθρωπος αυτός οδηγός δεν πόνεσε καθόλου και συμπεριφέρθηκε σαν συγγόνος εκτελεστής ... ο θλιβερός αυτός απάνθρωπος συμπεριφέρθηκε σαν συγγόνος εκτελεστής ... ο απάνθρωπος αυτός». Κατά τη κρίση του δικαστηρίου, από τα διδάγματα της κοινής πείρας και λογικής, με τις φράσεις αυτές οι ενάγοντες εξέφραζαν κατά τρόπο μεν υπερβολικό τον πόνο, που τους προκάλεσε ο θάνατος του ανηλίκου τέκνου τους, ηλικίας 16 ετών, παρασυρόμενο από το αυτοκίνητο του εναγομένου και ο οποίος, καίτοι αντελήφθη την παράσυρση, τον εγκατέλειψε θνήσκοντα, θέλοντας να χαρακτηρίσουν ιδίως την τελευταία πράξη του, που ήταν εντόνως αντικοινωνική και αντίθετη προς την ανθρώπινη φύση. Δεν συντρέχει, λοιπόν, λόγος διαγραφής αυτών. Δεν έσφαλε, συνεπώς, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, που απέρριψε σιγή το αίτημα διαγραφής των παραπάνω φράσεων, και ο λόγος αυτός της έφεσης, αν και παραδεκτός, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος{...}.

607/2009

Πρόεδρος: Ναπολέων Ζούκας
Εισηγήτρια: Μαρία Τζέρμπου
Δικηγόροι: Παύλος Ντόκας, Χρυσούλα Βούζα

Η μεταγραφή της δήλωσης αποδοχής κληρονομίας ανατρέχει στο χρόνο θανάτου του κληρονομούμενου, αφότου θεω-

ρείται ο κληρονόμος κύριος του κληρονομαίου ακινήτου. Μεταγραφή κάθε δημόσιου εγγράφου που αποδεικνύει αποδοχή της κληρονομίας, όπως το πιστοποιητικό του Γραμματέα Πρωτοδικείου περί μη αποποίησης. Νομιμοποίηση κληρονόμου να επιδιώξει μεταγραφή της σιωπηρής αποδοχής της κληρονομίας από συγκληρονόμο για να ασκήσει αγωγή διανομής των κληρονομαίων.

Επί διανομής, επιτρεπτή διαίρεση των διανεμητέων σε ίσα μέρη και των κοινωτών σε ισάριθμες ομάδες μερίδων, έτσι ώστε ο αριθμός των μερών να επιτρέπει στους αποτελούντες κάθε ομάδα να λάβουν ανάλογο αριθμό από αυτά. Η απονομή σε ορισμένους κοινωνούς των ποσοτών τους σε κοινή μερίδα προϋποθέτει αίτηση των ιδίων ή ενός απ' αυτούς.

{...}Από τις διατάξεις των άρθρων 1113, 799 ΑΚ και 478 έως 481 ΚΠολΔ προκύπτει ότι βάση της αγωγής διανομής κοινού πράγματος είναι η συγκυριότητα των διαδίκων στο διανεμητέο πράγμα (ΑΠ 1617/2005, Νόμος). Εξάλλου, η κληρονομική διαδοχή από το νόμο (εξ αδιαθέτου ή νόμιμης μοίρας) ή εκ διαθήκης αποτελεί παράγωγο τρόπο κτήσης κυριότητας για τα ακίνητα της κληρονομίας (ΕφΑθ 722/93 Αρμ 47. 335). Η μεταγραφή της δήλωσης αποδοχής κληρονομίας μπορεί να γίνει και μετά την πρωτόδικη απόφαση (ΑΠ 979/1980 ΝοΒ 29. 320), στη δευτεροβάθμια δίκη, από τον κληρονόμο ή και από τρίτον (ΑΠ 683/76 ΝοΒ 25. 41). Οποτεδήποτε γίνει η μεταγραφή, αυτή ανατρέχει στο χρόνο του θανάτου του κληρονομούμενου, από τον οποίο θεωρείται ο κληρονόμος ως κύριος του ακινήτου της

κληρονομιάς (ΕφΑΘ 11575/86 Δνη 29. 142). Μπορεί να μεταγραφεί οποιοδήποτε δημόσιο έγγραφο, που αποδεικνύει την αποδοχή της κληρονομιάς (ΕφΑΘ 313/84 Δνη 25. 1573). Τέτοιο δημόσιο έγγραφο είναι και το πιστοποιητικό του αρμοδίου Γραμματέα του Πρωτοδικείου για μη αποποίηση της κληρονομιάς (βλ. Ράμμο ΕρμΑΚ αρθρ. 1195 αρ. 5, ΕφΑΘ 10267/78 ΝοΒ 27. 1497), διότι από αυτό προκύπτει η σιωπηρή αποδοχή της κληρονομιάς (βλ. Διατσιδής, Αρμ 38. 248). Ο κληρονόμος νομιμοποιείται να επιδώσει τη μεταγραφή της σιωπηρής αποδοχής της κληρονομιάς από το συγκληρονόμο προς κτήση κυριότητας για να ασκήσει εναντίον του αγωγή διανομής των ακινήτων της κληρονομιάς (ΑΠ 683/76 ΝοΒ 25. 41).

Στην προκειμένη περίπτωση από τις ένορκες καταθέσεις ... αποδείχθηκαν τα ακόλουθα: Το επίδικο ακίνητο, εκτάσεως 1.299,09 τμ, με παλαιά οικία 80 τμ επ' αυτού, βρίσκεται εντός του οικισμού «Κ.» του δημοτικού διαμερίσματος Ν. του δήμου Ν. Α. Κ. και συνορεύει γύρωθεν {...}. Τόσο η περιγραφή του ακινήτου, όσο και η αξία αυτού συνομολογείται από τους εναγομένους, αφού δεν αμφισβητείται ρητά. Η αξία του ως άνω ακινήτου ανέρχεται σε 30.000 Ε, όπως ισχυρίζονται οι ενάγοντες και συνομολογούν οι εναγόμενοι. Το ως άνω ακίνητο ανήκε στην αποκλειστική κυριότητα του Β. Κ., πάππο των εναγόντων από την πατρική γραμμή και πατέρα των εναγομένων, και ο οποίος είχε γίνει κύριος του επιδίκου με τα προσόντα της έκτακτης χρησικτησίας. Μετά το θάνατο του Β. Κ. το έτος 1975, το εν λόγω ακίνητο περιήλθε στα τέσσερα τέκνα του Κ. Κ. (πατέρα των εναγόντων), Α. Κ., Μ. Κ. συζ. Κ. Ρ. και Α.

Κ. σε ποσοστό 36/192 εξ αδιαιρέτου στον καθένα, και στη σύζυγο του Κ'. σε ποσοστό 48/192 εξ αδιαιρέτου. Μετά το θάνατο της Α. Κ. το έτος 1982, το κληρονομικό της μερίδιο στο ανωτέρω ακίνητο περιήλθε στα τρία αδέρφια της και στη μητέρα της, κατά το λόγο της κληρονομικής μερίδα εκάστου, ήτοι κατά τα 9/192 στον καθένα, και μετά το θάνατο της μητέρας τους Κ', που συνέβη το έτος 1992, το κληρονομικό της μερίδιο περιήλθε στα τρία τέκνα της Α., Κ. και Μ. κατά ποσοστό 19/192 εξ αδιαιρέτου στον καθένα. Έτσι, καθένας από τους ανωτέρω έλαβε ποσοστό 64/192 (ή 1/3) εξ αδιαιρέτου επί του υπό διανομή ακινήτου. Στη συνέχεια, ο πρώτος εναγόμενος Α. Κ. προέβη σε δήλωση αποδοχής των ανωτέρω κληρονομικών μεριδίων με τη με αριθμό .../19.4.2004 πράξη της συμβολαιογράφου Π. Π., που μεταγράφηκε νόμιμα στα βιβλία μεταγραφών του Υποθηκοφυλακείου Ν. στον τόμο ... και με αριθμό Στη συνέχεια, η δεύτερη εναγομένη Μ. Κ. προέβη σε αποδοχή κληρονομιάς για τα ανωτέρω κληρονομικά μερίδιά της, ποσοστού 64/192 εξ αδιαιρέτου (36/192 από τον πατέρα της, 19/192 μητέρα της και 19/192 αδελφή της) με τη με αριθμό .../2007 πράξη της συμβολαιογράφου Α. Λ. - Κ., που μεταγράφηκε νόμιμα στα βιβλία μεταγραφών του Υποθηκοφυλακείου Ν. στον τόμο ... και με αριθμό Ενώ ο δικαιοπάροχος των εναγόντων προέβη σε αποδοχή κληρονομιάς για τα ανωτέρω κληρονομικά του μερίδια (36/192 από τον πατέρα του, 19/192 μητέρα του και 19/192 αδελφή του) και συνολικά σε ποσοστό 64/192 εξ αδιαιρέτου με τη με αριθμό .../15.2.2008 πράξη της συμβολαιο-

γράφου Α. Λ.-Κ. που μεταγράφηκε νόμιμα στον τόμο ... με αριθμούς .../7.3.2008 στα βιβλία του Υποθηκοφυλακείου Ν.. Σύμφωνα, λοιπόν, με τα αναφερόμενα στην ως άνω μείζονα σκέψη, τόσο ο Κ. Κ., όσο και η Μ. Κ. κατέστησαν συγκύριοι του ακινήτου κληρονομιάς κατά τα προαναφερόμενα ποσοστά τους από το χρόνο θανάτου των κληρονομούμενων, δεδομένου ότι η γενομένη εκ των υστέρων μεταγραφή της αποδοχής κληρονομιάς ανατρέχει στο χρόνο θανάτου εκάστου των κληρονομούμενων. Εξάλλου, τη συγκυριότητα του δικαιοπαρόχου των εναγόντων κατά ποσοστό 1/3 εξ αδιαιρέτου επί του επίδικου ακινήτου τη συνομολογούν οι εναγόμενοι με τις προτάσεις τους στο πρωτοβάθμιο δικαστήριο. Περαιτέρω, ο δικαιοπάροχος των εναγόντων με τις με αριθμούς .../2000 και .../2000 πράξεις γονικής παροχής της συμβολαιογράφου Α.-Λ. Κ., που μεταγράφηκαν νόμιμα, όπως αυτές διορθώθηκαν με τα υπ' αριθμ. .../15.2.2008 και .../15.2.2008 συμβόλαια της αυτής ως άνω συμβολαιογράφου, νομίμως μετάγεγραμμένα, μεταβίβασε στους ενάγοντες την κυριότητα, νομή και κατοχή του επί του 1/3 εξ αδιαιρέτου του επίδικου ακινήτου και, έτσι, οι ενάγοντες έγιναν συγκύριοι, κατά ποσοστό 1/6 έκαστος εξ αδιαιρέτου του ακινήτου αυτού. Συνεπώς, κατά το χρόνο άσκησης της κρινόμενης αγωγής οι ενάγοντες ήταν συγκύριοι του επίδικου οικοπέδου και νομιμοποιούνταν να ασκήσουν αυτήν. Το πρωτοβάθμιο δικαστήριο, με την εκκαλουμένη απόφαση του, που δέχθηκε ότι οι ενάγοντες δεν νομιμοποιούνται να ασκήσουν την υπό κρίση αγωγή και απέρριψε αυτήν ως ουσιαστικά αβάσιμη, έσφαλε. Επομένως, ο μοναδικός

σχετικός λόγος έφεσης πρέπει να γίνει δεκτός, να εξαφανιστεί η εκκαλουμένη απόφαση και, αφού διακρατηθεί η υπόθεση, να δικασθεί η αγωγή στην ουσία της.

Κατ' άρθρα ΚΠολΔ 480 παρ. 1, το δικαστήριο αποφασίζει την αυτούσια διανομή, αν είναι δυνατή η διαίρεση του διανεμητέου σε μέρη ανάλογα προς τις μερίδες των κοινωνιών, δίχως να μειώνεται η αξία του, παρ. 3. Αν ορισμένοι κοινωνοί ζήτησαν να λάβουν κοινή μερίδα, η μερίδα αυτή λογίζεται ως ενιαία. Στο μέρος που περιέρχεται σ' αυτούς με την αυτούσια διανομή, συνιστάται κοινωνία κατά το λόγον των μερίδων τους, 480 Α' παρ. 1. Κάθε συγκύριος οικοπέδου, στο οποίο υπάρχει οικοδομή ή χωριστές οικοδομές, έχει δικαίωμα να ζητήσει την αυτούσια διανομή του οικοπέδου με σύσταση χωριστής ιδιοκτησίας κατ' ορόφους ή μέρη ορόφων ή με σύσταση χωριστής ιδιοκτησίας σε διακεκριμένα μέρη του ενιαίου οικοπέδου, παρ. 3. Η παράγραφος 3 του προηγούμενου άρθρου εφαρμόζεται αναλόγως και στην περίπτωση της διανομής με σύσταση χωριστών ιδιοκτησιών. Με την παρ. 3 των υπ' όψη διατάξεων, όπως ισχύουν, κατ' εξαίρεση του κανόνος της παρ. 1 του άρθρου 480, σε περίπτωση δυνατότητας αυτούσιας διανομής, επιτρέπεται η διανομή με τη διαίρεση των διανεμητέων σε ίσα μέρη και των κοινωνιών σε ισάριθμες ομάδες μερίδων, ούτως ώστε ο αριθμός των μερών να επιτρέπει στους αποτελούντες κάθε ομάδα να λάβουν ανάλογο αριθμό απ' αυτά, υπό την προϋπόθεση της αδυναμίας ή του ασύμφορου διαιρέσεως των διανεμητέων σε ίσα μέρη, κατά την παρ. 1 (ΑΠ 889/1985 ΝοΒ 34. 841, ΕφΑθ 6168/1990 Δνη 33. 584, ΕφΑθ

10390/1989 Δνη 33. 576). Η απονομή σε ορισμένους κοινωνούς των ποσοστών τους σε μία κοινή μερίδα προϋποθέτει αίτηση των ιδίων ή ενός απ' αυτούς (αποφάσεις όπου ανωτ.) και όχι των αντιδίκων τους και εφόσον δεν αντιλέγουν οι λοιποί, και το δικαστήριο προκρίνει, κατά διακριτικήν αυτού ευχέρεια, αυτόν τον τρόπο διανομής από την πώληση με πλειστηριασμό του κοινού, προς λύση της κοινωνίας και διανομή του πλειστηριάσματος στους κοινωνούς, (ενώ το αίτημα απονομής των ποσοστών που αναλογούν στους αιτούντες κοινωνούς σε μία κοινή μερίδα, η οποία θεωρείται ενιαία, αποτελεί μέσον άμυνας των αιτούντων κοινωνών, γιατί αποσκοπεί στον περιορισμό των επιβλαβών γι' αυτούς συνεπειών της αγωγής διανομής και υπόκειται συνεπώς στους περιορισμούς του άρθρου 269 ΚΠολΔ, όσον αφορά στο χρόνο της παραδεκτής προβολής του (ΑΠ 889/1985 όπου ανωτ., ΕφΑθ 6743/2003, Νόμος).

Περαιτέρω, από το συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 254, 522, 524 παρ. 1, 532, 533, και 535 παρ. 1 ΚΠολΔ προκύπτει ότι το δευτεροβάθμιο δικαστήριο δεν εμποδίζεται, όταν κατά την κρίση του για την έρευνα της βασιμότητας του λόγου της εφέσεως και την καλλίτερη διά-

γνωση της διαφοράς θεωρεί αναγκαίο, να διατάξει νέες ή συμπληρωματικές αποδείξεις με τα αποδεικτικά μέσα του άρθρου 339 ΚΠολΔ, μεταξύ των οποίων και η πραγματογνωμοσύνη. Μετά τη συνεκτίμηση των νέων αυτών αποδείξεων και εκείνων που ήδη εκτίμησε η προσβαλλόμενη απόφαση, θα κριθεί αν έσφαλε ή όχι και, στη συνέχεια, θα εξαφανισθεί ή όχι, αντιστοίχως (ολΑΠ 1285/1982 Δ 14. 569).

Στην προκειμένη περίπτωση, ενόψει του ότι οι εναγόμενοι με τις προτάσεις τους ισχυρίστηκαν ότι είναι δυνατή και συμφέρουσα η αυτούσια διανομή του κοινού σε μερίδες ανάλογες με τα ιδανικά μερίδια τους ή καθ ομάδας (1/3 οι ενάγοντες και 2/3 οι εναγόμενοι), ζήτησαν να γίνει διανομή με σύσταση κάθετης ιδιοκτησίας, άλλως να επιδικασθεί σ' αυτούς κοινή μερίδα και να ακολουθήσει η απονέμηση και επειδή για την απόδειξη του ζητήματος κατά πόσο η αυτούσια διανομή είναι δυνατή ή αδύνατη, συμφέρουσα ή ασύμφορη, απαιτούνται ειδικές γνώσεις εμπιστήμης, το δικαστήριο κρίνει αναγκαίο να διατάξει νέες συμπληρωματικές αποδείξεις και ειδικότερα τη διενέργεια πραγματογνωμοσύνης, όπως ορίζεται στο διατακτικό.

ΠΟΛΥΜΕΛΟΥΣ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ ΛΑΡΙΣΑΣ

308/2009

Πρόεδρος: Σπυρίδων Μελάς

Εισηγήτρια: Φωτεινή Καρανικόλα

Δικηγόροι: Μιχ. Παπαγεωργίου, Ελένη Α-
ξιούγλου - Ιωαν. Νάρης - Δημ. Χατζής

Αυτοδίκαιη άρση ασφ. μέτρου, αν ο αιτών δεν ασκήσει εντός 30 μερών από την έκδοση της απόφασης που διατάσσει το ασφ. μέτρο αγωγή για την κύρια υπόθεση. Επί ασφ. μέτρων νομής, ο αιτών οφείλει να καταθέσει και επιδώσει σε 30 μέρες τακτική αγωγή νομής, καταψηφιστική ή αναγνωριστική και όχι διεκδικητική ή αρνητική, που αφορούν άλλη έννομη σχέση.

Επί αυτοδίκαιης άρσης του ασφ. μέτρου, δεν χρειάζεται ο ηττηθείς διάδικος να προβεί σε οποιαδήποτε ενέργεια, τυχόν δε ασκηθείσα έφεσή του απορρίπτεται ως απαράδεκτη, ελλείψει εννόμου συμφέροντος.

{...} Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 693 ΚΠολΔ, όπως αυτό τροποποιήθηκε με το άρθρο 4ε του ν. 3388/2005, «αν το ασφαλιστικό μέτρο έχει διαταχθεί πριν από την άσκηση της αγωγής για την κύρια υπόθεση, ο αιτών οφείλει μέσα σε τριάντα ημέρες από την έκδοση της απόφασης, η οποία διατάσσει το ασφαλιστικό μέτρο, να ασκήσει αγωγή για την κύρια υπόθεση, εκτός αν το δικαστήριο όρισε κατά την κρίση του μεγαλύτερη προθεσμία για την άσκηση της αγωγής. Αν παρέλθει άπρακτη η προθεσμία της παραγράφου 1, αίρεται αυτοδικαίως το ασφαλιστικό μέτρο, εκτός αν ο αιτών μέσα στην προθε-

σμία αυτή πέτυχε την έκδοση διαταγής πληρωμής». Επομένως, σύμφωνα και με τα προεκτεθέντα, στην περίπτωση αίτησης περί λήψης ασφαλιστικών μέτρων νομής, η οποία έγινε δεκτή, ο αιτών οφείλει να ασκήσει και να επιδώσει εντός της προθεσμίας του ενός μηνός την τακτική αγωγή περί νομής, καταψηφιστική ή αναγνωριστική, χωρίς να θεωρείται ότι πληροί τους όρους του ανωτέρω άρθρου 693 ΚΠολΔ τυχόν άσκηση της διεκδικητικής ή της αρνητικής αγωγής, οι οποίες αμφοτέρωθεν αφορούν άλλη έννομη σχέση, αυτή της κυριότητας. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 516 ΚΠολΔ, απαραίτητη προϋπόθεση του παραδεκτού του ενδίκου μέσου της έφεσης, που ερευνάται και αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, είναι το έννομο συμφέρον του ασκήσαντος το ένδικο μέσο διαδίκου. Τέτοιο έννομο συμφέρον προς άσκηση έφεσης δεν συντρέχει, όμως, στην περίπτωση που δεν τηρήθηκαν οι όροι του άρθρου 693 ΚΠολΔ, διότι, στην περίπτωση αυτή, το ασφαλιστικό μέτρο αίρεται αυτοδικαίως, χωρίς να χρειάζεται ο ηττηθείς διάδικος να προβεί σε οποιαδήποτε άλλη ενέργεια, αφού οι συνέπειες αυτές επέρχονται αυτομάτως, χωρίς την έκδοση αντίστοιχης δικαστικής αποφάσεως (βλ. ΟλαΠ 497/1978 ΕΕΝ 45. 692, ΠΠρθες 2679/2008 αδημ., ΠΠρΑμφ 32/2006, Δ 2007. 205).

Στην προκείμενη περίπτωση, με την από 23.3.2009 και με αριθμό εκθ. κατάθ. 74/2009 αίτησή της ενώπιον του Ειρηνοδικείου Λάρισας, η αιτούσα και ήδη εφεσίβλητη, ιστορώντας ότι είναι νομέας και κάτοχος του περιγραφόμενου αναλυτικά

στην αίτηση τμήματος οικοπέδου, που βρίσκεται στην πόλη της Λ. και επικαλούμενη επικείμενο κίνδυνο και επείγουσα περίπτωση, ζητούσε τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων νομής εις βάρος των καθ' ων η αίτηση και ήδη εκκαλούντων και, ειδικότερα, ζητούσε να αναγνωριστεί προσωρινά νομέας του επιδικου εδαφικού τμήματος και να υποχρεωθούν οι καθ' ων να άρουν τη διατάραξη αυτή της νομής της, διά της απομακρύνσεως των εναποτεθέντων σε αυτό αντικειμένων, και να παραλείπουν στο μέλλον κάθε διατάραξη της νομής της επ' αυτού, με την απειλή των νομίμων κατ' άρθρο 947 ΚΠολΔ ποινών. Επί της αιτήσεως αυτής εκδόθηκε η με αριθμό 118/2009 οριστική απόφαση του Ειρηνοδικείου Λάρισας, η οποία έκανε δεκτή την αίτηση της εφεσίβλητης, αναγνωρίζοντας αυτή προσωρινά νομέα του επιδικου τμήματος και υποχρεώνοντας τους καθ' ων - εκκαλούντες να παύσουν κάθε διατάραξη της νομής της επ' αυτού και να παραλείπουν κάθε διατάραξη στο μέλλον, με την απειλή προσωπικής κράτησης και χρηματικής ποινής. Κατά της απόφασης αυτής παραπονούνται οι εκκαλούντες με την υπό κρίση έφεση και τους πρόσθετους λόγους αυτής και ζητούν την εξαφά-

νιση της προσβαλλόμενης απόφασης και την απόρριψη της αίτησης.

Ωστόσο, όπως προκύπτει από την επισκόπηση της δικογραφίας και οι ίδιοι οι εκκαλούντες ισχυρίζονται με τις προτάσεις τους, η εφεσίβλητη - αιτούσα, καίτοι παρήλθε στις 30.7.2009 η προθεσμία των τριάντα ημερών του άρθρου 693 ΚΠολΔ από της εκδόσεως της εκκαλουμένης απόφασης (30.6.2009), δεν προέβη στην άσκηση τακτικής αγωγής περί νομής. Επομένως, σύμφωνα και με όσα εκτέθηκαν αναλυτικά στην ανωτέρω μείζονα σκέψη, εφόσον η αιτούσα δεν συμμορφώθηκε με τις επιταγές του άρθρου 693 ΚΠολΔ, η υπ' αριθμ. 118/2009 απόφαση του Ειρηνοδικείου Λάρισας έχει ήδη αρθεί αυτοδικαίως. Ενόψει των ανωτέρω, οι εκκαλούντες δεν βλάπτονται από την παραπάνω εκκαλουμένη απόφαση των ασφαλιστικών μέτρων, αφού αυτή έχει αρθεί πλέον αυτοδικαίως και δεν δημιουργεί δεδικασμένο μεταξύ των διαδίκων.

Κατόπιν αυτού, η κρινόμενη έφεση των εκκαλούντων και οι πρόσθετοι λόγοι αυτής κατά της ανωτέρω απόφασης είναι απορριπτέα ως απαράδεκτα, ελλείψει εννόμου συμφέροντος...

ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΕΙΟΥ ΛΑΡΙΣΑΣ

**2326/09 (Δ/γή πλήρωμης)
Ειρηνοδίκης: Μπέλλα Καραμίχου
Δικηγόρος: Βασ. Μάλαμας**

Άκυρη η μεταξύ εντολέα και δικηγόρου συμφωνία για λήψη αμοιβής κατώτερης των ελαχίστων νομίμων ορίων, ενώ επί έλλειψης συμφωνίας ισχύουν τα ελάχιστα όρια του Κώδικα Δικηγόρων.

Αμοιβή σε ποσοστό 1,5% της αξίας του αντικειμένου της δικαιοπραξίας στο δικηγόρο, που προέβη σε έλεγχο τίτλων ακινήτου και παρείχε γνώμη για την ιδιοκτησιακή του κατάσταση, η δε δικαιοπραξία καταρτίσθηκε ακολούθως με βάση ιδιωτικό έγγραφο που συνέταξε ή με δημόσιο έγγραφο του οποίου το σχέδιο συντάχθηκε από αυτόν κατά τα ουσιώδη μέρη.

Αμοιβή δικηγόρου 1% επί του αντικειμένου για την έκδοση δ/γής πληρωμής.

Ο δικηγόρος για την υπεράσπιση των ιδίων αυτού υποθέσεων δικαιούται από τον αντίδικο αμοιβή, σαν να ήταν πληρεξούσιος δικηγόρος σε ξένη υπόθεση.

Έκδοση δ/γής πληρωμής για είσπραξη δικηγορικής αμοιβής που αφορά στα κατώτατα όριά της.

{...} Έχοντας υπόψη την από 27.10.09 αίτηση του Β. Μ. του Σ., Δικηγόρου Λαρίσης, Δ. ... κατά της Λ. Π. του Π., κατοίκου Θ., που κατατέθηκε αυτοπροσώπως από τον αιτούντα Δικηγόρο Β. Μ. με τη με αριθμό 2326/09 έκθεση κατάθεσης και ζητά την έκδοση διαταγής πληρωμής, σύμφωνα με τα αναφερόμενα σ' αυτήν έγγραφα και, συγκεκριμένα, την από 7.3.2007 (υπ. αρ. καταθ. Ειρηνοδικείου Τιρνάβου 6/07) αίτη-

ση επικύρωσης ανωμάλου δικαιοπραξίας, διανομής και συστάσεως δουλείας επί ενός αγρού (με αριθμό τεμαχίου 277 της Β' Κατηγορίας, έκτασης 40.356 τμ, που βρίσκεται στη θέση «Β. - Δ. Δ.» της κτηματικής περιφέρειας του χωριού Δ. Τ.), που συνέταξε και κατέθεσε για λογαριασμό και κατόπιν εντολής της καθ' ης και των τότε συνιδιοκτητών του αγρού Ν. και Α. Γ., επί της οποίας εξεδόθη η υπ' αρ. 15/07 απόφαση (Εκουσίας Δικαιοδοσίας) του Ειρηνοδικείου Τιρνάβου με την οποία: Ι) διατάχθηκε η διανομή του αγρού μεταξύ της καθ' ης και των άνω συνιδιοκτητών του σε 3 διαιρετά τεμάχια και έτσι αυτή έλαβε το αυτοτελές και διαιρετό τεμάχιο Ε3 του ως άνω αγρού, όπως αναφέρεται στην άνω απόφαση με τα στοιχεία Α-Β-Κ-Λ-Θ-Ι-Α, εμβαδού 19.656 τμ, μετά της εντός αυτού αποθήκης εμβαδού 147 τμ και μιας γεφυροπλάστιγγας ζυγίσεως 70 τόνων, το οποίο (διαιρετό τεμάχιο) συνορεύει βόρεια σε πλευρά μήκους 93,10 μ. με την εθνική οδό Λ. - Κ., νότια σε πλευρά μήκους 140,51 μ. με το 278 αγροτεμάχιο, ανατολικά σε πλευρά μήκους 198,29 μ. με αγρό ιδιοκτησίας Σ. Δ., και δυτικά σε τεθλασμένη πλευρά συνολικού μήκους 178,80 μ. με το διαιρετό τεμάχιο του ίδιου ως άνω αγρού υπό στοιχείων Β-Γ-Μ-Η-Θ-Λ-Κ-Β, που περιήλθε στους Ν. Γ. και Α. Γ., σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 15 παρ. 1, 2 και 5 του ν.δ. 3958/1959, όπως τροποποιήθηκε και ΙΙ) συστάθηκε δουλεία διόδου υπέρ του άνω διαιρετού τεμαχίου με στοιχεία Ε3 της αντιδίκου από τη δίοδο με τα στοιχεία Ε-Ζ-Η-Θ-Λ-Μ-Ε πλάτους 6 μ. κατά μήκος 147,39 μ. (ήτοι 884,34 τμ) της νότιας

πλευράς των τεμαχίων Ε1 και Ε2 των λοιπών συνιδιοκτητών, εις βάρος των οποίων συνεστήθη η δίοδος.

Εν συνεχεία, με την από 13.1.2009 αίτηση προς το Υποθ/κείο Τιρνάβου, που συνέταξε και κατέθεσε ο αιτών, διεγράφησαν τα βάρη του άνω ακινήτου της καθ' ης, και δη μια προσημείωση υποθήκης υπέρ της Τραπεζής Μ. - Θ., ποσού 50.000.000 δρχ, εγγραφείσα δυνάμει της υπ' αρ. 6675/98 απόφασης του ΜονΠρΑθηνών στον τ. ... και αρ. ... των βιβλίων υποθηκών του Υποθ/κείου Τυρνάβου και μία κατάσχεση υπέρ της Τραπεζής Π., εγγραφείσα στον τ. ... και αρ. ... των βιβλίων κατασχεσεων του ιδίου Υποθ/κείου. Τέλος, με το υπ' αρ. .../5.3.2009 πωλητήριο συμβόλαιο της Συμ/φου Λαρίσης Φ. Ζ., που μεταγράφηκε στα βιβλία Μεταγραφών του Υποθ/κείου Τυρνάβου στον τόμο ... με αριθμό ..., στο οποίο παρέστη ο αιτών ως δικηγόρος για λογαριασμό της καθ' ης - πωλήτριας, και το οποίο, κατόπιν εντολής της δοθείσης 10 μέρες προ της υπογραφής του, συνετάχθη βάσει σχεδίου του αιτούντος, που παρέδωσε στην άνω Συμ/φο, όπως προκύπτει από την από 14.5.2009 βεβαίωσή της, η καθ' ης επώλησε το άνω ακίνητό της έναντι εισπραχθέντος τιμήματος 550.000 Ε στο Συνεταιρισμό Φ. Λ., αλλά δεν κατέβαλε τίποτα ως αμοιβή στον αιτούντα, παρά την υποχρέωσή της να του καταβάλει τη νόμιμη αμοιβή, σύμφωνα με τον Κώδικα Δικηγόρων.

Επειδή κατά το άρθρο 92§1 του Κώδικα περί Δικηγόρων (ν.δ. 3026/1954) «τα της αμοιβής του δικηγόρου κανονίζονται κατά συμφωνία μετά του εντολέως αυτού ... εν ουδεμία όμως περιπτώσει επιτρέπεται η αμοιβή να υπολείπεται των εν άρθρω

98 και επόμενα ελαχίστων ορίων». Σύμφωνα να δε με το εδ. β' της τελευταίας αυτής διατάξεως «πάσα συμφωνία περί λήψεως μικροτέρας αμοιβής είναι άκυρος ανεξαρτήτως χρόνου συνάψεώς της». Από τις διατάξεις αυτές, οι οποίες αποσκοπούν όχι μόνο στην προστασία του ιδιωτικού συμφέροντος του δικηγόρου ως εργαζομένου, αλλά και στην κατοχύρωση του κύρους του δικηγορικού λειτουργήματος ως θεράποντος του δημοσίου συμφέροντος, συνάγεται ότι η μεταξύ εντολέα και δικηγόρου συμφωνία για τη λήψη αμοιβής κατώτερης των ελαχίστων ορίων των καθορισμένων στα άρθρα 98 επ. του Κώδ. Δικηγόρων, ανεξαρτήτως του χρόνου συνάψεώς της (πριν ή μετά την εκτέλεση της συμφωνημένης εργασίας) και της μορφής υπό την οποία συνάπτεται (αφέσεως χρέους του άρθρου 454 ΑΚ ή άλλης συμφωνίας), είναι άκυρη και θεωρείται ως μη γενομένη, κατά τα άρθρα 174, 180 ΑΚ, ενώ σε περίπτωση έλλειψης συμφωνίας περί αμοιβής ισχύουν τα άνω ελάχιστα όρια (ΑΠ 229/06 ΝοΒ 54. 893, ΑΠ 415/04 ΝοΒ 53. 674, ΑΠ 381/01 Δνη 43. 117). Επίσης, από τις διατάξεις των άρθρων 160 και 161 του ιδίου Κώδικα Δικηγόρων προκύπτει ότι αμοιβή σε ποσοστό ενάμιση τοις εκατό της αξίας του αντικειμένου της δικαιοπραξίας οφείλεται στο δικηγόρο, όταν του δόθηκε η εντολή να ελέγξει τους τίτλους του ακινήτου και να παράσχει, μετά από το γενόμενο έλεγχο, υπεύθυνη γνώμη περί του δικαιώματος ιδιοκτησίας επ' αυτού, προς το σκοπό να προβεί ο εντολέας στην κατάρτιση δικαιοπραξίας, η οποία να έχει ως αντικείμενο τη διάθεση του ακινήτου, και συγκεκριμένα όταν η δικαιοπραξία, στην οποία απέβλεπαν οι ενδιαφερόμενοι, καταρτίσθηκε με βάση

την έρευνα και την υπεύθυνη γνώμη του δικηγόρου περί του ιδιοκτησιακού καθεστώτος με το ιδιωτικό έγγραφο που συνέταξε, είτε με δημόσιο έγγραφο, του οποίου το σχέδιο συντάχθηκε από αυτόν κατά τα ουσιαστικά μέρη (ΑΠ 1855/08, ΑΠ 1294/06, ΑΠ 1681/06).

Αυτό συνέβη εν προκειμένω, που η δικαιοπραξία πώλησης του ακινήτου της καθ' ης έλαβε χώρα κατόπιν α) της δικαστικής διανομής του αγρού μεταξύ της καθ' ης και των συνιδιοκτητών του, με νομική συμπάρσταση του αιτούντα, β) ελέγχου και προσκομίσεως από τον αιτούντα στη Συμ/φο Φ. Ζ. των τίτλων του ακινήτου (υπ' αρ. .../14.5.04 περίληψης κατακυρωτικής έκθεσης Συμ/φου Τιρνάβου Π. Τ. - Τ., που μεταγράφηκε στα βιβλία Μεταγραφών του Υποθ/κείου Τιρνάβου στον τόμο ... με αριθμό ..., δυνάμει της οποίας είχε περιέλθει στη συγκυριότητα της καθ' ης ο πωληθείς αγρός, όπως αναφέρεται στην 5η σελ. τελευταία σειρά του άνω υπ' αρ. .../5.3.09 πωλητηρίου συμβολαίου), γ) εξάλειψης των βαρών του ακινήτου, κατόπιν της άνω από 13.1.09 αιτήσεως του αιτούντα, δ) παροχής από αυτόν υπεύθυνης θετικής γνώμης περί της δυνατότητας πωλήσεώς του, όπως αποδεικνύεται και από το από 24.2.09 φαξ της καθ' ης, με εντολή της όπως αυτός προβεί στις τελικές ενέργειες καταρτίσεως του συμβολαίου και ε) του σχεδίου συμβολαίου υπ' αρ. .../5.3.09 της Συμ/φου Φ. Ζ., που συνέταξε κατά τα ουσιαστικά μέρη του κατόπιν της άνω έρευνας ως προς το ιδιοκτησιακό και νομικό καθεστώς του, τη δυνατότητα μεταβίβασής του και το διακανονισμό του τιμήματος, ως προκύπτει από την από 14.5.09 βεβαίωση της άνω

Συμ/φου, σκοπός άλλωστε (πώληση), για τον οποίον είχε λάβει χώρα η προτέρα διανομή και εξάλειψη βαρών του.

Κατά συνέπεια, η μη καταβληθείσα ελάχιστη αμοιβή του για την παροχή θετικής υπεύθυνης γνώμης του περί της δυνατότητας μεταβιβάσεώς του και την πώλησή του, βάσει του σχεδίου δημοσίου εγγράφου που συνέταξε, ανέρχεται σε $550.000 \times 1,5\% = 8.250 \text{ E}$, κατ' άρθρα 160 και 161 Κώδικα Δικηγόρων, πλέον 1% εκ της εκδόσεως της παρούσης διαταγής πληρωμής κατά τις Κωδ. Δικ. 100 και 174, κατά τις οποίες ο δικηγόρος για την υπεράσπιση των ιδίων αυτού υποθέσεων δικαιούται να ζητήσει παρά του αντιδίκου του αμοιβή για τις εργασίες του, σαν να ήταν πληρεξούσιος δικηγόρος σε ξένη υπόθεση (ΑΠ 1031/08), ήτοι 82,5 E και εν συνόλω 8.332,50 E, αφού η είσπραξη της δικηγορικής αμοιβής (ιδίως όσον αφορά τα κατώτατα όριά της) είναι δυνατή και δι' εκδόσεως διαταγής πληρωμής (ΑΠ 2073/2007).

Η κρινόμενη αίτηση, έχουσα σκοπό την έκδοση διαταγής πληρωμής βάσει των επικαλούμενων εγγράφων, είναι νόμιμη, στηριζόμενη στα άρθρα 623 και επομ. του ΚΠολΔ και στα άρθρα 92, 100, 160, 161 και 178 ν.δ. 3026/54 (Κώδικα Δικηγόρων) και πρέπει να γίνει δεκτή, αφού μόνο οι εργατικές διαφορές απαλλάσσονται της καταβολής δικαστικού ενσήμου μέχρι του ποσού αρμοδιότητας του Ειρηνοδικείου (άρθρο 6 παρ. 17 ν. 2479/97 και 71 ΕισΝΚΠολΔ), ήτοι 12.000 E, και αποδεικνύεται η ουσιαστική βασιμότητά της από τα νόμιμα προσκομιζόμενα και συντεταγμένα άνω έγγραφα, και καταβλήθηκαν το τέλος έκδοσης της παρούσης...

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΕΦΕΤΕΙΟΥ ΛΑΡΙΣΑΣ

212/2009

Πρόεδρος: Κωνσταντινιά Μαργαρίτη
(Εισηγήτρια)

Δικηγόροι: Θεοφάνια Λυμτσιούλη, Μάριος Κουτσογεώργος

Η ανάκληση διοικ. πράξης σε χρόνο μικρότερο της 5ετίας από την έκδοση θεωρείται ότι γίνεται εντός εύλογου χρόνου, αδιαφόρως αν έχει δημιουργηθεί δικαίωμα υπέρ του διοικουμένου. Κρίση από το Δικαστήριο αν η πάροδος χρόνου μεγαλύτερου της 5ετίας υπερβαίνει τον εύλογο χρόνο.

Ανάκληση παράνομης οικοδομικής άδειας με ειδική αιτιολογία. Μη ανάκληση μετά πάροδο ευλόγου χρόνου, εάν έχει δημιουργηθεί υπέρ του διοικουμένου πραγματική κατάσταση δεκτική έννομης προστασίας, εκτός αν συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος ή η έκδοσή της προκλήθηκε από δόλια ενέργεια του διοικουμένου. Δεν αρκεί για ανάκληση άδειας μετά πάροδο ευλόγου χρόνου η πριν την έκδοσή της παράλειψη της πολεοδομίας να ερευνήσει τη δυνατότητα τακτοποίησης όμορων ακινήτων. Η έλλειψη κυριότητας του δικαιούχου της άδειας δεν συνιστά λόγο δημοσίου συμφέροντος δικαιολογούντα ανάκληση μετά πάροδο μακρού χρόνου.

Η ανάκληση οικοδομικής άδειας λόγω αναληθών στοιχείων που υπέβαλε ο αιτών για την έκδοσή της ανάγεται σε υποκειμενική συμπεριφορά, που επιτρέπει την ανάκληση μετά πάροδο ετών, διό και α-

παιτείται προηγούμενη κλήση σε ακρόαση.

{...} Επειδή το άρθρο μόνο παρ. 1 του α.ν. 261/1968 «περί χρόνου ανακλήσεως παρανόμων διοικητικών πράξεων» (ΦΕΚ Α 12) ορίζει ότι η ανάκληση διοικητικής πράξεως σε χρόνο μικρότερο της πενταετίας από την έκδοσή της θεωρείται ότι γίνεται εντός εύλογου χρόνου. Εξάλλου, στο άρθρο 21 του ν. 2690/1999 «Περί κυρώσεως του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις» (45 Α') ορίζεται ότι: 1. Αρμόδιο για την ανάκληση ατομικής διοικητικής πράξης όργανο είναι εκείνο που την εξέδωσε ή που είναι αρμόδιο για την έκδοσή της. 2. Για την ανάκληση δεν είναι απαραίτητο να τηρείται η διαδικασία που προβλέπεται για την έκδοση της πράξης, εκτός αν ανακαλείται πράξη νόμιμη ή πράξη παράνομη ύστερα από εκτίμηση πραγματικών περιστατικών. Τέλος, κατά γενική αρχή του διοικητικού δικαίου, η Διοίκηση μπορεί για λόγους νομιμότητας να ανακαλέσει διοικητική πράξη εντός εύλογου χρόνου από την έκδοσή της, έστω και αν έχει δημιουργηθεί δικαίωμα υπέρ του διοικουμένου, ο εύλογος δε χρόνος δεν μπορεί να είναι μικρότερος της πενταετίας (ΣτΕ 3033/99, 2815/90). Αν η πάροδος χρόνου μεγαλύτερου της πενταετίας υπερβαίνει τον εύλογο για την ανάκληση χρόνο, είναι ζήτημα που κρίνεται από το Δικαστήριο κατά περίπτωση, βάσει των γενικών αρχών που διέπουν την ανάκληση των διοικητικών πράξεων (ΣτΕ

1013/2001). Περαιτέρω, σύμφωνα με τις γενικές αρχές που διέπουν την ανάκληση διοικητικών πράξεων, αποκλείεται η ανάκληση χορηγηθείσας οικοδομικής άδειας ή η διακοπή οικοδομικών εργασιών, εκτός αν διαπιστωθεί ότι η άδεια ήταν παράνομη ή αν συντρέχει άλλος λόγος, που προβλέπεται ειδικώς από το νόμο. Η σχετική πράξη πρέπει να είναι ειδικώς αιτιολογημένη, η Διοίκηση, δηλαδή, πρέπει να προσδιορίζει κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο τη νομική πλημμέλεια, που αποδίδει στην οικοδομική άδεια (ΣτΕ 1013/2001, 989, 2010, 2389/2000, 3325/99). Δεν επιτρέπεται η ανάκληση οικοδομικής άδειας, έστω και αν είναι παράνομη, μετά την πάροδο ευλόγου, ενόψει των συγκεκριμένων περιστάσεων, χρόνου από την έκδοσή της, εάν έχει δημιουργηθεί υπέρ του διοικουμένου πραγματική κατάσταση δεκτική έννομης προστασίας. Η ανάκληση της άδειας επιτρέπεται και μετά την πάροδο ευλόγου χρόνου, όταν κατά την ειδικώς αιτιολογημένη κρίση της πολεοδομικής υπηρεσίας συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος ή η έκδοση της άδειας προκλήθηκε από δόλια ενέργεια του διοικουμένου (ΣτΕ 4804/98, 2880/1997). Δεν αρκεί, για να δικαιολογήσει την ανάκληση άδειας μετά την πάροδο ευλόγου χρόνου, το γεγονός ότι πριν από την έκδοσή της η πολεοδομική υπηρεσία δεν ερευνήσε τη δυνατότητα τακτοποιήσεως των ομόρων ακινήτων, εφόσον η Διοίκηση δεν διαπιστώνει δόλο του δικαιούχου της άδειας κατά την έκδοσή της (ΣτΕ 3673/1999). Και τούτο, διότι η τακτοποίηση θεωρείται ότι δεν αποβλέπει μόνο στην εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος, αλλά και στην προστασία

της ακίνητης ιδιοκτησίας (ΣτΕ 3673/99, 516/87). Η έλλειψη κυριότητας του δικαιούχου της άδειας δεν συνιστά λόγο δημοσίου συμφέροντος δικαιολογούντα την ανάκληση αυτής μετά την πάροδο μακρού χρόνου (ΣτΕ 1974/94, 2429/92).

Επειδή, από τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υποθέσεως προκύπτουν τα εξής: Με την προσβαλλόμενη απόφαση της Διεύθυνσης Πολεοδομίας (Τμήμα Πολεοδομικών εφαρμογών) Δήμου Λάρισας, που περιλαμβάνεται στα στοιχεία του φακέλου, αποφασίσθηκε «η ανάκληση της 271/1989 οικοδομικής άδειας της ίδιας Υπηρεσίας, που εκδόθηκε στο όνομα της αιτούσας και του συζύγου της Κ. Σ. και αφορά στην ανέγερση προσθήκης α' ορόφου στην οδό Γ. Λ.. Η παρούσα ανάκληση οφείλεται σε αναληθή στοιχεία που υποβλήθηκαν από τον ενδιαφερόμενο για την έκδοση της οικοδομικής άδειας». Η καθής Αρχή προχώρησε στην ως άνω ανάκληση, αφού έλαβε υπόψη, μεταξύ άλλων, τα παρακάτω: το τοπογραφικό διάγραμμα, που διαλαμβάνεται στην 7/2005 πράξη τακτοποίησης και αναλογισμού - αποζημίωσης, την υπαγωγή του οικοπέδου επιφανείας 744,92 τμ στα κατά κανόνα άρθρα και οικοδομήσιμα οικοπέδα, όπου σύμφωνα με τις πολεοδομικές διατάξεις δεν απαιτούνται η προσκόμιση τίτλων στην υπηρεσία, το γεγονός ότι κατά το χρόνο έκδοσης της 736/1972 οικοδομικής άδειας είχαν συντελεσθεί επί του αρχικού οικοπέδου οι κάτωθι συμβολαιογραφικές πράξεις, ήτοι το .../22.8.1963 προικοσύμφωνο - δωρεά (εμβαδό οικοπέδου 154 τμ), η .../6.9.1968 διαθήκη (δημοσίευση 22.1.1972). Με τις ανωτέρω πράξεις επήλθε κατακερματισμός της αρχι-

κής ιδιοκτησίας 895,00 τμ και δημιουργήθηκε κατάσταση, που ήδη σήμερα επιχειρείται με πράξη τακτοποίησης να διορθωθεί, εξάλλου στην τρίτη σελίδα του εντύπου της οικοδομικής άδειας η ενδιαφερόμενη βεβαιώνει ψευδώς ότι το οικοπέδο είναι συνεχόμενη έκταση γης, αποτελεί ενιαία ιδιοκτησία και ανήκει σε ένα κύριο ή σε περισσότερους εξ αδιαιρέτου, την 61/3.1.2007 αίτηση προς την υπηρεσία, τα συμπεράσματα περί το ιδιοκτησιακό ζήτημα, όπως αυτά προέκυψαν μετά από χρονοβόρα μελέτη, υπόδειξη ορίων κλπ. Από το αρμόδιο Τμήμα σύνταξης της 7/05 πράξης αναλογισμού και αποζημίωσης και του πρωτοκόλλου αδυνάτου σύνταξης πράξης τακτοποίησης και αναλογισμού αποζημίωσης επί οικοπέδων στις οδούς Γ. και Β. στο Ο.Τ. ... των εμπλεκόμενων ιδιοκτησιών σ' αυτή, τη διαπιστωθείσα υπέρβαση κατά 590,92 τμ στην αποτυπωθείσα έκταση για την έκδοση της 271/1989 οικοδομικής άδειας και κατά θέση, όπως αυτή εμφανίζεται στο συνοδευτικό τοπογραφικό διάγραμμα, την υποχρεωτική αναμονή της εξέλιξης της πράξης τακτοποίησης και αναλογισμού αποζημίωσης της 7/05 πράξης τακτοποίησης και αναλογισμού αποζημίωσης, για να διαθέτει η υπηρεσία αδιάσειστα παραστατικά στοιχεία για πραγματοποίηση «... νέας νόμιμης κρίσης», όπως αναφέρεται στην 471/2005 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Λάρισας. Τέλος, η σύνταξη της πράξης τακτοποίησης εκ μέρους των ενδιαφερομένων αφορά στην προστασία κοινωνικού συμφέροντος ιδιαίτερος σοβαρού, αφού συναρτάται με προσβολή συμφερόντων όλων των ιδιοκτητών οικοπέδων του ίδιου Οικοδομικού Τετραγώνου, οι οποίοι

συμμετέχουν στην πράξη τακτοποίησης και αναλογισμού αποζημίωσης, που συντάχθηκε και βρίσκεται σε εξέλιξη, προκειμένου να τακτοποιηθούν οι ιδιοκτησίες τους, αλλά και γενικότερα του Περιβάλλοντος, αφού με την ίδια πρακτική και από τους υπόλοιπους όμορους πλέον ιδιοκτήτες ανεγέρθησαν οικοδομές σε ατακτοποιήτα οικοπέδα.

Κατά της άνω πράξης η αιτούσα άσκησε την κρινόμενη αίτηση, με την οποία ζητά την ακύρωση αυτής για τους παρακάτω λόγους: 1) Δεν υπήρξε καμία υπαίτια παραπλάνηση της Διοικήσεως εκ μέρους της, αφού ζήτησε νομίμως την έκδοση της ανακαλούμενης άδειας για ανέγερση προσθήκης α' ορόφου, έχοντας προσκομίσει ταυτόχρονα όλα τα έγγραφα που ζητήθηκαν τότε κατά την καταβολή της αιτήσεως, δίχως καμία δόλια ενέργεια. 2) Η προσβαλλόμενη απόφαση, με την οποία ανακλήθηκε μετά την πάροδο 20 ολόκληρων ετών η χορηγηθείσα στην ίδια άδεια οικοδομής, με την αιτιολογία ότι «οφείλεται σε αναληθή στοιχεία» είναι πλημμελώς αιτιολογημένη, διότι δεν διευκρινίζεται με αυτή ποια στοιχεία ζητήθηκαν κατά την έκδοση της άδειας, ποια προσκομίσθηκαν και ποια η αναλήθεια αυτών, πολύ δε περισσότερο δεν διευκρινίζει, ως εκ του νόμου ρητώς όφειλε, κατά τι η απεικόνιση του οικοπέδου με το υπάρχον εμβαδόν επηρεάζει τη νομιμότητα της ανακαλούμενης άδειας (πρβλ. ΣτΕ 14/99, 3325/99, 2389/2000, 1013/2001). 3) Και αν γίνει δεκτό ότι η Διοίκηση έχει δικαίωμα να ανακαλεί τις παράνομες πράξεις της και μετά την πάροδο εύλογου χρόνου από την έκδοσή τους, για λόγους γενικότερου συμφέροντος, αυτό εν προκειμένω δεν υφίσταται,

αντιθέτως η τυπική αναφορά της απόφασης για την προστασία κοινωνικού συμφέροντος ιδιαίτερος σοβαρού, σε συνάρτηση με την πράξη τακτοποίησης και αναλογισμού και την υποχρεωτική αναμονή αυτής, από αποκλειστική υπαιτιότητα της ίδιας της Διοίκησης, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να δικαιολογήσει την ανάκληση της άδειας. 4) Ο καθού Δήμος, από σωρεία εγγράφων πράξεων των οργάνων του, τις οποίες δεν αμφισβητεί, διερεύνησε τα όμορα οικοπέδα και κατέληξε στην τακτοποίηση του όμορου, αλλά και του δικού της οικοπέδου, προέβη ήδη σε κοινοποίηση τόσο στους ίδιους, όσο και στους όμορους του οικοπέδου της ιδιοκτήτες της 7/05 Πράξης Προσκύρωσης και Αναλογισμού Αποζημίωσης ρυμοτομούμενων οικοπέδων για τη διαπλάτυνση τμημάτων των οδών Α. Β. και Γ. στο ΟΤ Καθίσταται, λοιπόν, υποχρεωτική η αναμονή της εν λόγω τακτοποίησης, υφισταμένης της κατάστασης ως έχει εδώ και 40 χρόνια. 4) Η ύπαρξη τόσων εμφανώς νομίμων πράξεων της Διοικήσεως μέχρι σήμερα, που της δημιούργησε την πεποίθηση ότι ενεργεί σύννομα και καλόπιστα (ανέγερση της οικοδομής), στερεί στην τελευταία το δικαίωμα να προβεί στην ανάκληση της αποφάσεώς της, ερχόμενη σε ευθεία παράβαση των υποχρεώσεών της να ασκεί εξουσία κατά την αρχή της χρηστής διοίκησης. 5) Η προσβαλλόμενη απόφαση, ως δυσμενής, εκδόθηκε χωρίς να κληθεί η αιτούσα προηγουμένως να εκφράσει τις απόψεις της και, συνεπώς, είναι παράνομη για παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας έκδοσής της.

Επειδή, στο άρθρο 20 παρ. 2 του Συντάγματος ορίζεται ότι: «Το δικαίωμα της

προηγούμενης ακρόασης του ενδιαφερομένου ισχύει και για κάθε διοικητική ενέργεια ή μέτρο που λαμβάνεται σε βάρος των δικαιωμάτων ή συμφερόντων του». Περαιτέρω, στο άρθρο 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, ο οποίος κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2690/1999 (ΦΕΚ Α' 45/9.3.1999), ορίζεται ότι: «1. Οι διοικητικές αρχές, πριν από κάθε ενέργεια ή μέτρο σε βάρος των δικαιωμάτων ή συμφερόντων συγκεκριμένου προσώπου, οφείλουν να καλούν τον ενδιαφερόμενο να εκφράσει τις απόψεις του, εγγράφως ή προφορικώς, ως προς τα σχετικά ζητήματα. 2. Η κλήση προς ακρόαση είναι έγγραφη, αναφέρει τον τόπο, την ημέρα και την ώρα της ακρόασης, προσδιορίζει δε το αντικείμενο του μέτρου ή της ενέργειας. Η κλήση κοινοποιείται στον ενδιαφερόμενο τουλάχιστον πέντε (5) πλήρεις ημέρες πριν από την ημέρα της ακρόασης. Ο ενδιαφερόμενος έχει το δικαίωμα να λάβει γνώση των σχετικών αποδεικτικών στοιχείων και να προβεί σε ανταπόδειξη. Η τήρηση της προαναφερόμενης διαδικασίας, καθώς και η λήψη υπόψη των απόψεων του ενδιαφερομένου, πρέπει να προκύπτουν από την αιτιολογία της διοικητικής πράξης. Το υιοθετούμενο μέτρο πρέπει να λαμβάνεται μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα από την ακρόαση του ενδιαφερομένου. 3. Αν η άμεση λήψη του δυσμενούς μέτρου είναι αναγκαία για την αποτροπή κινδύνου ή λόγω επιτακτικού δημόσιου συμφέροντος, είναι, κατ' εξαίρεση, δυνατή η, χωρίς προηγούμενη κλήση του ενδιαφερομένου, ρύθμιση... 4. Οι διατάξεις των παρ. 1 και 2 εφαρμόζονται και όταν οι σχετικές με τη δυσμενή διοικητική πράξη διατάξεις προβλέπουν δυ-

νατότητα άσκησης διοικητικής προσφυγής». Τέλος, στο άρθρο 33 παρ. 1 του ιδίου πάντα νόμου ορίζεται ότι: «Από την έναρξη της ισχύος του Κώδικα, αν σε αυτόν δεν ορίζεται διαφορετικά, καταργείται κάθε γενική διάταξη, η οποία αναφέρεται σε θέμα ρυθμιζόμενο από αυτόν». Εξάλλου, στην εισηγητική έκθεση του ως άνω νόμου, όσον αφορά στη διάταξη του ανωτέρω άρθρου 6, αναφέρονται τα εξής: «Ρυθμίζεται η άσκηση του συνταγματικώς κατοχυρωμένου δικαιώματος ακρόασης από τις διοικητικές αρχές (άρθρο 20 παρ. 2 του Σ), με κλήση του διοικούμενου να διατυπώσει τις απόψεις του...». Από τη διατύπωση της ανωτέρω παρ. 1 του άρθρου 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, αλλά και από την εισηγητική έκθεση του ν. 2690/1999, συνάγεται ότι το εύρος εφαρμογής της διατάξεως αυτής συμπίπτει με εκείνο της παρ. 2 του άρθρου 20 του Συντάγματος. Επομένως, η παρ. 1 του άρθρου 6 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, όπως ακριβώς και η προμνησθείσα συνταγματική διάταξη, δεν έχει έδαφος εφαρμογής σε περιπτώσεις δυσμενών διοικητικών πράξεων, οι οποίες εκδίδονται βάσει αντικειμενικών προϋποθέσεων, ασυνδέτως προς οποιαδήποτε υποκειμενικά συμπεριφορά του προσώπου, του οποίου τα συμφέροντα θίγουν [(ΣτΕ 3134/2003, βλ. και ΣτΕ 2612/2000, 3222/2000) ΣτΕ 1724/2005]. Αντιθέτως, όταν η έκδοση της δυσμενούς διοικητικής πράξεως συνάπτεται, όχι μόνο με αποκλειστικώς αντικειμενικά δεδομένα, αλλά και με υποκειμενική συμπεριφορά του βλαπτόμενου από την έκδοσή της προσώπου, επιβάλλεται η τήρηση της ανωτέρω αρχής της προηγούμενης κλήτευσης του

ενδιαφερομένου προσώπου (πρβλ. ΣτΕ 3244/2002 επτ., 2315/2004, 1724/2005 κ.α.).

Επειδή, λαμβάνοντας υπόψη, κατά τα ήδη εκτεθέντα, ότι εφόσον η Διοίκηση (Δ/νση Πολεοδομίας - Τμήμα Πολεοδομικών Εφαρμογών Δήμου Λάρισας) με την προσβαλλόμενη απόφαση δέχεται ότι ανακάλεσε την εν λόγω οικοδομική άδεια λόγω των αναληθών στοιχείων, που υπέβαλε η αιτούσα για την έκδοσή της και, ειδικότερα, «τη διαπιστωθείσα υπέρβαση κατά 590,92 τμ στην αποτυπωθείσα έκταση γης για την έκδοση της άνω ανακληθείσας οικοδομικής άδειας και κατά θέση, όπως εμφανίζεται στο συνοδευτικό τοπογραφικό διάγραμμα», αποδίδει σ' αυτή υποκειμενική συμπεριφορά, που της επιτρέπει την ανάκληση της άνω οικοδομικής άδειας μετά την πάροδο 20 ετών (ΣτΕ 1013/2001, 2504/2000, 3589/1992). Επομένως, και ενόψει του πρώτου ισχυρισμού της αιτούσας για έλλειψη εκ μέρους της υπαίτιας παραπλάνησης της Διοίκησης προς έκδοση της προσβαλλόμενης ανακλητικής της άνω οικοδομικής άδειας πράξεως, με την οποία αυτή βλάπτεται, είναι απαραίτητη η προηγούμενη κλήση αυτής σε ακρόαση προς παροχή εξηγήσεων, κατά το βάσιμο σχετικό λόγο της κρινόμενης αίτησης.

Επειδή, μετά τα παραπάνω, η κρινόμενη αίτηση ακυρώσεως πρέπει να γίνει δεκτή...

222/2009

Πρόεδρος: Αικατερίνη Χατζηναγνώστου
Εισηγήτρια: Ελένη Τσολακούδη
Δικηγόροι: Αλκιβιάδης Ψάρρας - Χαρ. Χρυσανθάκης, Αποστ. Βλιτσάκης

Σε αίτηση ακύρωσης υπόκεινται οι εκτελεστές διοικ. πράξεις, καθώς και η παράλειψη της Αρχής να προβεί σε οφειλόμενη νόμιμη ενέργεια. Η αρχή θεωρείται ότι αρνείται την ενέργεια όταν παρέλθει άπρακτη η ειδική νόμιμη προθεσμία, άλλως τρίμηνο από την υποβολή της αίτησης. Το τρίμηνο αυτό δεν μεταβάλλεται από την κατά το άρθρο 4 ΚΔΔιαδ υποχρέωση της Διοίκησης να διεκπεραιώνει εντός 60 ημερών τις υποθέσεις των πολιτών, η παραβίαση της οποίας επάγεται καταβολή στον πολίτη αποζημίωσης και δεν καθιερώνεται δι αυτής νέα γενική αποκλειστική προθεσμία για τη συντέλεση της παράλειψης της Διοίκησης.

Απαράδεκτη δεύτερη αίτηση ακύρωσης της ίδιας παράλειψης, ασκηθείσα την ίδια ημερομηνία με μεταγενέστερο αριθμό πρωτοκόλλου.

{...}2. Επειδή στο άρθρο 45 του π.δ. 18/1989 «Κωδικοποίηση διατάξεων νόμων για το Συμβούλιο της Επικρατείας» (ΦΕΚ Α' 8), που εφαρμόζεται ανάλογα, κατά το άρθρο 4 παρ. 1 του ν. 702/1977, και στην προκείμενη δίκη, ορίζεται ότι: «1. Η αίτηση ακύρωσης για υπέρβαση εξουσίας ή παράβαση νόμου επιτρέπεται μόνο κατά των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, που δεν υπόκεινται σε άλλο ένδικο μέσο ενώπιον δικαστηρίου». Κατά την έννοια της διάταξης αυτής, στο ένδικο μέσο της αίτησης ακύρωσης υπόκεινται μόνο οι εκτελεστές διοικητικές πράξεις, δηλαδή εκείνες, από την εκτέλεση των οποίων επέρχονται έννομα αποτελέσματα στους διοικουμένους. Εξάλλου, η παρ. 4 του ίδιου άρθρου

ορίζει ότι: «Στις περιπτώσεις που ο νόμος επιβάλλει σε κάποια αρχή να ρυθμίσει συγκεκριμένη σχέση με την έκδοση εκτελεστής πράξης, η οποία υπάγεται στους όρους της παραγράφου 1, η αίτηση ακύρωσης είναι δεκτή και κατά της παράλειψης της αρχής να προβεί σε οφειλόμενη νόμιμη ενέργεια. Η αρχή θεωρείται ότι αρνείται την ενέργεια αυτή, όταν παρέλθει άπρακτη η ειδική προθεσμία, που τυχόν τάσσει ο νόμος, διαφορετικά όταν παρέλθει τρίμηνο από την υποβολή της σχετικής αιτήσεως στη Διοίκηση, η οποία είναι υποχρεωμένη να χορηγεί ατελώς βεβαίωση για την ημέρα υποβολής της αίτησης αυτής...».

Περαιτέρω, το τρίμηνο αυτό, με την πάροδο του οποίου συντελείται εκτελεστή παράλειψη, δεν μεταβάλλεται από την από το μεταγενέστερο άρθρο 4 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας απορρέουσα γενική υποχρέωση της Διοικήσεως να διεκπεραιώνει ταχέως εντός 60 ημερών τις υποθέσεις των πολιτών. Και τούτο, διότι με την εν λόγω διάταξη, αλλά και τις λοιπές ρυθμίσεις του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, που σκοπό έχουν, όπως προκύπτει και από την εισαγωγική έκθεση του Κώδικα αυτού, απλώς τη δραστηριοποίηση των διοικητικών υπηρεσιών για την ταχεία και αποκλειστική εξυπηρέτηση των πολιτών, ως μόνη δε συνέπεια (κύρωση), σε περίπτωση μη τηρήσεως των τασσομένων υπό του εν λόγω άρθρου προθεσμιών, προβλέπεται η καταβολή στον πολίτη πλήρους αποζημίωσης, ανεξάρτητα από το δικαίωμά του για αποζημίωση, κατά τις σχετικές περί αστικής ευθύνης διατάξεις, δεν εισάγεται νέος δικονομικός κανόνας δικαίου και δεν τροπο-

ποιούνται οι προαναφερθείσες δικονομικής φύσεως διατάξεις της ακυρωτικής διαδικασίας του άρθρου 45 π.δ. 18/1989, ούτε, συνεπώς, καθιερώνεται νέα γενική αποκλειστική προθεσμία εξήντα (60) ή πενήντα (50) ημερών, για τη συντέλεση της παραλείψεως της Διοικήσεως και την προσβολή της με αίτηση ακυρώσεως. Κατά συνέπεια, και μετά τον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, εκτελεστή παράλειψη, προσβλητή με αίτηση ακυρώσεως, συντελείται, εφ' όσον δεν ορίζεται άλλη ειδικότερη προθεσμία από το νόμο, με την πάροδο άπρακτου τριμήνου από της σχετικής αιτήσεως (ΣτΕ 2073, 1325/2008, 3281/2006).

3. Επειδή, στην προκείμενη περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτουν τα ακόλουθα: Με την από 28.6.2006 αίτησή τους (αρ. πρωτ. 976) οι αιτούντες ζήτησαν την ανάκληση της ως άνω οικοδομικής άδειας, διότι: (α) Εκδόθηκε χωρίς να δοθεί η προηγούμενη συναίνεσή τους ως συνιδιοκτητών (κατά 50% εξ αδιαιρέτου) του ακινήτου, επί του οποίου έγινε η ανέγερση του βιομηχανικού κτίσματος, στο οποίο αφορά η εν λόγω άδεια, η λήψη δε της συγκατάθεσης αυτής τάσσεται από τα άρθρα 53 του ν.δ. της 17.7.1923, 3 του π.δ. της 3.9.1983, καθώς και της απόφασης 71714/90 του ΥΠΕΧΩΔΕ ως αναγκαία προϋπόθεση για την έκδοση της οικοδομικής άδειας σε εκτός σχεδίου περιοχή, και (β) Το επίδικο κτίσμα έχει ανεγερθεί εκτός της (βιομηχανικής) ζώνης 3 της οικείας Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου, αλλά εντός της ζώνης 4, η οποία δεν επιτρέπει τη συγκεκριμένη χρήση.

4. Επειδή, από τους νόμους που ανα-

φέρονται στην από 28.6.2006 αίτηση των αιτούντων, καθώς και από το από 4.10/19.10.01 προεδρικό διάταγμα, που έχει εφαρμογή στο β' αίτημά τους, δεν ορίζεται ειδική προθεσμία αποφάνσεως της Διοίκησης, και, συνεπώς, η παράλειψή της να αποφανθεί συντελείται με την πάροδο τριμήνου από την υποβολή της σχετικής αιτήσεως και όχι 50 ημερών, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 1 του άρθρου 4 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, όπως αβάσιμα ισχυρίζονται οι αιτούντες, σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν στη δεύτερη σκέψη.

Εξάλλου, κατά της ίδιας παραλείψεως οι αιτούντες είχαν ασκήσει την από 31.10.2006 αίτηση ακυρώσεως, η οποία κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου τούτου με αριθμό πρωτοκόλλου 134/31.10.2006. Συνεπώς, η κρινόμενη αίτηση, που ασκήθηκε την ίδια ημερομηνία, αλλά με μεταγενέστερο αριθμό πρωτοκόλλου (135/31.10.2006), αποτελεί, σύμφωνα με το άρθρ. 50 του π.δ. 18/1989, δεύτερη αίτηση ακυρώσεως κατά της ίδιας παραλείψεως και πρέπει για το λόγο αυτό να απορριφθεί ως απαράδεκτη (ΣτΕ 1813/2008)...

232/2009

Πρόεδρος: Αικατερίνη Χατζηναγνώστου
Εισηγήτρια: Αναστασία Σαββοπούλου
Δικηγόροι: Γεωρ. Σεληγκούνας. Μάριος Κουτσογεώργος

Αίτηση ακύρωσης απόφασης της Επιτροπής Κρίσης Ενστάσεων Αυθαιρέτων της Πολεοδομίας Δήμου, με την οποία απορρίφθηκε ένσταση κατά έκθεσης αυτοψίας περί αυθαίρετης και κατεδαφιστέας

εγκατάστασης κεραιάς κινητής τηλεφωνίας.

Ανομιμοποίητη παθητικά η αίτηση κατά του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

Για εγκατάσταση κεραιάς σταθμού κινητής τηλεφωνίας απαιτείται λήψη άδειας από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών (από 1.1.2001 από την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων) και έγκριση των δομικών κατασκευών από την πολεοδομία, που ισοδυναμεί με οικοδομική άδεια.

Προϋποθέσεις νομιμοποίησης ήδη εγκατεστημένων, πριν το ν. 3431/2006, κεραιών σταθμού κινητής τηλεφωνίας. Μετά τον άνω νόμο η ύπαρξη απόφασης περί έγκρισης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αποτελεί προϋπόθεση για χορήγηση άδειας εγκατάστασης κεραιών από την Ε.Ε.Τ.Τ. και για έγκριση των κατασκευών από την πολεοδομία.

Η κατά το 31 παρ. 19 ν. 3431/06 δωδεκάμηνη προθεσμία για υποβολή περιβαλλοντικής μελέτης αφορά σε ήδη εγκατεστημένες, πριν την ισχύ του νόμου, κεραιές, για τις οποίες είχε χορηγηθεί πολεοδομική έγκριση, όχι δε κεραιές που στερούνται δυνατότητας νομιμοποίησης.

1. Με την κρινόμενη αίτηση, για την άσκηση της οποίας καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο, ζητείται να ακυρωθεί η από 7.11.2007 απόφαση της Επιτροπής Κρίσης Ενστάσεων Αυθαιρέτων (άρθρου 4 παρ. 4 π.δ. 267/1998, φ. Α' 195), της Διεύθυνσης Πολεοδομίας του Δήμου Λάρισας, με την οποία απορρίφθηκε η από 29.5.2007 ένσταση της αιτούσας εταιρείας κατά της 8020/3.5.2007 έκθεσης αυτοψίας υπαλλήλου της παραπάνω Διεύ-

θυνσης. Με την έκθεση αυτή, κρίθηκε αυθαίρετη και κατεδαφιστέα η εγκατάσταση από την αιτούσα εταιρεία συστήματος κεραιάς κινητής τηλεφωνίας στην ταράτσα τριώροφης οικοδομής, στην οδό Κ. ..., στην πόλη της Λάρισας και προσδιορίστηκε το πρόστιμο ανέγερσης και διατήρησης της εγκατάστασης αυτής, στο ποσό των 500 και 250 Ε αντιστοίχως. Περαιτέρω, η κρινόμενη αίτηση απαραδέκτως στρέφεται κατά του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., ο οποίος δεν νομιμοποιείται παθητικώς στην παρούσα δίκη.

2. Επειδή, κατά την έννοια των εφαρμοστέων εν προκειμένω, σύμφωνα με το άρθρο 31 παρ. 13 του ν. 3431/2006 (Α' 13), διατάξεων του άρθρου 24Α του ν. 2075/1992 (Α' 129), το οποίο προστέθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 41 του ν. 2145/1993 (Α' 88), και διατηρήθηκε σε ισχύ με τα άρθρα πέμπτο (παρ. 3 περ. Β') και έκτο του ν. 2246/1994 (Α' 172), για την εγκατάσταση κεραιάς σταθμού κινητής τηλεφωνίας απαιτείται, αφενός μεν, η λήψη άδειας από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών (από 1.1.2001 από την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων - Ε.Ε.Τ.Τ. - αρχικά σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 14 εδ. κ' του ν. 2867/2000 - Α' 273 - και στη συνέχεια, από 3.2.2006, σύμφωνα με το άρθρο 12 περ. λβ' του ν. 3431/2006), αφετέρου δε, η έγκριση των δομικών κατασκευών, απαραίτητων για την τοποθέτηση των κεραιών, η οποία χορηγείται από την αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία και ισοδυναμεί με οικοδομική άδεια. Περαιτέρω, κατά την έννοια των διατάξεων του προαναφερθέντος άρθρου 24Α του ν. 2075/1992, σε συνδυασμό με τις διατάξεις του Γ.Ο.Κ. για

τα αυθαίρετα, που εφαρμόζονται στο σύνολό τους, κατ' άρθρο 41 του ν. 2145/1993, το οποίο παραπέμπει γενικώς στις διατάξεις περί αυθαιρέτων, η πολεοδομική αρχή, προκειμένου να διατάξει την κατεδάφιση αυθαίρετης δομικής κατασκευής για την τοποθέτηση κεραιάς κινητής τηλεφωνίας, ερευνά αν έχει χορηγηθεί η κατά τις προαναφερόμενες διατάξεις αναγκαία έγκριση της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων για την εγκατάσταση της κεραιάς, καθώς και αν με την κατασκευή αυτή παραβιάζονται οι ισχύουσες ουσιαστικές πολεοδομικές διατάξεις ή αυτές που ίσχυαν κατά το χρόνο κατασκευής της. Ειδικότερα, η αρμόδια πολεοδομική αρχή, αν κρίνει, το πρώτον ή κατόπιν σχετικής ένστασης, ότι η εν λόγω κατασκευή δεν αντίκειται στις ως άνω ουσιαστικές πολεοδομικές διατάξεις, οφείλει, πριν κηρύξει την κατασκευή ως κατεδαφιστέα, να ειδοποιήσει τον ενδιαφερόμενο προς υποβολή των αναγκαίων στοιχείων για την έκδοση ή την αναθεώρηση οικοδομικής άδειας (βλ. ΣτΕ 763/2005)

3. Επειδή, επίσης, το άρθρο 31 του ν. 3431/2006 (Α' 13) ορίζει στις παρ. 16, 17, 18 και 19 ότι: «16. Οι Πολεοδομικές Υπηρεσίες, στις οποίες κατατίθενται τα δικαιολογητικά για την έγκριση της τοποθέτησης των εγκατεστημένων κεραιών, υποχρεούνται, εντός δύο μηνών από της υποβολής τους, να αποφανθούν αιτιολογημένα επί της νομιμότητας και καταλληλότητας αυτών. Σε περίπτωση άπρακτης παράδοσης του ανωτέρω διαστήματος θεωρείται ότι έχει χορηγηθεί η πολεοδομική έγκριση... 17. Η περιβαλλοντική αδειοδότηση προηγείται της χορήγησης άδειας ε-

γκατάστασης κατασκευών κεραιών από την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων... 18. Με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, η οποία πρέπει να εκδοθεί εντός έξι μηνών από της δημοσίευσης του παρόντος, καθορίζεται το περιεχόμενο και εξειδικεύεται η ως άνω διαδικασία των Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) για τις εγκαταστάσεις κεραιών σταθμών στην ξηρά. Μέχρι την έκδοση της απόφασης αυτής, οι αρμόδιες αρχές υποχρεούνται να εκδίδουν τις σχετικές εγκρίσεις σύμφωνα με τις διατάξεις για το περιεχόμενο των Μ.Π.Ε., ακολουθώντας τη διαδικασία της προηγούμενης παραγράφου. 19. Για τους προϋφιστάμενους της ισχύος του παρόντος σταθμούς, οι οποίοι στερούνται Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων, απαιτείται η υποβολή Περιβαλλοντικής Μελέτης, ή Έκθεσης, κατά περίπτωση στην Αρχή που είναι η αρμόδια για την έκδοση της σχετικής έγκρισης, εντός δώδεκα μηνών από την έκδοση της απόφασης του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων της παραγράφου 18, εφαρμοζομένης κατά τα λοιπά της παραγράφου 17. Η ως άνω προθεσμία δύναται να παραταθεί με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων και Μεταφορών και Επικοινωνιών. Για τους σταθμούς αυτούς, διατηρούνται σε ισχύ οι χορηγηθείσες πολεοδομικές εγκρίσεις».

4. Επειδή, κατά την έννοια των προστατευτικών διατάξεων, για τη νομιμοποίηση της τοποθέτησης ήδη εγκατεστημένων, πριν από την ισχύ του ν. 3431/2006 (3.2.2006), κεραιών σταθμού κινητής τηλεφωνίας θεσπίζεται η υποχρέ-

ωση υποβολής σχετικής αίτησης και δικαιολογητικών στην αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία, προκειμένου αυτή να προβεί στην πολεοδομική έγκριση (αδειοδότηση) της τοποθέτησης, καθώς και η ύπαρξη προηγούμενης έγκρισης μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Καθορίζεται, έτσι, εκ του νόμου υποχρέωση προηγούμενης εκτιμήσεως, κατά τη διαδικασία που θεσπίζεται με το ν. 3431/2006 και την απόφαση του Υπουργού Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. 126884/5.3.07 (ΦΕΚ Β' 435/29.3.07), των επιπτώσεων από την εγκατάσταση των κεραιών κινητής τηλεφωνίας σε φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, προκειμένου να χορηγηθεί η άδεια εγκατάστασης κεραιάς κινητής τηλεφωνίας (πρβλ. ΣτΕ 173/2007, 1264/2005 Ολ.). Επομένως, η ύπαρξη απόφασης περί έγκρισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (όρων) αποτελεί, κατά τα ανωτέρω, προϋπόθεση για τη χορήγηση άδειας εγκατάστασης κατασκευών κεραιών τόσο από την Ε.Ε.Τ.Τ., όσο και για την έγκριση (άδεια) των δομικών κατασκευών τοποθέτησης της κεραιάς από την αρμόδια πολεοδομική αρχή, η οποία, προκειμένου να χορηγήσει την έγκριση αυτή, οφείλει να εξετάσει την ύπαρξη προηγούμενης σχετικής έγκρισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου αυτού. Εξάλλου, η κατά τις διατάξεις της παρ. 19 του άρθρου 31 του ν. 3431/2006 παρεχόμενη δωδεκάμηνη προθεσμία για την υποβολή περιβαλλοντικής μελέτης αφορά τις ήδη εγκατεστημένες, πριν από την ισχύ του νόμου αυτού, κεραιές, για τις οποίες είχε χορηγηθεί σχετική πολεοδομική έγκριση. Ως εκ τούτου, εξ αντιδιαστολής συνάγεται ότι η ανωτέρω δυνατότητα δεν αφορά όμοιες

κεραίες, οι οποίες όμως είχαν εγκατασταθεί χωρίς πολεοδομική έγκριση και οι οποίες, συνεπώς, στερούνται δυνατότητας νομιμοποίησης, ακόμη κι αν η εγκατάσταση αυτών δεν αντίκειται στις ισχύουσες ουσιαστικές πολεοδομικές διατάξεις.

5. Επειδή, στην προκείμενη περίπτωση, από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτουν τα ακόλουθα: Με την από 3.5.2007 έκθεση αυτοψίας υπαλλήλου της Διεύθυνσης Πολεοδομίας του Δήμου Λαρισαίων χαρακτηρίστηκε ως αυθαίρετη και κατεδαφιστέα κατασκευή η εγκατάσταση συστήματος κεραιάς κινητής τηλεφωνίας, συνολικής επιφανείας 2,18 τμ, ιδιοκτησίας της αιτούσας εταιρείας, στην ταράτσα τριώροφης οικοδομής, στην οδό Κ. αριθμ. ..., στην πόλη της Λάρισας, με την αιτιολογία ότι δεν υπήρχε πολεοδομική έγκριση και επιβλήθηκαν σε βάρος της αιτούσας πρόστιμο ανέγερσης αυθαιρέτου 500 Ε (το ελάχιστο νόμιμο ποσό) και πρόστιμο διατήρησης 250 Ε (το μισό του προστίμου ανέγερσης). Κατά της πιο πάνω έκθεσης η αιτούσα άσκησε την από 29.5.2007 ένσταση στη Διεύθυνση Πολεοδομίας του δήμου Λαρισαίων, με την οποία ζήτησε να ακυρωθεί η πιο πάνω έκθεση και να της δοθεί προθεσμία, σύμφωνα με το άρθρο 31 παρ. 19 του ν. 3431/2006, για να υποβάλλει την έγκριση περιβαλλοντικών όρων και την πολεοδομική έγκριση για τη νομιμοποίηση της επίδικης εγκατάστασης. Με την από 26.6.2007 απόφασή της, η Επιτροπή του άρθρου 4 παρ. 4 του π.δ. 267/1998 χορήγησε στην αιτούσα προθεσμία τεσσάρων (4) μηνών, για να προσκομίσει την πολεοδομική έγκριση, σύμφωνα με όσα ορίζο-

νται στο άρθρο 31 παρ. 13 του ν. 3431/2006 και του άρθρου 1 παρ. 2Η του ν. 2801/2000. Στη συνέχεια, με την προσαλλόμενη απόφαση, απέρριψε την ένσταση της αιτούσας, με την αιτιολογία ότι δεν προσκόμισε την πολεοδομική έγκριση, παρότι της χορηγήθηκε προθεσμία και ότι οι διατάξεις του άρθρου 31 παρ. 19 του ν. 3431/2006, που χορηγούν 12μηνη προθεσμία για έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων, έχουν εφαρμογή σε νόμιμα εγκατεστημένες κεραίες και όχι σε αυτές που έχουν εγκατασταθεί αυθαίρετα, χωρίς πολεοδομική έγκριση, όπως εν προκειμένω συμβαίνει. Η αιτούσα εταιρεία, με την κρινόμενη αίτηση, όπως αναπτύσσεται με το υπόμνημα, ζητά να ακυρωθεί η προσαλλόμενη απόφαση προβάλλοντας ότι στα πλαίσια της τεχνικής ανάπτυξης του δικτύου της, ακολουθώντας τη νόμιμη διαδικασία, έλαβε, αναφορικά με την επίδικη εγκατάσταση, α) τη με ΑΠ .../18.7.2003 απάντηση της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας, σύμφωνα με την οποία δεν απαιτείται γνωμάτευση της Υπηρεσίας αυτής για την επίδικη εγκατάσταση, β) τη με ΑΠ .../10.6.2003 γνωμάτευση της Ελληνικής Επιτροπής Ατομικής Ενέργειας (ΕΕΑΕ), σύμφωνα με την οποία, δεν υφίσταται από την επίδικη εγκατάσταση ενδεχόμενο έκθεσης του γενικού πληθυσμού σε επίπεδα ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας άνω των ορίων ασφαλούς έκθεσης, όπως αυτά καθορίζονται στην κείμενη νομοθεσία, καθώς και γ) τη με ΑΠ .../1.10.2003 έγκριση της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων για την επίδικη εγκατάσταση, στοιχεία, τα οποία προσκομίζονται από την αιτούσα εταιρεία. Περαιτέρω, προβάλλει ό-

τι υπέβαλε την από 12.2.2004 αίτηση για έγκριση Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, καθώς και την ΑΠ .../3.2.2004 αίτηση για παροχή εγκρίσεως εγκατάστασης Δομικών Κατασκευών και προχώρησε μέσω συνεργείων σε προπαρασκευαστικές εργασίες για την εγκατάσταση του επίδικου σταθμού. Επίσης, προσκομίζει τη με αριθμ. πρωτ. .../11.12.2007 αίτησή της προς τη Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας - Τμήμα Προστασίας Περιβάλλοντος της Περιφέρειας Θεσσαλίας για έγκριση περιβαλλοντικών όρων σχετικά με την επίδικη εγκατάσταση. Εξάλλου, ο δήμος Λαρισαίων, με το από 10.2.2009 υπόμνημά του, προβάλλει ότι η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφέρειας Θεσσαλίας, με τη με αριθμ. πρωτ. .../7.4.2008 απάντησή της επί της από 19.3.2008 αιτήσεως του Δημοτικού Συμβουλίου Λάρισας, ενημέρωσε το τελευταίο ότι δεν έχει εκδοθεί καμία απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων Κεραίας Κινητής Τηλεφωνίας για την πόλη της Λάρισας.

6. Επειδή, με τα δεδομένα αυτά και σύμφωνα με όσα έγιναν ερμηνευτικώς δεκτά στην 4η σκέψη της παρούσας απόφασης, απαραίτητη προϋπόθεση για την εγκατάσταση κεραίας κινητής τηλεφωνίας είναι η σχετική έγκριση από την αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία, μετά από προηγούμενη λήψη άδειας από την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων. Η έγκριση δε αυτή της πολεοδομικής αρχής ισοδυναμεί με πολεοδομική άδεια, η μη ύπαρξη της οποίας καθιστά την εγκατάσταση αυθαίρετη και κατεδαφιστέα. Εν προκειμένω, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, η αιτούσα είχε

λάβει προηγούμενη άδεια από την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, όχι όμως, πολεοδομική έγκριση για την επίδικη κεραία κινητής τηλεφωνίας και, συνεπώς, προέβη σε αυθαίρετη εγκατάσταση της κεραίας αυτής. Επομένως, η προσβαλλόμενη απόφαση, με την οποία απορρίφθηκε η ένσταση της αιτούσας, με την αιτιολογία ότι δεν υπήρχε έγκριση από την πολεοδομική Αρχή για την εγκατάστασή της, είναι νομίμως και επαρκώς αιτιολογημένη, απορριπτόμενου ως αβασίμου του περί του αντιθέτου λόγου της αίτησης.

Περαιτέρω, ο λόγος ακύρωσης ότι η προσβαλλόμενη απόφαση στερείται αιτιολογίας, καθόσον δεν εξετάστηκε αν η επίδικη κατασκευή παραβιάζει ουσιαστική πολεοδομική διάταξη, ούτε αν ήταν δυνατόν να νομιμοποιηθεί κατ' άρθρο 22 (παρ. 3) του ΓΟΚ/1985, με την εκ των υστέρων παροχή πολεοδομικής έγκρισης, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος, διότι η Επιτροπή, ανεξαρτήτως της ως άνω έρευνας, χορήγησε με την από 7.3.2007 απόφασή της στην αιτούσα εταιρεία προθεσμία δύο (2) μηνών να προσκομίσει την πολεοδομική έγκριση για τη νομιμοποίηση της επίδικης κατασκευής.

Ακολούθως, ο λόγος ακύρωσης, με τον οποίο προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι ακυρωτέα, γιατί δεν χορηγήθηκε σε αυτή η δωδεκάμηνη (12μηνη) προθεσμία του άρθρου 31 παρ. 19 του ν. 3431/2006, προκειμένου να καταθέσει την έγκριση Περιβαλλοντικών Όρων και την πολεοδομική έγκριση, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Και τούτο, γιατί οι διατάξεις του άρθρου 31 (παρ. 19) του ν. 3431/2006, που χορηγούν προ-

θεσμία δώδεκα μηνών από την έκδοση της προβλεπόμενης από την παρ. 18 του ίδιου άρθρου Υπουργικής απόφασης, μέσα στην οποία οι ενδιαφερόμενοι οφείλουν να υποβάλλουν τα αναγκαία στοιχεία για την έκδοση Έγκρισης Περιβαλλοντικής Μελέτης, αφορούν σε προϋφιστάμενους της ισχύος των διατάξεων του νόμου αυτού σταθμούς, που διέθεταν πολεοδομική έγκριση εγκατάστασής τους, πλην στερούνταν έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων, η οποία περιλαμβάνεται μεταξύ των δικαιολογητικών που απαιτούντο για τη χορήγηση της πολεοδομικής έγκρισης και δεν έχουν πεδίο εφαρμογής στην περίπτωση εγκατάστασης κεραίας χωρίς την έγκριση αυτή, όπως εν προκειμένω συμβαίνει.

7. Επειδή, κατ' ακολουθίαν, πρέπει να απορριφθεί η κρινόμενη αίτηση και να καταπέσει υπέρ του Δημοσίου το καταβληθέν παράβολο (άρθρο 36 παρ. 4 του π.δ. 18/1989). Τέλος, να καταδικαστεί η αιτούσα εταιρεία στη δικαστική δαπάνη του δήμου Λαρισαίων, ποσού τριακοσίων σαράντα ενός (341) ευρώ, κατά το άρθρο 4 παρ. 1 περ. στ' του ν. 702/1977 (όπως η περιπτ. αυτή προστέθηκε με το άρθρο 50 ν. 3659/2008, ΦΕΚ 77 Α') και τη με αριθμ. 1117864/2297/Α0012/πολ. 1146/7.12.07 υπουργική απόφαση.

245/2009

Πρόεδρος: Κωνσταντινιά Μαργαρίτη
Εισηγήτρια: Σταυρούλα Μπούστα
Δικηγόροι: Κων. Ευθυμίου, Βασ. Κορκίζογλου

Κατάργηση δίκης επί αίτησης ακύρωσης, αν πριν τη συζήτηση έπαυσε η ισχύς της

προσβαλλόμενης πράξης, λόγω αντικατάστασης, τροποποίησης, λήξης της χρονικής ισχύος ή για οποιονδήποτε λόγο, εκτός αν ο αιτών αποδεικνύει ιδιαίτερο έννομο συμφέρον προς συνέχιση της δίκης.

Αίτηση ακύρωσης απόφασης Γ.Γ. Περιφέρειας, που απέρριψε προσφυγή κατά απόφασης Νομάρχη περί εξαιρέσης υπαλλήλου Τμήματος Συγκοινωνιών από την Επιτροπή Εξετάσεων οδηγών αυτ/των.

Κατάργηση δίκης λόγω παραίτησης από την υπηρεσία του αιτούντος και αυτοδίκαιης λύσης της υπαλληλικής σχέσης.

Μη ιδιαίτερο έννομο συμφέρον προς ακύρωση της προσβαλλόμενης απόφασης, καθόσον η επιβληθείσα εξαιρεση δεν εμπεριέχει γενική ηθική αποδοκιμασία των προσόντων του αιτούντος ως υπαλλήλου, που ήδη απαλλάχθηκε από την ποινική και πειθαρχική διαδικασία σε βάρος του.

Η άσκηση από τον αιτούντα αγωγής αποζημίωσης κατά της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης προς αναζήτηση διαφυγόντων κερδών, που θα λάμβανε αν δεν επιβαλλόταν το άνω διοικ. μέτρο, δεν θεμελιώνει ιδιαίτερο έννομο συμφέρον για συνέχιση της δίκης.

{...}2. Επειδή, εξάλλου, στην παρ. 2 του άρθρου 32 του π.δ. 18/1989 (ΦΕΚ 8 Α'), οι διατάξεις του οποίου εφαρμόζονται και κατά την ενώπιον των Διοικητικών Εφετειών ακυρωτική διαδικασία, σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 702/1977 (ΦΕΚ 268 Α'), ορίζεται ότι: «Καταργείται ομοίως η δίκη, αν μετά την άσκηση της αίτησης ακυρώσεως και έως την πρώτη συζήτηση

της υπόθεσης η προσβαλλόμενη πράξη έπαυσε για οποιοδήποτε λόγο να ισχύει, εκτός αν ο αιτών επικαλείται ιδιαίτερο έννομο συμφέρον, που δικαιολογεί τη συνέχιση της δίκης...». Κατά την έννοια της διάταξης αυτής, η δίκη καταργείται, αν μετά την άσκηση της αίτησης ακυρώσεως και πριν από την πρώτη συζήτησή της έπαυσε να ισχύει η προσβαλλόμενη πράξη, γιατί αντικαταστάθηκε, τροποποιήθηκε ή έληξε η χρονική ισχύς της ή για οποιονδήποτε άλλο λόγο. Η δίκη, όμως, συνεχίζεται, αν ο αιτών επικαλείται και αποδεικνύει ιδιαίτερο έννομο συμφέρον, που επιβάλλει να συνεχισθεί η δίκη, για να αρθούν δυσμενείς συνέπειες, που ενδεχομένως δημιουργήθηκαν κατά το χρόνο ισχύος της προσβαλλόμενης πράξης και οι οποίες διατηρούνται και στο μέλλον και δεν μπορούν να αρθούν, παρά μόνο με την ακύρωσή της (ΣτΕ 4362/1997 Ολ. κ.α.).

3. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτουν τα εξής: Με την ΕΜ 6/8.3.2005 απόφαση του Νομάρχη Τρικάλων επιβλήθηκε στην αιτούσα, με την ιδιότητά της ως υπαλλήλου του κλάδου ΔΕ Δακτυλογράφων - Στενογράφων με βαθμό Α' του Τμήματος Συγκοινωνιών της Διεύθυνσης Συγκοινωνιών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Τρικάλων, το διοικητικό μέτρο της εξαιρέσεώς της από την Επιτροπή Εξετάσεων οδηγών αυτοκινήτων και μοτοσικλετών της εν λόγω Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Η απόφαση είχε ως έρεισμα, μεταξύ άλλων, το από 20.9.2004 πόρισμα Ένορκης Διοικητικής Εξετάσεως, σύμφωνα με το οποίο η αιτούσα παρέβη με πρόθεση καθήκοντα της Υπηρεσίας της, με σκοπό να

προσπορίσει σε άλλους παράνομα οφέλη (κατά την έννοια του Ποινικού Κώδικα) ή και να βλάψει ακόμα άλλον (το Χ. Τ., που πλήρωσε πρόστιμο), (για τις αποδιδόμενες δε σ' αυτήν πράξεις της παράβασης καθήκοντος κατ' εξακολούθηση και της ηθικής αυτουργίας σε παράβαση καθήκοντος παραπέμφθηκε ως κατηγορούμενη στο Τριμελές Πλημμελειοδικείο Τρικάλων), καθώς και το από 5.10.2004 πόρισμα Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης, σύμφωνα με το οποίο η αιτούσα, από το Δεκέμβριο του 1999 έως τον Απρίλιο του 2002, παρέβη διατάξεις των άρθρων 26 παρ. 4, 30 παρ.1 εδ. στ, ζ, η, θ, ι, παρ. 2 εδ. α, β, γ, δ, ε, ζ, η, θ, ι, 18 παρ. 5 εδ. γ, 18 παρ. 1 και του άρθρου 31 της με αριθμ. 58930/480/15.4.1999 Υπουργικής Απόφασης, που αφορά στη χορήγηση αδειών οδήγησης αυτοκινήτων και μοτοσικλετών, διαπράττοντας τα αποδιδόμενα σ' αυτήν πειθαρχικά παραπτώματα της παράβασης και ατελούς εκτέλεσης καθήκοντος κατά τη διάρκεια άσκησης των υπηρεσιακών της καθηκόντων. Κατά της ως άνω απόφασης του Νομάρχη, η αιτούσα άσκησε την 10966/17.6.2005 προσφυγή ενώπιον του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Θεσσαλίας, ζητώντας την ακύρωσή της για τους αναφερόμενους σ' αυτήν λόγους. Ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας Θεσσαλίας με την 17920/3.11.2005 απόφασή του απέρριψε την προσφυγή. Ήδη, η αιτούσα με την κρινόμενη αίτηση ζητά να ακυρωθούν οι ως άνω αποφάσεις του Νομάρχη Τρικάλων και του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Θεσσαλίας, για τους προβαλλόμενους με αυτήν λόγους.

4. Επειδή, μετά την άσκηση της κρινόμενης αίτησης (23.12.2005), και πριν από

την πρώτη συζήτηση της υπόθεσης, εκδόθηκε η 16125/1.8.2007 απόφαση του Νομάρχη Τρικάλων, που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 581Γ'/14.8.2007, με την οποία έγινε δεκτή η υποβληθείσα από την αιτούσα δεύτερη αίτηση παραίτησης από την Υπηρεσία της και λύθηκε αυτοδίκαια από 31.7.2007 η υπαλληλική της σχέση με τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Τρικάλων. Με τα δεδομένα αυτά, η αμφισβήτηση της νομιμότητας των ως άνω πράξεων καθίσταται αλυσιτελής και η ανοιγείσα με την κρινόμενη αίτηση ακύρωσης δίκη δεν έχει πλέον αντικείμενο και πρέπει να καταργηθεί, σύμφωνα με το άρθρο 32 παρ. 2 του π.δ. 18/1989, καθόσον ενδεχόμενη ακύρωση των προσβαλλόμενων αποφάσεων δεν μπορεί να ασκήσει καμία επιρροή στην υπηρεσιακή κατάσταση της αιτούσας, αφού έχει λυθεί αυτοδίκαια η υπαλληλική σχέση, που τη συνέδεε με τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Τρικάλων. Η αιτούσα, με προφορική δήλωση του πληρεξουσίου δικηγόρου της και με το κατατεθέν επί της έδρας υπόμνημά της, προέβαλε ότι συντρέχει περίπτωση συνέχισης της δίκης, διότι έχει ιδιαίτερο έννομο συμφέρον να ακυρωθούν οι προσβαλλόμενες πράξεις, καθόσον από τη διατήρηση του επιβληθέντος διοικητικού μέτρου συνεχίζει να υφίσταται ηθική μείωση. Ο λόγος, όμως, αυτός δεν θεμελιώνει το κατά τα ανωτέρω ιδιαίτερο έννομο συμφέρον της αιτούσας για συνέχιση της δίκης, διότι η επιβληθείσα εξαίρεσή της από την Επιτροπή Εξετάσεων οδηγών αυτοκινήτων και μοτοσικλετών δεν εμπεριέχει γενική ηθική αποδοκίμασία των προσόντων της ως υπαλλήλου (πρβλ. ΣτΕ 1415/2008). Εξάλλου, για τις αποδιδόμενες σ' αυτήν πράξεις της παρά-

βασης καθήκοντος κατ' εξακολούθηση και της ηθικής αυτοουργίας σε παράβαση καθήκοντος (σχ. το από 20.9.2004 πόρισμα Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης), κηρύχθηκε αθώα από το Τριμελές Πλημμελειοδικείο Τρικάλων, δυνάμει των 1115/2005 και 1955/2005 αποφάσεων, που κατέστησαν αμετάκλητες, ενώ για τα αποδιδόμενα σ' αυτήν πειθαρχικά παραπτώματα της παράβασης και ατελούς εκτέλεσης καθήκοντος κατά τη διάρκεια άσκησης των υπηρεσιακών της καθηκόντων (σχ. το από 5.10.2004 πόρισμα Ένορκης Διοικητικής Εξέτασης), έγινε δεκτή η ασκηθείσα από την αιτούσα αίτηση ακύρωσης και με την 357/2008 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Λάρισας, που λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως, ως γεγονός γνωστό στο Δικαστήριο από άλλη δικαστική ενέργεια, ακυρώθηκε η 2/30.11.2005 απόφαση του Πενταμελούς Υπηρεσιακού - Πειθαρχικού Συμβουλίου Προσωπικού της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Τρικάλων, με την οποία της είχε επιβληθεί, για τα ίδια πειθαρχικά παραπτώματα, η πειθαρχική ποινή του προστίμου στέρησης αποδοχών ίσου με το ένα δωδέκατο των μηνιαίων αποδοχών της.

Τέλος, τα προβαλλόμενα από την αιτούσα περί άσκησης απ' αυτήν ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου αγωγής αποζημίωσης κατά της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Τρικάλων, προς αναζήτηση των διαφυγόντων κερδών (εξόδων παράστασης για κάθε συνεδρία της επιτροπής πρακτικής εξέτασης υποψηφίων οδηγών), που θα ελάμβανε, κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων, αν δεν επιβαλλόταν σε βάρος της το προαναφερόμενο διοικητικό μέτρο, δεν μπορούν εν πάση περιπτώσει να θεμελιώσουν το ιδιαίτερο έννομο συμφέρον

για τη συνέχιση της παρούσας δίκης (ΣτΕ 1171/2008, 1738/2006, 1269/2005).

5. Επειδή, κατάκολουθίαν, πρέπει η παρούσα δίκη να καταργηθεί, να αποδοθεί στην αιτούσα το καταβληθέν παράβολο (άρθρο 36 παρ. 4 του π.δ. 18/1989) και να μην επιδικασθεί δικαστική δαπάνη (άρθρο 39 παρ. 2 του π.δ. 18/1989).

266/2009

Πρόεδρος: Ελευθέριος Βάβουλας

Εισηγητής: Κύπρος Λουκαΐδης

Δικηγόροι: Λεων. Καραγιάννης, Σπυρ. Ιωαννίδης - Μαριέττα Λάμπρου

Χαρακτηρισμός αυθαιρέτου μετά από αυτοψία υπαλλήλου της πολεοδομικής υπηρεσίας, που συντάσσει σχετική έκθεση, κατά της οποίας μπορεί να ασκηθεί ένσταση σε ανατρεπτική προθεσμία 30 ημερών, η οποία εξετάζεται από επιτροπή, που αποφαινεται οριστικά με αιτιολογημένη απόφαση.

Πλημμελώς αιτιολογημένη απόφαση της Επιτροπής Κρίσεως Αυθαιρέτων, διότι αορίστως αναφέρεται ότι τα κτίσματα κατασκευάστηκαν σε χρόνο πέραν της 5ετίας, δεν αποδεικνύεται ο χρόνος κατασκευής των υπόστεγων και περιφράξεων, που δεν ήταν αναγκαίο να αναγράφονται στον τίτλο κυριότητας και δεν λήφθηκε υπόψη ένορκη βεβαίωση προς απόδειξη του ισχυρισμού περί κατασκευής προ του 1955.

{...}2. Επειδή από τις διατάξεις των άρθρων 1 και 4 (παρ. 1 και 4) του π.δ. 267/1998 «Διαδικασία χαρακτηρισμού και κατεδάφισης αυθαιρέτων κατασκευών, τρόπος εκτίμησης της αξίας και καθορι-

σμός του ύψους των προστίμων αυτών» (ΦΕΚ 195 Α') προκύπτει ότι η διαπίστωση και ο χαρακτηρισμός αυθαιρέτου γίνεται μετά από αυτοψία υπαλλήλου της κατά τόπο αρμόδιας πολεοδομικής υπηρεσίας, που συντάσσει σχετική έκθεση. Στην έκθεση αυτή αναφέρεται η θέση του ακινήτου, συνοπτική περιγραφή με σκαρίφημα, οι διαστάσεις, καθώς και οι πολεοδομικές διατάξεις που παραβιάστηκαν. Η ίδια έκθεση περιλαμβάνει υπολογισμό της αξίας του αυθαιρέτου και επιβολή των προστίμων της παρ. 2 του άρθρου 17 του ν. 1337/1973, όπως ισχύει. Κατά της έκθεσης αυτοψίας κάθε ενδιαφερόμενος έχει δικαίωμα ένστασης μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την τοιχοκόλληση της έκθεσης στο αυθαίρετο, η οποία εξετάζεται από ειδικά προβλεπόμενη επιτροπή σε κάθε αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία. Η επιτροπή, αφού εξετάσει τις απόψεις του ενδιαφερομένου, αποφαινεται οριστικά επί της ένστασης, με αιτιολογημένη απόφαση, η οποία αναγράφεται πάνω στην ένσταση και υπογράφεται από τα μέλη και το γραμματέα αυτής.

3. Επειδή, στην κρινόμενη περίπτωση, από τα στοιχεία της δικογραφίας, προκύπτουν τα ακόλουθα: Με την από 12.6.2007 έκθεση αυτοψίας της Διεύθυνσης Πολεοδομίας της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Καρδίτσας, κρίθηκαν αυθαίρετες και κατεδαφιστέες κατασκευές σε οικόπεδο των αιτούντων στην Κοινότητα Μ. του Δήμου Κ. του Ν. Καρδίτσας, οι οποίες κατασκευάστηκαν χωρίς σχετική άδεια της ως άνω Πολεοδομίας και ειδικότερα: α) ποιμνιοστάσιο 50,90 τμ, β) υπόστεγο 4 τμ, γ) υπόστεγο 61 τμ, δ) υπόστεγο 14,85

τμ, ε) υπόστεγο 31,50 τμ και στ) περίφραξη εξωτερική και περιφράξεις εσωτερικές, αποτελούμενες από ξύλινους πασσάλους και σίτα. Τα εν λόγω κτίσματα κατασκευάστηκαν, κατά την έκθεση αυτοψίας, σε χρόνο πέραν της πενταετίας. Με την ίδια έκθεση υπολογίστηκαν, επίσης, τα πρόστιμα ανέγερσης και διατήρησης των κατασκευών σε 6.476,35 και 454,05 Ε, αντίστοιχα. Κατά της παραπάνω έκθεσης αυτοψίας οι αιτούντες άσκησαν την από 9.7.2007 ένσταση, με την οποία προέβησαν ότι τα εν λόγω κτίσματα κατασκευάστηκαν από τον πατέρα τους προ του έτους 1955 και από τότε δεν έγινε καμία μετατροπή και ότι ο εκ των αιτούντων Π. Π. δεν έχει κανένα κτίσμα εντός του οικοπέδου του. Προσκόμισαν δε ενώπιον της Επιτροπής εκδίκησης της ένστασής τους, όπως συνομολογείται και με τις 3121/9.7.2008 απόψεις της ως άνω Πολεοδομίας, τους τίτλους κυριότητάς τους (.../1995 συμβόλαιο γονικής παροχής του συμβολαιογράφου Κ. Ν. Β.) και την .../2007 ένορκη βεβαίωση ενώπιον του Ειρηνοδίκη Καρδίτσας, με την οποία οι μάρτυρες Γ. Σ. και Μ. Ζ. κατέθεσαν ενόρκως ότι τα ένδικα κτίσματα κατασκευάστηκαν πριν από το έτος 1955 από τον πατέρα των αιτούντων Δ. Π..

Επί της ενστάσεως αυτής εκδόθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση της Επιτροπής Κρίσεως Αυθαιρέτων, η οποία συντάχθηκε επ' αυτής, με το ακόλουθο περιεχόμενο: «Σύμφωνα με τα προσκομισθέντα δικαιολογητικά (συμβόλαιο), το οποίο επιδείχθηκε και δεν κατατέθηκε, και εκ των υλικών κατασκευής, η επιτροπή δέχεται ότι ο πλινθόκτιστος σταύλος υφίσταται προ του έτους 1955, τα υπόλοιπα δεν α-

ναφέρονται στον επιδειχθέντα τίτλο. Τα Μέλη ...».

4. Επειδή, ενόψει τούτων, η προσβαλλόμενη απόφαση της Επιτροπής Κρίσεως Αυθαιρέτων, με το προαναφερόμενο περιεχόμενο, είναι πλημμελώς αιτιολογημένη, όπως βάσιμα προβάλλεται από τους αιτούντες, αφού: α) αορίστως αναφέρεται στην έκθεση αυτοψίας ότι τα ένδικα κτίσματα κατασκευάστηκαν σε χρόνο πέραν της πενταετίας, χωρίς να διευκρινίζεται πότε, στοιχείο κρίσιμο για τον καθορισμό των εφαρμοστέων διατάξεων, β) από μόνο το γεγονός ότι στον τίτλο ιδιοκτησίας των αιτούντων αναφέρεται μόνο το πλινθόκτιστο ποιμνιοστάσιο, δεν αποδεικνύεται ο χρόνος κατασκευής των υπολοίπων κατασκευών, οι οποίες, ως υπόστεγα και περιφράξεις, δεν ήταν απαραίτητο να αναγράφονται στον εν λόγω τίτλο και γ) δεν λήφθηκε υπόψη από την Επιτροπή η παραπάνω ένορκη βεβαίωση, που προσκόμισαν οι αιτούντες ενώπιόν της προς απόδειξη του ισχυρισμού τους περί κατασκευής του συνόλου των ένδικων κατασκευών προ του έτους 1955 (βλ. ΣτΕ 1696/1999).

5. Επειδή, μετά από όσα έγιναν πιο πάνω δεκτά, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να γίνει δεκτή, να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση...

278/2009

Πρόεδρος: Αικατερίνη Χατζηαναγνώστου
Εισηγήτρια: Κωνσταντινιά Μαργαρίτη
Δικηγόροι: Ιουλιία Μίτη, Βασ. Κορκίζογλου, Φιλιά Κωστούλη

Το έννομο συμφέρον για προσβολή διοικ. πράξης ή παράλειψης πρέπει να υφίστα-

ται κατά το χρόνο κατάθεσης αλλά και συζήτησης της αίτησης ακύρωσης.

Αίτηση ακύρωσης της τεκμαιρόμενης ως αρνητικής απάντησης παράλειψης του Γραφείου Προσωπικού του Νοσοκομείου να απαντήσει επί αίτησης υπαλλήλου για χορήγηση γονικής άδειας μετ' αποδοχών για ανατροφή ανηλίκων τέκνων.

Απαράδεκτη ελλείψει έννομου συμφέροντος η αίτηση ακύρωσης ως προς το αίτημα χορήγησης άδειας για ανατροφή ανήλικου τέκνου, το οποίο κατά τη συζήτηση της αίτησης έχει συμπληρώσει το 4ο έτος της ηλικίας, μέχρι το οποίο δικαιούται ο γονέας να ζητήσει άδεια.

Αν και οι δύο γονείς είναι υπάλληλοι, καθορίζουν με δήλωσή τους προς τις υπηρεσίες τους ποίος θα κάνει χρήση του μειωμένου ωραρίου ή της άδειας ανατροφής, ή τα διαστήματα που ο καθένας θα κάνει χρήση, διαδοχικά και στα νόμιμα χρονικά όρια. Αν ο σύζυγος υπαλλήλου εργάζεται στον ιδιωτικό τομέα, εφόσον δικαιούται όμοιων ολικά ή μερικά διευκολύνσεων, ο σύζυγος υπάλληλος δικαιούται να κάνει χρήση των διευκολύνσεων καθό μέρος ο άλλος δεν κάνει χρήση των δικών του ή καθό μέρος αυτά υπολείπονται των διευκολύνσεων του υπαλλήλου. Αν η σύζυγος του υπαλλήλου δεν εργάζεται, ο σύζυγος δεν δικαιούται να κάνει χρήση των διευκολύνσεων, εκτός αν είναι ιατρικά ανίκανη.

Δικαίωμα του αιτούντος πατέρα για άδεια μετ' αποδοχών για ανατροφή τέκνου, εφόσον η σύζυγος ασκεί ιδιωτική ανεξάρτητη επαγγελματική δραστηριότητα.

{...}Επειδή το άρθρο 47 του π.δ. 18/1989 ορίζει ότι «Αίτηση ακυρώσεως

δικαιούται να ασκήσει ο ιδιώτης ή το νομικό πρόσωπο, τους οποίους αφορά η διοικητική πράξη ή των οποίων έννομα συμφέροντα, έστω και μη χρηματικά, προσβάλλονται από αυτή». Από τη διάταξη αυτή συνάγεται ότι το απαιτούμενο κατά το άρθρο 47 του π.δ. 18/1989 έννομο συμφέρον για την προσβολή της διοικητικής πράξης ή παράλειψης πρέπει να υφίσταται τόσο κατά το χρόνο καταθέσεως της αιτήσεως ακυρώσεως, όσο και κατά το χρόνο συζητήσεως αυτής (πρβλ. ΣτΕ Ολ. 280/1996). Μετά τα παραπάνω, ο αιτών κατά το χρόνο της συζητήσεως της κρινόμενης υποθέσεως (29.4.2009) δεν νομοποιείται προς άσκηση της κρινόμενης αιτήσεως ως προς το μέρος που αφορά στο αίτημά του για τη χορήγηση, κατ' εφαρμογή του άρθρου 53 παρ. 2 του ν. 3528/2007, 43 ημερών ως συμπληρωματικής άδειας μετ' αποδοχών για την ανατροφή του πρώτου ανήλικου τέκνου του, καθόσον το τελευταίο έχει συμπληρώσει στις 14.4.2008 τα τέσσερα (4) χρόνια του, εντός των οποίων έχει δικαίωμα ο αιτών γονέας να ζητήσει την εν λόγω άδεια (Σχ. το 2993/21.5.2008 πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης του Δημάρχου Π. Ν. Α.), σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 53 του ν. 3528/2007 (ΦΕΚ Α' 26/9.2.2007) και πρέπει να απορριφθεί ως προς το μέρος αυτή η κρινόμενη αίτηση ως απαράδεκτη.

Επειδή, στο άρθρο 53 του ν. 3528/2007 (ΦΕΚ Α' 26/9.2.2007) με τον τίτλο «Διευκολύνσεις υπαλλήλων με οικογενειακές υποχρεώσεις» ορίζονται τα εξής: «1... 2. Ο χρόνος εργασίας του γονέα υπαλλήλου μειώνεται κατά δύο (2) ώρες ημερησίως, εφόσον έχει τέκνα ηλι-

κίας έως δύο (2) ετών και κατά μία (1) ώρα, εφόσον έχει τέκνα ηλικίας από δύο (2) έως τεσσάρων (4) ετών. Ο γονέας υπάλληλος δικαιούται εννέα (9) μήνες άδεια με αποδοχές για ανατροφή παιδιού, εφόσον δεν κάνει χρήση του κατά το προηγούμενο εδάφιο μειωμένου ωραρίου... 3. Αν και οι δύο γονείς είναι υπάλληλοι, με κοινή τους δήλωση, που κατατίθεται στις υπηρεσίες τους, καθορίζεται ποιος από τους δύο θα κάνει χρήση του μειωμένου ωραρίου ή της άδειας ανατροφής, εκτός αν με την ανωτέρω κοινή τους δήλωση καθορίσουν χρονικά διαστήματα που ο καθένας θα κάνει χρήση, αλλά πάντοτε διαδοχικώς και μέσα στα χρονικά όρια της προηγούμενης παραγράφου. Αν η σύζυγος του υπαλλήλου ή ο σύζυγος της υπαλλήλου εργάζεται στον ιδιωτικό τομέα, εφόσον δικαιούται όμοιων ολικώς ή μερικώς διευκολύνσεων, ο σύζυγος ή η σύζυγος υπάλληλος δικαιούται να κάνει χρήση των διευκολύνσεων της παραγράφου 2 κατά το μέρος που η σύζυγος αυτού ή ο σύζυγος αυτής δεν κάνει χρήση των δικών της ή των δικών του δικαιωμάτων ή κατά το μέρος που αυτά υπολείπονται των διευκολύνσεων της παραγράφου 2. Αν η σύζυγος του υπαλλήλου δεν εργάζεται ή δεν ασκεί οποιοδήποτε επάγγελμα, ο σύζυγος δεν δικαιούται να κάνει χρήση των διευκολύνσεων της παραγράφου 2, εκτός αν λόγω σοβαρής πάθησης ή βλάβης κριθεί ανίκανη να αντιμετωπίζει τις ανάγκες διατροφής του παιδιού, σύμφωνα με βεβαίωση της Δευτεροβάθμιας Υγειονομικής Επιτροπής στην αρμοδιότητα της οποίας υπάγεται ο υπάλληλος».

Επειδή, η ως άνω διάταξη της παρ. 2 εδ. 2 του άρθρου 53 του ν. 3528/2007,

θεσπιζόμενη με σκοπό την εναρμόνιση της επαγγελματικής με την οικογενειακή ζωή, προβλέπει την αναγνώριση στο γονέα υπάλληλο, άνδρα και γυναίκα, προσωπικού δικαιώματος να λαμβάνει γονική άδεια, ώστε να μπορεί να ασχοληθεί με την ανατροφή των τέκνων τους και να καθίσταται στην πράξη εφικτός ο συνδυασμός των επαγγελματικών τους ευθυνών με τις οικογενειακές τους υποχρεώσεις. Σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις του άρθρου 53, ο πατέρας υπάλληλος δεν δικαιούται εννεάμηνη άδεια με αποδοχές για ανατροφή παιδιού, όταν η σύζυγός του δεν εργάζεται ή δεν ασκεί οποιοδήποτε επάγγελμα, εκτός αν συντρέχει περίπτωση σοβαρής πάθησης κατά τα αναφερόμενα στο εδ. γ' της παρ. 3. Επίσης, στην περίπτωση που η σύζυγος του υπαλλήλου εργάζεται στον ιδιωτικό τομέα, εφόσον δικαιούται εν όλω ή εν μέρει διευκολύνσεων, το δικαίωμα του συζύγου υπαλλήλου περιορίζεται κατά το μέρος που η σύζυγός του δεν κάνει χρήση των δικών της δικαιωμάτων ή κατά το μέρος που αυτά υπολείπονται των διευκολύνσεων της παρ. 2.

Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτουν τα εξής: Ο αιτών, υπάλληλος του Περιφερειακού Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Λ., κατηγορίας ΠΕ, ειδικότητας Φυσικής - Ακτινοφυσικής, υπέβαλε τη με αριθμ. πρωτ. 27594/14.12.2007 αίτησή του προς το Γραφείο Προσωπικού του ίδιου ως άνω νοσοκομείου, με το παρακάτω περιεχόμενο: «Με την παρούσα επαναφέρω την από 21.6.2007 και με αριθμό πρωτοκόλλου 11868 αίτησή μου προς την Υπηρεσία Σας για να μου χορηγηθεί η

προβλεπόμενη κατά το άρθρο 53 Υ.Κ. άδεια εννέα μηνών με αποδοχές για ανατροφή του πρώτου τέκνου μου, το οποίο γεννήθηκε την 14.4.2004, και ακολούθως και διαδοχικώς δεύτερη αυτοτελής άδεια εννέα μηνών με αποδοχές για ανατροφή του δεύτερου τέκνου μου, το οποίο γεννήθηκε την 3.9.2005, σε συνδυασμό με την υπ' αριθμ. 19178/19.9.2007 αίτησή μου περί καθορισμού ημερομηνίας έναρξης της άδειάς μου. Συγκεκριμένα, μου χορηγήσατε με την υπ' αριθμ. 19178/27.9.2007 πράξη σας συνολική άδεια πέντε μηνών και όχι την άδεια που αιτήθηκα και που νόμιμα δικαιούμαι για τα δύο τέκνα μου. Σήμερα επανέρχομαι αιτούμενος να μου χορηγήσετε το υπόλοιπο της άδειας, που δικαιούμαι κατά το άρθρο 53 του ν. 3528/2007, ήτοι για μεν το τέκνο μου, που γεννήθηκε την 14.4.2004 και συμπληρώνει τα τέσσερα έτη του την 14.4.2008, αφού αφαιρεθεί ο χρόνος της άδειας των πέντε μηνών που ήδη μου χορηγήσατε και ημερομηνία λήξης αυτής (της άδειας) την 1.3.2008, να μου χορηγήσετε επιπλέον σαράντα τρεις ημέρες, ήτοι χρόνο αδειάς για το πρώτο τέκνο μου μικρότερο του εννεάμηνου, εφ' όσον αυτό συμπληρώνει την ανωτέρω ημερομηνία τα τέσσερα έτη του και β) Ακολούθως να μου χορηγήσετε δεύτερη αυτοτελή άδεια εννέα μηνών με έναρξη αυτής την 15.4.2008 για το δεύτερο τέκνο μου, που γεννήθηκε την 3.9.2005». Το καθού Νοσοκομείο, με την προσβαλλόμενη τεκμαιρόμενη ως αρνητική απάντηση, παρέλειψε να απαντήσει στην ανωτέρω αίτηση του αιτούντος. Ο τελευταίος με την κρινόμενη αίτηση ζητά την ακύρωση της προσβαλλόμενης παράλειψης, ως εσφαλμέ-

νης, ισχυριζόμενος ότι η σύζυγός του εργάζεται από το έτος 1999 μέχρι σήμερα ως πολιτικός μηχανικός, ήτοι επιτηδευματίας και στεγάζεται σε μισθωμένο γραφείο στη Λ. (Π. ...) και δεν δικαιούται την ειδική 9μηνη άδεια ανατροφής τέκνου μετ' αποδοχών, δεν έχει λάβει ποτέ την άδεια αυτή στον παρελθόν (καμία από τις προβλεπόμενες διευκολύνσεις), ούτε άλλωστε προβλέπονται από το ασφαλιστικό ταμείο της (ΤΣΜΕΔΕ) παρόμοιες διευκολύνσεις στο μέλλον.

Επειδή, με τα δεδομένα αυτά και σύμφωνα με τα προαναφερθέντα, κατ' αρχήν συντρέχει εν προκειμένω περίπτωση εφαρμογής των άνω διατάξεων του άρθρου 53 του ν. 3528/2007, διότι η σύζυγος του αιτούντος ασκεί στον ιδιωτικό τομέα επαγγελματική δραστηριότητα (πολιτικός μηχανικός). Συνεπώς, ο αιτών δικαιούται, κατ' εφαρμογή του άρθρου 53 του ν. 3528/2007, να κάνει χρήση της διευκόλυνσης της παρ. 2 του άνω άρθρου, δηλαδή εννεάμηνης άδειας μετ' αποδοχών για το δεύτερο τέκνο του, που γεννήθηκε στις 3.9.2005, εφόσον όμως πληρούνται και οι λοιπές προϋποθέσεις, που τάσσει η παρ. 2 του άνω άρθρου. Επομένως, η προσβαλλόμενη, τεκμαιρόμενη ως αρνητική απάντηση, παράλειψη του καθού Νοσοκομείου, καθό μέρος αφορά στο αίτημα του αιτούντος για χορήγηση στον ίδιο της προαναφερθείσας άδειας για το δεύτερο τέκνο του δεν είναι νόμιμη και πρέπει να ακυρωθεί, κατ' αποδοχή ως βασίμου του σχετικού λόγου της κρινόμενης αιτήσεως.

Επειδή, κατ' ακολουθίαν, πρέπει να γίνει δεκτή εν μέρει η κρινόμενη αίτηση ακυρώσεως και να παραπεμφθεί η υπόθεση στο καθού ΝΠΔΔ για να προβεί στις

περαιτέρω νόμιμες ενέργειες...

331/2009

Πρόεδρος: Αικατερίνη Χατζηναγνώστου
Εισηγήτρια: Κωνσταντινιά Μαργαρίτη
Δικηγόροι: Βάνα Παπακωνσταντίνου

Αρμοδιότητα του τριμελούς διοικητικού εφετείου προς εκδίκαση αιτήσεων ακύρωσης ατομικών πράξεων διοικ. αρχών που αφορούν στο διορισμό και την εν γένει υπηρεσιακή κατάσταση υπαλλήλων του Δημοσίου, των ΟΤΑ και των λοιπών νπδδ.

Κατά τόπον αρμοδιότητα του εφετείου στην περιφέρεια του οποίου εδρεύει η εκδούσα την προσβαλλόμενη πράξη διοικ. αρχή και του τύπου στον οποίο υπηρετεί ή εκπαιδεύεται ή απασχολείται ο αιτών. Η προτεραιότητα μεταξύ των δικαστηρίων καθορίζεται από το χρόνο άσκησης της αίτησης. Ως τόπος απασχόλησης δεν νοείται εκείνος της απασχόλησης του ενδιαφερομένου στον ιδιωτικό τομέα πριν την πρόσληψή του.

Αρμοδιότητα κατά τόπον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών επί αίτησης ακύρωσης πράξης του Συμβουλίου Προαγωγών Στρατού Ξηράς του Γενικού Επιτελείου Στρατού που εδρεύει στην Αθήνα, στο οποίο πρέπει να παραπεμφθεί και στο οποίο ανήκει η κρίση περί νομιμοποίησης των διαδίκων ή των πληρεξουσίων, περί καταβολής του παραβόλου και περί παραδεκτού του ενδίκου μέσου.

{...}Επειδή, ο ν. 702/1977 (ΦΕΚ Α' 268) ορίζει ότι: «Στην αρμοδιότητα του τριμελούς διοικητικού εφετείου υπάγεται η εκδίκαση αιτήσεων ακυρώσεως ατομι-

κών πράξεων διοικητικών αρχών, που αφορούν: α) το διορισμό και την εν γένει υπηρεσιακή κατάσταση των λειτουργών και υπαλλήλων (πολιτικών, στρατιωτικών και δικαστικών) του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτης και δεύτερης βαθμίδας και των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, β) την εισαγωγή και κατάσταση γενικά μαθητών των παραγωγικών σχολών των υπαλλήλων της περίπτωσης α' του παρόντος και τις μεταβολές της κατάστασης των εφέδρων αξιωματικών, γ) την πρόσληψη και την κατάσταση γενικά του προσωπικού του Δημοσίου, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτης και δεύτερης βαθμίδας και των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, ανεξαρτήτως από τη φύση της σχέσης που το συνδέει, δ) την εφαρμογή της εκπαιδευτικής νομοθεσίας για τους μαθητές, σπουδαστές, φοιτητές, υποτρόφους και μετεκπαιδευομένους, ε) το προσωπικό γενικά των ιδιωτικών εκπαιδευτηρίων και φροντιστηρίων, στ)... ζ) την τακτοποίηση, προσκύρωση και αναλογισμό αποζημίωσης ακινήτων, καθώς και την εφαρμογή πολεοδομικών μελετών, η) το χαρακτηρισμό κτισμάτων ή κατασκευών ως αυθαιρέτων και την εξαίρεσή τους από την κατεδάφιση, θ) την έκδοση οικοδομικών αδειών και αδειών για την κοπή δένδρων, καθώς και τη σύνδεση οικοδομών με κάθε είδους δίκτυα» (άρθρο 1 παρ. 1, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή της με το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 2944/2001, ΦΕΚ Α' 222). «Αρμόδιον κατά τόπον διά την εκδίκασιν των κατά τα ανωτέρω αιτήσεων ακυρώσεως είναι το διοικητικόν εφετείου, εις την περιφέρειαν του οποίου εδρεύει η εκδούσα την προσβαλ-

λομένην πράξιν διοικητική αρχή. Οι παραπάνω αιτήσεις ακυρώσεως μπορούν να ασκηθούν και στο διοικητικό εφετείο του τόπου στον οποίο υπηρετεί ή εκπαιδεύεται ή απασχολείται ο αιτών. Η προτεραιότητα μεταξύ των δικαστηρίων καθορίζεται από το χρόνο άσκησης της αίτησης» (άρθρο 3 παρ. 1, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή της από το άρθρο 5 παρ. 9 ν. 2408/1996, ΦΕΚ Α' 104). Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, ως τόπος απασχολήσεως δεν νοείται σε καμία περίπτωση εκείνος της απασχολήσεως του ενδιαφερομένου στον ιδιωτικό τομέα πριν από την πρόσληψή του. Συνεπώς, στην περίπτωση αυτή, αρμόδιο κατά τόπο διοικητικό εφετείο παραμένει μόνο εκείνο του τόπου όπου εδρεύει η διοικητική αρχή που εξέδωσε την προσβαλλόμενη πράξη (ΔιοικΕφΧαν 62/2000 ΔιΔικ 2001. 965).

Επειδή, στην προκείμενη περίπτωση, με την 3/2008 απόφαση Έκτακτης Κρίσης για απονομή αποστρατευτικού βαθμού κατώτερων Αξιωματικών για το έτος 2008 του Συμβουλίου Προαγωγών Στρατού Ήραρας (ΣΠΣΞ) υπ' αριθ. 3 κρίθηκε διατηρητέος στον αυτό βαθμό ο αιτών Ανθυπολοχαγός ε.α. (ΤΧ). Ο πίνακας της κρίσεως αυτής κυρώθηκε με το από 24.4.2008 ΠΔ (ΦΕΚ 448/16.5.2008/ΤΓ). Μετά την παραπάνω κρίση, ο αιτών αποστρατεύθηκε με το βαθμό που έφερε με το από 16.7.2008 ΠΔ (ΦΕΚ 701/30.7.2008/ΤΓ). Ακολούθως, με το πρακτικό 42/2008 (Επανάκριση Αξιωματικού (ΤΧ) για το έτος 2008 μετά από προσφυγή του) αποφασίστηκε για τον αιτούντα επανακρινόμενο η απόρριψη της προσφυγής του και η επικύρωση της καταχωρημένης στο 3/2008 πρακτικό απόφασης του ΣΠΣΞ υπ' αριθ. 3. Η προσβαλ-

λόμενη πράξη εκδόθηκε από το Συμβούλιο Προαγωγών Στρατού Ξηράς (ΣΠΣΞ) υπ' αριθ.3 του Γενικού Επιτελείου Στρατού, που εδρεύει στην Αθήνα. Συνεπώς, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στην προηγούμενη σκέψη και εφόσον δεν καθιδρύεται συντρέχουσα αρμοδιότητα του Δικαστηρίου αυτού, το Δικαστήριο δεν είναι κατά τόπο αρμόδιο να εκδικάσει την κρινόμενη αίτηση ακύρωσης, αλλά αρμόδιο προς τούτο είναι το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών, στο οποίο πρέπει να παραπεμφθεί για εκδίκαση η κρινόμενη αίτηση, στο τελευταίο, σύμφωνα με το άρθρο 34 παρ. 2 του ν.1968/1991, ανήκει η κρίση περί της νομιμοποιήσεως ή παραστάσεως των διαδίκων ή των πληρεξουσίων περί της καταβολής του παραβόλου και γενικώς περί της εγκυρότητας του δικογράφου ή του παραδεκτού του ενδίκου μέσου.

6/2009 (Συμβ)

Πρόεδρος: Κωνσταντινιά Μαργαρίτη (Εισηγήτρια)

Προϋποθέσεις αναστολής εκτέλεσης διοικ. πράξης, λόγω άσκησης αίτησης ακύρωσης.

Αναστολή εκτέλεσης πράξης της Διεύθυνσης Πολεοδομίας, με την οποία ζητήθηκε από τη ΔΕΗ η διακοπή της ηλεκτροδότησης κατοικίας, λόγω δυσχερώς επανορθώσιμης βλάβης, διότι από την ήδη ηλεκτροδότηση δημιουργήθηκε κατάσταση χρήζουσα προστασίας, το δε ακίνητο αποτελεί την κύρια κατοικία της αιτούσας με τα ανήλικα τέκνα.

{...}Επειδή, κατά τις διατάξεις του άρθρου 52 του π.δ. 18/1989, όπως αντι-

καταστάθηκαν με τις διατάξεις του άρθρου 35 του ν. 2721/1999 και οι οποίες εφαρμόζονται, σύμφωνα με το άρθρο 4 του ν. 702/1977, και στα Διοικητικά Εφετεία, το Δικαστήριο, στο οποίο ασκήθηκε αίτηση ακυρώσεως εκτελεστής ατομικής διοικητικής πράξεως, μπορεί, με συνοπτικά αιτιολογημένη απόφαση, η οποία εκδίδεται σε συμβούλιο, να διατάξει, με αίτηση εκείνου που άσκησε την αίτηση ακυρώσεως, την αναστολή εκτελέσεως της διοικητικής πράξεως, όταν η άμεση εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξεως θα προκαλέσει στον αιτούντα βλάβη ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη, σε περίπτωση ευδοκίμησεως της αιτήσεως ακυρώσεως. Αντίθετα, το Δικαστήριο μπορεί να απορρίψει την αίτηση, αν κατά τη στάθμιση της βλάβης του αιτούντος και του δημοσίου συμφέροντος κρίνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες από την αποδοχή θα είναι σοβαρότερες από την ωφέλεια του αιτούντος. Εξάλλου, εάν το Δικαστήριο εκτιμά ότι η αίτηση ακυρώσεως είναι προδήλως βάσιμη, μπορεί να δεχθεί την αίτηση αναστολής, ακόμη και αν η βλάβη του αιτούντος από την άμεση εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξεως δεν κρίνεται ως ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη. Περαιτέρω, η αίτηση αναστολής μπορεί να απορριφθεί ακόμη και σε περίπτωση ανεπανόρθωτης ή δυσχερώς επανορθώσιμης βλάβης, αν η επιτροπή εκτιμά ότι η αίτηση ακυρώσεως είναι προδήλως απαράδεκτη ή προδήλως αβάσιμη.

Επειδή, στην προκειμένη υπόθεση, η αιτούσα είναι ιδιοκτήτρια αυθαίρετου οικήματος στην οδό Ψ. αριθ. ... του Δήμου Λ., το οποίο έχει εμβαδόν 106,95 τμ, και

χρησιμοποιεί αυτό ως κατοικία. Το τελευταίο ηλεκτροδοτήθηκε δυνάμει της ... απόφασης της ΔΕΗ, έχει δε αριθμό παροχής ... και αριθμό μετρητή Στη συνέχεια, με την 3725/23.2.2007 πράξη της Προϊσταμένης του Τμήματος Αυθαιρέτων του Δήμου Λ., γνωστοποιήθηκε στη ΔΕΗ ότι κατά τον έλεγχο των ακινήτων, ως προς την ακρίβεια των δηλωθέντων στοιχείων στο εν λόγω ακίνητο, ιδιοκτησίας της αιτούσας, διαπιστώθηκε ασυμφωνία μεταξύ του δηλωθέντος εμβαδού 102 τμ και του υφισταμένου, που είναι 106,95 τμ και δεν πληροί τις προϋποθέσεις για ανανέωση της σύνδεσής του με τα δίκτυα κοινής ωφέλειας, ζητείται δε από την άνω επιχείρηση η διακοπή της ηλεκτροδότησης. Με την από 7.5.2007 δε πράξη της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού ανακοινώθηκε στην αιτούσα ότι αυτή (Δ.Ε.Η.) θα προβεί στη διακοπή του ρεύματος της κατοικίας της μέχρι 4.7.2007. Κατά της άνω πράξης της Δ/σης Πολεοδομίας του Δήμου Λ. η αιτούσα άσκησε αίτηση ακύρωσης, καθώς και την από 19.12.2008 αίτηση αναστολής αυτής, με την οποία ζητά να ανασταλεί η εκτέλεση της 3725/ 23.2.2007 πράξης της Δ/σης Πολεοδομίας του Δήμου Λ. έως την έκδοση απόφασης επί της πιο πάνω αίτησης ακύρωσης. Ειδικότερα, προβάλλει ότι μετά την έκδοση της άνω προσβαλλόμενης πράξης, η οποία ανακοινώθηκε στη ΔΕΗ και κοινοποιήθηκε στην ίδια, η ΔΕΗ προτίθεται να διακόψει την ηλεκτροδότηση του ακινήτου της. Υποστηρίζει δε, περαιτέρω, ότι στο εν λόγω ακίνητο, το οποίο αποτελεί τη μοναδική ιδιόκτητη κατοικία της, κατοικεί η ίδια με το σύζυγο και τα δύο μικρά παιδιά της, τα οποία

χρησιμοποιούν ιδιαίτερης μέριμνας και φροντίδας, επειδή αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας και, συγκεκριμένα, πάσχουν από άσθμα και παίρνουν φαρμακευτική αγωγή, έχει δε κάνει ειδικές εγκαταστάσεις (διάδρομο, ειδικό μπάνιο κλπ) στο εν λόγω ακίνητο, ώστε να διευκολύνεται η καθημερινή της ζωή και η φροντίδα των παιδιών της. Επικαλείται και προσκομίζει τα παρακάτω έγγραφα: α) Το από 3.12.2008 πιστοποιητικό του Δημάρχου Λ. στο οποίο αναφέρεται ότι η αιτούσα έχει σύζυγο τον Ζ. Ζ. και τέκνα την Α. και τον Π., γεννηθέντα στις 28.12.2001, β) βεβαίωση της Α. Μ. παιδίατρο, γ) τα από 2.12.2008 πιστοποιητικά του Γενικού Πανεπιστημιακού Νοσοκομείου Λ. για νοσηλεία του τέκνου της Π., καθώς και το ενημερωτικό σημείωμα εξόδου της Παιδιατρικής Κλινικής Πανεπιστημίου Θ. επίσης για νοσηλεία του άνω τέκνου της.

Επειδή, αφενός από το γεγονός της ηλεκτροδότησης της κατοικίας της αιτούσας από τη ΔΕΗ δημιουργήθηκε κατάσταση χρήζουσα προστασίας και αφετέρου συνεκτιμώντας το γεγονός ότι το ως άνω ακίνητο αποτελεί την κύρια κατοικία αυτής, ζει σ' αυτό με τα δύο (2) μικρά δίδυμα παιδιά της, όπως πιστοποιείται από το προσκομιζόμενο πιστοποιητικό του Δημάρχου Λ., το ένα δε από τα τέκνα της, όπως βεβαιώνεται από τα προσκομιζόμενα ιατρικά έγγραφα, αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα υγείας, αυτή (αιτούσα) θα υποστεί ανεπανόρθωτη βλάβη από την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης, λόγω διακοπής της ηλεκτροδότησης της κατοικίας της, η οποία θα δημιουργήσει δυσεπανόρθωτα προβλήματα στη λειτουργία της οικογενειακής ζωής αυτής.

Συντρέχει, επομένως, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα, λόγος χορηγήσεως της ζητούμενης αναστολής, μέχρις εκδόσεως αποφάσεως του δικαστηρίου τούτου επί της αίτησης ακυρώσεως.

Επειδή, κατ' ακολουθία όσων προαναφέρθηκαν, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση και να ανασταλεί η εκτέλεση της 3725/23.2.2007 πράξης της Προϊσταμένης του Τμήματος Αυθαιρέτων του Δήμου Λ. έως ότου εκδοθεί οριστική απόφαση επί της εκκρεμούς αιτήσεως της αιτούσας...

20/2009 (Συμβ)

Πρόεδρος: Ελευθ. Βάβουλας

Εισηγήτρια: Σταυρούλα Μπρούστα

Για το χαρακτηρισμό κατασκευής ως αυθαίρετης θεσπίζεται διοικ. διαδικασία, που τερματίζεται με απόφαση της Επιτροπής Αυθαιρέτων, εκδιδόμενη μετά από ενδικοφανή ένσταση του ενδιαφερομένου κατά της έκθεσης αυτοψίας.

Αποκλείεται η επάνοδος της Διοίκησης κατόπιν αίτησης του ενδιαφερομένου ή και αυτεπάγγελα επί θέματος χαρακτηρισμού κατασκευής ως αυθαίρετης, όταν το θέμα έχει κριθεί οριστικά με απόφαση της Επιτροπής Αυθαιρέτων.

Απαράδεκτη αίτηση ακύρωσης κατά έκθεσης αυτοψίας, η οποία υποκείμενη σε ενδικοφανή προσφυγή (ένσταση), απώλεσε την εκτελεσιτότητά της, ενσωματωθείσα στην απόφαση της Επιτροπής Εκδικάσεως Ενστάσεων Αυθαιρέτων.

Η εγκριτική της κατεδάφισης απόφαση του Νομάρχη, με την οποία ορίζεται ημερομηνία κατεδάφισης των οριστικά κριθισίων αυθαίρετων κατασκευών, δεν α-

ποτελεί εκτελεστή διοικ. πράξη, αλλά πράξη εκτέλεσης.

{...} 2. Επειδή το άρθρο 52 του π.δ. 18/1989 (ΦΕΚ 8, Α'), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 35 του ν. 2721/1999 (ΦΕΚ 112, Α'), εφαρμόζεται δε αναλόγως και επί των εκδικαζομένων από τα Διοικητικά Εφετεία ακυρωτικών διαφορών, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 702/1977 (ΦΕΚ 268, Α'), ορίζει ότι: «1. Αν υποβληθεί αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, ο αρμόδιος Υπουργός και επί νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου το ανώτατο διοικητικό όργανό τους μπορεί, μετά από αίτηση εκείνου που άσκησε αίτηση ακυρώσεως, να διατάξει την αναστολή εκτέλεσης της προσβαλλόμενης πράξης. 2. Επιτροπή που συγκροτείται κάθε φορά από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου ... και απαρτίζεται από τον ίδιο ... τον εισηγητή της υπόθεσης κι ένα σύμβουλο, μπορεί, μετά από αίτηση εκείνου που άσκησε την αίτηση ακυρώσεως, να αναστείλει την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης, με συνοπτικά αιτιολογημένη απόφαση, η οποία εκδίδεται σε συμβούλιο ... 6. Η αίτηση αναστολής γίνεται δεκτή, όταν κρίνεται ότι η άμεση εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης θα προκαλέσει στον αιτούντα βλάβη ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη σε περίπτωση ευδοκίμησης της αιτήσεως ακυρώσεως. Η αίτηση όμως μπορεί να απορριφθεί, αν κατά τη στάθμιση της βλάβης του αιτούντος, των συμφερόντων τρίτων και του δημοσίου συμφέροντος κρίνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες από την αποδοχή θα ήταν σοβαρότερες από την ωφέλεια του αιτούντος. 7. Εάν η Επιτροπή

εκτιμά ότι η αίτηση ακυρώσεως είναι προδήλως βάσιμη, μπορεί να δεχθεί την αίτηση αναστολής, ακόμη και αν η βλάβη του αιτούντος από την άμεση εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης δεν κρίνεται ως ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη. Αντίθετα, η αίτηση αναστολής μπορεί να απορριφθεί ακόμη και σε περίπτωση ανεπανόρθωτης ή δυσχερώς επανορθώσιμης βλάβης, αν η Επιτροπή εκτιμά ότι η αίτηση ακυρώσεως είναι προδήλως απαράδεκτη ή προδήλως αβάσιμη...».

3. Επειδή, από τις διατάξεις των άρθρων 1 και 4 του π.δ. 267 της 6/21.8.1998 «Διαδικασία χαρακτηρισμού και κατεδάφισης νέων αυθαίρετων κατασκευών, τρόπος εκτίμησης της αξίας και καθορισμός του ύψους των προστίμων αυτών (φ. Α' 195)» προκύπτει ότι για το χαρακτηρισμό κατασκευής ως αυθαίρετης θεσπίζεται διοικητική διαδικασία, η οποία τερματίζεται με απόφαση της Επιτροπής του άρθρου 4 παρ. 4 του εν λόγω διατάγματος, εκδιδόμενη μετά από ενδικοφανή προσφυγή (ένσταση) του ενδιαφερομένου κατά της προβλεπόμενης στο άρθρο 1 εκθέσεως αυτοψίας. Ειδικότερα, στις παρ. 2 και 3 και στα τελευταία εδάφια της παρ. 4 του άρθρου 4 του ανωτέρω π.δ/τος, ορίζεται ότι: «2. Η ένσταση, που ασκείται μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την τοιχοκόλληση της έκθεσης στο αυθαίρετο, κατατίθεται στην αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία... 3. Στην ένσταση που κατατίθεται σημειώνεται αμέσως η ημερομηνία και η ώρα της εκδίκασής της. Για την περίπτωση αυτή λαμβάνει γνώση ο ενδιαφερόμενος, ο οποίος υπογράφει αμέσως και αν αρνηθεί να υπογράψει γίνεται σχετική μνεία στην έν-

σταση και υπογράφεται από τον αρμόδιο υπάλληλο... 4 ... Η απόφαση της επιτροπής είναι οριστική. Αν απορριφθεί η ένσταση, το αυθαίρετο κατεδαφίζεται μέσα σε 40 ημέρες από την έκδοση της απόφασης, είτε από τον κύριο ή τους συγκυρίους του αυθαίρετου, είτε από την αρμόδια πολεοδομική αρχή, τα δε πρόστιμα, όπως τελικά οριστικοποιήθηκαν από την επιτροπή, βεβαιώνονται στην αρμόδια οικονομική υπηρεσία...». Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών αποκλείεται η επάνοδος της Διοικήσεως, κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου ή και αυτεπαγγέλτως, επί θέματος χαρακτηρισμού κατασκευής ως αυθαίρετης, όταν το θέμα αυτό έχει κριθεί οριστικά, κατόπιν ενστάσεως ενδιαφερομένου, με απόφαση της ανωτέρω Επιτροπής (ΣτΕ 1655/2004, 2778/1993, 3166/1992).

4. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτουν τα εξής: Ο αιτών κατασκεύασε στη θέση Π. στη Γ. Σ., καθ' υπέρβαση των 66/1996 και 65/1996 οικοδομικών αδειών, αυθαίρετες κατασκευές (ισόγεια αποθήκη 10,18 τμ, ισόγειο ημιυπαίθριο χώρο 12,60 τμ, ισόγειο τμήμα κατοικίας 33,60 τμ, τμήμα Α' ορόφου 33,60 τμ, και τμήμα Α' ορόφου πάνω από τη δεξαμενή 4,01 τμ), που περιγράφονται στην από 16.12.1999 έκθεση αυτοψίας του Πολεοδομικού Γραφείου Σ. της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Μ., και επιβλήθηκαν σε βάρος του τα σχετικά πρόστιμα ανέγερσης και διατήρησης. Η έκθεση αυτοψίας τοιχοκολλήθηκε στα αυθαίρετα στις 16.12.1999 και κατ' αυτής ο αιτών άσκησε ένσταση, η οποία απορρίφθηκε αυθημερόν με σχετική απόφαση της οικείας Επιτροπής Εκδίκασης Ενστά-

σεων Αυθαιρέτων. Ακολούθως, εκδόθηκε η με αριθμ. πρωτ. 5076/26.5.2008 απόφαση του Νομάρχη Μ., με την οποία εγκρίθηκε η κατεδάφιση των αυθαιρέτων κατασκευών, που περιγράφονται στην ως άνω έκθεση αυτοψίας του Πολεοδομικού Γραφείου Σ. και ορίστηκε ημερομηνία κατεδάφισής τους η 28.8.2008, ημέρα Πέμπτη και ώρα 11.00 πμ. Κατά της έκθεσης αυτοψίας και της ως άνω, εγκριτικής της κατεδάφισης, απόφασης του Νομάρχη, ο αιτών άσκησε αίτηση ακύρωσης και την από 9.7.2008 αίτηση αναστολής, επικαλούμενος ανεπανόρθωτη οικονομική βλάβη από την άμεση εκτέλεσή τους. Αντίθετα, η Διεύθυνση Χωροταξίας και Πολεοδομικών Εφαρμογών της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Μ., με την από 11.8.2008 έκθεση απόψεων προς το Δικαστήριο ζητά την απόρριψη της κρινόμενης αίτησης, ισχυριζόμενη ότι η ασκηθείσα κατά των ως άνω πράξεων αίτηση ακύρωσης είναι προδήλως απαράδεκτη, για τους λόγους που αναφέρονται σ' αυτήν.

5. Επειδή η αίτηση ακυρώσεως του αιτούντος είναι προδήλως απαράδεκτη α) κατά το μέρος που στρέφεται κατά της από 16.9.2008 έκθεσης αυτοψίας, για το λόγο ότι αυτή, υποκειμένη στην ασκηθείσα ενδικοφανή προσφυγή (ένσταση), απώλεσε την εκτελεσιτότητά της, ενσωματωθείσα στην απόφαση της Επιτροπής Εκδικάσεως Ενστάσεων Αυθαιρέτων, κατά της οποίας (απόφασης), αν ήθελε θεωρηθεί ότι στρέφεται η αίτηση ακύρωσης, είναι επίσης απορριπτέα ως απαράδεκτη, ως ασκηθείσα εκπροθέσμως, β) κατά το μέρος που στρέφεται κατά της εγκριτικής της κατεδάφισης απόφασης του Νομάρχη Μ., με την οποία ορίστηκε η ημερομηνία

κατεδάφισης των προαναφερομένων κατασκευών, που κρίθηκαν οριστικά από τα αρμόδια όργανα ως αυθαίρετα, για το λόγο ότι δεν αποτελεί εκτελεστή διοικητική πράξη, αλλά πράξη εκτέλεσης (βλ. ΣτΕ 1411/1990, 2500/1991, 1703, 1914/1995). Συνεπώς και σύμφωνα με την παρ. 7 του άρθρου 52 του π.δ. 18/1989, η κρινόμενη αίτηση αναστολής πρέπει να απορριφθεί...

38/2009 (Συμβ)

Πρόεδρος: Αικατερίνη Χατζηναγνώστου
Εισηγήτρια: Ιωάννα Τσάφαρη-Δημητριάδου

Αν υποβληθεί αίτηση ακύρωσης διοικ. πράξης, ο αρμόδιος Υπουργός και επί νηδὸ το ανώτατο διοικητικό ὄργανό τους μπορεί να διατάξει αναστολή εκτέλεσης αυτής.

Η αίτηση αναστολής γίνεται δεκτή όταν η άμεση εκτέλεση θα προκαλέσει στον αιτούντα βλάβη ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη, εκτός αν κρίνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες από την αποδοχή θα ήταν σοβαρότερες από την ωφέλεια του αιτούντος, ή αν η αίτηση ακύρωσης είναι προδήλως αβάσιμη ή απαράδεκτη.

Μη αναστολή εκτέλεσης διοικ. πράξεων που αναφέρονται στην υπηρεσιακή κατάσταση δημοσίων υπαλλήλων, ως συναπτόμενων άμεσα προς την ομαλή λειτουργία της υπηρεσίας, εκτός αν, εξ εξαιρετικών λόγων, η εκτέλεση μπορεί να προκαλέσει στον υπάλληλο ανεπανόρθωτη βλάβη, συνεκτιμωμένων των αναγκών της υπηρεσίας.

Μη αναστολή εκτέλεσης γνωμάτευσης

Αναθεωρητικής Υγειονομικής Επιτροπής Αεροπορίας, με την οποία ο αιτών κρίθηκε ανίκανος για επαγγελματίας οπλίτης και ότι πρέπει να τελεί σε αναρρωτική άδεια έως την έκδοση διαταγής απόλυσής του, ανεξάρτητα από βλάβη του αιτούντος, η οποία δεν απορρέει άμεσα από τη γνωμάτευση, που αφορά στην υγειονομική κατάσταση, αλλά ενδεχόμενως από τη μελλοντική απόλυση.

1. Επειδή με την κρινόμενη αίτηση, για την άσκηση της οποίας καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο, επιδιώκεται η αναστολή εκτέλεσης της 1/14.1.2009 γνωμάτευσης της Αναθεωρητικής Υγειονομικής Επιτροπής Αεροπορίας (ΑΥΕΑ), με την οποία, κατόπιν της από 27.11.2008 προσφυγής που άσκησε ο αιτών, ΕΠ.ΟΠ. Σμηνίας (ΟΤΑΦ), κατά της 9225/25.11.2008 γνωμάτευσης της Ανωτάτης Αεροπορίας Υγειονομικής Επιτροπής (ΑΑΥΕ), κρίθηκε «Ανίκανος για ΕΠΟΠ - ικανός τρίτης κατηγορίας σωματικής ικανότητας (I3)» και ορίστηκε «Να τελεί σε αναρρωτική άδεια έως την έκδοση από το ΓΕΑ της διαταγής απολύσεώς του», ως πάσχων από «Χρήση ινδικής κνάβης - αγχώδεις εκδηλώσεις». Κατά της εν λόγω πράξης ο αιτών άσκησε την από 20.2.2009 αίτηση ακύρωσης, της οποίας δεν ορίστηκε ακόμη δικάσιμος.

2. Επειδή το άρθρο 52 του π.δ. 18/1989 (ΦΕΚ 8, Α'), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 35 του ν. 2721/1999 (ΦΕΚ 112, Α'), εφαρμόζεται δε αναλόγως και επί των εκδικαζομένων από τα διοικητικά εφετεία ακυρωτικών διαφορών, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 702/1977 (ΦΕΚ 268, Α'), ορίζει ότι: «1. Αν υποβληθεί αίτηση ακυρώσεως ενώπιον

του Συμβουλίου της Επικρατείας, ο αρμόδιος Υπουργός και επί νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου το ανώτατο διοικητικό όργανό τους μπορεί, μετά από αίτηση εκείνου που άσκησε αίτηση ακυρώσεως, να διατάξει την αναστολή εκτέλεσης της προσβαλλόμενης πράξης. 2. Επιτροπή, που συγκροτείται κάθε φορά από τον Πρόεδρο του Συμβουλίου ... και απαρτίζεται από τον ίδιο ... τον εισηγητή της υπόθεσης και ένα σύμβουλο μπορεί, μετά από αίτηση εκείνου που άσκησε την αίτηση ακυρώσεως, να αναστείλει την εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης, με συνοπτικά αιτιολογημένη απόφαση, η οποία εκδίδεται σε συμβούλιο. 3... 6. Η αίτηση αναστολής γίνεται δεκτή, όταν κρίνεται ότι η άμεση εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης θα προκαλέσει στον αιτούντα βλάβη ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη σε περίπτωση ευδοκίμησης της αιτήσεως ακυρώσεως. Η αίτηση όμως μπορεί να απορριφθεί, αν κατά τη στάθμιση της βλάβης του αιτούντος, των συμφερόντων τρίτων και του δημόσιου συμφέροντος κρίνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες από την αποδοχή θα ήταν σοβαρότερες από την ωφέλεια του αιτούντος. 7. Εάν η Επιτροπή εκτιμά ότι η αίτηση ακυρώσεως είναι προδήλως βάσιμη, μπορεί να δεχθεί την αίτηση αναστολής, ακόμη και αν η βλάβη του αιτούντος από την άμεση εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης δεν κρίνεται ως ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη. Αντίθετα, η αίτηση αναστολής μπορεί να απορριφθεί ακόμη και σε περίπτωση ανεπανόρθωτης ή δυσχερώς επανορθώσιμης βλάβης, αν η Επιτροπή εκτιμά ότι η αίτηση ακυρώσεως είναι προδήλως απαράδεκτη ή προδήλως αβάσιμη. 8...».

3. Επειδή οι διοικητικές πράξεις, που αναφέρονται στην υπηρεσιακή κατάσταση του δημοσίου υπαλλήλου ή λειτουργού, συνάπτονται αμέσως προς την ομαλή λειτουργία της δημόσιας υπηρεσίας και, ως εκ τούτου, λόγοι δημοσίου συμφέροντος επιβάλλουν την άμεση εκτέλεσή τους. Δεν υπόκεινται, συνεπώς, οι πράξεις αυτές σε αναστολή εκτέλεσης, εκτός αν, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η άμεση εκτέλεσή τους πρόκειται να επιφέρει στον υπάλληλο ή λειτουργό σοβαρή και δυσεπανόρθωτη βλάβη. Στις περιπτώσεις αυτές δύναται να χορηγηθεί, κατ' εξαίρεση, αναστολή εκτέλεσης, μετά από συνεκτίμηση των αναγκών της Υπηρεσίας (ΕΑ ΣτΕ 328, 278/2002, 739/2001, 183/2000 κ.ά.). Η αρχή της άμεσης εκτέλεσης των πράξεων, που αναφέρονται ειδικότερα στην υπηρεσιακή κατάσταση των στρατιωτικών υπαλλήλων είναι, εξ άλλου, αυστηρότερη, επειδή η εκτέλεση των πράξεων αυτών συνάπτεται προς την ομαλή λειτουργία της στρατιωτικής υπηρεσίας και την στρατιωτική πειθαρχία (πρβλ. ΕΑ ΣτΕ 421, 376/2000, 465/1999, 432/1998, 17/1996 κ.ά.).

4. Επειδή με την κρινόμενη αίτηση ο αιτών, για να επιτύχει την αναστολή εκτέλεσης της προσβαλλόμενης πράξης, προβάλλει ότι η άμεση εκτέλεσή της θα έχει ως αποτέλεσμα την απόλυσή του από τις Ένοπλες Δυνάμεις, γεγονός που θα επιφέρει σ' αυτόν ανεπανόρθωτη βλάβη, διότι θα περιέλθει σε οικονομικό αδιέξοδο, αφού θα αποστερηθεί του μισθού του, που αποτελεί το μοναδικό του εισόδημα και μάλιστα σε χρονική περίοδο που έχει ανειλημμένες υποχρεώσεις, δεδομένου ότι είναι έγγαμος, η σύζυγός του δεν ερ-

γάζεται και οφείλει μηνιαίες δόσεις για την αγορά διαμερίσματος, ενώ, εξ άλλου, δεν θα μπορεί να προσαρμοστεί σε άλλο επάγγελμα.

5. Επειδή η προσβαλλόμενη γνωμάτευση της Αναθεωρητικής Υγειονομικής Επιτροπής Αεροπορίας, με την οποία ο αιτών κρίθηκε ανίκανος για επαγγελματίας οπλίτης (ΕΠ.ΟΠ.) και ορίστηκε ότι πρέπει να τελεί σε αναρρωτική άδεια έως την έκδοση από το ΓΕΑ της διαταγής απόλυσής του από τις τάξεις του στρατεύματος, συνάπτεται αμέσως προς την ομαλή λειτουργία της στρατιωτικής υπηρεσίας και, συνεπώς, η άμεση εκτέλεσή της επιβάλλεται από λόγους εξυπηρέτησης γενικότερων συμφερόντων της δημόσιας υπηρεσίας, τους οποίους και επικαλείται η Διοίκηση (βλ. έγγραφο Φ. 453/ΕΠ 425113/Σ 15/13.3.2009). Επομένως, δεν συντρέχει περίπτωση χορήγησης της αιτούμενης αναστολής, ανεξάρτητα από τη βλάβη που ο αιτών επικαλείται ότι θα υποστεί (πρβλ. ΕΑ ΣτΕ 421/2000, 41/98, 50, 440, 602/95), η οποία, πάντως, δεν απορρέει άμεσα από το περιεχόμενο της προσβαλλόμενης γνωμάτευσης, που έχει ως αντικείμενο τη διαπίστωση της υγειονομικής του κατάστασης βάσει ιατρικών δεδομένων, αλλά, ενδεχόμενος, από τη μελλοντική απόλυσή του, εφόσον αυτή διαταχθεί με απόφαση του ΓΕΑ. Τέλος, ενόψει των λόγων που προβάλλονται με την αίτηση ακύρωσης, δεν προκύπτει, κατά την κρίση του Συμβουλίου, το προδήλως βάσιμο της αίτησης ακύρωσης, ώστε να δικαιολογείται η χορήγηση της αιτούμενης αναστολής (πρβλ. ΕΑ ΣτΕ 84/2000). Κατόπιν αυτών, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

83/2009 (Συμβ)

Πρόεδρος: Αικατερίνη Χατζηαναγνώστου
Εισηγητής: Κύπρος Λουκαΐδης

Αίτηση αναστολής εκτέλεσης απόφασης Διοικητικού Πρωτοδικείου, που απέρριψε προσφυγή κατά απόφασης Νομάρχη, με την οποία αποφασίσθηκε η ανάκληση προηγούμενης απόφασής του για χορήγηση άδειας ταξί, λόγω ακύρωσης από το ΣτΕ κανονιστικής νομαρχιακής απόφασης καθορισμού νέων θέσεων Ε.Δ.Χ. αυτ/των.

Παραδεκτή παρέμβαση με κατάθεση υπομνήματος για απόρριψη της αίτησης από το Σύνδεσμο ιδιοκτητών ταξί, που είχε ασκήσει και πρωτόδικα παρέμβαση.

Η Διοίκηση, συμμορφούμενη με ακυρωτική απόφαση του ΣτΕ, έχει υποχρέωση να χωρήσει στην αναμόρφωση των νομικών καταστάσεων που δημιουργήθηκαν, ανακαλώντας και τροποποιώντας διοικ. πράξεις ή εκδίδοντας νέες με αναδρομική ισχύ, με σκοπό την αποκατάσταση των πραγμάτων χωρίς χρονική δέσμευση.

Κάμψη της γενικής αρχής, κατά την οποία η Διοίκηση έχει ευχέρεια - και όχι υποχρέωση - ανάκλησης παράνομων διοικ. πράξεων υπό προϋποθέσεις που ανάγονται στην πάροδο ή μη εύλογου χρόνου, στη συμπεριφορά του διοικουμένου και στην τυχόν δημιουργία προστατευτέων καταστάσεων υπέρ καλόπιστων τρίτων, όταν η ανάκληση απαγγέλλεται προς συμμόρφωση σε ακυρωτική απόφαση του ΣτΕ.

1. Επειδή με την κρινόμενη αίτηση αναστολής, για την οποία καταβλήθηκε το νόμιμο παράβολο, οι αιτούντες ζητούν,

παραδεκτώς, να ανασταλεί η εκτέλεση της 132/2009 οριστικής απόφασης του Τριμελούς Διοικητικού Πρωτοδικείου Βόλου, με την οποία απορρίφθηκε προσφυγή τους κατά της 4774/10.3.2006 απόφασης του Νομάρχη Μ.. Με την τελευταία αυτή νομαρχιακή απόφαση αποφασίσθηκε η ανάκληση, μεταξύ άλλων, της 6118/2003 απόφασης του ίδιου Νομάρχη, με την οποία είχε χορηγηθεί στους αιτούντες άδεια Ε.Δ.Χ. αυτοκινήτου με αρ. κυκλοφορίας ΤΑΕ ... (ΤΑΞΙ) και η αφαίρεση της άδειας κυκλοφορίας και των κρατικών πινακίδων του. Η αναστολή ζητείται μέχρι να εκδοθεί οριστική απόφαση επί της έφεσης, που άσκησαν οι αιτούντες κατά της πιο πάνω δικαστικής απόφασης ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου, η οποία εκκρεμεί προς εκδίκαση.

2. Επειδή παραδεκτώς ο Σύνδεσμος Ιδιοκτητών Ταξί Β. και Ν. Ι. - Α. Χ. και οι ιδιοκτήτες ταξί του ίδιου Συνδέσμου Δ. Λ., Γ. Σ., Π. Σ. και Α. Κ., κατέθεσαν το από 3.8.2009 υπόμνημα, με το οποίο ζητούν την απόρριψη της κρινόμενης αίτησης αναστολής, αφού αυτοί είχαν ασκήσει παρέμβαση κατά την πρωτόδικη δίκη ως έχοντες έννομο συμφέρον, κατέστησαν διάδικοι και η κρινόμενη αίτηση και η αντίστοιχη έφεση στρέφονται και κατ' αυτών.

3. Επειδή, στο άρθρο 206 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999, ΦΕΚ 97 Α'), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 23 του ν. 3659/2008 (ΦΕΚ 77 Α'), ορίζεται ότι: «Σε κάθε περίπτωση που η προθεσμία ή η άσκηση του ένδικου μέσου δεν συνεπάγεται κατά νόμο την αναστολή εκτέλεσης της προσβαλλόμενης απόφασης, μπορεί, ύστερα από αίτηση εκείνου που άσκησε το ένδικο μέσο, να αναστα-

λεί, με συνοπτικά αιτιολογημένη απόφαση του δικαστηρίου, εν όλω ή εν μέρει η εκτέλεση της απόφασης αυτής» και στο άρθρο 208 του ίδιου Κώδικα, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 25 του ν. 3659/2008, ορίζεται ότι: «1. Η αίτηση αναστολής γίνεται δεκτή, όταν κρίνεται ότι η άμεση εκτέλεση της προσβαλλόμενης απόφασης θα προκαλέσει στον αιτούντα βλάβη ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη σε περίπτωση ευδοκίμησης του ένδικου μέσου. Η αίτηση, όμως, μπορεί να απορριφθεί αν, κατά τη στάθμιση της βλάβης του αιτούντος, των συμφερόντων τρίτων και του δημοσίου συμφέροντος, κρίνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες από την αποδοχή θα είναι σοβαρότερες από την ωφέλεια του αιτούντος. 2. Αν το δικαστήριο εκτιμά ότι το ένδικο μέσο είναι προδήλως βάσιμο, μπορεί να δεχθεί την αίτηση αναστολής, ακόμη και αν η βλάβη του αιτούντος από την άμεση εκτέλεση της προσβαλλόμενης απόφασης δεν κρίνεται ως ανεπανόρθωτη ή δυσχερώς επανορθώσιμη. Η αίτηση αναστολής μπορεί να απορριφθεί ακόμη και σε περίπτωση ανεπανόρθωτης ή δυσχερώς επανορθώσιμης βλάβης, αν το Δικαστήριο εκτιμά ότι το ένδικο μέσο είναι προδήλως απαράδεκτο ή προδήλως αβάσιμο. Η χορήγηση αναστολής αποκλείεται κατά το μέρος που η προσβαλλόμενη απόφαση έχει ήδη εκτελεστεί».

4. Επειδή το άρθρο 95 παρ. 5 του Συντάγματος, μετά την αναθεώρησή του με το Ζ΄ Ψήφισμα (Α΄ 84/17.4.2001), ορίζει ότι: «Η διοίκηση έχει υποχρέωση να συμμορφώνεται προς τις δικαστικές αποφάσεις ...». Εξάλλου, το άρθρο 50 του π.δ. 18/89 (ΦΕΚ Α΄ 8), ορίζει ότι: «1. Η απόφαση

που δέχεται την αίτηση ακυρώσεως απαγγέλλει την ακύρωση της προσβαλλόμενης πράξης και συνεπάγεται την κατάργησή της έναντι όλων, είτε πρόκειται για κανονιστική, είτε πρόκειται για ατομική πράξη. ... 4. Οι διοικητικές αρχές, σε εκτέλεση της υποχρέωσής τους κατά το άρθρο 95 παρ. 5 του Συντάγματος, πρέπει να συμμορφώνονται, ανάλογα σε κάθε περίπτωση, με θετική ενέργεια προς το περιεχόμενο απόφασης του Συμβουλίου ή να απέχουν από κάθε ενέργεια που είναι αντίθετη προς όσα κρίθηκαν από αυτό... 5. Οι αποφάσεις της Ολομελείας, ακυρωτικές και απορριπτικές, καθώς και των Τμημάτων, αποτελούν μεταξύ των διαδίκων δεδικασμένο, που ισχύει και σε κάθε υπόθεση ή διαφορά ενώπιον δικαστικής ή άλλης αρχής, κατά την οποία προέχει το διοικητικής φύσεως ζήτημα που κρίθηκε από το Συμβούλιο».

5. Επειδή, από τις πιο πάνω διατάξεις συνάγεται ότι η Διοίκηση, συμμορφούμενη με το περιεχόμενο ακυρωτικής αποφάσεως του Συμβουλίου της Επικρατείας, έχει υποχρέωση όχι μόνο να θεωρήσει ως ανίσχυρη και ανύπαρκτη νομικώς τη διοικητική πράξη που ακυρώθηκε, αλλά και με θετικές ενέργειές της να χωρήσει στην αναμόρφωση των νομικών καταστάσεων, οι οποίες δημιουργήθηκαν στο μεταξύ βάσει της παραπάνω πράξεως, ανακαλώντας και τροποποιώντας τις σχετικές διοικητικές πράξεις ή εκδίδοντας νέες με αναδρομική ισχύ, εφόσον συντρέχει περίπτωση, με σκοπό την αποκατάσταση των πραγμάτων στη θέση στην οποία θα ήσαν, αν εξαρχής δεν είχε εκδοθεί η διοικητική πράξη που ακυρώθηκε και χωρίς δέσμευση από το χρόνο που διέδραμε στο μετα-

ξύ (ΣτΕ 1016/2009, 3257/2008). Εξάλ-
λου, ενόψει των ανωτέρω διατάξεων, η
γενική αρχή, σύμφωνα με την οποία η
Διοίκηση έχει ευχέρεια - και όχι υποχρέ-
ωση - ανακλήσεως των παράνομων διοι-
κητικών πράξεων, υπό προϋποθέσεις που
ανάγονται ιδίως στην πάροδο ή μη εύλο-
γου χρόνου, στη συμπεριφορά του διοι-
κουμένου που προκάλεσε την έκδοση της
παράνομης πράξεως και στην τυχόν δη-
μιουργία δικαιωμάτων ή προστατευτέων
καταστάσεων υπέρ καλόπιστων τρίτων,
κάμπτεται όταν η ανάκληση απαγγέλλεται
προς συμμόρφωση σε ακυρωτική απόφα-
ση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Στην
περίπτωση, δηλαδή, αυτή, ανακύπτει υπο-
χρέωση της Διοικήσεως να ανακαλέσει
την παράνομη πράξη της (ΣτΕ 1504/2001,
759/87).

6. Επειδή, στην προκείμενη περίπτω-
ση, από τα στοιχεία της δικογραφίας,
προκύπτουν τα ακόλουθα: Με την
11856/27.11.2000 κανονιστική απόφαση
του Νομάρχη Μ., καθορίστηκαν, για τη
διετία 2000 - 2001, δώδεκα νέες θέσεις
επιβατηγών αυτοκινήτων δημόσιας χρή-
σεως (Ε.Δ.Χ.) για το Δήμο Β. και τρεις νέ-
ες θέσεις Ε.Δ.Χ. για το Δήμο Ν. Ι. του Ν.
Μ.. Με βάση τη νομαρχιακή αυτή απόφα-
ση εκδόθηκε η 6118/2003 απόφαση του ί-
διου Νομάρχη, με την οποία παραχωρήθη-
κε στους Α. Σ. και Γ. Σ. μία άδεια (50% +
50%) θέσεως σε κυκλοφορία Ε.Δ.Χ. αυτο-
κινήτου για το Δήμο Β.. Στη συνέχεια, ό-
μως, με την 3891/2005 απόφαση του Συμ-
βουλίου της Επικρατείας ακυρώθηκε η ως
άνω 11856/27.11.2000 κανονιστική νο-
μαρχιακή απόφαση καθορισμού νέων θέ-
σεων Ε.Δ.Χ. αυτοκινήτων. Κατόπιν τού-
του, και σε συμμόρφωση προς την ως άνω

απόφαση του Συμβουλίου της Επικρα-
τείας, ο πιο πάνω Νομάρχης εξέδωσε την
4774/10.3.2006 απόφασή του, με την ο-
ποία ανακάλεσε, μεταξύ άλλων, και την
προαναφερόμενη 6118/2003 απόφασή
του περί παραχώρησης της παραπάνω
άδειας κυκλοφορίας και αφαίρεσε τη χο-
ρηγηθείσα άδεια κυκλοφορίας και τις κρα-
τικές πινακίδες του με αρ. κυκλ. ΤΑΕ ...
Ε.Δ.Χ. (ΤΑΞΙ) των ανωτέρω. Προσφυγή
των τελευταίων, μετά την άσκηση της ο-
ποίας ο δεύτερος Γ. Σ. απεβίωσε και τη
δίκη συνέχισε ο υιός του Κ. Σ., κατά της
ως άνω ανακλητικής απόφασης, απορρί-
φθηκε ως αβάσιμη με την 132/2009 ορι-
στική απόφαση του Τριμελούς Διοικητικού
Πρωτοδικείου Βόλου, για το λόγο ότι η α-
νάκληση ήταν νόμιμη, αφού εχώρησε σε
συμμόρφωση προς ακυρωτική απόφαση
του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ήδη,
κατά της ως άνω πρωτόδικης απόφασης,
οι αιτούντες άσκησαν έφεση και την κρι-
νόμενη αίτηση αναστολής, με την οποία
ζητούν να ανασταλεί η εκτέλεση της από-
φασης αυτής μέχρι να εκδοθεί οριστική α-
πόφαση επί της έφεσής τους.

7. Επειδή, με βάση τα παραπάνω δε-
δομένα, η έφεση που ασκήθηκε κατά της
πρωτόδικης απόφασης, σχετικά με τη νο-
μιμότητα της πιο πάνω ανακλητικής από-
φασης του Νομάρχη Μ., παρίσταται ως
προδήλως αβάσιμη, αφού η εν λόγω ανά-
κληση εχώρησε σε συμμόρφωση προς την
3891/2005 απόφαση του Συμβουλίου της
Επικρατείας, με την οποία ακυρώθηκε η
προαναφερόμενη κανονιστική απόφαση
του Νομάρχη Μ., με συνέπεια η προσβλη-
θείσα με την προσφυγή νομαρχιακή από-
φαση παραχώρησης άδειας θέσεως σε
κυκλοφορία Δ.Χ.Ε. αυτοκινήτου να παρί-

σταται χωρίς νόμιμο έρεισμα. Οι δε προβαλλόμενοι από τους αιτούντες λόγοι πρόδηλης βασιμότητας της έφεσής τους, για το λόγο ότι η ένδικη ανάκληση αντίκειται στα άρθρα 4 παρ. 1, 17 παρ. 2 και 22 παρ. 1 του Συντάγματος περί ισότητας, προστασίας της ιδιοκτησίας και της εργασίας, στο άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και στις αρχές της χρηστής διοίκησης, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αναλογικότητας, είναι αβάσιμοι, αφού, κατά τα προεκτεθέντα, η ανάκληση αποτελούσε εν προκειμένω υποχρεωτική, κατά το άρθρο 95 του Συντάγματος, ενέργεια για τη Διοίκηση, διότι εχώρησε σε συμμόρφωση προς ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας (βλ. ΣτΕ 1504/2001).

8. Επειδή, κατόπιν των ανωτέρω και ανεξαρτήτως βλάβης των αιτούντων, η κρινόμενη αίτηση πρέπει να απορριφθεί...

1/2009 (Προεδρική)

Πρόεδρος: Αναστασία Σαββοπούλου

Δικηγόροι: Βάνα Παπακωνσταντίνου, Ευαγ. Κατσαβός

Αντισυνταγματική η προσωπική κράτηση οφειλετών του Δημοσίου, καθόσον πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας είναι ο σεβασμός της αξίας του ανθρώπου, πυρήνας της οποίας είναι η προσωπική ελευθερία. Το Σύνταγμα ανέχεται τη στέρηση της προσωπικής ελευθερίας για λόγους δημοσίου συμφέροντος, όπως αυτοί που προβλέπονται από τους ποινικούς νόμους, μεταξύ των οποίων και το ποινικό αδίκημα της μη καταβολής ββαι-

ωμένων και ληξιπρόθεσμων χρεών προς το Δημόσιο. Είναι, όμως, τελείως διαφορετικό το θέμα της στέρησης της προσωπικής ελευθερίας, όχι ως ποινής για κοινωνική συμπεριφορά αποδοκιμαστέα, αλλά ως διοικ. μέτρου, αποβλέποντος στην άσκηση πίεσης προς εξόφληση χρέους στο Δημόσιο.

Η αρχή της αναλογικότητας προϋποθέτει ότι ο σκοπός και τα μέσα που χρησιμοποιούνται προς επίτευξή του είναι, κατ'αρχήν, θεμιτά.

{...}2. Επειδή στο Σύνταγμα, μετά την αναθεώρηση του με το ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής των Ελλήνων (ΦΕΚ Α' 84/17.4.2001), ορίζονται τα εξής : Άρθρο 2: 1. Ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου αποτελούν την πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας. Άρθρο 5: 1. Καθένας έχει δικαίωμα να αναπτύσσει ελεύθερα την προσωπικότητά του και να συμμετέχει στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της Χώρας, εφόσον δεν προσβάλλει τα δικαιώματα των άλλων και δεν παραβιάζει το Σύνταγμα ή τα χρηστά ήθη. 2. Όλοι όσοι βρίσκονται στην Ελληνική Επικράτεια απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας τους, χωρίς διάκριση εθνικότητας, φυλής, γλώσσας και θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων. Εξαιρέσεις επιτρέπονται στις περιπτώσεις που προβλέπει το διεθνές δίκαιο. Απαγορεύεται η έκδοση αλλοδαπού, που διώκεται για τη δράση του υπέρ της ελευθερίας. 3. Η προσωπική ελευθερία είναι απαραβίαστη. Κανένας δεν καταδιώκεται, ούτε συλλαμβάνεται, ούτε φυλακίζεται, ούτε με οποιοδήποτε άλλο τρόπο περιορίζεται, παρά

μόνο όταν και όπως ορίζει ο νόμος. 4. Απαγορεύονται ατομικά διοικητικά μέτρα, που περιορίζουν σε οποιονδήποτε Έλληνα την ελεύθερη κίνηση ή εγκατάσταση στη Χώρα, καθώς και την ελεύθερη έξοδο και είσοδο σ' αυτήν. Τέτοιου περιεχομένου περιοριστικά μέτρα είναι δυνατόν να επιβληθούν μόνο ως παρεπόμενη ποινή, με απόφαση ποινικού δικαστηρίου, σε εξαιρετικές περιπτώσεις ανάγκης και μόνο για την πρόληψη αξιόποινων πράξεων, όπως νόμος ορίζει».

3. Επειδή στο άρθρο 231 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999, ΦΕΚ Α' 97) ορίζεται ότι: «1. Η προσωπική κράτηση, ως αναγκαστικό μέτρο προς είσπραξη των κατά τις διατάξεις του άρθρου 216 δημόσιων εσόδων, διατάσσεται από το δικαστήριο, ύστερα από αίτηση του Δημοσίου... 3. Η υποβολή νέας αίτησης συγχωρείται μόνο αν συντρέχουν εκ νέου οι νόμιμες προϋποθέσεις και μόνο εφόσον έχουν παρέλθει τουλάχιστον έξι (6) μήνες από την τελεσίδικη απόρριψη της προηγούμενης αίτησης ή την εκτέλεση της προηγούμενης απόφασης του δικαστηρίου και την απόλυση του κρατουμένου...». Περαιτέρω, στο άρθρο 232 του παραπάνω Κώδικα, ορίζεται ότι: «Αρμόδιος να διατάξει την προσωπική κράτηση είναι ο πρόεδρος πρωτοδικών ... του πρωτοδικείου στην περιφέρεια του οποίου έχει την έδρα της η αρχή που, ως εκπρόσωπος του Δημοσίου, υποβάλλει την, κατά το προηγούμενο άρθρο, αίτηση», ενώ στο άρθρο 234 του ίδιου Κώδικα ορίζεται ότι: «1. Προσωπική κράτηση μπορεί να διαταχθεί μόνο εφόσον: α) πρόκειται για έσοδο, που εισπράττεται κατά τις διατάξεις του ν.δ. 356/1974 και β) το συ-

νολικό ληξιπρόθεσμο χρέος προς το Δημόσιο από κάθε αιτία, συμπεριλαμβανομένων και των κάθε είδους τόκων και προσαυξήσεων, υπερβαίνει το ποσό των τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ (όπως η περίπτωση αυτή αντικαταστάθηκε με το άρθρο 33 παρ. 1 του ν. 3220/2004 ΦΕΚ 15 Α') 3. Η διάρκεια της προσωπικής κράτησης δεν μπορεί να υπερβεί το ένα (1) έτος». Τέλος, στο άρθρο 236 του πιο πάνω Κώδικα ορίζεται ότι: «Το, κατά το άρθρο 232, αρμόδιο δικαστήριο διατάζει την προσωπική κράτηση, μόνο αν κρίνει ότι το αναγκαστικό αυτό μέτρο είναι αναγκαίο και πρόσφορο για την εξόφληση του χρέους, καθώς και ότι συνιστά το μόνο ικανό μέσο είσπραξης για την ικανοποίηση της σχετικής απαίτησης».

4. Επειδή το μέτρο της προσωπικής κρατήσεως διαφέρει των γνησίων μέσων εκτελέσεως (κατάσχεση κλπ), τα οποία συνιστούν άμεση επέμβαση του Δημοσίου στην περιουσία του οφειλέτη προς είσπραξη του προς αυτό χρέους, διότι αποτελεί μέτρο καταναγκασμού όχι επί της περιουσίας, αλλά επ' αυτού τούτου του προσώπου του οφειλέτη, προκειμένου να εξαναγκασθεί αυτός στην καταβολή του οφειλομένου χρέους με κάθε μέσο. Τούτο όμως είναι συνταγματικώς ανεπίτρεπτο, ως αντικείμενο στα άρθρα 2 παρ. 1 και 5 παρ. 3 του Συντάγματος. Και τούτο, διότι πρωταρχική υποχρέωση της Πολιτείας είναι, κατά τα ανωτέρω άρθρα, ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου, πυρήνας της οποίας είναι η προσωπική ελευθερία. Και ναι μεν το Σύνταγμα ανέχεται τη στέρηση της προσωπικής ελευθερίας, υπό την προϋπόθεση ότι η στέρηση αυτή είναι λογικώς ανα-

γκαία για την προάσπιση του δημοσίου συμφέροντος, χάριν του οποίου επιβάλλεται. Τέτοιοι λόγοι δημοσίου συμφέροντος, δικαιολογούντες την επιβολή των στερητικών της ελευθερίας ποινών, είναι οι προβλεπόμενοι από το ποινικό δίκαιο, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται, άλλωστε, το ποινικό αδίκημα της παραβίασεως της προθεσμίας καταβολής των βεβαιωμένων και ληξιπροθέσμων χρεών προς το Δημόσιο και τα ν.π.δ.δ. (άρθρ. 25 ν. 1882/1990 - Α' 43, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 23 παρ. 1 ν. 2523/1997 - Α' 179). Είναι, όμως, όλως διάφορο το θέμα της στέρησης της προσωπικής ελευθερίας, όχι ως ποινής για αποδοκιμαστέα κοινωνική συμπεριφορά, αλλά ως διοικητικού μέτρου, που αποβλέπει στην άσκηση πίεσεως προς εξόφληση χρέους με χρήματα, τα οποία δεν έχει ή δεν μπορεί το Δημόσιο να αποδείξει ότι έχει ο οφειλέτης. Υπό το πρίσμα τούτο, δεν υφίσταται και θέμα εφαρμογής της αρχής της αναλογικότητας, διότι αυτή προϋποθέτει ότι τόσο ο σκοπός, όσο και τα χρησιμοποιούμενα προς επίτευξη αυτού μέσα είναι κατ' αρχήν θεμιτά, οπότε και ερευνάται περαιτέρω η μεταξύ τους σχέση σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση. Το μέτρο, όμως, της προσωπικής κρατήσεως απαγορεύεται καθ' εαυτό σε κάθε περίπτωση, ως αντικείμενο στο Σύνταγμα (άρθρα 2 παρ. 1 και 5 παρ. 3), κατά τα προεκτεθέντα (βλ. ΣτΕ 1215/2008, 785/2008, ολΣτΕ 250, 251/2008, κ.ά).

5. Επειδή, στην προκείμενη περίπτωση, όπως προκύπτει από την επανεκτίμηση των στοιχείων της δικογραφίας και ι-

δίως του επισυναπτόμενου στην αίτηση αναλυτικού πίνακα χρεών, σε βάρος του εφεσίβλητου βεβαιώθηκαν ταμειακώς ληξιπρόθεσμα χρέη του προς το Ελληνικό Δημόσιο, συνολικού ποσού 105.077,09 Ε (βασική οφειλή και προσαυξήσεις), προερχόμενα από φόρο εισοδήματος, πρόστιμα Κ.Β.Σ., ΦΠΑ και έξοδα διοικητικής εκτέλεσης. Το πρωτόδικο δικαστήριο, επιλαμβανόμενο της από 1.2.2008 αίτησης του εκκαλούντος για την προσωπική κράτηση του εφεσίβλητου για τα εν λόγω χρέη, την απέρριψε με την εκκαλούμενη απόφαση, με την αιτιολογία ότι το μέτρο της προσωπικής κράτησης έρχεται σε αντίθεση προς τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 1 και 5 παρ. 3 του Συντάγματος. Ήδη, το εκκαλούν με την κρινόμενη έφεση προβάλλει ότι κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου, η εκκαλούμενη απόφαση κατέληξε στην πιο πάνω κρίση, αφού το μέτρο της προσωπικής κράτησης των οφειλετών του Δημοσίου δεν προσκρούει στις προαναφερόμενες διατάξεις. Όμως, σύμφωνα με όσα έγιναν πιο πάνω ερμηνευτικώς δεκτά, το μέτρο αυτό αντίκειται στο Σύνταγμα (άρθρ. 2 παρ. 1 και 5 παρ. 3) και, συνεπώς, το αίτημα του εκκαλούντος για προσωποκράτηση του εφεσίβλητου δεν είναι νόμιμο, όπως ορθά κρίθηκε με την εκκαλούμενη απόφαση. Κατόπιν τούτου, ο πιο πάνω αντίθετος λόγος έφεσης είναι απορριπτέος ως νόμω αβάσιμος.

6. Επειδή, κατ' ακολουθίαν, πρέπει να απορριφθεί η κρινόμενη έφεση...

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
ΣΧΟΛΙΑ - ΕΙΔΗΣΕΙΣ - ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

ΔΕΙΚΤΗΣ ΤΙΜΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ (ΔΤΚ) ΓΙΑ
ΤΗΝ ΑΝΑΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΜΙΣΘΩΜΑΤΟΣ ΜΗΝΩΝ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2009

Από τη Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος (ΕΣΥΕ) ανακοινώνεται ότι:

1. Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Σεπτεμβρίου 2008 - Αυγούστου 2009 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 0,8%. Στις περιπτώσεις των μισθώσεων των οποίων η ετήσια αναπροσαρμογή μισθώματος ορίζεται, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, στο 75% της μεταβολής του ΔΤΚ, όπως αυτός υπολογίζεται από την ΕΣΥΕ, το ποσοστό αύξησης του μισθώματος για το μήνα **ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟ 2009** ανέρχεται σε **0,6%** επί του καταβαλλόμενου μισθώματος.
2. Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Οκτωβρίου 2008 - Σεπτεμβρίου 2009 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 0,7%. Στις περιπτώσεις των μισθώσεων των οποίων η ετήσια αναπροσαρμογή μισθώματος ορίζεται, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, στο 75% της μεταβολής του ΔΤΚ, όπως αυτός υπολογίζεται από την ΕΣΥΕ, το ποσοστό αύξησης του μισθώματος για το μήνα **ΟΚΤΩΒΡΙΟ 2009** ανέρχεται σε **0,5%** επί του καταβαλλόμενου μισθώματος.
3. Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Νοεμβρίου 2008 - Οκτωβρίου 2009 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 1,2%. Στις περιπτώσεις των μισθώσεων των οποίων η ετήσια αναπροσαρμογή μισθώματος ορίζεται, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, στο 75% της μεταβολής του ΔΤΚ, όπως αυτός υπολογίζεται από την ΕΣΥΕ, το ποσοστό αύξησης του μισθώματος για το μήνα **ΝΟΕΜΒΡΙΟ 2009** ανέρχεται σε **0,9%** επί του καταβαλλόμενου μισθώματος.
4. Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ), κατά τη δωδεκάμηνη περίοδο Δεκεμβρίου 2008 - Νοεμβρίου 2009 παρουσίασε αύξηση (απλή δωδεκάμηνη μεταβολή) κατά 2,0%. Στις περιπτώσεις των μισθώσεων των οποίων η ετήσια αναπροσαρμογή μισθώματος ορίζεται, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, στο 75% της μεταβολής του ΔΤΚ, όπως αυτός υπολογίζεται από την ΕΣΥΕ, το ποσοστό αύξησης του μισθώματος για το μήνα **ΔΕΚΕΜΒΡΙΟ 2009** ανέρχεται σε **1,5%** επί του καταβαλλόμενου μισθώματος.

**ΔΙΚΟΓΡΑΦΙΑ
ΕΤΟΣ 2009 (17ο)
ΕΤΗΣΙΑ ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΤΟΥΣ 2009

1. Βιβλιοπαρουσίαση	203
2. Επαγγελματικά θέματα - Ανακοινώσεις.....	204, 402, 605
3. Ευρετήριο άρθρων - μελετών - σχολίων.....	609
4. Αλφαβητικό ευρετήριο αποφάσεων.....	611
5. Αριθμητικό ευρετήριο αποφάσεων.....	667

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΑΡΘΡΩΝ - ΜΕΛΕΤΩΝ - ΣΧΟΛΙΩΝ

Φίλιππου ΑΝΔΡΕΟΥ, Δικηγόρου:

Κατάσχεση μεταφορικού μέσου, για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών. Δικαιώματα και υποχρεώσεις του ΟΔΔΥ ΑΕ, του αρμόδιου Εισαγγελέα και του ιδιοκτήτη του οχήματος, με βάση το άρθρο 177 του ν. 2960/ 2001 "Τελωνειακός Κώδικας"	25
Μια απαράδεκτη δικονομική εκτροπή που γίνεται στις υποθέσεις περί ναρκωτικών με τις ευλογίες των υπευθύνων.....	403

Μαρίας ΒΑΛΟΔΗΜΟΥ, Δικηγόρου:

Η εφαρμογή του ΦΠΑ στις παραδόσεις νεόδμητων ακινήτων.....	1
--	---

Χαρίλαου ΒΕΡΒΕΝΙΩΤΗ, Δικηγόρου:

Ο απαιτούμενος χρόνος απόκτησης πραγματικής δουλείας με έκτακτη χρησικτησία από αυτόν που συγχρόνως νέμεται με διάνοια κυρίου το "δεσπίζον" ακίνητο.....	30
---	----

Ευλαλίας ΓΙΑΚΕΙΜΗ, Δικηγόρου:

Η πτωχευτική διεκδίκηση κατά το νέο Πτωχευτικό Κώδικα	205
---	-----

Αναστασίας ΚΟΥΚΟΥΤΙΑΝΟΥ-ΓΑΡΓΑΛΑ, Δικηγόρου:

Παρατηρήσεις στο υπ αριθμ. 136/2009 βούλευμα του ΣυμβλημΛαρ	201
---	-----

Εμμανουέλας - Φωτεινής ΚΟΥΡΣΟΒΙΤΗ, Δικηγόρου:

Έκταση της ευθύνης του εγγυητή και ενστάσεις αυτού κατά του δανειστή.....	32
---	----

Εμμανουέλας - Φωτεινής ΚΟΥΡΣΟΒΙΤΗ, Σωτήρη ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ, Δικηγόρων:

Παράδοση, αποδοχή, έγκριση και οι έννομες συνέπειές τους στη σύμβαση έργου	420
---	-----

Κωνσταντίνου ΝΤΑΡΑΚΛΙΤΣΑ, Δικηγόρου:

Η άρνηση συναινέσεως του ασθενούς στην ιατρική πράξη
και οι αυτογνώμονες ιατροχειρουργικές επεμβάσεις.....408

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

ΑΓΡΟΜΙΣΘΩΣΗ

Καταγγελία για πραγματικό ελάττωμα γεώτρησης μίσθιου αγρού, που μισθώθηκε ως ποτιστικός.

Αοριστία αγωγής αποζημίωσης μισθωτή, εφόσον δεν αναφέρεται συγκεκριμένα το ελάττωμα της γεώτρησης, ποία ποσότητα ύδατος υποσχέθηκε ο εκμισθωτής, πόση διέθετε η γεώτρηση και αν πριν την καταγγελία τάχθηκε εύλογη προθεσμία. ΕφΛαρ 5/09, σ. 441

Βλ. και Μίσθωση

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Μετά τον α.ν. 431/68 ο κληρούχος δεν λογίζεται κατά πλάσμα νομέας και είναι δυνατή η κτήση νομής του κλήρου και η διάθεση με δικαιοπραξίες εν ζωή, υπό τον όρο μη κατάτμησης, που ισχύει και σε περαιτέρω μεταβίβαση. Επιτρεπτή κατάτμηση οικοπεδικών κλήρων χωρίς όρο να είναι τα τμήματα άρτια και δομήσιμα, διότι αυτός αφορά σε αγροτικούς κλήρους εντός εγκεκριμένων σχεδίων. ΕφΛαρ 360/09, σ. 396

ΑΓΩΓΗ

Αγωγή λογοδοσίας διαχειριστή οροφωκτισίας. ΕφΛαρ 211/08, σ. 41

Αγωγή κυριότητας. Δαπάνες νομέα. ΕφΛαρ 280/08, σ. 51, ΕφΛαρ 149/09, σ. 329

Στοιχεία απευθείας αγωγής καταβολής μισθού εργάτη κατά κυρίου έργου. ΕφΛαρ 355/08, σ. 72

Αγωγή μισθωμάτων. ΕφΛαρ 390/08, σ. 81

Αγωγή από σύμβαση ναυτολόγησης. ΕφΛαρ 445/08, σ. 89

Αγωγή από χρηματοδοτική μίσθωση. ΕφΛαρ 487/08, σ. 94

Στοιχεία αναγνωριστικής κυριότητας ακινήτου αγωγής. ΕφΛαρ 525/08, σ. 99

Αγωγή δικηγορικής αμοιβής. ΕφΛαρ 747/08, σ. 114, ΕφΛαρ 364/09, σ. 503

Αγωγή διατροφής πρώην συζύγου μετά το διαζύγιο. ΕφΛαρ 71/09, σ. 127

Αγωγή διατροφής συζύγου και τέκνου. ΕφΛαρ 101/09, σ. 135

Αγωγή αναγνώρισης ακυρότητας απόφασης ΓΣ ΚΤΕΛ. ΕφΛαρ 127/09, σ. 142

Αβασιμότητα κύριας παρέμβασης αν ο παρεμβαίνων ζητεί διαφορετικό από το αντικείμενο της δίκης, δυνάμενη να θεωρηθεί αυτοτελής αγωγή. ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152

Αγωγή ακύρωσης αποδοχής κληρονομίας λόγω πλάνης. ΠολΠρωτΛαρ 275/08, σ. 162

Αγωγή αδικοπραξίας λόγω ψευδούς καταμήνυσης. ΠολΠρωτΛαρ 347/08, σ. 166

Ενοχική και εμπράγματα αγωγή ενυπόθηκου δανειστή. ΕφΛαρ 546/08, σ. 235

Αγωγή αποζημίωσης λόγω ακάλυπτης επιταγής. ΕφΛαρ 18/09, σ. 244

Αγωγή αποδοχών μισθωτού. ΕφΛαρ 39/09, σ. 262, ΕφΛαρ 226/09, σ. 378

Επί πώλησης με παρακράτηση κυριότητας, υπαναχώρηση πωλητή και με διεκδικητική αγωγή. ΕφΛαρ 46/09, σ. 271

Καταψηφιστική αγωγή αποζημίωσης απαλλοτρίωσης, μετά τον οριστικό προσδιορισμό. ΕφΛαρ 47/09, σ. 274

Αγωγή αποζημίωσης εταιρών λόγω καταγγελίας εταιρίας. ΕφΛαρ 59/09, σ. 277

Αγωγή πατρότητας. ΕφΛαρ 79/09, σ. 281

Αγωγή διαχειριστή πολυκατοικίας για καταβολή κοινοχρήστων δαπανών. ΕφΛαρ 82/09, σ. 284

Αγωγή εργολάβου περί αναγνώρισης ακυρότητας καταγγελίας σύμβασης εργολαβίας από οικοπεδούχους. ΕφΛαρ 116/09, σ. 291

Αγωγή μέμψης άστοργης δωρεάς και περί κλήρου. ΕφΛαρ 124/09, σ. 296, ΕφΛαρ 212/09, σ. 358

Αγωγή απόδοσης μισθίου. ΕφΛαρ 141/09, σ. 325

Αγωγή για αναγνώριση κυριότητας κινητών και απόδοσή τους, άλλως, επί μη αυτούσιας απόδοσης, για λήψη αποζημίωσης. ΕφΛαρ 153/09, σ. 331

Αγωγή δανείου. ΕφΛαρ 198/09, σ. 354

Αγωγή αποζημίωσης λόγω αποκοπής τμήματος επιταγών, όπου περιλαμβάνονταν ο αριθμός τους. ΕφΛαρ 220/09, σ. 369

Αγωγή αποζημίωσης γονέων λόγω στέρησης υπηρεσιών θανατωθέντος τέκνου. ΕφΛαρ 245/09, σ. 389

Αγωγή αδικοπραξίας λόγω σωματικής βλάβης εμβρύου από αμέλεια γιατρού. ΕφΛαρ 3/09, σ. 435

Αγωγή αποζημίωσης μισθωτή λόγω πραγματικού ελαττώματος γεώτρησης μίσθιου αγρού. ΕφΛαρ 5/09, σ. 441

Αγωγή κυρίου διαμερίσματος λόγω μείωσης της αξίας του, εξαιτίας αυθαιρέτων κατασκευών και πολεοδομικών παραβάσεων οικοδομής. ΕφΛαρ 20/09, σ. 445

Αγωγή αδικοπραξίας τελεσθείσας από χρηματοοικονομικό σύμβουλο. ΕφΛαρ 26/09, σ. 452

Αγωγή εξ οροφοκτησίας. ΕφΛαρ 28/09, σ. 458

Αγωγή καταβολής δαπανών εντολοδόχου. ΕφΛαρ 69/09, σ. 469

Αγωγή αποζημίωσης λόγω οικειοθελούς πρόωρης αποχώρησης μισθωτού. ΕφΛαρ 85/09, σ. 472

Αγωγή αποδοχών λόγω ανυπόστατης καταγγελίας σύμβασης εργασίας. ΕφΛαρ 90/09, σ. 477

Αναγνωριστική αγωγή κυριότητας ακινήτου Μονής. ΕφΛαρ 297/09, σ. 487

Αγωγή αποζημίωσης εξ αδικοπραξίας επί καταδολίευσης δανειστών. ΕφΛαρ 303/09, σ. 493

Αγωγή λύσης υιοθεσίας ενηλίκου. ΕφΛαρ 306/09, σ. 496

Αγωγή αποζημίωσης μισθωτού αμειβόμενου με πάγιο μηνιαίο ποσό και προμήθεια. ΕφΛαρ 374/09, σ. 509

Διεκδικητική αγωγή κυριότητας ακινήτου. ΕφΛαρ 401/09, σ. 513

Αγωγή δανειστή λόγω μεταβίβασης περυσίας. ΕφΛαρ 403/09, σ. 516

Αγωγή μεσιτικής αμοιβής. ΕφΛαρ 405/09, σ. 520

Αγωγή χρηματικής ικανοποίησης λόγω εγκαυμάτων κατά τη διάρκεια αποτρίχωσης με λέιζερ. ΕφΛαρ 406/09, σ. 525

Αγωγή αποζημίωσης συζύγου και τέκνων για στέρηση διατροφής από το θανάοντα. ΕφΛαρ 481/09, σ. 537

Αγωγή αποζημίωσης λόγω μη λήψης επίσημης άδειας ανάπαυσης. ΕφΛαρ 602/09, σ. 555

Αγωγή διανομής. ΕφΛαρ 607/09, σ. 562

ΑΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΟΣ ΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ

Επί ανέγερσης οικοδομής σε ξένο οικόπεδο, ο απωλέσας την κυριότητα των υλικών νομέας δικαιούται σε απόδοση ωφέλειας του κυρίου κατά τον αδίκ. πλουτισμό. ΕφΛαρ 280/08, σ. 51

Επικουρικός χαρακτήρας αδίκ. πλουτισμού. Επί αγωγής αναζήτησης ευθέως του πλουτισμού πρέπει να αναφέρονται τα περιστατικά ακυρότητας της σύμβασης, ενώ επί σώρευσης κατά δικονομική επικουρικότητα αρκεί απλή επίκληση της τυχόν ακυρότητας. ΕφΛαρ 355/08, σ. 72.

Η αξίωση αδίκ. πλουτισμού τείνει σε αφαιρέση της οικονομικής ωφέλειας και όχι σε απόδοση αντικειμένου. ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152

Επί ακυρότητας απαγορευμένων από τον νόμο παίγνιων και στοιχημάτων αναζήτηση καταβληθέντων κατά τον αδίκ. πλουτισμό. ΕφΛαρ 21/09, σ. 246

Ευθύνη νομέα κληρονομίας κατά τον αδίκ. πλουτισμό επί αδυναμίας αυτούσιας απόδοσης των κληρονομαίων ή του αντικαταλλάγματος. ΕφΛαρ 124/09, σ. 296

Προϋπόθεση αναζήτησης της ωφέλειας από αδίκ. πλουτισμό είναι η άμεση αιτιώδης συνάφεια μεταξύ παροχής ή ζημίας και πλουτισμού.

Η οικειοθελής προσφορά υπηρεσιών της μηστής στο καφενείο του μηστήρα δεν τον κα-

θιστά πλουσιότερο, καθόσον δεν χρειάζονταν τις υπηρεσίες, νόμιμη αιτία των οποίων ήταν η ηθική υποχρέωση από τη μνηστεία. ΕφΛαρ 34/09, σ. 461

ΑΔΙΚΟΠΡΑΞΙΑ

Επί αγωγής αδικοπραξίας λόγω ψευδούς καταμήνυσης αναγκαία η μνεία του περιεχομένου της ψευδούς μήνυσης. ΠολΠρωτΛαρ 347/08, σ. 166

Συρροή αξίωσης αποζημίωσης εξ αδικοπραξίας λόγω έκδοσης ακάλυπτης επιταγής με αξίωση από την επιταγή. ΕφΛαρ 18/09, σ. 244

Επί παράβασης εταιρικών υποχρεώσεων συρροή και αδικοπρακτικής ευθύνης, αν η ζημιογόνος συμπεριφορά και χωρίς τη σύμβαση θα ήταν παράνομη. ΕφΛαρ 59/09, σ. 277

Αγωγή αποζημίωσης λόγω αποκοπής τμήματος επιταγών, που περιείχε τον αριθμό τους. ΕφΛαρ 220/09, σ. 369

Ευθύνη προστησαντος, κι αν δεν συνδέεται συμβατικά με το ζημιωθέντα, για συμπεριφορά προστηθέντος κατά την υπηρεσία, επ' ευκαιρία, εξ αφορμής ή και κατά κατάχρηση αυτής. Άρση ευθύνης αν ο ζημιωθείς γνώριζε ή από βαριά αμέλεια αγνοούσε ότι ο προστηθείς ενήργησε κατά κατάχρηση. ΕφΛαρ 224/09, σ. 374

Για αποζημίωση γονέων λόγω στέρησης διατροφής ή υπηρεσιών αρκεί ότι η μη υπάρχουσα κατά το θάνατο του τέκνου υποχρέωση θα γεννιόταν στο εγγύς μέλλον κατά συνήθη πορεία των πραγμάτων και ότι είναι δυνατός ο προσδιορισμός της ζημίας χωρίς εξάρτηση από αστάθμητους παράγοντες. ΕφΛαρ 245/09, σ. 389

Επί αδικοπραξίας κατά ανηλικού δικαιούχου των δαπανών νοσηλείας είναι μόνον αυτός.

Σωματική βλάβη σε έμβρυο από αμέλεια γυναικολόγου, που προέβη σε αντίθετους στους ιατρικούς κανόνες βίαιους χειρισμούς κατά την εξώθησή του, προκαλώντας εξάρθρωση

ωμοπλάτης και κακοποίηση νεύρων του χεριού, με συνέπεια μερική παραλυσία.

Αβάσιμη μέλλουσα ζημία για δαπάνη φυσικοθεραπείας επί μη απόδειξης της αναγκαιότητας από βεβαιώσεις ιατρών.

Αποζημίωση λόγω αναπηρίας. ΕφΛαρ 3/09, σ. 435

Η αγωγή για αποκατάσταση ζημίας κυρίου διαμερίσματος λόγω μείωσης της αξίας του, εξαιτίας αυθαίρετων κατασκευών και πολεοδομικών παραβάσεων που έγιναν από οικοπεδόχιο και εργολάβο, εισάγει διαφορά όχι εξ οροφοκτησίας, αλλά εξ αδικοπραξίας.

Μη νόμιμο αίτημα καταβολής αποζημίωσης ανάλογα με τα ποσοστά ιδιοκτησίας, καθόσον επί ζημίας από κοινή πράξη ή επί ευθύνης παράλληλα περισσότερων, ενέχονται όλοι εις ολόκληρον.

Επί αδικοπραξίας λόγω αυθαίρετης δόμησης (στιγμιαίο έγκλημα), χρόνος τέλεσης είναι ο της διενέργειας των εργασιών.

5ετής παραγραφή αδικοπρακτικών αξιώσεων αφότου ο παθών έλαβε γνώση της ζημίας και του υπόχρεου, σε κάθε δε περίπτωση 20ετής από την πράξη. ΕφΛαρ 20/09, σ. 445

Παράνομη και εκ βαριάς αμέλειας παράλειψη προστηθέντων εταιρίας διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων να διαπιστώσουν το γνήσιο της υπογραφής μεριδιούχου σε αίτηση εξαγοράς των μεριδίων.

Στην κατά το 926 παρ. 1 ΑΚ κοινή πράξη εμπίπτει και εκείνη της αναγκαίας αιτιότητας, όπου η ζημία προήλθε από ενέργειες περισσότερων, από τις οποίες όμως καθεμιά δεν ήταν ικανή να προκαλέσει το αποτέλεσμα, αδιάφορα με το βαθμό πταίσματος καθενός.

Αδικοπραξία από χρηματοοικονομικό σύμβουλο, που πληροφορήθηκε τους εμπιστευτικούς αριθμούς τίτλου μεριδιούχου πελάτη, απέστειλε με φαξ με πλαστογράφηση της υπογραφής του αιτήσεις εξαγοράς των μεριδίων και ιδιοποιήθηκε με απατηλά μέσα το εξ αυτής αντίτιμο.

Μη αμέλεια προστηθέντων υπαλλήλων που α-

σκολήθηκαν με την εκτέλεση των αιτήσεων εξαγοράς, καθόσον δεν ήταν δυνατή με μακροσκοπικό έλεγχο διαπίστωση της πλαστογραφίας. ΕφΛαρ 26/09, σ. 452

Η καταδολιευτική δικαιοπραξία δεν αποτελεί και αδικοπραξία, εκτός αν συντρέχουν οι όροι του 386 ΠΚ ή υπάρχει συμπαιγνία οφειλέτη και τρίτου προς βλάβη των δανειστών.

Έννομο συμφέρον για άσκηση αγωγής αποζημίωσης εξ αδικοπραξίας, έστω κι αν για την απαίτηση υπάρχει εκτελεστός τίτλος θεμελιούμενος στη σύμβαση. ΕφΛαρ 303/09, σ. 493

Αγωγή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης, προκληθείσας λόγω εγκαυμάτων κατά τη διάρκεια αποτρίχωσης με λέιζερ. Αποκλειστική υπαιτιότητα του κέντρου αδυνατίσματος, που δεν πρόεβη σε δοκιμαστικό τεστ αντίδρασης του δέρματος. ΕφΛαρ 406/09, σ. 525

Αποζημίωση συζύγου και τέκνων για στέρωση διατροφής από το θανάτο.

Μη συνυπολογισμός ωφέλειας και ζημίας, όταν στηρίζονται σε διαφορετική αιτία, όπως όταν οι δικαιούμενοι διατροφής αποκομίζουν κέρδος από την κληρονομιάα περιουσία. ΕφΛαρ 481/09, σ. 537

Υπαιτιότητα εργοδότη και εργολάβου για ατύχημα κατά τη διενέργεια οδοποιητικών εργασιών, κατά τις οποίες τμήμα οδού αφέθηκε υπερυψωμένο, δίχως τοποθέτηση προειδοποιητικής πινακίδας, με συνέπεια την επ αυτού πρόσκρουση μοτοσικλέτας. ΕφΛαρ 600/09, σ. 550

ΑΘΕΜΙΤΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Προσέλκυση πελατών με παραπλάνηση, αθέμιτη διαφήμιση ή πρόκληση σύγχυσης στην αγορά. Δημοσιεύματα παραπλανητικά και αθέμιτα ανταγωνιστικά ως προς ωράριο λειτουργίας καταστημάτων, που προκαλούν στους καταναλωτές εσφαλμένη εντύπωση και σύγχυση. ΜονΠρωτΛαρ 300/09, σ. 180

ΑΙΓΙΑΛΟΣ

Έννοια και κοινοχρησία αιγιαλού. Μόνος ο καθορισμός των ορίων με απόφαση διοικ. επι-

τροπής δεν καθιστά αιγιαλό έδαφος μη έχοντα χαρακτηριστικά, διότι ο κύριος εδάφους, που εκ πλάνης περιλήφθηκε στα όρια, θα έχανε την ιδιοκτησία κατά παράβαση Συντάγματος, κατά το οποίο εκτάσεις χαρακτηριζόμενες ως αιγιαλός λογίζονται αναγκαστικά απαλλοτριωτέες.

Κυριότητα Δημοσίου επί αιγιαλού και όταν παύσει να υπηρετεί την κοινή χρήση και να είναι εκτός συναλλαγής, ή απωλέσει το χαρακτήρα με πρόσχωση από φυσικά ή τεχνητά αίτια. ΕφΛαρ 38/09, σ. 256

ΑΙΡΕΣΗ (Αστ)

Επί πώλησης με παρακράτηση κυριότητας, εν αμφιβολία η μεταβίβαση τελεί υπό αναβλητική αίρεση αποπληρωμής του τιμήματος. ΕφΛαρ 46/09, σ. 271

ΑΙΤΗΜΑ (ΠολΔικ)

Απαράδεκτο αίτημα χρηματικής ποινής και προσωπικής κράτησης κατά εκπροσώπου εταιρίας, αν η αγωγή δεν στρέφεται κατ' αυτού. ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152, ΜονΠρωτΛαρ 300/09, σ. 180

Αίτημα αγωγής μέμψης είναι η ανατροπή της δωρεάς και η υποχρέωση του δωρεοδόχου να μεταβιβάσει στο μεριδούχο το αναγκαίο μέρος των δωρηθέντων. ΕφΛαρ 124/09, σ. 296

ΑΙΤΗΣΗ ΑΚΥΡΩΣΗΣ (Διοικ)

Αίτηση ακύρωσης των εκτελεστών διοικ. πράξεων και της παράλειψης της Αρχής να προβεί σε οφειλόμενη ενέργεια. Η Αρχή θεωρείται ότι αρνείται ενέργεια αν παρέλθει άπρακτη η τυχόν ειδική προθεσμία νόμου, άλλως τρίμηνο από την υποβολή της αίτησης, το οποίο δεν μεταβάλλεται από το άρθρο 4 ΚΔΔιαδ που προβλέπει γενική υποχρέωση της Διοίκησης να διεκπεραιώνει σε 60 μέρες τις υποθέσεις πολιτών.

Απαράδεκτη δεύτερη αίτηση ακύρωσης της ίδιας παράλειψης, ασκηθείσα την ίδια ημερο-

μηνία με μεταγενέστερο αριθμό πρωτοκόλλου. ΔιοικΕφΛαρ 222/09, σ. 575

Αίτηση ακύρωσης απόφασης Επιτροπής Αυθαιρέτων της Πολεοδομίας Δήμου περί απόρριψης ένστασης κατά έκθεσης αυτοψίας για αυθαίρετη και κατεδαφιστέα εγκατάσταση κεραίας κινητής τηλεφωνίας. ΔιοικΕφΛαρ 232/09, σ. 577

Αίτηση ακύρωσης απόφασης ΓΓ Περιφέρειας, που απέρριψε προσφυγή κατά απόφασης Νομάρχη περί εξαίρεσης υπαλλήλου Τμήματος Συγκοινωνιών από την Επιτροπή Εξετάσεων οδηγών αυτ/των. ΔιοικΕφΛαρ 245/09, σ. 582

Αίτηση ακύρωσης απόφασης Επιτροπής Αυθαιρέτων. ΔιοικΕφΛαρ 266/09, σ. 585

Αίτηση ακύρωσης παράλειψης του Γραφείου Προσωπικού Νοσοκομείου να απαντήσει επί αίτησης υπαλλήλου για χορήγηση γονικής άδειας. ΔιοικΕφΛαρ 278/09, σ. 587

Αίτηση ακύρωσης πράξης Συμβουλίου Προαγωγών Στρατού Ξηράς του ΓΕΣ. ΔιοικΕφΛαρ 331/09, σ. 590

Απαράδεκτη αίτηση ακύρωσης κατά έκθεσης αυτοψίας, η οποία, υποκείμενη σε ενδικοφανή ένσταση, απώλεσε την εκτελεστικότητα, ενσωματωθείσα στην απόφαση της Επιτροπής Αυθαιρέτων.

Η απόφαση του Νομάρχη περί ορισμού ημέρας κατεδάφισης των οριστικά κριθεισών αυθαιρέτων κατασκευών δεν αποτελεί εκτελεστική πράξη. ΔιοικΕφΛαρ (Συμβ) 20/09, σ. 594

Αίτηση ακύρωσης γνωμάτευσης Αναθεωρητικής Υγειονομικής Επιτροπής Αεροπορίας, με την οποία ο αιτών κρίθηκε ανίκανος για επαγγελματίας οπλίτης και ότι πρέπει να τελεί σε αναρρωτική άδεια έως έκδοση δ/γής απόλυσης από το στράτευμα. ΔιοικΕφΛαρ (Συμβ) 38/09, σ. 596

ΑΚΥΡΟΤΗΤΑ (Αστ)

Ακυρότητα απόφασης ΓΣ της ανώνυμης εταιρίας ΚΤΕΛ. ΕφΛαρ 127/09, σ. 142

Επί απαγορευμένων οικονομικών διευκο-

λύνσεων σε διαγωνιζομένους από πράκτορα ΟΠΑΠ με πίστωση του αντιτίμου συμμετοχής σε παιχνίδι, μη ακυρότητα πιστωτικής σύμβασης.

Ακυρότητα απαγορευμένων εκ του νόμου παιγνίων και στοιχημάτων.

Δεν υπόκειται στην εκ του 179 ΑΚ ακυρότητα ετεροβαρής ενοχική σύμβαση, όπως το δάνειο. ΕφΛαρ 21/09, σ. 246

Ακυρότητα συμφωνίας εργοδότη και μισθωτού για κάλυψη των εξ υπερωριών αποζημιώσεων από το μεγαλύτερο του νομίμου μισθό. ΕφΛαρ 39/09, σ. 262

Ακυρότητα απόφασης ΓΣ οροφοκτητών. Ακυρότητα ποινικής ρήτρας, ως καλύπτουσας παράνομη τοκογλυφία. ΕφΛαρ 82/09, σ. 284

Ακυρότητα σύμβασης αντίθετης στα χρηστά ήθη κατά το γερμΑΚ. ΕφΛαρ 198/09, σ. 354

ΑΚΥΡΟΤΗΤΑ (ΠολΔικ)

Ενέργεια τείνουσα σε παρακώλυση του ελεύθερου συναγωνισμού κατά την πλειοδοσία καθιστά άκυρη την κατακύρωση, κατά το 159 αριθ. 3 ΚΠολΔ. ΕφΛαρ 350/08, σ. 69

Επί ελαττώματος ή ατέλειας της κατασχρητικής έκθεσης, ακυρότητα κατάσχεσης με συνδρομή βλάβης. ΕφΛαρ 277/09, σ. 481

ΑΛΛΗΛΟΧΡΕΟΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΣ

Σύμβαση αλληλόχρεου λ/σμού Τράπεζας και εμπόρου. Κλείσιμο σε κάθε χρόνο με καταγγελία.

Μη καταχώριση απαιτήσεων εκ πιστωτικών τίτλων στο λ/σμό, εκτός αντίθετης συμφωνίας. Αν οι τίτλοι πληρωθούν, εισέρχονται στο πιστωτικό σκέλος του λ/σμού, άλλως αποβάλλονται από αυτόν, ή η πιστωτική εγγραφή ακυρώνεται με αντίθετη χρεωστική. ΕφΛαρ 296/08, σ. 57

Επί αγωγής δανειστή, που επικαλείται σύμβαση μεταβίβασης περιουσίας, αν η απαίτηση αποτελεί κατάλοιπο αλληλόχρεου λ/σμού αναγκαία η παράθεση όλων των χρεοπιστωτι-

κών κονδυλίων, εκτός αν υπάρχει αναγνώριση καταλοίπου, ή αν για την ύπαρξη και το ύψος της απαίτησης υφίσταται δεδικασμένο. ΕφΛαρ 403/09, σ. 516

ΑΜΟΙΒΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Παράνομη και εκ βαριάς αμέλειας παράλειψη προστηθέντων εταιρίας διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων να διαπιστώσουν το γνήσιο υπογραφής μεριδιούχου σε αίτηση εξαγοράς των μεριδίων.

Ο αριθμός του τίτλου συμμετοχής στο αμοιβαίο κεφάλαιο είναι εμπιστευτικός και δεν κοινοποιείται σε τρίτους, ούτε στο μεσολαβήσαντα σύμβουλο.

Αδικοπραξία από χρηματοοικονομικό σύμβουλο, που πληροφορήθηκε τους εμπιστευτικούς αριθμούς τίτλου πελάτη, απέστειλε με φαξ, πλαστογραφώντας την υπογραφή του, αιτήσεις εξαγοράς των μεριδίων και ιδιοποιήθηκε με απατηλά μέσα το εξ αυτής αντίτιμο.

Μη αμέλεια προστηθέντων του τμήματος μεριδιούχων της εταιρίας διαχείρισης που ασχολήθηκαν με την εκτέλεση των αιτήσεων εξαγοράς, καθόσον δεν ήταν δυνατή με μακροσκοπικό έλεγχο διαπίστωση της πλαστογραφίας. ΕφΛαρ 26/09, σ. 452

ΑΝΑΒΟΛΗ (ΠολΔικ)

Βλ. Δίκη-Δικονομία (Πολ)

ΑΝΑΓΓΕΛΙΑ (ΠολΔικ)

Αοριστία αναγγελίας σε πλειστηριασμό επί ελλιπούς περιγραφής της απαίτησης και του προνομίου, εάν υπάρχει βλάβη οφειλέτη και δανειστών.

Μη ακυρότητα αναγγελίας, που επιδόθηκε στο συντάξαντα τον πίνακα κατάταξης συμβολαιογράφο και όχι στο διενεργήσαντα τον πλειστηριασμό. ΕφΛαρ 552/08, σ. 103

Βλ. και Ανακοπή, Εκτέλεση

ΑΝΑΓΩΓΗ

Σύμμετρος περιορισμός των δικαιωμάτων πλειόνων παθόντων, αν το σύνολο των κατα-

βλητέων αποζημιώσεων υπερβαίνει το ασφ. ποσό. Επί καταβολής σε ζημιωθέντα ποσού ανώτερου από το αναλογούν μερίδιο, αναγωγή λοιπών ζημιωθέντων κατά αποζημιωθέντος καθ' υπέρβαση. ΕφΛαρ 67/09, σ. 125

Επί εναγωγής περισσότερων εις ολόκληρον ευθυνόμενων αντικείμενο είναι όχι η εναγωγής ευθύνη αυτών, αλλά η αξίωση του τρίτου προς αποζημίωση. ΕφΛαρ 362/08, σ. 232

ΑΝΑΙΡΕΣΗ (ΠολΔικ)

Επί αναίρεσης απόφασης οι διάδικοι επανέρχονται στην πριν την απόφαση κατάσταση, η δε υπόθεση συζητείται στα όρια της ανααιρετικής απόφασης.

Επί παραπομπής μετ αναίρεση της υπόθεσης προς συζήτηση της έφεσης, παραδεκτή η άσκηση πρόσθετων λόγων. ΕφΛαρ 230/08, σ. 43, ΕφΛαρ 602/09, σ. 555

Πλημμέλεια του 559 αριθ. 11α ΚΠολΔ, αν το δικαστήριο λάβει υπόψη ένορκες βεβαιώσεις πέραν των τριών πρώτων. ΕφΛαρ 349/08, σ. 68

Λόγος αναίρεσης αν το δικαστήριο παρά το νόμο έλαβε υπόψη πράγματα που δεν προτάθηκαν και έχουν ουσιώδη επίδραση στην έκβαση της δίκης. Έννοια πραγμάτων. ΕφΛαρ 401/09, σ. 513

Η απόφαση αναίρεται κατά τα ανααιρεθέντα κεφάλαια και τα συναπτόμενα άρθρα, ενώ ως προς τα λοιπά διατηρείται δεδικασμένο, που λαμβάνεται υπόψη και αυτεπάγγελτα. Η έκταση της αναίρεσης προκύπτει από το περιεχόμενο της ανααιρετικής απόφασης και κατισχύει κάθε αντίθετης διατύπωσής της.

Επί αναίρεσης απόφασης (εάν δεν πρόκειται για υπέρβαση δικαιοδοσίας ή αναρμοδιότητα), αναβιώνει η έφεση ως προς το ανααιρεθέν κεφάλαιο και το Εφετείο δεσμεύεται ως προς το νομικό ζήτημα, όχι όμως και ως προς τα πραγματικά γεγονότα, δυνάμενο να εκτιμήσει διαφορετικά τις αποδείξεις, εφόσον δεν εθίγησαν με την αναίρεση.

Επί αναίρεσης εφετειακής απόφασης δεν ακυρώνεται και η πρωτόδικη, έστω και αν στηρίζεται στο ίδιο ελάττωμα. ΕφΛαρ 602/09, σ. 555

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΔΙΚΗΣ

Η ανακοίνωση δίκης γνωστοποιείται σε τρίτον χωρίς πρόσκληση για συμμετοχή. Διαφορές από προσεπίκληση.

Ισχύς προσεπίκλησης, κατά μετατροπή, ως ανακοίνωσης δίκης.

Ο προς ον η ανακοίνωση μπορεί ή να παρέμβει στη δίκη και να την αναλάβει (κύρια παρέμβαση), αδιάφορα αν συναινεί ή όχι ο ανακοινώσας, ή να αμφισβητήσει την υποχρέωση αποζημίωσης. Αν δεν ασκήσει παρέμβαση δεν γίνεται διάδικος. ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152

ΑΝΑΚΟΠΗ (ΠολΔικ)

Η ανακοπή κατά πίνακα κατάταξης στρέφεται κατά των δανειστών των οποίων προσβάλλεται η κατάταξη. ΕφΛαρ 552/08, σ. 103

Αοριστία λόγου ανακοπής για υπέρμετρη αμοιβή σύνταξης επιταγής δικηγόρου. ΜονΠρωτΛαρ 240/08, σ. 172

Ανακοπή κατά δ/γής πληρωμής με λόγους κατά του κύρους της ή της απαίτησης. ΕφΛαρ 21/09, σ. 246

Εκδίκαση ανακοπής κατά εκτέλεσης με την τακτική διαδικασία, εκτός αν για τη διάγνωση της εκτελεστέας αξίωσης εφαρμόσθηκε ειδική διαδικασία. ΕφΛαρ 277/09, σ. 481

ΑΝΑΚΟΠΗ ΕΡΗΜΟΔΙΚΙΑΣ

Επί ανακοπής ερημοδικίας, αν η ανώτερη βία συνίσταται σε ασθένεια του δικηγόρου, πρέπει να προσδιορίζεται το είδος και η διάρκεια, για να κριθεί αν συνιστά αιφνίδιο και ανυπερέβλητο κώλυμα και αν τον εμπόδισε να ενεργήσει με άλλο δικηγόρο, έστω μη συνεργάτη. ΕφΛαρ 132/09, σ. 313

ΑΝΑΚΡΙΣΗ

Το ΣυμβΠλημ, στο στάδιο της ανάκρισης, δεν νομιμοποιείται να παραγγείλει στον

ΟΔΔΥ, ως αναγκαστικό μεσεγγυούχο, τη μη εκποίηση οχήματος κατασχεθέντος για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών, εφόσον δεν εκδόθηκε βούλευμα ή απόφαση για την τύχη του. ΣυμβΠλημΛαρ 136/09, σ. 199

ΑΝΑΣΤΟΛΗ (ΔιοικΔικ)

Αναστολή εκτέλεσης πράξης της Πολεοδομίας, με την οποία ζητήθηκε από τη ΔΕΗ η διακοπή της ηλεκτροδότησης κατοικίας, λόγω δυσχερώς επανορθώσιμης βλάβης, διότι δημιουργήθηκε κατάσταση χρήζουσα προστασίας, το δε ακίνητο αποτελεί κύρια κατοικία της αιτούσας και των ανηλίκων τέκνων. ΔιοικΕφΛαρ (Συμβ) 6/09, σ. 592

Μη αναστολή εκτέλεσης γνωμάτευσης Α-ναθεωρητικής Υγειονομικής Επιτροπής Αεροπορίας, με την οποία ο αιτών κρίθηκε ανίκανος για επαγγελματίας οπλίτης και ότι πρέπει να τελεί σε αναρρωτική άδεια έως την έκδοση δ/γής απόλυσης από το στράτευμα, ανεξάρτητα από τη βλάβη, η οποία δεν απορρέει άμεσα από τη γνωμάτευση, αλλά από την ενδεχόμενη μελλοντική απόλυση. ΔιοικΕφΛαρ (Συμβ) 38/09, σ. 596

Αίτηση αναστολής εκτέλεσης απόφασης ΔιοικΠρωτ, που απέρριψε προσφυγή κατά απόφασης Νομάρχη περί ανάκλησης προηγούμενης απόφασής του για χορήγηση άδειας ταξί, λόγω ακύρωσης από το ΣτΕ κανονιστικής νομαρχιακής απόφασης καθορισμού νέων θέσεων ταξί. ΔιοικΕφΛαρ (Συμβ) 83/09, σ. 599

ΑΝΗΛΙΚΟΣ

Βλ. Διατροφή, Τέκνο

ΑΝΤΙΚΛΗΤΟΣ (ΠολΔικ)

Επί αίτησης διόρθωσης ή ερμηνείας απόφασης απαιτείται κλήτευση των διαδίκων και όχι των πληρεξουσίων δικηγόρων που παραστάθηκαν στη δίκη στην οποία εκδόθηκε η προς διόρθωση απόφαση, διότι από την έκδοσή της έπαυσε η πληρεξουσιότητα και η εξουσία τους ως αντικλήτων. ΕφΛαρ 120/09, σ. 141

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ - ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ (Εμπ)

Σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας, με την οποία ο αντιπρόσωπος αναλαμβάνει με προμήθεια διαπραγμάτευση ή σύναψη για λ/σμό του αντιπροσωπευμένου πωλήσεων ή αγορών.

Μη σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας η διενέργεια μεταφορών στο όνομα και για λ/σμό τρίτου ή η μέριμνα ανεύρεσης προσώπων για ανάθεση μεταφοράς εμπορευμάτων στον τρίτο. ΕφΛαρ 648/08, σ. 239

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ-ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ (Αστ)

Ανυπόστατη καταγγελία εργοδότη νπ, γενόμενη από φυσικό πρόσωπο στερούμενο εξουσίας αντιπροσωπείας. ΕφΛαρ 90/09, σ. 477

ΑΝΩΤΕΡΑ ΒΙΑ

Εκπρόθεσμη έφεση ΕΚ, λόγω ανώτερης βίας, συνεπεία ανάκλησης της άδειας λειτουργίας ασφ. εταιρίας στην προθεσμία έφεσης. ΕφΛαρ 100/09, σ. 132

Ανακοπή ερημοδικίας λόγω ανώτερης βίας. Έννοια ανώτερης βίας. ΕφΛαρ 132/09, σ. 313

ΑΟΡΙΣΤΙΑ

Μη θεραπεία αοριστίας με προτάσεις, παραπομπή σε άλλα έγγραφα ή τις αποδείξεις. ΕφΛαρ 355/08, σ. 72, ΠολΠρωτΛαρ 347/08, σ. 166

Μη δυνατότητα ενάγοντος να αναπληρώσει τους ελλείποντες ισχυρισμούς που αποτελούν στοιχεία του αγωγικού δικαιώματος.

Στοιχεία απευθείας αγωγής εργάτη κατά του κυρίου του έργου.

Επί ευθείας αγωγής αδίκ. πλουτισμού, αναγκαία η μνεία των περιστατικών ακυρότητας της σύμβασης, ενώ επί σώρευσης κατά δικονομική επικουρικότητα αρκεί απλή επίκληση της τυχόν ακυρότητας. ΕφΛαρ 355/08, σ. 72

Επί αγωγής απόδοσης της μισθωτικής εγγύησης αναγκαία η μνεία του λόγου για τον ο-

ποίο αυτή συμφωνήθηκε και η αιτία επιστροφής. ΕφΛαρ 390/08, σ. 81

Επί αγωγής κυριότητας ακινήτου μη ανάγκη μνείας των πλευρικών διαστάσεων ή των όμορων ιδιοκτητών. Όταν το επίδικο φέρεται ως τμήμα μεγαλύτερου ακινήτου, αναγκαίος ο προσδιορισμός της θέσης του σε αυτό και με διάγραμμα ενσωματούμενο στην αγωγή. ΕφΛαρ 525/08, σ. 99

Αοριστία αναγγελίας επί ελλιπούς περιγραφής της απαίτησης και του προνομίου, που προκαλεί βλάβη στον οφειλέτη και τους δανειστές. ΕφΛαρ 552/08, σ. 103

Επί αξίωσης μισθωτού για πραγματική απασχόλησή του από τον εργοδότη, αναγκαία η μνεία ότι εκ της μη εργασίας θίγονται η αμοιβή ή άλλα συμφέροντα ή η προσωπικότητά του. ΕφΛαρ 167/09, σ. 145

Στην αγωγή αδικοπραξίας λόγω ψευδούς καταμήνυσης πρέπει να διαλαμβάνεται το περιεχόμενο της ψευδούς μήνυσης. ΠολΠρωτΛαρ 347/08, σ. 166

Αοριστία λόγου ανακοπής για υπέρμετρη αμοιβή σύνταξης επιταγής δικηγόρου, αν δεν προσδιορίζεται το υπέρογκο αυτής. ΜονΠρωτΛαρ 240/08, σ. 172

Επί προσωπικής κράτησης εκπροσώπου νπ, η αγωγή πρέπει να στρέφεται ονομαστικά εναντίον του. ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152, ΜονΠρωτΛαρ 300/09, σ. 180

Επί αίτησης κομιστή επιταγής για έκδοση δ/γής πληρωμής, μη ανάγκη ονομαστικής μνείας προηγούμενων οπισθογράφων. ΕφΛαρ 21/09, σ. 246

Επί αγωγής αναγνώρισης πατρότητας, αοριστία ισχυρισμού περί ερωτικών σχέσεων μητέρας με άλλους άνδρες αορίστως. ΕφΛαρ 79/09, σ. 281

Στοιχεία αγωγής διαχειριστή πολυκατοικίας κατά συνιδιοκτήτη για καταβολή κοινωχρήστων δαπανών. ΕφΛαρ 82/09, σ. 284

Στοιχεία αγωγής μέμψης άστοργης δωρεάς. ΕφΛαρ 124/09, σ. 296, ΕφΛαρ 212/09, σ. 358

Επί ανακοπής ερημοδικίας, αν η ανώτερη βία συνίσταται σε ασθένεια δικηγόρου, ανάγκη μνείας του είδους και της διάρκειάς της. ΕφΛαρ 132/09, σ. 313

Μη αναγκαία στοιχεία αγωγής ο τόπος κατάρτισης δικαιοπραξίας, εκτός αν επηρεάζει την τοπική αρμοδιότητα, μήτε ο τόπος εκπλήρωσης της παροχής, που αν δεν είναι ορισμένος καθορίζεται από το νόμο. ΕφΛαρ 198/09, σ. 354

Επί αξιώσεων από σύμβαση εργασίας, μη αναγκαία μνεία της εξάρτησης.

Επί αγωγής κατά νπ, μη ανάγκη μνείας των φυσικών προσώπων που το εκπροσώπησαν στην κατάρτιση σύμβασης. ΕφΛαρ 226/09, σ. 378

Αοριστία αγωγής αποζημίωσης μισθωτή λόγω ελαττώματος γεώτρησης μίσθιου αγρού, εφόσον δεν αναφέρεται συγκεκριμένο ελάττωμα, ποία ποσότητα ύδατος υποσχέθηκε ο εκμισθωτής, πόση διέθετε η γεώτρηση και αν πριν την καταγγελία τάχθηκε εύλογη προθεσμία. ΕφΛαρ 5/09, σ. 441

Επί αγωγής δανειστή λόγω μεταβίβασης περιουσίας, πρέπει να αναφέρεται η συγκεκριμένη απαίτησή του, αν δε αυτή αποτελεί κατάλοιπο αλληλόχρεου λ/σμού απαιτείται παράθεση των χρεοπιστωτικών κονδυλίων, εκτός αν υπάρχει αναγνώριση καταλοίπου, ή αν για την ύπαρξη και το ύψος της απαίτησης υφίσταται δεδουλευμένο. ΕφΛαρ 403/09, σ. 516

Στοιχεία αγωγής αποζημίωσης συζύγου και τέκνων για στέρηση διατροφής από το θανόντα. ΕφΛαρ 481/09, σ. 537

ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΣΗ

Το αίτημα αναγνώρισης ότι ο κύριος του απαλλοτριούμενου, που αποκτά πρόσωπο σε διανοιγόμενη εθνική οδό, δεν είναι ωφελούμενος εξετάζεται από το Εφετείο ενιαία με τον οριστικό προσδιορισμό αποζημίωσης.

Η ιδιαίτερη αποζημίωση λόγω απότμησης ακινήτου καλύπτει και τη ζημία από την εκτέλεση του έργου, καθό αφορά στο απομένον μέρος

και δεν εμπίπτει στην απαγόρευση συνυπολογισμού στην αξία του απαλλοτριούμενου της επαύξησης ή μείωσης της αξίας λόγω εκτέλεσης του έργου. ΕφΛαρ 24/09, σ. 253

Εκτάσεις χαρακτηρισθείσες ως αιγιαλός λογίζονται αναγκαστικά απαλλοτριωτέες υπέρ του Δημοσίου. ΕφΛαρ 38/09, σ. 256

Αγωγή επιδίκασης αποζημίωσης απαλλοτρίωσης μετά τον οριστικό προσδιορισμό.

Δεδικασμένο από απόφαση αναγνώρισης δικαιούχων ως προς το δικαιούχο της αποζημίωσης, δεσμεύον το για την καταψηφιστική αγωγή δικαστήριο, που δικάζει κατά την τακτική διαδικασία.

Δεδικασμένο ως προς την έκταση και τα συστατικά του απαλλοτριωθέντος από απόφαση ορισμού αποζημίωσης.

Άκυρη η υπό νομαρχιακού συμβουλίου μονομερής κατάργηση αστικής ενοχής του περι πληρωμής αποζημιώσεων απαλλοτρίωσης σε ΟΤΑ. ΕφΛαρ 47/09, σ. 274

ΑΠΑΤΗ (Αστ)

Απάτη και πλαστογραφία από χρηματοοικονομικό σύμβουλο, που πληροφορήθηκε τους εμπιστευτικούς αριθμούς τίτλων πελάτη μεριδιούχου, απέστειλε με φαξ, πλαστογραφώντας την υπογραφή, αιτήσεις εξαγοράς των μεριδίων και ιδιοποιήθηκε με απατηλά μέσα το εξ αυτής αντίτιμο. ΕφΛαρ 26/09, σ. 452

Αδικοπρακτική ευθύνη και επί καταδολιεύσεως δανειστών όταν συντρέχουν οι όροι του 386 ΠΚ ή υπάρχει συμπαιγνία οφειλέτη και τρίτου. ΕφΛαρ 303/09, σ. 493

ΑΠΟΔΕΙΞΗ (ΠολΔικ)

Αυτεπάγγελτη λήψη του αλλοδαπού δικαίου. Αν ο δικαστής δεν το γνωρίζει, μπορεί να διατάξει απόδειξη, χωρίς δέσμευση από διαδικαστικούς τύπους. ΕφΛαρ 700/08, σ. 110

Επί καθορισμού της αρμοδιότητας από την αξία του αντικειμένου, ο προσδιορισμός ανήκει στην ελεύθερη κρίση του δικαστηρίου, βάσει αποδεικτικών στοιχείων των διαδίκων, και

χωρίς προδικαστική. ΕφΛαρ 149/09, σ. 329

Μη επιτρεπτό έγγραφο αποδεικτικό μέσο η υπεύθυνη δήλωση, δυνάμενη να χρησιμεύσει ως μαρτυρία τρίτου, αν δεν έγινε για συγκεκριμένη δίκη. ΕφΛαρ 159/09, σ. 337

Μη επιτρεπτή στα ασφ. μέτρα προδικαστική απόφαση για πραγματογνωμοσύνη. ΕφΛαρ 187/09, σ. 348

Ελεύθερη εκτίμηση εκθέσεων πραγματογνωμοσύνης και ιδιωτικών γνωματεύσεων ιατρών. ΕφΛαρ 3/09, σ. 435

Ελεύθερη εκτίμηση τεχνικής έκθεσης μηχανικού, τον οποίο όρισε το ΤΕΕ, ως γνωμοδότησης προσώπου με ειδικές γνώσεις. ΕφΛαρ 20/09, σ. 445

Ένορκες βεβαιώσεις ενόψει ασφ. μέτρων αποτελούν δικ. τεκμήρια στην κύρια δίκη. Ανυπόστατα αποδεικτικά μέσα οι υπεύθυνοι δηλώσεις. ΕφΛαρ 306/09, σ. 496

Επί τυχαίας απώλειας εγγράφου, απόδειξη του περιεχομένου με μάρτυρες.

Μη έκδοση προδικαστικής στις εργατικές διαφορές. ΕφΛαρ 374/09, σ. 509

ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ

Η αποζημίωση χρήσης, λόγω παρακράτησης του μισθίου μετά τη λήξη, που ισούται με το ύψος του μισθώματος, δεν έχει χαρακτήρα μισθώματος. ΕφΛαρ 390/08, σ. 81

Δικαιούχοι αποζημίωσης λόγω ακάλυπτης επιταγής. ΕφΛαρ 18/09, σ. 244

Ιδιαίτερη αποζημίωση λόγω απότμησης απαλλοτριούμενου. ΕφΛαρ 24/09, σ. 253

Αποζημίωση λόγω καταγγελίας για παράβαση εταιρικών υποχρεώσεων. ΕφΛαρ 59/09, σ. 277

Αποζημίωση λόγω αποκοπής τμήματος επιταγών, που περιέχει τον αριθμό τους, με αποτέλεσμα να καταστούν άκυρες. ΕφΛαρ 220/09, σ. 369

Αποζημίωση για στέρηση διατροφής ή υπηρεσιών θανατωθέντος. ΕφΛαρ 245/09, σ. 389, ΕφΛαρ 481/09, σ. 537

Επί αδικοπραξίας κατά ανηλικού, δικαιού-

χος των νοσηλείων είναι αυτός, έστω κι αν καταβλήθηκαν από τους γονείς.

Αβάσιμη μέλλουσα ζημία για δαπάνη φυσικοθεραπείας επί μη απόδειξης της αναγκαιότητας από βεβαιώσεις ιατρών. ΕφΛαρ 3/09, σ. 435

Αποκλεισμός της έναντι τρίτων ευθύνης αποζημίωσης των αιρετών οργάνων ΟΤΑ για ζημία προκληθείσα από τη δράση τους κατά το δημόσιο ή ιδιωτικό δίκαιο.

Αποζημίωση για μη εκτέλεση της σύμβασης επί ελαττώματος ή έλλειψης συμφωνηθείσας ιδιότητας μισθίου. ΕφΛαρ 5/09, σ. 441

Αποζημίωση κυρίου διαμερίσματος λόγω μείωσης της αξίας του, εξαιτίας αυθαιρέτων κατασκευών και πολεοδομικών παραβάσεων στην οικοδομή. ΕφΛαρ 20/09, σ. 445

Χρηματική ικανοποίηση λόγω εγκυμμάτων κατά την αποτρίχωση με λείζερ. ΕφΛαρ 406/09, σ. 525

ΑΠΟΚΛΗΡΩΣΗ

Λόγος αποκλήρωσης η διάπραξη σοβαρού πλημμελήματος με πρόθεση σε βάρος του διαθέτη ή του συζύγου του και η κακόβουλη αθέτηση νόμιμης υποχρέωσης για διατροφή θετού γονέα. ΕφΛαρ 306/09, σ. 496

ΑΠΟΦΑΣΗ (ΠολΔικ)

Στη συζήτηση αίτησης διόρθωσης ή ερμηνείας απόφασης απαιτείται κλήτευση των διαδίκων και όχι των πληρεξουσίων δικηγόρων που παραστάθηκαν στη δίκη έκδοσης της προς διόρθωση απόφασης. ΕφΛαρ 120/09, σ. 141

Μη προσωρινή εκτελεστότητα αναγνωριστικών αποφάσεων. ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152

Οριστική η απόφαση που περατώνει τη δίκη με παραδοχή ή απόρριψη της αγωγής, όπως τούτο διατυπώνεται στο διατακτικό, ή και στο σκεπτικό, αλλά ρητά και σαφώς. ΕφΛαρ 159/09, σ. 337, ΕφΛαρ 481/09, σ. 537

Εκ προσωρινά εκτελεστής απόφασης δεν

παράγεται δεδουλευμένο, αλλά υφίσταται το εκ του 269 ΚΠολΔ απαράδεκτο ως προς την προβολή αντιρρήσεων.

Μη ανάκληση οριστικών αποφάσεων και μη προβολή ενστάσεων κατά της εκτέλεσης προσωρινά εκτελεστής απόφασης. ΕφΛαρ 277/09, σ. 481, ΕφΛαρ 481/09, σ. 537

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ (ΔιοικΔικ)

Αρμοδιότητα ΔιοικΕφ για εκδίκαση αιτήσεων ακύρωσης διοικ. πράξεων που αφορούν στο διορισμό και την υπηρεσιακή κατάσταση υπαλλήλων Δημοσίου, ΟΤΑ και νπδδ.

Κατά τόπον αρμοδιότητα του εφετείου της έδρας της εκδούσας την πράξη αρχής και του τόπου όπου υπηρετεί ή εκπαιδεύεται ή απασχολείται ο αιτών, η δε προτεραιότητα των δικαστηρίων καθορίζεται από το χρόνο άσκησης της αίτησης. Ως τόπος απασχόλησης δεν νοείται ο τόπος απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα πριν την πρόσληψη. ΔιοικΕφΛαρ 331/09, σ. 590

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ (ΠολΔικ)

Κατά την εκκρεμοδικία, η ανάκληση ασφ. μέτρου διατάσσεται από το αρμόδιο για την κύρια υπόθεση Δικαστήριο.

Μετά την έκδοση οριστικής απόφασης και μέχρι την άσκηση ένδικου μέσου, αρμόδιο προς ανάκληση είναι το εκδόν την κύρια απόφαση Δικαστήριο, υποστηριζόμενης όμως και της αρμοδιότητας του διατάξαντος το μέτρο Δικαστηρίου. ΠολΠρωτΛαρ 362/08, σ. 169

Επί καθορισμού της αρμοδιότητας από την αξία του αντικειμένου, ο προσδιορισμός ανήκει στην ελεύθερη κρίση του δικαστηρίου. ΕφΛαρ 149/09, σ. 329

Παρέκταση τοπικής αρμοδιότητας δικαστηρίου επί μελλοντικών διαφορών με περιουσιακό αντικείμενο μόνο με έγγραφο συστατικό τύπο. ΕφΛαρ 374/09, σ. 509

Επί αγωγής μεσιτικής αμοιβής, κατά τόπον αρμοδιότητα του δικαστηρίου του τόπου σύναψης της μεσιτείας και του τόπου εκπλήρωσης της παροχής. ΕφΛαρ 405/09, σ. 520

ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΑΜΝΗΜΟΝΕΥΤΗ

Κοινοχρησία οδών και με αμνημονεύτου χρόνου αρχαιότητα του ΒΡΔ, όταν χρησιμοποιούνταν για δημόσιους ή δημοτικούς σκοπούς επί τόσο χρόνο, ώστε η παρούσα γενεά επί 40 έτη και η αμέσως προηγούμενη, επίσης επί 40 έτη, δεν γνώριζε διαφορετική κατάσταση. ΕφΛαρ 525/08, σ. 99

ΑΣΤΟΡΓΗ ΔΩΡΕΑ

Βλ. Γονική παροχή, Κληρονομία, Νόμιμη μούρα

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

Κατά την εκκρεμοδικία, η ανάκληση ή μεταρρύθμιση ασφ. μέτρου διατάσσεται από το αρμόδιο για την κύρια υπόθεση Δικαστήριο, και από το Εφετείο, εφόσον έχει ασκηθεί έφεση. Μετά την έκδοση οριστικής απόφασης και μέχρι την άσκηση ένδικου μέσου, αρμόδιο προς ανάκληση είναι το εκδόν την κύρια απόφαση Δικαστήριο, υποστηριζόμενης όμως και της αρμοδιότητας του διατάξαντος το μέτρο Δικαστηρίου.

Μη ανάκληση απόφασης ασφ. μέτρων περι συντηρητικής κατάσχεσης ακινήτων, ελλείψει ζημίας του αιτούντος, αφού τα κατασχεθέντα επιβαρύνθηκαν περαιτέρω με συναινετικές υποθήκες υπέρ τρίτων. ΠολΠρωτΛαρ 362/08, σ. 169

Αυτοδίκαιη άρση ασφ. μέτρου. Δυνητική και υποχρεωτική ανάκληση ή μεταρρύθμιση ασφ. μέτρου.

Επί ανάκλησης της διατάσσας το ασφ. μέτρο απόφασης, οι ενεργηθείσες μέχρι τότε πράξεις δεν ανατρέπονται, αλλά ανακόπτεται η νομιμότητα συνέχισης της ισχύος. ΜονΠρωτΛαρ 240/08, σ. 172

Εκκλητή η κατά τη διαδικασία των ασφ. μέτρων απόφαση του ΜονΠρωτ περί αποβολής του κατόχου ή νομέα ακινήτου, σε εκτέλεση πράξης πολεοδομικής εφαρμογής.

Μη επιτρεπτή στα ασφ. μέτρα προδικαστική για πραγματογνωμοσύνη. ΕφΛαρ 187/09, σ. 348

Προσωρινό δεδικασμένο από απόφαση ασφ. μέτρων νομής, μη δεσμεύον την κύρια δίκη. ΕφΛαρ 297/09, σ. 487

Αυτοδίκαιη άρση ασφ. μέτρου, αν ο αιτών δεν ασκήσει σε 30 μέρες από την έκδοση της απόφασης που διατάσσει το ασφ. μέτρο αγωγής για την κύρια υπόθεση. Επί ασφ. μέτρων νομής, κύρια αγωγή είναι η της νομής και όχι διεκδικητική ή αρνητική.

Επί αυτοδίκαιης άρσης του ασφ. μέτρου, τυχόν ασκηθείσα έφεση απορρίπτεται ως απαράδεκτη, ελλείψει εννόμου συμφέροντος. ΠολΠρωτΛαρ 308/09, σ. 566

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Εκπρόθεσμη έφεση ΕΚ, που δεν τήρησε την προθεσμία λόγω ανάκλησης της άδειας λειτουργίας ασφ. εταιρίας στην προθεσμία έφεσης. ΕφΛαρ 100/09, σ. 132

Επιτρεπτή η από υπάλληλο ασφ. επιχειρήσεων διαμεσολάβηση σε σύναψη ασφαλίσεων για λ/σμό των επιχειρήσεων στις οποίες εργάζεται, κατόπιν έγκρισης του εργοδότη, η δε σχέση αυτή είναι σύμβαση έργου, ανεξάρτητη από τη σύμβαση εργασίας. Η δ/ξη του 19 παρ. 3 ν. 1569/85, κατά την οποία η ιδιότητα του ασφ. υπαλλήλου είναι ασυμβίβαστη με αυτή του ασφ. συμβούλου, δεν απαγγέλλει ακυρότητα της σύμβασης εργασίας μεταξύ ασφ. εταιρίας και μισθωτού της. ΕφΛαρ 226/09, σ. 378

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

Όταν το σύνολο των καταβλητέων σε πλείονες παθόντες αποζημιώσεων υπερβαίνει το ασφ. ποσό, το δικαίωμα κάθε ζημιωθέντος περιορίζεται σύμμετρα. Επέλευση σύμμετρου περιορισμού μόνον όταν οι περισσότερες αξιώσεις εισαχθούν με την ίδια αγωγή ή με περισσότερες συνεκδικαστές, ενώ επί χωριστής εκδίκασης απαιτείται επιδίκαση με τελεσίδικη ή προσωρινά εκτελεστή απόφαση. Επί καταβολής σε ζημιωθέντα ποσού ανώτερου από το αναλογούν μερίδιο, αναγωγή των

λοιπών παθόντων κατά αποζημιωθέντος καθ' υπέρβαση. ΕφΛαρ 67/09, σ. 125

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Η δ/ξη του 19 παρ. 3 ν. 1569/85, κατά την οποία η ιδιότητα του ασφ. υπαλλήλου είναι ασυμβίβαστη με αυτή του ασφ. συμβούλου, δεν απαγγέλλει ακυρότητα της σύμβασης εργασίας μεταξύ ασφ. εταιρείας και μισθωτού, που παράλληλα έχει και την ιδιότητα ασφ. συμβούλου. ΕφΛαρ 226/09, σ. 378

ΑΥΘΑΙΡΕΤΑ

Αγωγή εξ αδικοπραξίας για αποζημίωση κυρίου διαμερίσματος λόγω μείωσης της αξίας του, εξαιτίας αυθαιρέτων κατασκευών της οικοδομής.

Επί αδικοπραξίας λόγω αυθαίρετης δόμησης (στιγμιαίο έγκλημα), χρόνος τέλεσης είναι ο της διενέργειας των εργασιών του αυθαίρετου. ΕφΛαρ 20/09, σ. 445

Αίτηση ακύρωσης απόφασης Επιτροπής Αυθαιρέτων της Πολεοδομίας Δήμου περί απόρριψης ένστασης κατά έκθεσης αυτοψίας περί αυθαίρετης και κατεδαφιστέας εγκατάστασης κεραιάς κινητής τηλεφωνίας. ΔιοικΕφΛαρ 232/09, σ. 577

Διαδικασία χαρακτηρισμού αυθαίρετου. Ενδικοφανής ένσταση σε ανατρεπτική προθεσμία 30 ημερών.

Πλημμελής αιτιολογία απόφασης της Επιτροπής Αυθαιρέτων, διότι αόριστα αναφέρει ότι τα κτίσματα κατασκευάστηκαν σε χρόνο πέραν της 5ετίας, δεν αποδεικνύεται ο χρόνος κατασκευής των υπόστεγων και περιφράξεων, που δεν ήταν αναγκαίο να αναγράφονται στον τίτλο κυριότητας και δεν λήφθηκε υπόψη ένορκη βεβαίωση προς απόδειξη κατασκευής προ του 1955. ΔιοικΕφΛαρ 266/09, σ. 585

Διαδικασία χαρακτηρισμού αυθαίρετων. Μη επάνοδος της Διοίκησης επί κατασκευής οριστικά κριθείσας ως αυθαίρετης.

Απαράδεκτη αίτηση ακύρωσης κατά έκθεσης αυτοψίας, η οποία, υποκείμενη σε ενδικοφανή

προσφυγή, απώλεσε την εκτελεστότητά της, ενσωματωθείσα στην απόφαση της Επιτροπής Αυθαιρέτων. ΔιοικΕφΛαρ (Συμβ) 20/09, σ. 594

ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ-ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ

Χρονικές και λοιπές προϋποθέσεις εκποίησης από τον ΟΔΔΥ, ως αναγκαστικό μεσεγγυούχο, των κατασχεθέντων μεταφορικών μέσων. ΣυμβΠλημΛαρ 136/09, σ. 199

Παράσυρση πεζού, που διέσχισε κάθετα αυτοκινητόδρομο, εκ τεσσάρων λωρίδων ανά ρεύμα πορείας, διαχωριζομένων με στηθαίο, χωρίς έλεγχο της κίνησης.

Μη συνυπαιτιότητα οδηγού, που κινούταν κανονικά στην αριστερή λωρίδα του ρεύματός του, μη έχοντας ορατότητα της δεξιάς του πλευράς, λόγω καμπίης του δρόμου αλλά και προπορευόμενου αυτ/του, ο οδηγός του οποίου με ηχητικό σήμα προσπάθησε να αποτρέψει τον πεζό από τη διάσχιση του οδοστρώματος. ΕφΛαρ 321/08, σ. 229

Για το συντρέχον πταίσμα επιβάρη αυτ/του, του οποίου ο οδηγός τελεί σε μέθη, απαιτείται γνώση της κατανάλωσης ποτών, αλλά και της μειωμένης ικανότητας του οδηγού.

Υπαιτιότητα οδηγού, που οδηγώντας σε μέθη και με ταχύτητα, έχασε τον έλεγχο της μοτοσικλέτας, εισήλθε στο αντίθετο ρεύμα και προσέκρουσε σε κολώνα.

Μη συνυπαιτιότητα συνεπιβάτη εκ της μη χρήσης κράνους, διότι δεν θα αποτρέπονταν ο θάνατος. ΕφΛαρ 245/09, σ. 389

Σύγκρουση μοτοσικλέτας με ποίμνιο. Αποκλειστική υπαιτιότητα κατόχου ποιμνίου, που καίτοι υποχρεούνταν σε εποπτεία, άνοιξε την πόρτα ακινήτου και το ποίμνιο εξήλθε ανέλεγκτα.

Μη συνυπαιτιότητα οδηγού, που κινούταν με κανονική ταχύτητα και δεν μπορούσε να ενεργήσει αποφευκτικό ελιγμό. ΕφΛαρ 51/09, σ. 465

Εφαρμοστέο δίκαιο επί αυτ/κού ατυχήματος που συνέβη στην Ελλάδα. Υπαιτιότητα οδηγού φορτηγού με ρυμουλκού-

μενο, που εισήλθε από παράδρομο σε εθνική οδό ανέλεγκτα και κατέλαβε εν μέρει το αντίθετο ρεύμα κυκλοφορίας.

Συνυπαιτιότητα οδηγού, που οδηγούσε σε μέθη, χωρίς προσοχή και δεν αντιλήφθηκε το φορτηγό, που εισήλθε στην εθνική οδό με μικρή ταχύτητα και όχι αιφνίδια. ΕφΛαρ 416/09, σ. 531

Υπαιτιότητα οδηγού φορτηγού, που μεταφέροντας ντεπόζιτο με πετρέλαιο δεν έλαβε μέτρα ασφαλούς μεταφοράς και έβαινε με υπερβολική ταχύτητα, με αποτέλεσμα, λόγω μετακινήσεων, να διαρραγεί το ντεπόζιτο και να προκληθεί διαρροή πετρελαίου στο οδόστρωμα.

Συνυπαιτιότητα θανόντος, που οδηγούσε σε μέθη και με υπερβολική ταχύτητα και δεν αντιλήφθηκε την επί του ρεύματος πορείας του συνεχή λωρίδα χυμένων πετρελαίων. ΕφΛαρ 481/09, σ. 537

Πρόσκρουση μοτοσικλέτας σε υπερυψωμένο σημείο (σαμάρι) οδού που είχε σχηματισθεί κατά την κατασκευή οδοποιητικών έργων, δίχως τοποθέτηση προειδοποιητικής πινακίδας. Υπαιτιότητα εργοδότη και εργολάβου.

Συνυπαιτιότητα οδηγού μοτοσικλέτας στην επέλευση του θανάτου λόγω κρανιοεγκεφαλικής κάκωσης, διότι δεν φορούσε κράνος. ΕφΛαρ 600/09, σ. 550

ΒΕΒΑΙΩΣΕΙΣ

Βλ. Ένορκες βεβαιώσεις

ΓΑΜΟΣ

Διατροφή συζύγου διεστώτος του γάμου. ΕφΛαρ 101/09, σ. 135

ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ

Ακυρότητα απόφασης ΓΣ της ΑΕ ΚΤΕΛ. ΕφΛαρ 127/09, σ. 142

ΓΟΝΕΙΣ

Για αποζημίωση γονέων λόγω στέρησης υπηρεσιών αρκεί ότι η μη υπάρχουσα κατά το

θάνατο του τέκνου υποχρέωση θα γεννιόταν στο εγγύς μέλλον κατά συνήθη πορεία των πραγμάτων και ότι είναι δυνατός ο προσδιορισμός της ζημίας χωρίς εξάρτηση από αστάθμητους παράγοντες. ΕφΛαρ 245/09, σ. 389

Υποχρέωση γονέων για διατροφή ενήλικου τέκνου, αν αδυνατεί να διατρέφεται από την περιουσία ή εργασία κατάλληλη. ΕφΛαρ 481/09, σ. 537

Βλ. και Γονική άδεια

ΓΟΝΙΚΗ ΑΔΕΙΑ

Δικαίωμα δημόσιου υπαλλήλου για λήψη γονικής άδειας μετ' αποδοχών για ανατροφή ανηλίκων τέκνων μέχρι το 4ο έτος ηλικίας.

Αν και οι δύο γονείς είναι υπάλληλοι, με δήλωσή τους καθορίζουν ποίος θα κάνει χρήση του μειωμένου ωραρίου ή της άδειας ανατροφής, ή τα διαστήματα που ο καθένας θα κάνει χρήση. Ο υπάλληλος δεν δικαιούται διευκολύνσεις, αν η σύζυγός του δεν εργάζεται, εκτός αν είναι ιατρικά ανίκανη. ΔιοικΕφΛαρ 278/09, σ. 587

ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

Το δικαίωμα ονοματοδοσίας αποτελεί περιεχόμενο γονικής μέριμνας. Επί δικαστικής ανάθεσης της επιμέλειας σε ένα γονέα, εφόσον η γονική μέριμνα ανήκει και στους δύο, αναγκαία κοινή απόφαση για το όνομα και, επί διαφωνίας, αποφασίζει το δικαστήριο. ΕφΛαρ 557/08, σ. 108

ΓΟΝΙΚΗ ΠΑΡΟΧΗ

Η γονική παροχή αποτελεί δωρεά, υποκείμενη σε μέμψη, καθό μέρος υπερβαίνει το εκ των περιστάσεων μέτρο. ΕφΛαρ 124/09, σ. 296, ΕφΛαρ 212/09, σ. 358

ΔΑΝΕΙΟ

Επί απαγορευμένων οικονομικών διευκολύνσεων σε διαγωνιζομένους από πράκτορα ΟΠΑΠ, με πίστωση του αντιτίμου συμμετοχής σε παιχνίδι, μόνη κύρωση το πρόστιμο ή προ-

σωρινή ανάκληση της άδειας, χωρίς αποδοκίμασία της πιστωτικής σύμβασης.

Δεν υπόκειται στην ακυρότητα του 179 ΑΚ ετεροβαρής ενοχική σύμβαση, όπως το δάνειο. ΕφΛαρ 21/09, σ. 246

Ένσταση, κατά το γερμΑΚ, ακυρότητας δανείου για αντίθεση στα χρηστά ήθη, λόγω εκμετάλλευσης της συναλλακτικής απειρίας του οφειλέτη και της άγνοιας της γερμανικής γλώσσας.

Από 1.1.2002 3ετής παραγραφή των εκ δανείου αξιώσεων κατά το γερμανικό δίκαιο. ΕφΛαρ 198/09, σ. 354

ΔΑΣΗ

Κατά το ΒΡΔ έκτακτη χρησικτησία σε δημόσια δάση με άσκηση νομής καλόπιστα επί 30ετία, προσμετρούμενου και του χρόνου νομής του δικαιοπαρόχου.

Μη εφαρμογή μεταγενέστερων δ/ξεων, κατά τις οποίες στα δημόσια δάση θεωρείται νομέας το Δημόσιο, έστω και αν δεν ενήργησε καμία πράξη νομής, μόνη δε η βοσκή ή ύπαρξη τίτλου δεν θεωρούνται πράξεις νομής.

Μετά την προσάρτηση της Θεσσαλίας το 1881 στο Ελληνικό Κράτος, περιέλευση σε αυτό της κυριότητας των δημόσιων δασών, που έκτοτε υπόκεινται σε έκτακτη χρησικτησία με συμπλήρωση μέχρι τη 12.9.1915. ΕφΛαρ 129/09, σ. 305

Βλ. και Δημόσιο, Κυριότητα, Νομή, Χρησικτησία

ΔΕΔΙΚΑΣΜΕΝΟ (ΔιοικΔικ)

Δεδικασμένο εξ αποφάσεων ΣτΕ και διοικ. εφετείων, δεσμευτικό για τα πολιτικά δικαστήρια, μόνο για το διοικητικό ζήτημα του κύρους διοικ. πράξης και όχι για το παρεμπύπτον ιδιωτικού δικαίου ζήτημα. ΕφΛαρ 226/09, σ. 378

ΔΕΔΙΚΑΣΜΕΝΟ (ΠολΔικ)

Ο λόγος έφεσης ότι σύμβαση εργασίας κρίθηκε έγκυρη με τελεσίδικη απόφαση περιλαμβάνει ισχυρισμό περί δεδικασμένου, που

λαμβάνεται υπόψη αυτεπάγγελτα και προτείνεται παραδεκτά το πρώτον στην κατ' έφεση δίκη. ΕφΛαρ 230/08, σ. 43

Δεδικασμένο από τελεσίδικη απόφαση σε δίκη διατροφής, που έκρινε ότι η σύζυγος απέστη της έγγαμης συμβίωσης από εύλογη αιτία, εφόσον δεν μεταβλήθηκε το νομικό καθεστώς και τα πραγματικά περιστατικά. ΕφΛαρ 101/09, σ. 135

Η έκταση του δεδικασμένου, που παράγεται και από λαθεμένη απόφαση, προκύπτει από το περιεχόμενο της απόφασης και όχι της αγωγής, έστω και αν το δικαστήριο δεν εξάντλησε, υπερέβη ή απομακρύνθηκε από το αντικείμενό της. ΕφΛαρ 546/08, σ. 235

Δεδικασμένο από απόφαση οριστικού προσδιορισμού αποζημίωσης λόγω απαλλοτρίωσης και αναγνώρισης δικαιούχων, δεσμεύουν το για την καταψηφιστική αγωγή δικαστήριο, ως προς το δικαιούχο της αποζημίωσης, την έκταση και τα συστατικά του απαλλοτριωθέντος. ΕφΛαρ 47/09, σ. 274

Το δεδικασμένο εκτείνεται και στα παρεμπιπτόντως κριθέντα ζητήματα, εφόσον ήταν καθ' ύλην αρμόδιο γι' αυτά.

Επί αγωγής εργολάβου για αναγνώριση ακυρότητας καταγγελίας σύμβασης εργολαβίας από τους οικοπεδούχους, δεδικασμένο από τελεσίδικη απόφαση επί προηγούμενης αγωγής οικοπεδούχων για καταβολή ποινικής ρήτρας, λόγω υπερημερίας στην παράδοση της αντιπαροχής, με την οποία κρίθηκε ότι οι οικοπεδούχοι ορθά κατήγγειλαν τη σύμβαση. ΕφΛαρ 116/09, σ. 291

Δεδικασμένο εξ αποφάσεων ΣΤΕ και διοικ. εφετειών, δεσμευτικό για τα πολιτικά δικαστήρια, μόνο για το κύρος διοικ. πράξης και όχι για το παρεμπύπτον ιδιωτικού δικαίου ζήτημα, όπως η ύπαρξη ή μη σύμβασης εξαρτημένης εργασίας, για το οποίο αρμόδια είναι τα πολιτικά δικαστήρια. ΕφΛαρ 226/09, σ. 378

Εκ προσωρινά εκτελεστής απόφασης δεν παράγεται δεδικασμένο, αλλά υφίσταται το εκ του 269 ΚΠολΔ απαράδεκτο ως προς την

προβολή αντιρρήσεων. ΕφΛαρ 277/09, σ. 481

Προσωρινό δεδικασμένο από απόφαση ασφ. μέτρων νομής, μη δεσμεύουν την κύρια δίκη. ΕφΛαρ 297/09, σ. 487

Μη δεδικασμένο επί διεκδικητικής αγωγής από τελεσίδικη απόφαση νομής. ΕφΛαρ 401/09, σ. 513

Ως προς τα μη αναιρεθέντα κεφάλαια διατηρείται δεδικασμένο, που λαμβάνεται υπόψη και αυτεπάγγελτα. ΕφΛαρ 602/09, σ. 555

ΔΗΜΟΙ

Βλ. Απαλλοτρίωση, Κοινόχρηστα πράγματα, ΟΤΑ, Πολεοδομία

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ

Αναστολή εκτέλεσης πράξης Πολεοδομίας, με την οποία ζητήθηκε από τη ΔΕΗ η διακοπή ηλεκτροδότησης κατοικίας, λόγω δυσχερώς επανορθώσιμης βλάβης. ΔιοικΕφΛαρ (Συμβ) 6/09, σ. 592

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΤΗΜΑΤΑ

Βλ. Δημόσιο, Κυριότητα, Νομή, Χρησικτησία

ΔΗΜΟΣΙΟ

Κυριότητα Δημοσίου επί αιγιαλού και όταν παύσει να υπηρετεί την κοινή χρήση και να είναι εκτός συναλλαγής, ή απωλέσει το χαρακτήρα με πρόσχωση από φυσικά ή τεχνητά αίτια.

Η χρησικτησία τρίτων σε δημόσια κτήματα έπρεπε να είχε συμπληρωθεί μέχρι και τις 11.9.1915.

Μειωμένη δικ. δαπάνη σε βάρος ηττώμενου διαδίκου και όταν η δίκη αποβαίνει υπέρ του Δημοσίου. ΕφΛαρ 38/09, σ. 256

Κατά το ΒΡΔ έκτακτη χρησικτησία στα δημόσια δάση με άσκηση νομής καλόπιστα επί 30ετία.

Μη εφαρμογή μεταγενέστερων δ/ξεων, κατά τις οποίες στα δημόσια δάση θεωρείται νομέας το Δημόσιο, έστω και αν δεν ενήργησε πράξεις νομής.

Μετά την προσάρτηση της Θεσσαλίας το 1881, περιέλευση στο Ελληνικό Δημόσιο της κυριότητας των δημόσιων δασών, που έκτοτε υπόκεινται σε έκτακτη χρησικτησία, εφόσον έχει συμπληρωθεί μέχρι και τις 11.9.1915. ΕφΛαρ 129/09, σ. 305

Αντισυνταγματική η προσωπική κράτηση οφειλετών του Δημοσίου, ως διοικ. μέτρο. ΔιοικΕφΛαρ (Προεδρ) 1/09, σ. 602

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Επί μη τήρησης της προσήκουσας διαδικασίας, το δικαστήριο εφαρμόζει την προσήκουσα.

Η αγωγή για αποκατάσταση ζημίας κυρίου διαμερίσματος λόγω μείωσης της αξίας του, εξαιτίας αυθαιρέτων κατασκευών και πολεοδομικών παραβάσεων στην οικοδομή, δεν εισάγει διαφορά εξ οροφκτησίας, αλλά εξ αδικοπρασξίας, δικάζόμενη κατά την τακτική διαδικασία. ΕφΛαρ 20/09, σ. 445

Εκδίκηση ανακοπής κατά εκτέλεσης με την τακτική διαδικασία, εκτός αν για τη διάγνωση της εκτελεστέας αξίωσης εφαρμόσθηκε ειδική διαδικασία.

Επί μη εκδίκησης κατά προσήκουσα διαδικασία, το δικαστήριο εφαρμόζει την προσήκουσα. Το επιτρεπτό των ενδίκων μέσων κρίνεται τόσο από την εφαρμοσθείσα, όσο και από την εφαρμοστέα διαδικασία.

Εκδίκηση αγωγής αμοιβής μηχανικού κατά τη διαδικασία των διαφορών για αμοιβές εκ παροχής εργασιών. ΕφΛαρ 277/09, σ. 481

ΔΙΑΔΙΚΟΙ

Καθήκον δικαστηρίου για επικουρία διαδίκων, αλλά όχι για υπόδειξη τρόπου με τον οποίο έπρεπε να εμφανισθεί η διαφορά. ΕφΛαρ 355/08, σ. 72

Τρόποι κτήσης της ιδιότητας του διαδίκου στην εκούσια δικαιοδοσία.

Με την κτήση προσωπικότητας το σωματείο αποκτά ικανότητα διαδίκου. ΕφΛαρ 379/08, σ. 77

Επί διακοπής δίκης λόγω θανάτου του εναγομένου, του οποίου εξ αδιαθέτου κληρονόμος είναι και ο ενάγων, δεν απαιτείται δήλωση του τελευταίου ότι επαναλαμβάνει τη δίκη για την κληρονομική του μερίδα. ΕφΛαρ 433/08, σ. 87

Ο προς ον η ανακοίνωση δεν γίνεται διάδικος αν δεν ασκήσει παρέμβαση. ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152

Επί προσωπικής κράτησης εκπροσώπου νπ, η αγωγή πρέπει να στρέφεται και ονομαστικά εναντίον του. ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152, ΜονΠρωτΛαρ 300/09, σ. 180

Το δικαστήριο αναζητεί την αληθή έννοια του δικογράφου και της ιδιότητας των διαδίκων, χωρίς ανάγκη πανηγυρικών εκφράσεων. ΕφΛαρ 219/09, σ. 363

ΔΙΑΖΥΓΙΟ

Διατροφή συζύγου μετά το διαζύγιο. ΕφΛαρ 71/09, σ. 127

Βλ. και Διατροφή, Σύζυγοι

ΔΙΑΚΟΠΗ ΔΙΚΗΣ

Διακοπή δίκης λόγω θανάτου διαδίκου. Επανάληψη με πρόσκληση των αρχικών διαδίκων και των μη αποποιηθέντων κληρονόμων του θανόντος, μετά την πάροδο της προθεσμίας αποποίησης της κληρονομίας.

Επί διακοπής δίκης λόγω θανάτου του εναγομένου, του οποίου εξ αδιαθέτου κληρονόμος είναι και ο ενάγων, δεν απαιτείται δήλωση του τελευταίου ότι επαναλαμβάνει τη δίκη για την κληρονομική του μερίδα, καθόσον, ως προς αυτόν, λόγω σύμπτωσης της ιδιότητας των διαδίκων, δεν επέρχεται διακοπή, αλλά κατάργηση της δίκης. ΕφΛαρ 433/08, σ. 87

ΔΙΑΝΟΜΗ

Επί αυτούσιας διανομής, επιτρεπτή διαίρεση των διανεμητέων σε ίσα μέρη και των κοινωνών σε ισάριθμες ομάδες μερίδων, ώστε ο αριθμός των μερών να επιτρέπει στους αποτελούντες κάθε ομάδα να λάβουν ανάλογο α-

ριθμό από αυτά. Η απονομή σε ορισμένους κοινωνούς των ποσοστών τους σε κοινή μερίδα προϋποθέτει αίτηση των ιδίων ή ενός απ' αυτούς. ΕφΛαρ 607/09, σ. 562

ΔΙΑΤΑΓΗ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΜΙΣΘΙΟΥ

Παραδεκτή σώρευση στο ίδιο δικόγραφο αιτήσεων για έκδοση δ/γής πληρωμής μισθωμάτων και δ/γής απόδοσης της χρήσης μισθίου. Έκδοση ενιαίας δ/γής και για τους δύο εκτελεστούς τίτλους, αφού οι αιτήσεις υπάγονται στην αρμοδιότητα του ίδιου δικαστηρίου και στην ίδια διαδικασία. Για κάθε δ/γή θα ληφθεί ξεχωριστό απόγραφο, ενώ για την άσκηση των ανακοπών θα εφαρμοσθούν οι αρμόζοντες για κάθε μία κανόνες δικαίου. ΕφΛαρ 140/09, σ. 322

ΔΙΑΤΑΓΗ ΠΛΗΡΩΜΗΣ

Ανακοπή κατά δ/γής πληρωμής με λόγους κατά του κύρους της ή της απαίτησης.

Επί αίτησης κοιμητή επιταγής προς έκδοση δ/γής πληρωμής μη ανάγκη ονομαστικής μνείας προηγούμενων οπισθογράφων. ΕφΛαρ 21/09, σ. 246

Παραδεκτή σώρευση αιτήσεων για έκδοση δ/γής πληρωμής μισθωμάτων και δ/γής απόδοσης της χρήσης μισθίου. ΕφΛαρ 140/09, σ. 322

Έκδοση δ/γής πληρωμής για είσπραξη δικηγορικής αμοιβής που αφορά στα κατώτατα όριά της. ΕφΛαρ 2326/09, σ. 568

ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Διατροφή συζύγου μετά το διαζύγιο αν υπάρχει απορία του δικαιούχου και ευπορία του υπόχρεου και συντρέχει μία εκ των περιοριστικών προϋποθέσεων του 1442 ΑΚ.

Επί αδυναμίας ανεύρεσης κατάλληλης εργασίας ή ανάγκης επαγγελματικής εκπαίδευσης, η υποχρέωση διατροφής οριοθετείται για 3 έτη από την αμετάκλητη λύση του γάμου. Αν μετά την 3ετία η ηλικία ή υγεία του δικαιούχου δεν επιτρέπουν έναρξη ή συνέχιση άσκησης

κατάλληλου επαγγέλματος, η υποχρέωση διατροφής εξακολουθεί από το λόγο αυτό χωρίς χρονικό περιορισμό. ΕφΛαρ 71/09, σ. 127

Δεδικασμένο από τελεσίδικη απόφαση σε δίκη διατροφής, που έκρινε ότι η σύζυγος απέστη της έγγαμης συμβίωσης από εύλογη αιτία, εφόσον δεν μεταβλήθηκαν τα πραγματικά περιστατικά.

Διεστώτος του γάμου, διατροφή αναίτιου συζύγου ανεξάρτητα από τη δυνατότητα ή μη αυτοδιατροφής.

Μη ισχύς παραίτησης από τη διατροφή για το μέλλον, ούτε συμβιβασμού με τέτοιο αντικείμενο. Ενδεχομένως έγκυρη συμφωνία παραίτησης μετά το διαζύγιο.

Διατροφή ανηλικού τέκνου.

Η μετά την έκδοση της εκκαλουμένης συμβιβαστική ανάθεση της επιμέλειας ανηλικού στον πατέρα συνιστά μεταβολή δυνάμενη να προταθεί ως λόγος έφεσης. ΕφΛαρ 101/09, σ. 135

Ανάκληση δωρεάς, αν ο δωρεοδόχος αθέτησε την προς διατροφή του δωρητή υποχρέωση.

Συνιστά λόγο αποκλήρωσης η κακόβουλη αθέτηση υποχρέωσης για διατροφή θετού γονέα. Διατροφή άπορου ανιόντος, στην οποία περιλαμβάνονται τα νοσήλεια και οι δαπάνες περίθαλψης. Μη κακόβουλη αθέτηση της υποχρέωσης διατροφής, όταν ο κατιών από πλάνη νόμιζε ότι δεν υποχρεούται σε διατροφή ανιόντος. ΕφΛαρ 306/09, σ. 496

Αποζημίωση συζύγου και τέκνων για στέρωση διατροφής από το θανάτο.

Υποχρέωση γονέων για διατροφή ενήλικου τέκνου, αν αδυνατεί να διατρέφεται από την περιουσία ή εργασία κατάλληλη. Η ιδιότητα του τέκνου ως σπουδαστή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση επάγεται αδυναμία άσκησης παράλληλα επαγγέλματος. Μη διατροφή για έξοδα μελλοντικών σπουδών, διότι δεν είναι προσδοκώμενη η επιτυχία σε ανώτατη σχολή.

Μη συνυπολογισμός ωφέλειας και ζημίας όταν στηρίζονται σε διαφορετική αιτία, όπως ό-

ταν οι δικαιούμενοι διατροφής από θανατωθέντα αποκομίζουν κέρδος από την κληρονομιάα περιουσία.

Άκυρη παραίτηση από διατροφή για το μέλλον. ΕφΛαρ 481/09, σ. 537

ΔΙΚΑΙΟ ΑΛΛΟΔΑΠΟ

Ακυρότητα, κατά το γερμΑΚ, δανείου για αντιθεση στα χρηστά ήθη, λόγω εκμετάλλευσης της συναλλακτικής απειρίας του δανειολήπτη.

Από 1.1.2002 3ετής παραγραφή των εκ δανείου αξιώσεων κατά το γερμανικό δίκαιο. ΕφΛαρ 198/09, σ. 354

Κατά τον αλβανικό ΑΚ, στην έννοια της οικογένειας του θανόντος περιλαμβάνονται οι γονείς, παππούδες, αδελφοί, η σύζυγος και τα τέκνα, όχι όμως και ο επ' αδελφή γαμπρός. ΕφΛαρ 416/09, σ. 531

Βλ. και Ιδιωτικό Διεθνές Δίκαιο

ΔΙΚΑΙΟ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΡΩΜΑΪΚΟ

Κοινοχρησία οδών και με αμνημονεύτου χρόνου αρχαιότητα του ΒΡΔ. ΕφΛαρ 525/08, σ. 99

Προϋποθέσεις κτήσης κυριότητας στα δημόσια δάση με έκτακτη χρησικτησία κατά το ΒΡΔ. ΕφΛαρ 129/09, σ. 305

ΔΙΚΑΙΟ ΔΙΕΘΝΕΣ

Βλ. Δίκη-Δικονομία (Πολ), Επίδοση, Συμβάσεις διεθνείς

ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ

Υπαγωγή από 11.6.1985 στα διοικ. δικαστήρια των διοικ. διαφορών ουσίας που αφορούν στην ευθύνη του Δημοσίου, των ΟΤΑ και νπδδ και στις δια κανονιστικών δ/ξεων παροχές του προσωπικού τους, λαμβάνεται δε υπόψη ο χρόνος έκδοσης της διοικ. πράξης, συντέλεσης της παράλειψης ή γέννησης της αξίωσης.

Δικαιοδοσία διοικ. δικαστηρίων, εφόσον η αξίωση καταβολής της διαφοράς καταβληθέντος και καταβλητέου εφάπαξ βοηθήματος

στηρίζεται σε σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου μεταξύ μισθωτού και νπδδ. ΕφΛαρ 133/09, σ. 315

ΔΙΚΑΙΟΠΡΑΞΙΕΣ

Ο τύπος εμπράγματης δικαιοπραξίας ρυθμίζεται από το δίκαιο τοποθεσίας του πράγματος.

Δικαιοπραξία μεταβίβασης ακινήτου κείμενου στην Ελλάδα γίνεται με δημόσιο έγγραφο αρμόδιας αρχής, η οποία, εάν η δικαιοπραξία τελείται στην Ελλάδα, είναι ο συμβολαιογράφος, εάν δε τελείται στην αλλοδαπή, είναι η οριζόμενη από το δίκαιο αυτής. ΕφΛαρ 700/08, σ. 110

ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΑΚΡΟΑΣΗΣ

Όταν η έκδοση δυσμενούς διοικ. πράξης συνάπτεται όχι μόνο με αντικειμενικά δεδομένα, αλλά και με υποκειμενική συμπεριφορά του βλαπτόμενου, επιβάλλεται προηγούμενη κλήση σε ακρόαση, όπως επί ανάκλησης οικονομικής άδειας λόγω υποβολής αναληθών στοιχείων. ΔιοικΕφΛαρ 212/09, σ. 571

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΔΑΠΑΝΗ

Βλ. Έξοδα δικαστικά

ΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Νομιμοποιούμενοι σε άσκηση αίτησης ή παρέμβασης για δικ. συμπάρασταση ενηλίκου, λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής, είναι περιοριστικά ο πάσχων, ο σύζυγος, οι γονείς, τα τέκνα του, ο Εισαγγελέας ή και το Δικαστήριο αυτεπάγγελτα. ΕφΛαρ 286/09, σ. 394

ΔΙΚΗ-ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ (Διοικ)

Υπαγωγή από 11.6.1985 στα διοικ. δικαστήρια των διοικ. διαφορών ουσίας που αφορούν στην ευθύνη του Δημοσίου, των ΟΤΑ και νπδδ και στις διά κανονιστικών δ/ξεων παροχές του προσωπικού τους.

Δικαιοδοσία διοικ. δικαστηρίων, εφόσον ο μι-

σθωτός συνδέεται με νπδδ με σχέση εργασίας δημοσίου δικαίου. ΕφΛαρ 133/09, σ. 315

Δεδικασμένο εξ αποφάσεων ΣΤΕ και διοικ. εφετειών δεσμευτικό για τα πολιτικά δικαστήρια μόνο για το διοικητικό ζήτημα του κύρους διοικ. πράξης. ΕφΛαρ 226/09, σ. 378

Αίτηση ακύρωσης κατά εκτελεστών διοικ. πράξεων ή παράλειψης της αρχής να προβεί σε οφειλόμενη ενέργεια. Η αρχή θεωρείται ότι αρνείται την ενέργεια όταν παρέλθει άπρακτη η τυχόν νόμιμη ειδική προθεσμία, άλλως τρίμηνο από υποβολή της αίτησης στη Διοίκηση.

Απαράδεκτη δεύτερη αίτηση ακύρωσης της ίδιας παράλειψης, ασκηθείσα την ίδια ημερομηνία. ΔιοικΕφΛαρ 222/09, σ. 575

Κατάργηση δίκης αν έπαυσε για οποιονδήποτε λόγο η ισχύς της προσβαλλόμενης πράξης, εκτός αν ο αιτών αποδεικνύει ιδιαίτερο έννομο συμφέρον προς συνέχιση. ΔιοικΕφΛαρ 245/09, σ. 582

Το έννομο συμφέρον για προσβολή διοικ. πράξης ή παράλειψης πρέπει να υφίσταται κατά την κατάθεση αλλά και συζήτηση της αίτησης ακύρωσης. ΔιοικΕφΛαρ 278/09, σ. 587

Αρμοδιότητα ΔιοικΕφ για εκδίκαση αιτήσεων ακύρωσης διοικ. πράξεων που αφορούν στο διορισμό και την υπηρεσιακή κατάσταση υπαλλήλων Δημοσίου, ΟΤΑ και νπδδ.

Επί παραπομπής της αίτησης ακύρωσης στο κατά τόπον αρμόδιο δικαστήριο, τούτο αποφαίνεται για τη νομιμοποίηση των διαδικών ή των πληρεξουσίων, την καταβολή του παραβόλου και το παραδεκτό του ενδίκου μέσου. ΔιοικΕφΛαρ 331/09, σ. 590

Απαράδεκτη αίτηση ακύρωσης κατά έκθεσης αυτοψίας, η οποία απώλεσε την εκτελεστικότητα της, ενσωματωθείσα στην απόφαση της Επιτροπής Αυθαιρέτων.

Η απόφαση του Νομάρχη περί ορισμού ημερομηνίας κατεδάφισης οριστικά κριθέντος αυθαιρέτου δεν αποτελεί εκτελεστή διοικ. πράξη. ΔιοικΕφΛαρ (Συμβ) 20/09, σ. 594

Προϋποθέσεις αναστολής εκτέλεσης διοικ. πράξης, λόγω άσκησης αίτησης ακύρωσης.

Μη αναστολή εκτέλεσης διοικ. πράξεων που αναφέρονται στην υπηρεσιακή κατάσταση δημοσίων υπαλλήλων, ως συναπτόμενων άμεσα προς την ομαλή λειτουργία της υπηρεσίας, εκτός αν, εξ εξαιρετικών λόγων, η εκτέλεση μπορεί να προκαλέσει στον υπάλληλο ανεπανόρθωτη βλάβη. ΔιοικΕφΛαρ (Συμβ) 38/09, σ. 596

Παρέμβαση με κατάθεση υπομνήματος για απόρριψη αίτησης αναστολής εκτέλεσης από τον πρωτοδίκως παρεμβάντα. ΔιοικΕφΛαρ (Συμβ) 83/09, σ. 599

ΔΙΚΗ-ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ (Ποιν)

Προϋποθέσεις εκποίησης από τον ΟΔΔΥ των κατασχεθέντων μεταφορικών μέσων.

Το ΣυμβΠλημ, στο στάδιο της ανάκρισης, δεν νομιμοποιείται να παραγγείλει στον ΟΔΔΥ, ως αναγκαστικό μεσεγγυούχο, τη μη εκποίηση οχήματος κατασχεθέντος για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών, εφόσον δεν εκδόθηκε βούλευμα ή απόφαση για την τύχη του. ΣυμβΠλημΛαρ 136/09, σ. 199

Προσφυγή κατά απορριπτικής της έγκλησης δ/ξης του ΕισΠλημ στον ΕισΕφ σε 15 μέρες από την επίδοση, μόνο με συντασσόμενη αρμοδίως έκθεση και όχι με άλλο τρόπο, μήτε με κατάθεση δικογράφου. Δ/ξηΕισΕφΛαρ 51/09, σ. 398

Υποβολή έγκλησης με ειδική πληρεξουσιότητα, θεωρημένη για το γνήσιο της υπογραφής από δημόσια αρχή ή δικηγόρο και περιέχουσα εξατομικευμένα τη μηνυόμενη πράξη. Έγκληση κομιστή ή εξ αναγωγής κομιστή για έκδοση ακάλυπτης επιταγής. Δ/ξηΕισΕφΛαρ 58/09, σ. 400

ΔΙΚΗ - ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ (Πολ)

Επί εργατικών διαφορών, άσκηση πρόσθετων λόγων και με προτάσεις. ΕφΛαρ 230/08, σ. 43

Επί προφορικής διεξαγωγής της δίκης, καθήκον του δικαστηρίου για επικουρία διαδικών. ΕφΛαρ 355/08, σ. 72

Κτήση ιδιότητας διαδικού στην εκούσια δι-

καιοδοσία. Τριτανακοπή προϋφιστάμενου σωματείου κατά απόφασης αναγνώρισης νέου. ΕφΛαρ 379/08, σ. 77

Επί θανάτου εναγομένου, του οποίου εξ αιτίας κληρονόμος είναι και ο ενάγων, δεν απαιτείται δήλωση του τελευταίου ότι επαναλαμβάνει τη δίκη για την κληρονομική του μερίδα, καθόσον ως προς αυτόν δεν επέρχεται διακοπή δίκης, αλλά κατάργηση. ΕφΛαρ 433/08, σ. 87

Έγκριση πράξεων δικηγόρου και σιωπηρά σε μεταγενέστερο στάδιο δίκης. ΕφΛαρ 747/08, σ. 114

Στην προφορική συζήτηση έφεσης ερημοδικασθέντος διαδίκου, μη επιτρεπτή η συζήτηση με δήλωση πληρεξουσίων δικηγόρων. ΕφΛαρ 63/09, σ. 124

Επί αίτησης διόρθωσης ή ερμηνείας απόφασης, απαιτείται κλήτευση των διαδίκων και όχι των πληρεξουσίων δικηγόρων. ΕφΛαρ 120/09, σ. 141

Μη προσωρινή εκτελεστότητα αναγνωριστικών αποφάσεων.

Διαφορές ανακοίνωσης δίκης και προσεπίκλησης. ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152

Παραίτηση από δικόγραφο αγωγής. Επί άσκησης της ίδιας αγωγής, δικαίωμα εναγομένου να αρνηθεί να απαντήσει μέχρι καταβολή των εξόδων της πρώτης δίκης, τα οποία το δικαστήριο μπορεί παρεμπιπτόντως να εκκαθαρίσει και να καταδικάσει τον ενάγοντα στην απόδοσή τους. ΠολΠρωτΛαρ 347/08, σ. 166

Αρμοδιότητα δικαστηρίου για ανάκληση ασφ. μέτρου κατά την εκκρεμοδικία. ΠολΠρωτΛαρ 362/08, σ. 169

Έμμεση εκτέλεση. Επανελημμένες παραβάσεις. Ανάκληση και άρση ασφ. μέτρου. ΜονΠρωτΛαρ 240/08, σ. 172

Επίδοση στην αλλοδαπή κατά τη Σύμβαση της Χάγης. ΕφΛαρ 740/08, σ. 241

Ανομοιοποίητη αγωγή στην οποία ο ενάγων θεμελιώνει το αίτημα μόνο στο ότι ενήργησε ως αντιπρόσωπος άλλου. ΕφΛαρ 43/09, σ. 269

Ανακοπή ερημοδικίας. ΕφΛαρ 132/09, σ. 313

Παραδεκτή σώρευση αιτήσεων προς έκδοση δ/γής πληρωμής μισθωμάτων και δ/γής απόδοσης της χρήσης μισθίου. ΕφΛαρ 140/09, σ. 322

Επί καθορισμού αρμοδιότητας από την αξία του αντικειμένου, προσδιορισμός αυτής κατά ελεύθερη κρίση δικαστηρίου. ΕφΛαρ 149/09, σ. 329

Απαράδεκτη ένσταση πλαστότητας εγγράφου, υποβληθείσα κατά την εξέταση μάρτυρα, χωρίς μνεία στις προτάσεις, αλλά στην προσήκη.

Απαράδεκτη ένσταση εκ δικαιώματος τρίτου. ΕφΛαρ 153/09, σ. 331

Μη επιτρεπτή στα ασφ. μέτρα προδικαστική για πραγματογνωμοσύνη. ΕφΛαρ 187/09, σ. 348

Νομιμοποιούμενοι για υποβολή ενηλίκου σε δικ. συμπάρασταση λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής. ΕφΛαρ 286/09, σ. 394

Μη παθητική νομιμοποίηση των αιρετών οργάνων ΟΤΑ για ζημία προκληθείσα από τη δράση τους κατά το δημόσιο ή ιδιωτικό δίκαιο. ΕφΛαρ 5/09, σ. 441

Επί μη τήρησης της προσήκουσας διαδικασίας, το δικαστήριο εφαρμόζει την προσήκουσα. ΕφΛαρ 20/09, σ. 445, ΕφΛαρ 277/09, σ. 481

Μη εκκρεμοδικία από προηγούμενη αγωγή με το αυτό αντικείμενο εξ αναγνώρισης χρέους, εάν η νέα αγωγή θεμελιούται σε διαφορετική νομική βάση της σύμβασης εντολής. Το δικαίωμα επίσχεσης δεν λαμβάνεται υπόψη αυτεπάγγελτα, ούτε μπορεί να προταθεί σε κάθε στάση της δίκης. ΕφΛαρ 69/09, σ. 469

Εκδίκαση ανακοπής κατά εκτέλεσης με την τακτική διαδικασία, εκτός αν για τη διάγνωση της εκτελεστέας αξίωσης εφαρμόσθηκε ειδική διαδικασία.

Εκ προσωρινά εκτελεστής απόφασης δεν παράγεται δεδικασμένο, αλλά υφίσταται το εκ του 269 ΚΠολΔ απαράδεκτο ως προς την προβολή αντιρρήσεων.

Μη ανάκληση οριστικών αποφάσεων και μη προβολή ενστάσεων κατά της εκτέλεσης προσωρινά εκτελεστής απόφασης. ΕφΛαρ 277/09, σ. 481

Προσωρινό δεδικασμένο από απόφαση ασφ. μέτρων νομής. ΕφΛαρ 297/09, σ. 487

Έννομο συμφέρον για άσκηση αγωγής αποζημίωσης εξ αδικοπραξίας, έστω κι αν για την απαίτηση υπάρχει εκτελεστός τίτλος θεμελιούμενος στη σύμβαση. ΕφΛαρ 303/09, σ. 493

Παρέκταση τοπικής αρμοδιότητας δικαστηρίου επί μελλοντικών διαφορών με περιουσιακό αντικείμενο με έγγραφο συστατικό τύπο.

Μη έκδοση προδικαστικής στις εργατικές διαφορές. ΕφΛαρ 374/09, σ. 509

Μη δεδικασμένο επί διεκδικητικής αγωγής από τελεσίδικη απόφαση νομής. ΕφΛαρ 401/09, σ. 513

Επί αναίρεσης εφετειακής απόφασης δεν ακυρώνεται και η πρωτόδικη, έστω και αν στηρίζεται στο ίδιο ελάττωμα. ΕφΛαρ 602/09, σ. 555

Επί αυτούσιας διανομής, η απονομή σε ορισμένους κοινωνούς των ποσοστών τους σε κοινή μερίδα προϋποθέτει αίτηση των ιδίων ή ενός εξ αυτών. ΕφΛαρ 607/09, σ. 562

Αυτοδίκαιη άρση ασφ. μέτρου, αν ο αιτών δεν ασκήσει σε 30 μέρες από την έκδοση της απόφασης που διατάσσει το ασφ. μέτρο αγωγή για την κύρια υπόθεση. ΠολΠρωτΛαρ 308/09, σ. 566

Έκδοση δ/γής πληρωμής για δικηγορική αμοιβή που αφορά στα κατώτατα όρια. ΕιφΛαρ 2326/09, σ. 568

ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ

Προσαύξηση ελαχίστου ορίου αμοιβής δικηγόρου κατά 5% για καθένα πέραν του πρώτου εκ των ομοδικών - εντολών του.

Η συμφωνία εργολαβικής αμοιβής αποτελεί εσωτερικό θέμα δικηγόρου και εντολέα και δεν απαλλάσσει τον αντίδικο από την καταβολή των δικ. εξόδων. ΕφΛαρ 747/08, σ. 114

Αοριστία λόγου ανακοπής για υπέρμετρη αμοιβή δικηγόρου για σύνταξη επιταγής, εφόσον δεν προσδιορίζεται το υπέρογκο αυτής.

Ποσό επιταγής, ενόψει επιστημονικής εργασίας του δικηγόρου και ύψους της απαίτησης. ΜονΠρωτΛαρ 240/08, σ. 172, ΕφΛαρ 277/09, σ. 481

Ανακοπή ερημοδικίας λόγω ανώτερης βίας στο πρόσωπο δικηγόρου. ΕφΛαρ 132/09, σ. 313

Καθορισμός δικηγορικής αμοιβής με συμφωνία, η οποία, με ποινή ακυρότητας, δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τα ελάχιστα όρια. Ελλείψει συμφωνίας, η αμοιβή ορίζεται κατά τον ΚωδΔικ.

Με τις υπουργικές αποφάσεις, που καθορίζουν ελάχιστη αμοιβή, δεν καταργούνται ούτε τροποποιούνται οι δ/ξεις του ΚωδΔικ, που εξακολουθούν να εφαρμόζονται επί υποθέσεων για τις οποίες δεν προεισπράττεται αμοιβή και επί περιπτώσεων που τα κατά τον ΚωδΔικ ελάχιστα όρια αμοιβών είναι ανώτερα από τα οριζόμενα στις υπουργικές αποφάσεις.

Η ατέλεια των νπδδ για καταβολή παραβόλων και τελών ισχύει στις έναντι του Δημοσίου υποχρεώσεις και όχι για την υποχρέωση καταβολής πλήρους αμοιβής στους δικηγόρους που τα εκπροσωπούν στα διοικ. δικαστήρια, η οποία καθορίζεται όπως και για τις παραστάσεις στα πολιτικά δικαστήρια. ΕφΛαρ 364/09, σ. 503

Αμοιβή δικηγόρου σε ποσοστό 1,5% της αξίας του αντικειμένου της δικαιοπραξίας, που καταρτίστηκε κατόπιν ελέγχου τίτλων και με βάση υπεύθυνη γνώμη του, χορηγηθείσα με ιδιωτικό έγγραφό του ή με δημόσιο του οποίου το σχέδιο συντάχθηκε από αυτόν κατά τα ουσιαστά μέρη.

Αμοιβή δικηγόρου 1% επί του αντικειμένου για έκδοση δ/γής πληρωμής.

Ο δικηγόρος για υπεράσπιση των ιδίων του υποθέσεων δικαιούται από τον αντίδικο αμοιβή, σα να ήταν πληρεξούσιος δικηγόρος σε ξένη υπόθεση.

Έκδοση δ/γής πληρωμής για δικηγορική αμοιβή που αφορά στα κατώτατα όρια. ΕιρΛαρ 2326/09, σ. 568

ΔΙΚΟΓΡΑΦΑ

Το δικαστήριο αναζητεί την αληθή έννοια του δικογράφου και της ιδιότητας των διαδίκων, χωρίς ανάγκη πανηγυρικών εκφράσεων. ΕφΛαρ 219/09, σ. 363

ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Η Διοίκηση θεωρείται ότι αρνείται οφειλόμενη ενέργεια όταν παρέλθει άπρακτη η τυχόν νόμιμη ειδική προθεσμία, άλλως τρίμηνο από την υποβολή της αίτησης. ΔιοικΕφΛαρ 222/09, σ. 575

Η Διοίκηση, συμμορφούμενη με ακυρωτική απόφαση του ΣτΕ, υποχρεούται να ανακαλέσει και τροποποιήσει διοικ. πράξεις ή εκδώσει νέες με αναδρομική ισχύ, χωρίς χρονική δέσμευση.

Κάμψη της γενικής αρχής, κατά την οποία η Διοίκηση έχει ευχέρεια ανάκλησης παράνομων διοικ. πράξεων υπό όρους που ανάγονται στην πάροδο ή μη εύλογου χρόνου, στη συμπεριφορά του διοικουμένου και στην τυχόν δημιουργία προστατευτέων καταστάσεων υπέρ καλόπιστων τρίτων, εφόσον γίνεται προς συμμόρφωση σε ακυρωτική απόφαση του ΣτΕ. ΔιοικΕφΛαρ (Συμβ) 83/09, σ. 599

ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΑΛΛΟΤΡΙΩΝ

Δικαίωμα κακόπιστου νομέα για αποζημίωση και επίσχεση του πράγματος μόνο για τις αναγκαίες δαπάνες ή τις γενόμενες εξαιτίας βαρών του πράγματος και μόνο κατά τις δ/ξεις διοίκησης αλλοτρίων. ΕφΛαρ 280/08, σ. 51

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ

Η ατέλεια των νπδδ για καταβολή παραβόλων και τελών ισχύει στις έναντι του Δημοσίου υποχρεώσεις και όχι για την υποχρέωση καταβολής πλήρους αμοιβής στους δικηγόρους που τα εκπροσωπούν στα διοικ. δικαστήρια. ΕφΛαρ 364/09, σ. 503

Βλ. και Δεδικασμένο (ΔιοικΔικ), Δικαιοδοσία, Δίκη-Δικονομία (Διοικ)

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ

Βλ. Δεδικασμένο (ΔιοικΔικ), Δικαιοδοσία, Δίκη-Δικονομία (Διοικ)

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

Η ανάκληση διοικ. πράξης εντός 5ετίας από την έκδοσή της θεωρείται ότι γίνεται εντός εύλογου χρόνου, αδιάφορα αν έχει δημιουργηθεί δικαίωμα υπέρ του διοικουμένου. Το αν η πάροδος 5ετίας υπερβαίνει τον εύλογο χρόνο κρίνεται από το Δικαστήριο.

Αν η έκδοση δυσμενούς διοικ. πράξης συνάπτεται και με υποκειμενική συμπεριφορά του βλαπτόμενου, επιβάλλεται προηγούμενη κλήση. ΔιοικΕφΛαρ 212/09, σ. 571

Αίτηση ακύρωσης των εκτελεστών διοικ. πράξεων ή της παράλειψης της αρχής να προβεί σε οφειλόμενη νόμιμη ενέργεια. ΔιοικΕφΛαρ 222/09, σ. 575

Το έννομο συμφέρον για προσβολή διοικ. πράξης πρέπει να υφίσταται κατά την κατάθεση αλλά και συζήτηση της αίτησης ακύρωσης. ΔιοικΕφΛαρ 278/09, σ. 587

Μη αναστολή εκτέλεσης διοικ. πράξεων που αναφέρονται στην υπηρεσιακή κατάσταση δημοσίων υπαλλήλων, εκτός αν, εξ εξαιρετικών λόγων, η εκτέλεση μπορεί να προκαλέσει στον υπάλληλο ανεπανόρθωτη βλάβη. ΔιοικΕφΛαρ (Συμβ) 38/09, σ. 596

ΔΟΥΛΕΙΕΣ

Ο απαιτούμενος χρόνος απόκτησης πραγματικής δουλειάς με έκτακτη χρησικτησία από αυτόν που συγχρόνως νέμεται με διάνοια κυρίου το «δεσπόζον» ακίνητο (Μελ), σ. 30

ΔΡΟΜΟΙ

Βλ. Αρχαιότητα αμνημόνευτη, Κοινόχρηστα πράγματα, Οδοί

ΔΩΡΕΑ

Η γονική παροχή αποτελεί δωρεά, υποκείμενη σε μέμψη, καθό μέρος υπερβαίνει το εκ των περιστάσεων μέτρο. ΕφΛαρ 124/09, σ. 296, ΕφΛαρ 212/09, σ. 358

Ανάκληση δωρεάς, αν ο δωρεοδόχος φάνηκε με βαρύ παράπτωμα αχάριστος προς το δωρητή ή το σύζυγό του και δη αν αθέτησε την προς διατροφή του δωρητή υποχρέωση. ΕφΛαρ 306/09, σ. 496

ΕΓΓΡΑΦΑ

Χαρακτηρισμός εγγράφου ως δημοσίου κατά το δίκαιο του τόπου έκδοσης.

Εγκυρότητα εγγράφων συντασσόμενων από αλλοδαπούς συμβολαιογράφους κατά τον τύπο της πολιτείας τους. ΕφΛαρ 700/08, σ. 110 Βλ. και Απόδειξη (ΠολΔικ)

ΕΓΓΥΗΣΗ

Έκταση της ευθύνης του εγγυητή και ενστάσεις αυτού κατά του δανειστή (Μελ), σ. 32

Η εγγύηση μίσθωσης διέπεται από τη συμφωνία, μπορεί δε να δοθεί για εξασφάλιση του μισθώματος, ως αρραβώνας, ποινική ρήτρα ή, συνήθως, ως συμβατική εγγυοδοσία και προκαταβολή του (ενδεχόμενου) οφειλέτη μισθωτή έναντι μελλοντικού χρέους.

Στοιχεία αγωγής απόδοσης της εγγύησης. ΕφΛαρ 390/08, σ. 81

Εφαρμογή Γερμανικού δικαίου επί εγγύησης. ΕφΛαρ 198/09, σ. 354

ΕΓΓΥΟΔΟΣΙΑ

Βλ. Εγγύηση, Μίσθωση

ΕΓΚΛΗΣΗ

Προσφυγή κατά απορριπτικής της έγκλησης δ/ξης του ΕισΠλημ στον ΕισΕφ σε 15 μέρες από την επίδοση, μόνο με έκθεση. Δ/ξηΕισΕφΛαρ 51/09, σ. 398

Υποβολή έγκλησης με ειδική πληρεξουσιότητα, θεωρημένη για το γνήσιο της υπογραφής από δημόσια αρχή ή δικηγόρο. Περιεχόμενο πληρεξουσίου. Δ/ξηΕισΕφΛαρ 58/09, σ. 400

ΕΚΚΡΕΜΟΔΙΚΙΑ

Κατά την εκκρεμοδικία, η ανάκληση ασφ. μέτρου διατάσσεται από το αρμόδιο για την κύρια υπόθεση Δικαστήριο, και από το Εφετείο, εφόσον έχει ασκηθεί έφεση.

Λήξη της εκκρεμοδικίας με έκδοση οριστικής απόφασης και αναβίωση με άσκηση τακτικού ένδικου μέσου.

Μετά την έκδοση οριστικής απόφασης και μέχρι την άσκηση ένδικου μέσου, αρμόδιο προς ανάκληση ασφ. μέτρου είναι το εκδόν την κύρια απόφαση Δικαστήριο, υποστηριζόμενης όμως και της αρμοδιότητας του διατάξαντος το μέτρο Δικαστηρίου. ΠολΠρωτΛαρ 362/08, σ. 169

Μη εκκρεμοδικία από προηγούμενη αγωγή με το αυτό αντικείμενο εξ αναγνώρισης χρέους, εάν η νέα θεμελιούται σε διαφορετική νομική βάση της σύμβασης εντολής. ΕφΛαρ 69/09, σ. 469

ΕΚΟΥΣΙΑ ΔΙΚΑΙΟΔΟΣΙΑ

Στην εκούσια δικαιοδοσία η νομιμοποίηση για άσκηση τριτανakoπής κρίνεται από το αν ο τριτανakoπών είχε αποκτήσει την ιδιότητα του διαδίκου στη δίκη εφ ης η τριτανakoπόμενη απόφαση με υποβολή αίτησης, κλήση κατόπιν δ/γής του δικαστηρίου, προσεπείκληση ή άσκηση παρέμβασης.

Απορριπτέα τριτανakoπή κατά απόφασης αναγνώρισης σωματείου, από σωματείο που είχε ήδη αναγνωρισθεί, δίχως όμως να εγγραφεί στο βιβλίο σωματείων. ΕφΛαρ 379/08, σ. 77

Νομιμοποιούμενοι για υποβολή αίτησης δικ. συμπάρστασης ενηλίκου λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής και για άσκηση παρέμβασης.

Απαράδεκτη συζήτηση έφεσης κατ' απόφασης περί δικ. συμπάρστασης, αν αντίγραφο της έφεσης δεν κοινοποιηθεί στον Εισαγγελέα του Εφετείου και αυτός δεν εμφανισθεί οίκοθεν στη δίκη. ΕφΛαρ 286/09, σ. 394

ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΔιοικΔικ)

Αντισυνταγματική η προσωπική κράτηση ο-

φειλετών του Δημοσίου. ΔιοικΕφΛαρ (Προεδρ) 1/09, σ. 602

Βλ. και Αίτηση ακύρωσης (Διοικ), Αναστολή (Διοικ), Δίκη-Δικονομία (Διοικ)

ΕΚΤΕΛΕΣΗ (ΠολΔικ)

Ενέργεια του δανειστή, υπερθεματιστή ή άλλου, που τείνει σε παρακώλυση ελεύθερου συναγωνισμού με απομάκρυνση πλειοδοτών, καθιστά άκυρη την κατακύρωση κατά το 159 αριθ. 3 ΚΠολΔ. ΕφΛαρ 350/08, σ. 69

Η ανακοπή κατά πίνακα κατάταξης στρέφεται κατά των δανειστών των οποίων προσβάλλεται η κατάταξη.

Αοριστία αναγγελίας εάν η περιγραφή της απαίτησης και του προνομίου είναι τόσο ελλιπής, ώστε υφίστανται βλάβη ο οφειλέτης και οι δανειστές.

Μη ακυρότητα αναγγελίας, γιατί επιδόθηκε στο συντάξαντα τον πίνακα κατάταξης συμβολαιογράφο και όχι στο διενεργήσαντα τον πλειστηριασμό, καθόσον ο τελευταίος ορίσθηκε για τη διενέργεια πλειστηριασμού, ενώ για τις λοιπές πράξεις εκτέλεσης αρμόδιος ήταν ο επί του πλειστηριασμού υπάλληλος.

Η μη τήρηση της 3ήμερης προθεσμίας πρόσκλησης του ανακόπτοντος από τον επί του πλειστηριασμού υπάλληλο, δεν ασκεί επιρροή στο κύρος, αλλά μεταθέτει την προθεσμία άσκησης ανακοπής κατά του πίνακα. ΕφΛαρ 552/08, σ. 103

Μη προσωρινή εκτελεστότητα αναγνωριστικών αποφάσεων. ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152

Έμμεση εκτέλεση. Πρώτη επιταγή προς συμμόρφωση και, επί παρόδου απράκτου του 3ημέρου, κοινοποίηση νέας επιταγής.

Επί επανειλημμένων παραβάσεων οφείλονται πλείονες χρηματικές ποινές, για το ύψος μιας εκάστης των οποίων (και όχι για το σύνολο) τάσσεται ανώτατο νόμιμο όριο.

Η βεβαίωση της παράβασης του οφειλέτη και η καταδίκη σε χρηματική ποινή και προσωπική κράτηση με απόφαση απαιτείται μόνον όταν ο

οφειλέτης υποχρεώθηκε σε παράλειψη ή ανοχή πράξης με απειλή κυρώσεων με προγενέστερη απόφαση (947 ΚΠολΔ), και όχι όταν με αυτήν καταδικάσθηκε παράλληλα στις κυρώσεις (946 παρ. 1 ΚΠολΔ).

Αοριστία λόγου ανακοπής για υπέρμετρη αμοιβή δικηγόρου για σύνταξη επιταγής. ΜονΠρωτΛαρ 240/08, σ. 172

Άμεση και έμμεση εκτέλεση. Άμεση εκτέλεση επί καταδίκης του οφειλέτη σε ενέργεια ορισμένης υλικής πράξης (945 ΚΠολΔ).

Νόμιμο αίτημα απειλής ποινών, αν δεν αναφέρεται σε αιτούμενη απόδοση καταληφθέντος κοινόχρηστου χώρου, αλλά σε απαγόρευση μελλοντικής προσβολής της σύγκλησης αυτού. ΕφΛαρ 383/08, σ. 233

Επί άσκησης υποθηκικής αγωγής, ο ειδικός διάδοχος του παραχωρήσαντος υποθήκη τρίτου έχει τις ενστάσεις και δικαιώματα του καθού η εκτέλεση οφειλέτη, αποκτά δε την ιδιότητα του καθού η εκτέλεση με επίδοση σε αυτόν επιταγής, άλλως παραμένει τρίτος δικαιούμενος σε τριτανακοπή. ΕφΛαρ 546/08, σ. 235

Εκδίκαση ανακοπής κατά εκτέλεσης με την τακτική διαδικασία, εκτός αν για τη διάγνωση της εκτελεστέας αξίωσης εφαρμόσθηκε ειδική διαδικασία.

Εκ προσωρινά εκτελεστής απόφασης δεν παράγεται δεδικασμένο, αλλά υφίσταται το εκ του 269 ΚΠολΔ απαράδεκτο ως προς την προβολή αντιρρήσεων.

Μη ανάκληση οριστικών αποφάσεων και μη προβολή ενστάσεων κατά της εκτέλεσης προσωρινά εκτελεστής απόφασης.

Επί κατάσχεσης επικαρπίας ακινήτου εφαρμόζεται η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης για ακίνητα.

Επί ελαττώματος ή ατέλειας της κατασχετήριας έκθεσης, ακυρότητα κατάσχεσης με τη συνδρομή βλάβης. Επί μη δημοσίευσης της περιληψής κατάσχεσης και μη εγγραφής στα βιβλία κατασχέσεων, ακυρότητα του πλειστηριασμού και όχι της έκθεσης κατάσχεσης.

Η επιταγή προς πληρωμή αποτελεί εκτελεστό τίτλο ως προς το επιτασσόμενο ποσό αμοιβής για σύνταξη επιταγής και τα έξοδα έκδοσης απογράφου εφόσον αφορά τα εκ του ΚωδΔικ ελάχιστα όρια, άλλως ακυρότητα κατά το υπερβάλλον. ΕφΛαρ 277/09, σ. 481

ΕΚΧΩΡΗΣΗ

Επί πώλησης στο πλαίσιο χρηματοδοτικής μίσθωσης πρέπει να συμφωνείται ότι τα δικαιώματα του εκμισθωτή κατά του πωλητή εκχωρούνται στο μισθωτή, οπότε η ευθύνη του πωλητή θα προσδιορισθεί με βάση τη ζημία του μισθωτή, που μπορεί ως εκδοχέας να ασκήσει για λ/σμό του τα εκ της πώλησης δικαιώματα. ΕφΛαρ 487/08, σ. 94

Αναγγελία εκχώρησης με κάθε τρόπο και με αγωγή. ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152

ΕΝΕΧΥΡΟ

Ενεχύραση επιταγής με οπισθογράφιση, χωρίς άλλη διατύπωση, δεν αποκλείεται δε η επιλογή της κοινής ενεχύρασης.

Αν ενεχυρούχος είναι ΑΕ, αυτή, με τη λήξη της ενεχυρασμένης απαίτησης, έστω και αν δεν έληξε το ασφαλιζόμενο χρέος, μπορεί να επιδιώξει την είσπραξή της, έστω και αν έχει κλείσει τον αλληλόχρεο λ/σμό και έχει συμπεριλάβει στο κατάλοιπο την αξία της. ΕφΛαρ 296/08, σ. 57

Ο ενεχυρούχος κομιστής επιταγής μπορεί να ασκήσει στο όνομά του τα εκ του τίτλου δικαιώματα. ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152

Δικαιούχος αποζημίωσης εξ αδικοπραξίας λόγω έκδοσης ακάλυπτης επιταγής είναι και ο ενεχυράσας κομιστής. ΕφΛαρ 18/09, σ. 244

ΕΝΝΟΜΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ (ΔιοικΔικ)

Κατάργηση δίκης αν έπαυσε για οποιονδήποτε λόγο η ισχύς της προσβαλλόμενης πράξης, εκτός αν ο αιτών αποδεικνύει ιδιαίτερο έννομο συμφέρον προς συνέχιση.

Μη έννομο συμφέρον προς άσκηση αίτησης ακύρωσης απόφασης ΓΓ Περιφέρειας περί ε-

ξαίρεσης υπαλλήλου Τμήματος Συγκοινωνιών από την Επιτροπή εξετάσεων οδηγών αυτ/των, καθόσον η επιβληθείσα εξαίρεση δεν συνιστά ηθική αποδοκιμασία του αιτούντος ως υπαλλήλου, που ήδη απαλλάχθηκε από την ποινική και πειθαρχική διαδικασία.

Μη έννομο συμφέρον λόγω άσκησης από τον αιτούντα αγωγής αποζημίωσης προς αναζήτηση διαφυγόντων κερδών. ΔιοικΕφΛαρ 245/09, σ. 582

Το έννομο συμφέρον για προσβολή διοικ. πράξης ή παράλειψης πρέπει να υπάρχει κατά την κατάθεση αλλά και συζήτηση της αίτησης ακύρωσης. ΔιοικΕφΛαρ 278/09, σ. 587

ΕΝΝΟΜΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ (ΠολΔικ)

Έννομο συμφέρον για άσκηση αγωγής αποζημίωσης εξ αδικοπραξίας, έστω κι αν για την απαίτηση υπάρχει εκτελεστός τίτλος θεμελιούμενος στη σύμβαση, διότι με αυτήν διώκεται επιδίκαση μεγαλύτερου ποσού και προσωπική κράτηση ως μέσο εκτέλεσης. ΕφΛαρ 303/09, σ. 493

Επί αυτοδίκαιης άρσης ασφ. μέτρου, λόγω μη άσκησης αγωγής σε 30 μέρες, τυχόν ασκηθείσα έφεση απορρίπτεται ως απαράδεκτη, ελλείψει εννόμου συμφέροντος. ΠολΠρωτΛαρ 308/09, σ. 566

ΕΝΟΡΚΕΣ ΒΕΒΑΙΩΣΕΙΣ

Λήψη υπόψη μέχρι τριών ένορκων βεβαιώσεων για κάθε πλευρά, άλλως πλημμέλεια του 559 αριθ. 11α ΚΠολΔ. Επί υπέρβασης του αριθμητικού ορίου, επιλογή των ληπτέων υπόψη βεβαιώσεων κατά τη σειρά επίκλησής τους. ΕφΛαρ 349/08, σ. 68

Ένορκες βεβαιώσεις ενόψει ασφ. μέτρων πριν την άσκηση της αγωγής αποτελούν δικ. τεκμήρια. ΕφΛαρ 306/09, σ. 496

Λήψη υπόψη ένορκων βεβαιώσεων που συντάχθηκαν μετά την έκδοση της εκκαλουμένης. ΕφΛαρ 600/09, σ. 550

ΕΝΟΧΗ (Αστ)

Ατελής ενοχή από συμβάσεις παιγνίου και στοιχήματος, που επιτρέπονται με ειδική άδεια, καθώς και από αφηρημένη υπόσχεση ή αναγνώριση τέτοιας οφειλής ή έκδοση επιταγής για το σκοπό αυτό. ΕφΛαρ 21/09, σ. 246

Άκυρη η υπό νομαρχιακού συμβουλίου μονομερής κατάργηση αστικής ενοχής του περί πληρωμής αποζημιώσεων απαλλοτρίωσης σε ΟΤΑ, καθόσον για κατάργηση ενοχής απαιτείται σύμβαση δανειστή και οφειλέτη. ΕφΛαρ 47/09, σ. 274

ΕΝΣΤΑΣΕΙΣ

Έκταση της ευθύνης του εγγυητή και ενστάσεις αυτού κατά του δανειστή (Μελ), σ. 32

Προϋποθέσεις ενστάσεων κατά κομιστή επιταγής εκ προσωπικών σχέσεων του υπόχρεου με τον εκδότη ή προηγούμενους οπισθογράφους. ΕφΛαρ 17/09, σ. 122, ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152

Ένσταση ασφ. εταιρίας περί σύμμετρου περιορισμού, όταν το σύνολο των καταβλητέων σε πλείονες παθόντες αποζημιώσεων υπερβαίνει το ασφ. ποσό. ΕφΛαρ 67/09, σ. 125

Ένσταση άρνησης απάντησης στην αγωγή μέχρι καταβολή των εξόδων της πρώτης ίδιας δίκης. ΠολΠρωτΛαρ 347/08, σ. 166

Ενστάσεις ειδικού διαδόχου του παραχωρήσαντος υποθήκη τρίτου επί υποθηκικής αγωγής του δανειστή. ΕφΛαρ 546/08, σ. 235

Ένσταση εκδότη επιταγής περί έλλειψης αιτίας, ως παράνομης ή ανύπαρκτης, όπως επί επιταγής ευκολίας. ΕφΛαρ 21/09, σ. 246

Αοριστία ένστασης περί ερωτικών σχέσεων μητέρας με άλλους άνδρες αορίστως. ΕφΛαρ 79/09, σ. 281

Επί αγωγής μέμψης δωρεάς, ένσταση δωροδόχου περί καταβολής ή προσφοράς της αξίας της νόμιμης μοίρας. ΕφΛαρ 124/09, σ. 296

Απαράδεκτη ένσταση πλαστότητας εγγράφου, υποβληθείσα κατά την εξέταση μάρτυρα, χωρίς μνεία στις προτάσεις, αλλά στην προσθήκη.

Απαράδεκτη ένσταση από δικαίωμα τρίτου. ΕφΛαρ 153/09, σ. 331

Ένσταση ίδιας διακινδύνευσης. Προς θεμελίωση συντρέχοντος ππαισματος επιβάτη οχήματος, του οποίου ο οδηγός τελεί σε μέθη, απαιτείται γνώση της κατανάλωσης ποτών, αλλά και της μειωμένης ικανότητας του οδηγού. ΕφΛαρ 245/09, σ. 389

Ένσταση μη εκπληρωθέντος συναλλάγματος επί αμφοτεροβαρούς και όχι ετεροβαρούς σύμβασης, όπως η εντολή. ΕφΛαρ 69/09, σ. 469

Ένσταση ίδιας κυριότητας, κτηθείσας με τακτική χρησικτησία. ΕφΛαρ 401/09, σ. 513

Ένσταση μείωσης μεσιτικής αμοιβής στο προσήκον μέτρο. ΕφΛαρ 405/09, σ. 520

ΕΝΤΟΛΗ

Ο διαχειριστής οροφοκτησίας θεωρείται, αν δεν ορίζεται αμοιβή, εντολοδόχος της ομάδας των συνιδιοκτητών και όχι ατομικά του καθένα.

Υποχρέωση διαχειριστή για λογοδοσία προς την εντολέα ΓΣ των ιδιοκτητών και όχι προς κάθε συνιδιοκτήτη χωριστά, ο οποίος δεν έχει ατομικό δικαίωμα δικαστικής λογοδοσίας. ΕφΛαρ 211/08, σ. 41

Η αξίωση καταβολής δαπανών μεταφοράς εμπορευμάτων από τον εντολοδόχο για λ/σμό του εντολέα υπόκειται σε 20ετή παραγραφή, αφού δεν πρόκειται για αξίωση μεταξύ εμπόρων για δαπάνες από εκτέλεση συμβάσεων πώλησης, για την οποία ισχύει 5ετής παραγραφή. ΕφΛαρ 69/09, σ. 469

ΕΞΟΔΑ ΔΙΚΑΣΤΙΚΑ

Προσαύξηση ελαχίστου ορίου αμοιβής δικηγόρου κατά 5% για καθένα πέραν του πρώτου εκ των ομοδίκων - εντολών του.

Δυνατότητα συμψηφισμού δικ. εξόδων λόγω συγγένειας διαδίκων και επί παραίτησης διαδίκου από διαδικαστική πράξη.

Μη αμοιβή για αναβλητικές παραστάσεις, εφόσον η υπόθεση δεν συζητήθηκε λόγω έλ-

λειψης αναπληρωματικών δικαστών, που θα έκριναν αίτηση εξαίρεσης.

Μη συμψηφισμός δικ. εξόδων μετά το ν. 2915/2001.

Το συμφωνητικό εργολαβικής αμοιβής δικηγόρου δεν απαλλάσσει τον αντίδικο από την καταβολή των δικ. εξόδων. ΕφΛαρ 747/08, σ. 114

Επί μερικής νίκης και ήττας των διαδίκων, το Δικαστήριο κατανέμει τα έξοδα ανάλογα και δεν υποχρεούται να προσδιορίσει τα υπέρ κάθε διαδίκου δικ. έξοδα, έστω και αν υποβλήθηκε κατάλογος δαπανών. ΕφΛαρ 100/09, σ. 132

Επί παραίτησης από το δικόγραφο της αγωγής, αν ασκηθεί πάλι η ίδια αγωγή, δικαίωμα εναγομένου να αρνηθεί να απαντήσει μέχρι την καταβολή των εξόδων της πρώτης δίκης, τα οποία το δικαστήριο μπορεί, με πιθανολόγηση, να εκκαθαρίσει παρεμπιπτόντως και να καταδικάσει τον ενάγοντα στην απόδοσή τους. ΠολΠρωτΛαρ 347/08, σ. 166

Μειωμένη δικ. δαπάνη σε βάρος ηττώμενου διαδίκου και όταν η δίκη αποβαίνει υπέρ του Δημοσίου. ΕφΛαρ 38/09, σ. 256

Μη επιβολή δικ. εξόδων λόγω απόρριψης αντέφησης, που αναφέρεται σε ίδιο κεφάλαιο της έφεσης, με την υποστήριξη της οποίας αντικρούστηκε και η αντέφηση. ΕφΛαρ 85/09, σ. 472

ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Αίτηση επαναφοράς των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση, λόγω απώλειας προθεσμίας έφεσης από ανώτερη βία, μπορεί να γίνει και με το δικόγραφο της έφεσης. Στοιχεία αίτησης. Αν γίνει δεκτή, δεν παρέχεται νέα προθεσμία, αλλά γίνεται τυπικά δεκτή η εκπρόθεσμη έφεση. ΕφΛαρ 100/09, σ. 132

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Βλ. Αμοιβαίο κεφάλαιο

ΕΠΙΔΟΣΗ (Πολ)

Επί αίτησης διόρθωσης ή ερμηνείας απόφασης, απαιτείται κλήτευση των διαδίκων και όχι των δικηγόρων που παραστάθηκαν στη δίκη, στην οποία εκδόθηκε η διορθωτέα απόφαση. ΕφΛαρ 120/09, σ. 141

Επίδοση σε διάδικο με γνωστή διαμονή στο εξωτερικό, κατά την υπερισχύουσα του ΚΠολΔ Σύμβαση της Χάγης, κατά την οποία ο δικαστής αναβάλλει την έκδοση απόφασης, εφόσον δεν διαπιστώνει νομότυπη ή πραγματική έγκαιρη επίδοση.

Ευχέρεια συμβαλλομένων κρατών να δηλώσουν ότι οι δικαστές τους μπορούν να εκδώσουν απόφαση, καίτοι δεν λήφθηκε βεβαίωση επίδοσης, υπό προβλεπόμενους όρους.

Απαράδεκτη συζήτηση ως προς όλους τους αναγκαίους ομοδίκους, αν ένας εξ αυτών δεν κλητεύθηκε διόλου ή νόμιμα και δεν έλαβε μέρος στη συζήτηση. ΕφΛαρ 740/08, σ. 241

Η προθεσμία της έφεσης που κινείται με επίδοση της απόφασης τρέχει και κατά του επιδόσαντος διαδίκου. ΕφΛαρ 51/09, σ. 465

ΕΠΙΚΑΡΠΙΑ

Επί κατάσχεσης επικαρπίας ακινήτου εφαρμόζεται η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης για ακίνητα και όχι κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων. ΕφΛαρ 277/09, σ. 481

ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

Εκπρόθεσμη έφεση ΕΚ, που δεν τήρησε την προθεσμία λόγω ανάκλησης άδειας ασφ. εταιρίας πριν τη συμπλήρωση της προθεσμίας έφεσης, πληροφορήθηκε δε την έκδοση της εκκαλουμένης από μεταγενέστερη σε αυτό επίδοσή της. ΕφΛαρ 100/09, σ. 132

ΕΠΙΣΧΕΣΗ

Δικαίωμα επίσχεσης του νομέα πράγματος, λόγω αξίωσης κατά του κυρίου για απόδοση δαπανών.

Δικαίωμα κακόπιστου νομέα για επίσχεση μό-

νο για τις αναγκαίες δαπάνες ή τις γενόμενες εξαιτίας βαρών του πράγματος και μόνο κατά τις δ/ξεις διοίκησης αλλοτριών. ΕφΛαρ 280/08, σ. 51

Επίσχεση εργασίας λόγω αξιολογής ληξιπρόθεσμης αξίωσης του μισθωτού, ο οποίος δικαιούται τις αποδοχές κατά το χρόνο επίσχεσης. Ο εργοδότης μπορεί, και μετά την άσκηση του δικαιώματος επίσχεσης, να καταγγείλει τη σύμβαση. ΕφΛαρ 167/09, σ. 145, ΕφΛαρ 90/09, σ. 477

Το δικαίωμα επίσχεσης δεν λαμβάνεται υπόψη αυτεπάγγελτα, ούτε μπορεί να προταθεί σε κάθε στάση της δίκης. ΕφΛαρ 69/09, σ. 469

Επίσχεση εργασίας επί ανυπόστατης καταγγελίας σύμβασης εργασίας. ΕφΛαρ 90/09, σ. 477

ΕΠΙΤΑΓΗ

Οι απαιτήσεις εκ πιστωτικών τίτλων δεν καταχωρίζονται στον αλληλόχρεο λ/σμό, εκτός αντίθετης συμφωνίας, οπότε αν πληρωθούν, εισέρχονται στο πιστωτικό σκέλος του λ/σμού, άλλως αποβάλλονται από αυτόν, ή η πιστωτική εγγραφή ακυρώνεται με αντίθετη χρεωστική.

Ενεχύραση επιταγής με οπισθογράφηση. ΕφΛαρ 296/08, σ. 57

Μη προβολή ενστάσεων κατά κοιμιστή επιταγής εκ προσωπικών σχέσεων των υπόχρεων με τον εκδότη ή προηγούμενους οπισθογράφους, εκτός αν ενήργησε εν γνώσει προς βλάβη τους. ΕφΛαρ 17/09, σ. 122, ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152

Επί επιταγής ευκολίας, μη απαλλαγή του εκδότη από την ποινική ευθύνη, αλλά του παρέχεται το δικαίωμα να αποκρούσει την αξίωση, επικαλούμενος ότι ο κοιμιστής βρίσκεται σε κακή πίστη, αφού είχε αποδεχθεί τον κίνδυνο των επιζήμιων συνεπειών της. ΕφΛαρ 17/09, σ. 122

Ενεχύραση επιταγής με οπισθογράφηση σε δ/γή του δανειστή, χωρίς άλλη διατύπωση,

δεν αποκλείεται δε η επιλογή της κοινής ενεχύρασης.

Ο ενεχυρούχος κοιμιστής μπορεί να ασκήσει στο όνομά του τα εκ του τίτλου δικαιώματα.

Δίγραμμη επιταγή. Γενική και ειδική διγράμμιση. Επιταγή με γενική διγράμμιση μπορεί να πληρωθεί από τον πληρωτή μόνο σε τραπεζική ή πελάτη του πληρωτή. ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152

Συρροή αξίωσης αποζημίωσης εξ αδικπραξίας λόγω έκδοσης ακάλυπτης επιταγής με αξίωση από την επιταγή. Δικαιούχος αποζημίωσης είναι και ο εξ αναγωγής υπόχρεος, καθώς και ο ενεχυράσας κοιμιστής.

Η μεταχρονολογημένη επιταγή είναι έγκυρη και μπορεί να εμφανισθεί προς πληρωμή και πριν τη φερόμενη ημερομηνία έκδοσης. ΕφΛαρ 18/09, σ. 244

Νόμιμος κοιμιστής επιταγής είναι ο τυπικά νομιμοποιούμενος κάτοχος με αδιάκοπη σειρά οπισθογραφήσεων, συνυπολογιζομένης και της ενδιάμεσης λευκής.

Επί αίτησης κοιμιστή προς έκδοση δ/γής πληρωμής μη ανάγκη ονομαστικής μνείας προηγούμενων οπισθογράφων.

Η ενοχή από επιταγή είναι αναιτιώδης, ο εκδότης όμως μπορεί να αντιτάξει ένσταση έλλειψης αιτίας ως παράνομης ή ανύπαρκτης, όπως επί επιταγής ευκολίας. ΕφΛαρ 21/09, σ. 246

Ο αριθμός των επιταγών δεν περιλαμβάνεται στα αναγκαία για το κύρος στοιχεία, αλλά η αποκοπή του αριθμού τους επιφέρει ακυρότητα, καθόσον δεν μπορούν να πληρωθούν από την Τράπεζα, αφού οι διαδικασίες είσπραξης γίνονται με τον αριθμό κάθε επιταγής. ΕφΛαρ 220/09, σ. 369

Έγκληση κοιμιστή ή εξ αναγωγής κοιμιστή για έκδοση ακάλυπτης επιταγής. Δ/ξηΕισΕφΛαρ 58/09, σ. 400

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ

Βλ. Μεταβίβαση περιουσίας

ΕΡΓΑΣΙΑ

Επί απλής σχέσης εργασίας, μη ακυρότητα καταγγελίας λόγω μη τήρησης έγγραφου τύπου ή μη καταβολής αποζημίωσης.

Καταχρηστικότητα καταγγελίας εκ λόγων οικονομοτεχνικών. Επιλογή μεταξύ μισθωτών ίδιαις ειδικότητας, ενώ επί διαφορετικού είδους απασχόλησης της ίδιας γενικής κατηγορίας, η επιλογή γίνεται μεταξύ όλων των μισθωτών της κατηγορίας. Η επιλογή του απολυτέου μπορεί να περιλάβει και μισθωτούς, τα καθήκοντα των οποίων είναι διαφορετικά από εκείνα του άμεσα απειλούμενου με απόλυση, ιδίως όταν δεν συμφωνήθηκε ότι αυτός θα απασχοληθεί σε συγκεκριμένη θέση. ΕφΛαρ 230/08, σ. 43

Ακυρότητα καταγγελίας σύμβασης εργασίας μελών ΔΣ συνδικαλιστικής οργάνωσης, κατά τη θητεία τους και ένα χρόνο μετά τη λήξη της.

Υποχρέωση εργοδότη σε επαναπρόσληψη του ακύρως απολυθέντος συνδικαλιστή. Επί διάλυσης του τμήματος όπου εργάζεται, υποχρέωση απασχόλησής του σε άλλο, εκτός αν είναι αδύνατο, λόγω ιδιομορφίας της εργασίας. Άρση υπερημερίας εργοδότη λόγω ανωτέρας βίας, οπότε απαλλάσσεται από την υποχρέωση καταβολής μισθού, όχι όμως και καταγγελίας της σύμβασης. ΕφΛαρ 268/08, σ. 48

Μονομερής βλαπτική μεταβολή όρων εργασίας. Δικαιώματα μισθωτού. Μόνη η επί 2ετία εργασία σε ορισμένη θέση δεν συνιστά σιωπηρή προσθήκη στη σύμβαση όρου για το αμετάθετο του μισθωτού.

Καταχρηστική μετακίνηση μισθωτού, αν οφείλεται σε υπηρεσιακή δυσμένεια λόγω συνδικαλιστικής δράσης. ΕφΛαρ 299/08, σ. 62

Επί σύμβασης ναυτολόγησης, η ιδιότητα του ναυτικού προϋποθέτει υπηρεσίες επί του πλοίου, ως μέλος πληρώματος. Δεν συνδέονται με σύμβαση ναυτικής εργασίας οι παρέχοντες υπηρεσίες σε πλοίο στο ναυπηγείο ή σε λιμάνι κατά τις προσεγγίσεις του. Οι αρχιπλοίαρχοι και αρχιμηχανικοί, εφόσον δεν ε-

ντάσσονται στο πλήρωμα, αποτελούν προσωπικό των ναυτιλιακών επιχειρήσεων με σχέση χερσαίας εργασίας.

Μη εφαρμογή επί διευθυνόντων υπαλλήλων της εργατικής νομοθεσίας περί χρονικών ορίων και αμοιβής για υπερεργασία, υπερωρία, εργασία τις νύκτες ή Κυριακές. ΕφΛαρ 445/08, σ. 89, ΕφΛαρ 39/09, σ. 262

Μη υποχρέωση εργοδότη να απασχολεί το μισθωτό, εκτός αν πρόκειται για δικαστικά άκυρη απόλυση. Καταχρηστική η μη απασχόληση μισθωτού, όταν θίγει την αμοιβή, άλλα συμφέροντα ή την προσωπικότητα.

Επίσχεση εργασίας, επί αξιολογής ληξιπρόθεσμης αξίωσης μισθωτού κατά εργοδότη, ο οποίος μπορεί, και μετά την επίσχεση, να καταγγείλει τη σύμβαση.

Καταχρηστική αξίωση αποζημίωσης λόγω απόλυσης ή προβολή της ακυρότητας καταγγελίας, αν η αθέτηση των υποχρεώσεων του μισθωτού έγινε κακόβουλα, για να εξαναγκάσει τον εργοδότη σε απόλυση. ΕφΛαρ 167/09, σ. 145

Αμοιβή υπερωριών βάσει των συμφωνημένων (και όχι νόμιμων) αποδοχών.

Ακυρότητα συμφωνίας για κάλυψη των εξ υπερωριών αμοιβών από το μεγαλύτερο του νομίμου μισθό. Έπιτρεπτός συμψηφισμός στον υπέρτερο του νομίμου μισθό των αποζημιώσεων για υπερεργασία, εργασία τις μέρες υποχρεωτικής ανάπαυσης, Κυριακές και τη νύχτα. Μη διευθύνων υπάλληλος ο διευθυντής υποκαταστήματος, του οποίου ο μισθός ήταν συνήθης και ανάλογος με τις ευθύνες, οι δε αρμοδιότητες δεν διευρύνονταν σε σημαντικό τμήμα της επιχείρησης. ΕφΛαρ 39/09, σ. 262

Δυνατότητα διορισμού του προσωπικού που υπηρετεί κατά τη δημοσίευσή του ν. 1476/84 στο δημόσιο ή νπδδ και ΟΤΑ με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου σε οργανικές θέσεις μονίμων υπαλλήλων, πλην των αναφερομένων εξαιρέσεων. ΕφΛαρ 133/09, σ. 315

Απόλυση οδηγών λεωφορείων του ΚΤΕΛ, προσληφθέντων από τους ιδιοκτήτες ή το

ΚΤΕΛ, μόνο για τους περιοριστικούς λόγους του Κανονισμού Προσωπικού και όχι αναιτιωδώς κατά τις δ/ξεις της εργατικής νομοθεσίας. ΕφΛαρ 134/09, σ. 317

Επί αγωγής αξιώσεων από σύμβαση εργασίας, μη αναγκαία η μνεία της εξάρτησης.

Επί αγωγής κατά νπ, μη ανάγκη μνείας των φυσικών προσώπων που το εκπροσώπησαν στην κατάρτιση της σύμβασης.

Επιτρεπτή η από υπάλληλο ασφ. επιχειρήσεων διαμεσολάβηση σε σύναψη ασφαλίσεων για λ/σμό των επιχειρήσεων στις οποίες εργάζεται, κατόπιν έγκρισης εργοδότη, η δε σχέση αυτή είναι σύμβαση έργου, ανεξάρτητη από τη σύμβαση εργασίας. Η δ/ξη του 19 παρ. 3 του ν. 1569/85, κατά την οποία η ιδιότητα του ασφ. υπαλλήλου είναι ασυμβίβαστη με αυτή του ασφ. συμβούλου, δεν απαγγέλλει ρητά ακυρότητα της σύμβασης εργασίας μεταξύ ασφ. εταιρείας και μισθωτού, που παράλληλα έχει και την ιδιότητα του ασφ. συμβούλου.

Πρόσκληση εργοδότη σε εργαζόμενη μητέρα ανηλίκων για εργασία υπό δυσμενέστερους όρους, σε άλλη πόλη. Μονομερής βλαπτική μεταβολή των όρων εργασίας. ΕφΛαρ 226/09, σ. 378

Σύμβαση εργασίας και μεταξύ συζύγων ή μνηστών ή φίλων, εφόσον υπάρχει εξάρτηση μισθωτού και υπαγωγή στο διευθυντικό δικαίωμα του εργοδότη.

Η οικειοθελής προσφορά υπηρεσιών της μνηστής στο καφενείο του μνηστήρα, χωρίς εξάρτηση, δεν της προσδίδει την ιδιότητα μισθωτού. ΕφΛαρ 34/09, σ. 461

Για τον καθορισμό αποζημίωσης λόγω καταγγελίας της σύμβασης εργασίας δεν συνυπολογίζεται ο χρόνος τυχόν προηγούμενης υπηρεσίας έστω και στον ίδιο εργοδότη, ούτε ο χρόνος σύμβασης ορισμένου χρόνου.

Κίνητρα πρόωρης αποχώρησης προσωπικού επιχειρήσεων με συναίνεση εργοδότη και καταβολή της μισής νόμιμης αποζημίωσης απόλυσης.

Προσαυξήσεις για εργασία ημερών αργίας, υ-

περεργασία και νόμιμη υπερωρία παρεχόμενες σταθερά και τακτικά κατά ορισμένους μήνες κάθε έτους, λόγω αιχμής εργασιών, συνυπολογίζονται στον καθορισμό της αποζημίωσης λόγω απόλυσης. ΕφΛαρ 85/09, σ. 472

Επί εργοδότη νπ, καταγγελία γενόμενη από φυσικό πρόσωπο στερούμενο εξουσίας αντιπροσώπευσης είναι ανυπόστατη. Μη ευθύνη του εργοδότη σε καταβολή μισθών υπερημερίας στο μισθωτό, που έπαυσε να προσφέρει την εργασία μετά από ανυπόστατη καταγγελία, ενώ αν την προφέρει, αλλά ο εργοδότης την αποκρούει, τότε περιέρχεται σε υπερημερία.

Επίσχεση εργασίας, λόγω αξιολογής επανειλημμένης καθυστέρησης των αποδοχών.

Ανυπόστατη καταγγελία σύμβασης εργασίας υπογραφόμενη από πληρεξούσιο δικηγόρο, χωρίς εξουσιοδότηση από το ΔΣ του εργοδότη νπ, το οποίο όμως, λόγω ασκηθέντος δικαιώματος επίσχεσης εργασίας, περιάγεται σε υπερημερία. ΕφΛαρ 90/09, σ. 477

Η συμβατική προμήθεια του μισθωτού συνιστά μέρος του μισθού. Μη συμψηφισμός απαίτησης του εργοδότη με μισθό, εφόσον είναι απόλυτα αναγκαίος στη διατροφή του μισθωτού και της οικογένειάς του, εκτός αν η απαίτηση πηγάζει από ζημία που προξένησε δόλια κατά την εργασία. ΕφΛαρ 374/09, σ. 509

Επί μη χορήγησης της αιτηθείσας άδειας, υποχρέωση εργοδότη να καταβάλει ως αποζημίωση τις αποδοχές των ημερών άδειας στο διπλάσιο. Η υπαιτιότητα του εργοδότη αποτελεί προϋπόθεση μόνον της προσαύξησης και όχι των αποδοχών άδειας, τις οποίες καταβάλλει κι αν ο μισθωτός επιμένει να εργαστεί. Μη πταίσμα εργοδότη, όταν ο μισθωτός δεν έκανε χρήση της άδειας ή σκόπιμα απέφυγε να τη ζητήσει. ΕφΛαρ 602/09, σ. 555

ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ

Βλ. Εργασία

ΕΡΗΜΟΔΙΚΙΑ

Έφεση κατά ερήμην απόφασης ως υποκατάστατο της αναιτιολόγητης ανακοπής ερημοδικίας. ΕφΛαρ 552/08, σ. 103, ΕφΛαρ 403/09, σ. 516

Επί υποχρεωτικής προφορικής συζήτησης της έφεσης ερημοδικασθέντος διαδίκου, μη επιτρεπτή η συζήτηση με δήλωση των δικηγόρων των διαδίκων ότι δεν θα παραστούν κατά την εκφώνηση. Παράσταση του εκκαλούντος με δήλωση επάγεται ερημοδικία του. ΕφΛαρ 63/09, σ. 124

ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΑΝΩΝΥΜΕΣ

Αγωγή αναγνώρισης ακυρότητας απόφασης ΓΣ της ΑΕ ΚΤΕΛ περί μη δρομολόγησης λεωφορείου μετόχων, λόγω διακοπής της κυκλοφορίας του.

Μη νομιμότητα σύγκλησης της ΓΣ, ελλείψει εμπρόθεσμης πρόσκλησης των μετόχων. ΕφΛαρ 127/09, σ. 142

Δικαίωμα ελέγχου ΑΕ από τη μειοψηφία με μετοχές άνω του 1/20 του καταβεβλημένου κεφαλαίου («μικρή» μειοψηφία) ή άνω του 1/3 («μεγάλη» μειοψηφία). Τα άνω ποσοστά διαφοροποιούν το είδος του ελέγχου, δεν εμποδίζεται όμως η «μεγάλη» μειοψηφία να ζητήσει τον έλεγχο που επιτρέπεται στη «μικρή». Δικαίωμα ελέγχου των μειοψηφούντων μετόχων εφόσον διατηρούν τις μετοχές κατατεθειμένες στο ΤΠΔ ή σε Τράπεζα μέχρι την έκδοση της απόφασης και για διάστημα όχι μικρότερο του μήνα από την υποβολή της αίτησης. Η δ/ξη που προβλέπει αποκλειστικό τρόπο νομιμοποίησης των αιτούντων μετόχων, εφόσον έχουν εκδοθεί από την εταιρία τίτλοι, είναι αναγκαστικού δικαίου. ΕφΛαρ 168/09, σ. 339

ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΜΟΙΒΑΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Βλ. Αμοιβαίο κεφάλαιο

ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ

Επί καταγγελίας προσωπικής εταιρίας για

σπουδαίο λόγο, αποζημίωση εταιρών, εφόσον υπάρχει υπαιτιότητα του δράστη.

Εταιρικός όρος περί προσωπικής εργασίας εταιρών.

Επί παράβασης εταιρικών υποχρεώσεων συρροή και αδικοπρακτικής ευθύνης όταν η συμπεριφορά, και χωρίς τη συμβατική σχέση, αντίκειται στο γενικό καθήκον του «μη ζημιούν υπαιτίως άλλον». ΕφΛαρ 59/09, σ. 277

ΕΥΘΥΝΗ

Επί αξίωσης μισθού εργατών που χρησιμοποιεί εργολάβος για κατασκευή οικοδομικού έργου, παθητική εις ολόκληρον ενοχή του εργολάβου και του κυρίου του έργου. ΕφΛαρ 355/08, σ. 72

Ευθύνη εκμισθωτή, μισθωτή και πωλητή επί χρηματοδοτικής μίσθωσης. ΕφΛαρ 487/08, σ. 94

Ευθύνη κληρονόμου για τα χρέη της κληρονομίας και με τη δική του περιουσία. ΠολΠρωτΛαρ 275/08, σ. 162

Ποινική ευθύνη υπερήμερου περί την καταβολή του τιμήματος αγοραστή γεωργικών προϊόντων. ΤριμΕφΘεσ 3321/08, σ. 193

Επί εναγωγής περισσότερων εις ολόκληρον ευθυνόμενων, αντικείμενο της δίκης είναι μόνον η αξίωση του τρίτου προς αποζημίωση. ΕφΛαρ 362/08, σ. 232

Συρροή συμβατικής και αδικοπρακτικής ευθύνης. ΕφΛαρ 59/09, σ. 277

Συμβατική ρήτρα αποκλεισμού ευθύνης του εκμισθωτή, υπό τον όρο ότι δεν συντρέχει απαλλαγή του από το νόμο, γιατί τότε είναι αχρείαστη. ΕφΛαρ 140/09, σ. 322

Ευθύνη αποκτώντος επί μεταβίβασης περιουσίας. ΕφΛαρ 219/09, σ. 363, ΕφΛαρ 403/09, σ. 516

Άρση ευθύνης προστήσαντος, αν ο ζημιωθείς γνώριζε ή από βαριά αμέλεια αγνοούσε ότι ο προστηθείς ενήργησε κατά κατάχρηση της υπηρεσίας. ΕφΛαρ 224/09, σ. 374

Ευθύνη ιατρού για βλάβη ασθενούς από κάθε αμέλεια, ακόμη και ελαφρά. ΕφΛαρ 3/09, σ. 435

Αποκλεισμός της έναντι τρίτων ευθύνης αποζημίωσης των αιρετών οργάνων ΟΤΑ για ζημία προκληθείσα από τη δράση τους κατά το δημόσιο ή ιδιωτικό δίκαιο. ΕφΛαρ 5/09, σ. 441

Εις ολόκληρον ευθύνη επί ζημίας από κοινή πράξη ή επί ευθύνης παράλληλα περισσοτέρων. ΕφΛαρ 20/09, σ. 445

ΕΦΕΣΗ

Επί παραπομπής, μετ' αναίρεση, προς συζήτηση έφεσης, παραδεκτή η άσκηση πρόσθετων λόγων, οι οποίοι επί εργατικών διαφορών ασκούνται και με τις προτάσεις. ΕφΛαρ 230/08, σ. 43

Επί έφεσης κατά οριστικής απόφασης θεωρείται ότι έχουν συμπροσβληθεί και οι προεκδοθείσες μη οριστικές αποφάσεις κατά τις μη οριστικές δ/ξεις, ενώ οι οριστικές δ/ξεις πρέπει να προσβληθούν με έφεση αυτοτελώς. ΕφΛαρ 503/08, σ. 97

Το Εφετείο μπορεί, και χωρίς ειδικό παράπονο, να εξετάσει αυτεπάγγελτα το βάσιμο και ορισμένο της αγωγής. ΕφΛαρ 525/08, σ. 99, ΕφΛαρ 167/09, σ. 145, ΕφΛαρ 168/09, σ. 339, ΕφΛαρ 212/09, σ. 358

Η έφεση εναντίον ερήμην απόφασης επιφέρει χωρίς έρευνα των λόγων εξαφάνιση της εκκαλουμένης, ανεξάρτητα από το είδος της διαδικασίας, και αναδίκαση της υπόθεσης από το εφετείο. ΕφΛαρ 552/08, σ. 103, ΕφΛαρ 403/09, σ. 516

Απαράδεκτη έφεση κατά διαδίκων, ως προς τους οποίους με την εκκαλουμένη κηρύχθηκε ματαιωμένη η συζήτηση, καθόσον η απόφαση αυτή δεν είναι οριστική. ΕφΛαρ 552/08, σ. 103

Η επίκληση αλλοδαπού δικαίου αποτελεί νομικό ισχυρισμό προτεινόμενο σε κάθε στάση της δίκης. ΕφΛαρ 700/08, σ. 110

Υποχρεωτικότητα προφορικής συζήτησης μόνον επί έφεσης ερημοδικασθέντος διαδίκου, οπότε μη επιτρεπτή η συζήτηση με δήλωση των δικηγόρων των διαδίκων. ΕφΛαρ 63/09, σ. 124

Έρευνα και της μη ερευνηθείσας πρωτοδικώς επικουρικής βάσης της αγωγής, αφού μετά την εξαφάνιση της εκκαλουμένης δικάζεται η αγωγή. ΕφΛαρ 71/09, σ. 127

Αίτηση επαναφοράς των πραγμάτων στην προτέρα κατάσταση και με το δικόγραφο της έφεσης, οπότε επί παραδοχής γίνεται τυπικά δεκτή η εκπρόθεσμη έφεση.

Έφεση και για τα δικ. έξοδα, εφόσον προσβάλλεται η ουσία. ΕφΛαρ 100/09, σ. 132

Η μετά την έκδοση της εκκαλουμένης συμβιβαστική ανάθεση της επιμέλειας ανηλίκου στον πατέρα, συνιστά μεταβολή προτεινόμενη ως λόγος έφεσης. ΕφΛαρ 101/09, σ. 135

Επί μέμψης δωρεάς, ένσταση δωρεοδόχου, και στο Εφετείο κατά τα 269 και 527 ΚΠολΔ, περί καταβολής ή προσφοράς της αξίας της νόμιμης μοίρας.

Απαράδεκτη επαναφορά ελλιπούς ένστασης με πληρότητα στο εφετείο. ΕφΛαρ 124/09, σ. 296

Μεταβιβαστικό αποτέλεσμα έφεσης. Αν ο εφεσίβλητος δεν ασκήσει έφεση ή αντέφεση, το Εφετείο δεν εκδίδει απόφαση επιβλαβέστερη για τον εκκαλούντα, εκτός αν εξαφάνισε την εκκαλουμένη και δίκασε την υπόθεση κατ' ουσίαν. ΕφΛαρ 129/09, σ. 305

Επί εν μέρει οριστικής απόφασης μη επιτρεπτή έφεση ούτε κατά οριστικών δ/ξεων, πριν την έκδοση οριστικής απόφασης. ΕφΛαρ 159/09, σ. 337, ΕφΛαρ 45/09, σ. 464

Όταν δικάζεται αγωγή και ανταγωγή και εκδίδεται οριστική απόφαση για τη μία και μη οριστική για την άλλη, υπόκειται σε αυτοτελή έφεση η απόφαση ως προς την περατωθείσα αγωγή ή ανταγωγή, χωρίς έρευνα αν ανάγονται στην ίδια έννομη σχέση. ΕφΛαρ 159/09, σ. 337

Ο λόγος εσφαλμένης εκτίμησης αποδείξεων προσδιορίζεται με μνεία ότι το δικαστήριο οδηγήθηκε σε εσφαλμένο διατακτικό, χωρίς ανάγκη εξειδίκευσης των πλημμελειών.

Έρευνα του παραδεκτού έφεσης, των λόγων και του κατ' ουσίαν βάσιμου αυτών, βάσει των

αποδείξεων, συμπεριλαμβανομένων και των προσκομισθεισών επιτρεπτά το πρώτον στην κατ' έφεση δίκη.

Δυνατότητα Εφετείου να διατάξει νέες αποδείξεις ή επανάληψη συζήτησης, χωρίς εξαφάνιση της εκκαλουμένης. ΕφΛαρ 185/09, σ. 343

Εκκλητή η κατά τη διαδικασία ασφ. μέτρων απόφαση του ΜονΠρωτ περί αποβολής του κατόχου ή νομέα από ακίνητο, σε εκτέλεση πράξης πολεοδομικής εφαρμογής. ΕφΛαρ 187/09, σ. 348

Απαράδεκτη συζήτηση έφεσης κατά απόφασης περί δικ. συμπάρστασης, αν αντίγραφο της έφεσης δεν κοινοποιηθεί στον Εισαγγελέα του Εφετείου και αυτός δεν εμφανισθεί οίκοθεν στη δίκη. ΕφΛαρ 286/09, σ. 394

Επί μη τήρησης της προσήκουσας διαδικασίας, το εφετείο εκδικάζει κατά την προσήκουσα.

Απαράδεκτη έφεση κατά διαδίκου, ως προς τον οποίο η εκκαλουμένη είναι μη οριστική, διότι διέταξε χωρισμό και εκδίκαση της αγωγής κατά την προσήκουσα διαδικασία. ΕφΛαρ 20/09, σ. 445

Επί αντικειμενικής σώρευσης αιτημάτων, μη επιτρεπτή έφεση πριν περατωθεί οριστικά η δίκη ως προς όλα. ΕφΛαρ 45/09, σ. 464

Η προθεσμία της έφεσης τρέχει και κατά του επιδόσαντος την απόφαση διαδίκου.

Ισχύς αντίθετης εκπρόθεσμης έφεσης ως αντέφεσης εφόσον αναφέρεται στα εκκληθέντα ή αναγκαίως συνεχόμενα κεφάλαια. Η αποθετική ζημία και η χρηματική ικανοποίηση περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο της υπαιτιότητας.

Απαράδεκτη αντέφεση μη κοινοποιηθείσα 30 μέρες πριν τη συζήτηση. ΕφΛαρ 51/09, σ. 465

Μη επιδίκαση δικ. εξόδων υπέρ εκκαλούμενου, λόγω απόρριψης αντέφεσης, που αναφέρεται σε ίδιο κεφάλαιο της έφεσης, με την υποστήριξη της οποίας αντικρούσθηκε και η αντέφεση. ΕφΛαρ 85/09, σ. 472

Το επιτρεπτό των ενδίκων μέσων κρίνεται τόσο από την εφαρμοσθείσα, όσο και από την

εφαρμοστέα προσήκουσα διαδικασία. ΕφΛαρ 277/09, σ. 481

Μη νόμιμος λόγος έφεσης ότι δεν επιβλήθηκε σωστά το βάρος απόδειξης, αφού ο λόγος αυτός προϋποθέτει εσφαλμένη κατανομή του βάρους απόδειξης με προδικαστική, η οποία δεν εκδίδεται στη διαδικασία εργατικών διαφορών. ΕφΛαρ 374/09, σ. 509

Επί απλής ομοδικίας, απαράδεκτη έφεση ομοδίκου εναντίον άλλου, έστω κι αν υπάρχει δικαίωμα αναγωγής, εκτός αν η εκκαλουμένη περιέχει επιβλαβή δ/ξη για τον εκκαλούμενο υπέρ ενός ομοδίκου.

Επί απλής ομοδικίας, επιτρεπτή έφεση όταν η εκκαλουμένη είναι οριστική ως προς έναν ομόδικο και μη οριστική ως προς τους λοιπούς. ΕφΛαρ 481/09, σ. 537

Επί αναίρεσης απόφασης, αναβιώνει η έφεση ως προς το αναιρεθέν κεφάλαιο και το Εφετείο δεσμεύεται ως προς το νομικό ζήτημα, όχι όμως και ως προς τα πραγματικά γεγονότα, δυνάμενο να εκτιμήσει διαφορετικά τις αποδείξεις, εφόσον δεν εθίγησαν με την αναίρεση.

Επί αναίρεσης εφετειακής απόφασης μη ακύρωση και της πρωτόδικης, έστω και αν στηρίζεται στο ίδιο ελάττωμα. ΕφΛαρ 602/09, σ. 555

Παραδεκτός λόγος έφεσης ότι δεν διατάχθηκε η αιτηθείσα διαγραφή από τα δικόγραφα εξυβριστικών φράσεων, εφόσον προσβάλλεται και η ουσία. ΕφΛαρ 606/09, σ. 561

Επί αυτοδίκαιης άρσης ασφ. μέτρου, λόγω μη άσκησης αγωγής σε 30 μέρες, τυχόν ασκηθείσα έφεση απορρίπτεται ως απαράδεκτη, ελλείψει εννόμου συμφέροντος. ΠολΠρωτΛαρ 308/09, σ. 566

ΗΘΙΚΗ ΒΛΑΒΗ

Αβάσιμο αίτημα χρηματικής ικανοποίησης για ηθική βλάβη λόγω προσβολής προσωπικότητας, εφόσον οι παράνομες ενέργειες αποτελούν παραβάσεις πολεοδομικών δ/ξεων και δεν υπάρχει σκοπός προσβολής. ΕφΛαρ 28/09, σ. 458

Αγωγή χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης, προκληθείσας λόγω εγκαυμάτων κατά τη διάρκεια αποτρίχωσης με λέιζερ.

Ύψος χρηματικής ικανοποίησης, κατά δικαστική κρίση, χωρίς διαταγή απόδειξης για την επέλευση ή το ύψος της ηθικής βλάβης. ΕφΛαρ 406/09, σ. 525

ΙΑΤΡΟΙ

Η άρνηση συναινέσεως του ασθενούς στην ιατρική πράξη και οι αυτογνώμονες ιατροχειρουργικές επεμβάσεις (Μελ), σ. 408

Ευθύνη ιατρού για βλάβη ασθενούς από κάθε αμέλεια, αν δεν ενήργησε σύμφωνα με τις αρχές της ιατρικής επιστήμης.

Σωματική βλάβη σε έμβρυο από αμέλεια γυναικολόγου κατά τον τοκετό. ΕφΛαρ 3/09, σ. 435

ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

Ρύθμιση νομής και εμπραγμάτων δικαιωμάτων κατά το δίκαιο της πολιτείας όπου βρίσκεται το πράγμα. ΕφΛαρ 700/08, σ. 110, ΕφΛαρ 297/09, σ. 487

Το αλλοδαπό δίκαιο λαμβάνεται αυτεπάγγελτα υπόψη, η δε επίκλησή του αποτελεί νομικό ισχυρισμό.

Δικαιοπραξία μεταβίβασης ακινήτου κείμενου στην Ελλάδα γίνεται με δημόσιο έγγραφο αρμόδιας αρχής, η οποία, εάν η δικαιοπραξία τελείται στην αλλοδαπή, είναι η οριζόμενη από το δίκαιο αυτής.

Χαρακτηρισμός εγγράφου ως δημοσίου κατά το δίκαιο του τόπου έκδοσης.

Εγκυρότητα εγγράφων συντασσόμενων από αλλοδαπούς συμβολαιογράφους κατά τον τύπο της πολιτείας τους. ΕφΛαρ 700/08, σ. 110

Ρύθμιση εφαρμοστέου δικαίου από το νόμο, η δε ύπαρξη συμφωνίας προβάλλεται από τον επιζητούντα υπαγωγή σε διαφορετικό δίκαιο.

Εφαρμογή Γερμανικού δικαίου επί δανείου και εγγύησης, των οποίων τόπος κατάρτισης και εκπλήρωσης των παροχών είναι η Γερμανία, οι δε συμβαλλόμενοι, κάτοικοι Γερμανίας, δεν

υποβλήθηκαν σε άλλο δίκαιο. ΕφΛαρ 198/09, σ. 354

Επί αυτ/κού ατυχήματος στην Ελλάδα, η έννομη σχέση διέπεται από το ελληνικό δίκαιο, βάσει του οποίου κρίνονται τα θέματα αιτιώδους συνάφειας, υπαιτιότητας, ευθύνης, έκτασης της αποζημίωσης, προϋποθέσεων ψυχικής οδύνης και τόκων.

Αν ο θανατωθείς και οι συγγενείς του έχουν αλβανική υπηκοότητα, η έννοια της οικογένειας κρίνεται κατά το αλβανικό δίκαιο, ως εφαρμοστέο στις σχέσεις γονέων και τέκνων. ΕφΛαρ 416/09, σ. 531

ΙΣΟΤΗΤΑ

Η απαγόρευση παραγραφής των δικαιωμάτων του Δημοσίου επί των κτημάτων του, η επί των οποίων χρησικτησία τρίτων έπρεπε να είχε συμπληρωθεί μέχρι τις 12.9.1915, δεν αντίκειται στην αρχή της ισότητας. ΕφΛαρ 38/09, σ. 256

Η απόλυση οδηγών λεωφορείων του ΚΤΕΛ, προσληφθέντων από τους ιδιοκτήτες ή το ΚΤΕΛ, μόνο για τους περιοριστικούς λόγους του Κανονισμού Προσωπικού και όχι ανατιμωδώς κατά τις δ/ξεις της εργατικής νομοθεσίας δεν αντίκειται στις αρχές της ισότητας και αναλογικότητας. ΕφΛαρ 134/09, σ. 317

ΚΑΘΕΤΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

Βλ. Οροφοκτησία

ΚΑΛΗ ΠΙΣΤΗ

Πότε η καταγγελία σύμβασης εργασίας για λόγους οικονομοτεχνικούς αντιβαίνει στις αρχές της καλής πίστης. ΕφΛαρ 230/08, σ. 43

Ενέργεια του δανειστή, υπερθεματιστή ή άλλου, που τείνει σε παρακώλυση του ελεύθερου συναγωνισμού κατά την πλειοδοσία είναι αντίθετη προς την καλή πίστη και καθιστά άκυρη την κατακύρωση, κατά το 159 αριθ. 3 ΚΠολΔ. ΕφΛαρ 350/08, σ. 69

Τη συνδρομή της καλής πίστης συνάγει το δικαστήριο από τα αποδεικνυόμενα περιστατι-

κά, δυνάμενο να στηρίξει την κρίση του και σε έγγραφο, που δεν αποτελεί νόμιμο τίτλο κυριότητας. ΕφΛαρ 129/09, σ. 305

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ

Βλ. Αλληλόχρεος λογαριασμός, Εργασία, Μίσθωση

ΚΑΤΑΔΟΛΙΕΥΣΗ ΔΑΝΕΙΣΤΩΝ

Η καταδολιευτική δικαιοπραξία δεν αποτελεί και αδιοκοπραξία και ως συνέπειά της τάσσεται όχι αποζημίωση, αλλά διάρρηξη της. Αδιοκοπρακτική ευθύνη προς αποζημίωση και επί καταδολίευσης δανειστών με μεθοδευμένη μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων, όπως όταν συντρέχουν οι όροι του 386 ΠΚ ή υπάρχει συμπαιγνία οφειλέτη και τρίτου. ΕφΛαρ 303/09, σ. 493

ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΔΙΚΗΣ (ΔιοικΔικ)

Κατάργηση δίκης αν πριν τη συζήτηση αίτησης ακύρωσης έπαυσε για οποιονδήποτε λόγο η ισχύς της προσβαλλόμενης πράξης, εκτός αν ο αιτών αποδεικνύει ιδιαίτερο έννομο συμφέρον για συνέχιση.

Κατάργηση δίκης επί αίτησης ακύρωσης απόφασης ΓΓ Περιφέρειας περί εξαιρέσεως υπαλλήλου Τμήματος Συγκοινωνιών από την Επιτροπή Εξετάσεων οδηγών αυτ/των, λόγω παραίτησής του από την Υπηρεσία και αυτοδίκαιης λύσης της υπαλληλικής σχέσης. ΔιοικΕφΛαρ 245/09, σ. 582

ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ (Ποιν)

Κατάσχεση μεταφορικού μέσου, για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών. Δικαιώματα και υποχρεώσεις του ΟΔΔΥ ΑΕ, του αρμόδιου Εισαγγελέα και του ιδιοκτήτη του οχήματος, με βάση το άρθρο 177 του ν. 2960/ 2001 «Τελωνειακός Κώδικας» (Μελ), σ. 25

Προϋποθέσεις εκποίησης από τον ΟΔΔΥ των κατασχεθέντων μεταφορικών μέσων. ΣυμβΠλημΛαρ 136/09, σ. 199

ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ(ΠολΔικ)

Μη ανάκληση απόφασης ασφ. μέτρων περι συντηρητικής κατάσχεσης ακινήτων, λόγω μη ζημίας του αιτούντος, αφού τα κατασχεθέντα επιβαρύνθηκαν περαιτέρω με συναινετικές υποθήκες υπέρ τρίτων. ΠολΠρωτΛαρ 362/08, σ. 169

Επί κατάσχεσης επικαρπίας ακινήτου εφαρμόζεται η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης για ακίνητα και όχι κατάσχεσης ειδικών περιουσιακών στοιχείων.

Επί ελαττώματος της κατασχετήριας έκθεσης, ακυρότητα κατάσχεσης με συνδρομή βλάβης. Επί μη δημοσίευσης της περιλήψης κατάσχεσης και μη εγγραφής στα βιβλία κατασχεσεων, ακυρότητα του πλειστηριασμού και όχι της έκθεσης κατάσχεσης ή της περιλήψης της. ΕφΛαρ 277/09, σ. 481
Βλ. και Εκτέλεση

ΚΑΤΑΧΡΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

Μη καταχρηστική καταγγελία σύμβασης εργασίας για λόγους οικονομοτεχνικούς, δυνάμενη όμως να αντιβαίνει στην καλή πίστη, όταν ο εργοδότης δεν συνεκτιμά την αρχαιότητα, ηλικία, οικονομική και οικογενειακή κατάσταση των απολυτών. ΕφΛαρ 230/08, σ. 43

Καταχρηστική μετακίνηση μισθωτού, αν οφείλεται σε υπηρεσιακή δυσμένεια λόγω συνδικαλιστικής δράσης. ΕφΛαρ 299/08, σ. 62

Καταχρηστική άρνηση του εργοδότη να αποδεχθεί την εργασία μισθωτού, όταν θίγει την αμοιβή, άλλα συμφέροντα ή την προσωπικότητα.

Αν η αθέτηση των υποχρεώσεων του μισθωτού έγινε κακόβουλα για να εξαναγκάσει τον εργοδότη σε απόλυση, η αξίωση αποζημίωσης λόγω απόλυσης ή η προβολή ακυρότητας της καταγγελίας είναι καταχρηστική. ΕφΛαρ 167/09, σ. 145

Μη καταχρηστικότητα αξιώσεων μισθωτού επί μη επίκλησης περιστατικών συμπεριφοράς του, δεικνύοντων βούληση παραίτησης από τη διεκδίκηση αυτών. ΕφΛαρ 39/09, σ. 262

Μη καταχρηστική άσκηση δικαιωμάτων νέου εκμισθωτή που δεν συναινεί σε εξακολούθηση κακής χρήσης μισθίου, έστω κι αν αυτή ήταν μακρόχρονη πριν την υπεισέλευσή του στη μίσθωση, εφόσον δημιουργεί αστική ευθύνη του έναντι τρίτου. ΕφΛαρ 141/09, σ. 325

Μη καταχρηστική αγωγή κυριότητας, διότι ο ενάγων, λόγω απουσίας από τον τόπο του ακινήτου, δεν έλαβε γνώση της αυθαίρετης κατάληψης και θα υποστεί οικονομικές συνέπειες επαχθέστερες από αυτές του εναγομένου. ΕφΛαρ 149/09, σ. 329

Η έλλειψη στο γερμανικό δίκαιο δ/ξης αντίστοιχης προς το 281 ΑΚ καλύπτεται νομολογιακά με τη γενική έννοια απαγόρευσης της καταχρηστικής άσκησης δικαιώματος ως βασικού στοιχείου της καλής πίστης. ΕφΛαρ 198/09, σ. 354

Μη καταχρηστική άσκηση αγωγής λόγω αδράνειας του δικαιούχου, αφού συνεχώς διαμαρτυρόταν στον υπόχρεο και τις αρμόδιες υπηρεσίες. ΕφΛαρ 28/09, σ. 458

ΚΕΝΤΡΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Μη νομική προσωπικότητα των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης, που αποτελούν τμήματα της Νομαρχιακής Επιτροπής Λαϊκής Επιμόρφωσης, η οποία συνιστά υπηρεσία του Δημοσίου, εκπροσωπούμενη από το Νομάρχη. ΕφΛαρ 43/09, σ. 269

ΚΕΡΑΙΕΣ

Βλ. Κινητή τηλεφωνία

ΚΙΝΗΤΗ ΤΗΛΕΦΩΝΙΑ

Για εγκατάσταση κεραίας κινητής τηλεφωνίας απαιτείται άδεια από τον Υπουργό Μεταφορών και Επικοινωνιών (από 1.1.01 από την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων) και έγκριση των δομικών κατασκευών από την πολεοδομία, που ισοδυναμεί με οικοδομική άδεια.

Προϋποθέσεις νομιμοποίησης ήδη εγκατεστημένων, πριν το ν. 3431/06, κεραίων κινη-

τής τηλεφωνίας. Μετά τον άνω νόμο η έγκριση περιβαλλοντικών επιπτώσεων αποτελεί προϋπόθεση για χορήγηση άδειας εγκατάστασης κεραίων από την ΕΕΤΤ και για έγκριση των κατασκευών από την πολεοδομία.

Η κατά το 31 παρ. 19 ν. 3431/06 δωδεκάμηνη προθεσμία για υποβολή περιβαλλοντικής μελέτης αφορά σε ήδη εγκατεστημένες κεραίες με πολεοδομική έγκριση και όχι σε κεραίες που στερούνται δυνατότητας νομιμοποίησης. ΔιοικΕφΛαρ 232/09, σ. 577

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Νόμιμο τίτλο κτήσης κυριότητας ακινήτου με τακτική χρησικτησία αποτελεί και η κληρονομία, εφόσον μεταγραφεί η δήλωση αποδοχής. ΕφΛαρ 280/08, σ. 51

Επί διακοπής δίκης λόγω θανάτου του εναγομένου, του οποίου εξ αδιαθέτου κληρονόμος είναι και ο ενάγων, δεν απαιτείται δήλωση του τελευταίου ότι επαναλαμβάνει τη δίκη για την κληρονομική του μερίδα. ΕφΛαρ 433/08, σ. 87

Προσβολή αποδοχής κληρονομίας, που συνάγεται από παραμέληση της προθεσμίας αποποίησης, λόγω ουσιώδους πλάνης. Πλάνη περί το δίκαιο της αποδοχής κληρονομίας όταν ο κληρονόμος αγνοεί το σύστημα κτήσης της κληρονομίας ή την προθεσμία αποποίησης ή τη νομική σημασία της παρόδου της.

Ευθύνη κληρονόμου για χρέη της κληρονομίας και με τη δική του περιουσία.

Εναγόμενος επί αγωγής προς ακύρωση αποδοχής κληρονομίας μπορεί να είναι όποιος έλκει έννομο συμφέρον, όπως ο δανειστής της κληρονομίας. ΠολΠρωτΛαρ 275/08, σ. 162

Η γονική παροχή αποτελεί δωρεά, υποκείμενη σε μέμψη, καθό μέρος υπερβαίνει το εκ των περιστάσεων μέτρο.

Αίτημα αγωγής μέμψης είναι η ανατροπή της δωρεάς και η υποχρέωση του δωρεοδόχου να μεταβιβάσει στο μεριδούχο το αναγκαίο μέρος των δωρηθέντων.

Αποφυγή ανατροπής της δωρεάς με ένσταση

καταβολής ή προσφοράς της αξίας της νόμιμης μοίρας, οπότε το δικαστήριο υποχρεούται να ικανοποιήσει το αίτημα.

Αυτοδίκαιη κτήση υπό μεριδούχων του ποσοστού νόμιμης μοίρας επί των κληρονομιαιών. Σχετική, υπέρ των μεριδούχων, ακυρότητα δ/ξεων της διαθήκης που προσβάλλουν τη νόμιμη μοίρα.

Προσδιορισμός νόμιμης μοίρας συζύγου και τέκνων.

Ευθύνη νομέα κληρονομίας κατά τον αδίκ. πλουτισμό επί αδυναμίας αυτούσιας απόδοσης των κληρονομιαιών ή του αντικαταλλάγματος. Μη δυνατότητα κληρονόμου να αξιώσει την καταβολή της αγοραίας αξίας κατά το χρόνο της αγωγής.

Κάθε παροχή από ελευθεριότητα σε μεριδούχο είναι, μετά το ν. 1329/83, καταλογιστέα στη νόμιμη μοίρα, εκτός αν ο κληρονομούμενος όρισε διαφορετικά. ΕφΛαρ 124/09, σ. 296, ΕφΛαρ 212/09, σ. 358

Λόγος αποκλήρωσης η διάπραξη σοβαρού πλημμελήματος με πρόθεση σε βάρος του διαθέτη ή του συζύγου και η κακόβουλη αθέτηση νόμιμης υποχρέωσης για διατροφή του θετού γονέα. ΕφΛαρ 306/09, σ. 496

Μη μεταβίβαση νομής στους κληρονόμους, εάν ο κληρονομούμενος δεν βρισκόταν στη νομή του ακινήτου. ΕφΛαρ 401/09, σ. 513

Μεταγραφή πιστοποιητικού περί μη αποποίησης κληρονομίας. Νομιμοποίηση κληρονόμου για μεταγραφή της σιωπηρής αποδοχής της κληρονομίας από συγκληρονόμο για να ασκήσει αγωγή διανομής των κληρονομιαιών. ΕφΛαρ 607/09, σ. 562

Βλ. και Νόμιμη μοίρα

ΚΛΗΡΟΣ

Βλ. Αγροτική νομοθεσία, Κυριότητα, Νομή, Χρησικτησία

ΚΟΙΝΑ ΤΑΜΕΙΑ ΕΙΣΠΡΑΞΕΩΝ ΛΕΩΦΟΡΕΙΩΝ

Αγωγή αναγνώρισης ακυρότητας απόφασης ΓΣ της ΚΤΕΛ ΑΕ περί μη δρομολόγησης

λεωφορείου μετόχων, λόγω διακοπής της κυκλοφορίας του.

Εφόσον οι μέτοχοι διατηρούν το δικαίωμα κυκλοφορίας λεωφορείου ΔΧ, μπορούν να το αντικαταστήσουν και να ζητήσουν έκδοση άδειας κυκλοφορίας για το νέο όχημα. ΕφΛαρ 127/09, σ. 142

Απόλυση οδηγών λεωφορείων του ΚΤΕΛ, προσληφθέντων από τους ιδιοκτήτες ή το ΚΤΕΛ, μόνο για τους περιοριστικούς λόγους του Κανονισμού προσωπικού και όχι ανατιμωδώς κατά τις δ/ξεις της εργατικής νομοθεσίας. ΕφΛαρ 134/09, σ. 317

ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ

Βλ. Κοινόχρηστα πράγματα

ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Κοινοχρησία οδών από το νόμο, τη βούληση των ιδιοκτητών ή την αμνημονεύτου χρόνου αρχαιότητα του ΒΡΔ.

Ο επικαλούμενος κοινοχρησία με αμνημόνευτη αρχαιότητα πρέπει να διαλαμβάνει ότι μέχρι την εισαγωγή του ΑΚ είχαν ολοκληρωθεί οι ουσιαστικές προϋποθέσεις του ΒΡΔ για την κτήση αυτής. ΕφΛαρ 525/08, σ. 99

Κοινοχρησία αιγιαλού, που ανήκει στην κυριότητα του Δημοσίου, και όταν παύσει να υπηρετεί την κοινή χρήση και να είναι εκτός συναλλαγής. ΕφΛαρ 38/09, σ. 256

Βλ. και Κυριότητα, Οροφокτησία, Πράγματα

ΚΡΑΝΟΣ

Βλ. Αυτ/τα-Ατυχήματα, ΚΟΚ

ΚΥΡΙΟΤΗΤΑ

Κτήση κυριότητας ακινήτου με τακτική χρησικτησία.

Νόμιμο τίτλο αποτελεί και η κληρονομία, εφόσον μεταγραφεί η δήλωση αποδοχής.

Νομιζόμενος τίτλος είναι και ο αυθαίρετος, όχι όμως η άτυπη δωρεά.

Επί ανέγερσης οικοδομής σε ξένο οικόπεδο, ο απωλέσας την κυριότητα των υλικών νομέας

δικαιούται σε απόδοση της ωφέλειας του κυρίου από τη μετάθεση της κυριότητας των υλικών κατά τον αδικ. πλουτισμό. ΕφΛαρ 280/08, σ. 51

Κυριότητα Δημοσίου επί αιγιαλού, και όταν παύσει να υπηρετεί την κοινή χρήση και να είναι εκτός συναλλαγής, ή απωλέσει το χαρακτήρα του.

Απαγόρευση παραγραφής των δικαιωμάτων του Δημοσίου επί των κτημάτων του, η επί των οποίων χρησικτησία τρίτων έπρεπε να είχε συμπληρωθεί μέχρι 12.9.1915. ΕφΛαρ 38/09, σ. 256

Προϋποθέσεις κτήσης κυριότητας με έκτακτη χρησικτησία στα δημόσια δάση κατά το ΒΡΔ.

Κυριότητα Τουρκικού δημοσίου στις δημόσιες γαίες, με την παραχώρηση των οποίων σε ιδιώτες διά χορήγησης τίτλου (ταπίου) παρέχονταν δικαίωμα διηνεκούς εξουσίας (τεσσαρούφ). Μετά την προσάρτηση της Θεσσαλίας το 1881 στο Ελληνικό Κράτος, περιέλευσαν σε αυτό των δημοσίων δασών, που έκτοτε υπόκεινται σε έκτακτη χρησικτησία, εφόσον έχει συμπληρωθεί μέχρι τις 12.9.1915. ΕφΛαρ 129/09, σ. 305

Η επικείμενη οικία ως συστατικό εδάφους ακολουθεί την τύχη αυτού, έστω κι αν αυτό δεν αναφέρεται στην εκκαλουμένη. ΕφΛαρ 149/09, σ. 329

Αγωγή για αναγνώριση της κυριότητας κτηνών και απόδοσή τους, άλλως, επί μη αυτουσίας απόδοσης, για λήψη αποζημίωσης ίσης με την αξία αυτών, διότι οι ειδικοί διάδοχοι τελούσαν σε κακή πίστη, γνωρίζοντας ότι ο δικαιοπάροχός τους δεν ήταν κύριος. ΕφΛαρ 153/09, σ. 331

Με την κύρωση της πράξης πολεοδομικής εφαρμογής, ο ΟΤΑ, το δημόσιο, τα νηδδ και κάθε ενδιαφερόμενος μπορούν να καταλάβουν τα νέα ακίνητα, εφόσον έχουν καταβληθεί οι αποζημιώσεις. ΕφΛαρ 187/09, σ. 348

Νομή κληρούχου πριν και μετά τον α.ν. 431/68. Επιτρεπτή κατάτμηση οικοπεδικών

κληρών, χωρίς τον όρο να είναι όλα τα τμήματα άρτια και οικοδομήσιμα, διότι αυτός αφορά μόνο στους εντός εγκεκριμένων σχεδίων αγροτικούς κλήρους. ΕφΛαρ 360/09, σ. 396

Επί προσβολής της κυριότητας μετοχιών, ως παραρτημάτων Μονών, άσκηση αγωγών από τις Μονές και πριν παύσουν να είναι πράγματα εκτός συναλλαγής.

Ρύθμιση εμπραγμάτων δικαιωμάτων κατά το δίκαιο της τοποθεσίας του πράγματος.

Απαράγραπτο το δικαίωμα των Μονών για τα στην Ελλάδα ακίνητά τους, ανεξάρτητα αν αυτές εδρεύουν στην αλλοδαπή.

Ουσιαστική αβασμότητα αγωγής κυριότητας ακινήτου, το οποίο λόγω μεταβίβασης της κυριότητας και νομής του έπαυσε να είναι μετόχιο Μονής και στο οποίο δεν υφίστατο Ναός προς εκπλήρωση θρησκευτικού σκοπού. ΕφΛαρ 297/09, σ. 487

Προϋποθέσεις κυριότητας ακινήτου με τακτική χρησικτησία. Έννοια νόμιμου και νομιζόμενου τίτλου.

Ένσταση ίδιας κυριότητας, κτηθείσας με τακτική χρησικτησία, δυνάμει νομιζόμενου τίτλου (συμβολαίου), εφόσον ο χρόνος νομής του επιδίκου από το δικαιοπάροχο του χρησιδεσπύζοντος πριν την πώληση δεν υπερβαίνει την 20ετία. ΕφΛαρ 401/09, σ. 513

Η έλλειψη κυριότητας του δικαιούχου οικοδομικής άδειας δεν συνιστά λόγο δημοσίου συμφέροντος για ανάκλησή της μετά πάροδο μακρού χρόνου. ΔιοικΕφΛαρ 212/09, σ. 571

ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Υποχρέωση της Διοίκησης να διεκπεραιώνει εντός 60 ημερών τις υποθέσεις των πολιτών, άλλως αποζημίωσή τους, χωρίς όμως να καθιερώνεται νέα γενική αποκλειστική προθεσμία για τη συντέλεση εκτελεστής παράλειψης. ΔιοικΕφΛαρ 245/09, σ. 582

ΚΩΔΙΚΑΣ ΟΔΙΚΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ

Παράσυρση πεζού που διέσχισε κάθετα αυτοκινητόδρομο. ΕφΛαρ 321/08, σ. 229

Μέθη οδηγού. ΕφΛαρ 245/09, σ. 389, ΕφΛαρ 416/09, σ. 531, ΕφΛαρ 481/09, σ. 537

Πρόσκρουση μοτοσικλέτας σε ποιμνιο, που διέσχιζε κάθετα το οδόστρωμα. ΕφΛαρ 51/09, σ. 465

Ανέλεγκτη είσοδος φορτηγού με ρυμουλκούμενο από παράδρομο σε εθνική οδό και κατάληψη εν μέρει του αντίθετου ρεύματος κυκλοφορίας. ΕφΛαρ 416/09, σ. 531

Μη λήψη μέτρων ασφαλούς μεταφοράς φορτίου με πετρέλαιο. Διαρροή πετρελαίου και ολισθηρότητα οδού. ΕφΛαρ 481/09, σ. 537

Συνυπαιτιότητα οδηγού μοτοσικλέτας στην επέλευση του θανάτου λόγω κρανιοεγκεφαλικής κάκωσης διότι δεν φορούσε κράνος. ΕφΛαρ 600/09, σ. 550

ΛΕΩΦΟΡΕΙΑ

Βλ. Κοινά Ταμεία Εισπράξεων Λεωφορείων

ΛΟΓΟΔΟΣΙΑ

Υποχρέωση διαχειριστή πολυκατοικίας στο τέλος της θητείας για λογοδοσία προς την εντολέα ΓΣ των ιδιοκτητών και όχι προς κάθε συνιδιοκτήτη χωριστά, ο οποίος δεν έχει ατομικά δικαίωμα δικαστικής λογοδοσίας. ΕφΛαρ 211/08, σ. 41

ΜΑΤΑΙΩΣΗ (ΠολΔικ)

Απαράδεκτη έφεση κατά διαδίκων, ως προς τους οποίους με την εκκαλούμενη κηρύχθηκε ματαιωμένη η συζήτηση ανακοπής, καθόσον η απόφαση αυτή δεν είναι οριστική, αφού το πρωτοβάθμιο Δικαστήριο διατηρεί την εξουσία, σε νέα συζήτηση, να λύσει κατ' ουσίαν τη διαφορά. ΕφΛαρ 552/08, σ. 103

Ματαίωση της συζήτησης, αν κατά την εκφώνηση της υπόθεσης δεν εμφανίζονται όλοι οι διάδικοι ή εμφανίζονται, αλλά δεν μετέχουν κανονικά στη συζήτηση. ΕφΛαρ 63/09, σ. 124

ΜΕΘΗ

Για θεμελίωση συντρέχοντος ππαισματος επιβάτη οχήματος, του οποίου ο οδηγός τελεί σε μέθη, απαιτείται γνώση της κατανάλωσης

ποτών, αλλά και της εκ τούτου μειωμένης ικανότητας του οδηγού. ΕφΛαρ 245/09, σ. 389

ΜΕΜΨΗ ΑΣΤΟΡΓΗΣ ΔΩΡΕΑΣ

Βλ. Κληρονομία, Νόμιμη μοίρα

ΜΕΣΙΤΕΙΑ

Καταβολή μεσιτικής αμοιβής για μεσολάβηση ή υπόδειξη ευκαιρίας προς σύναψη σύμβασης μόνο αν η σύμβαση καταρτισθεί. Έννοια μεσολάβησης και υπόδειξης ευκαιρίας.

Επί μεσιτείας για σύναψη σύμβασης για κινητά, μη εφαρμογή του πδ 248/93, που αφορά στους μεσίτες που ενεργούν για σύναψη αστικού δικαίου συμβάσεων ακινήτων.

Μείωση στο προσήκον μέτρο της μεσιτικής αμοιβής. ΕφΛαρ 405/09, σ. 520

ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Επί μεταβίβασης περιουσίας, σωρευτική αναδοχή αποκτώντος για χρέη της περιουσίας μέχρι την αξία των μεταβιβαζομένων, εφόσον γνώριζε ότι η μεταβίβαση περιλαμβάνει όλη ή το σημαντικότερο μέρος της περιουσίας.

Μεταβίβαση και με περισσότερες πράξεις, σύγχρονες ή διαδοχικές και σε περισσότερα πρόσωπα, υπό τον όρο της γνώσης αυτών, οπότε η ευθύνη κάθε αποκτώντος εκτείνεται με βάση το τμήμα που αποκτά.

Μη αναγκαία η υπό του αποκτώντος γνώση των χρεών της περιουσίας, ούτε δικαστική αναγνώριση αυτών, αλλά πρέπει τα παραγωγικά της γένεσης γεγονότα να έχουν συντελεστεί κατά τη μεταβίβαση και να έχουν καταστεί ληξιπρόθεσμα κατά τη συζήτηση. ΕφΛαρ 219/09, σ. 363

Επί αγωγής δανειστή, λόγω μεταβίβασης περιουσίας, πρέπει να αναφέρεται η απαίτηση κατά του μεταβιβάσαντος οφειλέτη, αν δε προέρχεται από αλληλόχρονο λ/σμό πρέπει να γίνεται παράθεση όλων των χρεοπιστωτικών κονδυλίων, εκτός αν υπάρχει αναγνώριση καταλοίπου, ή δεδικασμένο και εκ τελεσίδικης δ/γής πληρωμής. ΕφΛαρ 403/09, σ. 516

ΜΕΤΑΓΡΑΦΗ

Η μεταγραφή δήλωσης αποδοχής κληρονομίας ενεργεί αναδρομικά, η δε έλλειψή της κατά την κτήση της νομής δεν εμποδίζει τη χρησιμότητά. ΕφΛαρ 280/08, σ. 51

Η μεταγραφή της δήλωσης αποδοχής κληρονομίας ανατρέχει στο χρόνο θανάτου του κληρονομούμενου. Μεταγραφή πιστοποιητικού περί μη αποποίησης της κληρονομίας. ΕφΛαρ 607/09, σ. 562

ΜΗΝΥΣΗ

Βλ. Δίκη-Δικονομία (Ποιν), Έγκληση, Προσφυγή(Ποιν)

ΜΙΣΘΟΣ

Άρση υπερημερίας εργοδότη, όταν η μη αποδοχή της εργασίας του μισθωτού οφείλεται σε ανωτέρα βία, οπότε ο εργοδότης απαλλάσσεται από την υποχρέωση καταβολής του μισθού. ΕφΛαρ 268/08, σ. 48

Ακυρότητα συμφωνίας εργοδότη και μισθωτού για κάλυψη των εξ υπερωριών αμοιβών από τον υπέρτερο του νομίμου μισθό. Έπιπτερός συμψηφισμός στον υπέρτερο του νομίμου μισθό των αποζημιώσεων για υπερεργασία, εργασία τις μέρες υποχρεωτικής άδεια-παυσης, Κυριακές και τη νύχτα. ΕφΛαρ 39/09, σ. 262

Ως τακτικές αποδοχές θεωρούνται ο μισθός και κάθε παροχή χορηγούμενη σταθερά και μόνιμα. ΕφΛαρ 85/09, σ. 472

Η συμβατική προμήθεια του μισθωτού συνιστά μέρος του μισθού. Μη συμψηφισμός απαίτησης του εργοδότη με μισθό, εφόσον είναι απόλυτα αναγκαίος για τη διατροφή του μισθωτού και της οικογένειάς του, εκτός αν η απαίτηση πηγάζει από ζημία που προξένησε δολίως κατά την εργασία. ΕφΛαρ 374/09, σ. 509

ΜΙΣΘΩΣΗ

5ετής παραγραφή αξίωσης μισθωμάτων. Η εγγύηση που δίδεται από το μισθωτή στον εκμισθωτή διέπεται από τη συμφωνία, μπορεί

δε να δοθεί για εξασφάλιση του μισθώματος, ως αρραβώνας, ποινική ρήτρα ή, συνήθως, ως συμβατική εγγυοδοσία και προκαταβολή του (ενδεχόμενου) οφειλέτη μισθωτή έναντι μελλοντικού χρέους.

Στοιχεία αγωγής απόδοσης της εγγύησης.

Πραγματικό ελάττωμα η εκ του νόμου απαγόρευση της συμβατικής χρήσης ή η άρνηση της αρχής για χορήγηση άδειας λειτουργίας.

Η αποζημίωση χρήσης, λόγω παρακράτησης του μισθίου μετά τη λήξη, που ισούται με το ύψος του μισθώματος, δεν έχει χαρακτήρα μισθώματος.

Συμβατικός όρος ότι ο μισθωτής είναι υπεύθυνος για τη μη χορήγηση άδειας λειτουργίας του μισθίου, χωρίς ευθύνη του εκμισθωτή. ΕφΛαρ 390/08, σ. 81

Επί ελαττώματος μισθίου, δικαίωμα μισθωτή για μείωση ή μη καταβολή μισθώματος, ή και καταγγελία, έστω και αν δεν υπάρχει υλική αποβολή του από το μίσθιο, εφόσον αναιρείται η ακώλυτη χρήση, όπως επί αδυναμίας έκδοσης άδειας λειτουργίας καταστήματος υγειονομικού ενδιαφέροντος, διότι το μίσθιο δεν πληροί τους νόμιμους όρους.

Συμβατική ρήτρα αποκλεισμού της ευθύνης του εκμισθωτή, εφόσον δεν συντρέχει απαλλαγή από το νόμο. Η συμφωνία προϋποθέτει ότι ο εκμισθωτής ανακοίνωσε το ελάττωμα, έστω ως ενδεχόμενο, πρέπει δε να είναι ειδική και δεν αρκεί η συνήθης ρήτρα ότι ο μισθωτής παραιτείται από οποιοδήποτε δικαίωμα για οποιαδήποτε αιτία. ΕφΛαρ 140/09, σ. 322

Μη κακή χρήση μισθίου εκ παρεμβάσεων που έγιναν με συναίνεση του εκμισθωτή.

Η αυθαίρετη χρήση μη εκμισθωθέντος χώρου δεν συνιστά παραβίαση της μίσθωσης, αλλά προσβολή κυριότητας.

Κακή χρήση συνιστά η εγκατάσταση αεραγωγών με πλημμελή μόνωση και εκπομπές που παρενοχλούν όμορο ακίνητο και εκθέτουν το μη συναινούντα στη διατήρησή τους νέο εκμισθωτή σε κίνδυνο αστικής ευθύνης, έστω κι αν έγιναν με συναίνεση του αρχικού εκμισθω-

τή. Υποχρέωση εκμισθωτή να εμποδίσει τη διατάραξη της όμορης ιδιοκτησίας με καταγγελία της μίσθωσης. ΕφΛαρ 141/09, σ. 325

Αν κατά τη συνομολόγηση της μίσθωσης λείπει συμφωνηθείσα ιδιότητα ή αν από υπαιτιότητα του εκμισθωτή έλειψε ή εμφανίστηκε ελάττωμα μετά την κατάρτιση ή ο εκμισθωτής κατέστη υπερήμερος ως προς την άρση, ο μισθωτής έχει, διαζευκτικά, αγωγή για μείωση μισθώματος ή αποζημίωση για μη εκτέλεση της σύμβασης.

Επί μη έγκαιρης παραχώρησης της χρήσης του μισθίου, ο μισθωτής δικαιούται να τάξει στον εκμισθωτή εύλογη προθεσμία αποκατάστασης (εκτός αν δεν έχει συμφέρον στην εκτέλεση της σύμβασης) και, αν παρέλθει άπρακτη, να καταγγείλει τη μίσθωση. ΕφΛαρ 5/09, σ. 441

Αναπροσαρμογή μισθώματος. ΔΤΚ μηνών Ιανουαρίου - Απριλίου 2009, σ. 204, Μαΐου - Αυγούστου 2009, σ. 402, Σεπτεμβρίου - Δεκεμβρίου 2009, σ. 605

ΜΙΣΘΩΣΗ ΑΓΡΟΥ

Βλ. Αγορομίσθωση

ΜΙΣΘΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Βλ. Εργασία

ΜΙΣΘΩΣΗ ΕΡΓΟΥ

Οι εργάτες που χρησιμοποιεί εργολάβος για κατασκευή οικοδομικού έργου έχουν αξίωση για το μισθό απευθείας κατά του εργοδότη, έως το ποσό που οφείλει στον εργολάβο. Ο εργοδότης, αφότου ο εργάτης του δήλωσε ότι ασκεί την απαίτηση, δεν μπορεί να καταβάλει στον εργολάβο ή να συμβιβαστεί μαζί του. Παθητική εις ολόκληρον ενοχή εργολάβου και κυρίου του έργου. ΕφΛαρ 355/08, σ. 72

Κατάπτωση ποινικής ρήτηρας, λόγω υπερμερείας του εργολάβου στην παράδοση της αντιπαροχής, που οφειλόταν σε υπαιτιότητα και όχι σε κακοκαιρία. ΕφΛαρ 116/09, σ. 291

Παράδοση, αποδοχή, έγκριση και οι έννο-

μες συνέπειές τους στη σύμβαση έργου (Μελ), σ. 420

Αγωγή εξ αδικοπραξίας για αποζημίωση κυρίου διαμερίσματος λόγω μείωσης της εμπορικής αξίας του, εξαιτίας αυθαίρετων κατασκευών και πολεοδομικών παραβάσεων στην οικοδομή. ΕφΛαρ 20/09, σ. 445

Υπαιτιότητα εργοδότη και εργολάβου για επελθόν ατύχημα κατά την κατασκευή οδοποιητικών έργων. ΕφΛαρ 600/09, σ. 550

ΜΙΣΘΩΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ

Έννοια και τρόπος κατάρτισης χρηματοδοτικής μίσθωσης.

Στη χρηματοδοτική μίσθωση ο εκμισθωτής και ο προμηθευτής συνδέονται με σύμβαση πώλησης. Ευθύνη και δικαιώματα εκμισθωτή, μισθωτή και πωλητή.

Αν η πώληση δεν καταρτισθεί, ο εκμισθωτής μπορεί να ζητήσει αποζημίωση από τον προμηθευτή, ενώ επί ζημίας του προμηθευτή, ο εκμισθωτής ευθύνεται για το προσυμβατικό πταίσμα του μισθωτή.

Επί πώλησης στο πλαίσιο χρηματοδοτικής μίσθωσης πρέπει να συμφωνείται ότι τα δικαιώματα του εκμισθωτή από την πώληση εκχωρούνται στο μισθωτή, οπότε η ευθύνη του πωλητή θα προσδιορισθεί με βάση τη ζημία του μισθωτή, ο οποίος μπορεί, ως εκδοχέας, να ασκήσει για λ/σμό του κατά του προμηθευτή τα εκ της πώλησης δικαιώματα. ΕφΛαρ 487/08, σ. 94

ΜΙΣΘΩΤΟΙ

Επί αθέτησης των υποχρεώσεων του μισθωτού από κακοβουλία, για να εξαναγκάσει τον εργοδότη σε απόλυση, η αξίωση αποζημίωσης λόγω απόλυσης ή η προβολή ακυρότητας της καταγγελίας είναι καταχρηστική. ΕφΛαρ 167/09, σ. 145

Βλ. και Εργασία, Μισθός, Υπάλληλοι

ΜΝΗΣΤΕΙΑ

Σύμβαση εργασίας και μεταξύ μνηστών, ε-

φόσον υπάρχει εξάρτηση και υπαγωγή στο διευθυντικό δικαίωμα του εργοδότη.

Η οικειοθελής προσφορά υπηρεσιών της μνηστής στο καφενείο του μνηστήρα, χωρίς εξάρτηση, δεν της προσδίδει την ιδιότητα μισθωτού, αιτία δε παροχής αυτών υπήρξε η ηθική υποχρέωση εκ της μνηστείας. ΕφΛαρ 34/09, σ. 461

ΜΟΝΕΣ

Πράγματα εκτός συναλλαγής είναι και τα προορισμένα στην εξυπηρέτηση θρησκευτικών σκοπών, όπως τα μετόχια Μονών, που κείμενα μακριά από την έδρα των Μονών, διαθέτουν ναό.

Οι Ιερές Μονές μπορούν να ασκήσουν τις αγωγές εκ της προσβολής της κυριότητας και νομής των μετοχίων, ως παραρτημάτων, και πριν παύσουν να είναι πράγματα εκτός συναλλαγής.

Απαράγραπτο το δικαίωμα των Μονών για ακίνητα στην Ελλάδα, ανεξάρτητα αν αυτές εδρεύουν στην αλλοδαπή.

Ουσιαστική αβασιμότητα αγωγής κυριότητας ακινήτου, το οποίο λόγω μεταβίβασης της κυριότητας και νομής του έπαυσε να είναι μετόχιο Μονής και στο οποίο δεν υφίστατο Ναός. ΕφΛαρ 297/09, σ. 487

ΝΑΟΙ

Πράγματα εκτός συναλλαγής είναι και τα προορισμένα στην εξυπηρέτηση θρησκευτικών σκοπών, όπως τα μετόχια Ιερών Μονών που διαθέτουν ναό. ΕφΛαρ 297/09, σ. 487

ΝΑΡΚΩΤΙΚΑ

Κατάσχεση μεταφορικού μέσου, για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών. Δικαιώματα και υποχρεώσεις του ΟΔΔΥ ΑΕ, του αρμόδιου Εισαγγελέα και του ιδιοκτήτη του οχήματος, με βάση το άρθρο 177 του ν. 2960/2001 «Τελωνειακός Κώδικας» (Μελ), σ. 25

Το ΣυμβΠλημ στο στάδιο της ανάκρισης δεν νομιμοποιείται να παραγγείλει στον

ΟΔΔΥ, ως αναγκαστικό μεσεγγυούχο, τη μη εκποίηση οχήματος κατασχεθέντος για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών, εφόσον δεν εκδόθηκε βούλευμα ή απόφαση για την τύχη του. ΣυμβΠλημΛαρ 136/09, σ. 199

Μια απαράδεκτη δικονομική εκτροπή που γίνεται στις υποθέσεις περί ναρκωτικών με τις ευλογίες των υπευθύνων (Μελ), σ. 403

ΝΑΥΤΙΚΟΣ

Επί σύμβασης ναυτολόγησης, η ιδιότητα του ναυτικού προϋποθέτει προσφορά υπηρεσίας επί του πλοίου, ως μέλους του πληρώματος, κατά τον πλου. Δεν συνδέονται με σύμβαση ναυτικής εργασίας οι παρέχοντες υπηρεσίες σε πλοίο στο ναυπηγείο ή σε λιμάνι κατά τις προσεγγίσεις. Οι αρχιπλοίαρχοι και αρχιμηχανικοί, εφόσον δεν εντάσσονται στο πλήρωμα, αποτελούν προσωπικό των ναυτικών επιχειρήσεων με σχέση χερσαίας εργασίας. ΕφΛαρ 445/08, σ. 89

ΝΑΥΤΟΛΟΓΗΣΗ

Σύμβαση ναυτολόγησης. ΕφΛαρ 445/08, σ. 89

ΝΟΜΗ

Ο απαιτούμενος χρόνος απόκτησης πραγματικής δουλειάς με έκτακτη χρησιμότητα από αυτόν που συγχρόνως νέμεται με διάνοια κυρίου το «δεσπόζον» ακίνητο (Μελ), σ. 30

Έννοια καλόπιστου νομέα. Ο εναγόμενος με διεκδικητική αγωγή δικαιούται αποζημίωση για δαπάνες στο πράγμα, ανάλογα αν είναι κακόπιστος ή καλόπιστος νομέας και αν οι δαπάνες είναι αναγκαίες ή επωφελείς κατά το χρόνο που τις έκανε.

Δικαίωμα επίσχεσης του νομέα πράγματος, που έχει αξίωση κατά του κυρίου για απόδοση δαπανών.

Επί ανέγερσης οικοδομής σε ξένο οικόπεδο, ο απωλέσας την κυριότητα των υλικών νομέας δικαιούται σε απόδοση της ωφέλειας του κυρίου κατά τον αδίκ. πλουτισμό.

Δικαίωμα κακόπιστου νομέα για αποζημίωση

και επίσχεση του πράγματος μόνο για τις αναγκαίες δαπάνες ή τις γινόμενες εξαιτίας βαρών του πράγματος κατά τις δ/ξεις διοίκησης αλλοτριών. ΕφΛαρ 280/08, σ. 51

Ρύθμιση της νομής κατά το δίκαιο της πολιτείας όπου βρίσκεται το πράγμα. ΕφΛαρ 700/08, σ. 110, ΕφΛαρ 297/09, σ. 487

Ευθύνη νομέα κληρονομίας κατά τον αδίκ. πλουτισμό επί αδυναμίας αυτούσιας απόδοσης των κληρονομιαίων ή του αντικαταλλάγματος. ΕφΛαρ 124/09, σ. 296

Κατά το ΒΡΔ, έκτακτη χρησικτησία στα δημόσια δάση με άσκηση νομής καλόπιστα και με διάνοια κυρίου επί 30ετία, προσμετρούμενου και του χρόνου νομής του δικαιοπαρόχου, για τον οποίο, επί ειδικής διαδοχής, απαιτείται εν ζωή συμβολαιογραφική δικαιοπραξία.

Οι υλικές πράξεις νομής αποδεικνύονται από τον επικαλούμενο αυτές, ενώ τη συνδρομή της καλής πίστης συνάγει το δικαστήριο από τα αποδεικνυόμενα περιστατικά.

Μη εφαρμογή μεταγενέστερων δ/ξεων, κατά τις οποίες στα δημόσια δάση θεωρείται νομέας το Δημόσιο, έστω και αν δεν ενήργησε πράξεις νομής και μόνη η βοσκή ή η ύπαρξη τίτλου δεν θεωρούνται πράξεις νομής και κατοχής. ΕφΛαρ 129/09, σ. 305

Νομή κληρούχου πριν και μετά τον α.ν. 431/68. ΕφΛαρ 360/09, σ. 396

Επί προσβολής της νομής μετοχίων, οι Μονές μπορούν να ασκήσουν τις αγωγές νομής και πριν παύσουν να είναι πράγματα εκτός συναλλαγής. ΕφΛαρ 297/09, σ. 487

Μη μεταβίβαση νομής στους κληρονόμους, εάν ο κληρονομούμενος δεν βρισκόταν στη νομή του ακινήτου. ΕφΛαρ 401/09, σ. 513

Επί απόφασης ασφ. μέτρων νομής, ο αιτών πρέπει να ασκήσει σε 30 μέρες από την έκδοση τακτική αγωγή νομής και όχι διεκδικητική ή αρνητική, που αφορούν άλλη έννομη σχέση. ΠολΠρωτΛαρ 308/09, σ. 566

ΝΟΜΙΜΗ ΜΟΙΡΑ

Αυτοδίκαιη κτήση υπό μεριδούχων του πο-

σοστού νόμιμης μοίρας επί των στοιχείων που αποτελούν την πραγματική κληρονομία ομάδα. Σχετική, υπέρ μεριδούχων, ακυρότητα δ/ξεων διαθήκης που προσβάλλουν τη νόμιμη μοίρα.

Ποσοστιαίος και λογιστικός προσδιορισμός της νόμιμης μοίρας συζύγου και τέκνων.

Κάθε παροχή από ελευθεριότητα σε μεριδούχο είναι, μετά το ν. 1329/83, καταλογιστέα στη νόμιμη μοίρα, εκτός αν ο κληρονομούμενος όρισε διαφορετικά. Στις προστιθέμενες στην κληρονομία παροχές περιλαμβάνονται και οι δωρεές προς τρίτους κατά την τελευταία 10ετία πριν το θάνατο, εκτός αν έγιναν από ευπρέπεια ή ιδιαίτερο ηθικό καθήκον. ΕφΛαρ 124/09, σ. 296, ΕφΛαρ 212/09, σ. 358

ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ (ΠολΔικ)

Τρίτος που παραχώρησε υποθήκη, όπως ο μετά την εγγραφή της διάδοχός του, ή νέμεται με νόμιμο τίτλο το ενυπόθηκο υπόκειται στην εμπράγματη αγωγή του δανειστή. ΕφΛαρ 546/08, σ. 235

Για τη νομιμοποίηση αρκεί ο ισχυρισμός του ενάγοντος ότι αυτός και ο εναγόμενος είναι τα υποκείμενα της έννομης σχέσης, χωρίς να ασκεί επιρροή η ουσιαστική βασιμότητά του.

Ανομιμοποίητη αγωγή στην οποία ο ενάγων θεμελιώνει το αίτημα μόνο στο ότι ενήργησε ως αντιπρόσωπος άλλου.

Τα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης της Νομαρχιακής Επιτροπής Λαϊκής Επιμόρφωσης δεν έχουν νομική προσωπικότητα, η δε ΝΕΛΕ συνιστά υπηρεσία του Δημοσίου, εκπροσωπούμενη από το Νομάρχη. ΕφΛαρ 43/09, σ. 269

Νομιμοποίηση μειοψηφούντων μετόχων να ζητήσουν έλεγχο ΑΕ, εφόσον διατηρούν τις μετοχές τους κατατεθειμένες στο ΤΠΔ ή σε Τράπεζα μέχρι την έκδοση της απόφασης και για διάστημα όχι μικρότερο του μήνα από την υποβολή της αίτησης. ΕφΛαρ 168/09, σ. 339

Νομιμοποιούμενοι, περιοριστικά, για υπο-

βολή ενηλίκου σε δικ. συμπαράσταση λόγω ψυχικής ή διανοητικής διαταραχής και σε παρέμβαση. ΕφΛαρ 286/09, σ. 394

Μη παθητική νομιμοποίηση των αιρετών οργάνων ΟΤΑ για ζημία προκληθείσα από τη δράση τους κατά το δημόσιο ή ιδιωτικό δίκαιο. ΕφΛαρ 5/09, σ. 441

ΟΔΔΥ

Βλ. Οργανισμός Διαχείρισης Δημόσιου Υλικού

ΟΔΟΙ

Οι οδοί, αδιακρίτως, αποτελούν κοινόχρηστα πράγματα. Τρόποι κτήσης της κοινοχρησίας. ΕφΛαρ 525/08, σ. 99

ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΗ ΑΔΕΙΑ

Ανάκληση παράνομης οικοδομικής άδειας με ειδική αιτιολογία. Μη επιτρεπτή ανάκληση μετά πάροδο εύλογου χρόνου από την έκδοση, εάν έχει δημιουργηθεί υπέρ του διοικουμένου κατάσταση δεκτική έννομης προστασίας, εκτός αν συντρέχουν λόγοι δημοσίου συμφέροντος ή η έκδοσή της προκλήθηκε από δόλια ενέργεια του διοικουμένου. Δεν αρκεί για ανάκληση άδειας μετά πάροδο εύλογου χρόνου η πριν την έκδοση παράλειψη της πολεοδομίας να ερευνήσει τη δυνατότητα τακτοποίησης όμορων ακινήτων. Η έλλειψη κυριότητας του δικαιούχου δεν συνιστά λόγο δημοσίου συμφέροντος δικαιολογούντα ανάκληση μετά πάροδο μακρού χρόνου.

Η ανάκληση άδειας λόγω υποβολής αναληθών στοιχείων για την έκδοσή της ανάγεται σε υποκειμενική συμπεριφορά, που επιτρέπει την ανάκληση μετά πάροδο ετών, κατόπιν προηγούμενης κλήσης σε ακρόαση. ΔιοικΕφΛαρ 212/09, σ. 571

ΟΜΟΔΙΚΙΑ (ΠολΔικ)

Απαράδεκτη συζήτηση ως προς όλους τους αναγκαίους ομοδίκους, αν ένας εξ αυτών δεν κλητεύθηκε διόλου ή νόμιμα και δεν έλαβε μέρος στη συζήτηση. ΕφΛαρ 740/08, σ. 241

Επί απλής ομοδικίας, απαράδεκτη έφεση

ομοδίκου εναντίον άλλου, έστω κι αν υπάρχει δικαίωμα αναγωγής, εκτός αν η εκκαλουμένη περιέχει επιβλαβή δ/ξη για τον εκκαλούντα υπέρ ενός ομοδίκου.

Επί απλής ομοδικίας επιτρεπτή έφεση, όταν η εκκαλουμένη είναι οριστική ως προς έναν ομόδικο και μη οριστική ως προς τους λοιπούς. Ύπαρξη ομοδικίας όταν ένα πρόσωπο ενάγει ή ενάγεται υπό διάφορες ιδιότητες, όπως όταν η σύζυγος διώκει διατροφή για την ίδια και για το υπό την επιμέλειά της ανήλικο τέκνο. ΕφΛαρ 481/09, σ. 537

ΟΠΑΠ

Βλ. Ενοχή, Παίγνια

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Αποκλεισμός της έναντι τρίτων ευθύνης αποζημίωσης των αιρετών οργάνων ΟΤΑ για ζημία προκληθείσα από τη δράση τους κατά το δημόσιο ή ιδιωτικό δίκαιο. ΕφΛαρ 5/09, σ. 441 Βλ. και Απαλλοτριώση, Εργασία, Πολεοδομική Νομοθεσία

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Κατάσχεση μεταφορικού μέσου, για παράβαση του νόμου περί ναρκωτικών. Δικαιώματα και υποχρεώσεις του ΟΔΔΥ ΑΕ, του αρμόδιου Εισαγγελέα και του ιδιοκτήτη του οχήματος, με βάση το άρθρο 177 του ν. 2960/ 2001 «Τελωνειακός Κώδικας» (Μελ), σ. 25

Εκποίηση από τον ΟΔΔΥ των κατασχεθέντων μεταφορικών μέσων εάν, μετά 3 μήνες από την κατάσχεση, δεν έγινε γνωστοποίηση από τον Εισαγγελέα για μη έκδοση αμετάκλητης απόφασης ή βουλεύματος περί άρσης της κατάσχεσης και απόδοσης, ή αν περάσουν 6 μήνες αφότου έγινε αμετάκλητη απόφαση ή βούλευμα για άρση της κατάσχεσής τους και δεν έχουν παραληφθεί από τον ιδιοκτήτη από υπαιτιότητά του, το δε οποιοδήποτε αντάλλαγμα τους εισάγεται ως δημόσιο έσοδο, α-

ποκλειόμενου του δικαιώματος αποζημίωσης. ΣυμβΠλημΛαρ 136/09, σ. 199

ΟΡΟΦΟΚΤΗΣΙΑ

Ρύθμιση με κανονισμό των οροφοκτητών του τρόπου διορισμού, των καθηκόντων και εξουσιών του διαχειριστή, ο οποίος θεωρείται, αν δεν ορίζεται αμοιβή, εντολοδόχος της ομάδας των συνιδιοκτητών και όχι ατομικά του καθένα.

Υποχρέωση διαχειριστή πολυκατοικίας για λογοδοσία προς την εντολέα ΓΣ των ιδιοκτητών και όχι προς κάθε συνιδιοκτήτη χωριστά, ο οποίος δεν έχει ατομικά αξίωση δικαστικής λογοδοσίας. ΕφΛαρ 211/08, σ. 41

Προσβολή απόφασης ΓΣ συνιδιοκτητών σε αποσβεστική προθεσμία 6 μηνών με αγωγή, κατ' εξαίρεση δε κατ' ένσταση επί ανυπόστατης απόφασης.

Άκυρη απόφαση ΓΣ οροφοκτητών λόγω ελαττωμάτων ως προς την απαρτία και πλειοψηφία. Επί αγωγής διαχειριστή κατά συνιδιοκτήτη για καταβολή κοινοχρήστων δαπανών, αναγκαία μνεία της ιδιότητας του διαχειριστή με νόμιμη εκλογή ή διορισμό, της δαπάνης κατά μήνα και του ποσοστού συμμετοχής της ιδιοκτησίας στις δαπάνες.

Επί υπερημερίας συνιδιοκτήτη στην καταβολή δαπανών κοινοχρήστων, μη νόμιμη η από το διαχειριστή αξίωση και πρόσθετου ποσού, ως συμβατικής ποινικής ρήτρας, καθόσον η συνολόγησή της είναι άκυρη, ως καλύπτουσα το κολυφία. ΕφΛαρ 82/09, σ. 284

Η αγωγή για αποκατάσταση ζημίας κυρίου διαμερίσματος λόγω μείωσης της αξίας του, εξαιτίας αυθαίρετων κατασκευών και πολεοδομικών παραβάσεων από οικοπεδούχο και εργολάβο, δεν εισάγει διαφορά εξ οροφοκτησίας, αλλά εξ αδικοπραξίας.

Μη νόμιμο αίτημα καταβολής αποζημίωσης ανάλογα με τα ποσοστά ιδιοκτησίας, καθόσον επί ζημίας από κοινή πράξη ή επί ευθύνης παράλληλα περισσοτέρων, ενέχονται όλοι εις ολόκληρον. ΕφΛαρ 20/09, σ. 445

Χωριστή κυριότητα σε διηρημένη ιδιοκτησία, παρεπόμενα δε αναγκαστική συγκυριότητα, κατ' ανάλογη μερίδα, στα κοινόχρηστα μέρη, που προσδιορίζονται με σύσταση οροφοκτησίας ή με συμβολαιογραφικές μεταγραφόμενες συμφωνίες όλων των συνιδιοκτητών, άλλως από το νόμο.

Επί έλλειψης ειδικής συμφωνίας, κάθε συνιδιοκτήτης δικαιούται σε απόλυτη χρήση των κοινόχρηστων και σε διενέργεια μεταβολών ή προσθηκών, εφόσον δεν παραβιάζεται η χρήση των άλλων, δεν περιορίζεται η ασφάλεια ή ο προορισμός της οικοδομής.

Νόμιμες περιφράξεις με κάγκελα, εφόσον στη σύσταση καθορίζονται οι χώροι αποκλειστικής χρήσης, που εγκρίθηκαν με οικοδομική άδεια ως περιφραγμένοι και δεν προσβάλλουν τη χρήση των κοινοχρήστων.

Προσβολή της αισθητικής και αρχιτεκτονικής της οικοδομής διά του χρωματισμού της όψης και των κάγκελων των εξωστών με χρώμα άλλο από το οριζόμενο με νομαρχιακή απόφαση. Προσβολή της χρήσης από αυθαίρετη κατασκευή λεβητοστασίου με εκπομπή θορύβων και δυσσομίας.

Κάθετη ιδιοκτησία. Η αυθαίρετη διάνοξη πρόσθετης εισόδου προς τη θάλασσα σε κάθετη οικοδομή, η νομιμοποίηση της οποίας εκκρεμεί στην πολεοδομία, δεν βλάπτει τη χρήση των συνιδιοκτητών, ούτε μεταβάλλει τον προορισμό. ΕφΛαρ 28/09, σ. 458

ΟΧΛΗΣΗ

Έναρξη υπερημερίας από σαφή και ορισμένη όχληση. ΕφΛαρ 69/09, σ. 469

ΠΑΙΓΝΙΑ

Επί απαγορευμένων οικονομικών διευκολύνσεων σε διαγωνιζόμενους από πράκτορα ΟΠΑΠ με πίστωση του αντιτίμου συμμετοχής σε παιχνίδι, μόνη κύρωση το πρόστιμο ή η προσωρινή ανάκληση της άδειας, χωρίς αποδοκιμασία της πιστωτικής σύμβασης.

Ατελής ενοχή από συμβάσεις παιγνίου και

στοιχήματος, που επιτρέπονται με ειδική άδεια, καθώς και από αφηρημένη υπόσχεση ή αναγνώριση τέτοιας οφειλής ή έκδοση επιταγής για το σκοπό αυτό. ΕφΛαρ 21/09, σ. 246

ΠΑΡΑΓΡΑΦΗ (Αστ)

5ετής παραγραφή αξίωσης μισθωμάτων. ΕφΛαρ 390/08, σ. 81

Μη παραγραφή δικαιωμάτων του Δημοσίου επί των κτημάτων του, η επί των οποίων χρησικτησία τρίτων έπρεπε να είχε συμπληρωθεί μέχρι και τις 11.9.1915. ΕφΛαρ 38/09, σ. 256

Από 1.1.2002 3ετής παραγραφή των εκ δανείου αξιώσεων κατά το γερμανικό δίκαιο. ΕφΛαρ 198/09, σ. 354

Επί αδικοπραξίας λόγω αυθαίρετης δόμησης, χρόνος τέλεσης είναι ο της διενέργειας των εργασιών.

5ετής παραγραφή αδικοπρακτικών αξιώσεων από τη γνώση ζημίας και υπόχρεου, σε κάθε δε περίπτωση 20ετής από την πράξη.

Παραγραφή, εφόσον από την τέλεση των αυθαίρετων κατασκευών παρήλθε 20ετία, έστω κι αν πρόκειται για διαρκή κατάσταση με εξακολουθητικές συνέπειες, διότι η αξίωση αποζημίωσης γεννιέται από τις πρώτες συνέπειες. ΕφΛαρ 20/09, σ. 445

20ετής παραγραφή αξίωσης καταβολής δαπανών μεταφοράς εμπορευμάτων από τον εντολοδόχο για λ/σμό του εντολέα, αφού δεν πρόκειται για αξίωση μεταξύ εμπόρων για δαπάνες από εκτέλεση συμβάσεων πώλησης, για την οποία ισχύει 5ετής παραγραφή. ΕφΛαρ 69/09, σ. 469

Απαράγραπτο το δικαίωμα του Δημοσίου επί ακινήτων καθώς και των Μονών για τα στην Ελλάδα ακίνητά τους, ανεξάρτητα αν αυτές εδρεύουν στην αλλοδαπή. ΕφΛαρ 297/09, σ. 487

ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ (ΠολΔικ)

Παραίτηση από δικόγραφο αγωγής χωρίς συναίνεση εναγομένου πριν τη συζήτηση της ουσίας της υπόθεσης. Αν ασκηθεί πάλι η ίδια αγωγή, δικαίωμα εναγομένου να αρνηθεί να α-

παντήσει μέχρι την καταβολή των εξόδων της πρώτης δίκης. ΠολΠρωτΛαρ 347/08, σ. 166

ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΗΡΙΟ

Βλ. Αγροτική νομοθεσία, Κλήρος

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ (ΔιοικΔικ)

Παραδεκτή παρέμβαση με κατάθεση υπομνήματος για απόρριψη αίτησης από τον πρωτοδίκως παρεμβάντα. ΔιοικΕφΛαρ (Συμβ) 83/09, σ. 599

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ (ΠολΔικ)

Ο προς ον η ανακοίνωση μπορεί ή να παρέμβει στη δίκη και να την αναλάβει (κύρια παρέμβαση), αδιάφορα αν συναινεί ή όχι ο ανακοινώσας διάδικος, ή να αμφισβητήσει την υποχρέωσή του προς αποζημίωση. Αν δεν ασκήσει παρέμβαση, δεν γίνεται διάδικος.

Αβασιμότητα κύριας παρέμβασης εάν ο παρεμβαίνων ζητεί διαφορετικό από το επίδικο αντικείμενο, δυνάμει όμως να θεωρηθεί αυτοτελής αγωγή. ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152

Παρέμβαση μόνον από τους νομιμοποιούμενους σε αίτηση υποβολής προσώπου σε δικ. συμπαράσταση. ΕφΛαρ 286/09, σ. 394

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Προϋποθέσεις νομιμοποίησης ήδη εγκατεστημένων, πριν το ν. 3431/06, κεραιών κινητής τηλεφωνίας. Μετά τον άνω νόμο η ύπαρξη απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών επιπτώσεων αποτελεί προϋπόθεση για χορήγηση άδειας εγκατάστασης κεραιών από την ΕΕΤΤ και για έγκριση των κατασκευών από την πολεοδομία. ΔιοικΕφΛαρ 232/09, σ. 577

ΠΛΑΝΗ (Αστ)

Προσβολή λόγω ουσιώδους πλάνης αποδοχής κληρονομίας, που συνάγεται από παραμέληση της προθεσμίας αποποίησης. Πλάνη περί το δίκαιο της αποδοχής της κληρονομίας όταν ο κληρονόμος αγνοεί το σύστημα κτήσης της κληρονομίας, την ύπαρξη της προθεσμίας

αποποίησης ή τη νομική σημασία της παρόδου της. ΠολΠρωτΛαρ 275/08, σ. 162

ΠΛΑΝΗ (Ποιν)

Μη πραγματική πλάνη κατηγορουμένου ως προς το ότι δεν υποχρεούταν, λόγω παύσης των πληρωμών της εταιρίας της οποίας ήταν εκπρόσωπος, να καταβάλει ληξιπρόθεσμες οφειλές της εξ αγοράς γεωργικών προϊόντων. ΤριμΕφθεσ 3321/08, σ. 193

ΠΛΑΣΤΟΤΗΤΑ

Η ένσταση πλαστότητας εγγράφου που αποδίδεται σε ορισμένο πρόσωπο προτείνεται σε κάθε στάση της δίκης.

Απαράδεκτη ένσταση πλαστότητας εγγράφου, υποβληθείσα κατά την εξέταση μάρτυρα, χωρίς μνεία στις προτάσεις, αλλά στην προσθήκη. ΕφΛαρ 153/09, σ. 331

ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΣ

Ενέργεια του δανειστή, υπερθεματιστή ή άλλου, που τείνει σε παρακώλυση του ελεύθερου συναγωνισμού με απομάκρυνση των πλειοδοτών, προς το σκοπό κατακύρωσης του πράγματος αντί μικρότερου τιμήματος, καθιστά άκυρη την κατακύρωση, κατά το 159 αριθ. 3 ΚΠολΔ. ΕφΛαρ 350/08, σ. 69
Βλ. και Ανακοπή, Εκτέλεση

ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑ (ΠοινΔικ)

Περιεχόμενο πληρεξουσιότητας επί υποβολής έγκλησης. Δ/ξηΕισΕφΛαρ 58/09, σ. 400

ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟΤΗΤΑ (ΠολΔικ)

Έγκριση πράξεων δικηγόρου και σιωπηρά σε μεταγενέστερο στάδιο της δίκης. ΕφΛαρ 747/08, σ. 114

Ο νόμιμα διορισθείς δικ. πληρεξούσιος είναι αυτοδίκαια και αντίκλητος για τις επιδόσεις της συγκεκριμένης δίκης. Παύση πληρεξουσιότητας με περάτωση της δίκης.

Για συζήτηση αίτησης διόρθωσης ή ερμηνείας οριστικής απόφασης, απαιτείται κλήτευση των

διαδίκων και όχι των δικηγόρων που παραστάθηκαν στη δίκη, στην οποία εκδόθηκε η προς διόρθωση απόφαση, διότι από την έκδοσή της έπαυσε η πληρεξουσιότητα και η εξουσία τους ως αντικλήτων. ΕφΛαρ 120/09, σ. 141

ΠΟΙΜΝΙΟ

Έννοια κατόχου ποιμνίου. Σύγκρουση μοτοσικλέτας με ποίμνιο. Αποκλειστική υπαιτιότητα κατόχου του ποιμνίου, που ενώ υποχρεούνταν σε εποπτεία, άνοιξε την πόρτα ακινήτου και το ποίμνιο εξήλθε ανέλεγκτα. ΕφΛαρ 51/09, σ. 465

ΠΟΙΝΙΚΗ ΡΗΤΡΑ

Επί υπερμερείας συνιδιοκτήτη στην καταβολή δαπανών κοινοχρήστων, μη νόμιμη η από το διαχειριστή αξίωση και πρόσθετου ποσού, ως συμβατικής ποινικής ρήτρας, καθόσον η συνομολόγησή της είναι άκυρη, ως καλύπτουσα τοκογλυφία. ΕφΛαρ 82/09, σ. 284

Κατάπτωση ποινικής ρήτρας, λόγω υπερμερείας του εργολάβου στην παράδοση της αντιπαροχής, οφειλόμενης σε υπαιτιότητα και όχι σε κακοκαιρία. ΕφΛαρ 116/09, σ. 291

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

Ρυθμίσεις κατά το ν. 1337/83. Η διαδικασία γενικού πολεοδομικού σχεδίου κινείται με πρωτοβουλία των ΟΤΑ ή από το υπουργείο χωροταξίας.

Κύρωση πράξης εφαρμογής με απόφαση νομάρχη, υποβαλλόμενη σε μεταγραφή, με την οποία επέρχονται όλες οι μεταβολές, εκτός εκείνων για τις οποίες οφείλεται αποζημίωση κατά τη διαδικασία απαλλοτρίωσης.

Επί άρνησης κατόχου ή νομέα να παραδώσει το ακίνητο που του αφαιρείται σε 15 μέρες από την έγγραφη πρόσκληση, διατάσσεται αποβολή του κατά τη διαδικασία ασφ. μέτρων με εκκλητή απόφαση του ΜονΠρωτ. ΕφΛαρ 187/09, σ. 348

Για εγκατάσταση κεραίας σταθμού κινητής τηλεφωνίας απαιτείται άδεια από τον Υπουρ-

γό Μεταφορών και Επικοινωνιών (από 1.1.01 από την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων) και έγκριση των δομικών κατασκευών από την πολεοδομία, που ισοδυναμεί με οικοδομική άδεια.

Η κατά το 31 παρ. 19 ν. 3431/06 δωδεκάμηνη προθεσμία για υποβολή περιβαλλοντικής μελέτης αφορά σε ήδη εγκατεστημένες κεραίες, για τις οποίες είχε χορηγηθεί πολεοδομική έγκριση και όχι κεραίες που στερούνται δυνατότητας νομιμοποίησης. ΔιοικΕφΛαρ 232/09, σ. 577

Διαδικασία χαρακτηρισμού αυθαιρέτου. Στοιχεία έκθεσης αυτοψίας και ενδικοφανής ένσταση.

Πλημμελής αιτιολογία απόφασης της Επιτροπής Αυθαιρέτων, διότι αορίστως αναφέρεται ότι τα κτίσματα κατασκευάστηκαν σε χρόνο πέραν της 5ετίας, δεν αποδεικνύεται ο χρόνος κατασκευής των υπόστεγων και περιφράξεων που δεν ήταν αναγκαίο να αναγράφονται στον τίτλο κυριότητας και δεν λήφθηκε υπόψη ένορκη βεβαίωση προς απόδειξη κατασκευής προ του 1955. ΔιοικΕφΛαρ 266/09, σ. 585

Αναστολή εκτέλεσης πράξης Πολεοδομίας, με την οποία ζητήθηκε από τη ΔΕΗ η διακοπή ηλεκτροδότησης κατοικίας. ΔιοικΕφΛαρ (Συμβ) 6/09, σ. 592

Αποκλείεται επάνοδος της Διοίκησης επί χαρακτηρισμού κατασκευής ως αυθαίρετης, όταν το θέμα έχει κριθεί οριστικά, κατόπιν ένστασης, με απόφαση της Επιτροπής Αυθαιρέτων. ΔιοικΕφΛαρ (Συμβ) 20/09, σ. 594

ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Πράγματα εκτός συναλλαγής είναι και τα προορισμένα στην εξυπηρέτηση θρησκευτικών σκοπών, όπως τα μετόχια Ιερών Μονών, που διαθέτουν ναό. ΕφΛαρ 297/09, σ. 487
Βλ. και Κοινόχρηστα πράγματα

ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΣΥΝΗ

Ιατρική πραγματογνωμοσύνη με τη μέθοδο ανάλυσης αντιγόνων ιστοσυμβατότητας και α-

κολούθως νέα με τη μέθοδο ανάλυσης DNA. ΕφΛαρ 79/09, σ. 281

Μη επιτρεπτή στα ασφ. μέτρα προδικαστική για πραγματογνωμοσύνη. ΕφΛαρ 187/09, σ. 348

Ελεύθερη εκτίμηση εκθέσεων πραγματογνωμοσύνης και ιδιωτικών γνωματεύσεων ιατρών. ΕφΛαρ 3/09, σ. 435

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΠΡΟ-ΠΟ

Βλ. Παίγνια, Τράπεζες

ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ (Αστ - Πολ)

Προσβολή απόφασης ΓΣ συνιδιοκτητών σε αποσβεστική προθεσμία 6 μηνών μόνο με αγωγή. ΕφΛαρ 82/09, σ. 284

Η προθεσμία της έφεσης τρέχει και κατά του επιδόσαντος την απόφαση. ΕφΛαρ 51/09, σ. 465

ΠΡΟΘΕΣΜΙΕΣ (Διοικ)

Η αρχή θεωρείται ότι αρνείται την οφειλόμενη ενέργεια όταν παρέλθει άπρακτη η τυχόν ειδική νόμιμη προθεσμία, άλλως τρίμηνο από την υποβολή της αίτησης. Η κατά το άρθρο 4 ΚΔΔιαδ υποχρέωση της Διοίκησης να διεκπεραιώνει σε 60 μέρες τις υποθέσεις των πολιτών, δεν καθιερώνει νέα γενική αποκλειστική προθεσμία για τη συντέλεση εκτελεστής παράλειψης. ΔιοικΕφΛαρ 222/09, σ. 575

ΠΡΟΣΕΠΙΚΛΗΣΗ

Επί προσεπίκλησης απευθύνεται πρόσκληση συμμετοχής τρίτου, με δύναμη εξαναγκασμού, υπό την έννοια δυσμενών συνεπειών εκ της αγνόησής της.

Η προσεπίκληση, αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της, μπορεί να θεωρηθεί κατά μετατροπή ως ανακοίνωση δίκης. ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152

ΠΡΟΣΤΗΣΗ

Ευθύνη προστήσαντος, κι αν δεν συνδέεται συμβατικά με το ζημιωθέντα, για συμπεριφορά

προστηθέντος κατά την υπηρεσία, επ' ευκαιρία, εξ αφορμής ή και κατά κατάχρηση αυτής. Άρση ευθύνης επιχείρησης ύδρευσης για υπεξαίρεση από υπάλληλό της χρημάτων, στον οποίο τα κατέβαλε ο πελάτης, που γνώριζε ότι ο υπάλληλος δεν ήταν αρμόδιος για είσπραξη, αλλά δέχθηκε τις καταβολές κατά κατάχρηση, προς παράτυπη διευκόλυνση. ΕφΛαρ 224/09, σ. 374

Παράνομη και εκ βαριάς αμέλειας παράλειψη προστηθέντων υπαλλήλων εταιρίας διαχείρισης αμοιβαίων κεφαλαίων να διαπιστώσουν το γνήσιο της υπογραφής μεριδιούχου σε αίτηση εξαγοράς μεριδίων, που εστάλη με φαξ. Μη αμέλεια προστηθέντων υπαλλήλων που ασχολήθηκαν με την εκτέλεση των αιτήσεων εξαγοράς, καθόσον δεν ήταν δυνατή με μακροσκοπικό έλεγχο διαπίστωση της πλαστογραφίας. ΕφΛαρ 26/09, σ. 452

ΠΡΟΣΥΜΒΑΤΙΚΟ ΠΤΑΙΣΜΑ

Βλ. Μίσθωση χρηματοδοτική

ΠΡΟΣΦΥΓΗ (Ποιν)

Προσφυγή εγκαλούντος κατά απορριπτικής της έγκλησης δ/ξης του ΕισΠλημ, ασκούμενη, με ποινή απαράδεκτου, μόνο με έκθεση συντασσόμενη αρμόδια. Δ/ξηΕισΕφΛαρ 51/09, σ. 398

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΚΡΑΤΗΣΗ

Επί αιτήματος προσωπικής κράτησης κατά εκπροσώπου εταιρίας, η αγωγή πρέπει να στρέφεται και κατ' αυτού. ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152, ΜονΠρωτΛαρ 300/09, σ. 180

Έμμεση εκτέλεση με απειλή ή καταδίκη και σε προσωπική κράτηση. ΜονΠρωτΛαρ 240/08, σ. 172, ΕφΛαρ 383/08, σ. 233

Δυνητική προσωπική κράτηση μόνον επί καταψηφιστικής αγωγής. ΕφΛαρ 3/09, σ. 435, ΕφΛαρ 416/09, σ. 531

Αντισυνταγματική η προσωπική κράτηση οφειλετών του Δημοσίου. ΔιοικΕφΛαρ (Προεδρ) 1/09, σ. 602

Βλ. και Εκτέλεση

ΠΤΑΙΣΜΑ

Βλ. Συντρέχον πταίσμα, Υπαιτιότητα

ΠΤΩΧΕΥΣΗ

Αυτοδίκαιη ακυρότητα των κατά τη «μεταπτωχευτική περίοδο» πράξεων του πτωχεύσαντος.

Έγκυρες, κατ αρχήν, οι κατά την «ύποπτη ή πτωχευτική» περίοδο πράξεις του πτωχεύσαντος, που μπορούν να ακυρωθούν μόνον εάν οι μετ αυτού συναλλαγέντες ενήργησαν εν γνώσει της παύσης πληρωμών. Έγκυρη πληρωμή ληξιπροθέσμων οφειλών του εμπόρου λόγω αγοράς γεωργικών προϊόντων, καθόσον η μη πληρωμή τον καθιστά υπερήμερο και ποινικά υπόλογο. ΤριμΕφθεσ 3321/08, σ. 193

Η πτωχευτική διεκδίκηση κατά το νέο Πτωχευτικό Κώδικα (Μελ), σ. 205

ΠΩΛΗΣΗ

Επί χρηματοδοτικής μίσθωσης, ο εκμισθωτής και ο προμηθευτής συνδέονται με σύμβαση πώλησης.

Αν η πώληση δεν καταρτισθεί, ο εκμισθωτής μπορεί να ζητήσει αποζημίωση από τον προμηθευτή, ενώ επί ζημίας του προμηθευτή, ο εκμισθωτής ευθύνεται για το προσυμβατικό πταίσμα του μισθωτή.

Επί πώλησης στο πλαίσιο χρηματοδοτικής μίσθωσης πρέπει να συμφωνείται ότι τα δικαιώματα του εκμισθωτή από την πώληση εκχωρούνται στο μισθωτή, οπότε η ευθύνη του πωλητή θα προσδιορισθεί με βάση τη ζημία του μισθωτή, ο οποίος μπορεί, ως εκδοχέας, να ασκήσει για λ/σμό του τα εκ της πώλησης δικαιώματα. ΕφΛαρ 487/08, σ. 94

Ποινική ευθύνη υπερήμερου περί την καταβολή του τιμήματος αγοραστή γεωργικών προϊόντων. ΤριμΕφθεσ 3321/08, σ. 193

Επί πώλησης με παρακράτηση κυριότητας, εν αμφιβολία η μεταβίβαση τελεί υπό την αναβλητική αίρεση αποπληρωμής του τιμήματος. Δικαίωμα πωλητή για υπαναχώρηση, που είναι άτυπη και μπορεί να περιέχεται σε διεκδικητι-

κή αγωγή ή σε μήνυση για υπεξαίρεση του πωληθέντος.

Τα εκ του 532 ΑΚ δικαιώματα συρρέουν διαζευκτικά, η δε επιλογή ενός δεν ανακαλείται μονομερώς και αποκλείει το άλλο. ΕφΛαρ 46/09, σ. 271

Σύμβαση εμπόρου με ιδιοκτήτη τηλεοπτικού σταθμού για να παρουσιάζει ο τελευταίος μέσω εκπομπών τα εμπορεύματα του πρώτου προς πώληση σε τρίτους αγοραστές, με αμοιβή ποσοστό επί του τζίρου. ΕφΛαρ 185/09, σ. 343

ΣΤΟΙΧΗΜΑ

Βλ. Ενοχή, Παίγνια

ΣΥΓΚΥΡΙΟΤΗΤΑ

Βλ. Κυριότητα

ΣΥΖΗΤΗΣΗ (ΠολΔικ)

Απαράδεκτη έφεση κατά διαδίκων, ως προς τους οποίους με την εκκαλουμένη κηρύχθηκε ματαιωμένη η συζήτηση. ΕφΛαρ 552/08, σ. 103

Επί υποχρεωτικής προφορικής συζήτησης, λόγω έφεσης ερημοδικασθέντος διαδίκου, μη επιτρεπτή η συζήτηση με δήλωση των δικηγόρων.

Ματαίωση της συζήτησης, αν δεν εμφανίζονται όλοι οι διάδικοι ή εμφανίζονται, αλλά δεν μετέχουν κανονικά στη συζήτηση. ΕφΛαρ 63/09, σ. 124

Απαράδεκτη η συζήτηση ως προς όλους τους αναγκαίους ομοδίκους, αν ένας εξ αυτών δεν κλητεύθηκε διόλου ή νόμιμα και δεν έλαβε μέρος στη συζήτηση. ΕφΛαρ 740/08, σ. 241

ΣΥΖΥΓΙΟ

Διατροφή συζύγου μετά το διαζύγιο. ΕφΛαρ 71/09, σ. 127

Διατροφή συζύγου διεστώτος του γάμου. ΕφΛαρ 101/09, σ. 135

Βλ. και Διατροφή

ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ (Αστ-Εμπ)

Σύμβαση ναυτολόγησης. ΕφΛαρ 445/08, σ. 89

Σύμβαση εμπορικής αντιπροσωπείας. Σύμβαση μεταφορών. ΕφΛαρ 648/08, σ. 239

Συμβάσεις παιγνίων και στοιχημάτων. ΕφΛαρ 21/09, σ. 246

Σύμβαση εργολαβίας. ΕφΛαρ 116/09, σ. 291

Σύμβαση τηλεπωλήσεων. ΕφΛαρ 185/09, σ. 343

Συμβάσεις δανείου και εγγύησης. ΕφΛαρ 198/09, σ. 354

Ένσταση μη εκπληρωθέντος συναλλάγματος επί αμφοτεροβαρούς και όχι ετεροβαρούς σύμβασης, όπως η εντολή. ΕφΛαρ 69/09, σ. 469

Σύμβαση μεσιτείας. ΕφΛαρ 405/09, σ. 520

ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ

Εφαρμογή της Σύμβασης της Χάγης, που υπερισχύει του ΚΠολΔ, επί επίδοσης στην αλλοδαπή. ΕφΛαρ 740/08, σ. 241

ΣΥΜΒΟΛΑΙΟΓΡΑΦΟΙ

Μη ακυρότητα αναγγελίας, που επιδόθηκε στο συντάξαντα τον πίνακα κατάταξης συμβολαιογράφο και όχι στο διενεργήσαντα τον πλειστηριασμό.

Η μη τήρηση της 3ήμερης προθεσμίας πρόσκλησης του ανακόπτοντος από τον υπάλληλο του πλειστηριασμού για να λάβει γνώση, επάγεται πειθαρχική, και ενδεχομένως αστική, ευθύνη του Συμβολαιογράφου. ΕφΛαρ 552/08, σ. 103

Οι αλλοδαποί συμβολαιογράφοι εξισώνονται με τους ημεδαπούς, εφόσον δεν παρουσιάζουν ουσιώδεις διαφορές ως προς τα προσόντα και καθήκοντα, και αναγνωρίζονται ως έγκυρα τα συντασσόμενα κατά τον τύπο της πολιτείας τους έγγραφα. ΕφΛαρ 700/08, σ. 110

ΣΥΜΨΗΦΙΣΜΟΣ

Βλ. Εργασία, Μισθός

ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ

Άκυρη καταγγελία της σύμβασης εργασίας μελών διοίκησης συνδικαλιστικής οργάνωσης, κατά τη θητεία τους και ένα χρόνο μετά τη λήξη της, εκτός αν υπάρχει νόμιμα προβλεπόμενος λόγος, διαπιστούμενος κατά τη νόμιμη διαδικασία.

Υποχρέωση επαναπρόσληψης του ακύρωσ α-πολυθέντος συνδικαλιστή μισθωτού. Επί διάλυσης του τμήματος όπου απασχολείται, υποχρέωση εργοδότη να τον απασχολήσει σε άλλο τμήμα, εκτός αν είναι αδύνατο, λόγω ιδιομορφίας της εργασίας. ΕφΛαρ 268/08, σ. 48

ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Η απαγόρευση παραγραφής δικαιωμάτων του Δημοσίου επί των κτημάτων του, η επί των οποίων χρησιμότητα τρίτων έπρεπε να είχε συμπληρωθεί μέχρι και τις 11.9.1915, δεν αντίκειται στην αρχή της ισότητας. ΕφΛαρ 38/09, σ. 256

Η απόλυση οδηγών λεωφορείων του ΚΤΕΛ, προσληφθέντων από τους ιδιοκτήτες ή το ΚΤΕΛ, μόνο για τους περιοριστικούς λόγους του Κανονισμού Προσωπικού και όχι ανατιμωδώς κατά τις δ/ξεις της εργατικής νομοθεσίας, δεν αντίκειται στις αρχές της ισότητας και αναλογικότητας. ΕφΛαρ 134/09, σ. 317

Αντισυνταγματική η προσωπική κράτηση οφειλετών του Δημοσίου. Το Σύνταγμα ανέχεται τη στέρηση της προσωπικής ελευθερίας για λόγους δημοσίου συμφέροντος, όπως αυτοί που προβλέπονται από τους ποινικούς νόμους, όχι όμως ως διοικ. μέτρο προς άσκηση πίεσης για εξόφληση χρέους.

Η αρχή της αναλογικότητας προϋποθέτει ότι ο σκοπός και τα μέσα που χρησιμοποιούνται είναι, κατ αρχήν, θεμιτά. ΔιοικΕφΛαρ (Προεδρ) 1/09, σ. 602

ΣΥΝΤΡΕΧΟΝ ΠΤΑΙΣΜΑ

Παράσυρση πεζού, που διέσχισε κάθετα αυτοκινητόδρομο. Μη συνυπαιτιότητα του οδηγού, που κινούταν κανονικά στην αριστερή

λωρίδα του ρεύματος, μη έχοντας ορατότητα της δεξιάς του πλευράς, λόγω καμψής του δρόμου, αλλά και προπορευόμενου αυτ/του. ΕφΛαρ 321/08, σ. 229

Επί συντρέχοντος πταίσματος ζημιωθέντος, ο καθορισμός του ύψους αποζημίωσης και χρηματικής ικανοποίησης απόκειται στην ανααιρετικά ανέλεγκτη εξουσία του δικαστηρίου.

Για θεμελίωση συντρέχοντος πταίσματος επιβάτη οχήματος, του οποίου ο οδηγός τελεί σε μέθη, απαιτείται γνώση της κατανάλωσης ποτών, αλλά και της μειωμένης ικανότητας του οδηγού.

Μη συνυπαιτιότητα συνεπιβάτη εκ της μη χρήσης κράνους, διότι δεν θα αποφεύγονταν ο θάνατος. ΕφΛαρ 245/09, σ. 389

Συνυπαιτιότητα θανόντος που οδηγούσε σε μέθη, χωρίς προσοχή και με υπερβολική ταχύτητα. ΕφΛαρ 416/09, σ. 531, ΕφΛαρ 481/09, σ. 537

Συνυπαιτιότητα οδηγού μοτοσικλέτας στην επέλευση του θανάτου λόγω κρανιοεγκεφαλικής κάκωσης, διότι δεν φορούσε κράνος. ΕφΛαρ 600/09, σ. 550

ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ

Η επικείμενη οικία ως συστατικό του εδάφους ακολουθεί την τύχη αυτού, έστω κι αν αυτό δεν αναφέρεται στην εκκαλουμένη. ΕφΛαρ 149/09, σ. 329

ΣΩΜΑΤΕΙΑ

Αν από τη σύσταση σωματείου βλάπτονται συμφέροντα προϋφιστάμενου, το τελευταίο δικαιούται σε τριτανακοπή κατά της απόφασης αναγνώρισης του νέου.

Χρόνος κτήσης της προσωπικότητας σωματείου είναι ο της εγγραφής στο βιβλίο σωματείων, μετά την τελεσιδικία (κατ' άλλη άποψη μετά την έκδοση) της απόφασης.

Απορριπτέα τριτανακοπή κατά απόφασης περί αναγνώρισης σωματείου, από σωματείο που είχε ήδη αναγνωρισθεί, δίχως να εγγραφεί

στο βιβλίο σωματείων. ΕφΛαρ 379/08, σ. 77

ΤΑΞΙ

Απόφαση Νομάρχη περί ανάκλησης προηγούμενης για χορήγηση άδειας ταξί, λόγω ακύρωσης από το ΣτΕ κανονιστικής νομαρχιακής απόφασης καθορισμού νέων θέσεων ταξί. ΔιοικΕφΛαρ (Συμβ) 83/09, σ. 599

ΤΑΠΙΟ

Βλ. Δημόσιο, Κυριότητα

ΤΕΚΝΟ

Το δικαίωμα ονοματοδοσίας αποτελεί περιεχόμενο γονικής μέριμνας. Επί δικαστικής ανάθεσης της επιμέλειας σε ένα γονέα, εφόσον η γονική μέριμνα ανήκει και στους δύο, αναγκαία κοινή απόφαση και επί διαφωνίας αποφασίζει το δικαστήριο. ΕφΛαρ 557/08, σ. 108

Προϋποθέσεις και προσδιορισμός διατροφής ανηλικού τέκνου. ΕφΛαρ 101/09, σ. 135

Αγωγή αναγνώρισης πατρότητας. ΕφΛαρ 79/09, σ. 281

Επί αδικοπραξίας κατά ανηλικού, δικαιούχος των δαπανών νοσηλείας είναι μόνον αυτός, έστω κι αν καταβλήθηκαν από τους γονείς. ΕφΛαρ 3/09, σ. 435

Λύση υιοθεσίας ενηλίκου λόγω παραπτώματος που δικαιολογεί την αποκλήρωση ή συνιστά λόγο αχαριστίας του θετού τέκνου. ΕφΛαρ 306/09, σ. 496

Βλ. και Αδικοπραξία, Αυτοκίνητα-Ατυχήματα, Διατροφή, Κληρονομία, Νόμιμη μοίρα

ΤΕΣΣΑΡΟΥΦ

Βλ. Δημόσιο, Κυριότητα

ΤΟΚΟΙ

Επί υπερημερίας οφειλέτη περί την εκπλήρωση χρηματικής οφειλής, η συνομολόγηση, επιπλέον του θεμιτού τόκου, πρόσθετου ποσού ως ποινικής ρήτρας είναι άκυρη, ως αποτελούσα κατά νόμο συγκάλυψη παράνομης τοκογλυφίας. ΕφΛαρ 82/09, σ. 284

ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Σύμβαση αλληλόχρεου λ/σμού Τράπεζας και εμπόρου πελάτη της. Κλείσιμο λ/σμού οριστικά σε κάθε χρόνο με καταγγελία. ΕφΛαρ 296/08, σ. 57

Απαγόρευση της κατ' επάγγελμα χορήγησης δανείων ή πιστώσεων από μη πιστωτικά ιδρύματα. ΕφΛαρ 21/09, σ. 246

Με βάση το τραπεζικό σύστημα, οι διαδικασίες είσπραξης επιταγών πραγματοποιούνται με τον αριθμό κάθε επιταγής. ΕφΛαρ 220/09, σ. 369

ΤΡΙΤΑΝΑΚΟΠΗ(ΠολΔικ)

Τριτανακοπή απόφασης από μη συμμετάσχοντα ή μη προσκληθέντα να μετάσχει σε δίκη μεταξύ άλλων, εάν προκαλείται βλάβη ή τίθενται σε κίνδυνο συμφέροντά του.

Στην εκούσια δικαιοδοσία η νομιμοποίηση για άσκηση τριτανακοπής κρίνεται από το αν ο τριτανακόπτων είχε αποκτήσει την ιδιότητα του διαδίκου.

Η τριτανακοπή απευθύνεται κατά όλων των διαδίκων της προσβαλλόμενης απόφασης στο εκδόν δικαστήριο. ΕφΛαρ 379/08, σ. 77

Βλ. και Διάδικοι, Εκούσια δικαιοδοσία, Σωματεία

ΥΙΟΘΕΣΙΑ

Λύση υιοθεσίας ενηλίκου λόγω παραπτώματος που δικαιολογεί την αποκλήρωση ή συνιστά λόγο αχαριστίας του θετού τέκνου.

Ανάκληση δωρεάς λόγω αχαριστίας θετού τέκνου.

Λόγος αποκλήρωσης η διάπραξη σοβαρού πλημμελήματος με πρόθεση σε βάρος του διαθέτη ή της συζύγου του, καθώς και η κακόβουλη αθέτηση νόμιμης υποχρέωσης για διατροφή του θετού γονέα. ΕφΛαρ 306/09, σ. 496

ΥΠΑΙΤΙΟΤΗΤΑ

Ευθύνη ιατρού για βλάβη ασθενούς από κάθε αμέλεια, αν δεν ενήργησε σύμφωνα με τις αρχές της ιατρικής επιστήμης.

Σωματική βλάβη σε έμβρυο από αμέλεια γυναικολόγου κατά τον τοκετό. ΕφΛαρ 3/09, σ. 435

Αποκλειστική υπαιτιότητα του κέντρου αδυνατίσματος, που δεν προέβη, πριν την αποτρίχωση με λέιζερ, σε δοκιμαστικό τεστ αντίδρασης του δέρματος. ΕφΛαρ 406/09, σ. 525
Βλ. και Αυτοκίνητα-ατυχήματα, ΚΟΚ, Συντρέχον πταίσμα

ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ

Έννοια διευθυνόντων υπαλλήλων. Εξαίρεση αυτών από την εφαρμογή των δ/ξεων της εργατικής νομοθεσίας περί χρονικών ορίων εργασίας, αμοιβής για υπερεργασία, υπερωρία, εργασία τις νύκτες ή Κυριακές, αδειών και επιδομάτων αδειάς. ΕφΛαρ 445/08, σ. 89, ΕφΛαρ 39/09, σ. 262

Μη ασυμβίβαστες οι ιδιότητες ασφ. υπαλλήλου και ασφ. συμβούλου. ΕφΛαρ 226/09, σ. 378

Γονική άδεια δημόσιου υπαλλήλου για ανατροφή ανηλίκου τέκνου, μέχρι το 4ο έτος αυτού. Προϋποθέσεις λήψης άδειας αν και οι δύο γονείς είναι υπάλληλοι. ΔιοικΕφΛαρ 278/09, σ. 587

Μη αναστολή εκτέλεσης διοικ. πράξεων που αναφέρονται στην υπηρεσιακή κατάσταση δημοσίων υπαλλήλων, ως συναπτόμενων άμεσα προς την ομαλή λειτουργία της υπηρεσίας, εκτός αν, εξ εξαιρετικών λόγων, η εκτέλεση μπορεί να προκαλέσει στον υπάλληλο ανεπανόρθωτη βλάβη. ΔιοικΕφΛαρ (Συμβ) 38/09, σ. 596

ΥΠΑΝΑΧΩΡΗΣΗ

Επί πώλησης με παρακράτηση κυριότητας, δικαίωμα πωλητή για υπαναχώρηση, που είναι άτυπη και μπορεί να περιέχεται σε διεκδικητική αγωγή ή σε μήνυση για υπεξαίρεση του πωληθέντος. ΕφΛαρ 46/09, σ. 271

ΥΠΕΡΗΜΕΡΙΑ

Υπερημερία εργοδότη και υποχρέωση επαναπόσληψης του ακύρως απολυθέντος συνδικαλιστή μισθωτού.

Άρση υπερημερίας εργοδότη, όταν η μη αποδοχή της εργασίας του μισθωτού οφείλεται σε ανωτέρα βία. ΕφΛαρ 268/08, σ. 48

Ποινική ευθύνη αγοραστή γεωργικών προϊόντων, υπερήμερου περί την καταβολή του τιμήματος. ΤριμΕφθεσ 3321/08, σ. 193

Κατάπτωση ποινικής ρήτηρας λόγω υπερημερίας του εργολάβου στην παράδοση της αντιπαροχής. ΕφΛαρ 116/09, σ. 291

Έναρξη υπερημερίας από σαφή και ορισμένη όχληση. ΕφΛαρ 69/09, σ. 469

Ανυπόστατη καταγγελία σύμβασης εργασίας υπογραφόμενη από πληρεξούσιο δικηγόρο, χωρίς εξουσιοδότηση από το ΔΣ του εργοδότη νπ, το οποίο όμως, λόγω ασκηθέντος δικαιώματος επίσχεσης εργασίας, περιάγεται σε υπερημερία. ΕφΛαρ 90/09, σ. 477

ΥΠΟΘΗΚΗ

Το ποσό της υποθήκης προσδιορίζει αριθμητικά μόνον το όριο προνομιακής ικανοποίησης του ενυπόθηκου δανειστή σε πλειστηριασμό. Αν το ποσό της εγγραφής είναι μικρότερο από την ασφαλιζόμενη απαίτηση, η καταβολή του δεν επιφέρει απόσβεση της υποθήκης, με εξαίρεση την περίπτωση του 1294 ΑΚ.

Μεταβίβαση ενυπόθηκου ακινήτου. Επί διαίρεσής του σε αυτοτελή μέρη, καθένα είναι υπέγγυο για όλο το χρέος.

Επιλεκτικό δικαίωμα ενυπόθηκου δανειστή προς άσκηση ενοχικής ή εμπράγματης υποθηκικής αγωγή.

Τρίτος παραχωρήσας υποθήκη, όπως ο μετά την εγγραφή διάδοχός του, ή νεμόμενος με νόμιμο τίτλο το ενυπόθηκο υπόκειται στην εμπράγματα αγωγή του δανειστή.

Επί άσκησης υποθηκικής αγωγής, ο ειδικός διάδοχος έχει όλες τις ενστάσεις και δικαιώματα του καθού η εκτέλεση οφειλέτη. ΕφΛαρ 546/08, σ. 235

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

Η εφαρμογή του ΦΠΑ στις παραδόσεις νεόδημων ακινήτων (Μελ), σ. 1

ΦΟΡΤΙΟ

Μεταφορά ντεπόζιτου με πετρέλαιο. Μη λήψη μέτρων ασφαλούς μεταφοράς. Διαρροή πετρελαίου στο οδόστρωμα και ολισθηρότητα. ΕφΛαρ 481/09, σ. 537

ΧΡΗΜΑΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ

Επί συντρέχοντος πταίσματος ζημιωθέντος, καθορισμός της χρηματικής ικανοποίησης κατά την αναιρετικά ανέλεγκτη κρίση του δικαστηρίου. ΕφΛαρ 245/09, σ. 389
Βλ. και Ηθική βλάβη, Ψυχική οδύνη.

ΧΡΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΝΗ

Επί αιτήματος χρηματικής ποινής κατά εκπροσώπου εταιρίας, η αγωγή πρέπει να στρέφεται κατ' αυτού. ΠολΠρωτΛαρ 223/08, σ. 152

Έμμεση εκτέλεση. Επί επανειλημμένων παραβάσεων οφείλονται πλείονες χρηματικές ποινές, για το ύψος μιας εκάστης των οποίων (και όχι για το σύνολό τους) τάσσεται ανώτατο νόμιμο όριο. ΜονΠρωτΛαρ 240/08, σ. 172
Βλ. και Εκτέλεση, Προσωπική κράτηση

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ

Αδικοπραξία (απάτη και πλαστογραφία) από χρηματοοικονομικό σύμβουλο. ΕφΛαρ 26/09, σ. 452
Βλ. και Αδικοπραξία, Αμοιβαίο κεφάλαιο

ΧΡΗΣΙΚΤΗΣΙΑ

Ο απαιτούμενος χρόνος απόκτησης πραγματικής δουλείας με έκτακτη χρησικτησία από αυτόν που συγχρόνως νέμεται με διάνοια κυρίου το «δεσπόζον» ακίνητο (Μελ), σ. 30

Κτήση κυριότητας ακινήτου με τακτική χρησικτησία. Καλή πίστη νομέα όταν έχει τη μη οφειλόμενη σε βαριά αμέλεια πεποίθηση ότι απέκτησε κυριότητα ή ότι έχει δικαίωμα νομής και κατοχής.

Νόμιμο τίτλο αποτελεί και η κληρονομία, εφόσον μεταγραφεί η δήλωση αποδοχής. Η μεταγραφή ενεργεί αναδρομικά, η δε έλλειψή της

κατά την κτήση της νομής δεν εμποδίζει τη χρησικτησία.

Νομιζόμενος τίτλος είναι και ο αυθαίρετος, όχι όμως η άτυπη δωρεά. ΕφΛαρ 280/08, σ. 51

Η επί των δημοσίων κτημάτων χρησικτησία τρίτων έπρεπε να είχε συμπληρωθεί μέχρι και τις 11.9.1915. ΕφΛαρ 38/09, σ. 256, ΕφΛαρ 129/09, σ. 305

Κατά το ΒΡΔ έκτακτη χρησικτησία στα δημόσια δάση με άσκηση νομής καλόπιστα και με διάνοια κυρίου επί 30ετία, προσμετρούμενου και του χρόνου νομής του δικαιοπαρόχου, για τον οποίο, επί ειδικής διαδοχής, απαιτείται εν ζωή συμβολαιογραφική δικαιοπραξία. ΕφΛαρ 129/09, σ. 305

Πριν τον αν 431/68 πλασματική καλόπιστη νομή των κληρούχων επί του κλήρου, ο οποίος δεν ήταν δεκτικός χρησικτησίας. ΕφΛαρ 360/09, σ. 396

Προϋποθέσεις κυριότητας ακινήτου με τακτική χρησικτησία.

Νόμιμος είναι κάθε μεταβαστικός κυριότητας τίτλος, που παρουσιάζει εξωτερικά τους όρους έγκυρου τίτλου, τυχόν δε εκτός αυτού ελαττώματα, όπως έλλειψη κυριότητας, καλύπτονται από τη χρησικτησία.

Νομιζόμενος τίτλος υπάρχει όταν αυτός είναι ανύπαρκτος ή άκυρος, αλλά ο νομέας όχι από βαρεία αμέλεια πίστεψε ότι είναι έγκυρος.

Ένσταση ίδιας κυριότητας, κτηθείσας με τακτική χρησικτησία, δυνάμει νομιζόμενου τίτλου (συμβολαίου), εφόσον ο χρόνος νομής από τον δικαιοπάροχο του χρησιδεσπόζοντος πριν την πώληση δεν υπερβαίνει την 20ετία. ΕφΛαρ 401/09, σ. 513

ΧΡΗΣΤΑ ΗΘΗ

Αθέμιτος ανταγωνισμός με πράξεις που αντίκεινται στα χρηστά ήθη. ΜονΠρωτΛαρ 300/09, σ. 180

Ένσταση, κατά το γερμανικό δίκαιο, ακυρότητας δανείου για αντίθεση στα χρηστά ήθη, λόγω εκμετάλλευσης της συναλλακτικής απειρίας δανειολήπτη. ΕφΛαρ 198/09, σ. 354

ΨΥΧΙΚΗ ΟΔΥΝΗ

Επί αυτ/κού ατυχήματος στην Ελλάδα, κρίση κατά το ελληνικό δίκαιο των προϋποθέσεων χρηματικής ικανοποίησης λόγω ψυχικής οδύνης. Αν ο θανατωθείς και οι συγγενείς του έχουν αλβανική υπηκοότητα, η έννοια της οι-

κογένειας κρίνεται κατά το εφαρμοστέο στις σχέσεις γονέων και τέκνων αλβανικό δίκαιο, κατά το οποίο στην οικογένεια περιλαμβάνονται οι γονείς, παππούδες, αδελφοί, η σύζυγος και τα τέκνα, όχι όμως και ο επ' αδελφή γαμπρός. ΕφΛαφ 416/09, σ. 531

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

1. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ		34	σ. 461
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ		38	σ. 256
A. ΕΦΕΤΕΙΟΥ ΛΑΡΙΣΑΣ		39	σ. 262
ΕΤΟΥΣ 2008		43	σ. 269
211	σ. 41	45	σ. 464
230	σ. 43	46	σ. 271
268	σ. 48	47	σ. 274
280	σ. 51	51	σ. 465
296	σ. 57	59	σ. 277
299	σ. 62	63	σ. 124
321	σ. 229	67	σ. 125
349	σ. 68	69	σ. 469
350	σ. 69	71	σ. 127
355	σ. 72	79	σ. 281
362	σ. 232	82	σ. 284
379	σ. 77	85	σ. 472
383	σ. 233	90	σ. 477
390	σ. 81	100	σ. 132
433	σ. 87	101	σ. 135
445	σ. 89	116	σ. 291
487	σ. 94	120	σ. 141
503	σ. 97	124	σ. 296
525	σ. 99	127	σ. 142
546	σ. 235	129	σ. 305
552	σ. 103	132	σ. 313
557	σ. 108	133	σ. 315
648	σ. 239	134	σ. 317
700	σ. 110	140	σ. 322
740	σ. 241	141	σ. 325
747	σ. 114	149	σ. 329
		153	σ. 331
		159	σ. 337
		167	σ. 145
ΕΤΟΥΣ 2009		168	σ. 339
3	σ. 435	185	σ. 343
5	σ. 441	187	σ. 348
17	σ. 122	198	σ. 354
18	σ. 244	212	σ. 358
20	σ. 445	219	σ. 363
21	σ. 246	220	σ. 369
24	σ. 253	224	σ. 374
26	σ. 452	226	σ. 378
28	σ. 458		

245	σ. 389
277	σ. 481
286	σ. 394
297	σ. 487
303	σ. 493
306	σ. 496
360	σ. 396
364	σ. 503
374	σ. 509
401	σ. 513
403	σ. 516
405	σ. 520
406	σ. 525
416	σ. 531
481	σ. 537
600	σ. 550
602	σ. 555
606	σ. 561
607	σ. 562

Β. ΠΟΛΥΜΕΛΟΥΣ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ ΛΑΡΙΣΑΣ

ΕΤΟΥΣ 2008

Τακτική

223	σ. 152
275	σ. 162
347	σ. 166
362	σ. 169

ΕΤΟΥΣ 2009

Τακτική

308	σ. 566
-----	--------

Γ. ΜΟΝΟΜΕΛΟΥΣ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ ΛΑΡΙΣΑΣ

ΕΤΟΥΣ 2008

Τακτική

240	σ. 172
-----	--------

ΕΤΟΥΣ 2009

Ασφαλιστικά

300	σ. 180
-----	--------

Δ. ΕΙΡΗΝΟΔΙΚΕΙΟΥ ΛΑΡΙΣΑΣ

ΕΤΟΥΣ 2009

Δ/γη πληρωμής

2326	σ. 568
------	--------

2. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

ΕΦΕΤΕΙΟΥ ΛΑΡΙΣΑΣ

ΕΤΟΥΣ 2009

1 (Προεδρ)	σ. 602
6 (Συμβ)	σ. 592
20 (Συμβ)	σ. 594
38 (Συμβ)	σ. 596
83 (Συμβ)	σ. 599
212	σ. 571
222	σ. 575
232	σ. 577
245	σ. 582
266	σ. 585
278	σ. 587
331	σ. 590

3. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΠΟΙΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ

Α. ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΦΕΤΕΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΕΤΟΥΣ 2008

3321	σ. 193
------	--------

Β. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΟΔΙΚΩΝ ΛΑΡΙΣΑΣ

ΕΤΟΥΣ 2009

136	σ. 199
-----	--------

Γ. ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ - ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ ΕΦΕΤΩΝ ΛΑΡΙΣΑΣ

ΕΤΟΥΣ 2009

51	σ. 398
58	σ. 400